

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 1999-2000

14 oktober 1999

BOEK VAN HET REKENHOF 1999

11e boek
met opmerkingen en informatie
voorgelegd aan het Vlaams Parlement

INHOUD

DEEL I INLEIDING.....	7
• VLAAMS BOEK 1999	8
• WIJZIGINGEN VAN DE CONTROLEBEVOEGDHEDEN VAN HET REKENHOF: DE PROVINCIALE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN	9
• RESULTATEN VAN DE CONTROLE VAN DE NEDERLANDSE KAMER.....	11
1. BRIEFWISSELING IN 1998	11
2. SAMENWERKING TUSSEN VLAAMS PARLEMENT EN REKENHOF	13
3. OVERLEG TUSSEN HET MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP EN HET REKENHOF	31
• VOORAFGAAND VISUM EN VISUM ONDER VOORBEHOUD.....	35
• JURISDICTIONELE OPDRACHT	39
 DEEL II UITVOERING VAN DE BEGROTING 1998	 43
• KERNCIJFERS 1998	44
• VERSLAG OVER DE CONTROLE VAN ALGEMENE REKENING 1998 VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP	60
• UITVOERING	76
• HOOFDSTUK 1 MIDDELEN EN ONTVANGSTEN.....	76
1. Algemene commentaar.....	76
2. Commentaar bij de gerealiseerde ontvangsten	78
• HOOFDSTUK 2 UITGAVEN	85
• 1. Kredietvorming.....	85
• 2. Evolutie van de uitstaande vastleggingen 1997-1998.....	90
• 3. Aanwending van de departementale kredieten.....	91
• HOOFDSTUK 3 BEGROTINGSFONDSEN	166
• DIENSTEN MET AFZONDERLIJK BEHEER.....	170
1. Minafonds.....	170
2. Beheersdienst van de Hogere Zeevaartschool.....	174
3. Luchthaven Antwerpen	176
4. Luchthaven Oostende.....	179
5. Instituut voor het Archeologisch Patrimonium	182
6. Vlaams Infrastructuurfonds.....	184

7.	Cultureel Centrum van de Vlaamse Gemeenschap De Brakke Grond in Amsterdam	188
8.	Beheersdienst van het Kasteel - Domein van Gaasbeek	189
9.	Beheersdienst van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen	190
10.	Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting...	192
11.	Investeren in Vlaanderen.....	193
12.	Schoonmaak	194
13.	Cultureel Centrum van de Vlaamse Gemeenschap Landcommanderij Alden Biesen	195
14.	Vlaams Centrum voor het Openbaar Bibliotheekwerk	196
15.	Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand De Zande.....	197
16.	Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand De Kempen	198
17.	Autonome Vlaamse Fiscale Inning	199
•	VLAAMSE OPENBARE INSTELLINGEN.....	200
•	Implementatie van de geïntegreerde economische boekhouding en budgettaire rapportering door de Vlaamse openbare instellingen	200
•	Instellingen Categorie A.....	215
1.	Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM)	215
2.	Fonds Vlaanderen-Azië.....	220
3.	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA).....	222
4.	Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD)	226
5.	Fonds ter Bevordering van het Industrieel Onderzoek in Vlaanderen (FIOV)	228
6.	Investeringsfonds voor Grond- en Woonbeleid voor Vlaams-Brabant (Vlabinvest).....	231
7.	Fonds Bijzondere Jeugdbijstand (FBJ).....	234
8.	Fonds Film in Vlaanderen	237
9.	Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).....	240
10.	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF)	245
11.	Grindfonds.....	248
12.	Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie – Middelgrote en Grote Ondernemingen (FEERR-MGO)	251
13.	Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie – Kleine Ondernemingen (FEERR-KO)	255
14.	Limburgfonds	258
15.	Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en Aquicultuursector (FIVA).....	261
16.	Vlaams Egalisatie Rente Fonds (VERF)	264

• Instellingen categorieën B en sui generis	268
1. Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs (ARGO)	268
2. Universitair Ziekenhuis Gent (UZ Gent).....	274
3. Vlaamse Onderwijsraad (VLOR).....	279
4. Dienst voor Infrastructuurwerken van het Gesubsidieerd Onderwijs (DIGO)	283
5. Investeringsdienst voor de Vlaamse Autonome Hogescholen (IVAH).....	287
6. Kind en Gezin.....	290
7. Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH)	295
8. Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis te Geel	300
9. Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis te Rekem	302
10. Vlopera	304
11. Commissariaat-Generaal voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie (BLOSO)	308
12. Toerisme Vlaanderen	314
13. Export Vlaanderen.....	321
14. Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB).....	324
15. Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen (VIZO)	329
16. Vlaamse Landmaatschappij (VLM)	332
17. Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (VMW)	341
18. Vlaamse Huisvestingsmaatschappij (VHM)	347
19. Vlaamse Vervoermaatschappij - De Lijn (VVM)	356
20. NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen.....	365
21. Dienst voor de Scheepvaart.....	370
22. Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZ)	374
23. Intercommunale Maatschappij van de Linker Scheldeoever (IMALSO).....	380
24. Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)	388
25. Vlaams Instituut voor de Bevordering van het Wetenschappelijk Technologisch Onderzoek in de Industrie (IWT).....	394
26. Vlaamse Radio- en Televisieomroep (VRT).....	401
27. Vlaams Commissariaat voor de Media (VCM).....	407

DEEL III BIJZONDERE ONDERZOEKEN..... 409

- **De millenniumproblematiek in het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.....410**
- **Financiële transacties bij de Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen
(vervolgartikel).....412**
- **Onderzoek van het basisonderwijs.....418**
- **Drinkwatervoorziening in Vlaanderen: sterkte-zwakke analyse 430**
- **Administraties Waterwegen en Zeewezen en Wegen en Verkeer:
betaling van werken, inclusief die langs het Vlaams Infrastructuurfonds
(vervolgartikel).....449**
- **Onroerende leasing van een gebouw in Anderlecht.....457**
- **Infrastructuurwerken ter verbetering van de toegankelijkheid van
de Antwerpse haven.....461**
- **Vlaamse Landmaatschappij: economische vergoedingen in het kader van het
mestactieplan.....473**
- **Vlaams Landbouwinvesteringsfonds: steunbeslissingen 1998.....478**
- **FEERR-KO: toekenning van expansiesteun 483**
- **Kind en Gezin: erkenning en subsidiëring van centra voor kinderzorg en
gezinsondersteuning 490**
- **BLOSO: inkomsten van de sportcentra.....499**
- **Dienst voor de Scheepvaart: personeelsaangelegenheden.....505**
- **NV Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen:
personeelsaangelegenheden 511**
- **Vlaamse Radio en Televisie: contract voor restyling.....519**
- **NV Aquafin: financiering van een waterbeheersproject in Hongarije
(vervolgartikel).....526**
- **NV Aquafin: gewestvergoeding voor rendement eigen vermogen
(vervolgartikel).....534**

BIJLAGE ALGEMENE REKENING 1998 547

- **ALGEMENE ONTVANGSTEN 1998 .....548**
- **TOEGEWEZEN ONTVANGSTEN 1998.....554**
- **LIJST 1: KREDIETVORMING 1998 .....556**
- **LIJST 2: AANWENDING KREDIETEN 1998 LOPEND JAAR 568**
- **LIJST 3: AANWENDING OVERGEDRAGEN KREDIETEN 1997.....581**

DEEL I

INLEIDING

VLAAMS BOEK 1999

Het Boek 1999 bevat drie hoofddelen:

- Deel I, *Inleiding*, bundelt in een aantal hoofdstukken de meer algemene informatie over de huidige werking van het Rekenhof: bevoegdheden, producten, arresten ten aanzien van rekenplichtigen, resultaten van het voorafgaand visum, enz.
- Deel II bevat als centraal boekdeel het *verslag over de algemene rekening 1998* van de Vlaamse Gemeenschap. Dit deel overziet achtereenvolgens de uitvoering van de begroting 1998 door de centrale overheid, de diensten met afzonderlijk beheer en de Vlaamse openbare instellingen. Voor elk begrotingsonderdeel (organisatieafdeling, DAB of VOI) keren telkens drie punten terug:

(1) de begrotingsuitvoering in cijfers (kredietaanwending, met commentaren op over- of onderaanwending, voor de organisatieafdelingen ⁽¹⁾; beknopte rekeningen van de DAB's of VOI's);

(2) opmerkingen over de uitvoering 1998 (dit is een overzicht van de opmerkingen en onderzoeken die het Rekenhof heeft uitgevoerd m.b.t. de aanwending van de kredieten 1998 ⁽²⁾);

(3) bijzondere onderzoeken die het Rekenhof in het voorbije jaar heeft gefinaliseerd of voortgezet.

Deel II bevat dit jaar ook het verslag van het Rekenhof over het voorontwerp van decreet houdende de eindregeling van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het jaar 1998. Dit verslag had in 1998 nog de vorm van een afzonderlijk verslag van het Rekenhof. Het boek bundelt in 1999 dus alle informatie over de algemene rekening 1998.

- Deel III bevat een aantal recent uitgevoerde bijzondere onderzoeken.

---

¹ De Commissie voor Financiën en Begroting ging op 8 januari 1998 eenparig akkoord met het voorstel van het Rekenhof de jaarlijkse voorafbeelding van de resultaten van de uitvoering van de begroting op te schorten, op voorwaarde dat de traditionele voorafbeeldingscommentaren, bijvoorbeeld aangaande de aanwendingsgraad van de begrotingskredieten, in het Boek zouden worden geïntegreerd.

² Dit overzicht beperkt zich niet tot budgettair-technische commentaren. Het Rekenhof heeft immers, behalve financiële audit, ook rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoek als opdrachten.

WIJZIGINGEN VAN DE CONTROLEBEVOEGDHEDEN VAN HET REKENHOF: DE PROVINCIALE ONTVANG- STEN EN UITGAVEN

De wetgever heeft de controlebevoegdheid van het Rekenhof op de provincies, die hij in 1997 had gewijzigd, in 1999 opnieuw gewijzigd. Voortaan dient deze controle volledig a posteriori te geschieden. Het Rekenhof heeft er ten aanzien van de provincies een taak bijgekregen, met name die van begrotingsadvies.

1. Wijziging van de controlebevoegdheden

1.483.222

In zijn vorige Boek meldde het Rekenhof dat de wet van 25 juni 1997 tot wijziging van de provinciewet de bevoegdheid van het Rekenhof op de provinciale ontvangsten en uitgaven had beperkt tot het afsluiten van de rekeningen van de provincieontvanger, de bijzondere ontvangers, de provinciale rekenplichtigen over gelden en over waren en de rekenplichtigen van de traditionele provinciebedrijven. Ten aanzien van hun verantwoordelijkheid behield het Rekenhof ook zijn rechtsprekende bevoegdheid. De wet voorzag niet in de tussenkomst van het Rekenhof bij de rekeningaflegging aan de provincieraad door de bestendige deputatie, noch in de voorlegging van de bevelschriften tot betaling aan het voorafgaand visum⁽³⁾.

2. Herformulering van de controlebevoegdheid

1.744.761

Inmiddels heeft de wetgever de provinciewet opnieuw gewijzigd⁽⁴⁾. De artikelen 4 en 8 van de wet van 4 mei 1999 bevestigen de bevoegdheid van het Rekenhof om een externe controle uit te voeren op de wettelijkheid en de regelmatigheid van de provinciale ontvangsten en uitgaven.

---

³ Het deelde dit op 6 mei 1998 mede aan de provinciegouverneurs.

⁴ Wet van 4 mei 1999 tot wijziging van de provinciewet en van de nieuwe gemeentewet.

3. Uitbreiding van de bevoegdheden met begrotingsadvies

Artikel 4 van de provinciewet draagt het Rekenhof op een advies uit te brengen over het ontwerp van begroting dat de bestendige deputatie opstelt. Het artikel heeft evenwel noch de datum van overlegging van het ontwerp aan het Rekenhof vastgesteld, noch de termijn waarover het Rekenhof beschikt voor de adviesverlening. Het Rekenhof heeft de gouverneurs daarom op 16 en 17 augustus gewezen op de wenselijkheid zo spoedig mogelijk de modaliteiten en datum van verzending vast te leggen in een onderling akkoord. Het acht een onderzoeksperiode van vijftien 15 dagen noodzakelijk ⁽⁵⁾. Het zou de ontwerpen van de begroting aldus ten laatste op 15 september moeten ontvangen.

De bestendige deputaties van de provincies Limburg en West-Vlaanderen bevestigden op respectievelijk 28 september en 11 oktober 1999 dat ook zij het wenselijk achten in een onderling akkoord een aantal praktische afspraken vast te leggen en een vlotte samenwerking te bekomen.

Het Rekenhof heeft zijn adviezen over de ontwerpen van de begroting 2000 op 21 september 1999 verzonden aan de provincie Oost-Vlaanderen, op 24 september 1999 aan de provincies Antwerpen, Limburg en West-Vlaanderen, en op 28 september 1999 aan de provincie Vlaams-Brabant ⁽⁶⁾.

---

⁵ Het verwees daarbij naar de termijn die artikel 12 van het koninklijk besluit van 2 juni 1999 houdende algemene regeling van de provinciale boekhouding, aan de provincieontvanger verleent.

⁶ Het betreft de dossiers 1.762.361 (Antwerpen), 1.762.360 (Vlaams-Brabant), 1.762.239 (Limburg), 1.735.333 (Oost-Vlaanderen) en 1.754.753 (West-Vlaanderen).

RESULTATEN VAN DE CONTROLE VAN DE NEDERLANDSE KAMER

1. BRIEFWISSELING IN 1998

In 1998 heeft het Rekenhof 659 brieven gericht aan de leden van de Vlaamse regering. Aan de provinciegouverneurs zijn 87 brieven gericht. De onderstaande tabel biedt een overzicht. De kolom *NK* vermeldt het aantal brieven (eerste dekolom) of briefafschriften (tweede dekolom) met op het niveau van de Nederlandse kamer behandelde opmerkingen. De kolom *AV* vermeldt het aantal brieven of briefafschriften met op het niveau van de algemene vergadering behandelde opmerkingen. De kolom *rekening* geeft het aantal brieven of briefafschriften waarbij rekeningen van openbare instellingen of van rekenplichtigen gecontroleerd verklaard zijn (door hetzij de algemene vergadering, hetzij een raadsheer ⁽⁷⁾).

(VM = Vlaamse minister; G = Gouverneur)

geadresseerde	NK		AV	rekening	totalen
	Opm.	Afschr.			
Minister-President	8	23	1	0	32
VM Onderwijs	109	10	0	5	124
VM Financiën / Begroting	58	27	3	65	153
VM Openbare Werken / Vervoer	45	18	0	0	63
VM Cultuur	38	12	0	0	50
VM Ambtenarenzaken	25	8	3	0	36
VM Huisvesting	37	5	1	0	43
VM Gezin / Welzijn	26	10	0	0	36
VM Economie	9	6	4	0	19
VM Leefmilieu	17	11	1	0	29
VM Tewerkstelling	2	3	0	0	5
VM Gezondheidsbeleid	16	1	0	0	17
VM Buitenlands Beleid	5	4	1	0	10
VM Wetenschap / Technologie	14	1	0	0	15
VM Media	8	2	0	0	10

⁷ Sinds de inwerkingtreding, op 1 september 1995, van de wet van 3 april 1995 tot wijziging van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, worden de rekeningen van de aan de rechtsmacht van het Rekenhof onderworpen rekenplichtigen niet meer in algemene vergadering afgesloten, maar door één, daartoe door de voorzitters van elke kamer aangeduide, raadsheer.

geadresseerde	NK		AV	rekening	totalen
	Opm.	Afschr.			
VM Brus. Aangel. / Gelijke Kansenb.	4	2	0	0	6
VM Ruimtelijke Ordening	0	0	0	0	0
VM Binnenlandse Aangelegenheden	3	2	1	0	6
VM Europese Aangelegenheden	0	0	0	0	0
VM KMO	0	2	0	0	2
VM Landbouw	1	2	0	0	3
totaal	425	149	15	70	659

	NK		AV	rekening	totalen
	Opm.	Afschr.			
G Limburg	0	0	1	15	16
G Antwerpen	0	0	1	30	31
G Oost-Vlaanderen	0	0	2	17	19
G West-Vlaanderen	0	0	1	13	14
G Vlaams-Brabant	0	0	2	5	7
totaal	0	0	7	80	87

Verder heeft de Nederlandse kamer 191 brieven gericht aan:

- Beleidsvoerende en controlerende instanties bij Vlaamse openbare instellingen (VRT (4), BLOSO (4), ARGO (5), VDAB (3), Export Vlaanderen (2), TV (5), Kind en Gezin (8), VFSIPH (8), MBZ (2), IMALSO (2), VHM (4), IWT (2), Vlopera (4), VVM – De Lijn (1), VMM (6), VMW (2), VLOR (3), VIZO (1), VITO (1), DIGO (4), OVAM (1), VLABINVEST (1), Fonds Film in Vlaanderen (1), Dienst Scheepvaart (3), VLM (2), NV Zeekanaal (4), VERF (1), NV Aquafin (3)).
- Vlaamse universiteiten, universitaire ziekenhuizen en hogescholen (UG (16), UFSIA (3), UIA (6), UCA (2), LUC (5), VUB (13), KUB (4), KUL (26), IVAH (2) en de UZG (6), Groep T-hogeschool Leuven (3)).
- Vlaamse administraties: Onderwijs (1), Ambtenarenzaken (1), Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (2), Economie (6), Land- en tuinbouw (2).
- Diensten met Afzonderlijk Beheer (OPZ Geel (1), OPZ Rekem (1), Hogere Zeevaartschool (1)).
- Andere: NV Tunnel Liefkenshoek (3).

Bovendien zijn 37 directiebrieven naar de Vlaamse administraties gestuurd. Het betreft opmerkingen over minder belangrijke kwesties, routinezaken of aankondigingen van onderzoeken.

2. SAMENWERKING TUSSEN VLAAMS PARLEMENT EN REKENHOF

Sinds de afsluiting van zijn vorige boek heeft het Rekenhof 25 brieven naar de Voorzitter van het Vlaams Parlement gestuurd. Tevens waren vertegenwoordigers aanwezig bij de besprekingen die de Subcommissie en de Commissie voor Financiën en Begroting hebben gewijd aan thema's vermeld in de Boeken 1997 en 1998. Vertegenwoordigers van het Rekenhof waren ook - vooral als budgettair raadgever - aanwezig in tal van vergaderingen van de Commissie voor Financiën en Begroting over andere aangelegenheden. De onderstaande paragrafen bieden een overzicht van deze samenwerking.

1. Briefwisseling met het Vlaams Parlement

Van 1 september 1998 tot 31 augustus 1999 heeft het Rekenhof de volgende brieven en briefafschriften aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement gericht:

- N12-1.133.429 B6 d.d. 6 oktober 1998: auditverslag over het onderzoek van de kostprijs van het door de VVM verrichte busvervoer
- N14-1.266.706 B14 d.d. 14 oktober 1998: rapport over het beheer van de subsidiestromen van het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap
- N14-1.630.245 B1 d.d. 27 oktober 1998: brief over ongedateerd ministerieel besluit houdende herverdeling van kredieten inzake het ontbreken van een decretale grondslag voor een subsidie aan het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie
- N14-1.605.508 B1 d.d. 6 november 1998: verslag van het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1999
- N14-1.637.966 B1 d.d. 9 november 1998: brief met opmerkingen bij het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1999
- N14-1.638.478 B1 d.d. 17 november 1998: brief over een besluit van de Vlaamse regering van 22 september 1998 houdende verdeling van het provisioneel krediet ingeschreven onder programma 24.60, basisallocatie 00.21
- A17-1.556.042 B2 d.d. 30 november 1998: vraag over het plaatsen van de integrale teksten van de boeken van opmerkingen op de op te richten Website van het Rekenhof
- N14-1.649.665 B1 d.d. 15 december 1998: brief over een besluit van de Vlaamse regering van 1 december 1998 tot herverdeling van basisallocaties van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998
- N12-1.600.360 B2 d.d. 21 december 1998: ontwerp van besluitvormingssce-nario voor bijzondere financiële transacties aangegaan door Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen

- N0-1.542.022 B33 d.d. 28 december 1998: verslag over het onderzoek naar subsidies in de Vlaamse Gemeenschap
- N14-1.266.706 B15 d.d. 5 januari 1999: rapport over de controleomgeving in het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap
- N12-1.600.360 B3 d.d. 2 februari 1999: verslag over het ontwerp van besluitvormingsscenario voor bijzondere financiële transacties aangegaan door Vlaamse overheidsdiensten en –instellingen
- N14-1.531.832 B2 d.d. 23 februari 1999: resultaten van onderzoek naar tekorten aan vastleggingsmachtigingen in de diverse domeinen van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap
- N14-1.440.946 B3 d.d. 11 maart 1999: rapport met bevindingen over de audit die werd uitgevoerd op het schuldbeheer van de Vlaamse Gemeenschap
- N14-1.688.800 B1 d.d. 11 maart 1999: verslag over het voorstel van decreet houdende de organisatie van de zorgverzekering
- N14-1.659.904 B1 d.d. 16 maart 1999: brief over het ontwerp van decreet tot regeling van de rechtspositie van het statutair en contractueel personeel van het VRT-filharmonisch Orkest en het VRT-Koor
- N14-1.691.810 B1 d.d. 30 maart 1999: brief over een visum onder voorbehoud verstrekt op vraag van de Minister-President, verwijzend naar artikel 14 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof
- N14-1.699.570 B1 d.d. 13 april 1999: brief over een ontwerp van decreet houdende diverse bepalingen naar aanleiding van de begroting 1999
- N14-1.671.807 B1 d.d. 26 april 1999: verslag over het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting
- N12-1.577.215 B2 d.d. 20 juli 1999: rapport over de financiële controle van de enkelvoudige jaarrekening van de Vlaamse Milieuholding over het boekjaar 1997, en bedenkingen in het kader van artikel 13 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de herstructurering van de GIMV, Gimvindus, VMH, Mijnen en LIM en tot oprichting van het Limburgfonds en van de permanente werkgroep Limburg
- N12-1.679.753 B2 d.d. 20 juli 1999: Bevindingen met betrekking tot de rekeningen van het eerste boekjaar van de NV Vlaamse Participatiemaatschappijen in het kader van artikel 13 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de herstructurering van de GIMV, Gimvindus, VMH, Mijnen en LIM en tot oprichting van het Limburgfonds en van de permanente werkgroep Limburg
- N12-1.675.5644 B2 d.d. 3 augustus 1999: verslag van het onderzoek inzake het milieurapport (MIRA) van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
- N14-1.730.695 B1 d.d. 11 augustus 1999: brief naar aanleiding van het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1999 houdende gedeeltelijke

verdeling van het provisioneel krediet ingeschreven onder programma 24.60, basisallocatie 11.01

- N14-1.504.483 B4 d.d. 11 augustus 1999: rapport over de audit van de informatisering in het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap

2. Resultaten van de samenwerking met de Subcommissie voor Financiën en Begroting

De samenwerking tussen het Rekenhof en het Vlaams Parlement heeft zich sinds het *Boek van het Rekenhof 1998, 10e boek met opmerkingen en informatie voorgelegd aan het Vlaams Parlement* onder meer geconcretiseerd in een aantal zittingen van de Subcommissie voor Financiën en Begroting over enkele thema's uit de Boeken 1997 en 1998. Een aantal van deze besprekingen gaven aanleiding tot resoluties. De onderstaande paragrafen geven een overzicht van deze besprekingen en hun resultaten:

2.1. Besprekingen die aanleiding hebben gegeven tot resoluties van het Vlaams Parlement

2.1.1. Rendement op eigen vermogen van de NV Aquafin

De Subcommissie voor Financiën en Begroting heeft het artikel *Vergoedingen van het Vlaams Gewest aan de NV Aquafin voor het rendement op het eigen vermogen* uit het Boek van het Rekenhof 1997⁽⁸⁾ op 28 mei en 25 juni 1998 besproken⁽⁹⁾. Deze besprekingen mondten uit in een voorstel van resolutie. De Commissie voor Financiën en Begroting heeft dit voorstel eenparig en zonder opmerkingen goedgekeurd. Op 28 oktober 1998 heeft het Vlaams Parlement in plenaire vergadering de resolutie goedgekeurd⁽¹⁰⁾. De inhoud van de resolutie is weergegeven op p. 537 van dit boek).

2.1.2. Tegemoetkomingen in onderhouds- en herstellingskosten van serviceflats

Het Rekenhof had de Vlaamse Minister van Gezondheidsbeleid begin 1996 zijn opmerkingen medegedeeld over de regeringsbesluiten en overeenkomsten voor de oprichting van 5.000 serviceflats voor bejaarden binnen een periode van 10 jaar door toedoen van de Bevak NV Serviceflats Invest. Het Rekenhof waarschuwde er in het algemeen voor dat deze alternatieve financiering van beleidsactiviteiten, waarbij privé-kapitaal werd aangetrokken en de tegemoetkoming

---

⁸ Stuk 11 (1997-1998) - Nr. 1, van 5 november 1997, p. 70.

⁹ Stuk 1098 (1997-1998) - Nr. 2, van 13 oktober 1998.

¹⁰ Handelingen - Plenaire vergadering - Nr. 10 en 11 (1998-1999) - van 28 oktober 1998.

van de Vlaamse Gemeenschap beperkt bleef tot een onderhouds- en herstellings-subsidie, de controle van het Vlaams Parlement beperkte. De problematiek verscheen in het 9e Boek van het Rekenhof⁽¹¹⁾.

Op 25 juni, 2 juli en 8 oktober 1998 heeft de Subcommissie voor Financiën en Begroting de kwestie besproken in aanwezigheid van vertegenwoordigers van het Rekenhof. Deze besprekingen hebben op 10 februari 1999 geleid tot de eenparige goedkeuring van een resolutie van het Vlaams Parlement⁽¹²⁾. Deze resolutie beveelt de Vlaamse regering aan in haar besluit bepalingen op te nemen over de aard, omvang en modaliteiten van de te verstrekken verantwoording over het subsidiegebruik. Dit maakt herhaling ervan in elke individuele toelagebeslissing overbodig. De resolutie heeft ook aanbevolen de bepaling die de bewaarder machtigt de toelage in te houden als het OCMW of de VZW niet aan hun verplichtingen tegenover de BEVAK tegemoetkomen, te schrappen. Dit houdt immers een aanwending van de subsidie in die afwijkt van de bedoeling ervan. Ten slotte vroeg het Parlement de voorlegging van toekomstige leningsovereenkomsten tussen de bewaarder van de Bevak en de Vlaamse Gemeenschap.

Bij de controle van een subsidiedossier heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Welzijn op 16 maart 1999, verwijzend naar deze resolutie, meegedeeld dat het in de toekomst bij zijn visumverlening rekening zou houden met de opname van de noodzakelijke bepalingen over de verantwoording van het subsidiegebruik in de tekst van de individuele toelagebesluiten, voor zover zij niet zijn opgenomen in het besluit van de Vlaamse regering zelf. De minister heeft tot op heden nog geen antwoord verstrekt op deze brief.

2.1.3. Uitvoering van de beheersovereenkomst met de Vlaamse Vervoermaatschappij (VVM)

In het voorjaar van 1997 heeft het Rekenhof de beheersovereenkomst tussen de VVM en het Vlaams Gewest voor de periode 1997-2001 onderzocht. Het nam zijn bevindingen op in het 9e Boek van het Rekenhof⁽¹³⁾. Midden 1998 ving de Subcommissie voor Financiën en Begroting de bespreking van dit artikel aan. In diezelfde periode voerde het Rekenhof echter ook een onderzoek uit naar de jaarlijkse evaluatie van de uitvoering van de beheersovereenkomst. Het deelde zijn bevindingen daarover op 29 september 1998 mee aan de Vlaamse Minister van Vervoer. De Subcommissie heeft deze brief mee in de besprekingen betrokken.

De vergaderingen van de subcommissie van 2 juli, 29 oktober, 19 november en 9 december 1998 en van 21 januari 1999 hebben geleid tot een voorstel van resolutie, op 11 en 31 maart 1999 éénparig aangenomen door respectievelijk de

---

¹¹ Stuk 11 (1997-1998) - Nr. 1, van 5 november 1997, p. 193.

¹² Stuk 1170 (1998-1999) - Nr. 2, van 25 januari 1999, en Beknopt Verslag Nr. 34, p. 16-17.

¹³ Stuk 11 (1997-1998) - Nr. 1, van 5 november 1997, p. 159-166.

Commissie voor Financiën en Begroting en de plenaire vergadering¹⁴). De onderstaande punten geven de tekst van de resolutie weer; de aanbevelingen van het Vlaams Parlement stemmen overeen met de opmerkingen en aanbevelingen van het Rekenhof:

1° inzake de voorbereiding en de goedkeuring van de overeenkomst

- De beheersovereenkomst van de VVM dient, zoals voorgeschreven in het oprichtingsdecreet van de VVM, aan het ontwerp van decreet houdende de begroting van de Vlaamse Gemeenschap te worden toegevoegd. Dit geldt ook voor alle wijzigingen die aan de beheersovereenkomst worden aangebracht. Wanneer in de beheersovereenkomst financiële engagements worden aangegaan die het begrotingsjaar overstijgen, dienen deze in het programmadecreet expliciet te worden bevestigd.

2° inzake de inhoud van de beheersovereenkomst

- Strategisch ondernemingsplan. De VVM voert haar beleid uitgaande van het strategisch ondernemingsplan, dat deel uitmaakt van de beheersovereenkomst. De vertaling van de strategische doelstellingen van de VVM in operationele en actieplannen dient verder te worden verbeterd.
- Concrete normen en taken. De Vlaamse regering dient het principe van de netnormering dat overeenkomstig artikel 7, §1, van de beheersovereenkomst de basis zal vormen voor de aanpassing van de organisatie, het volume, de plaats en de frequentie van het openbaar vervoeraanbod door de VVM, dringend vast te leggen. De reeds in de beheersovereenkomst opgenomen normen (bv. kwantiteit van het aanbod) moeten, om interpretatieverschillen tussen de partijen te vermijden, eenduidig worden gedefinieerd en rationeel onderbouwd. Naast kwantitatieve maatstaven moeten in de beheersovereenkomst kwalitatieve normen (comfort, stiptheid, ...) worden opgenomen.
- Meetsystemen. Voor de ontwikkeling van een transparent registratie- en meetsysteem (kostenbeheerssysteem, registratie kilometers, ...) ten behoeve van de opvolging en evaluatie van de prestatie maatstaven dient een strikte tijdsplanning te worden aangehouden.

3° inzake de evaluatie en de rapportering over de uitvoering van de beheersovereenkomst

- De concrete organisatie van de evaluatie van de uitvoering van de beheersovereenkomst van de VVM moet beter worden vastgelegd. Er moet worden bepaald wie voor het departement de evaluatie uitvoert, aan wie deze wordt medegedeeld en op welke wijze hieruit conclusies en maatregelen kunnen volgen. Binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap moet een administratieve dienst worden uitgebouwd die een specifieke coördinerende en

---

¹⁴ Verslag namens de Commissie voor Financiën en Begroting, Stuk 1259 (1998-1999) - Nr. 2, van 15 maart 1999, p. 3, en Beknopt Verslag, nr. 47, p. 17.

ondersteunende rol vervult t.o.v. de VOI's. Deze dienst zou kunnen waken over de eenvormigheid tussen de met de VOI's gesloten diverse beheersovereenkomsten (o.a. in verband met de meetbare doelstellingen) en een ondersteunende en coördinerende rol vervullen in de evaluatie van de beheersovereenkomsten en de daartoe onmisbare instrumenten (analytische boekhouding en prestatiebegrotingen).

- Bij de evaluatie dienen de commissarissen die door de Vlaamse regering bij de VVM zijn aangesteld nauw te worden betrokken. Dit moet worden gewaarborgd door een duidelijke profiel- en functiebeschrijving van de regeringscommissarissen. De regeringscommissarissen moeten jaarlijks een gemotiveerd verslag uitbrengen over hun evaluatie van de uitvoering van de beheersovereenkomst.
- De Vlaamse regering moet jaarlijks aan het Vlaams Parlement gedetailleerd verslag uitbrengen over de wijze waarop en de mate waarin de in de beheersovereenkomst en de in het ondernemingsplan opgelegde concrete doelstellingen werden verwezenlijkt. Hierin moet de verslaggeving van de regeringscommissarissen over de uitvoering van de beheersovereenkomst zijn opgenomen. Het verslag over de uitvoering van de beheersovereenkomst moet worden gevoegd bij de rekeningen die jaarlijks voor controle aan het Rekenhof worden voorgelegd.

2.1.4. Geïntegreerde economische boekhouding en budgettaire rapportering van de Vlaamse openbare instellingen

Op 21 mei 1997 heeft de Vlaamse regering de decretaal aan de VOI's opgelegde geïntegreerde economische boekhouding en budgettaire rapportering geregeld. Het Rekenhof heeft deze regelgeving eind 1997 en begin 1998 op diverse vlakken onderzocht: overeenstemming met de resolutie van Vlaams Parlement van 25 juni 1997 betreffende het juridisch kader, het financieel belang en de audit van het controlesysteem van de Vlaamse openbare instellingen; bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap inzake de boekhouding, begroting en rekeningen van de VOI's; toepassingsgebied van het decreet en het boekhoudplan; verhouding met bestaande regelgeving over boekhouding, begroting en rekeningen; afstemming van boekhouding op de informatiebehoeften inzake openbare instellingen. Het heeft zijn bevindingen op 2 april 1998 meegedeeld aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting. De minister heeft op 13 oktober 1998 geantwoord. De belangrijkste bevindingen en aanbevelingen van het onderzoek zijn vermeld in het Boek van het Rekenhof 1998 ⁽¹⁵⁾.

De Subcommissie voor Financiën en Begroting heeft dit artikel op 26 januari en 11 februari 1999 besproken ⁽¹⁶⁾ en een ontwerp van resolutie goedgekeurd ⁽¹⁷⁾,

---

¹⁵ Stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 245-255.

¹⁶ Verslag namens de Commissie voor Financiën en Begroting, Stuk 1336 (1998-1999) Nr. 2, van 26 maart 1999, p. 9 e.v.

¹⁷ Stuk 1336 (1998-1999) Nr. 1, van 2 maart 1999.

dat door de Commissie voor Financiën en Begroting en de plenaire vergadering op respectievelijk 25 maart en 5 mei 1999 éénparig is aangenomen⁽¹⁸⁾.

Het Rekenhof rondt momenteel zijn onderzoek naar de uitvoering van het boekhoudbesluit in de jaarrekeningen 1998 van de VOI's af, terwijl een eerste rapport over de semestriële staten 1998 op 2 februari 1999 aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting is bezorgd.

Een samenvatting van de aanbevelingen in de resolutie van 5 mei 1999, alsook de resultaten van het eerste implementatierapport, zijn weergegeven op p. 200-214 van dit boek.

2.2. Andere besprekingen in de Subcommissie

2.2.1. Onderzoek naar de kostprijs van het door de VVM verrichte busvervoer

De Voorzitter van het Vlaams Parlement heeft het Rekenhof op 7 januari 1997 gevraagd een kostprijsvergelijking te maken tussen de buslijnen die de VVM zelf exploiteert en de buslijnen die zij verpacht. Dit onderzoek vond plaats begin 1998. Het Rekenhof heeft zijn bevindingen op 22 juni en 25 augustus 1998 medegedeeld aan respectievelijk de directeur-generaal van de VVM en de Vlaamse Minister van Vervoer. Op 6 oktober 1998 heeft het een auditverslag gestuurd naar de Voorzitter van het Vlaams Parlement⁽¹⁹⁾.

De Subcommissie voor Financiën en Begroting heeft het verslag besproken op 9 december 1998 en 21 januari 1999⁽²⁰⁾. In de vergadering van 9 december 1998 heeft de VVM een toelichting gegeven bij haar planning voor de uitwerking van het kostenbeheerssysteem (analytische boekhouding). De instelling heeft zich tegenover de subcommissie geëngageerd vóór de marktconsultatie (najaar 1999) klaar te zullen zijn met een gedetailleerd kostprijsstelsel. De vertegenwoordiger van het Rekenhof heeft in de vergadering van de subcommissie van 21 januari 1999 in dit licht voorgesteld geen voorstel van resolutie op te stellen, maar akte te nemen van de beloften van de VVM. Het Rekenhof zou vervolgens in het najaar van 1999 nagaan of de VVM deze beloften heeft waargemaakt. De VVM heeft het Rekenhof alvast inzage in de berekeningen van de kostprijs van de VVM per lijn toegezegd.

De subcommissie heeft eenparig akte genomen van de beloften van de VVM en haar opvolgster aanbevolen na de parlementsverkiezingen van 13 juni 1999 dit dossier opnieuw te bespreken. De Commissie voor Financiën en Begroting heeft op 11 maart 1999 geen opmerkingen meer geformuleerd bij het verslag van de Subcommissie voor Financiën en Begroting.

---

¹⁸ Stuk 1336 (1998-1999) - Nr.2, van 26 maart 1999, p. 4, en Beknopt Verslag, nr. 56.

¹⁹ Stuk 28 (1998- 1999) - Nr. 1, van 9 oktober 1998.

²⁰ Verslag namens de Commissie voor Financiën en Begroting, Stuk 28 (1998-1999) - Nr. 2, p. 7.

2.2.2. Rekeningen 1997 van de Dienst voor de Scheepvaart

De Subcommissie voor Financiën en Begroting heeft op 26 januari en 11 februari 1999 het in het Boek 1998 opgenomen artikel over de rekeningen 1997 van de Dienst voor de Scheepvaart besproken ⁽²¹⁾. Zij nam er daarbij akte van dat deze instelling aan de meeste van de door het Rekenhof opgeworpen problemen inmiddels een oplossing had geboden en dat het Rekenhof de uitvoering van de langdurige beheersovereenkomst met de instelling aan een onderzoek zal onderwerpen.

De Commissie voor Financiën en Begroting heeft op 11 maart en 20 april 1999 kennis genomen van het verslag van de Subcommissie. Zij heeft bij dit verslag geen opmerkingen geformuleerd ⁽²²⁾.

2.2.3. Rekeningen 1997 van de Vlaamse Landmaatschappij

De Subcommissie voor Financiën en Begroting heeft op 26 januari en 11 februari 1999 het in het Boek 1998 opgenomen artikel over de rekeningen 1997 van de de Vlaamse Landmaatschappij besproken ⁽²³⁾. Zij nam daarbij akte van de toezeggingen die de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting terzake op 16 september 1998 en 6 januari 1999 aan het Rekenhof had gedaan. Het Rekenhof zou in zijn elfde boek opnieuw verslag uitbrengen over het dossier.

De Commissie voor Financiën en Begroting heeft op 11 maart en 20 april 1999 kennis genomen van het verslag van de Subcommissie. Zij heeft bij dit verslag geen opmerkingen geformuleerd ⁽²⁴⁾.

2.2.4. Audit van het BLOSO en behoefteonderzoek Sportend Vlaanderen én de toetreding van het BLOSO tot de vzw Topsportthal Gent

De Subcommissie voor Financiën en Begroting heeft op 25 februari 1999 de in het Boek 1998 opgenomen artikelen over het Commissariaat-Generaal voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie (BLOSO) besproken. Het ging met name over het artikel *Audit van het BLOSO en behoefteonderzoek Sportend Vlaanderen en Toetreding van het BLOSO tot de vzw Topsportthal Gent* ⁽²⁵⁾. Zij concludeerde dat een minister de

---

²¹ Verslag van de Subcommissie voor Financiën en Begroting, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1.

²² Verslag van de Commissie voor Financiën en Begroting, stuk 11 (1998-1999) - Nr.3.

²³ Verslag van de Subcommissie voor Financiën en Begroting, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1.

²⁴ Verslag van de Commissie voor Financiën en Begroting, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 3.

²⁵ Verslag van de Subcommissie voor Financiën en Begroting, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1.

wettelijke termijn van één maand om te reageren op opmerkingen van het Rekenhof in elk geval moet respecteren en dat het voeren van de boekhouding van een instelling (VZW Topsporthal) door de toezichthoudende overheid op deze instelling (BLOSO) beter wordt vermeden, tenzij het voeren van deze boekhouding zich beperkt tot louter uitvoerende en registrerende taken. De subcommissie nam ten slotte akte van de belofte de ontwerpovereenkomst met de VZW voor te leggen aan het Rekenhof.

De Commissie voor Financiën en Begroting heeft op 11 maart en 20 april 1999 kennis genomen van het verslag van de Subcommissie. Zij heeft bij dit verslag geen opmerkingen geformuleerd⁽²⁶⁾.

3. Resultaten van de samenwerking met de Commissie voor Financiën en Begroting

De samenwerking concentreerde zich in 1998 rond de taak van het Rekenhof als begrotingsadviseur, het doelmatigheidsonderzoek van het Rekenhof naar subsidies in de Vlaamse Gemeenschap en een aantal andere afzonderlijke rapporten.

3.1. Resultaten van de budgettaire adviesrol

3.1.1. Initiële begroting 1999

Op 6 november 1998 heeft het Rekenhof zijn verslag met commentaar en opmerkingen naar aanleiding van het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1999 meegedeeld aan het Vlaams Parlement en de leden van de Vlaamse regering⁽²⁷⁾. De Commissie voor Financiën en Begroting heeft dit verslag besproken op 12 november 1998 in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van het Rekenhof. De minister heeft de replieken van de Vlaamse regering op 19 november 1998 aan het Rekenhof medegedeeld. Deze replieken en de reactie van het Rekenhof erop zijn vervolgens op 23 en 24 november en 3 december 1998 het voorwerp geweest van verdere besprekingen in de Commissie.

In totaal werden 113 opmerkingen geformuleerd: 59 inhoudelijke, 33 materiële en 21 met betrekking tot het ESR. 85 ervan resulteerden in amendementen of beloftes voor de toekomst vanwege de minister. Zeven artikelen werden geschrapt, waaronder artikel 17 betreffende de toelating aan de Vlaamse regering bij herverdelingsbesluit basisallocaties te creëren voor facultatieve subsidies die een decretale grondslag vereisen.

---

²⁶ Verslag van de Commissie voor Financiën en Begroting, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 3.

²⁷ Vlaams Parlement, stuk 15 (1998-1999) - Nr. 14, p. 30.

3.1.2. Aanpassing van de begroting 1999

Op 26 april 1999 heeft het Rekenhof zijn verslag met commentaar en opmerkingen naar aanleiding van het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar meegedeeld aan het Vlaams Parlement en de leden van de Vlaamse regering.⁽²⁸⁾ De minister heeft op 27 april 1999 geantwoord. De Commissie voor Financiën en Begroting heeft het verslag en de repliek besproken op 28 april 1999, in aanwezigheid van de vertegenwoordiger van het Rekenhof. In totaal werden 47 opmerkingen geformuleerd: 31 inhoudelijke en 16 materiële, waarvan er 33 resulteerden in amendementen of beloften voor de toekomst vanwege de minister.

3.2. Eindregelingen van de begrotingen

De Commissie voor Financiën en Begroting heeft, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van het Rekenhof, op respectievelijk 12 november 1998 en op 20 april 1999 de volgende eindregelingontwerpen besproken:

- Ontwerp van decreet houdende de eindregeling van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap en van instellingen van openbaar nut voor het begrotingsjaar 1995 en 1996⁽²⁹⁾. De Minister van Financiën en Begroting heeft de opmerkingen van het Rekenhof nauwgezet verwerkt in beide ontwerpen. De commissie heeft beide ontwerpen aangenomen.
- Ontwerp van decreet houdende de eindregeling van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap en van instellingen van openbaar nut voor het begrotingsjaar 1997⁽³⁰⁾. De Minister van Financiën en Begroting heeft de opmerkingen van het Rekenhof verwerkt in het ontwerp. De commissie heeft het ontwerp aangenomen, waardoor een einde kwam aan de inhaaloperatie inzake de eindrekeningen van de Vlaamse Gemeenschap. De eindrekening kan voortaan worden gebruikt als een instrument om toekomstige begrotingen mee op te stellen en te evalueren.

3.3. Doelmatigheidsonderzoek Subsidies

Met het verslag over het onderzoek naar subsidies in de Vlaamse Gemeenschap van 28 december 1998⁽³¹⁾ bezorgde de Nederlandse kamer van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement een eerste toepassing van bevoegdheidsverruiming die het bekwam ingevolge de wet van 10 maart 1998 tot wijziging van de orga-

---

²⁸ Vlaams Parlement, Stuk 19 (1998-1999) - Nr. 3, p. 6.

²⁹ Stuk 23 (1998-1999) – Nr. 2.

³⁰ Stuk 23-B (1998-1999) – Nr. 2.

³¹ Stuk 28-B (1998-1999) - Nr. 1.

nieke wet op de inrichting van het Rekenhof³²). Die bevoegdheidsverruiming bestond erin dat het Rekenhof de goede besteding van de gelden onderzoekt en zich er voortaan van kan vergewissen dat de overheid de beginselen van zuinigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid in acht neemt.

De bespreking van dit doelmatigheidsverslag in de Commissie voor Financiën en Begroting op 11 februari 1999 leidde tot de goedkeuring op 25 maart 1999 van een resolutie houdende aanbevelingen tot een effectief en transparant subsidiebeleid en -beheer in de Vlaamse Gemeenschap in deze commissie. Deze resolutie ging ervan uit dat:

- subsidies een belangrijk beleidsinstrument zijn van de Vlaamse regering, wat blijkt uit het grote aandeel ervan in de begrotingen van de Vlaamse Gemeenschap en de openbare instellingen;
- het beheer van de subsidies moet voldoen aan algemeen aanvaarde voorwaarden die de effectiviteit van dat beleidsinstrument waarborgen;
- de Vlaamse regering diverse beleids- en beheersinstrumenten heeft ingevoerd die de effectiviteit kunnen bevorderen, maar het succes van de implementatie ervan in de administraties wordt gehinderd door een aantal knelpunten;
- het Vlaams Parlement op een adequate wijze moet worden geïnformeerd over de doelstellingen van het beleid, de instrumenten die daarvoor werden ingezet, het verloop van de beleidsuitvoering, de kosten van de beleidsuitvoering en de resultaten van het gevoerde beleid.

Deze overwegingen leidden tot de volgende aanbevelingen aan de Vlaamse regering:

1. De evaluatie die de instelling van de subsidie vooraf gaat, zou aandacht moeten besteden aan de probleemanalyse (behoeften), de beschrijving van het beleidsveld, het formuleren van doelstellingen, het afwegen van alternatieven om de doelstellingen te bereiken (rekening houdend met, onder meer, de kosten, de effectiviteit en neveneffecten) en de administratieve organisatie inclusief eventuele overlegstructuren. Op procedureel vlak moet de administratie, rekening houdend met haar competentie in het beleidsveld, bij de evaluatie worden betrokken, moeten de betrokken actoren (desgevallend bij steekproef) worden geconsulteerd en moeten de volledige resultaten van de evaluatie in een rapport aan de bevoegde instanties (bevoegde ministers, Vlaamse regering en/of Vlaams Parlement) worden voorgelegd. Daartoe kan een algemeen systeem van beleidsvoorbereiding in de vorm van een handleiding of een onderzoekskader worden ontwikkeld.

---

³² Over die bevoegdheidsverruiming is een uitgebreide uiteenzetting opgenomen in het Boek van het Rekenhof 1998, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 23.

2. De overheid dient haar doelstellingen zoveel mogelijk te operationaliseren (meetbaar maken). Het betreft een proces dat al dient aan te vangen in de fase van de beleidsvoorbereiding, en dat zich moet concretiseren bij de beleidsbepaling: in de regelgeving, beleidsbrieven en strategische plannen.
3. De overheid moet de mogelijkheid tot (ongewenste) dubbele subsidiëring vermijden. In dit verband is er nood aan gegevensuitwisseling en overleg met andere subsidiërende instanties, niet alleen binnen de Vlaamse Gemeenschap, maar ook met federale en lokale overheden en instellingen. Ook dient de regelgeving aan te geven in welke mate en voor welke precieze doeleinden gesubsidieerden een beroep kunnen doen op aanvullende financieringsstromen.
4. Er moet informatie worden verzameld en benut met betrekking tot het bereiken van de doelstellingen en de mate waarin de subsidie daartoe heeft bijgedragen. Dit veronderstelt een geleidelijke invoering van een continue monitoring van prestaties. De effecten van de subsidieregeling moeten periodiek geëvalueerd worden.
5. De verschillende beheersinstrumenten, die diverse initiatiefnemers (verspreid over verschillende departementen) thans afzonderlijk van elkaar en zonder veel coherentie opzetten, behoeven verdere ontwikkeling en integratie in een globaal model. Tevens dient erover gewaakt te worden dat bij de implementatie voldoende kwaliteitsbewaking plaatsvindt en dat de verspreiding van informatie over deze instrumenten op structurele en gecoördineerde wijze plaatsvindt.
6. De transparantie van de begrotingen kan worden verbeterd door centralisatie van de begrotings- en uitvoeringsgegevens van alle DAB's, VOI's en centrale diensten (departementale begrotingen), het uniform benoemen van subsidies met de term subsidie, de aanrekening ervan op de daartoe bestemde codes van basisallocaties en begrotingsartikelen en een decretale regeling van een bijkomend aantal subsidies, vooral die met een grote budgettaire omvang.
7. De begrotingsdocumenten kunnen inhoudelijk aan waarde winnen door het Vlaams Parlement in de loop van de begrotingscyclus meer representatieve gegevens over kosten, prestaties en effecten te verschaffen, zodat het een oordeel zou kunnen vellen over de doelmatigheid in brede zin van het overheidsoptreden. Deze informatie moet afdoende worden toegelicht in functie van de taken en behoeften van het Vlaams Parlement. De inspanningen die voor de begroting 1999 werden geleverd moeten worden uitgediept en veralgemeend tot alle begrotingsprogramma's. Er zou vervolgens moeten worden gestreefd naar een integrale verantwoording per beleidsdomein, met inbegrip van de bij het beleid betrokken DAB's en VOI's, zodat een geconsolideerd beeld van het overheidsoptreden per beleidsdomein ontstaat.
8. Structureel kan de transparantie van de begrotingsdocumenten verbeteren door ze inhoudelijk van elkaar te onderscheiden en ze een grotere complementariteit te verlenen. De toegankelijkheid van de documenten kan verder worden verbeterd door een heldere presentatie en een logisch doorgetrokken uniforme structuur. Voor de beleidsbrieven betekent dit een opmaak volgens een eenvormig inhoudelijk en vormelijk concept. Voor de toelichtingen is een verdere invulling van de al ingevoerde structuur en het doortrekken van deze structuur naar de VOI's en DAB's aangewezen. Het circuit van de officiële parlementaire stukken zou de diverse stukken die in parlementaire

commissies worden verspreid en relevante beleidsinformatie en verantwoording inhouden zoals prestatiebegrotingen, moeten bevatten en er zodoende een openbaar karakter aan verlenen.

Ter uitvoering van deze aanbevelingen, die een voor de Vlaamse Gemeenschap algemene reikwijdte hebben, droeg het Vlaams Parlement de administratie op - in samenspraak met de VOI's - een naar inhoud en timing concreet actieplan op te stellen.

De Vlaamse Minister van Financiën heeft ingevolge de parlementaire resolutie de Inspectie van Financiën in een circulaire de opdracht gegeven de kwaliteit van de doelmatigheidsanalyse te beoordelen in de fase van de beleidsvoorbereiding. Deze circulaire is op 1 januari 1999 in werking getreden.

3.4. Andere resultaten

3.4.1. Besluitvormingsscenario voor bijzondere financiële transacties die worden aangegaan door Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen

Op 22 juni 1998 verzocht de Voorzitter van het Vlaams Parlement het Rekenhof een ontwerp van besluitvormingsscenario uit te tekenen waaraan de Vlaamse regering zich dient te houden als zij in de toekomst nog bijzondere financiële transacties zoals de lease-in-lease-out-constructie (LILO) voor het de Ferrarisgebouw en het Hendrik Consciencegebouw wenst te sluiten. Dit scenario diende aan te geven in welke fase van het besluitvormingsproces de Vlaamse regering het Vlaams Parlement en het Rekenhof inlichtingen dient te verstrekken en wat deze informatie minimaal dient in te houden.

Op 21 december 1998 heeft het Rekenhof de voorzitter een verslag bezorgd, houdende een ontwerp van besluitvormingsscenario voor bijzondere financiële transacties, aangegaan door Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen. De Commissie voor Financiën en Begroting heeft op 21 januari 1999 over dit ontwerp van gedachten gewisseld. De Commissie gaf het Rekenhof en de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting daarbij opdracht na te gaan in welke mate zij overeenstemming konden bereiken over het ontwerp. Op 28 januari 1999 vond een overleg plaats tussen vertegenwoordigers van het Rekenhof en kabinetsleden van de minister, resulterende in enkele aanpassingen aan de aanbevelingen van het Rekenhof. Op 2 februari 1999 deelde het Rekenhof de minister en de Voorzitter van het Vlaams Parlement de aanpassingen mede, alsook een nieuwe redactie van zijn aanbevelingen. Op 11 februari 1999 besliste de Commissie voor Financiën en Begroting deze nieuwe tekst om te vormen tot een voorstel van resolutie. Zij nam dit voorstel op 11 maart 1999 eenparig aan⁽³³⁾.

---

³³ Stuk 1346 (1998-1999) - Nr. 2, van 15 maart 1999.

De resolutie hield ten aanzien van de Vlaamse regering de volgende aanbevelingen in:

1. Bijzondere financiële transacties, aangegaan door overheidsdiensten, hetzij opgezet als voordeliger alternatief voor een klassieke lening, hetzij als veruiming van de algemene middelen van de begroting om supplementaire investeringsprojecten te kunnen uitvoeren, zijn alleen aanvaardbaar als zij vooraf uitdrukkelijk door de decreetgever worden toegestaan. De machtiging moet worden opgenomen in het corpus van een begrotingsdecreet. Voor de Vlaamse openbare instellingen dient een dergelijke verplichting te worden opgelegd in het voor die instellingen nog te ontwerpen kaderdecreet.
2. Er moeten voldoende waarborgen zijn opdat het voordeel van de overheid steeds wordt gevrijwaard. Elke situatie waarbij een overheidsdienst of -instelling binnen de aanvaarde voorwaarden van de transactie een verlies zou lijden als gevolg van een transactie die niet noodzakelijk is voor de goede werking van de overheidsdienst, moet worden vermeden.
3. Overeenkomsten voor financiële transacties, waarbij de risico's bijna volledig bij de overheidsdienst of -instelling worden gelegd en de privé-partners enkel delen in de mogelijke baten, zijn onaanvaardbaar. De risicoverdeling tussen de overheidsdienst en de private medecontractant moet zo worden geregeld dat alle risico's bekend zijn en zo optimaal mogelijk kunnen worden beheerst. Aan de constructies moet een kostenbaten- en een gedetailleerde risico-analyse voorafgaan, waarvan de resultaten aan de betrokken beleids- en controle-instanties moeten worden voorgelegd.
4. De voorwaarden en voordelen van de betrokken partijen moeten er op forfaitaire en/of procentuele wijze in worden vastgelegd. Wijzigingen daarvan zijn alleen mogelijk in contractueel bepaalde gevallen en moeten met verantwoordingsstukken die bewijskracht hebben, worden verantwoord. Wanneer de vooropgestelde netto-opbrengst niet binnen de vooropgestelde voorwaarden kan worden gehaald, moet, vooraleer de transactie wordt afgesloten, een nieuwe kosten-batenanalyse worden gemaakt.
5. Voor de zuiver Belgische constructies moet worden nagegaan of de geplande transactie, zelfs al is die wettelijk en fiscaal in orde, minstens neutraal uitvalt voor de Belgische fiscus. Het voordeel voor de betrokken overheidsdienst of -instelling (Vlaams belang) wordt afgewogen tegen het nadeel voor de nationale schatkist (federaal belang). Tevens mogen er geen activiteiten in strijd met het algemene belang worden verricht.
6. Bij twijfel over de fiscale toelaatbaarheid van de geplande constructie, moet, in de gevallen voorzien in artikel 345, §1, van het WIB 1992 en in artikel 18, §3, van het wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, door de Vlaamse overheidsdienst of -instelling of door de medecontractant in principe een voorafgaand akkoord worden gevraagd aan de Commissie voor voorafgaande fiscale akkoorden, die in uitvoering van voornoemde artikelen werd opgericht. Aangezien de correcte interpretatie van de fiscale wetgeving meestal van doorslaggevend belang is voor de rendabiliteit van bijzondere financiële operaties, die lopen over een zeer lange termijn en belangrijke financiële implicaties hebben, getuigt het van een goed beheer als er vooraf uitsluitel wordt verkregen over de wijze van toepassing van de relevante fiscale bepalingen.

7. De constructies moeten voldoende doorzichtig zijn. Er moeten voldoende garanties zijn dat de operaties in al hun onderdelen volledig wettelijk zijn (zowel naar binnenlands als naar buitenlands recht). Alle tussenpersonen moeten bekend zijn en de door hen aangerekende commissielonen moeten aan de hand van facturen en ereloonnota's worden bewezen.
  8. De contracten waarbij financiële raadgevers worden aangesteld om de operatie te organiseren en te volgen en die waarbij een mandaat wordt gegeven aan een (buitenlandse) arranger die de constructie uitwerkt, zijn voor de toepassing van de Europese richtlijnen en de wetgeving op de overheidsopdrachten te beschouwen als financiële diensten. De organisatie van de mededinging, overeenkomstig bovenvermelde regelgevingen, is dan ook vereist. De ontstentenis van mededinging moet ten aanzien van deze regelgeving verantwoord worden. De financiële diensten moeten ook een prijzencontrole ondergaan, waarvan alle elementen toegankelijk moeten zijn voor externe auditeurs.
  9. Een goed gestructureerd en ordelijk dossierbeheer is onontbeerlijk, rekening houdend met het feit dat de looptijd van de transacties zich ver in de toekomst uitstrekt. Binnen de administratie van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap of bij de overheidsinstelling moet daarom een volledig dossier worden bijgehouden met alle originele documenten van de voorbereiding, de uitvoering en de voortgangsbewaking van de transactie. Dat moet het voor de betrokken beleids- en controle-instanties mogelijk maken de transactie in elke fase te evalueren. Bovendien moet er binnen de administratie of instelling een verantwoordelijke ambtenaar/dienst worden aangewezen die aan de hand van dat documentatiedossier instaat voor de administratieve, financiële en juridische voortgangsbewaking en de nazorg van de transactie.
  10. De interne audit inzake kas- en schuldbeheer van de Vlaamse Gemeenschap, zoals opgericht bij artikel 12 van het decreet van 16 december 1997 houdende bepaling inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap, moet worden belast met het toezicht op de interne controle bij de bijzondere financiële transacties.
  11. De financiële operaties en de in de marge gesloten verbintenissen en hun financiële gevolgen moeten volledig in de boekhouding en de rekeningen van de overheidsdienst of -instelling worden opgenomen, overeenkomstig de geldende comptabiliteitsregels en rekening houdend met de adviezen van de bevoegde commissies inzake boekhouding. Elke situatie waarbij niet alle gevolgen van bijzondere financiële transacties volledig in de begroting en/of de toelichting worden opgenomen, moet worden vermeden.
  12. Op grond van artikel 13 van het decreet van 16 december 1997 rapporteert de Vlaamse minister bevoegd voor Financiën en Begroting jaarlijks aan het Vlaams Parlement over het verloop en de resultaten van de financiële transacties.
- 3.4.2. *Audit van het schuldbeheer en evaluatie van het decreet houdende bepaling inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap.*

Als reactie op een aantal parlementaire vragen heeft het Rekenhof in 1997 een audit op het schuldbeheer van de Vlaamse Gemeenschap uitgevoerd. Vervolgens werd de tegensprekelijke procedure ingezet, die uiteindelijk op 11 maart 1999

uitmondde in een verslag aan het Vlaams Parlement over het schuldbeheer bij de Vlaamse Gemeenschap⁽³⁴⁾, dat aan tal van bevindingen aanbevelingen koppelde. De Commissie voor Financiën en Begroting heeft dit verslag op 20 april 1999 besproken⁽³⁵⁾. De Vlaamse Minister van Financiën en Begroting reageerde positief op het verslag en stelde een verbetering van de interne controle in het vooruitzicht. Daar het nieuwe Vlaams Parlement in het najaar nog zou beschikken over het jaarlijkse rapport van de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting over het door de Vlaamse Gemeenschap gevoerde kas- en schuldbeheer, alsook over de evaluatie van het Rekenhof van het decreet houdende bepaling inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap⁽³⁶⁾, besloot de Commissie voorlopig geen voorstel van resolutie uit te werken.

Inmiddels heeft het Rekenhof de bovengenoemde evaluatie uitgevoerd. Na de tegensprekelijke procedure met de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting zal het Rekenhof - wellicht eind 1999 - rapporteren aan het Vlaams Parlement. In afwachting daarvan kan al worden gemeld dat de minister nog geen concreet actieplan heeft uitgewerkt tot opvolging van de aanbevelingen van het Rekenhof.

3.4.3. Tekort aan vastleggingsmachtigingen

Op 22 juni 1998 heeft de voorzitter van het Vlaams Parlement het Rekenhof gevraagd een rapport op te stellen over de stand van zaken op 1 januari 1999 inzake eventuele tekorten aan vastleggingsmachtiging in de diverse domeinen van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. Het Rekenhof heeft het Vlaams Parlement dit overzicht bezorgd op 23 februari 1999, inclusief een uiteenzetting over het probleem van de discrepantie tussen het decretaal goedgekeurd bedrag van de vastleggingsmachtiging en het bedrag van de machtiging voortvloeiend uit de begroting van de instelling en over de kwestie van de aanwending van eigen middelen door de instellingen.

De Commissie voor Financiën en Begroting heeft deze brief besproken op 20 april 1999⁽³⁷⁾. Op voorstel van de commissievoorzitter heeft de commissie, na bespreking, akte genomen van de brief van het Rekenhof.

---

³⁴ Stuk 28-D (1998-1999) – Nr. 1, 12 maart 1999.

³⁵ Verslag namens de Commissie voor Financiën en Begroting, stuk 28-D (1998-1999) – Nr. 2, 10 mei 1999.

³⁶ Het Rekenhof kreeg daartoe opdracht naar aanleiding van de bespreking van het ontwerp van het decreet op 14 oktober 1997 en 5 november 1997 in de Commissie voor Financiën en Begroting, stuk 771 (1997-1998) – Nr. 4, 21 november 1997, p. 6.

³⁷ Stuk 1403 (1998-1999) – Nr.1 van 10 mei 1999.

4. Resultaten van de samenwerking met andere commissies

4.1. Bijstandsverlening ingevolge watersnood

Op 1 oktober 1998 heeft de Voorzitter van het Vlaams Parlement het Rekenhof om advies gevraagd over het ontwerp van decreet houdende begrotingstechnische aanpassingen in het licht van de bijstandsverlening ingevolge de watersnood van september 1998.

Een afgevaardigde van het Rekenhof heeft dit advies op 7 oktober 1998 mondeling verstrekt in de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Stadsvernieuwing en Huisvesting. De Vlaamse regering heeft een aantal amendementen ingediend om tegemoet te komen aan de opmerkingen van het Rekenhof. De belangrijkste wijzigingen betroffen de aanduiding van de ontvanger van het OCMW als rekenplichtige.

4.2. Werkgroep Doorstorting van de aanvullende personenbelasting

Na verschijning van artikelen in de pers over een vermeende afwending van ongeveer 90 miljard BEF belastingontvangsten ten nadele van de gemeenten, dit ingevolge het voortijdig bekend worden van een interne nota van het Ministerie van Financiën, heeft het Vlaams Parlement een gemengde *werkgroep Doorstorting van de aanvullende personenbelasting* samengesteld uit leden van de Commissie voor Financiën en Begroting en de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Stadsvernieuwing en Huisvesting.

Op de werkgroepvergadering van 16 november 1998 hebben vertegenwoordigers van het Rekenhof een technische uiteenzetting gegeven over de berekening van die aanvullende personenbelasting - inzonderheid de overstap van het manuele systeem naar het geautomatiseerde systeem in 1995 - en de wijze van doorstorting ervan aan de gemeenten.

Op de vergadering van 4 februari 1999 hebben de vertegenwoordigers van het Rekenhof een toelichting gegeven bij het verslag dat het ten behoeve van de federale Kamer van Volksvertegenwoordigers had opgesteld. In dit verslag becommentarieerde het een eerste tussentijdse rapport van de interne auditcel van het federale Ministerie van Financiën over het dossier van de doorstorting van de aanvullende personenbelasting (het zogenaamde COGEM-rapport).

4.3. Beheer van de subsidiestromen van het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH) naar de gehandicaptensector en controleomgeving in dit fonds

De commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin heeft op 29 april 1999 in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van het Rekenhof de rapporten van het Rekenhof over de controlebevindingen inzake het beheer van de subsidiestro-

men van het VFSIPH naar de gehandicaptensector en inzake de controleomgeving in het VFSIPH⁽³⁸⁾ besproken⁽³⁹⁾. Het was de eerste keer dat het Rekenhof verslag uitbracht in deze commissie.

---

³⁸ De stukken 28-A (1998-1999) - Nr.1, en 28-C (1998-1999) - Nr.1.

³⁹ Stuk 28-A (1998-1999) - Nr. 2, van 11 mei 1999.

3. OVERLEG TUSSEN HET MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP EN HET REKENHOF

Tussen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en het Rekenhof verloopt er een permanent overleg, met concrete, positieve resultaten: de databanken van beide instellingen lopen meer parallel en een aantal technische problemen aangaande de algemene rekeningen of de rekeningen van rekenplichtigen kenden een oplossing. Naar aanleiding van een onderzoek over het gebruik van orde- en thesaurierekeningen bij de Vlaamse Gemeenschap formuleerde het Rekenhof een aantal aanbevelingen ter verbetering van het administratieve beheer van deze rekeningen en de controle van de verrichtingen die erop worden aangerekend. Zowel de administratie als de minister reageerden positief en zijn bereid, in overleg met het Rekenhof, aanpassingen door te voeren. Verder heeft het Rekenhof in 1998 ook advies verleend in het kader van de invoering van een interne auditdienst bij de Vlaamse Gemeenschap.

1. Permanente samenwerking

In de boeken 1997 en 1998⁽⁴⁰⁾ heeft het Rekenhof al melding gemaakt van het overleg met het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, dat onder meer resulteerde in een samenwerkingsakkoord voor de module begroting van het financieel systeem van de Vlaamse Gemeenschap en concrete actiepunten. De administratie voert dit samenwerkingsakkoord in bevredigende mate uit. Zo wisselde zij op vlotte wijze informatie uit over de invoer van begrotingsgegevens in het financieel systeem die technische afwijkingen van de gangbare procedures vergden.

Een werkgroep *Datacontrole* staat nog steeds in voor de opvolging van de vergelijking tussen de gegevensbanken van het Rekenhof en het ministerie, met als doelstelling het zo snel mogelijk opsporen en wegwerken van verschillen. Door het effectieve optreden van deze werkgroep zijn de verschillen tussen de databanken tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht. Dit had een positieve invloed op het opstellen van en de controle op de algemene rekening.

De opvolging van het afleggen van de algemene rekening is dan weer het voorwerp van de werkzaamheden van een werkgroep *Algemene Rekening*. Deze werkgroep heeft een aantal technische aspecten over de rekeningaflegging besproken, waaronder de problematiek van de negatieve thesaurierekeningen, de verwerking van overschrijdingen op basisallocatieniveau bij de diensten met afzonderlijke beheer en de afsluitingslijsten van de controle van de vastleggingen.

Een werkgroep *Rekenplichtigen* behandelt ten slotte allerlei technische problemen met de rekeningen van rekenplichtigen. In diverse vergaderingen en contacten kwamen in de loop van 1999 onderwerpen aan bod als: de problematiek van de exacte datum van overname van een rekening door een andere rekenplichtige, de certificering van buitenlandse facturen, het gebruik van domicilië-

---

⁴⁰ Stuk 11 (1997-1998) - Nr. 1, p. 38-40, en stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 41.

ringstechnieken voor de betaling van facturen, de boekhoudkundige verwerking van tekorten en de boeking van leasingverrichtingen. Dankzij het overleg in deze vergaderingen kregen de problemen vrij vlot een oplossing. Voorts verleende het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap het Rekenhof inzage in de gegevensbank over de opvolging van de controle op de rekeningen van rekenplichtigen. In de toekomst zal de werkgroep overleg plegen over een eventuele integratie van deze gegevens in de rekeningencontrole.

Recentelijk verloopt de overzending van kopieën van de briefwisseling met de diverse ministers naar de administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management van het departement Algemene Zaken en Financiën via e-mail. Aldus kan het departement sneller over deze gegevens beschikken. In de nabije toekomst is een verdere uitbreiding van de automatisering van de briefwisseling gepland.

2. Het gebruik van orde- en thesaurierekeningen bij de Vlaamse Gemeenschap

2.1. Inleiding

1.522.919

Het Rekenhof heeft in 1997 en 1998 een onderzoek gewijd aan de effectiviteit en efficiëntie van de interne controle op het gebruik van orde- en thesaurierekeningen bij de Vlaamse Gemeenschap. Op verschillende vlakken stelde het tekortkomingen vast, die het op 4 mei 1999 aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting meedeelde. Na een vergadering van het Rekenhof met de administratie, antwoordde de minister op 6 juli 1999 positief op de controlebevindingen. Daarbij stelde zij verdere interne onderzoeken en besprekingen met het Rekenhof in het vooruitzicht.

2.2. Aanbevelingen van het Rekenhof

De vastgestelde tekortkomingen hadden enerzijds betrekking op het administratieve beheer van de rekeningen en anderzijds op de controle van de verrichtingen die werden aangerekend op deze rekeningen. Het Rekenhof formuleerde de volgende aanbevelingen:

- De interne richtlijnen voor het openen van nieuwe orde- en thesaurierekeningen dienen te worden verstrengd. De aanvragende dienst of afdeling dient de schriftelijke aanvraag voor een orde- en thesaurierekening te ondersteunen met een omstandige motivering, waarin het doel van de rekening tot uiting komt, en een omschrijving van de verschillende verrichtingen en verantwoordingsstukken die tot aanrekening van uitgaven op de rekening aanleiding kunnen geven. Verder behoeft de beslissingsmacht van de afdeling Accounting bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap formalisatie en werd gevraagd het Rekenhof te informeren over nieuwe rekeningen en hun doelstellingen.
- Op regelmatige tijdstippen dienen alle orde- en thesaurierekeningen te worden overlopen met als doel niet gebruikte rekeningen op te sporen, te salderen en te verwijderen, dit conform de interne richtlijnen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Als geen gemotiveerde reden voor het blijven openstaan van een rekening kan worden voorgelegd, moet de afdeling

Accounting onafhankelijk stappen kunnen ondernemen om rekeningen te salderen en af te voeren. In dit kader heeft het Rekenhof gevraagd een aantal rekeningen te onderzoeken en te rapporteren over de uitgevoerde wijzigingen.

- De opvolging van rekeningen met een debetstand vergt optimalisering. Voor alle orde- en thesaurierekeningen die regelmatig debetstanden noodzaken, en minstens voor de rekeningen die meer dan een jaar in debet zullen staan, dient in een decretale basis te worden voorzien. Dit houdt in dat debetsaldi die nog bestaan bij het begin van een nieuw begrotingsjaar een machtiging moeten krijgen in de uitgavenbegroting. Voor de tijdelijke debetstanden moet de minister toestemming verlenen. In de gevallen dat door de administratie aangewezen wettelijke basissen onvoldoende duidelijkheid verschaffen over de toestemming, moeten de bepalingen in de programma- of begrotingsdecreten worden herzien. Aansluitend vroeg het Rekenhof om informaticatechnische maatregelen te treffen die verhinderen dat debetstanden voorkomen zonder tussenkomst van de afdeling Accounting, alsook om aanzuivering van een aantal bestaande debetstanden.
- Voor dringende uitgaven met toepassing van artikel 40, § 2, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, dient altijd de voorziene procedure te worden gevolgd. Dit houdt in dat de minister het Rekenhof om een voorlopig visum moet vragen en tegelijkertijd het Vlaams Parlement in kennis moet stellen. Binnen de maand dient de regularisatie van de uitgave te volgen en het definitieve visum van het Rekenhof te worden gevorderd. De bepalingen in de circulaire van de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting van juni 1994 over de mogelijkheid van de minister tijdelijke debetstanden op orde- en thesaurierekeningen toe te staan, moeten in die zin worden herzien. Ter uitvoering van artikel 40, § 2, moet een afzonderlijke uitgavencategorie gecreëerd worden voor dringende budgettaire uitgaven die initieel worden aangerekend op een orde- of thesaurierekening. Dit vergt automatisch het voorlopig visum van het Rekenhof.
- De administratie moet onderzoeken in welke mate specifieke activiteiten op financiële rekeningen wel afzonderlijke orderekeningen noodzaken, dit in het kader van een zekere mate van specialiteit op het niveau van de orderekeningen. Bij voorrang dient zij haar aandacht te richten op een aantal uitzonderlijke rekeningen.
- Compensatie van ontvangsten en uitgaven op een orde- of thesaurierekening vereisen een voorafgaande decretale machtiging. Eensdeels heeft het Rekenhof een aantal compensaties vastgesteld, anderdeels heeft het de administratie gevraagd de bestaande rekeningen op dit vlak te onderzoeken.
- De interne controle op het gebruik van orde- en thesaurierekeningen en op de individuele verrichtingen behoeft inhoudelijke verbetering. Zij moet nagaan of het gebruik van de rekeningen overeenkomstig hun doeleinden en volgens de wettelijke bepalingen geschiedt. Zij moet daarbij aandacht schenken aan de wijze waarop de ordonnateur, de controleur van de vastleggingen en de verificateurs van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap de verrichtingen aangerekend op de orde- en thesaurierekeningen controleren. Het gebruik van algemene beheerscontroles verdient aanbeveling (bijv. de opvolging van de evolutie van de diverse saldi).
- Het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zou een aantal individuele aanrekeningsproblemen verder moeten onderzoeken.

2.3. *Antwoord van de Vlaamse Minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid*

Op 6 juli 1999 antwoordde de minister met een verwijzing naar de afspraken die resulteerden uit een werkvergadering op 4 juni 1999 tussen de administratie en het Rekenhof. Zij omvatten een beheersverbetering inzake de opening van nieuwe orde- en thesaurierekeningen, de opvolging en verwijdering van nutteloze rekeningen en de controle van debetstanden. Tevens zou de controlecel van de afdeling Accounting alle nog bestaande rekeningen toetsen aan de interne richtlijnen (circulaire) en de opmerkingen van het Rekenhof. De resultaten van dit onderzoek zouden worden besproken met het Rekenhof. Zij zouden leiden tot een nieuw ontwerp van circulaire, aanpassing van de interne controle en volledige regularisatie van alle rekeningen.

Het Rekenhof vindt dit antwoord positief en zal de verdere uitwerking van zijn aanbevelingen opvolgen.

3. Overleg in het kader van specifieke projecten: invoering van een dienst interne audit bij de Vlaamse Gemeenschap

Op 6 maart 1998 werd het Rekenhof uitgenodigd deel te nemen aan een begeleidingscomité dat op een hoger niveau de oprichting van een interne auditdienst van de Vlaamse Gemeenschap adviseert. Behalve vertegenwoordigers van het Rekenhof, zetelen in dit comité onder meer enkele vertegenwoordigers van het college van secretarissen-generaal, de kabinetten, de Inspectie van Financiën en interne en externe auditororganisaties, alsook enkele professoren. De recentste vergadering dateert van 31 maart 1999. Op deze vergadering keurde het comité de ontwerpbesluiten voor de oprichting en werking van de entiteit interne audit, de wijziging van het Vlaams personeelsstatuut en de vastlegging van de personeelsformatie, alsook een toelichtende nota goed⁴¹). Deze besluiten zijn voorgelegd aan de Vlaamse regering, die ze evenwel nog niet ondertekende.

---

⁴¹ Het betreft een goedkeuring bij meerderheid. Het Rekenhof heeft steeds zijn afwijkende standpunten officieel bij brief kenbaar gemaakt.

VOORAFGAAND VISUM EN VISUM ONDER VOORBEHOUD

In principe dient de overheid elke betaling te onderwerpen aan het voorafgaand visum van het Rekenhof. Onder haar verantwoordelijkheid kan de Vlaamse regering het Rekenhof echter nopen een eerder geweigerd visum toch te verstrekken, zij het onder voorbehoud. Voor het eerst sinds begin 1993 heeft de Vlaamse regering weer deze mogelijkheid gebruikt, met name aangaande de visumweigering voor een ordonnantie waarmee een subsidie van 29 miljoen BEF ten voordele van het Vlaams Instituut voor de Bevordering van het Wetenschappelijk-Technologisch Onderzoek in de Industrie (IWT) in betaling was gesteld. Met deze middelen zou het IWT in opdracht van de Vlaamse regering toelagen verstrekken aan hogescholen die zich aansloten op het internet of hun bestaande aansluiting uitbreidden. De reden voor de visumweigering lag in het gebrek aan decretale rechtsgrond. Bovendien pasten de doelstellingen van de ontworpen subsidiëring niet in de decretale opdrachten en functies van het IWT. Uiteindelijk heeft de Vlaamse regering op 15 december 1998 om het visum onder voorbehoud verzocht.

1. Voorafgaand visum

Artikel 14, eerste lid, van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof heeft het algemene principe gevestigd van de a-prioriconrole van het Rekenhof. Dit artikel bepaalt namelijk dat de staatskas geen betalingsopdracht kan uitvoeren dan voorzien van het visum van het Rekenhof. Artikel 71 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten heeft de bepalingen tot regeling van de controle van het Rekenhof van overeenkomstige toepassing gemaakt op de Gemeenschappen en de Gewesten. Artikel 15 van de inrichtingswet van het Rekenhof heeft tegelijk voorzien in de mogelijkheid stukken tot staving van schuldvorderingen na het visum in te brengen (1) als wegens de aard van de dienst kredieten moeten worden geopend voor een te verrichten uitgave (kredietopeningen) of (2) als voor de exploitatie in eigen beheer van een administratieve dienst voorschotten moeten worden gedaan aan de rekenplichtige van die dienst (geldvoorschotten).

Niettegenstaande deze algemene regel, controleert het Rekenhof een groot deel van de uitgaven tegenwoordig a posteriori. Deze beperking van het systeem van het voorafgaand visum ontstond uit praktische overwegingen. Om de betalingsprocedure te versnellen stelde de wetgever heel wat uitgaven vrij van het voorafgaand visum, onder meer de vaste uitgaven (wedden, abonnementen, pensioenen, kantoor- en huurkosten,...). Hij deed daarbij geen afbreuk aan het controle-recht van het Rekenhof, dat in die gevallen a posteriori uitgeoefend wordt.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal en de bedragen van de door de administraties van de Vlaamse Gemeenschap voorgelegde ordonnances op kredieten van het jaar 1998 en op overgedragen kredieten van 1997 die aan het voorafgaand visum van het Rekenhof werden onderworpen.

(in miljoen BEF)

ordonnanceringen op begrotingskredieten voorgelegd aan het voorafgaand visum			waarvan geannuleerd		waarvan geïviseerd met vermindering	
<i>aard</i>	<i>aantal</i>	<i>bedrag</i>	<i>aantal</i>	<i>bedrag</i>	<i>aantal</i>	<i>bedrag</i>
- voorafgaand visum	22.380	181.726	98	118,5	82	29
- geldvoorschotten	1.417	4.838				
- overschrijvingen in de schrift uren	6	9				
- regularisaties	6	-				
<i>totaal</i>	<i>23.809</i>	<i>186.573</i>				

2. Visum onder voorbehoud

2.1. Inleiding

Artikel 14 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof bepaalt, zoals gesteld, dat geen betalingsopdracht door de staatskas mag worden uitgevoerd dan voorzien van het visum van het Rekenhof. Wanneer het Rekenhof oordeelt zijn visum te moeten weigeren, worden de redenen van de weigering in de Ministerraad onderzocht. Indien de ministers beslissen dat onder hun verantwoordelijkheid tot betaling moet worden overgegaan, verstrekt het Rekenhof zijn visum onder voorbehoud. Het deelt in dit geval dadelijk aan de Kamers de redenen van zijn weigering mee. In het geval van de Vlaamse Gemeenschap, vervangt een beslissing van de Vlaamse regering die van de Ministerraad.

2.2. Internet voor Vlaamse hogescholen

2.2.1. Voorgeschiedenis⁽⁴²⁾

In 1997 ontwierp de Vlaamse regering een besluit houdende de toekenning van een subsidie aan de Vlaamse hogescholen voor het verlenen van internettoegang. Met dit ontwerpbesluit wilde zij ongeveer 30 miljoen BEF verdelen over 29 Vlaamse hogescholen die een internetaansluiting zouden realiseren of uitbouwen. In deze fase was geen sprake van enige tussenkomst van het IWT. De toelagen zouden rechtstreeks ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap vallen. De Raad van State achtte de voorgenomen subsidiëring niet decretaal onderbouwd. Het advies verwierp ook de plotse wending die de stelling van de gemachtigde ambtenaar veroorzaakte: hij situeerde de rechtsgrond van de tegemoetkoming in het decreet van 23 januari 1991 betreffende de oprichting van een Vlaams Instituut voor de Bevordering van het Wetenschappelijke

⁴² Zie ook het Boek van het Rekenhof 1998, Stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, van 30 oktober 1998, p. 127-128.

lijk-Technologisch Onderzoek in de Industrie. De subsidie zou volgens deze stelling eerst naar het IWT gaan, dat ze voort zou leiden naar de onderscheiden HOBU-instellingen. Volgens de Raad van State voorzag het ontwerp van reglementair besluit immers niet in een tussenkomst van het IWT. Bovendien paste de doelstelling van het ontwerp niet binnen de decretaal vastgestelde doelstellingen van deze instelling.

2.2.2. *Visumweigering*

1.578.097

Het Rekenhof onderschreef op 19 juni 1998 het standpunt van de Raad van State over het gebrek aan rechtsgrond voor de voorgenomen subsidiëring. Het wees er daarenboven op dat de aanrekening van subsidies aan HOBU-instellingen ten laste van programma 71.30, wetenschapsbeleid met economische finaliteit, niet in overeenstemming was met de programmastructuur van de Vlaamse begroting. Het ging in feite immers om een investeringsuitgave in de onderwijssector.

Een toetsing van de doelstellingen van de ontworpen subsidiëring aan de opdrachten en functies van het IWT, expliciet opgesomd in het decreet van 23 januari 1991, leidde ten slotte tot de conclusie dat de subsidie niet kon worden ondergebracht in de doelstelling van het IWT.

2.2.3. *Antwoord van de Minister-President en repliek van het Rekenhof*

Op 30 juli 1998 ontkende de Minister-President van de Vlaamse Regering dat het internetdossier een onderwijsuitgave betrof en situeerde het dan ook impliciet onder het wetenschapsbeleid. Hij beklemtoonde de communicatie-aspecten van het internet en de daaruit voortvloeiende verhoogde onderzoeksmogelijkheden voor de HOBU-instellingen. Het Rekenhof repliceerde op 18 augustus 1998 dat de investeringen desalniettemin niet voldeden aan de definitie van industrieel wetenschappelijk-technologisch onderzoek waar het IWT luidens zijn oprichtingsdecreet voor moet instaan.

De Minister-President situeerde de internetactie in het verlengde van de algemene actie die het IWT in opdracht van de Vlaamse regering had opgezet voor de uitvoering van wetenschappelijk-technologisch onderzoek aan de HOBU-instellingen. Het Rekenhof repliceerde dat IWT-steun aan HOBU-instellingen voor hun (mede)werking aan het industrieel wetenschappelijk-technologisch onderzoek in de industrie en landbouw reglementair verdedigbaar was, maar dat in casu onder de begunstigde instellingen ook hogescholen waren in onderwijsdomeinen zonder klaarblijkelijke affiniteiten met industrie of landbouw.

De Minister-President vond dat het Rekenhof de decretale opdrachten van het IWT te eng interpreteerde en dat de internetopdracht bij een ruimere interpretatie wel degelijk binnen de uitvoerende taken van het IWT viel. Het Rekenhof achtte het echter ontoelaatbaar dat de Vlaamse regering de uitvoerende functie van het IWT gebruikt om een onrechtmatig initiatief van harentwege aan de instelling op te dragen.

De Minister-President riep ook de *dienstverlenende opdracht* van het IWT in, meer bepaald de opvolging en begeleiding van de valorisatie van de resultaten van door het IWT gefinancierde onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Tevens verwees hij naar de steun van het IWT aan het wetenschappelijk-technologisch onderzoek aan het HOBU, dat optreedt als technologieverkenner, -verspreider

en -vertaler voor KMO's, en naar de effecten daarvan op de uitvoering van projecten, de transfer en de implementatie van de resultaten in de bedrijven. Het Rekenhof vroeg daarop *welke* valorisatie van *welk* resultaat van *welk* door het IWT gefinancierd project werd opgevolgd door de subsidiëring van internetinfrastructuur aangekocht door het HOBu. Deze decretale vorm van dienstverlening door het IWT was volgens het Rekenhof niet het voorwerp van dit dossier. Wat de KMO-sector betreft, trad het IWT in zijn dienstverlenende opdracht op ter bevordering van de deelname aan internationale technologische programma's of projecten van deze ondernemingen. Ook die bepaling fundeerde de subsidiëring van internetaansluitingen *in het HOBu* niet.

De Minister-President wees ook op de decretale bepaling dat de doelstellingen overeenkomstig de richtlijnen van de Vlaamse regering met betrekking tot de wetenschappelijke en economische programmatie, worden gerealiseerd, onverminderd het bepaalde in het IWT-decreet. Het Rekenhof erkende dat de Vlaamse regering richtlijnen kan uitvaardigen ter uitvoering van de decretaal genoemde doelstellingen, maar onderstreepte dat deze richtlijnen de doelstellingen niet mogen uitbreiden.

Tot slot beklemtoonde de Minister-President dat het Vlaams beleid de internationale trend, die wetenschaps- en technologiebeleid verruimt tot de verspreiding en aanwending van nieuwe technologieën, wenste te volgen. Het Rekenhof stelde vast dat zodoende werd vooruitgelopen op het innovatiedecreet, dat toen nog in zijn ontwerpfase verkeerde⁽⁴³⁾.

2.2.4. *Visum onder voorbehoud*

1.691.810

Op 15 december 1998 heeft de Vlaamse regering een geschilberaadslaging genomen en het Rekenhof verzocht, met toepassing van artikel 14 van zijn oprichtingswet d.d. 29 oktober 1846, zijn visum onder voorbehoud te verlenen. Deze beslissing bereikte het Rekenhof pas op 16 maart 1999, samen met de nieuwe betalingsordonnantie. Op 18 maart 1999 heeft het Rekenhof zijn visum onder voorbehoud verleend en het Vlaams Parlement daar op 30 maart 1999 over ingelicht.

---

⁴³ Dit decreet is inmiddels op 5 mei 1999 goedgekeurd.

JURISDICTIONELE OPDRACHT

Het Rekenhof heeft van 1 oktober 1998 tot 30 september 1999 tien administratieve arresten gewezen waarbij het tekorten in rekeningen van rekenplichtigen vaststelde. Daarbuiten ontving het van de bevoegde overheden zes beslissingen tot niet-dagvaarding van rekenplichtigen bij wie het al vroeger tekorten vaststelde. De overheden riepen daartoe steeds overmacht in. Ten slotte heeft de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs (ARGO) twee rekenplichtigen van het departement Onderwijs gedagvaard.

1. Procedure

De wet van 3 april 1995 tot wijziging van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof en van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit heeft de procedure hervormd die het Rekenhof volgt bij de uitoefening van zijn jurisdictionele opdracht ten aanzien van de openbare rekenplichtigen. De behandeling van de tekortdossiers geschiedt thans in twee opeenvolgende, van elkaar gescheiden fasen. De bevoegde overheid dient voor iedere rekening van een rekenplichtige die een tekort vertoont, een dossier voor het Rekenhof samen te stellen. In een eerste fase moet dat dossier het voor het Rekenhof mogelijk maken het tekort door middel van een administratief arrest vast te stellen. In een tweede fase moet de bevoegde overheid op grond van een onderzoeksverslag nopens de rekenplichtige aansprakelijkheid de rekenplichtige voor het Rekenhof dagvaarden, of het Rekenhof een gemotiveerde beslissing overleggen waarin zij afziet van de dagvaarding. In het geval de bevoegde overheid de rekenplichtige voor het Rekenhof dagvaardt, start een openbare en tegensprekelijke procedure van jurisdictionele aard.

2. Jurisdictionele activiteiten in de periode van 1 oktober 1998 tot 30 september 1999

2.1. Eerste fase: afsluiting van tekortrekeningen

Het Rekenhof heeft van 1 oktober 1998 tot 30 september 1999 tien administratieve arresten gewezen waarin het tekorten vaststelde voor een totaal bedrag van 19.916.242 BEF.

Departement of Provincie	Instelling/Dienst	Bedrag (in BEF)
Infrastructuur	Algemene Administratieve Diensten, Directoraat – Generaal	7.700
Infrastructuur	Administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Boven-Schelde – locatie GENT	1.266
Onderwijs	SG ARENDONK – L.R. nr. 059	4.615
Onderwijs	SG ANTWERPEN - L.R. nr. 009	14.700
Onderwijs	Gemeenschapsacademie MWD - OVERIJSE – L.R. nr. 114	56.000
Onderwijs	BS HALLE - SINT – ROCHUS – L.R. nr. 124	(⁴⁴)35.000
Onderwijs	SG ANTWERPEN III – L.R. nr. 009	6.000
Onderwijs	BS KUURNE – L.R. nr. 314	33.600
Limburg	Erelonen – vergoedingen	19.750.461
Economie	DAB Investeren in Vlaanderen	6.900

2.2. Tweede fase: vaststelling van de verantwoordelijkheid van de rekenplichtige

Het Rekenhof ontving in dezelfde periode van de bevoegde overheden negen gemotiveerde beslissingen om niet te dagvaarden betreffende een totaal bedrag van 485.464 BEF. Drie van deze beslissingen hebben betrekking op administratieve arresten die het wees tijdens vorige periodes. De overheden motiveerden hun beslissing de rekenplichtige niet te dagvaarden met het bestaan van overmacht in hoofde van de rekenplichtige of op grond van de terugstorting van het tekort door de rekenplichtige.

⁴⁴ Dit tekort kwam bovenop een tekort van 42.961 BEF dat werd vastgesteld bij arrest van 18 oktober 1996.

Departement	Instelling/Dienst	Bedrag (BEF)	Motivering niet-dagvaarding
Onderwijs	SG ANTWERPEN IV – RVB 348	40.899	Diefstal met inbraak (overmacht)
Onderwijs	Muziekacademie GENT – L.R. nr. 217	290.500	Terugstorting
Onderwijs	Muziekacademie GENT – L.R. nr. 217	20.000	Terugstorting
Onderwijs	SG ARENDONK – L.R. nr. 059	4.615	Diefstal met inbraak (overmacht)
Onderwijs	SG ANTWERPEN III – L.R. nr. 009	6.000	Diefstal (overmacht)
Onderwijs	SG GENT IV – L.R. nr. 214	44.442	Diefstal met inbraak (overmacht)
Onderwijs	SG WESTERLO – L.R. nr. 214	21.347	Diefstal met inbraak (overmacht)
Onderwijs	BS HALLE – SINT-ROCHUS – L.R. nr. 124	42.961	Diefstal met inbraak (overmacht)
Onderwijs	SG ANTWERPEN III – L.R. nr. 009	14.700	Diefstal (overmacht)

De Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs (ARGO) heeft twee rekenplichtigen van het departement Onderwijs gedagvaard na een administratief arrest van het Rekenhof, dat een tekort vaststelde. Het ging om tekorten van respectievelijk 66.611 BEF en 51.198 BEF. De gestarte procedures zijn nog hangende.

Een vordering⁴⁵, ingeleid bij dagvaarding van 22 september 1998 en ertoe strekkende van een rekenplichtige terugbetaling te verkrijgen van een bedrag van 806.782 BEF, werd ingetrokken omdat een verzekeringsmaatschappij het tekort had aangezuiverd.

⁴⁵ Boek van het Rekenhof 1998, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 19.

DEEL II

UITVOERING VAN DE BEGROTING 1998

KERNCIJFERS 1998

1. Begrotingsresultaat op aanrekeningsbasis

De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de uitvoering van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor 1998.

(in miljoen BEF)

	1998	1998	1997	Verschil 1998 t.o.v. 1997
	Begroting	Uitvoering	Uitvoering	
ONTVANGSTEN ⁽⁴⁶⁾				
- algemeen	572.891,2	579.183,5	547.176,3	+5,8%
- toegewezen	2.037,0	2.411,8	6.214,0	-61,2%
TOTAAL	574.928,2	581.595,3	553.390,3	+5,1%
UITGAVEN ⁽⁴⁷⁾				
kredieten eigen aan het begrotingsjaar	595.614,2	554.969,4	534.628,1	+3,8%
- niet-gesplitste kredieten ⁽⁴⁸⁾	547.036,1	521.544,6	505.542,1	+3,2%
- gesplitste ordonnanceringkredieten	39.776,2	31.236,6	26.799,5	+16,6%
- variabele kredieten	8.801,9	2.188,2	2.286,5	-4,3%
kredieten overgedragen van het vorig jaar	18.498,0	14.800,9	14.353,0	+3,1%
TOTAAL	614.112,2	569.770,3	548.981,2	+3,8%
RESULTAAT	-	11.825,0	4.409,1	+168,2%
TITEL III				
opbrengst leningen	60.000,0	1.000,0	10.000,0	-90,0%
aflossing leningen	62.000,0	25.741,2	23.992,0	+7,3%

⁴⁶ Wat betreft de ontvangsten worden de begrotingsmiddelen gevormd door de ramingen in de aangepaste middelenbegroting 1998.

⁴⁷ Beschikbare betaalkredieten.

⁴⁸ Inclusief bijkredieten vorige jaren.

De Vlaamse Gemeenschap heeft in 1998 een positief boekhoudkundig resultaat geboekt van 11,8 miljard BEF. Dit is het resultaat van alle in 1998 geboekte ontvangsten en ordonnanceringen (betaalopdrachten). Ten opzichte van het resultaat van 1997 is het resultaat 1998 met 168,2% verbeterd.

De resultaten van 1980 tot en met 1997 vertonen een gecumuleerd tekort van 179.362,8 miljoen BEF. Gevoegd bij het positieve resultaat van 1998, levert dit een gecumuleerde tekort van de begrotingen op 31 december 1998 op van 167.537,8 miljoen BEF.

Bij de aanpassing van de begroting in april 1998 raamde de Vlaamse regering een begrotingsoverschot van 1.236,9 miljoen BEF⁽⁴⁹⁾. Dit overschot is de facto steeds een *minimumoverschot*, daar de begrotingskredieten de uitgaven limiteren en de ontvangstenramingen de minimaal in het begrotingsjaar te ontvangen gelden betreffen. Het overschot 1998 ligt desalniettemin bijna 10,6 miljard BEF hoger dan het begrote overschot. Dit is een opmerkelijk resultaat. Beide resultaten zijn echter niet helemaal vergelijkbaar: het ex ante resultaat hield enerzijds geen rekening met de verrichtingen op begrotingsfondsen⁽⁵⁰⁾, noch met de ordonnanceringen op overgedragen kredieten van het vorige begrotingsjaar; het boekhoudkundig resultaat hield dan weer geen rekening met de verdere uitvoering van de begroting 1998 in 1999, hoewel de in 1998 geboekte vastleggingen op niet-gesplitste kredieten die uitvoering wel limiteren (543.441,4 miljoen BEF in 1998).

Een resultaat berekenen dat eenduidig tegenover het begrote resultaat kan worden geplaatst, blijft onmogelijk daar de ordonnanceringen op kredieten die met begrotingsruitsers werden overgedragen van het vorige begrotingsjaar, niet kunnen worden onderscheiden van de ordonnanceringen op kredieten van het lopende jaar. De overgedragen kredieten smelten immers volledig samen met de kredieten van het lopende jaar.

De geboekte (algemene) ontvangsten waren in 1998 1,1% hoger dan de geraamde ontvangsten en de ordonnanceringen op betaalkredieten van het lopend jaar bleven 5,8% onder de toegestane kredieten. Meer informatie over de evolutie van de ontvangsten en uitgaven zijn opgenomen in de hoofdstukken 1, *Middelen en ontvangsten*, en 2, *Uitgaven* (p. 76 e.v. en p. 85 e.v. van dit boek).

Op een wachtrekening in de boekhouding van de Vlaamse Gemeenschap, staan nog 644,4 miljoen BEF ontvangsten, die de Vlaamse Gemeenschap heeft geïnd, maar waarvan zij de juiste bestemming nog niet kent. Verwacht kan worden, dat zij een groot deel van die ontvangsten zal toewijzen aan de begrotingsontvangsten, zodat zij in een van de volgende jaren op de begroting zullen worden aangerekend. Ten opzichte van 1997 nam het saldo van de wachtrekening met bijna 90% toe. Dit was het gevolg van de boeking op de wachtrekening van een be-

---

⁴⁹ Bij de opmaak van de initiële begroting werd slechts een *overschot* van 97,9 miljoen BEF vooropgesteld.

⁵⁰ Toegewezen ontvangsten en ordonnanceringen op variabele kredieten, waarbij de ordonnanceringen per begrotingsfonds per definitie beperkt zijn door de geïnde toegewezen ontvangsten.

drag van 430 miljoen BEF dat de Vlaamse Gemeenschap ontving van de Limburgse Reconversie Maatschappij naar aanleiding van de overname van een deel van het consortiumkrediet door deze maatschappij (met name een deel reeds vervallen intresten).

2. Resultaat op kasbasis

Het kasresultaat omvat alle kasverrichtingen van de Vlaamse Gemeenschap, ongeacht het begrotingsjaar waartoe zij behoren. Het is bijgevolg ruimer dan het begrotingsresultaat op aanrekeningsbasis: behalve van de begrotingsverrichtingen, ondergaat het ook de invloed van verrichtingen die budgettair bij het vorige jaar horen, van verrichtingen op orde- en thesaurierekeningen met kaseffect, doch zonder budgettaire weerslag, en van verrichtingen van de diensten met afzonderlijk beheer, die niet financieel, maar wel budgettair gescheiden zijn van de centrale begroting van de Vlaamse Gemeenschap. De Vlaamse Gemeenschap maakt in haar maandelijks samenvatting van de schatkisttoestand geen uitsplitsing van haar resultaat op kasbasis over deze onderscheiden onderdelen. Herfinancieringen van de directe schuld vallen buiten het kasresultaat, terwijl aflossingen van de indirecte schuld vervat zijn in het kasresultaat.

De onderstaande tabel geeft de evolutie van het netto kasresultaat over de laatste vijf jaar weer⁽⁵¹⁾:

(in miljoen BEF)

	kasontvangsten	%-wijziging	kasuitgaven	%-wijziging	netto-kasresultaat
1994	481.803	-	502.055	-	-20.252
1995	506.460	+5,1%	529.268	+5,4%	-22.808
1996	526.215	+3,9%	550.383	+4,0%	-24.168
1997	574.144	+9,1%	567.094	+3,0%	7.050
1998	600.296	+4,6%	584.677	+3,1%	15.619

De Vlaamse Gemeenschap heeft het begrotingsjaar 1998 afgesloten met een kasoverschot van 15,6 miljard BEF. Ten opzichte van het kasoverschot in 1997 betekent dit een ruime verdubbeling van het resultaat (stijging met 121,5%). In het kasresultaat zijn bovendien de éénmalige uitgaven voor de aankoop van het Graaf de Ferrarisgebouw en het Hendrik Consciencegebouw verrekend (samen 9,3 miljard BEF)⁽⁵²⁾.

Het positieve kasresultaat 1998 is echter strikt genomen onderschat met 4,6 miljard BEF. Hoewel oorspronkelijk in een herfinanciering van de aankoopsom

⁵¹ Bron voor deze cijfers zijn de samenvattingen van de maandelijks schatkisttoestand zoals gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

⁵² De aankoop van beide gebouwen is eveneens begrepen in het begrotingsresultaat op aanrekeningsbasis (punt 1).

voor de twee gebouwen via de directe schuld werd voorzien, zorgde de realisatie van voldoende kasoverschotten ervoor dat de Vlaamse Gemeenschap de aankoop rechtstreeks uit kas kon financieren. Terwijl de Vlaamse Gemeenschap de aankoopssom voor het Graaf de Ferraris-gebouw (4,7 miljard BEF) in 1998 uitbetaalde, betaalde zij die van het Hendrik Consciencegebouw (4,6 miljard BEF) pas daadwerkelijk aan de begunstigde uit na de afsluiting van het begrotingsjaar 1998 (met name op 29 januari 1999). Zij nam deze aankoopssom echter al op in de totale kasuitgaven voor 1998 (584,7 miljard BEF). In concreto was de 4,6 miljard BEF eind 1998 langs een financiële rekening buiten de kastoestand van de Vlaamse Gemeenschap⁽⁵³⁾ belegd bij de kassier van de Vlaamse Gemeenschap.

Anderzijds weerhield de Vlaamse Gemeenschap van de ontvangstenzijde de 430 miljoen BEF vanwege de Limburgse Reconversie Maatschappij (zie punt 1) als kasontvangst voor het bepalen van het netto kasresultaat 1998. De Vlaamse Gemeenschap sloot met andere woorden het begrotingsjaar 1998 de facto af met een kasoverschot van 20,6 miljard BEF.

De Vlaamse regering wendde de kasoverschotten ook in 1998 verder aan voor de afbouw van de schuld. Zij lostte in 1998 23.741 miljoen BEF van de geconsolideerde directe schuld af (inclusief vervroegde terugbetalingen). Aldus werd het begrotingsjaar 1998 afgesloten met een bruto te financieren saldo van 8.122 miljoen BEF. Verdere informatie over de evolutie van de uitstaande schuld van de Vlaamse Gemeenschap staat onder het volgende punt van dit boek (p. 49).

De kasverrichtingen van de diensten met afzonderlijk beheer (DAB's) bepalen mee het resultaat op kasbasis van de Vlaamse Gemeenschap. De DAB's beïnvloeden het netto-kasresultaat van de Vlaamse Gemeenschap negatief als zij in het lopende jaar meer uitgaven deden dan zij eigen ontvangsten inden. In 1998 bedroeg het netto-kasresultaat van de DAB's 167,8 miljoen BEF⁽⁵⁴⁾, zodat hun kaspositie van 19.853,1 miljoen BEF eind 1997 slonk tot 19.685,3 miljoen BEF. Die kaspositie vormt een onderdeel van de globale kaspositie van de hele Vlaamse Gemeenschap (-29.924,7 miljoen BEF, stand van de zichtrekening).

---

⁵³ In strijd met artikel 3 van het decreet van 16 december 1997 houdende bepaling inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap dat stelt: *De Vlaamse regering wordt ertoe gemachtigd voor de bepaling van het begrip kastoestand zoals beschreven onder artikel 2,10°, rekeningen aan te duiden die aan de aldaar bedoelde som onttrokken worden. Hierbij geldt als criterium dat de rekeningen waarop uitsluitend derdengelden worden beheerd, dienen onttrokken te worden.*

⁵⁴ Dit bedrag geeft niet de impact weer waarmee de DAB's het netto kasresultaat van de Vlaamse Gemeenschap beïnvloeden. Het netto-kasresultaat van de DAB's vormt enkel het verschil tussen alle geïnde ontvangsten (inclusief dotaties uit de algemene uitgavenbegroting) en alle gerealiseerde uitgaven van de DAB's.

(in miljard BEF)

Stand zichtrekening per 31.12.1997	-15,4
Doorstorting meeropbrengst beursintroductie GIMV in 1998 → FEERR-MGO	-2,7
Netto kasoverschot verrichtingen 1998	+15,6
Netto afname LT en MKT directe schuld in 1998	-27,8
Ontvangst van LRM in het kader van het consortiumkrediet	+0,4
Stand zichtrekening per 31.12.1998	-29,9

De Vlaamse Gemeenschap verminderde de toestand van de zichtrekening op 31 december 1997 door een ingreep tot -18,1 miljard BEF (-15,4 miljard BEF, verminderd met 2,7 miljard BEF). Hoewel de doorstorting van 2,7 miljard BEF in 1997 ontvangen meeropbrengsten uit de beursintroductie van de GIMV naar het Fonds voor de Economische Expansie en de Regionale Reconversie – Middelhoute en Grote Ondernemingen in februari 1998 plaatsvond, werd zij niet in rekening gebracht voor het netto-kasresultaat van de verrichtingen 1998. De uitgave werd daarentegen in rekening gebracht op 31 december 1997 en aldus verrekend in het netto-kasresultaat van 1997. Het gepubliceerde netto kasoverschot 1997 verminderde daardoor kunstmatig van 9,7 miljard BEF tot 7 miljard BEF.

3. Schuld van de Vlaamse Gemeenschap

3.1. Directe schuld

3.1.1. Evolutie van de directe schuld

(in miljarden BEF)

	uitstaand op 31 december: lange en mid- dellange termijn (≥ 1 jaar)	uitstaand op 31 december: korte termijn (< 1 jaar)	uitstaande directe schuld, financiering NFS, op 31 december	indirecte schuld omgezet in directe schuld, uitstaand op 31 december	totale uitstaande directe schuld op 31 december	Nominale groei in % t.o.v. vorig jaar
1991	23	0	23	0	23	
1992	38	0	38	0	38	+65%
1993	71,5	4,9	76,4	0	76,4	+101%
1994	93,5	0	93,5	0	93,5	+22%
1995	113	5,9	118,9	36,7	155,6	+66%
1996 ⁽⁵⁵⁾	117,2	22,6	139,8	44,6	184,4	+19%
1997	117,1	15,6	132,7	43	175,7	-5%
1998	98,4	18,2	⁽⁵⁶⁾ 116,6	52,4	169,0	-4%

De totale uitstaande directe schuld verminderde in 1998 met 6,7 miljard BEF van 175,7 tot 169 miljard BEF. Deze afname van 4 % is voornamelijk het gevolg van een positief kasresultaat van 15,6 miljard BEF, gecombineerd met een thesaurieontvangst van 430 miljoen BEF⁽⁵⁷⁾. De vermindering van de schuld kan worden opgesplitst in een afname van de lange- en middellange-termijnschuld ter financiering van het NFS (18,7 miljard BEF), een toename van de korte-termijnfinanciering van het NFS (2,6 miljard BEF) en een toename van de overgenomen indirecte schuld (9,4 miljard BEF).

Bij de lange-termijnschulden ter financiering van het NFS veroorzaakte vooral de terugbetaling van onderhandse leningen (15,5 miljard BEF) de afname. Te-

⁵⁵ Tot en met 1996 werd per vergissing de financiering van het NFS via een BEVAK ten onrechte bij de korte termijn geplaatst (zijnde het uitgangspunt van de thesaurie van de Vlaamse Gemeenschap). Vanaf 1997 werd deze geïncorporeerd bij de lange termijn. Het uitstaande bedrag van deze financiering bedroeg eind 1998 1,2 miljard BEF.

⁵⁶ In dit cijfer werd ook rekening gehouden met de thesaurie- en ordeverrichtingen die volgens de maandelijkse schatkisttoestand buiten het NFS vallen.

⁵⁷ Naar aanleiding van de overname van een deel van het FNSV-consortiumkrediet door de Limburgse Reconversie Maatschappij (LRM), heeft de Vlaamse Gemeenschap van de LRM 429.951.554 BEF ontvangen als vergoeding voor al betaalde interesten. In afwachting van een afhandeling van het dossier hield de Vlaamse Gemeenschap deze ontvangst buiten het NFS.

genover het totale bedrag aflossingen (19,7 miljard BEF) stond slechts een opname van 1 miljard BEF in *Medium Term Notes* (MTN).

Een groot deel van de herfinancieringen van het NFS geschiedde op korte termijn, middels de opname van thesauriebewijzen. In 1998 werd 30,2 miljard BEF in thesauriebewijzen opgenomen en 28,7 miljard BEF afgelost. De toename van de korte-termijnfinanciering van het NFS in 1998 met 2,6 miljard BEF wordt voor de rest verklaard door een verhoogd gebruik van het kaskrediet van 1,2 miljard BEF. De uitstaande korte-termijnschuld NFS bedroeg 18,2 miljard BEF en bestond uit thesauriebewijzen (3,9 miljard BEF) en een kaskrediet (14,3 miljard BEF).

De toename van de overgenomen directe schuld met 9,4 miljard BEF bestond in een stijging van de lange-termijnschuld (5,1 miljard BEF) en een stijging van de korte-termijnfinanciering (4,2 miljard BEF). De beweging van de op lange termijn overgenomen schuld kan worden opgedeeld in nieuwe overnames (9,2 miljard BEF), een verhoging van het consortiumkrediet met 1,8 miljard BEF⁽⁵⁸⁾ en aflossingen (5,9 miljard BEF). De nieuwe overnames⁽⁵⁹⁾ betreffen leningen van de academische sector (universiteiten). De overgenomen lange-termijnschuld kwam aldus op 36,8 miljard BEF. De korte-termijnfinanciering bevat 6,3 miljard BEF terugbetalingen voor thesauriebewijzen en een toename van de financiering langs het kaskrediet van 10,5 miljard BEF. De korte-termijnfinanciering van de overgenomen schuld (langs het kaskrediet) bedroeg aldus 15,6 miljard BEF.

De totale korte-termijnschuld (overgenomen schuld en NFS) bedroeg in 1998 33,8 miljard BEF. Dit is 20% van de totale directe schuld, tegenover 15,3% in 1997.

Eind 1998 had de directe schuld (exclusief het kaskrediet en ontleningen tot één maand) voor 83,36% een vaste rentevoet en voor 16,64% een vlottende. De schuld tegen vlottende rentevoet nam sterk af ten opzichte van 1997 (24,87%). Van de totale uitstaande schuld (exclusief het kaskrediet en ontleningen tot één maand) had 34,32% een resterende looptijd van meer dan 5 jaar.

3.1.2. *Kostprijs van de directe schuld*

In 1998 bedroegen de totale intrestlasten van de directe schuld (inclusief kasbeheer) volgens de uitvoering van de begroting 11 miljard BEF. Dit betekende ten opzichte van 1997 een lichte daling met 0,9 miljard BEF of 7,5%. De kostprijs van de directe schuld bevat ook de intrestlasten van het consortiumkrediet, die in 1998 1,4 miljard BEF bedroegen. De intrestlasten op de totale directe schuld vertegenwoordigden 1,92 % van de totale uitgaven op ordonnanceringsbasis (569,8 miljard BEF) van de Vlaamse Gemeenschap (2,16% in 1997). De onderstaande tabel deelt de uitstaande directe schuld in volgens rentevoet.

---

⁵⁸ Ingevolge een correctie door de interne auditor van het kas- en schuldbeheer.

⁵⁹ Conform artikel 11 van het decreet van 7 juli 1998 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1998.

(in miljoen BEF)

Rentevoet	Vast	Vlottend	Totaal	Aandeel
$\leq 5 \%$	22.805,3	23.135,2	45.940,6	33,04 %
$5 \leq 6 \%$	21.692,3	0,0	21.692,3	15,60 %
$6 \leq 7 \%$	27.460,6	0,0	27.460,6	19,75 %
$7 \leq 8 \%$	24.276,9	0,0	24.276,9	17,46 %
$8 \leq 9 \%$	17.641,3	0,0	17.641,3	12,69 %
$9 \leq 10 \%$	2.048,5	0,0	2.048,5	1,47 %
$> 10 \%$	0,0	0,0	0,0	0,00 %
Totaal	115.924,9	23.135,2	139.060,2	100,00 %

Bron: Afdeling Financieel Management van de administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (uitstaande schuld exclusief kaskrediet en ontleningen ≤ 1 maand).

Volgens haar eigen cijfers nam de Vlaamse Gemeenschap in 1998 8,7 miljard BEF⁽⁶⁰⁾ schuld tegen vaste rentevoet op, met een gemiddelde kostprijs van 4,74%. De bovenstaande tabel toont aan dat een groot gedeelte van de uitstaande vaste schuld nog tegen een relatief hoog rentepercentage werd gesloten. De vraag rijst in welke mate goedkopere financieringen mogelijk zijn.

De schuld tegen vlottende rentevoet ontleende de Vlaamse Gemeenschap in 1998 gemiddeld tegen BIBOR⁽⁶¹⁾ min 6,7 basispunten. Aangezien bijvoorbeeld de *spread*⁽⁶²⁾ tussen de BIBOR twaalf maand en de rentevoet op schatkistcertificaten op twaalf maand in 1998 gemiddeld -8,29 basispunten bedroeg, presteerde de Vlaamse Gemeenschap in 1998 niet slecht inzake korte-termijntonleningen. Zij staat nu echter op een zelfde ratingniveau als de federale overheid (AA+ bij Standard & Poor's), zodat verbetering kan worden verwacht.

3.1.3. Opmerkingen bij de directe schuld

Het consortiumkrediet dat het FNSV⁽⁶³⁾ oorspronkelijk aanging ter financiering van de herstructurering van de Kempische Steenkolenmijnen, vormde na de oprichting van Gimvindus voor het Vlaams Gewest een indirecte schuld. Ter uitvoering van artikel 3 van het decreet van 18 december 1992 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1993 is het Vlaams Gewest sinds 21 december 1993 echter in de plaats van Gimvindus getreden voor alle rechten en verbintenissen verbonden aan het door Gimvindus aangegane consortiumkrediet.

⁶⁰ Er werd evenwel geen rekening gehouden met een opname van 1 miljard BEF in MTN's.

⁶¹ Brussels Interbanking Offered Rate.

⁶² Ministerie van Financiën, Staatsschuld, jaarverslag 1997, p. 38.

⁶³ Fonds voor de Herstructurering van de Nationale Sectoren in het Vlaams Gewest.

Het Vlaams Gewest was dus voor het geheel (kapitaalaflissingen en intresten ten belope van 32.769.311.051 BEF) rechtstreeks schuldenaar geworden van dit consortiumkrediet. De overeenkomsten van 14 januari 1993 tussen het Vlaams Gewest en Gimvindus, en van 8 februari 1994 tussen het Vlaams Gewest, Gimvindus en de financiële instellingen specificeerden de verdere uitvoering van de overname.

Artikel 4 van het eerste addendum bij de overeenkomst tussen het Vlaams Gewest, het Limburgfonds, NV Limburgse Reconversie maatschappij (LRM) en NV Mijnen van 26 maart 1996 droeg inmiddels 7.530 miljoen BEF van deze schuld aan LRM over (mits voldoening van een aantal voorwaarden). Rekening houdende met deze overdracht en het al afgeloste kapitaal, bedroeg de uitstaande *directe* schuld voor het consortiumkrediet op 31 december 1998 20.323.914.401 BEF (initieel kapitaal 25.239.311.051 BEF).

Ondanks een uitvoerige vermelding van de problematiek in het verslag van het Rekenhof⁽⁶⁴⁾ over het schuldbeheer van de Vlaamse Gemeenschap, catalogeert de Vlaamse Gemeenschap 21,3 miljard BEF van het consortiumkrediet⁽⁶⁵⁾ nog steeds, ten onrechte, als een indirecte schuld, waarvan de kapitaalaflissingen niet ten laste vallen van de Vlaamse Gemeenschap (zie de tabel onder punt 3.2.1.), en slechts 6,5 miljard BEF als directe schuld.

3.2. Indirecte schuld

3.2.1. Evolutie van de indirecte schuld

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de indirecte schuld van de Vlaamse Gemeenschap op 31 december 1997 en 31 december 1998⁽⁶⁶⁾.

---

⁶⁴ Stuk 28-D (1998-1999) - Nr. 1, 12 maart 1999, p. 30.

⁶⁵ Er werd in de cijfers nog geen rekening gehouden met de overname door LRM.

⁶⁶ Exclusief de schuld van de NV Aquafin.

	1997		1998	
	kapitaal en intresten vol- ledig ten laste van Vl. Gem.	geen kapitaal- aflossingen, intresten ge- deeltelijk ten laste van Vl. Gem.	kapitaal en intresten vol- ledig ten laste van Vl. Gem.	geen kapitaal- aflossingen, intresten ge- deeltelijk ten laste van Vl. Gem.
Financiering van de Openbare Werken	18.360		14.923	
Universitaire sector (academische sector)	9.285		0	
Middenstandsopleiding (VIZO)	777		806	
Kunst	1.196		997	
Toerisme	3		0	
Media (BRTN)	331		187	
Bejaardenzorg	9.467		7.100	
Gezinszorg (kinderkribben)	56		50	
Leefmilieu	9.238		7.913	
Watervoorziening (VMW)	703		396	
Gemeenschappelijk vervoer	176		172	
Amortisatiefonds (ALESB)	91.959		88.398	
Huisvesting	8.800	50.539	6.388	47.703
Studietoelagen en financieringen		122		109
Universitaire sector (sociale sector)		3.392		3.218
Volksgezondheid (VFBZ)		2.083		1.976
Fonds voor de herstructurering van de Nationale Sectoren in het Vlaams Gewest (consortiumkrediet)		23.171		21.337
Waterwegen en binnenvaart		47		23
Totaal ⁽⁶⁷⁾ :	150.353	79.354	127.331	74.366

Bron: Afdeling Financieel Management van de administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Alle sectoren tonen een daling van de indirecte schuld, die opmerkelijk is bij de financiering van de openbare werken, de universitaire sector, bejaardenzorg, huisvesting (Vlaamse Huisvestingsmaatschappij), het Amortisatiefonds voor de Leningen voor de Sociale Huisvesting (ALESB), leefmilieu en watervoorziening. Voor een groot deel veroorzaken vervroegde terugbetalingen van leningen deze verminderingen (openbare werken, bejaardenzorg en gezinszorg: - 3,5 miljard BEF, huisvesting: - 928 miljoen BEF, ALESB: - 967 miljoen BEF, Leefmilieu: - 529 miljoen BEF, Watervoorziening: - 138 miljoen BEF). De daling in de universitaire sector is voornamelijk te danken aan een overname in de

⁶⁷ Gecorrigeerd met afrondingsfouten.

directe schuld van 9,2 miljard BEF⁽⁶⁸⁾. In het kader van deze overname werden tevens 66 bestaande leningen geconsolideerd tot één lening van 8,673 miljard BEF.

Eind 1998 was 82,41% van de indirecte schuld opgenomen tegen een vaste rentevoet en 17,59% tegen een vlottende rentevoet. Van de totale uitstaande indirecte schuld had 64,41%⁽⁶⁹⁾ een resterende looptijd van meer dan tien jaar.

3.2.2. *Kostprijs van de indirecte schuld*

In 1998 betaalde de Vlaamse Gemeenschap volgens de uitvoering van de begroting 8,4 miljard BEF⁽⁷⁰⁾ intrestlasten op de uitstaande indirecte schuld. Ten opzichte van de totale uitgaven op ordonnanceringsbasis (569,8 miljard BEF) betekenen de intrestlasten op de indirecte schuld 1,48%. De onderstaande tabel deelt de uitstaande indirecte schuld volgens rentevoet in⁽⁷¹⁾.

Rentevoet	Vast	Vlottend	Totaal	Aandeel
≤ 5	2.795,9	3.813,3	6.609,1	17,3 %
5 ≤ 6	5.742,3	0,0	5.742,3	15,1 %
6 ≤ 7	5.704,8	0,0	5.704,8	15,0 %
7 ≤ 8	9.747,8	0,0	9.747,8	25,6 %
8 ≤ 9	9.669,9	0,0	9.669,9	25,4 %
9 ≤ 10	659,0	0,0	659,0	1,7 %
> 10	4,8	0,0	4,8	0,0 %
Totaal	34.324,1	3.813,3	38.137,4	100,0 %

Bron: Afdeling Financieel Management van de administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

3.2.3. *Opmerkingen bij de indirecte schuld*

De cijfers in de tabellen onder 3.2.1. en 3.2.2. vergen een omzichtige benadering. Uit een vergelijking van de schuldvariëaties volgens de tabellen van de afdeling Financieel Management met de werkelijke geordnanceerde aflossingen en externe informatie, merkte de interne auditor van het kas- en schuldbeheer voor de indirecte schuld verschillen op die niet konden worden verklaard. De belangrijkste verschillen deden zich voor bij de leningen van het Gemeentekrediet van België (financiering van de openbare werken, bejaardenzorg, gezinszorg en een gedeelte leefmilieu: verschil van 411 miljoen BEF) en bij de lenin-

⁶⁸ Artikel 11 van het decreet van 7 juli 1998 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1998.

⁶⁹ Exclusief ALESH en het VIZO (Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen).

⁷⁰ Dit bedrag is een raming op grond van de bedragen in de uitgavenbegroting.

⁷¹ Exclusief ALESH en het VIZO.

gen waarvan alleen het geheel of een gedeelte van de intrestlasten ten laste van de Vlaamse Gemeenschap vallen. Deze conclusies bevestigen de bevindingen over het gebrek aan interne controle die het Rekenhof n.a.v. zijn audit van het schuldbeheer van de Vlaamse Gemeenschap formuleerde⁽⁷²⁾.

Bij het gedeelte indirecte schuld waarvan alleen het geheel of een gedeelte van de intrestlasten ten laste van de Vlaamse Gemeenschap vallen, werd geen rekening gehouden met twee leningen van elk 500 miljoen BEF aangegaan bij de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen (GIMV) door respectievelijk Habifin (dochter van de GIMV) en de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij. Artikel 41, §2, van het decreet van 25 juni 1992 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1992 heeft de intrestlasten evenwel bij het Vlaams Gewest gelegd. Het Gewest betaalt ze langs de dienst met afzonderlijk beheer Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting.

Bij de NV Aquafin is sprake van een verdoken schuldopbouw, doordat investeringsuitgaven slechts op een termijn van 15 jaar worden terugbetaald langs het Minafonds. Met de totale financiële schulden als basis, zou de tabel onder 3.2.1 additioneel 25,5 miljard BEF moeten bevatten⁽⁷³⁾, waarvan 4,7 miljard BEF op korte termijn. De algemene uitgavenbegroting machtigde de Vlaamse Ministers van Leefmilieu en van Financiën en Begroting de waarborg van het Vlaams Gewest te hechten aan de leningen aangegaan door de NV Aquafin, zodat ook de tabel onder punt 3.5 over de gewaarborgde schuld, kan worden aangevuld met de schuld van de NV Aquafin.

Operaties als de vervroegde aflossing van 6,1 miljard BEF van de indirecte schuld en de consolidatie van 66 kleine leningen geconsolideerd in één lening van 8,7 miljard BEF met goedkopere voorwaarden (zie punt 3.2.1.), hebben in 1998 een positief effect gehad op de kostprijs van de schuld⁽⁷⁴⁾. Een doorlichting van de beschikbare gegevens bracht echter nog tal van opportuniteiten voor vervroegde terugbetalingen van indirecte schuld aan het licht. De Vlaamse Gemeenschap dient dus verder te gaan op de ingeslagen weg.

3.3. Totale schuld

De Vlaamse Gemeenschap had eind 1998 een totale schuld van 296,3 miljard BEF uitstaande kapitalen (inclusief kaskrediet): 169 miljard BEF directe en 127,3 miljard BEF indirecte schuld. Voor de opvolging van het streven naar schuldstabilisatie tegen 2010, een van de bepalende elementen van de begrotingsnormering van de Vlaamse regering, werd een *schuldratio* gebruikt

---

⁷² Stuk 28-D (1998-1999) - Nr. 1, 12 maart 1999.

⁷³ Dit is slechts een raming daar de vordering ten opzichte van het Vlaams Gewest niet tot uiting komt in de balans van Aquafin.

⁷⁴ Volgens gegevens van de afdeling Financieel Management bedroegen de voordelen circa 324,9 miljoen BEF.

waarbij de verhouding wordt bepaald van de totale uitstaande schuld t.o.v. de middelen van de Vlaamse Gemeenschap. Deze schuldratio bedroeg in 1998 46,3% (296,3 miljard BEF totale schuld tegenover 581,6 miljard BEF kasontvangsten), tegenover 58,9% in 1997. Dit betekent dus een daling van 12,6%. De verhouding van de totale rentelasten ten opzichte van de kasontvangsten 1998 daalde van 3,5% in 1997 tot 3,33% in 1998.

3.4. Gebruik van afgeleide producten

3.4.1. SWAPS

In 1998 sloot de Vlaamse Gemeenschap geen nieuwe swap-overeenkomsten. Wel genereerde zij ontvangsten en uitgaven uit in vorige jaren gesloten overeenkomsten. De resultante van alle swapbetalingen was positief: zij leverden de middelenbegroting 224,8 miljoen BEF op.

Uit zijn evaluatie van het decreet van 16 december 1997 houdende bepaling inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap concludeerde het Rekenhof dat de dekking door een onderliggende lening voor een aantal swaps verviel wegens vervroegde terugbetaling. Het Rekenhof zal deze conclusies eind 1999 aan het Vlaams mededelen.

3.4.2. Future Rate Agreements (FRA)

In 1998 sloot de Vlaamse Gemeenschap vier FRA's met uitwerking in 1998. Ook in 1997 had zij al een FRA gesloten met uitwerking in 1998. De afhandeling van deze FRA's leidde uiteindelijk tot een nettoverlies van 1,4 miljoen BEF, doordat de werkelijke *BIBOR-fixings* lager uitvielen dan de vastgelegde rentevoeten. De Vlaamse Gemeenschap heeft de evolutie van de rentevoeten dus verkeerd ingeschat. De onderstaande tabel overziet de FRA's van de Vlaamse Gemeenschap met uitwerking in 1998.

Datum overeenkomst FRA	Startdatum FRA	Einddatum FRA	Notioneel bedrag FRA	FRA rente	Bibor rente	Bedrag gekoppelde lening	Winst of Verlies
24/2/98	30/3/98	30/6/98	1.000.000.000	3,67%	3,78%	1.000.000.000	277.260
24/2/98	27/4/98	27/10/98	1.000.000.000	3,75%	3,86%	1.000.000.000	551.507
12/9/97	30/4/98	30/10/98	3.500.000.000	4,07%	3,95%	3.500.000.000	-2.105.753
24/2/98	4/6/98	4/12/98	1.000.000.000	3,785%	3,79%	1.000.000.000	25.068
26/2/98	19/6/98	21/12/98	1.500.000.000	3,82%	3,8%	1.500.000.000	-150.411

Bron: Afdeling Financieel Management van de administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (contractgegevens).

Alle in 1998 gesloten FRA's zijn gekoppeld aan een onderliggende lening met een intrestperiode gelijk aan de intrestperiode van de gedekte intrestbetaling van de lening. De FRA's dienen dus uitsluitend als indekkingsverrichting.

De afwikkeling van de FRA's wijkt bij de Vlaamse Gemeenschap wel af van de klassieke methode⁷⁵, daar de afrekening geschiedt op de einddatum van de FRA-periode en er eigenlijk niet van een afrekening kan worden gesproken. De Gemeenschap sluit de FRA's bij dezelfde financiële instelling als waarbij zij de lening heeft aangegaan. De afrekening bestaat erin dat de FRA-rente wordt toegepast voor de gedekte intrestbetaling van de onderliggende lening. Er komt dus geen additionele financiële stroom tot stand.

3.5. *Gewaarborgde schuld*

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de uitstaande schuld met een gemeenschaps- of gewestwaarborg. De rubriek *waarborgen aan Vlaamse openbare instellingen* dient in ruime zin te worden begrepen: hij omvat onder meer de waarborgen verstrekt aan de naamloze vennootschappen GIMV en Gimvindus. De rubriek *waarborgen door Vlaamse openbare instellingen* omvat de waarborgen die het Vlaams Gewest pas in de tweede graad verleent, en die in de eerste plaats worden verleend door de Vlaamse openbare instellingen zelf.

---

⁷⁵ Bij een normale FRA geschiedt de afrekening van het intrestverschil in het begin van de FRA-periode mits gebruik van verdiscontering.

(in miljoen BEF)

	uitstaand op 31 december 1997	uitstaand op 31 december 1998
Economische expansie:		
• Wet van 17.07.59	921,9	616,6
• Wet van 30.12.70	446,4	287,1
Huisvesting:		
• Middelgrote woningen	5.000,0	3.909,0
• Sociale woningen	32.000,0	35.043,1
Scheepskredieten:	2.232,7	1.149,1
Waarborgen aan Vlaamse Openbare Instellingen:		
• VMW	4.610,0	4.376,2
• Domus Flandria	11.378,4	10.495,3
• Kind en Gezin	539,6	513,3
• GOM (Vl. Brab.)	9,1	5,0
• VVM (De Lijn)	5.437,2	4.685,6
• Antwerpen - ex Fonds 208	32.415,4	31.251,5
- ex Vl. Fin. Fonds	21.261,4	20.199,4
• Gent - ex Fonds 208	5.556,9	5.196,6
- ex Vl. Fin. Fonds	310,7	285,7
• VHM	7.186,0	9.346,0
• GIMV	143,7	126,1
• GIMVINDUS	8.000,0	8.000,0
• VMM	1.377,5	1.309,0
Subtotaal:	98.225,9	95.789,7
Waarborgen door Vlaamse Openbare Instellingen:		
• DIGO	1.736,0	1.836,0
• VIPA	23.695,8	24.462,8
• VLIF	11.332,0	11.685,4
Subtotaal:	36.763,8	37.984,2
TOTAAL:	175.590,7	174.778,4

Bron: afdeling Financieel Management van de administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

In 1998 verleende de Vlaamse Gemeenschap de volgende nieuwe waarborgen:

- een opname van 2,4 miljard BEF door de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij;
- een opname van 5,4 miljard BEF door het Vlaams Woningsfonds;
- een herfinanciering door de NV Liefkenshoektunnel voor 7,2 miljard BEF.

De waarborgen verleend aan de NV Liefkenshoektunnel, alsook aan de NV Aquafin⁷⁶) werden niet opgenomen in de tabel van de Vlaamse Gemeenschap.

---

⁷⁶ Volgens de bijkomende toelichting in het jaarverslag 1998 van de NV Aquafin bestaat er een affectatieovereenkomst tussen de NV Aquafin, het Vlaams Gewest, de Europese Investeringsbank en het Gemeentekrediet, die bepaalt dat bij ingebrekestelling van de NV Aquafin tot de betaling van haar lange-termijnfinancieringen, de aanspraken van Aquafin op het Vlaams Gewest voor investeringen en intresten op leningen, zullen worden gebruikt als solvens aan het Gemeentekrediet, dat optreedt als agent van de financiers.

VERSLAG OVER DE CONTROLE VAN ALGEMENE REKENING 1998 VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

---

1. Inleiding

Ter uitvoering van artikel 80, laatste lid, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting de algemene rekening 1998 en het voorontwerp van decreet houdende de eindregeling van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het jaar 1998 op 23 juni 1999 aan het Rekenhof voorgelegd. De algemene rekening omvat de rekening van de uitvoering van de begroting, de rekening van de thesaurie, de rekening van de vermogenswijzigingen en de synthetische rekening. Met toepassing van artikel 92 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit brengt het Rekenhof in de onderstaande paragrafen verslag uit over zijn controle van de algemene rekening 1998 van de Vlaamse Gemeenschap.

De resultaten van de rekening van de uitvoering van de begroting 1998, in te voegen in het decreet houdende eindregeling van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998, zijn opgenomen in de tabellen onder punt 6:

Tabel I	Vastleggingen ten laste van de vastleggingskredieten en de variabele kredieten
Tabel II	Ontvangsten
Tabel III	Uitgaven ten laste van de goedgekeurde kredieten, vermeerderd met de overdrachten van het vorig jaar
Tabel IV	Uitgaven die de begrotingskredieten overschrijden of waarvoor geen enkel krediet werd goedgekeurd (aanvullende kredieten)
Tabel V	Uitslagen van de uitvoeringsrekening van de begroting van de diensten met afzonderlijk beheer
Tabel VI	Aanwendungen van de vastleggings- en leningsmachtigingen

2. Uitvoeringsrekening van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap

De resultaten van de uitvoeringsrekening van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap over het jaar 1998 stemmen overeen met de geschriften van het Rekenhof, alsook met de voorheen geverifieerde controlestaten. Het Rekenhof stelt bijgevolg voor deze uitvoeringsrekening af te sluiten en op te nemen in het decreet houdende eindregeling van de begroting 1998 volgens de bedragen opgenomen onder punt 6.

2.1. ontvangsten

2.1.1. Openstaande vorderingen

Het Rekenhof formuleert voor de derde maal een *voorbehoud* bij de vastgestelde rechten opgenomen in de rekening van de ontvangsten. Het kan de beheersrekeningen 1996 tot en met 1998 over de verrichtingen op financiële rekening 091-2223003-83 (bestuur Personeel HOBu, administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek, departement Onderwijs) niet afsluiten⁽⁷⁷⁾. In deze beheersrekening stond eind 1998 namelijk 264,7 miljoen BEF vastgestelde rechten (vorderingen op derden) open. De meeste van die vorderingen staan al jaren open zonder dat een initiatief wordt genomen om tot inning over te gaan. De toestand wordt steeds problematischer: van de openstaande vorderingen heeft ongeveer 186 miljoen BEF betrekking op teveel of ten onrechte uitbetaalde wedden en weddentoelagen voor diensten gepresteerd vóór 1 december 1988. Daarmee samenhangend, heeft de niet getrouwe opvolging van de vastgestelde rechten geleid tot de onmogelijkheid een eindebeheersrekening op te stellen van een rekenplichtige die sinds 30 juni 1996 met pensioen is en de onmogelijkheid de daaropvolgende beheersrekeningen 1996-1998 af te sluiten.

Op 20 mei 1999 heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Onderwijs nogmaals gewezen op het ontbreken van een antwoord op zijn voorgaande brieven en op 24 november 1998 heeft het nogmaals aangedrongen op een regeling van de toestand van deze beheersrekeningen⁽⁷⁸⁾. De minister heeft tot op heden niet geantwoord⁽⁷⁹⁾.

Het voorbehoud inzake de vastgestelde rechten opgenomen in de artikelen 10 en 12 van het rekeningdecreet 1998 is dan ook terecht.

In zijn brief van 24 november 1998 waarschuwde het Rekenhof de Vlaamse Minister van Onderwijs al voor het ontstaan van een gelijkaardige toestand in een tweede beheersrekening (administratie Secundair Onderwijs, departement Onderwijs). Ook in deze beheersrekening dreigt de discrepantie tussen de boekhoudkundige toestand van de vastgestelde rechten en de werkelijk in te vorderen bedragen het opstellen van een eindebeheersrekening te bemoeilijken, zodat het beheer niet kan worden overgedragen.

---

⁷⁷ Zie ook het verslag van het Rekenhof over de algemene rekening 1997 van de Vlaamse Gemeenschap (stuk 24 (1998-1999) – Nr.1, p. 7-8).

⁷⁸ De Vlaamse Minister van Financiën en Begroting kreeg telkens een afschrift.

⁷⁹ Het Rekenhof ontving op 15 december 1998 wel een antwoord van de adjunct van de directeur van de administratie Secundair Onderwijs. In dit antwoord kwamen evenwel enkel de aspecten van een gelijkaardige probleemsituatie in een tweede beheersrekening aan bod.

2.1.2. Toewijzing opbrengst verkoop onroerende goederen aan de algemene middelen

Artikel 13 van de initiële en artikel 6 van de aangepaste middelenbegroting 1997 voorzagen in de toewijzing van de integrale opbrengst van de verkopen van de in deze artikelen vermelde onroerende goederen aan de algemene middelen van de Vlaamse Gemeenschap⁽⁸⁰⁾.

Hoewel de middelenbegroting 1998 geen bepaling bevatte die toeliet de volledige opbrengst van de verkopen door te storten aan de algemene middelen, geschiedde dit toch, op grond van de decretale machtiging voor 1997. De middelenbegroting 1999 hernam de machtiging van 1997. Daar zij begrotingstechnisch noodzakelijk is, werd ter opvulling van de lacune voor 1998 in het voorontwerp van rekeningdecreet 1998 een regulariserende bepaling (artikel 12bis) opgenomen, die machtigt in 1998 de volledige opbrengst van de verkopen door te storten naar de algemene middelen.

2.2. Uitgaven: overschrijdingen van begrotingskredieten

Uitgaven die de begrotingskredieten op het niveau van de programma's van de algemene uitgavenbegroting overschrijden, vergen de goedkeuring van aanvullende kredieten. Het Rekenhof stelt voor artikel 18 van het voorontwerp van rekeningdecreet, evenals tabel D, aan te vullen met de overschrijdingen op het niveau van de programma's. Het stelt ook voor het totaalbedrag van de *uitgaven gedaan boven de kredieten* in tabel C van het voorontwerp van rekeningdecreet te vermeerderen met 703.194 BEF, dus tot 7.734.659.001 BEF.

2.3. Diensten met afzonderlijk beheer

2.3.1. Algemene controleconclusie

De resultaten van de uitvoeringsrekeningen over het jaar 1998 van de diensten met afzonderlijk beheer stemmen overeen met de geschriften van het Rekenhof, alsook met de gecontroleerde rekeningen.

De tabellen E, F en G bij het rekeningdecreet geven een uitgebreid overzicht van de uitvoeringscijfers. De begrotings- en uitvoeringscijfers, alsmede de opmerkingen die het Rekenhof naar aanleiding van de controle van deze rekeningen heeft geformuleerd maar die geen correcties aan het voorontwerp van rekeningdecreet vergden, zijn vermeld op p. 170 e.v. van dit boek.

---

⁸⁰ In afwijking van artikel 93 van het decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1994.

2.3.2. *Vastgestelde rechten van de DAB Vlaams Infrastructuurfonds*

Het Rekenhof bevestigt de vastgestelde rechten opgenomen in de rekening van de ontvangsten van de diensten met afzonderlijk beheer *onder voorbehoud*, daar het de beheersrekening over de verrichtingen op de financiële rekeningen 091-2206043-01 en 000-2009506-54 (schadegevallen, boekhouding en begroting, Algemene Administratieve Diensten, departement Leefmilieu en Infrastructuur) voor de jaren 1997-1998 nog niet kon afsluiten. Vijf vastgestelde rechten (samen voor 369.638 BEF) werden immers wellicht ten onrechte in de beheersrekening geannuleerd. Bovendien is het openstaande saldo van de vastgestelde rechten in deze beheersrekening ongewoon hoog (162,3 miljoen BEF). Het Rekenhof heeft dit op 4 augustus 1998 aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting meegedeeld.

Op 24 november 1998 beaamde de minister dat het saldo van de vastgestelde rechten in de onderhavige beheersrekening onverantwoord hoog is. Zij stelde dat de controle op de invorderbaarheid van die vastgestelde rechten nog volop bezig was.

Het Rekenhof repliceerde op 14 april 1999 dat de minister in haar antwoord onvoldoende aantoonde dat de geannuleerde rechten effectief als definitief oninvorderbaar kunnen worden beschouwd.

Op 2 juni 1999 ging de minister ermee akkoord de mogelijk onterecht geannuleerde vastgestelde rechten, in casu schadedossiers, over te leggen aan de afdeling Juridische Dienstverlening. Deze afdeling kan onderzoeken of er nog verhaalbaarheid bestaat ten aanzien van de schadeverwekkers.

Zolang dit onderzoek niet is afgerond, kan het Rekenhof de beheersrekeningen 1997-1998 niet afsluiten. Het voorbehoud inzake vastgestelde rechten opgenomen in de artikelen 20 en 22 van het voorontwerp van rekeningdecreet is dan ook terecht.

2.3.3. *Diverse aanpassingen aan het voorontwerp van rekeningdecreet*

De DAB Alden Biesen sprak zijn reservefonds voor 4.055.911 BEF aan. Het Rekenhof stelt bijgevolg voor zowel de kredietzijde als de uitgavenzijde van de uitvoeringsrekening van de DAB met dit bedrag te verhogen.

Op grond van artikel 116 van het begrotingsdecreet 1999 stelt het Rekenhof ook voor de overdracht op 31 december 1998 van het saldo van de vastleggingskredieten van de DAB Fonds Financiering Urgentieplan Sociale Huisvesting naar 1999, tot 140 miljoen BEF te beperken.

Zowel voor de DAB Luchthaven Oostende als voor de DAB Luchthaven Antwerpen, stelt het Rekenhof voor de krediettotalen in overeenstemming te brengen met de bedragen vermeld in het corpus van de begrotingsdecreten 1998.

2.4. Lenings- en vastleggingsmachtigingen

2.4.1. Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA)

De machtiging van 240.756.470 BEF voor de sector Waarborgen bestaat uit de machtiging van 52 miljoen BEF afkomstig van een herverdeling (besluit van de Vlaamse regering van 20 oktober 1998) en uit middelen van het reservefonds. Terwijl er voor de aanwending van de middelen van het reservefonds een wettelijke basis bestaat, is dat niet het geval voor de herverdeling van middelen van andere VIPA-machtigingen naar de sector Waarborgen. Artikel 37, §2, van het decreet van 7 juli 1998 houdende aanpassing van de algemene uitgavenbegroting 1998 delegeert weliswaar de herverdelingsbevoegdheid aan de Vlaamse regering, maar deze delegatie beperkt zich tot de machtigingen vervat in §1 van dat artikel. In deze paragraaf komt de machtiging voor de sector Waarborgen niet voor. Het rekeningdecreet zou de herverdeling dus het best bevestigen (invoering van een artikel 32bis).

2.4.2. Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZ)

Het Rekenhof stelt voor de aanwending van de leningsmachtigingen van de MBZ te verhogen tot respectievelijk 150 miljoen BEF voor de leningen met een looptijd van meer dan een jaar en 180,9 miljoen BEF voor de leningen met een maximumlooptijd van een jaar. De instelling kreeg overigens van de toezichthoudende ministers geen toestemming voor het aangaan van deze leningen. Die toestemming is nochtans een decretale vereiste⁸¹).

2.4.3. Fonds Bijzondere Jeugdbijstand (FBJ)

De aanwending door het FBJ van de machtiging voor het aangaan van verbintenissen kan het best verminderd worden met 503.681 BEF. Uit de controle van de rekening van het fonds is immers gebleken dat de instelling op de vastleggingsmachtiging bedoeld voor projectsubsidies, ten onrechte verbintenissen voor eigen uitgaven en investeringen heeft aangerekend.

2.4.4. Fonds Film in Vlaanderen (FIV)

Het Rekenhof stelt voor de aanwending door het Fonds Film in Vlaanderen van de vastleggingsmachtiging te verhogen met 1.881.541 BEF, daar geen rekening werd gehouden met de inhouding op de premies toegekend aan een filmproducent. Deze verhoging veroorzaakt een overschrijding van de machtiging met 1.760.184 BEF. Daarvoor dient in het rekeningdecreet een aanvullende machtiging te worden ingeschreven.

---

⁸¹ Artikel 16 van het decreet van 19 december 1997 houdende de algemene uitgavenbegroting 1998.

3. Instellingen van openbaar nut van categorie A

3.1. *Algemene controleconclusie*

De in het voorontwerp van rekeningdecreet opgenomen bedragen aangaande de eindregelingen van de begrotingen van de instellingen van openbaar nut van categorie A, stemmen overeen met de door het Rekenhof gecontroleerd verklaarde rekeningen, behalve wat de onderstaande instellingen betreft:

- Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaams Gewest (OVAM)
- Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
- Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie – Middelgrote en Grote Ondernemingen (FEERR-MGO)
- Vlaams Egalisatie Rente Fonds (VERF)

Voor die instellingen stelt het Rekenhof voor de eindregelingen van de begrotingen in het rekeningdecreet in te voegen zoals vermeld op de pagina's 215, 240, 251 en 264 van dit boek. Uitgebreide gegevens over de verrichtingen van de overige instellingen en over de bijhorende opmerkingen van het Rekenhof, zijn opgenomen op p. 215 e.v.

3.2. *Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) en Investeringsfonds voor grond- en woonbeleid Vlaams-Brabant (VLABINVEST)*

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat de uitvoeringsrekeningen van de begroting 1998 van zowel het VIPA als het VLABINVEST geen overgedragen overschot of tekort van de vorige jaren vermelden. Het maakt dan ook een voorbehoud bij een bepaling in het rekeningdecreet over de sommatie van het resultaat van het huidige begrotingsjaar met het gecumuleerde resultaat van de vorige begrotingsjaren. Het Rekenhof stelt voor deze bepalingen niet in het rekeningdecreet op te nemen.

3.3. *Vlaams Commissariaat voor de Media (VCM)*

Het decreet van 17 december 1997 betreffende het Vlaams Commissariaat voor de Media en de Vlaamse Mediaraad heeft het VCM niet als instelling van categorie A gecatalogeerd⁽⁸²⁾. Het rekeningdecreet kan de eindregeling van de begroting van het VCM dus niet afsluiten. Artikel 54 van het voorontwerp van rekeningdecreet dient dan ook te worden geschrapt. Het VCM is wel als *open-*

---

⁸² Conform artikel 1 van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut.

bare instelling opgenomen in artikel 27 van het besluit van de Vlaamse regering van 19 december 1997 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering.

4. Rekening van de thesaurie

4.1. Algemene controleconclusies

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de Vlaamse Gemeenschap de verrichtingen op 66 financiële rekeningen die zij opende voor OCMW's die bijstand verleenden na de watersnood van september 1998⁽⁸³⁾, niet op de voorgeschreven orde-rekening van de thesaurie (met name programma 83.20 - nummer 53.10) heeft geboekt, zoals decretaal voorgeschreven⁽⁸⁴⁾. De ontvangsten bedroegen in 1998 68.400 BEF, de uitgaven 10.102.144 BEF.

Voorts was er een discrepantie tussen de *niet geregulariseerde betalingen* opgenomen in de uitvoeringsrekening van de begroting en de aanrekening ervan op een controlerekening in de rekening van de thesaurie. De uitvoeringsrekening van de begroting heeft dan ook correctie.

Ten slotte heeft het Rekenhof enkele technische wijzigingen aangebracht in de rekening van de thesaurie met betrekking tot de uitsplitsing van het financieel saldo op 31 december 1998 en de uitgaven op de kas van rekenplichtigen in 1997, geregulariseerd in 1998.

De resultaten van de rekening van de thesaurie zijn opgenomen in de bijgaande samenvattende tabel VII - Resultaten rekening van de thesaurie.

4.2. Aanzuivering van verschillende debetposities op orde- en thesaurierekeningen

Uit de rekening van de thesaurie 1998 blijkt dat langs acht interne overboekingen *lasten van het verleden* zijn aangerekend op kredieten van de begroting 1998 en op overgedragen kredieten 1997. Inhoudelijk gaat het telkens om de aanzuivering vanuit de begroting van jaar na jaar overgedragen debetposities op thesaurie- en orderekeningen. Het betreft de volgende aanrekeningen op de begroting:

---

⁸³ Ter uitvoering van artikel 5 van het decreet van 17 november 1998 houdende begrotingstechnische aanpassingen in het licht van de bijstandverlening ingevolge de watersnood van september 1998.

⁸⁴ Artikel 4 van het in de vorige voetnoot vermeld decreet.

(Aanrekening op niet-gesplitste overgedragen kredieten 1997, met uitbreiding van de specialiteit van de basisallocaties tot de betrokken uitgaven van het verleden)

- *Programma 52.40, basisallocatie 33.01 (subsidies i.v.m. tewerkstellingsbeleid) - Uitgaven in het kader van het Programma ter Bevordering van de Werkgelegenheid in de niet-commerciële sector in het Vlaamse Gewest:*

<i>sector gezins- en bejaardenhulp:</i>	<i>140.705.943 BEF</i>
<i>sector onthaalcentra:</i>	<i>6.839.910 BEF</i>
<i>sector gehandicaptenzorg:</i>	<i>301.162 BEF</i>
<i>sector welzijnswerk:</i>	<i>3.645.637 BEF</i>

De negatieve standen van orderekeningen die deze aanrekeningen aanzuiveren, dateren van bij de nationale thesaurie. Bij de overname van de gegevens in het Financieel Systeem van de Vlaamse Gemeenschap (begin 1991) werden ten onrechte enkel vastleggingsgegevens overgenomen. Op die vastleggingsgegevens waren echter voorheen gedane uitgaven niet aangerekend⁸⁵), zodat de Vlaamse Gemeenschap uitging van meer beschikbare middelen dan er in werkelijkheid waren. De boekhoudkundige rechtzetting in 1992 veroorzaakte aldus negatieve standen op orderekeningen van de Vlaamse Gemeenschap.

- *Programma 54.10, basisallocatie 34.03 (subsidies voor landbouwwormingsactiviteiten) - Voorgesloten begrotingsuitgaven in het kader van het fonds voor de beroepsscholing in de landbouw en sociaal-economische voorlichting*
185.525.242 BEF

De aanrekening op deze basisallocatie zuivert een negatieve stand aan op een thesaurierekening, die een gevolg was van het negatieve saldo op het fonds 66.05 (fonds voor de beroepsscholing in de landbouw en sociaal economische voorlichting), sectie 34 (Landbouwscholing) van de toenmalige Afzonderlijke Sectie van de Vlaamse begroting 1990.

(Aanrekeningen op niet-gesplitste kredieten 1998 (nieuwe basisallocaties gecreëerd door het rekeningdecreet))

- *Programma 42.10, basisallocatie 41.40 (nieuw) - Vaste uitgaven voor het statutair personeel van OPZ Geel*
103.412 BEF

De aanrekening op deze basisallocatie zuivert een negatieve stand aan op een orderekening, die een gevolg was van het rechtstreeks aanrekenen op de middelenbegroting van ontvangsten die bestemd waren voor de betrokken orderekening en van laattijdig meegedeelde personeelswijzigingen aan de Centrale Dienst voor de Vaste Uitgaven.

---

⁸⁵ De uitgaven waren enkel aangerekend op de ordonnanceringsgegevens, die niet werden overgenomen.

- *Programma 41.20, basisallocatie 41.04 (nieuw) - Betalingen uitgevoerd voor het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand* 340.422.540 BEF

De aanrekening op deze basisallocatie zuivert een negatieve stand aan van een orderekening. Die negatieve stand ontstond doordat het betrokken bedrag bij de overgang van de nationale thesaurie naar de Vlaamse Gemeenschap ten onrechte werd beschouwd als over te hevelen naar de Vlaamse Gemeenschap. Dit was het gevolg van een boekhoudkundige vergissing. In de loop van 1991 en 1992 stortte de Vlaamse Gemeenschap het bedrag door aan het Fonds Bijzondere Jeugdzorg. Door de rechtzetting van de vergissing bij het opmaken van de federale algemene rekening 1990 (mei 1995), ontstond een negatieve stand op de orderekening.

- *Programma 33.20, basisallocatie 41.40 (nieuw) - Kwijtschelding aan het UZ Gent van de schulden m.b.t. de bezoldiging van het rijkspersoneel van het voormalig Academisch Ziekenhuis van de RU Gent* 1.586.697.853 BEF

Deze aanrekening zuivert een negatieve stand van een thesaurierekening aan. Door de aanzuivering verdwijnt de schuld van het UZ Gent uit de boekhouding van de Vlaamse Gemeenschap. De kwijtschelding werd gemachtigd bij artikel 9 van het decreet van 7 juli 1998 houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998.

Deze acht aanrekeningen zijn alle *voorlopige* aanrekeningen, die alle de begrotingsspecialiteit respecteerden. Waar zij overschrijdingen veroorzaken op programmaniveau, vergen zij het stemmen van aanvullende kredieten (artikel 18 van het voorontwerp van rekeningdecreet en vermelding in tabel D bij het rekeningdecreet). Waar zij enkel overschrijdingen veroorzaken op basisallocatieniveau, vermeldt tabel D van het voorontwerp ze ter informatie. Na de goedkeuring door het Vlaams Parlement van aanvullende kredieten, kan het Rekenhof de uitgaven definitief vereffen. In het corpus van het voorontwerp van rekeningdecreet 1998 heeft het daartoe een machtigend artikel voorgesteld.

4.3. Aankoop van het Graaf de Ferrarisgebouw en het Hendrik Consciencegebouw

De Vlaamse Gemeenschap boekte de aankoop van beide gebouwen (9,3 miljard BEF) in 1998 buiten begroting op een orderekening⁽⁸⁶⁾. Die orderekening kwam

---

⁸⁶ Artikel 12, §1, van het decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1998 machtigde de Vlaamse regering de eigenendom van beide gebouwen onmiddellijk te verwerven, de waarde ervan te betalen aan de promotor middels een thesaurieverrichting en dit bedrag op te nemen in de directe schuld van de Vlaamse Gemeenschap. In artikel 47 van het decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1999 werd de verplichting om een lening (directe schuld) aan te gaan ter aanzuivering van de thesaurieverrichting wegens het realiseren van kasoverschotten door de Vlaamse Gemeenschap opgeheven.

daardoor met hetzelfde bedrag in negatief te staan. In zijn verslag over het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting 1999⁽⁸⁷⁾ heeft het Rekenhof voorgesteld in programma 99.10 - *Interdepartementale bestaansmiddelen* een basisallocatie op te nemen met 9,3 miljard BEF bijkredieten vorige jaren ter aanzuivering van die negatieve stand. Op dit voorstel werd echter niet ingegaan.

Langs een voorlopige aanrekening op een nieuw gecreëerde basisallocatie 71.32 van programma 99.10, uiteraard zonder goedgekeurde kredieten, zuivert de eindrekening de negatieve stand van de orderekening nu aan. Hoewel de aankoop van beide gebouwen aldus ten laste van de algemene uitgavenbegroting 1998 valt, holt deze werkwijze de waarde van de begroting als voorafgaand machtigingsinstrument uit. De aanrekening van de aankoop van de gebouwen op de begroting 1998 gaf aanleiding tot een overschrijding van 6,2 miljard BEF op programma 99.10, waarvoor het rekeningdecreet in aanvullende kredieten moet voorzien.

Zowel de aanrekening op de begroting van de aanzuivering van de verschillende debetposities van orde- en thesaurierekeningen, als de aanrekening van de aankoop van het Graaf de Ferrarisgebouw en het Hendrik Consciencegebouw, zijn hoofdzakelijk verantwoordelijk voor de stijging van de *nog niet geregulariseerde betalingen* voor het begrotingsjaar 1998 (stijging van 1,5 miljoen BEF in 1997 tot 11,6 miljard BEF in 1998, zie tabel C van het rekeningdecreet). Tegelijkertijd zijn beide uitgavenaanrekeningen verantwoordelijk voor het grootste deel van de overschrijdingen van de begrotingskredieten (in totaal bedragen de overschrijdingen 7,7 miljard BEF op programmaniveau; op het niveau van de basisallocaties bedragen de overschrijdingen zelfs 11,5 miljard BEF).

5. Rekening van de vermogenswijzigingen

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting er al bij zijn controle van de vermogensrekening 1996 op gewezen dat de gebruikte werkwijzen voor de registratie van vermogenswijzigingen, de onaangepastheid van de wetgeving en het gebrek aan een regelmatige inventarisatie, de rechtzetting van de rekening van de vermogenswijzigingen weerhielden. Het Rekenhof aanvaardde het antwoord van de minister, waaruit kon worden afgeleid dat de Vlaamse Gemeenschap prioriteit verleende aan de opstelling van een volledige inventaris in het kader van de invoering van een economische boekhouding.

Bij zijn controle van de algemene rekening 1997 herhaalde het Rekenhof zijn opmerkingen. Het drong met betrekking tot de aangekondigde inventarisatie per 31 december 1996 aan op het inbouwen van minimale controles ter verzekering van de daadwerkelijke registratie van alle vermogenswijzigingen die na 1 januari 1997 plaatsvonden. De administratie vertrouwt voor de wijzigingen na die datum immers op de geregistreerde gegevens en bestaande procedures. Pas nadat de controles zekerheid hebben gecreëerd, worden de gegevens bruikbaar als

---

⁸⁷ Stuk 21 (1998-1999) – Nr. 1, p. 11.

input voor de beginbalans van de economische boekhouding. Op deze aanbeveling heeft de minister niet gereageerd.

Uit de analyse van de procedures bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de controle van de rekening 1998 blijkt evenwel dat er wel degelijk een risico bestaat dat niet alle vermogenswijzigingen na 1 januari 1997 werden geregistreerd. Daarom vraagt het Rekenhof nogmaals de procedures, in het kader van de invoering van de economische boekhouding, te optimaliseren. Het zal deze problematiek in de toekomst blijven opvolgen.

6. De rekening van de uitvoering van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap over het jaar 1998 in cijfers

TABEL I - Vastleggingen

	Kredieten 1998	Van 1997 overgedragen kredieten	Beschikbare kredieten	Aangerekende vastleggingen	Kredietover- schrijdingen	Te annuleren kredieten	Naar 1999 overgedragen kredieten
Gesplitste vastleggingkredieten		(1)					
	36.207.800.000	2.136.918.367	38.344.718.367	33.681.463.678	0	1.012.189.199	3.651.065.490
Variabele kredieten		(2)					
	2.411.849.442	5.042.339.676	7.454.189.118	4.699.089.883	950.027	0	2.755.099.235
Totalen	38.619.649.442	7.179.258.043	45.798.907.485	38.380.553.561	950.027	1.012.189.199	6.406.164.725

(1) In het verslag over de algemene rekening 1997 bedragen de naar 1998 overgedragen kredieten 2.058.772.713 BEF. Die overdracht verhoogde met het saldo van het variabele vastleggingskrediet van het Leegstandsfonds (28.145.654 BEF - programma 53.20, basisallocatie 12.90), dat ingevolge artikel 24, §4, van het decreet van 20 december 1996 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1997 wordt gevoegd bij de kredieten voor uitgaven in het kader van het Sociaal Impulsfonds (gesplitst vastleggingskrediet - programma 53.20, basisallocatie 43.11). Bovendien droeg artikel 10, §4, van het decreet van 19 december 1997 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998, het saldo per 31 december 1997 van basisallocatie 85.03 (niet-gesplitst krediet - kapitaalbreng NV Technopolis) van programma 71.30 (Wetenschapsbeleid economische finaliteit) (50 miljoen BEF) over naar 1998 (de aard van het krediet werd intussen gewijzigd in gesplitst krediet).

(2) Inclusief de annulatie van het *encours vorige jaren* (41.248.420 BEF). Daarenboven is de overdracht 28.145.654 BEF lager dan de naar 1998 overgedragen kredieten in het verslag over de algemene rekening 1997 (5.001.091.256 BEF, zie vorige noot 1).

TABEL II - Ontvangsten

Aard van de ontvangsten	Ramingen	Vastgestelde rechten (1)	Aangerekende ontvangsten (2)	(1) - (2)	Te annuleren of in onbepaald uitstel te brengen	Over te dragen vastgestelde rechten
Algemene Ontvangsten	572.891.200.000	581.795.176.905	579.183.455.814	2.611.721.091	311.322.711	2.300.398.380
Begrotingsfondsen	2.037.000.000	6.347.739.902	2.411.849.442	3.935.890.460	97.700.274	3.838.190.186
Totale ontvangsten	574.928.200.000	588.142.916.807	581.595.305.256	6.547.611.551	409.022.985	6.138.588.566
Opbrengst leningen	60.000.000.000	1.000.000.000	1.000.000.000	0	0	0
Algemeen Totaal	634.928.200.000	589.142.916.807	582.595.305.256	6.547.611.551	409.022.985	6.138.588.566

TABEL III – Uitgaven

	Goedgekeurde kredieten 1998	Van 1997 overgedragen kredieten	Beschikbare kredieten	Ordonnanceringen	Kredietoverschrijdingen	Naar 1999 overgedragen kredieten	Te annuleren kredieten
Niet-gesplitste kredieten	535.646.500.000	(1) 29.887.602.905	565.534.102.905	536.345.490.809	7.734.659.001	(2) 33.103.718.986	(2) 3.819.552.111
Gesplitste ordonnanceringskredieten	36.023.800.000	(3) 3.752.378.951	39.776.178.951	31.236.602.647	0	1.001.982.409	7.537.593.895
Variabele kredieten	2.411.849.442	(4) 6.390.060.742	8.801.910.184	2.188.161.197	78.991	6.613.748.987	0
Algemeen Totaal	574.082.149.442	40.030.042.598	614.112.192.040	569.770.254.653	7.734.737.992	40.719.450.382	11.357.146.006
Aflossing Schuld	61.153.100.000	846.926.861	62.000.026.861	25.741.172.470	0	36.258.837.148	17.243

- (1) In het verslag van het Rekenhof over de algemene rekening 1997 bedragen de naar 1998 over te dragen kredieten 29.938.102.905 BEF. De overdracht dient echter als volgt te worden verminderd: artikel 10, §4, van het decreet van 19 december 1997 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998 heeft het saldo van 50 miljoen BEF van basisallocatie 85.03 (niet-gesplitst krediet - kapitaalbreng NV Technopolis) van programma 71.30 (Wetenschapsbeleid economische finaliteit), overgedragen naar 1998 (gesplitst krediet) en, in afwijking van artikel 9, §4, van het decreet van 16 december 1997 houdende bepaling inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap, het saldo van 500.000 BEF van basisallocatie 41.01 (Werkingsdotatie aan Toerisme Vlaanderen) van programma 49.20 (Dotatie Toerisme Vlaanderen en KMDA) niet overgedragen naar 1998 (zie regularisatie van deze afwijking ingeschreven in artikel 16 van het voorontwerp van rekeningdecreet).
- (2) Inclusief aanvullende kredieten, goed te keuren voor de uitgaven gedaan boven de kredieten.
- (3) In het verslag van het Rekenhof over de algemene rekening 1997 bedroegen de naar 1998 over te dragen kredieten 3.702.378.951 BEF. De overdracht is 50 miljoen BEF hoger (zie noot (1)).
- (4) In het verslag van het Rekenhof over de algemene rekening 1997 bedroegen de naar 1998 over te dragen kredieten 6.418.206.396 BEF. De overdracht verminderde naar analogie met de vermindering van de overgedragen variabele vastleggingskredieten (zie noot (2) bij Tabel I) met het saldo van het Leegstandsfonds (28.145.654 BEF - programma 53.20, basisallocatie 12.90), dat ingevolge artikel 24, §4, van het decreet van 20 december 1996 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1997 werd gevoegd bij de kredieten voor uitgaven in het kader van het Sociaal Impulsfonds (gesplitst vastleggingskrediet - programma 53.20, basisallocatie 43.11).

TABEL IV - Uitgaven die de begrotingskredieten overschrijden of waarvoor geen enkel krediet werd goedgekeurd (aanvullende kredieten)

	Beschikbare kredieten 1998	Ordonnanceringen	Goed te keuren aanvullende kredieten
NIET-GESPLITSTE KREDIETEN			
Van het vorig jaar overgedragen kredieten			
PROG 52.40 Werkgelegenheid	168.972.539	280.984.219	112.011.680
PROG 54.10 Land- en tuinbouw	316.843.778	327.257.861	10.414.083
Kredieten van het lopend jaar			
PROG 33.20 Universitair onderwijs	22.022.200.000	23.047.004.552	1.024.804.552
PROG 41.20 Bijzondere jeugdbijstand	62.000.000	402.422.540	340.422.540
PROG 99.10 Interdepartementale bestaansmiddelen	23.021.263.481	29.268.269.627	6.247.006.146
Totaal goed te keuren aanvullende kredieten:			7.734.659.001

TABEL V - Uitslagen van de uitvoeringsrekening van de begroting

Diensten met Afzonderlijk Beheer

1. Ontvangsten					
Vastgestelde rechten	Ontvangsten	Nog te innen vast- gestelde rechten	Te annuleren vast- gestelde rechten	Over te dragen vast- gestelde rechten	
57.631.101.823	35.717.239.720	21.913.862.103	3.837.305.018	18.076.557.085	
2. Vastleggingen					
Kredieten	Vastleggingen	Goed te keuren aan- vullende kredieten	Te annuleren kredieten	Over te dragen kredieten	
43.558.082.940	41.603.292.682	0	986.706.429	968.083.829	
3. Betalingskredieten					
	Kredieten	Ordonnanceringen	Goed te keuren aan- vullende kredieten	Te annuleren kredieten	Over te dragen kredieten
niet-gesplitste kredieten	3.451.411.795	2.827.779.722	0	586.270.779	37.361.294
gesplitste ordon. kre- dieten	55.917.500.000	33.122.354.631	0	22.795.145.369	0
totaal	59.368.911.795	35.950.134.353	0	23.381.416.148	37.361.294

TABEL VI – Machtigingen

	Toewijzing	Aanwending	Beschikbaar	Overschrijding	Over te dragen	Te annuleren
Vastleggingsmachtigingen						
- ARGO	(⁸⁸) 1.186.308.455	1.186.308.455	0	0	0	0
- IVAH	384.400.000	384.400.000	0	0	0	0
- DIGO: - Officieel	674.100.000	674.100.000	0	0	0	0
- Vrij	3.056.600.000	3.056.600.000	0	0	0	0
- BLOSO	(⁸⁹) 126.500.000	126.508.138	0	8.138	0	0
- Toerisme - Vlaanderen	321.000.000	318.400.000	2.600.000	0	0	2.600.000
- VFSIPH	654.700.000	734.300.000	0	79.600.000	0	0
- Kind en Gezin	120.700.000	89.739.443	30.960.557	0	30.960.557	0
- VIPA - Ziekenhuizen	(⁹⁰) 4.367.800.000	4.367.035.237	764.763	0	0	764.763
- VIPA - Centra Geestelijke Gezondheidszorg	34.900.000	34.900.000	0	0	0	0
- VIPA - Bejaardenvoorzieningen	(⁹⁰) 1.272.600.000	1.272.366.130	233.870	0	0	233.870
- VIPA - Gemeenschapsinstellingen FBJ	(⁹¹) 156.347.207	156.343.849	3.358	0	0	3.358
- VIPA - Overijse	(⁹⁰) 27.000.000	27.000.000	0	0	0	0
- VIPA - Gezondheidscentra - Centra Med. Schooltoezicht - Consultatiebur. Respir. Aandoen.	(⁹⁰) 9.000.000	9.000.000	0	0	0	0
- VIPA - Werkingskosten	(⁹⁰) 5.500.000	5.379.328	120.672	0	0	120.672
- VIPA - Waarborg	(⁹⁰)(⁹²) 240.756.470	240.756.470	0	0	0	0
- FBJ	100.000.000	83.128.934	16.871.066		0	16.871.066
- Fonds Film in Vlaanderen	303.600.000	305.360.184	0	1.760.184	0	0
- Vlaams Woningfonds	5.403.900.000	5.371.747.231	32.152.769	0	0	32.152.769
- Vlaams Instituut Bevord. Wetenschappelijk Techn. Onderzoek i/d Industrie (IWT)	(⁹³) 1.722.000.000	1.710.448.586	11.551.414	0	0	11.551.414
- Trekkingsrechten Investeringsfondsen						
- Vlaamse Gemeenschap	(⁹⁴) 8.615.783.937	5.652.581.034	2.963.202.903	0	2.963.202.903	0
- Brussel Hoofdstad	(⁹⁴) 253.778.204	15.993.610	237.784.594	0	237.784.594	0
- Mina-fonds	(⁹⁵) 21.644.200.000	19.957.736.599	1.686.463.401	0	828.083.829	858.379.572
- Luchthaven Antwerpen	185.800.000	148.507.563	37.292.437	0	0	37.292.437
- Luchthaven Oostende	322.300.000	414.909.215	0	92.609.215	0	0

⁸⁸ Inclusief eigen middelen ten belope van 342.208.455 BEF.

⁸⁹ Inclusief overdracht ten belope van 23.600.000 BEF op basis van artikel 14, § 1, van het aanpassingsblad 1998.

⁹⁰ Inclusief kredietherschikkingen op basis van artikel 109, § 2, (initiele begroting) en artikel 37, § 2 (aanpassingsblad).

⁹¹ Inclusief eigen ontvangsten (inning huurgelden ad 2.347.207 BEF) op basis van artikel 37 van het aanpassingsblad.

⁹² Er werd voor een bedrag van 188.756.470 BEF geput uit het reservefonds.

⁹³ De toewijzing is het resultaat van een machtiging ad 2.172.000.000 BEF verminderd met een overdracht ad 450.000.000 BEF naar het FIOV.

⁹⁴ Inclusief overdracht 1997-1998, respectievelijk 3.745.851.702 BEF en 189.924.197 BEF.

⁹⁵ Inclusief overdracht 1997-1998 ten belope van 300.000.000 BEF.

	Toewijzing	Aanwending	Beschikbaar	Overschrijding	Over te dragen	Te annuleren
- VIF	20.389.600.000	20.364.289.721	25.310.279	0	0	25.310.279
- Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting	(⁹⁶) 949.495.550	734.431.302	215.064.248	0	140.000.000	75.064.248
- Fonds Vlaanderen - Azië	(⁹⁷) 352.410.864	10.330.136	342.080.728	0	0	342.080.728
- FIOV	(⁹⁸) 1.995.500.000	1.986.648.671	8.851.329	0	0	8.851.329
- Investeringsfonds Grond en Woonbeleid Vlaams - Brabant (VLABINVEST)	775.395.282	44.470.650	730.924.632	0	730.924.632	0
- Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF)	2.456.400.000	1.389.441.806	1.066.958.194	0	0	1.066.958.194
- Het Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en Aquicultuursector	151.500.000	151.411.206	88.794	0	0	88.794
- FEERR - MGO	(⁹⁹) 9.628.632.127	8.821.439.028	807.193.099	0	807.193.099	0
- FEERR - KO	(⁹⁹) 4.134.401.113	4.134.396.371	4.742	0	0	4.742
- Limburgfonds	315.000.000	310.631.058	4.368.942	0	0	4.368.942
Totaal:	92.337.909.209	84.291.039.955	8.220.846.791	173.977.537	5.738.149.614	2.482.697.177
Leningsmachtigingen						
- Vlaams Woningfonds	5.403.900.000	5.372.000.000	31.900.000	0	0	31.900.000
- Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen NV						
- leningen > 1 jaar	700.000.000	150.000.000	550.000.000	0	0	550.000.000
- leningen < 1 jaar	300.000.000	180.900.000	119.100.000	0	0	119.100.000
- UZ Gent	1.560.000.000	0	1.560.000.000	0	1.560.000.000	0
Totaal:	7.963.900.000	5.702.900.000	2.261.000.000	0	1.560.000.000	701.000.000
ALGEMEEN TOTAAL	100.301.809.209	89.993.939.955	10.481.846.791	173.977.537	7.298.149.614	3.183.697.177

⁹⁶ Inclusief kredieten ten gevolge van vastleggingswijzigingen van vastleggingen vorige jaren.

⁹⁷ Inclusief overdracht 1997-1998 t.b.v. 199.610.864 BEF.

⁹⁸ Inclusief een overdracht ad 450.000.000 BEF van het IWT.

⁹⁹ Inclusief ontvangsten (impliciete machtiging).

TABEL VII - Resultaten van de rekening van de thesaurie

Vastleggingsverrichtingen				
<i>Encours per 1.1.1998¹⁰⁰</i>	<i>Aanrekening op Vastleggingskredieten</i>	<i>Ordonnanceringen, annulaties en rechtzettingen vorige jaren</i>	<i>Encours per 31.12.1998</i>	
48.741.533.217	38.380.553.561	34.602.571.377	52.519.515.401	
Betalingsverrichtingen				
	<i>Saldo per 1.1.1998</i>	<i>Ontvangsten</i>	<i>Uitgaven</i>	<i>Saldo per 31.12.1998</i>
Financiële verrichtingen	-25.713.052.891	1.782.634.925.798	1.803.880.548.224	-46.958.675.317
Boekhoudverrichtingen	26.866.208.988	1.292.167.263.423	1.260.223.934.917	58.809.537.494
Algemeen totaal	1.153.156.097	3.074.802.189.221	3.064.104.483.141	11.850.862.177

Het financieel saldo van –46.958.675.317 BEF was op 31 december 1998 als volgt samengesteld:

Speciën:	694.046 BEF
Bankrekeningen:	-46.973.930.641 BEF
Andere waarden:	14.561.278 BEF

¹⁰⁰ Het verslag van het Rekenhof over de algemene rekening 1997 van de Vlaamse Gemeenschap (stuk 24 (1998-1999) – Nr. 1) vermeldt als encours op 31 december 1997 een bedrag van 48.742.744.892 BEF. Het encours op 1 januari 1998 is 1.211.675 BEF lager door de overdracht van openstaande vastleggingen van de diensten van algemeen bestuur naar het Fonds Film in Vlaanderen, instelling van categorie A, opgericht in de artikelen 3 tot en met 10 van het decreet van 22 december 1993 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1994.

UITVOERING

HOOFDSTUK 1. - MIDDELEN EN ONTVANGSTEN

---

1. Algemene commentaar

Het decreet van 19 december 1997 houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998 bevat de ramingen van de algemene en toegewezen ontvangsten voor het begrotingsjaar 1998. Het decreet van 7 juli 1998 houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap heeft de ramingen aangepast aan de conclusies van de begrotingscontrole.

De onderstaande tabel vergelijkt de reële inningen van de gebudgetteerde ontvangsten in de loop van 1998⁽¹⁰¹⁾ met de ramingen van de aangepaste middelenbegroting 1998 en de inningen 1997, ingedeeld volgens de grote categorieën van ontvangsten. De bijlage bij dit boek bevat een uitgebreide tabel van de ontvangsten 1998 per artikel (p. 548).

---

¹⁰¹ Een deel van de heffingen ingevoerd door de Vlaamse Gemeenschap is niet opgenomen in de middelenbegroting en wordt rechtstreeks op de begroting van de Vlaamse pararegionale instellingen geboekt (bijv. het Minafonds).

(in miljoen BEF)

Middelen	Inningen 1997	Procent- ueel aan- deel 1997	Aangepaste ramingen 1998	Inningen 1998	Procent- ueel aan- deel 1998	Innings- graad	Evolutie inningen 1997/1998
<i>Algemene ontvangsten</i>							
- Gedeelde en samengevoegde belastingen	483.549,0	85,8 %	508.814,9	510.756,3	87,7 %	100,4 %	+ 5,6 %
- Gewestbelastingen	33.793,6	6,0 %	33.581,7	37.916,1	6,5 %	112,9 %	+ 12,2 %
- Kijk- en luistergeld	16.666,5	2,9 %	17.232,8	17.700,3	3,0 %	102,7 %	+ 6,2 %
- Niet-fiscale ontvangsten	5.985,6	1,1 %	6.060,5	5.628,3	1,0 %	92,9 %	- 6,0 %
- Transferten van de federale overheid ⁽¹⁰²⁾	7.181,7	1,3 %	7.201,3	7.182,5	1,2 %	99,7 %	+ 0,0 %
Subtotaal algemene ontvangsten	547.176,4	97,1 %	572.891,2	¹⁰³ 579.183,5	99,4 %	101,1 %	+ 5,8 %
<i>Toegewezen ontvangsten</i>	6.214,0	1,1 %	2.037,0	2.411,8	0,4 %	118,4 %	- 61,2 %
Subtotaal algemene en toegewezen ontvangsten	553.390,4	98,2 %	574.928,2	581.595,3	99,8 %	101,2 %	105,1 %
<i>Leningopbrengsten</i>	10.000,0	1,8 %	60.000,0	1.000,0	0,2 %	1,7 %	- 90,0 %
Algemeen totaal	563.390,4	100,0 %	634.928,2	582.595,3	100,0 %	91,8 %	+ 3,4 %

In vergelijking met 1997 stegen de totale ontvangsten met 3,4 %. Nochtans werd maar 91,8 % van de voor 1998 geraamde ontvangsten gerealiseerd. De oorzaak van deze ogenschijnlijk bescheiden stijging en inningsgraad moet worden gezocht in de gewijzigde schuldfinancieringsmethode: de Vlaamse overheid herfinancierde ongeveer 60.000 miljoen BEF vervallen leningen in 1998 bijna uitsluitend met kortlopende thesauriebewijzen, waarvan zij de opbrengst niet op titel III van de middelenbegroting boekt (zie de commentaar bij artikel 24.90.96.01 op p. 80).

Exclusief de herfinanciering van leningen, stegen de ontvangsten met 5,1 %. Het aandeel van de belangrijkste post, met name *gedeelde en samengevoegde belastingen*⁽¹⁰⁴⁾, nam nog toe tot 87,7 %. Dit betekent een stijging met bijna 2 %,

Exclusief de herfinanciering van leningen, bedroeg de inningsgraad 101,2 %. Er werd namelijk 6.666,6 miljoen BEF meer ontvangen dan was geraamd. Dit wijst erop dat de ramingen van de algemene en toegewezen ontvangsten nog steeds voorzichtig waren.

¹⁰² Dotaties voor programma's voor wedertewerkstelling van werklozen (artikel 35 van de bijzondere wet van 16 januari 1989), buitenlandse universitaire studenten (artikel 62 van de bijzondere wet) en schoolgebouwen (artikel 73 van de bijzondere wet).

¹⁰³ Het subtotaal algemene ontvangsten is de afronding van de som van de innigen tot op de frank, zijnde 579.183.455.814 BEF.

¹⁰⁴ Aandeel van de Vlaamse Gemeenschap in de opbrengst van de personenbelasting en de BTW.

In 1998 bedroeg de opbrengst van de gewestbelastingen 37.916,1 miljoen BEF. Dit is 12,2 % meer dan in 1997 en 12,9 % meer dan geraamd in de aangepaste middelenbegroting. De onderstaande tabel vergelijkt de opbrengsten van de gewestbelastingen in 1998 met de aangepaste ramingen 1998 en de inningen 1997.

(in miljoen BEF)

Belasting	Inning 1997	Procentueel aandeel 1997	Aangepaste raming 1998	Inning 1998	Procentueel aandeel 1998	Innings- graad	Evolutie inningen 1997/1998
Registratierechten	12.467,1	36,9 %	12.500,0	14.125,1	37,3 %	113,0 %	+ 13,3 %
Spelen en weddenschappen	898,0	2,7 %	961,6	933,3	2,5 %	97,1 %	+ 3,9 %
Ontspanningstoestellen	1.073,3	3,2 %	1.110,0	1.275,6	3,4 %	114,9 %	+ 18,8 %
Openingsbelasting	410,3	1,2 %	354,4	351,9	0,9 %	99,3 %	- 14,2 %
Onroerende voorheffing	4.166,3	12,3 %	3.855,7	3.593,3	9,5 %	93,2 %	- 13,8 %
Successierechten	14.778,6	43,7 %	14.800,0	17.636,9	46,5 %	119,2 %	+ 19,3 %
Totaal	33.793,6	100 %	33.581,7	37.916,1	100,0 %	112,9 %	+ 12,2 %

De opbrengst van de twee belangrijkste gewestbelastingen, de successierechten en de registratierechten, steeg met respectievelijk 19,3 % en 13,3 %. De opbrengst van de onroerende voorheffing bleef daarentegen onder de raming en daalde met 13,8 %.

2. Commentaar bij de gerealiseerde ontvangsten

Uitgaande van de gerealiseerde inningen die de lijsten op de pagina's 548 en 554 van de bijlage gedetailleerd weergeven (met een overzicht van de ontvangsten per artikel van de middelenbegroting), heeft het Rekenhof vooral de posten onderzocht die belangrijke meer- of minderontvangsten weerspiegelen. De onderstaande paragrafen verklaren de belangrijke meer- of minderontvangsten per artikel van de middelenbegroting, voor zover een dergelijke verklaring voorhanden was. De commentaren volgen de indeling in programma's van de middelenbegroting. Voor elk artikel vermelden zij in eerste instantie de initiële en de aangepaste raming, het geïnde bedrag en de inningsgraad. Waar het toegewezen ontvangsten betreft, vermeldt de titel van het artikel dit.

Programma 24.10 - Algemene financiële logistiek

- *Artikel 26.02 - Inkomsten n.a.v. financieel-technische transacties m.b.t. overheidsgebouwen (toegewezen ontvangsten)*

(in miljoen BEF)

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
0,0	600,0	331,3	55,2 %

Artikel 24.10.26.02 is bestemd voor de boeking van ontvangsten uit de lease-in-lease-outoperaties (LILO) met de kantoorgebouwen van de Vlaamse Gemeenschap *Graaf de Ferraris* en *Hendrik Conscience*. De LILO-

operatie met het Graaf de Ferraris-gebouw werd nagenoeg volledig afgerond in 1998: zij bracht in 1998 331,3 miljoen BEF ontvangsten mee⁽¹⁰⁵⁾. In 1999 ontving de rekenplichtige nog 11,2 miljoen BEF uit deze operatie. De resultaten van het onderzoek van de afrekening van deze operatie zijn vermeld op p. 415 van dit boek. Voor het Hendrik Consciencegebouw besliste de Vlaamse regering in de loop van december 1998 de onderhandelingen op te starten voor de eigendomsoverdracht van het gebouw en de procedure aan te vatten voor de aanduiding van een *arranger* voor de organisatie van de LILO-transactie.

- **Artikel 76.01 - Opbrengst van de verkoop van onroerende goederen (art. 93 decreet 22.12.1993) (50 %)**

(in miljoen BEF)

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
0,0	0,0	151,2	15.120 %

De aanzienlijke meerontvangsten op dit artikel zijn het gevolg van de laat-tijdige realisatie van een aantal verkopen die initieel voor 1997 waren gepland⁽¹⁰⁶⁾. Concreet betroffen de belangrijkste transacties in 1998 de verkoop van een gebouw in de Volderstraat te Gent (opbrengst: 51,5 miljoen BEF) en tehuizen te Mol-Ruiselede (opbrengst verkoop woningen te Mol: 53,1 miljoen BEF; opbrengst verkoop huizen te Wingene: 41,2 miljoen BEF). De verkoop van panden aan de Coupure te Gent, het vliegveld te Grimbergen en een administratief gebouw aan het Torsinplein te Tienen vonden noch in 1997, noch in 1998 plaats. De aangepaste middelenbegroting 1999 nam de verkoop ervan daarom nogmaals op (artikel 12), evenals de volledige toewijzing van de opbrengst aan de algemene middelen van de Vlaamse Gemeenschap. De verkoop in Gent betrof vroegere gebouwen van de faculteit diergeneeskunde. De vertraging werd veroorzaakt door de recente afspraak de gebouwen alleen aan onderwijsinstellingen te verkopen⁽¹⁰⁷⁾. In het geval van het vliegveld van Grimbergen is de vertraging het gevolg van een beslaglegging op het vliegveld door drie aannemingsbedrijven. De verkoop aan de gemeente Grimbergen kan pas doorgaan na beta-

¹⁰⁵ De rekenplichtige kreeg in 1998 ook nog een bedrag teruggestort van 246.256 BEF. Omdat niet duidelijk was voor welk dossier dit was, boekte hij het bedrag voorlopig op een wachtrekening.

¹⁰⁶ Artikel 13 van de initiële middelenbegroting 1997 en artikel 6 van de aangepaste middelenbegroting 1997 voorzagen erin dat, in afwijking op artikel 93 van het decreet van 22 december 1993 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1994, de integrale opbrengst van die verkopen zou worden toegewezen aan de algemene middelen van de Vlaamse Gemeenschap.

¹⁰⁷ Artikel 18, §3, van de initiële middelenbegroting 1999, zoals ingevoegd bij artikel 9 van het decreet van 18 mei 1999 houdende aanpassing van de middelenbegroting 1999.

ling van de aannemers. Wat de gebouwen in Tienen betreft, dienden eerst een bodem- en een asbestonderzoek te worden verricht.

Hoewel in 1998 geen enkele bepaling toeliet de volledige opbrengst van de verkopen door te storten aan de algemene middelen, vond dit toch plaats op basis van de decretale machtiging van 1997. De middelenbegroting 1999 heeft de machtiging van 1997 hernomen, wat begrotingstechnisch noodzakelijk was. Inmiddels werd in het ontwerp van decreet houdende de eindregeling van de begroting voor het begrotingsjaar 1998 een regulariserende bepaling opgenomen, die toestaat de volledige opbrengst van de verkopen in 1998 door te storten aan de algemene middelen.

Programma 24.80 - Indirecte schuld

- *Artikel 26.01 - Terugbetaling van renten van de indirecte schuld*

(in miljoen BEF)

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
5,0	5,0	28,4	568 %

De meerontvangst was volgens de administratie te danken aan correcties betreffende de aflossing van leningen van de indirecte schuld, met name van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). In 1998 betaalde de VMM drie leningen vervroegd terug. Voor twee van de vervroegd terugbetaalde leningen werd echter ten onrechte nog een aflossing betaald (samen 22.530.314 BEF), die evenwel werd gerecupereerd.

Programma 24.90 - Leningen

- *Artikel 96.01 - Opbrengsten van leningen (in Belgische frank)*

(in miljoen BEF)

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
30.000,0	60.000,0	1.000,0	1,7 %

De raming van de ontvangsten op artikel 24.90.96.01 is afgestemd op de geraamde uitgaven voor de aflossingen van de geconsolideerde schuld. Uitgangspunt is namelijk dat de afgeloste schuld ook geherfinancierd moet worden. In 1998 is 25,6 miljard BEF geconsolideerde schuld afgelost (inclusief de aflossing van het FNSV-consortiumkrediet en de leningen voor

de bouw van serviceflats)⁽¹⁰⁸⁾. Er werd echter beslist maar 1 miljard BEF geconsolideerde schuld op te nemen. Voor het overige werd geherfinancierd met de opname van thesauriebewijzen. Deze financieringsvorm op korte termijn geschiedt buiten de begroting om, met aanrekening op een thesaurierekening.

Programma 33.10 - Hoger onderwijs buiten de universiteit

- *Artikel 41.90 - Terugvorderingen enveloppe HOBU (toegewezen ontvangsten)*

(in miljoen BEF)

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
10,0	10,0	68,5	685 %

De aanzienlijke meerontvangsten, afkomstig van teruggevorderde wedden, vloeien voort uit de overheveling van 32,4 miljoen BEF van de wachtrekening van de rekenplichtige van de sector hoger onderwijs, afdeling hogescholen, naar het onderhavige artikel van de middelenbegroting. De gelden, ontvangen in 1996 en 1997, stonden op de wachtrekening in afwachting van de creatie van een organiek fonds ervoor. Vanaf 1 januari 1998 is uiteindelijk een recuperatiefonds opgericht⁽¹⁰⁹⁾. De creatie van dit fonds was het gevolg van de invoering, vanaf 1 januari 1996, van een nieuw financieringssysteem voor de hogescholen (enveloppefinanciering). In dit nieuwe systeem komen de terugvorderingen de sector ten goede, en niet meer de schatkist.

Programma 35.50 - Aanwending van teruggevorderde salarissen en salaristoelagen

- *Artikel 11.02 - Terugbetaling van salarissen of salaristoelagen (toegewezen ontvangsten)*

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
782,8	735,8	1.518,7	206,4 %

¹⁰⁸ In de begroting was 60 miljard BEF ingeschreven voor de aflossing van de schuld (BA 24.90.91.01) en 1.638,5 miljoen BEF voor de aflossing van het FNSV-consortiumkrediet (BA 24.40.91.01). De aflossingen van de leningen voor de bouw van serviceflats geschieden langs orderekening 24.40.81.01.

¹⁰⁹ Artikel 195 bis van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap, ingevoegd door artikel 3 van het decreet van 19 december 1997 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1998.

Net als de vorige jaren bracht dit artikel veel meer ontvangsten op dan was geraamd. Behalve terugbetalingen van wedden (703,6 miljoen BEF in 1998), ontving dit artikel ook 815,1 miljoen premies voor de tewerkstelling van gesubsidieerde contractuelen (GESCO's)⁽¹¹⁰⁾. Bij de bespreking van de initiële en aangepaste middelenbegroting 1999 heeft het Rekenhof erop gewezen dat de ontvangstenramingen geen rekening hielden met de storting van de GESCO-premies op dit artikel. Het heeft dan ook aangedrongen op verrekening van deze ontvangsten en wijziging van artikel 21 van het decreet van 21 december 1990 houdende begrotingstechnische bepalingen waarbij de ontvangsten van het fonds voor de recuperatie van wedden en weddetoelagen worden gedefinieerd⁽¹¹¹⁾. De Vlaamse Minister van Financiën en Begroting toonde zich bereid de nodige aanpassingen te doen in de begroting 2000⁽¹¹²⁾.

Programma 51.10 - Algemeen economisch beleid

- *Artikel 26.03 - Inkomsten ten gevolge van opdrachten van de PMV uitgevoerd in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest (toegewezen ontvangsten)*

(in miljoen BEF)

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
50,0	50,0	0,0	0 %

Aan dit ontvangstenartikel is de subrekening *courante verrichtingen* van het rollend fonds van de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) gekoppeld. Op deze subrekening komen onder meer de dividenden en beheersvergoedingen terecht uit de diverse gewestparticipaties die de PMV beheert. De ontvangsten op de subrekening mogen evenwel pas worden doorgestort naar het begrotingsfonds (fonds voor de aanwending van de courante ontvangsten gestort op het rollend fonds van de PMV) *wanneer de minister erom verzoekt*⁽¹¹³⁾. Hoewel in 1998 wel degelijk ontvangsten werden geboekt op de subrekening bij PMV (7.433.430 BEF), heeft de minister nagelaten de doorstorting ervan te vragen. Dit verklaart het verschil tussen de ramingen en de inningen.

¹¹⁰ Daarvan was 752,9 miljoen BEF afkomstig van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding en 62,2 miljoen BEF van de Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling.

¹¹¹ Verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1999, stuk 21 (1998-1999) - Nr. 1, p. 7.

¹¹² Verslag namens de Commissie voor Financiën en Begroting, stuk 19 (1998-1999) - Nr. 3, p. 14.

¹¹³ Artikel 4a) van het eerste addendum aan de overeenkomst van 29 juli 1996 met betrekking tot de bijzondere opdrachten Vlaams Gewest.

In het verleden is al herhaaldelijk gebleken dat een groot deel van de ontvangsten op het rollend fonds bleven staan en uiteindelijk werden aangewend zonder langs de begroting te passeren.

Programma 53.20 - Sociaal Impulsfonds

- *Artikel 36.90 - Heffingen leegstand en verkrotting (decreet 22.12.1995) (toegewezen ontvangsten)*

(in miljoen BEF)

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
255,0	220,0	34,3	15,6 %

Net als in 1997 werden er, vergeleken met de ramingen, relatief weinig ontvangsten geboekt op het ontvangstenartikel voor de heffingen op leegstand en verkrotting van gebouwen of woningen. Ook in 1998 is deze lage inningsgraad volgens de administratie gedeeltelijk het gevolg van materiële fouten bij de inventarisatie van de leegstaande gebouwen: verkeerde eigenaarsgegevens, onterecht als leegstaand of ongeschikt geïnventariseerde gebouwen, niet toegekende schorsingen waar de eigenaar recht op had, niet gerespecteerde oppervlakteverhoudingen, niet toegekende vrijstellingen na voltooide renovatiewerken, ... Deze vergissingen gaven aanleiding tot een groot aantal bezwaarschriften, die een weerslag hadden op de inningsgraad van de leegstandsheffingen.

Programma 61.40 - Landinrichting en bodem

- *Artikel 36.09 - Ontvangsten voortvloeiend uit de toepassing van de wetten en decreten op de ruilverkaveling en de landinrichting (toegewezen ontvangsten)*

(in miljoen BEF)

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
30,0	30,0	69,4	231,3 %

De inkomsten geboekt op het ontvangstenartikel 61.40.36.09 zijn bestemd voor het Fonds van de Landinrichting en betreffen de terugbetalingen door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) van voorschotten die het Vlaams Gewest verstrekke voor grondaankopen in het kader van de ruilverkavelingen. In twee gevallen betaalde de VLM deze leningen sneller terug dan verwacht. De eerste terugbetaling voor de ruilverkaveling Kolmont (16.242.145 BEF) geschiedde al in 1998 in plaats van 1999. Een annuïteit (24.300.000 BEF) van de lening voor de aankoop van het Rijksdomein te Wortel die op 15 januari 1999 verviel, betaalde de VLM al op 28 december 1998 terug. Had de VLM deze uitgaven betaald op de verwachte data, dan zou het bedrag van de inkomsten 1998 (28.906.182 BEF) dicht bij de raming (30 miljoen BEF) hebben gelegen.

Programma 99.10 - Interdepartementale bestaansmiddelen

- **Artikel 12.02 - Terugstorting door de VOI's van de verzekeringspremies die de Vlaamse Gemeenschap in het kader van de pooling voor hen betaalt**

(in miljoen BEF)

initiële raming	aangepaste raming	inning	inningsgraad
30,0	30,0	1,9	6,3 %

Op 19 december 1997 hebben de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest, mede voor rekening van de VOI's en DAB's, een overeenkomst gesloten met een aantal verzekeringsondernemingen voor de bundeling van verscheidene verzekeringen. Voor de betaling van premies en het honorarium van de verzekeringsmakelaar voorzag de uitgavenbegroting 1998 in 34,1 miljoen BEF op basisallocatie 99.10.12.41, *betaling van verzekering-premies verschuldigd door de Vlaamse Gemeenschap in het kader van de pooling van de verzekeringen van de VOI's*. Daarvan werd 27,8 miljoen BEF aangewend. De VOI's dienen de premies die de centrale overheid voor hun rekening betaalde voor de verzekering objectieve aansprakelijkheid, alsook een deel van de door de Vlaamse Gemeenschap betaalde vergoeding voor het beheer van de gepoolde verzekeringen terug te betalen. In 1998 ging het om een totaal van 12,5 miljoen BEF; waarvan maar 1,9 miljoen BEF effectief in 1998 werd terugbetaald. Een aantal instellingen betwistte namelijk 7,6 miljoen BEF van het terug te betalen bedrag ⁽¹⁴⁾. Ongeacht deze betwisting, blijkt de raming van de ontvangsten (30,0 miljoen BEF) te hoog, gelet op de vordering van 12,5 miljoen BEF.

---

¹¹⁴ De betwisting betrof de verdeling van de kosten van het makelaarsloon.

HOOFDSTUK 2. - UITGAVEN

---

1. Kredietvorming

1.1. De kredieten van de uitgavenbegroting

De betaalkredieten omvatten de kredieten die aanwendbaar zijn voor de ordonnancering van uitgaven. Zij worden onderverdeeld in niet-gesplitste kredieten, ordonnanceringskredieten en variabele kredieten.

De kredietmassa niet-gesplitste kredieten eigen aan het begrotingsjaar 1998 is samengesteld uit kredieten afkomstig van de oorspronkelijke begroting, de aanpassingsbladen, een aantal fusioneerbare overdrachten in afwijking van artikel 34 van de comptabiliteitswet en transferten binnen de begroting. De bijlage geeft de opbouw van deze kredieten weer, zowel van de vastleggings- als van de ordonnanceringskredieten (p. 556).

De ordonnanceringskredieten omvatten de in 1998 nieuw toegestane ordonnanceringskredieten en de overgedragen ordonnanceringskredieten.

De massa variabele kredieten bestaat uit de ongebruikte kredietsaldi op het einde van 1997 enerzijds, en de nieuwe ontvangsten anderzijds.

De bijlage bevat een overzicht per programma van de aanwending van de kredieten van het lopende begrotingsjaar (vastleggings- of ordonnanceringskrediet, bedrag vastlegging of ordonnancering, procentuele aanwending van vastleggings- of ordonnanceringskredieten), dit zowel voor de vastleggings- als de ordonnanceringskant (p. 558). De samenvatting van alle verrichtingen geeft het volgende resultaat (in miljoenen BEF):

	vastleg- gingskrediet	vastgelegd	procentuele aanwending	ordonnance- ringskrediet	geordonnan- ceerd	procentuele aanwending
Niet-gesplitste kredieten	543.583,5	542.955,0	99,9	546.515,2	521.221,7	95,4
Gesplitste kredieten	38.344,7	33.681,5	87,8	39.776,2	31.236,6	78,5
Variabele kredieten	7.454,2	4.699,1	63,0	8.801,9	2.188,2	24,9
Bijkredieten vorige jaren	520,9	486,4	93,4	520,9	322,9	62,0
Totaal:	589.858,9	581.821,9	98,6	595.614,2	554.969,4	93,2

De niet-gesplitste kredieten overgedragen van het begrotingsjaar 1997 (gewone overdrachten met toepassing van het bovengenoemde artikel 34) blijven gescheiden van de nieuwe kredieten voor 1998 en worden afzonderlijk gecompabiliseerd. De bijlage bij dit boek geeft voor de overgedragen kredieten telkens het bedrag, de aangerekende ordonnanceringen en de procentuele aanwending

(p. 581). De onderstaande tabel vat de verrichtingen op de overgedragen kredieten samen (in miljoen BEF):

	overgedragen krediet	geordonnanceerd	aanwending
Niet-gesplitste kredieten	18.390,5	14.732,5	80,1 %
Bijkredieten vorige jaren	107,5	68,4	63,7 %
Totaal:	18.497,0	14.800,9	80,0 %

1.2. Kredietbewegingen

1.2.1. Algemeen

Het decreet van 19 december 1997 houdende de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998 stelde de initiële begroting 1998 vast. Het decreet van 7 juli 1998 houdende de aanpassing van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998 heeft die initiële begroting aangepast.

Verder kreeg het Rekenhof tijdens het begrotingsjaar 34 besluiten tot kredietherverdelingen voorgelegd, waaronder een aantal decretaale, gebaseerd op bepalingen uit de begrotingsdecreten die ook herschikkingen over de programma's heen mogelijk maken. Daarbuiten waren er de gewone herverdelingen, die op grond van artikel 15 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, *binnen* de decretaal vastgestelde grenzen van de programma's, kredieten herschikten.

Het aantal *kredietbewegingen* (overschrijvingen van kredieten tussen twee verschillende basisallocaties) bedroeg 403 voor het begrotingsjaar 1998, wat minder is dan ten opzichte van het begrotingsjaar 1997 (519 kredietbewegingen).

Op grond van gegevens uit het financieel systeem van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, geeft de onderstaande tabel een overzicht van de evolutie van de bij de herverdelingen betrokken bedragen. Hij somt de totalen van de vastleggings- en ordonnanceringskredieten op, ongeacht of het al dan niet gesplitste kredieten betreft (zie ook de grafiek op p. 88).

(in BEF)

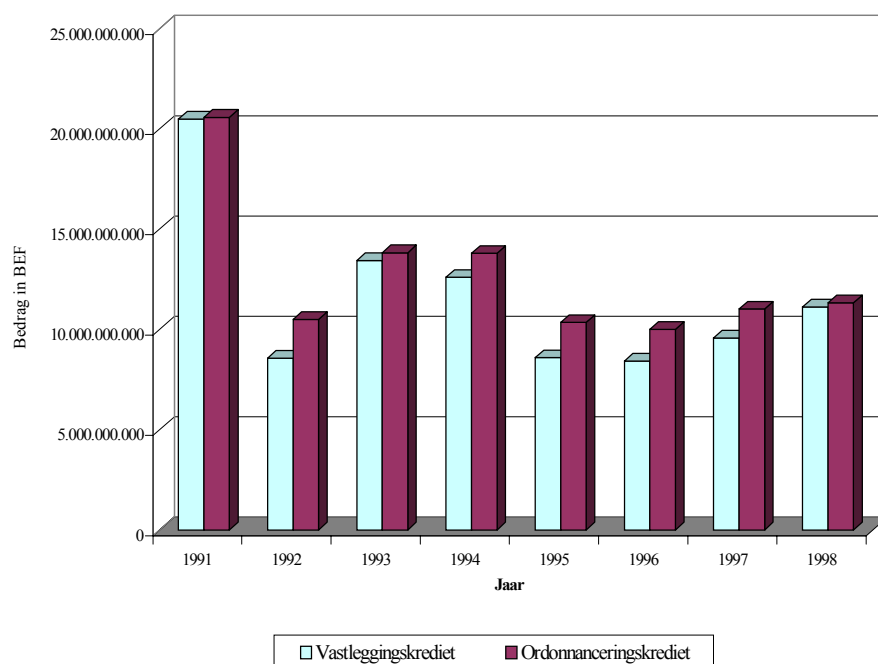
jaar	vastleggingskrediet	ordonnanceringskrediet
1991	20.496.807.940	20.586.107.935
1992	8.561.134.802	10.495.696.511
1993	13.451.729.771	13.829.629.771
1994	12.601.617.363	13.802.971.363
1995	8.593.585.409	10.343.700.000
1996	8.418.100.000	10.005.900.000
1997	9.578.430.000	11.013.630.000
1998	11.125.560.000	11.329.300.000

Voor de begrotingsjaren 1994 tot en met 1998 splitst de onderstaande tabel de bedragen uit in decretale of gewone herverdelingen.

(in BEF)

	vastleggingskredieten	ordonnanceringskredieten
1994		
decretaal	8.773.871.363	11.909.071.363
artikel 15	3.827.800.000	1.893.900.000
1995		
decretaal	7.545.000.000	9.047.100.000
artikel 15	1.048.585.409	1.296.600.000
1996		
decretaal	6.388.900.000	8.082.000.000
artikel 15	2.029.200.000	1.923.900.000
1997		
decretaal	6.721.300.000	8.447.900.000
artikel 15	2.857.130.000	2.565.730.000
1998		
decretaal	5.952.400.000	7.089.800.000
artikel 15	5.173.160.000	4.239.500.000

Grafiek 1 - Hervelingen (gegevens Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap)

1.2.2. Hervelingen van begrotingskredieten 1998

1.2.2.1. Wetgeving

De krediethervelingen vermeld onder punt 2.1 steunen op artikel 15 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit (gewone hervelingen) of op bijzondere decretale bepalingen (decretale of speciale hervelingen). Op grond van artikel 15 kan de ordonnancerende minister binnen de perken van het programma vrij de kredieten herschikken, mits de kredietherschikking zich voordoet tijdens het begrotingsjaar en de minister bevoegd voor begroting zijn toestemming verleent. De bijzondere decreetsbepalingen, die de rechtsgrond bieden voor de decretale of speciale hervelingen, kunnen machtiging verlenen tot:

- krediethervelingen over verschillende programma's heen;
- kredietoverdrachten¹¹⁵;

¹¹⁵ In afwijking van artikel 35, § 1, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit en het koninklijk besluit van 4 februari 1988 tot vaststelling van de modaliteiten en voorwaarden volgens dewelke gesplitste kredieten kunnen overgedragen worden naar het volgende jaar.

- de verdeling van provisionele kredieten bij besluit van de Vlaamse regering of bij ministerieel besluit.

1.2.2.2. Overzicht van de opmerkingen over herverdelingen

Sinds de afsluiting van zijn tiende boek heeft het Rekenhof het Vlaams Parlement vier brieven met de volgende inhoudelijke opmerkingen over herverdelingen gestuurd:

- voor een aanvullende dotatie aan de VRT ontbrak een decretale grondslag⁽¹¹⁶⁾;
- voor een facultatieve subsidie ontbrak een decretale grondslag⁽¹¹⁷⁾;
- voor de verdeling van het provisioneel krediet ontbrak een decretale grondslag⁽¹¹⁸⁾;
- voor een bepaalde herverdeling was er onvoldoende krediet beschikbaar⁽¹¹⁹⁾.

Bovendien werden sommige herverdelingsbesluiten laattijdig overgelegd aan het Rekenhof. Zo duurde het voor 11 herverdelingsbesluiten langer dan een maand vooraleer ze aan het Rekenhof werden overgelegd. Deze soms trage overlegging van herverdelingsbesluiten veroorzaakte op bepaalde basisallocaties krediettekorten en leidde ertoe dat een aantal ordonnanties slechts met vertraging kon worden geïssueerd. In een aantal gevallen ontstonden aldus verwijlrenten.

1.2.3. Beslissingen van de Vlaamse regering waarbij zij nieuwe uitgaven of uitgaven boven de begrotingskredieten machtigt

Sinds 10 mei 1995 heeft de Vlaamse regering geen gebruik meer gemaakt van de procedure van artikel 44 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit. Volgens dit artikel kan de Vlaamse regering in dringende gevallen, veroorzaakt door uitzonderlijke of onvoorzienbare omstandigheden, bij gemotiveerde beslissing machtiging verlenen tot het vastleggen, ordonnanceren en betalen van uitgaven boven de limieten van de begrotingskredieten of, bij ont-

---

¹¹⁶ Besluit van de Vlaamse regering van 23 juli 1998 tot herverdeling van basisallocaties van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998.

¹¹⁷ Ongedateerd ministerieel besluit houdende herverdeling van kredieten.

¹¹⁸ Besluit van de Vlaamse regering van 22 september 1998 houdende verdeling van het provisioneel krediet ingeschreven onder programma 24.60, basisallocatie 00.21.

¹¹⁹ Besluit van de Vlaamse regering van 1 december 1998 tot herverdeling van basisallocaties van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998.

stentenis van kredieten, ten bedrage van het door de beslissing vastgestelde bedrag. De tekst van deze begrotingsbeslissing moet onmiddellijk worden meege-deeld aan het Rekenhof, dat onverwijld zijn opmerkingen aan het Vlaams Par-lement stuurt.

2. Evolutie van de uitstaande vastleggingen 1997-1998

De onderstaande tabel geeft de uitstaande vastleggingen weer per departement voor de jaren 1997 en 1998. Deze uitstaande vastleggingen betreffen vastleggin-gen op gesplitste en variabele vastleggingskredieten die nog geen aanleiding hebben gegeven tot een ordonnanciering.

departement	evolutie encours 1997-1998			
	1.1.1997	31.12.1997	1.1.1998	31.12.1998
Dept. 0 - Hogere entiteiten	163.072.415	70.399.412	70.399.412	1.945.243
Dept. 1 - Coördinatie	61.146.627	92.348.080	92.348.080	350.975.535
Dept. 2 - Algemene Zaken en Financiën	341.494.580	1.908.900.822	1.908.900.822	4.219.938.545
Dept. 3 - Onderwijs	336.080.236	294.371.966	294.371.966	329.890.484
Dept. 4 - Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur	1.497.486.404	1.388.260.404	1.388.260.404	1.399.778.490
Dept. 5 - Economische Zaken, Binnenlandse Zaken en Landbouw	7.621.504.621	8.123.220.281	8.123.220.281	8.160.369.444
Dept. 6 - Leefmilieu en Infrastructuur	33.911.817.677	34.839.729.808	34.839.729.808	34.986.284.016
Dept. 7 - Wetenschap, Innovatie en Media	1.331.149.258	2.019.459.312	2.018.247.637	3.068.454.852
Dept. 9 - Interdepartementaal	1.099.191	6.054.807	6.054.807	1.878.792
algemeen totaal	45.264.851.009	48.742.744.892	48.741.533.217	52.519.515.401

Bij de overgang van 1997 naar 1998 ging voor 1.211.675 BEF vastleggingen over van de diensten van algemeen bestuur naar de Vlaamse openbare instelling Fonds Film in Vlaanderen. Dit vertaalde zich in een vermindering van de uitstaande vastleggingen bij het departement Wetenschap, Innovatie en Media.

Van 1 januari 1998 tot 31 december 1998 stegen de uitstaande vastleggingen met 7,8 %. De grootste stijgingen situeerden zich bij de departementen Coördinatie, Algemene Zaken en Financiën en Wetenschap, Innovatie en Media. De stijging bij het departement Coördinatie vloeit voornamelijk voort uit vastleggingen binnen het programma 12.10 - *Algemene Externe betrekkingen* op de basisallocaties 12.10.34.05 - *Subsidies ter ondersteuning van allerlei initiatieven in verband met de sensibilisering inzake duurzame ontwikkelingen en realisaties van projecten, programma's en investeringen in het kader van de Vlaamse samenwerking met regio's en landen in ontwikkeling* (stijging met 123,9 miljoen BEF) en 12.10.35.04 - *Subsidies met betrekking tot de uitvoering van de akkoorden door Vlaanderen afgesloten met multilaterale organisaties* (stijging met 64,6 miljoen BEF). Bij het departement Algemene Zaken en Financiën situeert de stijging van de uitstaande vastleggingen zich zo goed als volledig bij het fonds voor economische impulsprogramma's (basisallocatie 24.10.70.90 - *Uitgaven voor eenmalige investeringen en het nemen van participaties*: stijging met 2.428,4 miljoen BEF). Bij het departement Wetenschap, Innovatie en Media situeren de belangrijkste stijgingen zich bij de basisallocaties 71.10.12.29 - *Beleidsgericht onderzoek* (+ 349,4 miljoen BEF), 71.30.12.28 - *Strategische technologieën voor de bevordering van welzijn en welvaart*

(+ 394,4 miljoen BEF), 71.30.85.02 - *Financiering Biotechnologie Fonds Vlaanderen* (+ 145,4 miljoen BEF) en 71.30.85.03 - *Kapitaalinbreng NV Technopolis* (+ 100 miljoen BEF). Op het niveau van de programma's is er tot slot nog een opmerkelijke stijging bij het programma 63.20 - *Gemeenschappelijk vervoer* (+ 1.289,9 miljoen BEF). Deze stijging situeert zich voornamelijk bij de BA's 63.20.31.07 - *Allerhande uitgaven in verband met de voorbereiding, de planning, de studie en de uitvoering van mobiliteitsconvenanten met inbegrip van de dekking van de extra exploitatiekosten geleden door de VVM* (+ 596,3 miljoen BEF) en 63.20.81.02 - *In kapitaal omzetbare investeringsmiddelen Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn* (+ 1.228,9 miljoen BEF)

3. Aanwending van de departementale kredieten

3.1. Inleiding

Dit deel volgt de indeling van de algemene uitgavenbegroting per departement en per organisatieafdeling.

De aanwendingstabellen verstrekken globale cijfers op het niveau van de organisatieafdelingen (OA). Per programma en soort krediet (niet gesplitst krediet (ngk), gesplitst krediet (gk), bijkredieten vorige jaren (bvj), variabel krediet (vrk)) worden de afgeronde cijfers van de vastleggingen en ordonnancerings in 1998 (in miljoen BEF) gegeven.

De commentaar heeft betrekking op de *kredietaanwending* (cijfers en aanwending van de budgettaire middelen), *opmerkingen bij de uitvoering (van de begroting) 1998* (opmerkingen die het Rekenhof in 1998 heeft geformuleerd naar aanleiding van het wettelijkheidsonderzoek) en *bijzondere onderzoeken* (verwijzen naar grotere onderzoeken in deel III). De commentaar kan slaan op een departement, organisatieafdeling, één of meer programma's of op basisallocaties (BA) van een programma.

3.1.1. Rapportering over de begrotingsuitvoering - kredietaanwending

Na de inhaaloperatie van de algemene rekeningen heeft het Rekenhof het boek 1998 uitgebreid met de informatie die het tot en met het begrotingsjaar 1996 langs de voorafbeelding van de resultaten van de uitvoering van de begroting⁽¹²⁰⁾ jaarlijks aan het Vlaams Parlement verstrekke.

Het deel kredietaanwending bevat de resultaten van het onderzoek naar het al dan niet bereiken van de doelstellingen. Het Rekenhof kon dit onderzoek echter niet naar behoren uitvoeren. In de eerste plaats zijn deze doelstellingen in de verantwoording bij de begroting slechts algemeen geformuleerd. Dit document vertaalt de strategische doelstellingen niet of in onvoldoende mate naar operationele doelstellingen waaraan budgettaire gegevens worden verbonden. Tussen

---

¹²⁰ Gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, artikel 77.

de budgetten en de doelstellingen is er dan ook geen direct waarneembaar verband.

In een vroeger verslag over het begrotingsonderzoek wees het Rekenhof er al op dat de verantwoording van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap nog steeds niet aan de voorwaarden beantwoordt bepaald bij artikel 13 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit. Zij moet bestaan uit nota's met⁽¹²¹⁾:

- een uiteenzetting van de algemene *beleidslijnen* van de departementen;
- een vermelding van de toegewezen *opdrachten* per organisatieafdeling;
- een uiteenzetting per programma van de nagestreefde *doelstellingen* en de aan te wenden *middelen* om die te verwezenlijken.

Een betere verantwoording geeft de leden van het Vlaams Parlement meer inzicht in de geplande activiteiten. Bovendien maakt zij een meer objectieve meting van het resultaat van het overheidsoptreden door het Rekenhof als externe controleur mogelijk. De verantwoording moet dus zoveel mogelijk concrete en kwantitatieve informatie bevatten over:

- doeleinden en te verwachten realisaties;
- ingezette middelen;
- realisaties van activiteiten van de vorige jaren en prognoses voor de volgende jaren (meerjarenplanning).

Het onderzoek naar de realisatie van de doelstellingen wordt eveneens bemoeilijkt doordat het Rekenhof voor informatie over de uitvoering van het beleid en de begroting dient terug te vallen op gegevens afkomstig van de Vlaamse regering en het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

De ministers die Financiën en Begroting onder hun bevoegdheid hebben, moeten periodiek de stand van de kredieten en hun aanwending (per programma en per basisallocatie) aan het parlement en het Rekenhof overleggen⁽¹²²⁾. Gelet op de mogelijkheid voor het Rekenhof langs de databanken permanent de uitvoering van de begroting op te volgen, heeft de Minister van Financiën en Begroting voorgesteld de informatie over de uitvoeringsstanden op 30 april en op 30 september te verstrekken in de vorm van specifieke tabellen⁽¹²³⁾. Het Rekenhof heeft dit aanvaard. Bovendien beloofde de Minister van Financiën en Begroting

---

¹²¹ Vlaamse Raad, stuk 17 (1995-1996) - Nr. 1 van 8 november 1995, p. 5.

¹²² Ter uitvoering van artikel 18, 2e lid, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

¹²³ Brief van 19 oktober 1998 van de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting.

het Vlaams Parlement vóór 30 april 1999 de toestand te zullen mededelen van de kas van de Vlaamse Gemeenschap, samen met de voorlopige rekening van uitvoering van de begroting 1998⁽¹²⁴⁾. De minister deed deze mededeling echter niet.

Het Rekenhof is van oordeel dat de Vlaamse regering in eerste instantie zelf het Vlaams Parlement dient te informeren over de wijze waarop zij de kredieten het afgelopen jaar heeft besteed en de mate waarin zij de doelstellingen realiseerde. Het Rekenhof beveelt dan ook aan de Vlaamse regering de rapportering in het kader van artikel 81 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit te doen uitvoeren. Het Rekenhof zou deze informatie vervolgens op zijn volledigheid en juistheid kunnen toetsen en daarover aan het parlement rapporteren.

3.1.2. Rapportering over verwijlintresten en onbetaalde schuldvorderingen

Het Rekenhof kreeg in 1997 noch in 1998 van de Vlaamse regering gegevens over betaalde verwijlintresten en onbetaalde schuldvorderingen die de volgende begrotingen zullen bezwaren. Evenmin gebeurde een rapportering over de oorzaken van alle laattijdige betalingen die tot verwijlintresten hebben geleid. Wel heeft de administratie Accounting, Budgettering en Financieel Management partiële informatie verstrekt over betaalde verwijlintresten.

3.1.2.1. Resolutie van het Vlaams Parlement

De resolutie⁽¹²⁵⁾ die het Vlaams Parlement naar aanleiding van de bespreking van het zevende Boek van het Rekenhof op 10 juli 1996 heeft aangenomen, bevat de volgende aanbevelingen:

- De administratie dient de bestaande systemen voor de raming en het beheer van de begrotingskredieten bij te sturen om laattijdige betalingen wegens gebrek aan kredieten en de daaruit voortvloeiende verwijlintresten in de toekomst te vermijden.
- De Vlaamse regering zou na het verstrijken van ieder begrotingsjaar aan het Rekenhof moeten rapporteren over: (1) de gedurende het voorbije jaar betaalde verwijlintresten en de oorzaken ervan; (2) de op het einde van het begrotingsjaar vervallen schuldvorderingen die de volgende begrotingen zullen bezwaren.

---

¹²⁴ Brief van 17 december 1998 van de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting. In de Commissie voor Financiën en Begroting beloofde de minister al vroeger deze mededeling te zullen uitvoeren vanaf de begroting 1997 (stuk 23 (1997-1998) - Nr. 2 van 19 januari 1998, p. 4). Hij dient deze mededeling te doen ter uitvoering van artikel 81 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

¹²⁵ Stuk 376 (1995-1996) - Nr. 1 van 26 juni 1996 en Nr. 2 van 4 juli 1996.

- Hierover diende het Rekenhof dan verslag uit te brengen aan het Vlaams Parlement bij de voorlegging van de voorafbeelding van de uitvoering van de begroting, zoals voorgeschreven in artikel 77 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

3.1.2.2. Rapportering in de boeken van het Rekenhof

De Commissie voor Financiën en Begroting ging op 8 januari 1998 eenparig akkoord met het voorstel de door het Rekenhof op te stellen voorafbeelding op te schorten. Om die reden heeft het Rekenhof zijn Boek 1998 uitgebreid met de informatie die het tot en met het begrotingsjaar 1996 langs de voorafbeelding aan het Vlaams Parlement verstrekke, met dit verschil dat het Rekenhof voortaan commentaar verstrekke bij de definitieve cijfers⁽¹²⁶⁾.

In zijn Boek 1997⁽¹²⁷⁾ heeft het Rekenhof voor het begrotingsjaar 1996 een artikel gewijd aan de problematiek van de verwijlintresten en onbetaalde schuldvorderingen. In het tiende Boek (1998)⁽¹²⁸⁾ kwam deze materie aan bod in het kader van betalingen van werken door de administraties Waterwegen en Zeewez en Wegen en Verkeer en het Vlaams Infrastructuurfonds. Het voorliggende boek volgt dit thema verder op (zie p. 449 e.v.).

De Vlaamse regering heeft noch voor 1997, noch voor 1998 gerapporteerd volgens de bovenvermelde resolutie. Het Rekenhof kan het Vlaams Parlement dan ook niet de gewenste informatie over verwijlintresten en onbetaalde schuldvorderingen bieden.

De administratie Accounting, Budgettering en Financieel Management heeft de problematiek van de verwijlintresten wel partieel opgevolgd⁽¹²⁹⁾. Zij hield immers geen rekening met verwijlintresten uit dadingen, vonnissen en arresten. Evenmin analyseerde zij de oorzaken van de laattijdigheid van de betalingen die tot de intresten leidden. Het Rekenhof maakt dan ook een voorbehoud bij de onderstaande gegevens van de administratie, die een dalende trend van de verwijlintresten tonen.

---

¹²⁶ Tiende Boek van het Rekenhof, stuk 11 (1998-1999) - Nr.1, p. 44.

¹²⁷ Stuk 11 (1997-1998) - Nr. 1, p. 28.

¹²⁸ Stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 274

¹²⁹ Verslag over de uitvoering van de begroting, 1997 en 1998. Cijfers, bevindingen en aanbevelingen, administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management.

(in miljoen BEF)

	1997	1998
departement Vlaamse Gemeenschap		
• COO	-	-
• AZF	67,4	30,6
• OND	-	-
• WVC	0,4	0,2
• EWBL	-	-
• LIN	45,7	21,3
Totaal	113,5	52,1
MINAFONDS	2,6	1,5
VIF	76,6	68,9

Het Rekenhof beveelt de Vlaamse regering dan ook aan in een toelichting bij de uitvoeringsrekening van de begroting per administratie (organisatieafdeling) de volgende gegevens te vermelden:

- gedurende het voorbije jaar betaalde intresten en op het einde van het begrotingsjaar verschuldigde intresten (met vermelding van de oorzaken ervan);
- op het einde van het begrotingsjaar onbetaalde schuldvorderingen die de volgende begrotingen zullen bezwaren.

3.2. Aanwending per organisatieafdeling

0. Hogere entiteiten

OA 00 - Vlaams Parlement

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
00 Vlaams Parlement	10 Dotatie aan het Vlaams Parlement	ngk	1.918,9	1.918,2	100,0	1.918,9	1.918,2	100,0
	<i>Totaal OAFD 00</i>	ngk	1.918,9	1.918,2	100,0	1.918,9	1.918,2	100,0

OA 01 - Vlaamse regering

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
01 Vlaamse Rege- ring	10 Algemene wer- kingskosten	ngk	30,4	30,4	100,0	30,4	24,8	81,7
		gk	19,0	18,8	99,2	86,5	86,3	99,8
	<i>Totaal OAFD 01</i>		ngk	30,4	30,4	100,0	30,4	81,7
			gk	19,0	18,8	99,2	86,5	99,8

OA 02 - Minister-President en Vlaams Minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke Kansenbeleid**1. Kredietaanwending**

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %		
02 Minister- President en Vlaams Minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke kansenbeleid	10 Algemene wer- kingskosten kabinet Minister-President	ngk	148,6	148,6	100,0	148,6	126,7	85,3		
		gk	0,0	0,0		1,0	1,0	96,4		
		bvj	2,2	0,5	23,7	2,2	0,5	23,7		
	20 Alg. werkingskosten kabinet Vl. Minister van Brusselse Aan- gel. en Gelijke kan- senbeleid	ngk	35,8	35,8	100,0	35,8	30,2	84,4		
		Totaal OAFD 02		ngk	184,4	184,4	100,0	184,4	156,9	85,1
				gk	0,0	0,0		1,0	1,0	96,4
			bvj	2,2	0,5	23,7	2,2	0,5	23,7	

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998*Programma 02.10 - Algemene werkingskosten kabinet Minister-President*

- *PR 02.10, BA 11.02 - Jaarsalarissen en vergoedingen van het personeel van het kabinet*

Voor de periode van 1 juli 1995 tot 12 januari 1997 bleef Export Vlaanderen een naar het kabinet van de Minister-President gedetacheerd personeelslid doorbetalen, zonder dat de instelling de wedde terugvorderde. Op 15 juli 1998 wees het Rekenhof de Minister-President erop dat een dergelijke handelwijze strijdig is met artikel 6, §1, 1°, van het besluit van de Vlaamse regering van 20 juni 1995 betreffende de samenstelling en de werking van de kabinetten van de Vlaamse ministers, evenals met artikel 3 van het detacheringsbesluit van 30 juni 1995. Deze werkwijze heeft immers tot gevolg dat een krediet bestemd voor de uitvoering van de opdracht van Export Vlaanderen, wordt onttrokken aan zijn bestemming en aangewend voor een uitgave waarvoor een andere begroting een passend krediet bevat.

Het Rekenhof drong dan ook aan op de terugbetaling aan de instelling van het door haar ten onrechte ten laste genomen bedrag.

Bijkomend merkte het Rekenhof op dat punt B.4 van circulaire VR 95/22 van de Vlaamse regering d.d. 22 februari 1995 eveneens strijdig is met de bovengenoemde principiële en formele regels. Deze bepaling stelt immers dat de salarissen van de personeelsleden gedetacheerd bij een kabinet van een Vlaams minister en behorend tot een van de Vlaamse instellingen van openbaar nut van type A, niet hoeven te worden teruggestort.

De minister antwoordde dat met Export Vlaanderen een rechtsgeldige afspraak was gemaakt. Het Rekenhof herhaalde dat die afspraak in strijd is met de bepalingen van het besluit van 20 juni 1995. Artikel 6 van dat besluit biedt slechts twee mogelijkheden: ofwel vordert de dienst van oorsprong het doorbetaalde salaris terug, ofwel krijgt de betrokkene bij stopzetting van de uitbetaling van het salaris door de werkgever een als salaris geldende kabinetstoelage. Elke andere interpretatie van artikel 6 is in strijd met artikel 28 van de wetten op de rijkscomptabiliteit, dat ministers verbiedt het bedrag van hun kredieten door bijzondere inkomsten te verhogen, alsook met de budgettaire orthodoxie (principe van de begrotingsspecialiteit). Het Rekenhof handhaafde ook zijn standpunt inzake de circulaire van 22 februari 1995. De minister heeft tot op heden niet meer geantwoord.

OA 03 - Minister Vice-President

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
03 Minister Vice-President	10 Algemene wer- kingskosten	ngk	135,6	135,6	100,0	135,6	120,1	88,6
	<i>Totaal OAFD 03</i>	ngk	135,6	135,6	100,0	135,6	120,1	88,6

OA 04 - Vlaams Minister van Leefmilieu en Tewerkstelling

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
04 Vlaams Minister van Leefmilieu en Tewerkstelling	10 Algemene wer- kingskosten	ngk	100,1	100,1	100,0	100,1	84,3	84,2
	<i>Totaal OAFD 04</i>	ngk	100,1	100,1	100,0	100,1	84,3	84,2

OA 05 - Vlaams Minister van Cultuur, Gezin en Welzijn

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
05 Vlaams Minister van Cultuur, Gezin en Welzijn	10 Algemene wer- kingskosten	ngk	116,8	116,8	100,0	116,8	112,4	96,3
	<i>Totaal OAFD 05</i>	ngk	116,8	116,8	100,0	116,8	112,4	96,3

OA 06 - Vlaams Minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
06 Vlaams Minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening	10 Algemene wer- kingskosten	ngk	84,2	84,2	100,0	84,2	73,6	87,4
	<i>Totaal OAFD 06</i>	ngk	84,2	84,2	100,0	84,2	73,6	87,4

OA 07 - Vlaams Minister van Economie, KMO, Landbouw en Media

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
07 Vlaams Minister van Economie, KMO, Landbouw en Media	10 Algemene wer- kingskosten	ngk	86,1	86,1	100,0	86,1	73,0	84,7
	<i>Totaal OAFD 07</i>	ngk	86,1	86,1	100,0	86,1	73,0	84,7

OA 08 - Vlaams Minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
08 Vlaams Minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting	10 Algemene wer- kingskosten	ngk	79,5	79,5	100,0	79,5	70,0	88,1
	<i>Totaal OAFD 08</i>	ngk	79,5	79,5	100,0	79,5	70,0	88,1

OA 09 - Vlaams Minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
09 Vlaams Minister van Financiën en Begroting en Gezondheidsbeleid	10 Algemene wer- kingskosten	ngk	88,1	88,1	100,0	88,1	79,0	89,6
	<i>Totaal OAFD 09</i>	ngk	88,1	88,1	100,0	88,1	79,0	89,6

Totaal Hogere Entiteiten

		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Totaal Hogere entiteiten	ngk	2.824,1	2.823,4	100,0	2.824,1	2.712,4	96,0
	gk	19,0	18,8	99,2	87,5	87,3	99,8
	bvj	2,2	0,5	23,7	2,2	0,5	23,7
<i>Totaal alle kredieten Hogere entiteiten</i>		2.845,3	2.842,8	99,9	2.913,8	2.800,2	96,1

1. Departement Coördinatie

OA 11 - Administratie Kanselarij en Voorlichting

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
11 Administratie Kanselarij en Voorlichting	10 Brusselse aangele- genheden	ngk	680,5	675,5	99,3	680,5	582,2	85,5
		gk	34,6	33,6	97,1	47,4	38,0	80,3
	20 Kanselarij en voor- lichting	ngk	407,4	402,8	98,9	407,4	157,3	38,6
		bvj	0,2	0,2	96,8	0,2	0,2	96,8
	30 Uitgaven m.b.t. de staats Hervorming	ngk	9,4	8,0	85,0	9,4	1,1	11,4
		bvj	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0
	40 Gelijke kansenbeleid	ngk	74,6	68,9	92,3	74,6	25,2	33,8
		gk	800,6	325,1	40,6	803,2	6,5	0,8
	50 Permanente vorming en innovatie	ngk	800,6	325,1	40,6	803,2	6,5	0,8
		bvj	6,0	6,0	99,2	6,0	6,0	99,2
	<i>Totaal OAFD 11</i>	ngk	1.972,5	1.480,2	75,0	1.975,1	772,2	39,1
		gk	34,6	33,6	97,1	47,4	38,0	80,3
		bvj	6,8	6,1	90,4	6,8	6,1	90,4

Programma 11.50 - Permanente vorming en innovatie

- PR 11.50, BA 32.01 - Allerhande subsidies met betrekking tot permanente vorming en innovatie

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	665.000.000	270.654.053	40,7	665.000.000	0	0

Artikel 16 van het decreet van 17 maart 1998 houdende diverse beleidsbepalingen heeft de juridische grondslag gelegd voor het verlenen van de subsidies voor permanente vorming en innovatie. De uitvoeringsbepalingen vervat in het besluit van de Vlaamse regering van 24 maart 1998 tot vaststelling van de criteria, de voorwaarden en de nadere regelen volgens welke subsidies worden verleend met betrekking tot innovatieopleidingen, traden in werking op 1 april 1998. In 1998 werd dan ook maar 270 miljoen BEF kredieten vastgelegd, terwijl de eerste ordonnanceringsaanvragen pas dateren van februari 1999. De reden van onderaanwending ligt vooral in het feit dat voorschotten slechts worden uitbetaald na opstarting van het project en indiening van verantwoordingsstukken.

OA 12 - Administratie Buitenlands Beleid

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
12 Administratie Buitenlands Be- leid	10 Algemene externe betrekkingen	ngk	712,8	632,0	88,7	712,8	304,9	42,8	
		gk	560,7	395,7	70,6	412,0	125,0	30,3	
		bvj	4,6	1,9	42,4	4,6	0,0	0,0	
		=====							
		Totaal OAFD 12	ngk	712,8	632,0	88,7	712,8	304,9	42,8
		gk	560,7	395,7	70,6	412,0	125,0	30,3	
		bvj	4,6	1,9	42,4	4,6	0,0	0,0	
		=====							

Programma 12.10 - Algemene externe betrekkingen

- *PR 12.10, BA 12.35 - Allerhande uitgaven in verband met de Europese Kampioenschappen voetbal Euro 2000*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	0	0		100.000.000	0	0

Deze kredieten waren bestemd voor de tegemoetkoming in de aanpassingswerken aan het Bosuilstadion te Antwerpen voor de voetbalkampioenschappen EURO 2000. Daar Antwerpen uiteindelijk niet werd geselecteerd als locatieplaats voor dit toernooi, bleven de kredieten onaangewend. Nog voor de definitieve selectiebeslissing was gevallen, werden de (vastleggings)kredieten al overgeheveld naar basisallocatie 35.05 van hetzelfde programma. Het ging hier immers in wezen om een toelage.

- *PR 12.10, BA 34.05 - Subsidies ter ondersteuning van allerlei initiatieven, in verband met de sensibilisering inzake duurzame ontwikkelingen en realisaties van projecten, programma's en investeringen in het kader van de Vlaamse samenwerking met regio's en landen in ontwikkeling*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	160.000.000	147.197.765	92	105.900.000	23.344.665	22

Op basisallocatie 34.05 werden de subsidies voor duurzame ontwikkeling aangerekend. Voorheen werd steeds gewerkt met niet-gesplitste kredieten, waarbij langlopende projecten werden opgesplitst in jaarlijkse engagementen. De nieuwe werkwijze met gesplitste kredieten zorgde aanvankelijk voor aanzienlijke vertragingen in de vastleggingen. Doordat de globale projecten (en niet de jaarlijkse engagementen) moesten worden vastgelegd, moesten de meeste dossiers (wegens hun ruimere omvang) verscheidene stadia doorlopen: begrotingscontrole, akkoord van de Vlaamse regering, ... Door deze vertraging kon het merendeel van de verbintenissen pas in het

laatste kwartaal van 1998 worden vastgelegd. Deze laattijdige vastleggingen verklaren de onderaanwending van het gesplitst ordonnanceringskrediet in 1998.

- *PR 12.10, BA 35.05 - Subsidies in verband met de Europese Voetbalkampioenschappen Euro 2000 (pro memorie)*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	150.000.000	0	0	50.000.000	0	0

De niet-selectie van Antwerpen als locatieplaats voor het voetbalkampioenschap EURO 2000, verklaart de niet-aanwending van deze kredieten.

- *PR 12.10, BA 51.01 - Uitgaven in het raam van de waarborgverlening aan projecten in ontwikkelingslanden*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	10.000.000	0	0	10.000.000	0	0

Aangezien tot dusver nog geen waarborg voor projecten in ontwikkelingslanden werd uitgewonnen, bleef dit krediet onaanwend.

Totaal departement Coördinatie

		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Totaal departement Coördinatie	ngk	2.685,3	2.112,2	78,7	2.687,9	1.077,1	40,1
	gk	595,3	429,3	72,1	459,4	163,0	35,5
	bvj	11,4	8,1	71,0	11,4	6,1	53,9
<i>Totaal alle kredieten departement Coördinatie</i>		3.292,0	2.549,6	77,4	3.158,7	1.246,3	39,5

2. Departement Algemene Zaken en Financiën

OA 20 - Departement AZF (algemeen)

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
20 departement AZF (Algemeen)	10 Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	2,4	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 20</i>	vrk	2,4	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0

OA 21 - Administratie Planning en Statistiek

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
21 Administratie Planning en Sta- tistiek	10 Planning en Statis- tiek	ngk	13,3	8,9	66,9	13,3	1,8	13,6
	<i>Totaal OAFD 21</i>	ngk	13,3	8,9	66,9	13,3	1,8	13,6

OA 24 - Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
24 Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Ma- nagement	10 Algemene financiële logistiek	ngk	730,0	638,8	87,5	755,4	481,2	63,7
		vrk	3.383,2	2.591,3	76,6	4.517,2	108,6	2,4
		bvj	8,0	8,0	100,0	8,0	8,0	100,0
	20 Pensioen- voorzieningen	ngk	1.336,9	1.336,9	100,0	1.336,9	1.336,9	100,0
	30 Waarborg	gk	256,0	27,3	10,7	256,0	27,3	10,7
		vrk	60,9	5,1	8,4	60,9	5,1	8,4
	40 Rechtstreekse schuld	ngk	13.310,9	13.210,1	99,2	13.329,4	13.210,0	99,1
		bvj	9,0	8,9	99,3	9,0	8,9	99,3
	50 Intendancediensten	vrk	319,7	50,9	15,9	319,7	50,9	15,9
	60 Provisionele kre- dieten	ngk	4.663,4	0,0	0,0	4.663,4	0,0	0,0
	70 Achterstallen	ngk	938,5	919,3	98,0	938,5	909,7	96,9
		gk	201,2	201,2	100,0	364,9	341,6	93,6
	80 Indirecte schuld	ngk	15.998,6	15.997,6	100,0	15.998,6	15.997,6	100,0
	<i>Totaal OAFD 24</i>	ngk	36.978,3	32.102,6	86,8	37.022,2	31.935,5	86,3
		gk	457,2	228,5	50,0	620,9	368,8	59,4
		vrk	3.763,9	2.647,3	70,3	4.897,9	164,7	3,4
		bvj	17,0	16,9	99,6	17,0	16,9	99,6

Programma 24.10 - Algemene financiële logistiek

- *PR 24.10, BA 01.91 - Verwerving, bouw, beheer, onderhoud en instandhouding van gebouwen en aanhorigheden met inbegrip van de gebouwen voor publiekrechtelijke instellingen, universiteiten en diensten met afzonderlijk beheer*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
vrk	331.266.010	0	0	331.266.010	0	0

De niet-aanwending is te wijten aan vertragingen in de aanbestedingsprocedures.

- *PR 24.40, BA 21.02 - Debetrente op voorschotten in rekening-courant en op de kortlopende leningen (andere dan thesauriebewijzen)*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	89.500.000	75.648.209	84,5	89.500.000	75.648.209	84,5

Het verschil tussen het beschikbare krediet en het gebruikte krediet stemt nagenoeg volledig overeen met de debetintresten van het kaskrediet van 13,8 miljoen BEF, die volgens de praktijk bij de afdeling Financieel Management van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap worden gecompenseerd met verkregen creditintresten. Voor de overeenstemming met de omschrijving van de basisallocatie (specialiteitsbeginsel) en wegens het gebrek aan een begrotingsbepaling die de compensatie autoriseert, heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting gevraagd vanaf 1999 de debetrente van het kaskrediet aan te rekenen op de bovenvermelde basisallocatie.

OA 26 - Administratie Overheidsopdrachten, Gebouwen en Gesubsidieerde Infrastructuur

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
26 Administratie Overheidsopdrachten, Gebouwen en Gesubsidieerde Infrastructuur	10 Gebouwen	ngk	2.110,2	527,7	25,0	2.110,9	447,5	21,2
		gk	365,9	332,9	91,0	386,0	307,4	79,6
		bvj	2,8	2,8	99,6	2,8	2,8	99,6
	<i>Totaal OAFD 26</i>	ngk	2.110,2	527,7	25,0	2.110,9	447,5	21,2
		gk	365,9	332,9	91,0	386,0	307,4	79,6
		bvj	2,8	2,8	99,6	2,8	2,8	99,6

1. Kredietaanwending

Programma 26.10 - Gebouwen

- *PR 26.10, BA 12.22 - Uitgaven met betrekking tot studieopdrachten, vormingsprojecten, studiedagen met betrekking tot wetgeving op de overheidsopdrachten en met betrekking tot de visie en beleidsvorming inzake architectuur*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	7.700.000	2.971.600	38,6	7.700.000	2.048.200	26,6

De administratie was van plan enkele studiedagen en opleidingen in het kader van het GIP-project⁽¹³⁰⁾ te organiseren na de opmaak van de inventaris van alle gebouwen van de Vlaamse Gemeenschap⁽¹³¹⁾. Deze inventaris is echter nog steeds niet voltooid. De administratie verwacht de voorgenomen studiedagen en opleidingen ten vroegste eind 1999 of begin 2000 te kunnen organiseren.

- *PR 26.10, BA 71.04 - Aanpassings- en inrichtingswerken gebouwen op en om het Martelaarsplein*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	12.500.000	11.500.850	92,0	12.500.000	672.157	5,4

Ter uitvoering van een vonnis dat het Vlaams Gewest veroordeelde, diende het gebouw aan het Martelaarsplein waarin de kabinetten van twee Vlaamse ministers waren ondergebracht, opnieuw te worden omgebouwd tot appartementen. Deze werken zijn echter later gestart dan aanvankelijk gepland, omdat de kantoren van het kabinet van de Vlaamse Minister van Cultuur, Gezin en Welzijn niet tijdig werden ontruimd. De werken konden nog wel in 1998 worden vastgelegd, maar het gros van de facturen werd pas in 1999 ingediend en kon dus niet meer in 1998 worden geordonnan- ceerd. Bovendien zijn heden nog niet alle werken voltooid.

¹³⁰ Geïnformatiseerde Inventarisatie van het Patrimonium.

¹³¹ Die inventaris kadert in de opstelling van de economische boekhouding van de Vlaamse Gemeenschap.

- *PR 26.10, BA 71.05 - Aankoop van onroerende goederen voor bouwen en inrichtingswerken, met inbegrip van de honoraria en prijzen voor het ontwerp, met betrekking tot de Vlaamse administratieve centra (VAC)*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	1.654.565.479	87.292.305	5,3	1.655.290.479	30.133.097	1,8

Deze kredieten op BA 71.05 waren bestemd voor de bouw van de Vlaamse Administratieve Centra (VAC). De basisallocatie bevatte in 1997 al overgedragen kredieten van 1996 (516 miljoen BEF niet-gesplitste vastleggingskredieten en 591,4 miljoen BEF niet-gesplitste ordonnanceringskredieten) en in 1998 overgedragen kredieten van 1997 (1.082 miljoen BEF niet-gesplitste vastleggingskredieten en 1.082,7 miljoen BEF niet-gesplitste ordonnanceringskredieten).

Voor het VAC Hasselt was de toewijzing van de opdracht in de tweede helft van 1997 gepland. Een klacht bij de Raad van State inzake de architectuurwedstrijd verhinderde toewijzing in 1997. Bovendien heeft de Vlaamse regering de opdracht voor het bouwen van dit centrum zelf heraanbesteed, nadat het bestek was aangepast aan de techniek van *office sharing*. Daar de heraanbesteding leidde tot een nagenoeg verdubbelde kostprijs, besliste de Vlaamse regering de opdracht nogmaals aan te besteden en het bestek grondig te wijzigen. Op dit ogenblik werkt de administratie Wegen en Verkeer nog aan deze bestekwijziging. Voor het VAC Leuven heeft de Vlaamse regering slechts toestemming gegeven de architectuurwedstrijd te starten.

Op grond van artikel 10, §1, van het decreet van 19 december 1997 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998, worden de op 31 december 1998 beschikbare kredieten op deze basisallocatie evenwel overgedragen naar en samengevoegd met de overeenstemmende kredieten voor het begrotingsjaar 1999.

2. Bijzondere onderzoeken

Het Rekenhof heeft in 1998 de onroerende leasing van een gebouw te Anderlecht ten behoeve van het Instituut voor Natuurbehoud onderzocht. De resultaten van dit onderzoek zijn opgenomen in dit deel III van dit boek (p. 457).

Het Rekenhof heeft tevens een onderzoek gewijd aan de lease-in-lease-outtransacties voor de kantoorgebouwen Graaf de Ferraris en Hendrik Conscience te Brussel. De resultaten van dit onderzoek zijn eveneens opgenomen in dit deel III van dit boek (p. 415-417).

Totaal departement Algemene Zaken en Financiën

		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Totaal departement Algemene Zaken en Financiën	ngk	39.101,7	32.639,2	83,5	39.146,4	32.384,8	82,7
	gk	823,1	561,4	68,2	1.006,9	676,3	67,2
	vrk	3.766,3	2.647,3	70,3	4.900,3	164,7	3,4
	bjv	19,8	19,7	99,6	19,8	19,7	99,6
<i>Totaal alle kredieten departement Algemene Zaken en Financiën</i>		43.710,9	35.867,6	82,1	45.073,4	33.245,4	73,8

3. Departement Onderwijs

OA 30 - Departement OND (algemeen)

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
30 departement OND (Alge- meen)	10 Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	20,7	20,6	99,8	20,7	20,6	99,8
	<i>Totaal OAFD 30</i>	vrk	20,7	20,6	99,8	20,7	20,6	99,8

OA 31 - Administratie Basisonderwijs

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
31 Administratie Basisonderwijs	10 Gewoon basison- derwijs	ngk	61.653,8	61.643,0	100,0	61.653,8	61.616,3	99,9
		bvj	78,8	75,5	95,9	78,8	54,1	68,6
	20 Buitengewoon basisonderwijs	ngk	8.043,3	8.035,7	99,9	8.043,3	8.001,7	99,5
		bvj	13,8	10,1	73,4	13,8	7,0	50,6
	<i>Totaal OAFD 31</i>	ngk	69.697,1	69.678,7	100,0	69.697,1	69.618,0	99,9
		bvj	92,6	85,7	92,5	92,6	61,1	66,0

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998

Programma 31.10 - Gewoon basisonderwijs

- *PR 31.10, BA 43.47 - Forfaitaire subsidies bestemd voor de werkings- en uitrustingskosten van de gesubsidieerde officiële instellingen voor het basisonderwijs (art. 32, § 1, van de wet van 29 mei 1959) en PR 31.10, BA 44.67 - Forfaitaire subsidies bestemd voor de werkings- en uitrustingskosten van de gesubsidieerde vrije instellingen voor basisonderwijs (art. 32, § 1, van de wet van 29 mei 1959)*

Programma 31.20 - Buitengewoon basisonderwijs

- *PR 31.20, BA 43.47 - Forfaitaire subsidies bestemd voor de werkings- en uitrustingskosten van de gesubsidieerde officiële instellingen voor buitengewoon onderwijs (art. 32, § 1, van de wet van 29 mei 1959) en PR 31.20, BA 44.67 - Forfaitaire subsidies bestemd voor de werkings- en uitrustingskosten van de gesubsidieerde vrije instellingen voor buitengewoon basisonderwijs (art. 32, § 1, van de wet van 29 mei 1959)*

Krachtens artikel 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 22 juli 1993 betreffende de tegemoetkoming van de werkgevers in de onderwijssector in de vervoerkosten van hun personeelsleden, moet de aanvraag tot terugbetaling van deze tegemoetkomingen op straffe van verval uiterlijk op 15 oktober na het schooljaar waarop de terugbetaling betrekking heeft, op het departement Onderwijs worden ingediend. Hetzelfde artikel schrijft voor dat de terugbetaling van de tegemoetkomingen in de vervoerkosten van de personeelsleden op hetzelfde tijdstip moet plaatsvinden als de uitkering van het voorschot op de werkingsmiddelen van het volgende begrotingsjaar. Het Rekenhof stelde vast dat deze voorgeschreven termijn en betalingsmodaliteit niet worden nageleefd.

Om te vermijden dat de betrokken onderwijsinstellingen financieel zouden worden benadeeld en rekening houdende met het feit dat sommige, nochtans ongedateerde, aanvragen toch een gunstig gevolg kregen, ging het Rekenhof er op 2 september 1998 mee akkoord de oorspronkelijk geschrapte ordonnanties (1.026.023 BEF) uitzonderlijk te viseren. Het wees er evenwel op dat de voorgelegde stukken in de toekomst de correcte naleving van de voorgeschreven regelgeving dienen aan te tonen.

Het Rekenhof kon voorts een aantal ordonnanties (6.010.668 BEF) niet viseren daar de uitbetaling van de tegemoetkoming en werkingsmiddelen het principe van de specialiteit van de begroting niet had gerespecteerd. Het departement stemde daarmee in en legde nieuwe ordonnanties voor of vroeg de nodige bijkredieten aan.

Het Rekenhof heeft gelijkaardige opmerkingen geformuleerd over ordonnanties van uitgave op kredieten van de organisatieafdeling 32 - administratie secundair onderwijs.

3. Bijzondere onderzoeken

Het Rekenhof heeft in 1998 de financiering en subsidiëring van het basisonderwijs onderzocht. De resultaten van dit onderzoek zijn weergegeven op p. 418 e.v. van dit boek.

OA 32 - Administratie Secundair Onderwijs

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon-nanceerd	aanwending in %	
32 Administratie Secundair On- derwijs	10 Gewoon secundair onderwijs	ngk	101.241,9	101.210,7	100,0	101.241,9	100.938,5	99,7	
		gk	0,0	0,0		0,3	0,2	65,0	
		bvj	234,6	223,6	95,3	234,6	120,0	51,1	
	20 Buitengewoon secundair onderwijs	ngk	7.420,1	7.419,7	100,0	7.420,1	7.418,3	100,0	
		bvj	20,0	18,4	91,8	20,0	11,1	55,4	
	Totaal OAFD 32		ngk	108.662,0	108.630,4	100,0	108.662,0	108.356,8	99,7
			gk	0,0	0,0		0,3	0,2	65,0
			bvj	254,6	242,0	95,0	254,6	131,0	51,5

OA 33 - Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek**1. Kredietaanwending**

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
33 Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek	10 Hogescholen- onderwijs	ngk	19.285,5	19.246,2	99,8	19.285,5	19.230,1	99,7
		vrk	68,5	49,6	72,4	68,5	49,6	72,4
		bvj	15,3	9,6	62,7	15,3	9,5	62,4
	20 Universitair onder- wijs	ngk	22.055,1	23.188,8	105,1	22.055,1	23.079,9	*104,6
		bvj	1,5	1,5	97,9	1,5	0,8	51,6
	30 Coördinatie Hoger Onderwijsbeleid	ngk	95,0	92,4	97,2	95,0	35,6	37,4
	<i>Totaal OAFD 33</i>	ngk	41.435,6	42.527,4	102,6	41.435,6	42.345,6	102,2
		vrk	68,5	49,6	72,4	68,5	49,6	72,4
		bvj	16,8	11,1	65,8	16,8	10,3	61,4

* Deze overschrijding is te wijten aan de aanzuivering van thesaurierekening 10.23, PR 24.10, als gevolg van het afzien van de terugvordering van 1.586.697.853 BEF ten laste van het UZ Gent, toegestaan door artikel 9 van de middelenbegroting 1998

2. Bijzondere onderzoeken

Het Rekenhof heeft een onderzoek ingesteld naar de uitvoering van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap. In een eerste fase heeft het het regelgevend kader en de situatie van de Vlaamse hogescholen onderzocht en deelde het de doelstellingen en de modaliteiten van de geplande controlewerkzaamheden mede aan de Vlaamse Minister van Onderwijs. Voor de effectieve controle van de toepassing van het decreet koos het Rekenhof ervoor zijn onderzoek toe te spitsen op vijf van de 29 hogescholen, geselecteerd op grond van hun geografische spreiding, grootte en inrichtende macht. Achtereenvolgens controleerde het de volgende hogescholen:

- de Vlaamse Autonome Hogeschool Gent (VAHG), de grootste autonome hogeschool;
- de Hogeschool Sint - Lukas Brussel (SLB): een kleine vrije gesubsidieerde hogeschool;
- de Karel de Grote Hogeschool Antwerpen (KdG), de grootste vrij gesubsidieerde hogeschool;
- de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL), de grootste officiële gesubsidieerde hogeschool;
- de Katholieke Hogeschool Brugge - Oostende (KHBO), een middelgrote vrije gesubsidieerde hogeschool.

Het Rekenhof spreidde de controle over de periode van mei 1998 tot juni 1999. Het onderzoek werd horizontaal gevoerd, wat impliceert dat voor alle hogescholen dezelfde thema's op dezelfde manier werden onderzocht.

Een eerste deel betreft de controle van het onroerend patrimonium. Het besteedt vanuit hoofdzakelijk juridische invalshoek aandacht aan de inbreng van het onroerend patrimonium bij de oprichting van de diverse hogescholen en de verdere uitbouw ervan.

Het tweede deel omvat de financiële controle. Het behandelt de organisatie, het bestuur en het medezeggenschap bij de hogeschool in de mate dat die een weerslag hebben op het financieel beheer. Voor bepaalde hogescholen wordt ook aandacht besteed aan de administratieve en boekhoudkundige organisatie. Verder bevat het deel inhoudelijke opmerkingen over de begroting en de uitvoering ervan, en de resultaten van de controle van de financiële normen voor personeelsuitgaven. Een volgende aandachtspunt betreft de financiële controle in strikte zin: de jaarrekening 1997 (balans, resultatenrekening en toelichting) van de hogescholen. Ook vermeldt het verslag de resultaten van een steekproefsgewijze controle van de werkingsuitgaven en de wettelijke boeken. Bovendien wordt een opsomming gegeven van de voornaamste problemen bij de interne controle op het systeem van aankopen en wordt gerapporteerd over de werking van de decretaal voorziene controles.

Het derde deel betreft de controle van de personeelsaangelegenheden. Daarin is een eerste onderdeel gewijd aan het onderzoek van de personeelsformaties. Een tweede handelt over het personeel bezoldigd lastens de werkingsuitkeringen.

De resultaten van dit onderzoek zullen aan bod komen in een onderzoeksverslag aan de Vlaamse Minister van Onderwijs.

OA 34 - Administratie Permanente Vorming

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
34 Administratie Permanente Vorming	10 Deeltijds kunston- derwijs	ngk	4.548,9	4.547,9	100,0	4.548,9	4.547,9	100,0	
		bvj	6,4	6,4	100,0	6,4	5,9	92,1	
	20 Onderwijs sociale promotie	ngk	4.202,6	4.189,5	99,7	4.202,6	4.124,4	98,1	
		bvj	16,5	16,5	99,9	16,5	16,5	99,9	
	30 Afstandsonderwijs	ngk	52,8	52,7	99,8	52,8	44,1	83,5	
	40 Basiseducatie	ngk	596,3	596,3	100,0	596,3	529,0	88,7	
	Totaal OAFD 34		ngk	9.400,6	9.386,4	99,8	9.400,6	9.245,3	98,3
			bvj	22,9	22,9	99,9	22,9	22,4	97,7

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998

Programma 34.20 - Onderwijs sociale promotie

- *PR 34.20, BA 43.47 - Forfaitaire subsidies bestemd voor de werkings- en uitrustingskosten van de gesubsidieerde officiële instellingen voor sociale promotie (art. 32, § 1, van de wet van 29 mei 1959)*

Het Boek van het Rekenhof 1998⁽¹³²⁾ meldde de vermindering van twee ordonnanties voor forfaitaire subsidies aangaande werkings- en uitrustingskosten van gesubsidieerde onderwijsinstellingen voor sociale promotie, omdat zij terugbetalingen betroffen van inschrijvingsgelden afkomstig van leerlingen die ten onrechte een vrijstelling bekwamen voor de betaling van hun inschrijvingsgeld. Niettegenstaande deze opmerking deed de administratie ook voor het schooljaar 1997-1998 dezelfde foutieve terugbetalingen. Het Rekenhof heeft de betrokken ordonnanties verminderd met respectievelijk 515.200 BEF en 604.000 BEF. Ook nu reageerde de Vlaamse Minister van Onderwijs niet.

OA 35 - Administratie Ondersteuning

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
35 Administratie Ondersteuning	10 Studietoelagen en financiering	ngk	2.373,2	2.372,1	100,0	2.373,2	2.136,8	90,0
	20 PMS-centra	ngk	3.212,9	3.210,7	99,9	3.212,9	3.205,5	99,8
		bvj	4,3	3,2	75,2	4,3	1,9	43,6
	30 Leerlingenvervoer	ngk	1.677,3	1.677,3	100,0	1.677,3	1.677,3	100,0
		vrk	118,8	70,2	59,1	118,8	70,2	59,1
	40 Algemeen onderwijs en vorming	ngk	6.541,7	6.523,3	99,7	6.585,5	6.365,3	96,7
		vrk	20,2	13,3	65,8	22,2	8,6	38,8
		bvj	1,2	1,0	84,9	1,2	1,0	84,9
	50 Aanwending van teruggevorderde wedden en wedde- toelagen	vrk	1.754,2	1.607,5	91,6	1.754,2	1.607,5	91,6
	<i>Totaal OAFD 35</i>	ngk	13.805,1	13.783,4	99,8	13.848,9	13.384,9	96,6
		vrk	1.893,2	1.691,0	89,3	1.895,2	1.686,3	89,0
		bvj	5,5	4,3	77,3	5,5	2,9	52,6

¹³² Stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 88.

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998

Programma 35.50 - Aanwending van teruggevorderde wedden en weddetoelagen

In zijn vorige boek¹³³) rapporteerde het Rekenhof over de vertraging in de overlegging van de eindrekening van een rekenplichtige bij het bestuur Hoger Onderwijs buiten de Universiteit, die sedert 30 juni 1996 met pensioen was. Niettegenstaande de belofte van de administratie te antwoorden¹³⁴), onder meer op de dringende vraag om de nog reëel openstaande vastgestelde rechten in verband met terug te vorderen wedden en weddentoelagen - geraamd op 265,2 miljoen BEF - in te vorderen en integraal te boeken, bleef een repliek tot op heden uit.

Op 24 november 1998 heeft het Rekenhof andermaal de aandacht van de Vlaamse Minister van Onderwijs gevestigd op deze toestand (met kopie aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting). Het waarschuwde er in dezelfde brief voor dat in de rekening van de rekenplichtige van de administratie Secundair Onderwijs een analoge toestand dreigde te ontstaan als in de rekening van de bovengenoemde rekenplichtige, namelijk het niet overeenstemmen van de boekhoudkundige toestand van de vastgestelde rechten met de werkelijk in te vorderen bedragen. Dit bemoeilijkt de opmaak van een eindebeheersrekening zo ernstig, dat het beheer niet kan worden overgedragen.

De administratie opende daarom met ingang van 1 januari 1998 een nieuwe rekening op naam van een andere rekenplichtige. Gelet op het aanzienlijke bedrag nog in te vorderen rechten (meer dan 500 miljoen BEF terug te vorderen wedden en weddentoelagen), is een spoedige regularisatie noodzakelijk. Gelet op het uitblijven daarvan, drong het Rekenhof op 20 mei 1999 bij de Vlaamse Minister van Onderwijs, met kopie aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting, nogmaals aan op onverwijlde duidelijkheid over het bedrag van de vastgestelde rechten. Tevens vroeg het te worden geïnformeerd over de verdere evolutie in deze aangelegenheid.

In weerwil van de wettelijk voorgeschreven antwoordtermijn van één maand, heeft het Rekenhof nog steeds geen antwoord ontvangen op zijn brieven van 17 juli 1997, 25 februari 1998, 24 november 1998 en 20 mei 1999.

---

¹³³ Boek van het Rekenhof 1998, Stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 90-91.

¹³⁴ Gedaan tijdens een vergadering van 21 september 1998 met afgevaardigden van het Rekenhof.

OA 39 - Diensten van de Secretaris-generaal

organisatieafdeling	programma			vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
39 Diensten van de Secretaris- Generaal	10	Provisionele kre- dieten	ngk	65,6	0,0	0,0	65,6	0,0	0,0
	20	Coördinatie beleid- en gegevensbeheer	ngk	1.501,6	1.485,3	98,9	1.501,6	1.232,5	82,1
			gk	107,5	105,1	97,7	139,5	60,9	43,6
			vrk	24,6	6,2	25,3	24,6	6,2	25,3
	<i>Totaal OAFD 39</i>		ngk	1.567,2	1.485,3	94,8	1.567,2	1.232,5	78,6
			gk	107,5	105,1	97,7	139,5	60,9	43,6
			vrk	24,6	6,2	25,3	24,6	6,2	25,3

Totaal departement Onderwijs

		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Totaal departement Onderwijs	ngk	244.567,6	245.491,6	100,4	244.611,4	244.183,0	99,8
	gk	107,5	105,1	97,7	139,8	61,1	43,7
	vrk	2.007,0	1.767,4	88,1	2.009,0	1.762,7	87,7
	bvj	392,4	365,8	93,2	392,4	227,7	58,0
	Totaal alle kredieten departement Onderwijs		247.074,5	247.729,9	100,3	247.152,5	246.234,6

4. Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur

OA 40 - Departement WVC (algemeen)

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
40 departement WVC (Alge- meen)	10 Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	2,4	1,6	69,2	2,4	1,6	69,2
	20 Infrastructuur inzake persoonsgebonden aangelegenheden	ngk	7.996,1	7.996,1	100,0	7.996,1	7.996,1	100,0
	Totaal OAFD 40		ngk	7.996,1	7.996,1	100,0	7.996,1	100,0
		vrk	2,4	1,6	69,2	2,4	1,6	69,2

OA 41 - Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
41 Administratie Gezin en Maat- schappelijk Wel- zijn	10 Algemeen welzijns- beleid	ngk	56,5	56,4	99,8	56,5	39,7	70,3
		gk	30,1	29,5	97,9	33,8	28,5	84,3
		vrk	3,7	2,0	54,4	3,7	2,0	54,4
	20 Bijzondere jeugdbij- stand	ngk	5.900,8	6.241,2	105,8	5.900,8	6.241,2	105,8
	30 Bejaardenzorg	ngk	76,5	76,1	99,4	76,5	55,0	71,9
		gk	354,2	32,1	9,1	20,0	0,0	0,0
	40 Gezinsaan- gelegenheden	ngk	13.622,6	13.560,2	99,5	13.681,3	11.992,6	87,7
		gk	0,1	0,0	41,1	3,7	3,6	96,9
		bvj	28,6	28,5	99,7	28,6	28,5	99,7
	50 Gehandicaptenzorg	ngk	28.381,6	28.381,6	100,0	28.586,7	28.501,6	99,7
		gk	0,0	0,0		25,0	20,8	83,3
	60 Maatschappelijk opbouwwerk	ngk	168,9	168,9	100,0	168,9	150,1	88,9
	70 Maatschappelijk welzijn	ngk	2.051,8	2.028,0	98,8	2.051,8	1.705,8	83,1
		gk	20,1	20,1	99,8	17,8	15,7	88,1
	80 Integratie kansarmen	gk	1,6	1,6	100,0	455,6	423,5	93,0
	Totaal OAFD 41		ngk	50.258,7	50.512,3	100,5	50.522,5	48.686,0
		gk	406,1	83,3	20,5	555,9	492,1	88,5
		vrk	3,7	2,0	54,4	3,7	2,0	54,4
		bvj	28,6	28,5	99,7	28,6	28,5	99,7

Programma 41.30 - Bejaardenzorg

- *PR 41.30, BA 33.03 - Onderhoudssubsidie ten behoeve van private serviceflats/bevak*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	70.800.000	0	0	4.000.000	0	0

- *PR 41.30, BA 43.01 - Onderhoudssubsidie ten behoeve van openbare serviceflats/bevak*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	283.400.000	32.126.400	11,3	16.000.000	0	0

De inrichtende instanties (OCMW's of VZW's) dienen de kosten van de nutsvoorzieningen in de serviceflats te dragen en in te staan voor het onderhoud en de herstellingen. Daarvoor krijgen zij een tegemoetkoming van de Vlaamse Gemeenschap, die, in het bevak-systeem, enkel hun beheerskosten betreft, en niet de oprichting van gebouwen, die met beleggingen uit de private sector geschiedt. Dat dit systeem niet het verhoopte succes kende, verklaart de lage aanwendingsgraad van de kredieten. De toename in 1998 van het aantal serviceflats waarvoor de inrichtende instanties aanspraak maken op onderhoudssubsidies, bleef dan ook beperkt. Bovendien gaat de administratie slechts tot uitbetaling van de jaarlijkse onderhoudssubsidie over in het jaar volgend op dat waarin de erkenning werd verleend.

Programma 41.40 - Gezinsaanlegenheden

- *PR 41.40, BA 33.03 - Subsidies aan verenigingen en voorzieningen in uitvoering van het decreet betreffende de thuiszorg*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	62.400.000	0	0	62.400.000	0	0

Krachtens artikel 45 van het besluit van de Vlaamse regering van 18 december 1998 houdende de erkenning en de subsidiëring van verenigingen en welzijnsvoorzieningen in de thuiszorg, traden het decreet van 14 juli 1998 houdende de erkenning en de subsidiëring van verenigingen en welzijnsvoorzieningen in de thuiszorg¹³⁵), en voornoemd besluit, met uitzon-

¹³⁵ Met uitzondering van artikel 19, §1, en artikel 28, §1, §2, §3, tweede lid, en §4.

dering van artikel 35 tot en met 37, slechts in werking op 1 januari 1999. Bijgevolg konden in 1998 de vastleggingskredieten niet worden aangewend en werden de ordonnanceringskredieten niet aangesproken.

- *PR 41.70, BA 33.27 - Allerhande uitgaven in verband met de wegwerking van de sociale en menselijke gevolgen voor de slachtoffers van de oorlog met name ook de Spaanse Burgeroorlog en voor de getroffen en van de repressie*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	10.000.000	0	0	10.000.000	0	0

De artikelen 13 van de decreten van respectievelijk 20 december 1996 en 19 december 1997 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor de begrotingsjaren 1997 en 1998, verleenden machtiging binnen de perken van de betrokken basisallocatie subsidies toe te kennen. Het decreet van 23 juni 1998 houdende bijkomende bijstand aan personen die in een bestaansonzekere toestand verkeren ten gevolge van oorlogsomstandigheden, repressie en epuratie, regelt het kader waarin de aanvragers het recht op geldelijke bijstand vanwege de Vlaamse Gemeenschap kunnen uitoefenen. Artikel 7 van dit decreet bepaalt dat het in werking treedt op een door de Vlaamse regering vast te stellen datum en ten laatste op 1 januari 1998. Tot op heden heeft de Vlaamse regering geen uitvoeringsbesluit(en) getroffen, zodat de begrotingskredieten onaangewend bleven.

2. Opmerkingen uitvoering 1998

Programma 41.30 - Bejaardenzorg

- *PR 41.30, BA 33.01 - Subsidies aan instellingen en verenigingen die diensten en zorgen aan bejaarden verstrekken*

Overeenkomstig artikel 55 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit moet iedere toelage worden aangewend voor de doeleinden waarvoor zij werd verleend. Twee ministeriële besluiten verleenden subsidies als tegemoetkoming in personeelskosten. Het Rekenhof heeft dan ook enkel de daadwerkelijke personeelskosten in aanmerking genomen bij het viseren van de ordonnanties. Dit leidde tot een vermindering van in totaal 89.136 BEF. De Vlaamse Minister van Welzijn heeft nog niet gereageerd.

In een ander dossier heeft het Rekenhof aangedrongen op meer aandacht voor de opmaak van de besluiten houdende toekenning van een toelage. De bepalingen ervan moeten met name controle op de aanwending van de verstrekte subsidies mogelijk maken. In casu schreef het toekenningsbesluit de voorlegging door een VZW voor van een werkingsverslag en een financieel verslag over het afgelopen jaar. Het Rekenhof was van oordeel dat deze documenten geen efficiënte controle van de aanwending van de projectsubsidie toelieten. Op 22 juli 1998 antwoordde de minister dat de niet-gereguleerde subsidies inmiddels in een budgettaire implementatieplan

(BIP) waren opgenomen en dat de besluiten met meer precisie omschreven waartoe de subsidie moet worden aangewend.

Programma 41.40 - Gezinsaanleggenheden

- *PR 41.40, BA 33.07 - Subsidies aan de centra voor integrale gezinszorg*

Op 5 augustus 1998 merkte het Rekenhof op dat een centrum voor integrale gezinszorg de personeelskosten van een niet-erkende vereniging met haar eigen personeelskosten samenvoegde om te voldoen aan de subsidievoorwaarde⁽¹³⁶⁾. De toelagetrekker rekende ook de verblijfsdagen die de niet-erkende vereniging realiseerde, mee ter bepaling van de bezettingsgraad⁽¹³⁷⁾. Het Rekenhof vroeg de Vlaamse Minister van Gezin op welke reglementaire grondslag deze berekeningswijzen steunden. De begunstigden van deze subsidies leefden overigens de circulaire van 5 januari 1998 over het aangiftemodel niet na: verschillende centra maakten hun balans en resultatenrekening anders op dan voorzien in deze circulaire.

Op 29 september 1998 onderschreef de minister de zienswijze van het Rekenhof dat de bekritiseerde berekeningswijzen technisch beschouwd niet conform de regelgeving waren. Hij stelde in overleg met de vereniging te zullen zoeken naar een definitieve oplossing voor dit specifieke probleem. Een brief van het departement d.d. 5 november 1998 lichtte de resultaten van dit overleg nader toe. Voorts meldde de minister, verwijzend naar de circulaire van 12 februari 1998, al een aantal afspraken te hebben gemaakt met de centra over de opmaak van balansen en resultatenrekeningen.

Programma 41.50 - Gehandicaptenzorg

- *PR 41.50, BA 01.02 - Allerhande uitgaven voor gehandicaptenzorg in landen in ontwikkeling*

Op 29 juni 1998 meldde het Rekenhof de Vlaamse Minister van Welzijn dat, rekening houdend met de overgelegde verantwoordingsstukken en de begroting voor het tweede werkingsjaar vastgesteld in een overeenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en een VZW, slechts een gedeelte van de tegemoetkoming voor het tweede jaar kon worden uitbetaald. Het verminderde de ordonnantie dan ook met 382.233 BEF.

De minister ging akkoord en gaf aan de administratie opdracht een addendum bij de overeenkomst op te stellen, dat de projectbegroting aanpast aan het toegekende budget. Na de voorlegging van een nieuwe ordonnantie,

---

¹³⁶ Vermeld in artikel 12, 4°, van het besluit van de Vlaamse regering van 24 juli 1997 tot regeling van de erkenning en de subsidiëring van de centra voor integrale gezinszorg.

¹³⁷ Overeenkomstig artikel 1, 16°, van hetzelfde besluit.

samen met het addendum bij de overeenkomst, viseerde het Rekenhof de nog niet vereffende facturen.

Programma 41.60 - Maatschappelijk opbouwwerk

- *PR 41.60, BA 33.01 - Subsidies aan organisaties, instellingen en instituten voor maatschappelijk opbouwwerk*

In de loop van 1998 heeft het Rekenhof de subsidiëring van de instituten en instellingen voor maatschappelijk opbouwwerk¹³⁸) gecontroleerd. De regelgeving schrijft de opname in het jaarverslag voor van een overzicht en een evaluatie van de werking van de voorzieningen volgens de door de minister te bepalen modaliteiten. Op 14 december 1998 vroeg het Rekenhof de minister welke maatregel hij terzake had genomen. Het merkte bovendien op dat de in de loop van het jaar uitgevoerde inspectie en beoordeling door de administratie moeten resulteren in verslagen, waarvan de betrokken instituten en instellingen een kopie moeten krijgen. Ook wees het erop dat de overgelegde verantwoordingsstukken niet altijd toelieten na te gaan of de bepaling over de door alle personeelsleden te volgen bijscholings- en vormingscursussen, strikt wordt nageleefd.

De Vlaamse Minister van Welzijn repliceerde dat de regelgeving voor de sector maatschappelijk opbouwwerk in het najaar van 1999 getoetst zal worden aan de bepalingen van het kwaliteitsdecreet. Bij die gelegenheid zal ook het *Departementaal Integratieproject* - erkenningen van onbepaalde duur, gekoppeld aan opvolging, begeleiding en kwaliteitsbewaking - van kracht worden. De minister stelde nog geen modaliteiten voor het jaarverslag te hebben bepaald, omdat de werkwijze die de voorzieningen volgen, voldoening geeft. De administratie zou geen moeilijkheden hebben vastgesteld inzake de naleving van de vormingsplicht. De voorzieningen zouden overigens langs verscheidene bronnen worden geëvalueerd. Verslagen worden daarbij niet stelselmatig opgesteld, maar alleen bij de vaststelling van afwijkingen of onregelmatigheden. De minister besloot dat waarschijnlijk te weinig aandacht naar de naleving van formele vereisten ging. De nieuwe regeling zou ten volle voldoen aan kwaliteitsborging en -bewaking.

Het Rekenhof repliceerde dat de jaarlijkse administratieve instructies voor het opstellen van de afrekening en het jaarverslag zouden kunnen dienen als basis voor de vereiste ministeriële richtlijnen. Het herhaalde dat stelselmatig verslagen moeten worden opgesteld over inspecties en beoordelingen.

De minister antwoordde dat de administratie in het najaar van 1999 een voorstel van onderrichtingen voor de jaarverslagen aan de bevoegde mi-

---

¹³⁸ Werkzaam onder de bepalingen van het besluit van de Vlaamse regering van 31 juli 1991 tot uitvoering van het decreet van 26 juni 1991 houdende erkenning en subsidiëring van het maatschappelijk opbouwwerk.

nister zal overleggen. Verder zal zij haar evaluatie van de werking van de voorzieningen uitwerken in een verslag en nagaan of aan de vormingsplicht werd voldaan. De minister kondigde ten slotte aan dat alle erkende organisaties minstens tweemaal zullen worden geïnspecteerd in het kader van een meerjarenplan.

OA 42 - Administratie Gezondheidszorg

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
42 Administratie Gezondheidszorg	10 Volksgezondheid	ngk	1.222,8	1.222,2	100,0	1.222,8	1.032,5	84,4	
		gk	178,8	177,0	99,0	130,9	5,2	4,0	
		bvj	9,1	8,3	91,7	9,1	7,9	86,8	
	20 Medisch-sociaal beleid	ngk	1.326,3	1.306,9	98,5	1.326,3	1.122,0	84,6	
		gk	488,4	433,2	88,7	488,4	247,6	50,7	
	Totaal OAFD 42		ngk	2.549,1	2.529,2	99,2	2.549,1	2.154,5	84,5
			gk	667,2	610,2	91,5	619,3	252,8	40,8
			bvj	9,1	8,3	91,7	9,1	7,9	86,8

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998

Programma 42.10 - Volksgezondheid

- *PR 42.10, BA 12.01 - Specifieke werkingskosten andere dan deze bedoeld in de overige basisallocaties*

Op 28 september 1998 merkte het Rekenhof enkele ongeoorloofde terugbetalingen op in de rekening en verantwoording d.d. 29 juni 1998 van de buitengewoon rekenplichtige van de administratie Gezondheidszorg. Enerzijds betrof het de terugbetaling van reiskosten aan een personeelslid van een vereniging die van de Vlaamse Gemeenschap al een jaarlijkse subsidie ontvangt op grond van een andere regelgeving. Anderzijds ging het om de terugbetaling aan personeelsleden van inschrijvingsgelden bij een beroepsorganisatie, terwijl een expliciete reglementaire basis voor deze terugbetaling ontbrak.

Op 18 december 1998 ging de Vlaamse Minister van Gezondheidsbeleid akkoord. Zij wees evenwel op de wettelijke verplichting voor sommige personeelsleden, aan te sluiten bij een beroepsorganisatie, ten einde hun ambtelijke taken te kunnen uitoefenen. In die gevallen vindt de minister het logisch dat de overheid, als werkgever, dergelijke verplichte bijdragen terugbetaalt.

Het Rekenhof ging in op het voorstel van de minister af te zien van terugvordering van de al uitbetaalde bedragen, te meer omdat zij had medege-deeld dat de administratie van Ambtenarenzaken werkte aan een regle-

mentering voor de terugbetaling van lidmaatschapsbijdragen aan beroepsorganisaties.

- *PR 42.10, BA 33.29 - Subsidie voor initiatieven voor thuisverzorging*

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de controle op de besteding van de subsidies verstrekt aan erkende samenwerkingsinitiatieven voor thuisverzorging niet altijd mogelijk was. Twee koepelorganisaties legden namelijk globale afrekeningen voor, in plaats van een individuele afrekening per erkend samenwerkingsinitiatief individueel¹³⁹). Voorts kon het Rekenhof een uitgavenpost in de afrekening van een van de organisaties niet aanvaarden bij gebrek aan verantwoording over de uiteindelijke besteding. De ordonnantie werd dan ook met 48.067 BEF verminderd. De Vlaamse Minister van Gezondheidsbeleid ging akkoord.

- *PR 42.10, BA 33.30 - Subsidies aan de Federaties van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg en de Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheidszorg*

Het Rekenhof merkte op 9 juli 1998 op dat de subsidie 1998 aan de VZW Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheidszorg (10 miljoen BEF) bij besluit van de Vlaamse regering moest worden toegekend¹⁴⁰), in plaats van bij ministerieel besluit. Het ging immers om een facultatieve toelage die niet nominatim in het begrotingsdecreet werd opgenomen. De Vlaamse Minister van Gezondheidsbeleid reageerde niet.

- *PR 42.10, BA 33.32 - Subsidies voor indicatorenverzameling met betrekking tot geestelijke gezondheidszorg*

De begroting 1997 liet na een facultatieve subsidie aan het UZ Gent voor indicatorenverzameling met betrekking tot geestelijke gezondheidszorg te machtigen. Het Rekenhof heeft de Minister van Gezondheidsbeleid dan ook op 17 februari en 17 maart 1998 medegedeeld zijn visum te moeten weigeren voor de ordonnanties houdende de subsidievoorschotten 1997 (in totaal 2.205.000 BEF). De begroting 1998 bevatte de vereiste machtiging wel.

---

¹³⁹ Zoals bepaald in artikel 11, §3, van het besluit van de Vlaamse regering van 21 december 1990 houdende coördinatie en ondersteuning van de thuisverzorging.

¹⁴⁰ Gelet op artikel 16, 2°, van het besluit van de Vlaamse regering van 19 december 1997 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering.

- *PR 42.10, BA 34.01 - Bijscholingscursussen in het kader van allerhande initiatieven in de gezondheidszorg*

Op 22 januari 1998 weigerde het Rekenhof zijn visum voor een toelage van 336.361 BEF ten voordele van een VZW, omdat de inkomsten hoger lagen dan de in aanmerking komende uitgaven. Op grond van het betrokken subsidiëeringsbesluit was de uitkering niet verantwoord. De Vlaamse Minister van Gezondheidsbeleid accepteerde de annulatie.

Programma 42.20 - Medisch-sociaal beleid

- *PR 42.20, BA 12.24 - Uitgaven in verband met dopingcontrole en medische sportcontrole*

Op 24 juni 1998 deed het Rekenhof de Vlaamse Minister van Gezondheidsbeleid mee dat het een van de erkenningsvoorwaarden voor keuringscentra¹⁴¹, namelijk het naleven van de reglementaire bepalingen inzake inhoud en frequentie van sportmedische keuring, niet kon controleren. Deze decretaal vereiste bepalingen waren immers nog niet uitgevaardigd. Bovendien moet de tegemoetkoming van de Vlaamse Gemeenschap, gelet op de aard van de uitgave, ten laste vallen van een basisallocatie die de budgettaire aanrekening van subsidies toelaat. Het Rekenhof viseerde niettemin de ordonnantie. De minister heeft nog niet geantwoord. Wel werden de tegemoetkomingen ten voordele van de erkende keuringscentra vanaf het begrotingsjaar 1999 aangerekend op basisallocatie 33.24 van programma 42.20 (*Subsidies i.v.m. medisch verantwoord sporten*).

- *PR 42.20, BA 33.51 - Convenanten die kaderen in de ondersteuning van lokale samenwerkingsinitiatieven inzake gezondheidszorg*

De uitbetalingen ingevolge contracten voor diensten gesloten door de Vlaamse Minister van Gezondheidsbeleid, schendden herhaaldelijk de bepalingen van de overeenkomsten. Zo beperkte een overeenkomst het budget van een onderzoeker tot de grenzen opgenomen in de begroting. Reizen verblijfkosten in het buitenland kwamen niet in aanmerking daar zij niet, zoals gestipuleerd in de overeenkomst, op voorhand door het bestuur werden toegestaan. Kosten die buiten de begroting van de overeenkomst vielen, konden niet in rekening worden gebracht. Evenmin was de verwerving van duurzame goederen in het kader van een overeenkomst toegelaten. Het Rekenhof verminderde de betrokken ordonnanties met een totaal bedrag van 455.284 BEF.

---

¹⁴¹ Vervat in artikel 35, §3, 1°, van het besluit van de Vlaamse regering van 23 oktober 1991 houdende uitvoering van het decreet van 27 maart 1991 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening.

In een van de drie gevallen antwoordde de minister dat zij akkoord ging met de opmerking en dat ze de vermindering onderschreef. In de andere gevallen reageerde ze niet.

- *PR 42.20, BA 33.52 - Subsidies voor interculturele bemiddelaars - VESOC*

Op 9 juli 1998 wees het Rekenhof erop dat de uitgave voor de interculturele bemiddelaars, gelet op haar aard en aanrekening, resulteerde in een toelage en derhalve het voorwerp van een subsidiebesluit moest zijn, in plaats van een overeenkomst. Met toepassing van artikel 55 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, moet dit besluit expliciet bepalen welke financiële verantwoording de subsidietrekker moet voorleggen.

Op 18 september 1998 antwoordde de Vlaamse Minister van Gezondheidsbeleid dat de tegemoetkoming aan de vereniging zou worden opgenomen in een subsidiebesluit, dat de financiële verantwoording zou specificeren.

OA 45 - Administratie Cultuur

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
45 Administratie Cultuur	10 Jeugdwerk	ngk	1.497,7	1.497,3	100,0	1.497,7	1.225,2	81,8	
		20 Volksontwikkeling en bibliotheken	ngk	3.992,0	3.990,6	100,0	3.992,0	3.289,9	82,4
			gk	0,0	0,0		18,9	8,8	46,8
			bvj	2,4	2,4	100,0	2,4	2,4	100,0
	30 Beeldende kunst en musea	ngk	344,1	339,2	98,6	360,7	196,9	54,6	
		gk	0,0	0,0		56,5	48,2	85,4	
		vrk	1,5	0,0	0,0	1,5	0,0	0,0	
	40 Muziek, letteren en podiumkunsten	ngk	2.981,2	2.976,4	99,8	3.003,3	2.762,0	92,0	
		bvj	0,6	0,6	96,9	0,6	0,5	88,4	
	50 Algemeen cultuur- beleid	ngk	906,7	894,0	98,6	906,7	624,8	68,9	
		gk	303,0	295,2	97,4	286,8	214,5	74,8	
		vrk	13,7	10,5	76,5	15,6	4,3	27,7	
		bvj	1,4	1,3	93,6	1,4	1,3	93,6	
	Totaal OAFD 45		ngk	9.721,7	9.697,6	99,8	9.760,4	8.098,8	83,0
			gk	303,0	295,2	97,4	362,2	271,6	75,0
			vrk	15,2	10,5	69,1	17,0	4,3	25,3
			bvj	4,4	4,3	97,5	4,4	4,2	96,4

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998

Programma 45.20 - Volksontwikkeling en bibliotheken

- *PR 45.20, BA 63.04 - Subsidies voor de aankoop, de nieuwbouw, verbouwing en de technische uitrusting van onroerende goederen voor de inrichting van openbare bibliotheken (decreet van 19 juni 1978)*

Een vaste subsidiebelofte van 5.500.000 BEF, verleend aan het stadsbestuur van Tielt, verviel, daar de stad geen gevolg had gegeven aan de contractuele voorwaarde binnen de 365 kalenderdagen, te rekenen vanaf de datum van betekening van de belofte van subsidie, de gunningsprocedure te starten. De Vlaamse Minister van Cultuur antwoordde op 24 maart 1999 beslist te hebben de bestaande vaste verbintenis over te dragen naar een nieuw ontwerp. Hij wees daarbij onder meer op het engagement van zijn voorganger en de meerwaarde van het nieuwe project.

Het Rekenhof wees erop dat ook het feit dat de gunning van de werken niet vóór 1 oktober 1991 had plaatsgevonden, aan de basis lag van het vervallen van de vaste subsidiebelofte van 20 december 1990 ⁽¹⁴²⁾. Het Rekenhof weigerde daarom zijn visum voor een ordonnantie van 2.217.925 BEF betreffende een eerste vorderingsstaat voor de uitgevoerde werken. De minister is op 12 augustus 1999 akkoord gegaan met de zienswijze van het Rekenhof.

Programma 45.40 - Muziek, letteren en podiumkunsten

- *PR 45.40, BA 34.02 - Subsidies voor de toekenning van de Vlaamse cultuurprijzen voor literatuur*

Het decreet van 16 november 1983 houdende instelling van een prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor vertaling van Nederlandse letterkunde, bepaalde het bedrag van deze prijs op 200.000 BEF. Bij ministerieel besluit werd deze prijs verhoogd tot 500.000 BEF. Het Rekenhof wees er op 10 december 1998 op dat tot die verhoging niet bij ministerieel besluit kan worden overgegaan, vermits het decreet niet voorzag in een delegatiebevoegdheid tot aanpassing van het bedrag. Het Rekenhof beperkte het bedrag bijgevolg tot dat bepaald door de decreetgever. Op 27 januari 1999 antwoordde de Vlaamse Minister van Cultuur dat hij zo spoedig mogelijk een ontwerp van decreetwijziging zou indienen.

---

¹⁴² Met toepassing van artikel 11, § 2, van het decreet van 20 maart 1991 betreffende het Investeringsfonds.

Programma 45.50 - Algemeen cultuurbeleid

- *PR 45.50, BA 33.04 - Allerhande uitgaven met betrekking tot de culturele ambassadeurs*

De controle op de aanwending van een subsidie verleend in het kader van het cultureel ambassadeursschap 1997, wees uit dat de betrokken VZW niet had voldaan aan alle in het subsidiebesluit opgenomen verplichtingen. Aangezien de Vlaamse Minister van Cultuur die wijziging van het programma niet voorafgaandelijk had goedgekeurd, weigerde het Rekenhof zijn visum voor de saldosubsidie van 500.000 BEF. De voorgelegde verantwoordingsstukken lieten de financiële controle van de subsidie niet toe. Tot op heden heeft de minister niet geantwoord.

- *PR 45.50, BA 71.01 - Aankoop van terreinen en gebouwen, geschiktmaking, renovatie en groot onderhoud of bouw van musea of constructie van gebouwen met culturele bestemming*

Het Rekenhof weigerde zijn visum voor een saldobetaling van werken aan een centrum omdat de werken zich op de voorziene voltooiingsdatum niet in staat van voorlopige oplevering bevonden. Nadat een nieuwe ordonnantie was voorgelegd, heeft het Rekenhof de maximumboete van 5 % van de aannemingssom⁽¹⁴³⁾ toegepast. De werken liepen immers 314 dagen vertraging op. De ordonnantie van 542.078 BEF werd dan ook met 417.858 BEF verminderd.

Het Rekenhof heeft nog in een aantal gevallen maximumboetes (2%) ingehouden⁽¹⁴⁴⁾, met name wegens te laat verstrekt bewijs van de gestorte borgtocht. De Vlaamse Minister van Cultuur heeft daarop nog niet gereageerd.

---

¹⁴³ Ter uitvoering van artikel 48, §3, 6°, van het ministerieel besluit van 10 augustus 1977.

¹⁴⁴ Overeenkomstig artikel 6, §2, van de algemene aannemingsvoorwaarden.

OA 49 - Diensten van de Secretaris-generaal

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
49 Diensten van de Secretaris- Generaal	10 Dotatie BLOSO	ngk	1.287,3	1.287,3	100,0	1.311,1	1.284,6	98,0
	20 Toerisme	ngk	1.065,1	1.065,1	100,0	1.120,2	1.012,3	90,4
		gk	127,0	127,0	100,0	113,4	4,0	3,6
		bvj	0,5	0,5	100,0	0,5	0,5	100,0
	40 Sport en recreatie	gk	15,0	15,0	100,0	5,0	3,3	65,0
	90 Algemene uitgaven WVC	gk	0,0	0,0		221,4	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 49</i>	ngk	2.352,4	2.352,4	100,0	2.431,2	2.296,8	94,5
		gk	142,0	142,0	100,0	339,8	7,3	2,1
		bvj	0,5	0,5	100,0	0,5	0,5	100,0

Totaal departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur

		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Totaal departement Welzijn, Volksge- zondheid en Cul- tuur	ngk	72.878,0	73.087,6	100,3	73.259,3	69.232,3	94,5
	gk	1.518,3	1.130,7	74,5	1.877,2	1.023,7	54,5
	vrk	21,3	14,2	66,5	23,1	8,0	34,4
	bvj	42,6	41,7	97,8	42,6	41,2	96,6
<i>Totaal alle kredieten departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur</i>		74.460,1	74.274,1	99,8	75.202,2	70.305,1	93,5

5. Departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw

OA 50 - Departement EWBL (algemeen)

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
50 departement EWBL (Alge- meen)	10 Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	33,8	0,6	1,9	34,0	0,4	1,3
	<i>Totaal OAFD 50</i>	vrk	33,8	0,6	1,9	34,0	0,4	1,3

OA 51 - Administratie Economie

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
51 Administratie Economie	10 Algemeen econo- misch beleid	ngk	1.265,6	1.249,8	98,7	1.268,8	1.247,7	98,3
		gk	36,5	36,0	98,6	278,7	181,8	65,2
		vrk	19,7	0,0	0,0	51,8	0,0	0,0
	20 Economisch onder- steuningsbeleid	ngk	7.685,5	7.685,5	100,0	7.685,5	7.685,5	100,0
	40 Buitenlandse handel en exportbevorde- ring	ngk	850,9	840,0	98,7	850,9	838,0	98,5
		gk	228,9	197,6	86,3	209,8	139,7	66,6
	50 Natuurlijke rijk- dommen en energie	ngk	41,6	35,1	84,3	41,6	9,8	23,5
		gk	109,2	100,2	91,8	115,8	85,2	73,6
	90 Extern economisch beleid	ngk	232,1	231,3	99,7	232,1	190,8	82,2
		gk	252,6	229,7	90,9	274,3	267,9	97,7
	<i>Totaal OAFD 51</i>	ngk	10.075,7	10.041,6	99,7	10.078,9	9.971,8	98,9
		gk	627,2	563,5	89,8	878,6	674,6	76,8
		vrk	19,7	0,0	0,0	51,8	0,0	0,0

Programma 51.10 - Algemeen economisch beleid

- PR 51.10, BA 12.90 - Allerhande uitgaven door de Participatiemaatschappij Vlaanderen in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest (PMV)

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
vrk	19.718.234	0	0	51.831.712	0	0

Het onderhavig variabel krediet is verbonden aan het luik *Courante Ver-richtingen* van het rollend fonds van de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV). Uitgaven op dit variabel krediet kunnen in principe slechts nadat daartoe middelen ter beschikking zijn gesteld vanuit het rollend fonds. De Vlaamse Minister van Economie vraagt echter uiterst zelden inkomsten

van het rollend fonds door te storten naar het variabel krediet¹⁴⁵). Dit houdt in dat alle inkomsten op het rollend fonds van de PMV blijven. Bijgevolg doet de PMV de uitgaven rechtstreeks, zonder dat er een verband met de begroting is. In 1998 gaf de PMV op deze wijze 52.062.567 BEF uit zonder transfer vanuit de begroting.

- *PR 51.40, BA 81.01 - Toekenning van leningen aan instellingen, verenigingen en ondernemingen voor initiatieven genomen ter bevordering van de export*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	29.600.000	17.686.982	59,8	20.000.000	3.738.663	18,7

Exportgerichte initiatieven konden zowel subsidies (basisallocatie 33.01) als leningen (basisallocatie 81.01) bekomen. Van leningen werd steeds minder gebruik gemaakt. Vanaf 1999 is het besluit van de Vlaamse regering van 19 januari 1999 tot vaststelling van de voorwaarden en de regels inzake de toekenning van subsidies voor exportbevorderende activiteiten in werking getreden, waardoor geen leningen meer kunnen worden toegekend. Deze basisallocatie is dus uitdovend.

OA 52 - Administratie Werkgelegenheid

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
52 Administratie Werkgelegen- heid	10 Beroepsopleiding	ngk	3.236,0	3.234,6	100,0	3.236,0	3.231,3	99,9
	20 Midden- standsvorming	ngk	1.860,4	1.860,2	100,0	1.860,4	1.860,2	100,0
	40 Werkgelegenheid	ngk	25.007,6	23.824,6	95,3	25.203,4	23.644,6	93,8
	<i>Totaal OAFD 52</i>	ngk	30.104,0	28.919,4	96,1	30.299,8	28.736,1	94,8

¹⁴⁵ Overeenkomstig artikel 4 van de overeenkomst van 1 september 1995 met betrekking tot de bijzondere opdrachten Vlaams Gewest tussen de GIMV en het Vlaams Gewest, zoals gewijzigd bij addendum van 29 juli 1996.

OA 53 - Administratie Binnenlandse Aangelegenheden**1. Kredietaanwending**

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
53 Administratie Binnenlandse Aangelegenheden	10 Lokale en regionale besturen	ngk	52.254,7	51.139,3	97,9	52.254,7	49.809,3	95,3	
		gk	206,9	179,0	86,5	200,6	175,1	87,3	
	20 Sociaal Impulsfonds	gk	7.009,9	6.804,9	97,1	8.171,4	6.529,7	79,9	
		vrk	34,3	3,6	10,5	34,3	1,3	3,8	
	<i>Totaal OAFD 53</i>		ngk	52.254,7	51.139,3	97,9	52.254,7	49.809,3	95,3
			gk	7.216,8	6.983,9	96,8	8.372,0	6.704,8	80,1
			vrk	34,3	3,6	10,5	34,3	1,3	3,8

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998*Programma 53.20 - Sociaal Impulsfonds*

- *PR 53.20, BA 12.03 - Uitgaven in het kader van het Sociaal Impulsfonds voor vorming, begeleiding, informatie en sensibilisering van het herstel van de leef- en omgevingskwaliteit van achtergestelde buurten en bestrijding kansarmoede*

Het Rekenhof verminderde op 10 september 1998 met 218.454 BEF een terugbetaling aan een VZW van de kosten voor het opzetten van een actieonderzoek naar de mogelijkheden van en drempels voor een samenwerking tussen provincie en lokale besturen in het kader van het stedelijk beleid. Met toepassing van de onderzoeksovereenkomst en de interpretatieve bijlage ervan, kwamen namelijk enkel werkingskosten voor terugbetaling in aanmerking. Bovendien mochten *overheadkosten* geen personeelskosten omvatten. Bij ontstentenis van een gedetailleerde projectbegroting werden bovendien loon- en restaurantkosten, gemaakt door de rechtstreekse contractant van de overheid, van een gewestelijke tegemoetkoming uitgesloten. De minister antwoordde op 14 december 1998 dat de VZW hiervan op de hoogte zou worden gebracht.

OA 54 - Landbouw

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
54 Landbouw	10 Land- en tuinbouw	ngk	1.767,3	1.659,1	93,9	1.767,3	1.513,7	85,6	
		vrk	31,2	21,6	69,1	69,0	23,2	33,6	
	<i>Totaal OAFD 54</i>		ngk	1.767,3	1.659,1	93,9	1.767,3	1.513,7	85,6
			vrk	31,2	21,6	69,1	69,0	23,2	33,6

Programma 54.10 - Land- en tuinbouw

- *PR 54.10, BA 12.21 - Uitgaven met betrekking tot bedrijfsbegeleiding en bedrijven in moeilijkheden*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	8.100.000	0	0	8.100.000	0	0

Deze basisallocatie is bedoeld voor uitgaven ter uitvoering van het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 en het ministerieel besluit van 25 mei 1998, beide betreffende steun aan de bedrijfsbegeleiding van land- en tuinbouwbedrijven in financiële moeilijkheden. Deze regelgeving is zeer recent. Dossiers werden dan ook nog niet voorgelegd.

- *PR 54.10, BA 53.03 - Ondersteuning van milieuvriendelijke landbouwproductiemethoden in het kader van EU-verordening nr. 2078/92*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	21.500.000	3.635.000	16,9	21.500.000	3.635.000	16,9

De aanwending van deze basisallocatie bleef laag doordat de reglementering zo recent is dat nog geen dossiers werden ingediend. De uitgaven op deze basisallocatie zijn immers gebaseerd op het decreet van 17 maart 1998 houdende diverse beleidsbepalingen, het besluit van de Vlaamse regering van 17 december 1997 betreffende de toekenning van een premie voor de inschrijving van een merrieveulen of van een veulen in het stamboek van het Belgisch trekpaard en het besluit van de Vlaamse regering van 13 april 1999 betreffende de toekenning van subsidies om landbouwproductiemethoden toe te passen en het sluiten van beheersovereenkomsten ter uitvoering van EEG-verordening 2078/92 van de Raad van 30 juni 1992 betreffende landbouwproductiemethoden die verenigbaar zijn met de eisen inzake milieubescherming en betreffende natuurbeheer.

Totaal departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw

		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Totaal departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw	ngk	94.201,7	91.759,5	97,4	94.400,8	90.030,8	95,4
	gk	7.844,0	7.547,4	96,2	9.250,6	7.379,5	79,8
	vrk	119,1	25,8	21,7	189,2	24,9	13,2
<i>Totaal alle kredieten departement EWBL</i>		102.164,8	99.332,7	97,2	103.840,5	97.435,2	93,8

6. Departement Leefmilieu en Infrastructuur

Bijzonder onderzoek: de organisatie van de interne controle op de warenrekeningen

De voorbije jaren heeft het Rekenhof diverse opmerkingen geformuleerd over een groot aantal warenrekeningen over de jaren 1995, 1996 en 1997, afgelegd door rekenplichtigen van het departement Leefmilieu en Infrastructuur. Herhaaldelijk heeft het opgemerkt dat rekeningen niet werden overgelegd, dat voor nieuwe magazijnen geen rekenplichtige werd aangesteld, dat bij overgezonden rekeningen verantwoordingsstukken ontbraken en dat overgelegde rekeningen niet waren ondertekend door de bevoegde verantwoordelijken.

De problemen met de warenrekeningen van de administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten kwamen uitvoerig aan bod op een vergadering van 13 maart 1997 met de bevoegde directeur-generaal, de betrokken afdelingshoofden en vertegenwoordigers van het Rekenhof.

Op 1 april 1997 heeft het Rekenhof, naar aanleiding van de controle op de warenrekeningen van de administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten, bij de Vlaamse Minister van Openbare Werken aangedrongen op een voorafgaande controle van de rekeningen, voor ze aan het Rekenhof worden voorgelegd, zoals in paragraaf 66 van de *Instructie op de comptabiliteit van de materialen en van het materieel* voorgeschreven (verificatie ter plaatse door revisoren-boekhouding). Het Rekenhof wenste samen met de overgelegde rekeningen een controleverslag te ontvangen waaruit blijkt dat de interne controle in de administratie effectief heeft gewerkt.

Op 28 april 1997 pleitte het Rekenhof bij de minister voor een betere organisatie van het beheer van de waren, de daarmee verband houdende interne controle en de financiële rapportering, niet alleen in de administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten, maar in het gehele departement Leefmilieu en Infrastructuur. Het wees daarbij op de volgende principes:

- de administratie moet toezien op de strikte naleving van de bestaande reglementering en instructies uitvaardigen over de comptabiliteit van de materialen en het materieel;
- de comptabiliteit over waren moet informatie kunnen verstrekken voor een effectief, efficiënt en zuinig beleid;
- een degelijk intern controlesysteem op de warenrekeningen vergt de aanwezig van een interne controledienst bestaande uit revisoren-boekhouding van het hoofdbestuur, en een jaarlijkse fysieke inventariscontrole;
- door de bevoegde ambtenaren behoorlijk ondertekende rekeningen dienen tijdig aan het Rekenhof te worden overgelegd;
- de rekeningen moeten vergezeld gaan van de interne-controlerapporten van het departement;
- het departement Leefmilieu en Infrastructuur mag controles die het zelf moet uitvoeren, niet systematisch afwentelen op het Rekenhof.

Bij ontstentenis van een antwoord heeft het Rekenhof de minister op 8 december 1997 gevraagd welke maatregelen inmiddels binnen zijn administratie waren genomen voor een interne controle op de warenrekeningen.

De minister antwoordde op 25 maart 1998 dat de afdeling Boekhouding en Begroting van het departement Leefmilieu en Infrastructuur de warenrekeningen van de administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten verifieert op bewijsstukken in het bundel en niet met een fysieke controle ter plaatse.

Het Rekenhof antwoordde op 15 december 1998 geen genoeg te kunnen nemen met deze uitleg. Het herhaalde zijn vraag naar een beter beheer van de waren, een efficiënte interne controle en financiële rapportering en vroeg welke acties tot dan waren genomen om de bovengenoemde principes in de praktijk te brengen. Het zou geen rekeningen meer afsluiten als niet kon worden aangetoond dat een degelijk intern controlesysteem binnen het departement de juistheid van de gegevens kon waarborgen.

De minister deelde op 26 februari 1999 mede dat de directieraad van het departement op 12 januari 1999, na akte te hebben genomen van het standpunt van het Rekenhof, had ingestemd met de uitvoering van de interne controleopdracht van de warenrekeningen en met de aanpak en het actieplan zoals voorgesteld door de afdeling Boekhouding en Begroting:

- zij onderschreef integraal de principes die het Rekenhof voor de interne controle vooropstelde;
- de controle zou zeer gedetailleerd zijn;
- jaarlijks zou een fysieke controle in alle magazijnen plaatsvinden;
- in het nodige personeel zou worden voorzien;
- de interne controle zou in 1999 definitief van start gaan, afhankelijk van de werving van twee revisoren-boekhouding die, luidens het actieplan, de controledienst moesten versterken;
- in afwachting van die start, zou de afdeling Boekhouding de rekeningen 1998 aan een eerste vormelijke en een deels inhoudelijke controle onderwerpen, voor voorlegging aan het Rekenhof.

Het Rekenhof antwoordde de minister op 4 mei 1999 akte te hebben genomen van de beslissing van de directieraad van het departement. In afwachting van de start van de interne controle, zou het de overgelegde rekeningen 1998 afsluiten, op voorwaarde dat ze deugdelijk zouden zijn ondertekend, gestaafd met verantwoordingsstukken en vergezeld van een controlerapport van de afdeling Boekhouding en Begroting.

Op 21 juni 1999 deelde de Vlaamse Minister van Openbare Werken mede dat de Vlaamse Minister van Ambtenarenzaken op 3 mei 1999 akkoord ging met de werving van twee deskundigen voor de controle van de warenrekeningen bij de afdeling Boekhouding en Begroting, in het kader van het vervangingswervingsplan 1999. De minister stelt de definitieve start van de interne controle, afhankelijk van de beschikbare wervingsreserve bij het Vast Wervingssecretariaat, in het vooruitzicht voor het laatste kwartaal van 1999.

OA 60 - Administratie Algemene Administratieve Diensten

organisatieafdeling	programma	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
60 Administratie Algemene Ad- ministratieve Diensten	10 Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	-1,0	0,0	0,0	-0,1	0,0
	<i>Totaal OAFD 60</i>	vrk	-1,0	0,0	0,0	-0,1	0,0

OA 61 - Administratie Leefmilieu, Natuur, Land- en Waterbeheer**1. Kredietaanwending**

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
61 Administratie Leefmilieu, Na- tuur, Land- en Waterbeheer	10 Leefmilieu	ngk	6.759,9	6.747,6	99,8	6.759,9	6.675,5	98,8	
		gk	367,8	218,2	59,3	506,7	272,1	53,7	
		bvj	12,9	12,7	98,5	12,9	12,7	98,5	
	20 Natuur	ngk	81,1	79,3	97,8	81,1	75,7	93,4	
		gk	5,8	5,3	92,1	92,6	39,8	43,0	
	30 Bos en groen	ngk	70,0	67,9	97,0	70,0	63,9	91,3	
		gk	101,1	90,2	89,3	93,0	73,4	78,9	
		vrk	74,2	38,3	51,6	74,2	38,3	51,6	
	40 Landbeheer	ngk	835,8	834,7	99,9	835,8	803,4	96,1	
		gk	485,0	475,2	98,0	486,6	436,8	89,8	
		vrk	148,5	41,2	27,7	178,8	30,8	17,2	
	50 Waterbeheer	ngk	426,1	426,0	100,0	426,1	109,3	25,7	
		gk	559,8	552,6	98,7	552,3	383,9	69,5	
		vrk	124,6	22,6	18,2	127,1	2,0	1,6	
		bvj	7,0	7,0	99,8	7,0	7,0	99,8	
	<i>Totaal OAFD 61</i>		ngk	8.172,9	8.155,5	99,8	8.172,9	7.727,9	94,6
			gk	1.519,5	1.341,6	88,3	1.731,2	1.206,0	69,7
			vrk	347,3	102,1	29,4	380,1	71,1	18,7
			bvj	19,9	19,7	98,9	19,9	19,7	98,9

Programma 61.10 - Leefmilieu

- *PR 61.10, BA 61.41 - Subsidies aan de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) voor investeringskosten en honoraria met inbegrip van de uitbouw van de meetnetten water en lucht en de uitbouw van de milieudatabank*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	261.700.000	118.520.000	45,3	378.500.000	151.976.900	40,2

Wat de bovengemeentelijke waterzuiveringsinstallaties betreft, konden alle resterende dossiers, door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) ingediend, in 1998 worden vastgelegd. Een gedeelte van deze dossiers werd op het einde van 1998 geordonnanceerd, de rest in januari 1999. Een grote eindafrekening van een waterzuiveringsdossier (Genk *De Maten* - uitbreiding) kreeg om diverse organisatorische redenen geen tijdige afhandeling.

Wat de uitbouw van de meetnetten betreft, werden minder informatiseringsdossiers ingediend dan geraamd. Dit was onder meer te wijten aan de tijd nodig voor voorafgaande analyses en studies voor het opstellen van het bestek, alsmede aan de beperkte menskracht die de VMM voor de voorbereiding en behandeling van deze dossiers kon vrijmaken. Daarenboven werd een dossier aangaande levering van 50 PC's niet vastgelegd, daar de verwerving door de VMM van de PC's voor andere doeleinden dan de exploitatie en het beheer van de meetnettenstations en de laboratoria, niet voor een gewestbijdrage in aanmerking komt.

Ten slotte werd 7.591.000 BEF voor de levering van een LIMS (Laboratory Information Management System) maar in januari 1999 vastgelegd. De Inspectie van Financiën had namelijk op 18 november 1998 bijkomende inlichtingen gevraagd en pas op 18 december 1998 een gunstig advies gegeven, nadat de vereiste informatie was verstrekt.

Programma 61.20 - Natuur

- *PR 61.20, BA 14.04 - Gewoon onderhoud van de beplantingen, parken, enz.*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	0	0		9.100.000	0	0

- *PR 61.20, BA 14.07 - Aanleg en verbetering van openbare parken en plantsoenen op het gewestdomein in het raam van het groenplan (met inbegrip van daartoe strekkende proefaanplantingen)*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	0	0		8.700.000	985.684	11,3

- *PR 61.20, BA 71.61 - Verwerven van natuurgebieden, natuurreservaten en terreinen bestemd voor de aanleg ervan met inbegrip van de tot deze domeinen behorende inrichtingen en constructies*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	0	0		38.600.000	6.745.000	17,5

In 1995 werden sommige bevoegdheden naar het MINA-fonds overgeheveld, zoals het Vlaams Impulsprogramma Natuurontwikkeling, de verwerving van bossen en groene ruimten (basisallocatie 71.61), het gewoon on-

derhoud van beplantingen en parken (basisallocatie 14.04) en de aanleg en verbetering van openbare parken en plantsoenen (basisallocatie 14.07). Voor de uitbetaling van de bestaande vastleggingen werd nog wel in ordonnanceringskredieten voorzien. De onderaanwending in 1998 is het gevolg van een overraming van deze uitgaven. Basisallocatie 71.61 omvatte een bufferkrediet waarop de vastleggingen van vóór 1995 die werden behouden, konden worden geordonneerd. Wegens het uitdovend karakter van deze basisallocatie wordt hierop steeds minder een beroep gedaan.

Programma 61.30 - Bos- en groen

- *PR 61.30, BA 12.63 - Boskartering, bosinventarisatie en uitgaven van alle aard in verband met beleidsgerichte studies en modelprojecten, op het gebied van bosbouw, groenvoorziening, jacht, vogelbescherming en riviervisserij in Vlaanderen in internationaal verband overeenkomstig internationale verdragen en andere verplichtingen*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonneerd	aanwending in %
gk	28.000.000	25.375.417	90,6	26.600.000	11.945.224	44,9

De lage ordonnanceringsgraad op deze basisallocatie is vooral te wijten aan het lage vastleggingspercentage in 1997 en de te geringe administratieve ondersteuning van de meeste onderzoeksbureaus en wetenschappelijke instellingen, die vaak geen tussentijdse schuldvorderingen indienen, maar slechts op het einde van het project één globale schuldvordering inleveren.

- *PR 61.30, BA 12.91 - Werkingskosten ter uitvoering van het Visserijfonds*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonneerd	aanwending in %
vrk	56.391.081	33.353.999	59,1	56.391.081	33.353.999	59,1

Deze basisallocatie kende een lage aanwending doordat een groot gedeelte van de beschikbare budgetten voor visuitzetting pas in het voorjaar van 1999 werd verbruikt.

- *PR 61.30, BA 73.91 - Kapitaaluitgaven ter uitvoering van het Visserijfonds*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonneerd	aanwending in %
vrk	17.858.650	4.936.867	27,6	17.858.650	4.936.867	27,6

De onderaanwending is te wijten aan de omstandigheid dat infrastructuurwerken afhankelijk zijn van overleg met de beheerders van de waterlopen en aldus over verscheidene jaren worden uitgespreid.

Programma 61.40 - Landbeheer

- *PR 61.40, BA 33.01 - Subsidies aan privaatrechtelijke rechtspersonen en natuurlijke personen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	7.500.000	5.768.680	76,9	0	0	

- *PR 61.40, BA 63.21 - Subsidies aan de Vlaamse Landmaatschappij, aan provincies, gemeenten, polders, wateringen, ruilverkavelingscomités en door de Vlaamse regering aangewezen publiekrechtelijke rechtspersonen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	30.800.000	29.138.135	94,6	0	0	

In de vorige jaren bleven deze kredieten ongebruikt. Sinds het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 houdende subsidiëring van de landinrichtingswerken op 7 mei 1998 in werking is getreden, is de aanwending van deze kredieten aangevangen.

- *PR 61.40, BA 85.90 - Terugvorderbare voorschotten aan de Vlaamse Landmaatschappij met het oog op de aankoop en afstand van landeigendommen in het kader van de ruilverkaveling en de landinrichting, bedrijfskapitaal te verlenen aan de VLM om de financiering van de ruilverkavelingscomités te verzekeren*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
vrk	143.799.016	40.000.000	27,8	173.799.016	30.000.000	17,3

Wegens een herziening van de prioriteiten, vond een herverdeling plaats van 69 miljoen BEF van basisallocatie 61.90 (technische uitgaven met betrekking tot de ruilverkaveling) naar basisallocatie 85.90 (aankoop van landeigendommen)⁽¹⁴⁶⁾. Om het ruilverkavelingsprogramma vlot te laten verlopen was het nodig in meer kredieten te voorzien voor de aankoop van gronden voor nieuwe ruilverkavelingsprojecten. Bovendien werden in 1998 66,4 miljoen BEF toegewezen ontvangsten geboekt. Aangezien een belang-

¹⁴⁶ Besluit van de Vlaamse regering van 1 december 1998 tot herverdeling van basisallocaties van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998.

rijk deel van de toegewezen ontvangsten en de herverdeling pas in de laatste maanden van 1998 werden gerealiseerd, kon slechts 40 miljoen BEF in 1998 worden vastgelegd. Het saldo van het variabel krediet werd overgedragen naar 1999.

Om dezelfde redenen bleef ook de aanwending van de ordonnanceringskredieten laag. Zo geschiedde de vastlegging van de bovengenoemde 40 miljoen BEF zo laat, dat zij niet meer kon worden geordonnanceerd.

Programma 61.50 - Waterbeheer

- *PR 61.50, BA 51.90 - Fonds voor het Grondwaterbeheer*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
vrk	23.813.396	0	0	23.813.396	0	0

Het Fonds voor het Grondwaterbeheer is nog niet operationeel. Uitgaven erop zijn pas mogelijk nadat de Vlaamse regering het *raadgevend comité* heeft opgericht⁽¹⁴⁷⁾. Om die reden kon op deze basisallocatie geen bedrag worden vastgelegd, noch geordonnanceerd.

- *PR 61.50, BA 63.20 - Subsidies aan polders en wateringen voor de verbetering van onbevaarbare waterlopen en van de waterhuishouding. Subsidies aan polders en wateringen voor aankoop van en infrastructuurwerken aan administratieve gebouwen*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	27.940.000	26.023.000	93,1	47.100.000	22.705.000	48,2

Het niet halen van de voorziene planning verstoortte het ordonnanceringsritme: Polders en Wateringen stuurde onvoldoende dossiers door naar de afdeling Water van Aminal. In het kader van de budgetcontrole 1998, werd van deze basisallocatie bovendien 19,46 miljoen BEF herschikt, waarvan 8,76 miljoen BEF naar basisallocatie 12.59 ging (studies toegepast wetenschappelijk onderzoek inzake oppervlakte-, grond- en drinkwater) voor de onderzoeksvereenkomst Nitraten, en 10,70 miljoen BEF naar basisallocatie 73.20 (investeringskosten voor beheer van oppervlaktewater, grond- en drinkwater) voor het urgentiebeleid in verband met de onbevaarbare waterlopen naar aanleiding van de overstromingen in 1998.

¹⁴⁷ Met toepassing van hoofdstuk 4 van het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer.

- *PR 61.50, BA 73.90 - Fonds voor de Waterhuishouding*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnanceerd	aanwending in %
vrk	100.741.713	22.645.888	22,5	103.266.551	2.048.483	2

De variabele kredieten op het Fonds voor Waterhuishouding dienen voornamelijk voor uitgaven en investeringen in regio's die Europese subsidies bekwamen. Het beperkte krediet leert dat het slechts om een gering aantal dossiers ging. Dat slechts 22,5% werd vastgelegd, is te wijten aan noodgedwongen uitstel van een dossier met een jaar.

2. Bijzondere onderzoek: drinkwatervoorziening

Het Rekenhof heeft een analyse gemaakt van de drinkwatervoorziening in Vlaanderen. De bevindingen ervan zijn opgenomen op p. 430 e.v. van dit boek.

OA 62 - Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon-nanceerd	aanwending in %	
62 Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen	10 Ruimtelijke orde-ning, stedenbouw en Grondbeleid	ngk	51,8	38,9	75,1	51,8	8,1	15,7	
		gk	334,4	286,1	85,6	645,3	407,3	63,1	
		vrk	390,9	33,9	8,7	390,9	33,8	8,7	
	20 Monumenten en landschappen	ngk	116,4	116,3	99,9	116,4	89,0	76,5	
		gk	1.525,2	1.523,8	99,9	1.184,1	1.045,8	88,3	
		vrk	23,4	5,0	21,4	24,7	5,4	21,9	
	40 Huisvesting	ngk	4.354,4	4.205,4	96,6	4.585,4	4.110,1	89,6	
		gk	6.697,9	4.797,2	71,6	6.499,7	6.119,9	94,2	
		vrk	482,3	85,0	17,6	579,0	96,5	16,7	
	60 Sociaal grond- en woningbeleid	ngk	230,0	230,0	100,0	275,0	200,0	72,7	
		gk	0,0	0,0		14,5	4,7	32,5	
		bvj	16,6	16,5	99,5	16,6	0,0	0,0	
	Totaal OAFD 62		ngk	4.752,6	4.590,6	96,6	5.028,6	4.407,2	87,6
			gk	8.557,5	6.607,1	77,2	8.343,6	7.577,7	90,8
			vrk	896,7	123,9	13,8	994,5	135,7	13,6
			bvj	16,6	16,5	99,5	16,6	0,0	0,0

Programma 62.10 - Ruimtelijke ordening, stedenbouw en Grondbeleid

- *PR 62.10, BA 34.90 - Schadevergoeding door het gewest verschuldigd in aangelegenheden van ruimtelijke ordening, lastens het Fonds voor de Ruimtelijke Ordening met inbegrip van de planschadevergoeding, betalingen, inkopen van percelen en verrekeningen zoals omschreven in artikelen 35, 37 en 40 en uitvoeringsbesluiten zoals omschreven in artikel 68 van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996 van de wet van 29 maart 1962*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
vrk	390.291.215	33.893.883	8,7	390.211.263	33.813.931	8,7

Het Vlaams Gewest heeft de afgelopen jaren een beter verweer gevoerd voor de rechtscolleges. Dit had langere procedures, maar ook lagere bedragen voor de te betalen planschade als gevolg. Daardoor bleef de aanwending van de kredieten laag.

- *PR 62.10, BA 40.20 - Subsidie voor intergewestelijke en internationale grensoverschrijdende projecten alsmede de cofinanciering voor communautaire initiatieven inzake ruimtelijke ordening*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	9.000.000	5.141.880	57,1	7.000.000	0	0

Deze budgetten zijn grotendeels bestemd voor deelname aan transnationale projecten in het kader van het Europese Interreg programma *North Western Metropolitan Area*. Vertragingen op het voorziene tijdschema bij de Europese instanties beperkte de vastlegging tot een budget van 5,1 miljoen BEF. Voor deze vastleggingen werden de schuldvorderingen pas in de loop van 1999 ingediend.

- *PR 62.10, BA 43.01 - Subsidies aan provincies, gemeenten, OCMW's, openbare instellingen en besturen voor de uitvoering van een grond- en pandenbeleid (decreet van 16.06.1982 en 24.07.1996) en allerhande uitgaven hieraan verbonden*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	75.000.000	67.781.129	90,4	73.500.000	3.265.666	4,4

Voor het grond- en pandenbeleid bleef in 1998 ruim 70 miljoen BEF on-aangewend. Deze subsidies werden in 1998 voor het eerst op het programma 62.1 vastgelegd. Voordien hoorden ze onder programma 62.6 (sociaal grond- en woningbeleid). Gelet op de voorwaarden die voor de uitbetaling moeten worden nageleefd, geschiedt de ordonnanciering haast nooit in hetzelfde jaar als de vastlegging. De vastleggingen van 1998 op programma

62.1 konden dan ook niet in 1998 worden geordonnanceerd, terwijl de vroegere vastleggingen nog uitdovend op het programma 62.6 werden geordonnanceerd.

- *PR 62.10, BA 43.02 - Ondersteuning van strategische projecten in het kader van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	10.700.000	0	0	10.700.000	0	0

Aangezien de Vlaamse regering de voorwaarden voor erkenning en subsidiëring van strategische projecten nog niet definitief heeft bepaald, konden op de onderhavige basisallocatie geen vastleggingen worden genomen.

Programma 62.40 - Huisvesting

- *PR 62.40, BA 12.02 - Lasten van het Vlaams Gewest bij het verzekeren van particulieren tegen inkomensverlies in geval van onvrijwillige en volledige werkloosheid en arbeidsongeschiktheid*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	105.000.000	0	0	105.000.000	0	0

De begroting 1996 bevatte al kredieten voor de verzekering van particulieren tegen inkomensverlies, maar in 1998 kenden zij nog steeds geen aanwending. Het regelgevende besluit van de Vlaamse regering ter uitvoering van artikel 80 van de Vlaamse Wooncode dateert van 12 mei 1998 en trad in werking op 1 mei 1998. Gebruikmakend van de mogelijkheid van artikel 2, laatste lid, van dit besluit besteedde het Gewest de verzekering uit aan een verzekeringsmaatschappij. Die maatschappij diende haar eerste vorderingsstaat voor door het Vlaams Gewest te betalen verzekeringspremies echter maar in het voorjaar van 1999 in, wat de begroting 1998 niet meer belastte.

- *PR 62.40, BA 41.16 - Dotatie aan de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij in het kader van het tewerkstellingsprogramma*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	64.154.887	20.482.000	31,9	295.213.269	141.734.611	48,0

Begrotingsruiters hebben de kredieten op basisallocatie 41.16 al meermaals overgedragen. Zoals in de voorgaande jaren, is ook in 1998 maar ongeveer de helft aangewend. Een oorzaak voor deze onderaanwending ligt in het feit dat dit programma slaat op talrijke kleine renovatiewerken, waarvoor telkens relatief strenge procedures inzake overheidsopdrachten gelden.

- *PR 62.40, BA 63.64 - Subsidies in de agglomeraties Antwerpen en Gent in het kader van de renovatie van woningen en gebouwen en van de bouw van nieuwe woningen*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	961.800.000	232.831.467	24,2	113.300.000	67.197.784	59,3

- *PR 62.40, BA 63.65 - Subsidies buiten de agglomeraties Antwerpen en Gent in het kader van de renovatie van woningen en gebouwen en van de bouw van nieuwe woningen*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	1.497.400.000	338.983.716	22,6	97.800.000	61.208.747	62,6

De kredieten voor subsidiëring van woningrenovatie en -bouw werden in 1998 voor minder dan 25 % vastgelegd. De inwerkingtreding op 1 mei 1997 van het besluit van de Vlaamse regering van 19 december 1996 houdende vaststelling van de procedure inzake de programmering en de subsidiëring van operaties en werken die voor sociale doeleinden worden uitgevoerd, verschoof het vastleggingsmoment van de ontwerpfase naar de aanbesteding. De Vlaamse Huisvestingsmaatschappij heeft berekend dat de impact van de verschuiving van het vastleggingsmoment 120 werkdagen per project bedraagt. Bovendien hevelde de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij sommige, nochtans als subsidie geprogrammeerde, projecten over naar het eigen investeringsprogramma.

Programma 62.60 - Sociaal grond- en woningbeleid

- *PR.62.60, BA 61.11 - Dotatie aan het Investeringsfonds voor grond- en woonbeleid voor Vlaams-Brabant (Vlabinvest)*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	200.000.000	2000.000	100	200.000.000	200.000.000	100

Het betreft een financiële transfer naar de betrokken pararegionale instelling en geeft geen informatie over de realisatie van de projecten.

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998

Programma 62.10 - Ruimtelijke ordening, stedenbouw en grondbeleid

- *PR 62.10 - BA 63.15 - Subsidie aan de lagere overheden voor stadsvernieuwing*

Het Rekenhof heeft zijn visum geweigerd voor twee ordonnanties van respectievelijk 1.248.442 BEF en 96.000 BEF ten voordele van een intercommunale vereniging voor de bouw van 13 woningen, gelegen in een herwaarderingsgebied. De onderliggende schuldvorderingen waren immers, tot bewijs van het tegendeel, verjaard¹⁴⁸).

Programma 62.20 - Monumenten en landschappen

- *PR 62.20, BA 33.07 - Subsidie aan de VZW “Monumentenwacht Vlaanderen”*

Het Rekenhof heeft op 28 januari 1999 het saldo van de facultatieve subsidie 1997 aan de VZW Monumentenwacht Vlaanderen verminderd met 750.494 BEF, zijnde het excedent van de algemene werkingsreserve 1997 ten opzichte van de reglementair begrensde, maximale gecumuleerde reserve. Bovendien merkte het Rekenhof op dat de sociale voorzieningen wel degelijk als een reserve (weliswaar met een specifiek doel, nl. het sociaal passief) moeten worden beschouwd, en niet als een voorziening voor risico's en kosten, noch als een schuld op korte of lange termijn. De Vlaamse Minister van Cultuur antwoordde op 22 maart 1999 dat deze vermindering terecht was.

Programma 62.40 - Huisvesting

- *PR 62.40, BA 33.61 - Subsidie aan huurdersorganisaties*

Het Rekenhof heeft op 18 augustus 1998 zijn visum geweigerd voor de ordonnanciering van de saldi van de toelagen 1997 aan de huurdersbonden die een facultatieve toelage 1994 hadden ontvangen. De bonden hadden immers nog geen verantwoording gegeven van de aanwending van die facultatieve toelagen¹⁴⁹) (problematiek van de reservevorming door de huurdersbonden). Het Rekenhof annuleerde of verminderde de drie betrokken ordonnanties ten belope van 270.000 BEF, 11.450 BEF en 2.576.017 BEF.

---

¹⁴⁸ Op grond van artikel 100, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

¹⁴⁹ Ter uitvoering van de artikelen 55 tot en met 58 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

Het formuleerde ook opmerkingen over de boekhouding die een aantal huurdersbonden voerden.

Uit het antwoord van de Minister van Huisvesting van 17 december 1998 blijkt dat de huurdersbonden ervoor opteerden de facultatieve middelen 1994 gespreid over de erkenningsperiode, die loopt tot einde 2000, aan te wenden om werkings- en personeelskosten te betalen die niet zijn gedekt door de werkings- en personeelssubsidies.

Het Rekenhof repliceerde dat dit systeem strijdig is met de inhoud van de brief van de minister van 16 juni 1995, waarin hij de facultatieve toelagen 1994 duidelijk koppelde aan de werking van de huurdersbonden in 1994 zelf. Het is ook strijdig met het besluit van de Vlaamse regering van 30 november 1994 houdende de voorwaarden inzake erkenning en subsidiëring van huurdersbonden en een overleg- en ondersteuningscentrum, daar de cumulatie van de jaarlijkse subsidies met de aanwending van de facultatieve toelage de reglementaire plafonds ontkracht.

Omdat de betrokken huurdersbonden nog steeds geen afdoende verantwoording hadden overgelegd over de aanwending van de facultatieve toelagen 1994, annuleerde het Rekenhof op 22 juli 1999 ook de subsidiesaldi 1998.

- *PR 62.40, BA 51.01 - Subsidies voor verwerving en sloping met toepassing van artikel 94 en 95 van de Huisvestingscode met inbegrip van de annuïteiten verschuldigd aan de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij met toepassing van artikel 66 van de Huisvestingscode*
- *PR 62.40, BA 51.03 - Subsidies in het kader van het grond- en pandenbeleid voor huisvestingsdoeleinden in woonkernen.*

Het Rekenhof verminderde enkele ordonnanties met in totaal 1.451.245 BEF om de volgende redenen:

- De verwerving van met toepassing van artikel 94 van de Huisvestingscode te slopen gebouwen, vond pas plaats drie jaar nadat de gebouwen ongezond en niet-verbeterbaar waren verklaard. Dit had aanleiding moeten geven tot een vermindering van de subsidie van 100 tot 50 %.
- Voor drie andere projecten konden bepaalde werken niet als slopingkosten worden beschouwd en dus ook niet worden betoelaagd.

- Voor de subsidiëring van de renovatie zijn per type van geplande woning een aantal maximumbedragen vastgesteld¹⁵⁰): voor een project werd het specifieke subsidieplafond van 660.000 BEF per op te richten woning overschreden en diende de toegekende subsidie derhalve te worden verminderd.
- *PR 62.40, BA 63.62 - Investeringsuitgaven in verband met de bouw en/of verbouwing van sociale huurwoningen door gemeenten, OCMW's, de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij of haar erkende maatschappijen in het kader van inbreidingsprojecten in kansarme buurten van de grote agglomeraties Antwerpen en Gent*
- *PR 62.40, BA 63.63 - Investeringsprogramma's in verband met de bouw en/of verbouwing van sociale huurwoningen door gemeenten, OCMW's, de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij of haar erkende maatschappijen in het kader van inbreidingsprojecten in kansarme buurten van woonzones met uitzondering van Antwerpen en Gent*
- *PR 62.40, BA 63.64 - Subsidies in de agglomeraties Antwerpen en Gent in het kader van de renovatie van woningen en gebouwen en van de bouw van nieuwe woningen*
- *PR 62.40, BA 63.65 - Subsidies buiten de agglomeraties Antwerpen en Gent in het kader van de renovatie van woningen en gebouwen en van de bouw van nieuwe woningen*

Evenals in 1997, stelde het Rekenhof in 1998 herhaaldelijk lacunes vast in betalingsdossiers aangaande inbreidingsgerichte projecten voor kansarme buurten (IKB). In drie IKB-dossiers legde de administratie bij de eindafrekening geen eindvorderingsstaat voor. Bovendien stelde het Rekenhof (opnieuw) een dubbele subsidiëring vast : een zelfde werk, met name de afbraak van een aantal woningen, kreeg subsidies in het kader van artikel 94 van de Huisvestingscode én in het kader van de IKB-reglementering. Het Rekenhof wees op de noodzaak van een grondige controle van de subsidiëringdossiers en van een betere samenwerking tussen de besturen Huisvesting en Gesubsidieerde Infrastructuur. Voorts formuleerde het een aantal opmerkingen over verkeerde berekeningen van de BTW en de opname van niet-subsidieerbare posten bij de subsidieerbare werken. Al deze opmerkingen gaven aanleiding tot 15.046.940 BEF annulaties en 9.077.124 BEF

---

¹⁵⁰ Krachtens artikel 7, tweede lid, van het besluit van de Vlaamse regering van 19 december 1996 betreffende het grond- en pandenbeleid voor huisvestingsdoel-einden, ter uitvoering van artikel 94 en 95 van de Huisvestingscode, en artikel 16 van het ministerieel besluit van 11 april 1997 betreffende de subsidiëring van operaties en werken van een sociaal woonproject of een bijzonder woonproject.

verminderingen van voorgelegde ordonnanties. Ook in 1999 heeft het Rekenhof al soortgelijke opmerkingen gemaakt.

OA 63 - Administratie Wegen en Verkeer

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
63 Administratie Wegen en Ver- keer	10 Wegen	ngk	248,7	248,7	100,0	248,7	182,9	73,5	
		gk	4.501,6	4.196,1	93,2	4.366,4	3.837,2	87,9	
		bvj	0,9	0,9	100,0	0,9	0,0	0,0	
	20 Gemeenschappelijk vervoer	ngk	9.764,0	9.763,8	100,0	9.764,0	9.763,8	100,0	
		gk	2.430,5	2.416,9	99,4	2.945,3	1.036,0	35,2	
	30 Regionale luchtha- vens en vliegvelden	ngk	84,7	84,7	100,0	84,7	77,0	90,9	
		gk	309,6	307,9	99,5	351,5	97,7	27,8	
	40 Algemene infra- structuur en ver- keersbeleid	ngk	64,3	49,9	77,6	64,3	25,2	39,2	
		<i>Totaal OAFD 63</i>		ngk	10.161,7	10.147,1	99,9	10.161,7	10.048,9
			gk	7.241,7	6.921,0	95,6	7.663,2	4.971,0	64,9
		bvj	0,9	0,9	100,0	0,9	0,0	0,0	

Programma 63.10 - Wegen

- PR 63.10, BA 14.07 - Uitgaven met betrekking tot het beheer van het auto-wegen- en wegennet en aanhorigheden met inbegrip van de winterdienst en het gewone onderhoud van de regiegebouwen - VESOC

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	300.000.000	0	0	300.000.000	0	0

Voor de inschakeling van laaggeschoolden in het onderhoud van gewest-wegen voorzag de begroting in 300 miljoen BEF. Met dit bedrag werden zowel het onderhoudsvolume als de mogelijkheden voor werkervaring ver-groot volgens de volgende principes:

- Voor elke schijf van 4 miljoen BEF worden de aannemers verplicht één laaggeschoolde in het kader van Wep-Privé¹⁵¹) aan te werven. Hiervoor breidde de begroting het bestaande onderhoudsvolume dat opengesteld kan worden voor laaggeschoolden (600 miljoen BEF), met 200 miljoen BEF uit.
- De werkzoekenden worden ingezet volgens de principes van werker-
varing zoals vastgelegd in het kader van Wep-Privé in de private sec-
tor (raming 35 miljoen BEF) én volgens de principes van werkerva-
ring in het kader van Wep-Plus¹⁵²) langs de mobiliteitsconvenant bij
de lokale besturen (raming 65 miljoen BEF).

Gelet echter op de vrij drukke eindejaarsperiode met betrekking tot het inschrijven op aanbestedingen en het opstellen van bestekken, alsook op het feit dat de aannemers grondig dienden te worden voorgelicht over de sociale clausules, achtte men het niet opportuun het project nog in 1998 op te starten. De Vlaamse regering werd dan ook voorgesteld het project te starten vanaf 1 januari 1999. Artikel 11, §7, van het decreet van 19 december 1998 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1999 droeg, in afwijking van artikel 35 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, de saldi van de vastleggings- en ordonnanceringskredieten op basisallocatie 14.07 op 31 december 1998 over naar 1999. Deze saldi versmolten met de overeenstemmende kredieten 1999.

Programma 63.20 - Gemeenschappelijk vervoer

- *PR 63.20, BA 31.07 - Allerhande uitgaven in verband met de voorbereiding, de planning, de studie en de uitvoering van mobiliteitsconvenanten met inbegrip van de dekking van de extra exploitatiekosten geleden door de VVM*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	655.500.000	646.020.583	98,6	490.000.000	49.739.974	10,2

Basisallocatie 31.07 (voorheen 31.06) bevatte hoofdzakelijk kredieten voor subsidies aan de Vlaamse Vervoermaatschappij (VVM) ter vergoeding van de extra kosten verbonden aan het verhoogd openbaar vervoersaanbod in het kader van de mobiliteitsconvenanten. Dat deze kredieten niet alleen be-

¹⁵¹ *Werkervaringsplan met betrekking tot de privé sector*: dit plan verplicht aannemers van overheidsopdrachten voor elke schijf van 4 miljoen BEF een langdurig werkloze een werkervaringsplaats voor een jaar aan te bieden (nota aan de Vlaamse regering VR/98/1711/DOC/1063 van 17 november 1998 betreffende sociale clausules).

¹⁵² *Werkervaringsplan-plus*: dit project verplicht de overheid in bepaalde gevallen een langdurig werkloze aan te nemen (nota aan de Vlaamse regering VR/98/1711/DOC/1063 van 17 november 1998 betreffende sociale clausules).

trekking hadden op de exploitatiekosten voor prestaties in 1998, maar ook op de subsidiëring van de bijkomende kosten in 1999, veroorzaakte de onderaanwending. De subsidies voor 1999 zullen vanzelfsprekend pas worden gestort en geordonnanceerd in 1999. Een tweede oorzaak van de onderaanwending ligt erin dat de VVM ter verantwoording van de te ontvangen subsidie na elk kwartaal een vorderingsstaat moest indienen. De kredieten voor de subsidies voor het laatste kwartaal 1998 konden zodoende niet meer in 1998 worden geordonnanceerd.

- *PR 63.20, BA 61.01 - Tegemoetkoming van het Gewest in de investeringen van de VVM (De Lijn)*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnanceerd	aanwending in %
gk	67.500.000	66.667.485	98,8	1.245.300.000	506.532.273	40,7

Deze basisallocatie had (net als basisallocatie 81.02) betrekking op investeringen uitgevoerd door de Vlaamse Vervoermaatschappij (VVM) en gefinancierd door het Vlaams Gewest. De investeringsprojecten werden grotendeels in de tweede helft van het jaar vastgelegd. Daardoor konden de voorziene projecten pas laat van start gaan. De verstrekte kapitaalsubsidies bleven in 1998 dan ook beperkt. Een tweede reden voor de onderaanwending ligt in het feit dat de VVM geen voorschotten ontvangt voor de plaatsing van bestellingen voor rollend materieel (trams en autobussen). Bovendien maakte de lange leveringstermijn voor de nieuwe trams dat de VVM nog geen subsidies kon aanvragen voor bestellingen die zij al enkele jaren geleden plaatste. Het bedrag van de ordonnanceringskredieten hield onvoldoende rekening met het uitvoeringsritme van de investeringen of leveringen.

- *PR 63.20, BA 81.02 - In kapitaal omzetbare investeringsmiddelen Vlaamse Vervoermaatschappij (De Lijn)*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnanceerd	aanwending in %
gk	1.691.100.000	1.687.848.723	99,8	1.183.500.000	457.830.671	38,7

Voor de onderaanwending van basisallocatie 81.02 geldt dezelfde verklaring als voor de onderaanwending van basisallocatie 61.01.

Programma 63.30 - Regionale luchthavens en vliegvelden

- *PR 63.30, BA 41.03 - Dotatie voor de aanleg, inrichting en uitrusting van verharde oppervlakten, wegen en gebouwen voor de exploitatie van de luchthavens, inclusief het buitengewoon onderhoud.*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnanceerd	aanwending in %
gk	298.800.000	298.800.000	100	306.300.000	55.327.957	18,1

Bij de budgetcontrole 1998 had de Vlaamse regering zowel de vastleggingskredieten (met 98,6 miljoen BEF) als de ordonnanceringskredieten (met 100 miljoen BEF) verhoogd met het oog op de aanleg van een laadplatform langsheen de rolbaan van de luchthaven van Oostende. De extra-ordonnanceringskredieten konden echter niet meer worden aangewend wegens vertraging in de vastlegging en in de feitelijke start van de werken aan het laadplatform.

Programma 63.40 - Algemene infrastructuur en verkeersbeleid

- *PR 63.40, BA 12.24 - Allerhande initiatieven ter bevordering van de verkeersveiligheid, verkeersleefbaarheid en langzaam verkeer en allerhande uitgaven met betrekking tot promotie van het gebruik van het gemeenschappelijk vervoer*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	5.400.000	1.461.500	27,1	5.400.000	1.139.000	21,1

Het Rekenhof heeft op 20 januari 1998 zijn visum geweigerd voor de terugbetaling aan de VVM op basisallocatie 12.24 van de kosten die de instelling had gemaakt om de naambekendheid en het positieve imago van *De Lijn* te versterken (in totaal 3.903.016 BEF). Noch de economische classificatie, noch de omschrijving van deze basisallocatie stond immers de aanrekening van dergelijke uitgaven toe⁽¹⁵³⁾.

2. Bijzondere onderzoeken

2.1. *Betaling van werken door de administraties Waterwegen en Zeewezen en Wegen en Verkeer, inclusief die langs het Vlaams Infrastructuurfonds*

Het Rekenhof heeft in 1998 nagegaan of en in welke mate de administratie inging op de aanbevelingen die het formuleerde naar aanleiding van de in 1997 uitgevoerde systeemaudit van de betalingscyclus voor schuldvorderingen ingevolge aannemingen van werken binnen de administratie Wegen en Verkeer⁽¹⁵⁴⁾. Deze aanbevelingen hadden inzonderheid tot doel bij te dragen tot een betere werking van de administratie op het vlak van organisatie, controle en beheersing van de betalingscyclus. De resultaten van dit onderzoek zijn samengevat op p. 449 e.v. van dit boek.

¹⁵³ Boek van het Rekenhof 1998, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 115.

¹⁵⁴ De resultaten van deze systeemaudit werden opgenomen in het 10e Boek met opmerkingen en informatie voorgelegd aan het Vlaams Parlement (stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 274-293).

2.2. Afrekening van het project *Punt aan de Lijn*

Op 4 november 1992 heeft de Vlaamse regering de Vlaamse Vervoermaatschappij (VVM) principieel gemachtigd een coördinatiepunt voor stads- en streekvervoer en park-and-ride faciliteiten te bouwen op de terreinen van een NV (Noorderlaan, Antwerpen). Op dezelfde site zouden tevens een stel- en een werkplaats voor trams en bussen komen. Het Vlaams Gewest zou het project *Punt aan de Lijn* in de periode van 1993 tot 2010 gedeeltelijk financieren met kapitaalsubsidies aan de VVM (in totaal 2,8 miljard BEF). De VVM heeft op 25 maart 1993 een overeenkomst van onroerende leasing gesloten met Gimo-Hold Noorderlaan (GHN). Volgens die overeenkomst zou GHN instaan voor de inrichting van de door de NV verlaten bedrijfsruimten tot stel- en werkplaatsen voor trams en bussen. Voor de financiering sloot de VVM op 15 oktober 1993 een kredietovereenkomst met de NMKN.

De VVM heeft op 15 april 1997 het genot verkregen van de stel- en werkplaatsen. De uitgaven die tijdens de inrichtingsfase ten laste van de kredietovereenkomst zijn gedaan, werden op 16 april 1997 (713.684.355 BEF) en op 30 juli 1997 (472.315.645 BEF) geconsolideerd. De VVM moet deze bedragen gedurende een periode van 15 jaar met halfjaarlijkse aflossingen terugbetalen. De maatschappij zal deze uitgaven in de vorm van kapitaalsubsidies gedeeltelijk recupereren van het Vlaams Gewest.

Begin 1998 heeft het Rekenhof een onderzoek ingesteld naar de wijze waarop het project tot op dat moment financieel was afgehandeld. Het auditverslag en het antwoord van de minister werden samengevat in het Boek van het Rekenhof 1998⁽¹⁵⁵⁾.

Het Rekenhof had in 1993 vastgesteld dat in de uiteindelijke overeenkomst van onroerende leasing voor 75 miljoen BEF meer fees werden toegestaan aan Gimo-Hold Noorderlaan dan was vooropgesteld in de aan de Vlaamse regering voorgelegde ontwerpovereenkomst. Het Rekenhof heeft steeds gesteld dat het niet akkoord kan gaan met de subsidiëring van de bijkomende fees ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap zolang de Vlaamse regering geen expliciete uitspraak heeft gedaan over de aanvaardbaarheid van de fees en geen duidelijk antwoord is gegeven op de vragen dienaangaande uit het eerste auditverslag⁽¹⁵⁶⁾.

De minister heeft op 16 september 1998 geantwoord dat hij de VVM op 13 juli 1998 heeft gevraagd over de goedkeuring door de Vlaamse regering van de in rekening gebrachte fee een dossier op te maken.

Daar dit tot op heden evenwel nog niet is gebeurd, heeft het Rekenhof de toenmalige Vlaamse Minister van Vervoer op 11 mei 1999 medegedeeld dat het, zolang de gevraagde goedkeuring van de Vlaamse regering er niet is, de bedragen van de ordonnanties voor de kapitaalsubsidies voor het project zou vermindern met het aandeel van de fees in de gesubsidieerde beleggingswaarde. Het

---

¹⁵⁵ Boek van het Rekenhof 1998, stuk 11 (1998-1999) – Nr. 1, p. 217-222.

¹⁵⁶ Boek van het Rekenhof 1994, stuk 11 (1994-1995) – Nr. 1, p. 157.

heeft in 1999 in die zin een ordonnantie met 10.526.290 BEF verminderd. Het heeft er ten slotte bij de minister op aangedrongen de gevraagde definitieve afrekening en verantwoording van alle in rekening gebrachte investeringskosten alsnog voor te leggen. De minister heeft tot op heden niet geantwoord op de brief van het Rekenhof van 11 mei 1999.

Het Rekenhof heeft zijn opmerkingen over de budgettaire aanrekening van de kapitaalsubsidies die de VVM voor het project toegekend kreeg, medegedeeld in zijn verslag over het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1999¹⁵⁷). De toenmalige Vlaamse Minister van Financiën en Begroting heeft geantwoord dat een amendement twee bijkomende basisallocaties met ESR-codes 3 en 5 heeft ingevoegd. Bij kredietherverdeling zouden de correcte bedragen worden toegewezen.

OA 64 - Administratie Waterwegen en Zeewezen

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
64 Administratie Waterwegen en Zeewezen	10 Waterwegen en binnenvaart	ngk	555,7	555,5	100,0	566,4	489,3	86,4
		gk	903,2	901,2	99,8	954,9	926,3	97,0
	20 Havens	ngk	51,7	46,9	90,8	51,7	19,1	37,0
		gk	6.517,6	5.446,6	83,6	5.909,6	5.572,2	94,3
		bvj	1,0	1,0	100,0	1,0	1,0	100,0
	30 Zee- en rivierwaterkering en -beheersing	ngk	3,0	2,9	96,7	3,0	2,9	96,7
		gk	351,8	350,5	99,6	419,7	308,2	73,4
	40 Algemeen Infrastructuur- en scheepvaartbeleid	ngk	60,4	60,3	99,8	60,4	27,9	46,1
		vrk	20,7	7,6	36,6	20,7	7,6	36,6
		bvj	1,3	1,3	100,0	1,3	1,1	82,6
	50 Zeewezen	ngk	964,6	962,8	99,8	964,6	530,7	55,0
		gk	199,3	199,2	99,9	220,0	209,5	95,2
		bvj	2,4	2,4	100,0	2,4	0,9	36,7
	<i>Totaal OAFD 64</i>	ngk	1.635,4	1.628,4	99,6	1.646,1	1.069,9	65,0
		gk	7.971,9	6.897,5	86,5	7.504,2	7.016,2	93,5
		vrk	20,7	7,6	36,6	20,7	7,6	36,6
		bvj	4,7	4,7	100,0	4,7	3,0	62,9

¹⁵⁷ Stuk 21 (1998-1999) – Nr. 1 van 26 april 1999 – p. 13 en 14.

Programma 64.10 - Waterwegen en binnenvaart

- *PR 64.10, BA 31.06 - Aanvullende dotatie voor de NV Zeekanaal*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	23.100.000	23.100.000	100	23.100.000	0	0

De Vlaamse Minister van Vervoer kende de NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen op 18 december 1998 een extra dotatie van 23,1 miljoen BEF toe voor de kosten van het onderhoud en de exploitatie van haar patrimonium. Aangezien deze dotatie pas eind 1998 kon worden vastgelegd, was het niet meer mogelijk ze nog effectief uit te betalen. Volgens artikel 35 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit verviel het betrokken ordonnanceringskrediet. Bovendien bevatte de begroting 1999 niet meer de basisallocatie 31.06 uit de begroting 1998. De Vlaamse regering creëerde uiteindelijk een nieuwe basisallocatie 31.06 van programma 64.10 en hevelde er middels een herverdeling 23,1 miljoen BEF gesplitste ordonnanceringskredieten naar over vanuit het provisionele krediet LIN (programma 69.90, basisallocatie 01.01).

Programma 64.20 - Havens

- *PR 64.20, BA 54.01 - Terugbetaling aan Nederland van de door de staat gedane investeringsuitgaven m.b.t. de Westerschelde en het zeekanaal Gent-Terneuzen*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	1.115.999.226	45.037.192	4	570.901.363	234.325.194	41

Een begrotingsruiter¹⁵⁸) droeg de saldi 1997 van de vastleggings- en ordonnanceringskredieten op basisallocatie 54.01, naar 1998 over. Deze saldi werden samengevoegd met de overeenstemmende kredieten voor het begrotingsjaar 1998. Ook de begroting 1997 van de Vlaamse Gemeenschap bevatte al een dergelijke begrotingsruiter. Net als in 1997, werd ook in 1998 slechts één declaratie betaald (14,7 miljoen gulden). Zij werd gedeeltelijk met een geldvoorschottenrekening (130 miljoen BEF) en gedeeltelijk langs het voorafgaand visum (139 miljoen BEF) vereffend. De kredieten beschikbaar op 31 december 1998 werden eveneens overgedragen naar 1999. Het is de verwachting dat de declaraties vanuit Nederland in 1999

¹⁵⁸ Artikel 10, § 2, van het decreet van 19 december 1997 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998. Deze constructie betekende een afwijking van artikel 35 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

met een grote(re) regelmaat zullen toekomen, zodat de gebruiksgraad van de basisallocatie sterk zal toenemen en de achterstand zal worden ingehaald.

Programma 64.40 - Algemeen infrastructuur- en scheepvaartbeleid

- *PR 64.40, BA 12.90 - Studies toevertrouwd aan het waterbouwkundig laboratorium ten behoeve van derden*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnanceerd	aanwending in %
vrk	20.668.369	7.557.463	36,6	20.668.369	7.557.463	36,6

Het variabel krediet op basisallocatie 12.90 van 20.668.263 BEF⁽¹⁵⁹⁾ omvat het overgedragen krediet van 1997 (11.567.256 BEF) en de in 1998 gerealiseerde ontvangsten (9.101.007 BEF). De rekenplichtige van de gemengde rekening heeft in 1998 uitgaven gedaan ten bedrage van 7.557.463 BEF. Dit bedrag vertegenwoordigt 83 % van de ontvangsten die het Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout in dat jaar putte uit de studies voor derden. Het naar 1999 over te dragen variabele krediet verhoogde aldus tot 13.110.800 BEF.

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998

Programma 64.10 - Waterwegen en binnenvaart

- *PR 64.10, BA 14.06 - Gewoon onderhoud der waterwegen en aanhorigheden - Allerhande kosten betreffende het onderhoud, met inbegrip van de uitrusting van het personeel der waterwegen*

Op 22 juni 1998 kwam het Vlaams Gewest met de NV Nieuwe Scheldewerven overeen dat het de kosten van de NV ter verwijdering van drijvend vuil en slibafzetting door de Schelde, alvast voor de jaren 1997 tot 1999 gedeeltelijk zou vergoeden. Deze kosten waren sinds 1985 sterk gestegen wegens de toename van slibafzetting en aangespoeld drijvend vuil wegens de intense baggerwerken stroomafwaarts de Schelde en de realisatie van het Sigmaplan. Deze werkzaamheden geschieden beide in opdracht van het Vlaams Gewest. Door de specifieke ligging van de werven en de interferentie met de bedrijfsactiviteiten kon het Gewest de verwijderingswerken niet inpassen in de normale onderhoudsbaggerwerken en vuilruiming, waarvoor het op andere plaatsen, ter uitvoering van haar opdracht de waterweginfrastructuur in goede staat te onderhouden, inte-

¹⁵⁹ Cijfer overgenomen uit de beheersrekening 1998 van de rekenplichtige van de gemengde rekening van het Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout.

graal de lasten draagt. De overeenkomst kende de NV bovendien een schadevergoeding toe voor de periode 1985-1996.

Op 24 november 1998 heeft het Rekenhof opgemerkt dat de toekenning van een schadevergoeding eigenlijk ten laste valt van basisallocatie 34.40 - *Allerhande schadevergoedingen aan derden* - van programma 64.00 - administratie Waterwegen en Zeewezen - van de begroting van het Vlaams Infrastructuurfonds. Het wees de Vlaamse Minister van Openbare Werken er verder op dat de in 1998 genomen kredietvastlegging van 20.918.855 BEF ten onrechte geen rekening had gehouden met de uitgaven voor het jaar 1999, noch met het feit dat de gewesttegemoetkoming voor 1997 de oorspronkelijke raming met 732.268 BEF overtrof. Het Rekenhof drong dan ook aan op de onverwijld aanvullende kredietvastlegging van 6.095.724 BEF ⁽¹⁶⁰⁾. Het vroeg ook de bijvoeging bij de jaarlijkse afrekening en de eindverrekening van verslagen die aantonen dat de administratie de controlemogelijkheden waarin de artikelen 16 en 17 van de overeenkomst voorzien, effectief heeft angewend. Het suggereerde overigens in de toekomst voor de controle van dergelijke kosten een beroep te doen op de diensten van de afdeling Algemene Technische Ondersteuning van het departement LIN. Het viseerde ten slotte de betaling van 17.752.203 BEF ter uitvoering van de onderhavige overeenkomst in 1998.

3. Bijzondere onderzoeken

3.1. *Betaling van werken door de administraties Waterwegen en Zeewezen en Wegen en Verkeer, inclusief die langs het Vlaams Infrastructuurfonds*

Het Rekenhof heeft in 1998 nagegaan of en in welke mate de administratie inging op de aanbevelingen die het formuleerde naar aanleiding van de in 1997 uitgevoerde systeemaudit van de betalingscyclus voor schuldvorderingen ingevolge aannemingen van werken binnen de administratie Wegen en Verkeer⁽¹⁶¹⁾. Deze aanbevelingen hadden inzonderheid tot doel bij te dragen tot een betere werking van de administratie op het vlak van organisatie, controle en beheersing van de betalingscyclus. De resultaten van dit onderzoek zijn samengevat op p. 449 e.v. van dit boek.

3.2. *Infrastructuurwerken ter verbetering van de toegankelijkheid van de Antwerpse haven*

In 1998 en 1999 heeft het Rekenhof de infrastructuurwerken doorgelicht die zijn of nog worden uitgevoerd ter verbetering van de toegankelijkheid van de haven

---

¹⁶⁰ Zoals voorgeschreven in artikel 2, § 1, 4°, van het koninklijk besluit van 31 mei 1966 houdende regeling van de controle op de vastlegging van de uitgaven in de diensten van algemeen bestuur van de Staat.

¹⁶¹ De resultaten van deze systeemaudit werden opgenomen in het 10e Boek met opmerkingen en informatie voorgelegd aan het Vlaams Parlement (stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, p. 274-293).

van Antwerpen en de Vlaamse kusthavens. In een gezamenlijke audit met de Nederlandse Algemene Rekenkamer, heeft het enerzijds de verdieping van de Westerschelde aan een audit onderworpen. Over deze audit zal het Vlaams Parlement binnenkort een afzonderlijk verslag ontvangen. Anderzijds heeft het zelf onderzoek verricht naar de ruiming van wrakken in de Noordzee en in de Beneden-Zeeschelde en naar de baggerwerken in de Beneden-Zeeschelde en Westerschelde. Over de resultaten van dit onderzoek is uitvoerig gerapporteerd op p. 461 e.v. van dit boek.

OA 66 - Administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
66 Administratie Ondersteunende Studies en Op- drachten	10 Ondersteunende opdrachten en stu- dies	ngk	38,8	38,8	100,0	38,8	28,8	74,1
		gk	0,0	0,0		2,0	2,0	100,0
	<i>Totaal OAFD 66</i>		ngk	38,8	38,8	100,0	38,8	74,1
			gk	0,0	0,0		2,0	100,0

OA 69 - Diensten van de Secretaris-generaal

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
69 Diensten van de Secretaris- Generaal	90 Algemene uitgaven	ngk	19.272,7	19.272,4	100,0	19.272,7	8.616,2	44,7
	<i>Totaal OAFD 69</i>		ngk	19.272,7	19.272,4	100,0	19.272,7	44,7

Totaal departement Leefmilieu en Infrastructuur

organisatieafdeling		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Totaal departement Leefmilieu en Infra- structuur	ngk	44.034,1	43.832,8	99,5	44.320,8	31.898,9	72,0
	gk	25.290,6	21.767,1	86,1	25.244,2	20.773,0	82,3
	vrk	1.263,8	233,6	18,5	1.395,2	214,4	15,4
	bvj	42,1	41,8	99,3	42,1	22,6	53,8
<i>Totaal alle kredieten departement Leefmilieu en Infrastructuur</i>		70.630,5	65.875,3	93,3	71.002,4	52.908,9	74,5

7. Departement Wetenschap, Innovatie en Media

OA 71 - Administratie Wetenschap en Innovatie

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
71 Administratie Wetenschap en Innovatie	10 Algemeen weten- schapsbeleid	ngk	216,7	198,0	91,4	216,7	21,6	10,0
		gk	1.071,7	1.052,3	98,2	916,4	668,3	72,9
		vrk	8,3	4,8	57,9	10,6	3,3	30,9
	20 Wetenschapsbeleid academisch onder- zoek	ngk	5.602,4	5.602,4	100,0	5.602,4	4.853,6	86,6
	30 Wetenschapsbeleid economische finali- teit	ngk	6.475,1	6.475,1	100,0	7.694,7	7.288,7	94,7
		gk	1.075,2	1.069,4	99,5	794,2	404,4	50,9
	<i>Totaal OAFD 71</i>	ngk	12.294,2	12.275,5	99,8	13.513,8	12.163,9	90,0
		gk	2.146,9	2.121,7	98,8	1.710,6	1.072,7	62,7
		vrk	8,3	4,8	57,9	10,6	3,3	30,9

Programma 71.10 - Algemeen Wetenschapsbeleid

Bij de niet-gesplitste kredieten is er een groot verschil tussen het totaal vastleggingsbedrag (197,6 miljoen BEF) en het totaal ordonnanceringsbedrag (126 miljoen BEF).

Deze onderaanwending van de niet-gesplitste ordonnanceringskredieten is te wijten aan het laattijdig vastleggen van enkele belangrijke subsidiedossiers op de basisallocaties 12.23, 12.30, 33.43, 41.01 en 41.03. Met uitzondering van het begrotingsjaar 1997 is de onderaanwending van deze ordonnanceringskredieten symptomatisch voor de periode 1995-1998.

De gesplitste ordonnanceringskredieten werden niet volledig aangewend als gevolg van vertraging in de uitvoering van activiteiten als de verkennde internationale samenwerkingsprojecten/cofinanciering (VIS/COF), stimuleringsacties (basisallocatie 12.24), de bilaterale samenwerking (basisallocatie 12.24) en de initiatieven inzake beleidsgericht onderzoek (basisallocaties 12.01, 12.28, 12.29). Dit verklaart ook waarom de beschikbare gesplitste ordonnanceringskredieten lager liggen dan de gesplitste vastleggingskredieten. De opmerking over de onderaanwending geldt voor de volledige periode 1995-1998.

1.681.571

De onderaanwending van het variabel ordonnanceringskrediet is te wijten aan werkmoeilijkheden van het Vlaams Innovatie-Adviescentrum (VIA). Omdat de administratie Wetenschap en Innovatie (AWI) voor het uitvoeren van haar aandeel in de werking van het VIA niet over de nodige expertise beschikt, moet zij een beroep doen op externe ondersteuning. Zij

kan echter wegens de onzekere tewerkstellingskansen bij het VIA moeilijk navorsers vinden. Het Rekenhof formuleerde daarover al een opmerking.

De Vlaamse regering verstrekke het Vlaams Parlement de bovenvermelde vaststellingen over de uitvoering van de begrotingen 1995-1998 al in de toelichtingen bij de aanpassingen van de begrotingen 1997 en 1999. Zij gaf evenwel geen verklaring over de oorzaken van de vertragingen in de vastlegging en/of uitbetaling van de kredieten.

Het Rekenhof kan evenwel de volgende oorzaken aanwijzen:

- De AWI beschikt niet over een degelijk geïnformatiseerd boekhoudkundig opvolgingssysteem voor de uitvoering van het wetenschapsbeleid. Dit blijkt ook uit al eerder door het Rekenhof geformuleerde opmerkingen. Bij de ontwikkeling van een dergelijk systeem moet de administratie de koppeling kunnen maken tussen de boekhoudkundige en inhoudelijke prestatiecontrole.
- De uitbouw van een informaticasysteem voor beleidsrelevante informatie houdt geen gelijke tred met de vele nieuwe initiatieven en dito extra kredieten. Een betere afstemming op mekaar van de verschillende acties en actoren bij de conceptie, evaluatie en uitvoering van het wetenschaps- en technologiebeleid is nodig. Nieuwe initiatieven geraken niet op tijd inhoudelijk ingevuld, en dus ook niet tijdig vastgelegd (bijvoorbeeld: het *sabbatical centre*-initiatief op basisallocatie 12.01, de omvorming van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België op basisallocatie 41.01).
- De AWI moet voor de uitvoering van haar kerntaken over meer en beter gekwalificeerd personeel kunnen beschikken. De vraag rijst of de uitvoering van acties als wetenschapsinformatie en Vlaams Innovatie Adviescentrum wel tot de kerntaak van de administratie Wetenschapsbeleid en Innovatie behoren.
- In het licht van het toenemend (kortlopend) contractonderzoek moeten universiteiten en wetenschappelijke instellingen worden geresponsabiliseerd voor het tijdig en projectmatig afleggen van financiële verantwoording.

Programma 71.30 - Wetenschapsbeleid economische finaliteit

- *PR 71.30, BA 85.02 - Financiering Biotechnologie Fonds Vlaanderen*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
gk	200.000.000	200.000.000	100	200.000.000	54.600.000	27,3

De kapitaalverhogingen bij het Biotechnologie Fonds Vlaanderen zijn volgens artikel 1 van de overeenkomst van 23 december 1994 tussen het Vlaams Gewest en de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen, afhankelijk van de investeringen. Beperkte investeringen geven dan ook aanleiding tot een beperkte kapitaalverhoging.

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998

Programma 71.30 - Wetenschapsbeleid economische finaliteit

- *PR 71.30, BA 41.04 - Speciale dotatie IWT voor het onderzoek aan hogescholen en allerhande initiatieven m.b.t. de informatisering van het onderwijs*

Een aantal subsidies ten voordele van scholen van het basis- en secundair onderwijs en instellingen voor sociale promotie die zich aansloten op het internet, werd in betaling gesteld. Zij werden aangerekend op basisallocatie 41.04, die in het jaar van de vastlegging (1997) de benaming *Speciale dotatie IWT voor het onderzoek aan HOBU-instellingen* had. Deze tekstomschrijving kon niet dienstig worden geacht voor de aanrekening van de uitgaven in kwestie. Bovendien stoelden de toelagen slechts op het besluit van de Vlaamse regering van 22 april 1997 tot regeling van de selectieprocedure en de voorwaarden voor subsidiëring van de projecten ingediend in het kader van de educatieve toepassing van informatie- en communicatietechnologie in het onderwijs. Niet gedekt door een organiek decreet, dienden zij als facultatief te worden beschouwd. Basisallocatie 41.04 ressorteerde evenwel nooit onder de decretaal vastgestelde lijst van basisallocaties waarop facultatieve toelagen kunnen worden aangerekend. De subsidies hadden dan ook geen reglementaire grondslag.

De uitbreiding van de tekstomschrijving van basisallocatie 41.04 in 1998 was op zich niet voldoende om de bezwaren te omzeilen. Het Rekenhof heeft dan ook zijn visum geweigerd voor de betrokken ordonnanties ten bedrage van 7.072.908 BEF.

Na het stellen van de opmerking, kregen de subsidies toch een decretale onderbouw, met name in de begrotingsaanpassing 1999. De opnieuw overgelegde ordonnanties werden dan ook geïnviseerd.

- *PR 71.30, BA 61.04 - Dotatie aan het Fonds voor Industrieel Onderzoek in Vlaanderen (FIOV)*

Ten laste van het FIOV werd een vastlegging genomen voor de voortzetting van de subsidiëring van een aantal clusters tot eind 1999. Bovendien kreeg de werking tot eind 1999 van andere clusters bevestiging, zonder dat dit een bijkomende subsidiëring noodzaakte.

Het Rekenhof heeft op 7 januari 1999 andermaal gewezen op de onrechtmatigheid van deze vastlegging wegens niet-aanmelding ervan bij de Europese Commissie. Op het ogenblik van de vastlegging, was het innovatiedecreet nog niet goedgekeurd. Daardoor moesten dergelijke initiatieven bij de Europese Commissie worden aangemeld als ad-hoc steunmaatregel. Zonder aanmelding en goedkeuring komen zij voor terugvordering in aanmerking. De Vlaamse Minister van Wetenschap heeft nog niet gereageerd op deze opmerking.

*OA 72 - Administratie Media***1. Kredietaanwending**

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
72 Administratie Media	10 Media en film	ngk	269,6	264,6	98,2	269,6	213,8	79,3
	20 Dotatie aan de VRT	ngk	8.010,0	8.010,0	100,0	8.010,0	8.010,0	100,0
	<i>Totaal OAFD 72</i>	ngk	8.279,6	8.274,6	99,9	8.279,6	8.223,8	99,3

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998*Programma 72.10 - Media en film*

- *PR 72.10, BA 34.05 - Subsidie aan de Vlaamse vereniging van beroeps-journalisten*

Het onderzoek van de subsidie wees uit dat de begunstigde vereniging BTW-plichtig was. Het BTW-bedrag opgenomen in de huur- en onderhoudskosten van het gebouw, kwam dan ook niet in aanmerking voor subsidiëring. Bovendien mocht de subsidie niet meer bedragen dan het totaal van de volgens het subsidiebesluit betoelaagbare uitgaven⁽¹⁶²⁾. Het Rekenhof heeft om die reden de subsidie-ordonnantie verminderd met 1.266.308 BEF.

In zijn antwoord verwees de Vlaamse Minister van Media naar een protocol met de vereniging dat de ondersteuning door de Vlaamse overheid had geregeld.

Het Rekenhof repliceerde dat niet de steunbelofte van de Vlaamse regering voor de vereniging een subjectief recht deed ontstaan, zoals het protocol dit stelt, maar wel het toelagebesluit. Bij ontstentenis van enige andere decretale regeling, diende de toelagetrekker de toelage bovendien aan te wenden voor de doeleinden waarvoor hij ze verkreeg⁽¹⁶³⁾. Het Rekenhof annuleerde daarom de nieuw voorgelegde ordonnantie ten bedrage van de initiële vermindering.

De minister antwoordde van oordeel te zijn dat het dossier kon worden afgesloten. Hij zou het standpunt van het Rekenhof ter kennis brengen van de vereniging.

¹⁶² Artikel 55 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

¹⁶³ Overeenkomstig artikel 55 van de gecoördineerde wetten.

Totaal departement Wetenschap, Innovatie en Media

		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Totaal departement Wetenschap, Inno- vatie en Media	ngk	20.573,8	20.550,1	99,9	21.793,4	20.387,7	93,5
	gk	2.146,9	2.121,7	98,8	1.710,6	1.072,7	62,7
	vrk	8,3	4,8	57,9	10,6	3,3	30,9
<i>Totaal alle kredieten departement Weten- schap, Innovatie en Media</i>		22.729,0	22.676,6	99,8	23.514,6	21.463,7	91,3

9. Interdepartementaal

OA 99 - College van Secretarissen-generaal

1. Kredietaanwending

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
99 College van Secretarissen- Generaal	10 Interdepartementale bestaansmiddelen	ngk	22.672,0	30.658,6	135,2	23.471,1	29.314,7	124,9
		vrk	268,5	6,0	2,2	274,6	10,2	3,7
		bvj	10,4	8,7	83,8	10,4	5,0	48,3
	Totaal OAFD 99	ngk	22.672,0	30.658,6	135,2	23.471,1	29.314,7	124,9
		vrk	268,5	6,0	2,2	274,6	10,2	3,7
		bvj	10,4	8,7	83,8	10,4	5,0	48,3

Programma 99.10 - Interdepartementale bestaansmiddelen

- PR 99.10, BA 12.09 - Uitgaven in verband met human-resources-management en organisatie - ontwikkeling en reorganisatiestudies

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	314.349.124	187.583.568	59,7	360.810.856	58.230.317	16,1

De onderaanwending van basisallocatie 12.09 is te wijten aan vertragingen in de aanbestedingsprocedure van het project *procesimplementatie en personeelsplanning* (raamovereenkomst met een looptijd van vier jaar).

- PR 99.10, BA 12.50 - Allerhande uitgaven inzake het Vlaams Wervingssecretariaat

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	56.000.000	0	0	56.000.000	0	0

De niet-aanwending van deze kredieten is te wijten aan een vertraging in de oprichtingsprocedure van het Selectiecentrum voor Overheidspersoneel (SCOPE). De kredieten werden op grond van artikel 11, § 1, van het decreet van 19 december 1998 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1999 overgedragen naar het begrotingsjaar 1999 en zijn thans al volledig aangewend.

- *PR 99.10, BA 12.90 - Verwerving, beheer, onderhoud en instandhouding van gebouwen en aanhorigheden met inbegrip van gronden*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
vrk	268.541.770	6.023.464	2,2	274.596.577	10.199.479	3,7

Op dit artikel zouden drie grote projecten te Antwerpen aangerekend worden, met name: de aankoop van een Loodsgebouw op de Tavernierkaai (ge-
raamd op 50 miljoen BEF), de verbouwing van het ICC-gebouw op de
Meir (150 miljoen BEF) en de verbouwing van het klooster van de Grauw-
zusters (200 miljoen BEF).

Deze projecten kenden echter nog geen vastlegging in 1998, wegens ver-
traging bij het indienen van het voorstel tot aankoop van het loodsgebouw
en bij de gunning van de verbouwingswerken. De beschikbare kredieten
gingen echter naar het volgende jaar over. Het betreft immers variabele
kredieten⁽¹⁶⁴⁾.

Een bijkomende reden voor de onderaanwending is dat oorspronkelijk was
gepland niet alleen de verbouwing, maar ook de aankoop van het klooster
van de Grauwzusters op de basisallocatie aan te rekenen. Uiteindelijk is de-
ze aankoop echter verricht met LILO-kredieten⁽¹⁶⁵⁾.

2. Opmerkingen over de uitvoering 1998

Programma 99.10 - Interdepartementale bestaansmiddelen

- *PR 99.10, BA 12.01 - Algemene werkingskosten met uitsluiting van huur-
gelden, vorming en informatica*

Het Rekenhof heeft de voorlegging van de eindafrekening van het advoca-
tenbureau dat in opdracht van de toenmalige Vlaamse Minister van Open-
bare Werken de belangen van het Vlaams Gewest in de geschillendossiers
over de Liefkenshoektunnel moest verdedigen, aangegrepen om het globale
ereloon dossier aan een grondig onderzoek te onderwerpen. Op 12 januari
1999 heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Openbare Werken de
volgende opmerkingen medegedeeld:

¹⁶⁴ Artikel 45, § 1, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

¹⁶⁵ Dit zijn de kredieten die staan op orderekening 80.01 van programma 99.10 en
die werden gebruikt voor lease-in-lease-outoperaties. Het lijkt er dus op dat de-
ze aankoop (net als die van het Graaf De Ferrarisgebouw en het Hendrik Con-
sciencegebouw) is gebeurd door middel van een thesaurieverrichting (zie
p. 415 e.v. van dit boek).

In een nota van 18 november 1993 deelde de Juridische Dienst Overheidsopdrachten¹⁶⁶) van het departement LIN de minister mee dat voor de procedure ingeleid door het bankenconsortium dat verantwoordelijk was voor de financiering van het tunnelproject, maar één overeenkomst bestond. Zowel de rechtszaak met de NV Liefkenshoeکتunnel als die met het bankenconsortium zouden binnen die overeenkomst worden afgehandeld. De overeenkomst limiteerde het ereloon per aanleg tot 3 miljoen BEF. Desalniettemin stelde de afdeling Overheidsopdrachten-Juridische Zaken (AOJZ) 7.550.761 BEF ereloonstaten voor de procedure in eerste aanleg en 4.090.625 BEF ereloonstaten voor de procedure in hoger beroep ter betaling voor. De afdeling week zodoende zonder grondige motivering van haar eerste nota af. Volgens het advocatenkantoor ging het om een samenvoeging van twee aparte zaken, waardoor het ereloonplafond in feite 6 miljoen BEF bedroeg (twee maal 3 miljoen BEF). Het is niet duidelijk op welke gronden de administratie deze argumentatie heeft aanvaard.

Door het ontbreken van de bij overeenkomst voorgeschreven *timesheets*, die een gedetailleerd overzicht dienen te geven van de geleverde prestaties en onder meer een opdeling moeten bevatten van door een partner (7.500 BEF/uur) en door een medewerker (4.000 BEF/uur) verrichte prestaties, heeft het Rekenhof de gegrondheid van de aangerekende erelonen van het advocatenbureau niet kunnen beoordelen.

Het Rekenhof heeft tevens vastgesteld dat AOJZ, die de juistheid en de aanvaardbaarheid van de ingediende ereloonstaten diende te beoordelen, zelf niet beschikte over de daartoe noodzakelijke informatie. Met een nota van 4 maart 1998 moest de afdeling bij het advocatenbureau inlichtingen inwinnen over de antecedenten van het dossier. Dit is een gevolg van het feit dat het kabinet van de toenmalige Vlaamse Minister van Openbare Werken de opdracht in de periode 1992-1996 rechtstreeks aan het advocatenbureau toevertrouwde en opvolgde.

Om dergelijke toestanden in de toekomst te vermijden, zou AOJZ voortaan voor alle juridische diensten die in verband met geschillen inzake overheidsopdrachten aan derden worden uitbesteed, over een volledig dossier moet beschikken, dat behalve alle gunningsdocumenten de volledige briefwisseling en ereloonstaten van de betrokken advocaten zou moeten bevatten.

Op grond van zijn opmerkingen heeft het Rekenhof zijn visum geweigerd voor de eindafrekening ten bedrage van 3.375.625 BEF. Op 24 februari 1999 antwoordde de Vlaamse Minister van Openbare Werken dat zijn administratie bij het betrokken advocatenbureau bijkomende gegevens zou opvragen. Deze informatie is tot op heden nog niet voorgelegd aan het Rekenhof.

---

¹⁶⁶ Nu: Afdeling Overheidsopdrachten - Juridische Zaken.

Totaal Interdepartementaal

organisatieafdeling		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Totaal Interdepartementaal	ngk	22.672,0	30.658,6	135,2	23.471,1	29.314,7	124,9
	vrk	268,5	6,0	2,2	274,6	10,2	3,7
	bvj	10,4	8,7	83,8	10,4	5,0	48,3
<i>Totaal alle kredieten Interdepartementaal</i>		22.950,9	30.673,3	133,6	23.756,1	29.330,0	123,5

10. Algemeen totaal van de kredietaanwending

		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
Algemeen Totaal	ngk	543.538,3	542.955,0	99,9	546.515,2	521.221,7	95,4
	gk	38.344,7	33.681,5	87,8	39.776,2	31.236,6	78,5
	vrk	7.454,2	4.699,1	63,0	8.801,9	2.188,2	24,9
	bvj	520,9	486,4	93,4	520,9	322,9	62,0
<i>Algemeen totaal alle kredieten</i>		<i>589.858,1</i>	<i>581.822,0</i>	<i>98,6</i>	<i>595.614,2</i>	<i>554.969,4</i>	<i>93,2</i>

11. Titel III - Aflossing schuld

OA 24 - Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management

- *PR 24.90, BA 91.01 - Aflossing schuld*

aard krediet	vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordonnan- ceerd	aanwending in %
ngk	60.000.000.000	23.741.172.470	39,6	60.000.000.000	23.741.172.470	39,6

Er kan niet worden gesproken van een onderaanwending van BA 91.01, daar een dergelijk krediet bij de opmaak van de begroting stelselmatig te hoog geraamd wordt om ruimte te laten voor eventuele vervroegde terugbetalingen in het kader van een actief schuldbeheer.

HOOFDSTUK 3. - BEGROTINGSFONDSEN

In 1998 werd gebruik gemaakt van 36 organieke fondsen, dit zijn er drie meer dan in 1997. Dit is het gevolg van de creatie van vier nieuwe fondsen en de afschaffing van één organiek fonds. Het betreft de volgende nieuwe fondsen : het fonds onroerende goederen (financieel-technische transacties)⁽¹⁶⁷⁾, het recuperatiefonds HOBu, het recuperatiefonds Kiné en het fonds voor verwerking en analyse van indicatoren inzake gezondheid ten behoeve van derden. Het fonds voor de aanwending van recyclagegelden (ook fonds heraanwending activa genoemd) daarentegen werd opgeheven met ingang van 1 januari 1998.

In het aanpassingsblad van de middelenbegroting 1999 komen de bestaande organieke fondsen opnieuw voor met vermelding van de saldi per 1 januari en per 31 december evenals van de te verwachten verrichtingen in de loop van het jaar. Hierdoor bekomt men een zicht op alle bestaande fondsen binnen de begroting, wat niet meer het geval was na de integratie in 1997 van de administratieve begrotingen in de algemene uitgavenbegroting.

Het totale beschikbare vastleggingsbedrag op deze fondsen bedroeg in 1998 7.454,2 miljoen BEF. Daarvan werd 4.699,1 miljoen BEF vastgelegd. Aan ordonnanceringszijde was er 8.801,9 miljoen BEF beschikbaar, waarop 2.188,2 miljoen BEF ordonnanties werden aangerekend.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de beschikbare vastleggingsmiddelen in 1998 beduidend lager waren dan in 1997. Dit vloeit voort uit het kleiner bedrag aan ontvangsten in 1998 (2.411,8 miljoen BEF ten opzichte van 6.214,0 miljoen BEF in 1997)⁽¹⁶⁸⁾. Het hoger bedrag aan vastleggingen betreft voornamelijk de vastleggingen op het fonds voor economische impulsprogramma's⁽¹⁶⁹⁾, waarop in 1998 2.552,8 miljoen BEF werd vastgelegd (ten opzichte van 1.186,9 miljoen BEF in 1997). De belangrijkste vastleggingen betreffen de uitgaven voor de Mercuriusprojecten (projecten ter versterking van de commerciële centra) en voor infrastructuurwerken (aan de weg R31 en aan het Albertkanaal).

---

¹⁶⁷ Het gaat hier strikt genomen niet om een afzonderlijk fonds maar om het fonds onroerende goederen, opgericht bij decreet van 21 december 1990, dat naast inkomsten uit beheersdaden met betrekking tot gebouwen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en inkomsten voortvloeiend uit beheersdaden met betrekking tot het Cargovilproject, voortaan ook inkomsten verwerft uit financieel-technische transacties.

¹⁶⁸ In 1997 waren de ontvangsten aanzienlijk hoger ingevolge de ontvangsten voortvloeiend uit de verkoop van participaties in de GIMV.

¹⁶⁹ Op dit fonds werden in 1997 de ontvangsten geboekt afkomstig van de privatisering van de GIMV.

(in miljoen BEF)

	1998	1997
Variabele vastleggingskredieten		
Beschikbare middelen	7.454,2	8.493,2
Vastleggingen	4.699,1	3.464,0
Saldo op 31 december	2.755,1	5.029,2
Variabele ordonnanceringskredieten		
Beschikbare middelen	8.801,9	8.704,7
Ordonnanceringen	2.188,2	2.286,5
Saldo op 31 december	6.613,7	6.418,2

De hierna volgende tabel geeft per fonds een overzicht van de verrichtingen (kredietvorming en aanwending van de variabele kredieten) in de loop van 1998 voor de vastleggings- en de ordonnanceringszijde.

Variabele kredieten 1998				Vastleggingszijde		
Pro- gramma	Benaming fonds	Saldo 1/1	Ontvangsten	Annulatie encours	Beschikbaar	Saldo 31/12
10.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	0	0	0	0	0
20.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	2.403.661	17.592	0	2.421.253	2.421.253
24.10	Fonds onroerende goederen (financieel-technische transacties)	0	331.266.010	0	331.266.010	331.266.010
24.10	Fonds onroerende goederen (Cargovil)	221.089.902	2.180.212	102.896	223.373.010	184.924.651
24.10	Fonds voor economische impulsprogramma's	2.792.581.244	0	36.000.000	2.828.581.244	275.773.288
24.30	Gemeenschappelijk waarborgfonds i.v.m. de huisvesting	46.507.886	14.408.348	0	60.916.234	55.770.859
24.50	Fonds voor de intendancediensten	262.257.671	57.481.508	0	319.739.179	268.804.722
30.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen	15.847.880	4.823.766	0	20.671.646	50.862
33.10	Recuperatiefonds HOBUE	0	68.479.926	0	68.479.926	18.890.163
33.10	Recuperatiefonds Kiné	0	0	0	0	0
35.30	Fonds leerlingenvervoer	89.542.410	29.280.583	0	118.822.993	48.622.993
35.40	Fonds voor de navorming	13.545.896	2.072.498	4.579.422	20.197.816	6.913.433
35.50	Fonds voor de recuperatie van wedden en weddetoe-lagen	235.475.843	1.518.679.453	0	1.754.155.296	146.673.646
39.20	Fonds tijdschrift Klasse	16.191.934	8.431.214	0	24.623.148	18.403.513
40.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen	233.040	2.146.551	0	2.379.591	732.957
41.10	Fonds Centrum voor bevolkings- en gezinsstudies	2.285.975	1.390.675	0	3.676.650	1.676.650
42.20	Fonds verwerking en analyse van indicatoren inzake gezondheid	0	0	0	0	0
45.30	Fonds voor de cultuur	1.472.760	0	0	1.472.760	1.472.760
45.50	Fonds voor de cultuur	11.249.526	2.494.864	0	13.744.390	3.235.606
50.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	28.237.605	5.589.252	0	33.826.857	33.181.480
51.10	Fonds voor de aanwending van de courante ontvang-sten gestort op het Rollend Fonds-PMV	19.718.234	0	0	19.718.234	19.718.234
53.20	Leegstandfonds (¹⁷⁰)	0	34.322.776	0	34.322.776	30.735.876
54.10	Fonds voor de landbouwworming	21.572.720	9.637.158	0	31.209.878	9.645.878
60.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	-1.120.077	170.050	0	-950.027	-950.027
61.30	Visserijfonds	38.950.968	35.298.763	0	74.249.731	35.958.865
61.40	Fonds landinrichting	79.088.864	69.448.327	0	148.537.191	107.361.648
61.50	Fonds waterhuishouding	89.384.789	10.882.810	474.114	100.741.713	78.095.825
61.50	Schadefonds grondwaterwinning	23.813.396	0	0	23.813.396	23.813.396
62.10	Fonds voor de planshade	319.943.445	70.347.770	0	390.291.215	356.397.332
62.10	Vernieuwingsfonds	0	655.254	0	655.254	655.254
62.20	Fonds voor monumenten en landschappen	16.388.703	7.014.565	0	23.403.268	18.403.268
62.40	Fonds voor de huisvesting	407.763.690	74.485.842	91.988	482.341.520	397.328.284
64.40	Fonds voor het waterbouwkundig laboratorium te Borgerhout	11.567.362	9.101.007	0	20.668.369	13.110.906
70.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	0	0	0	0	0
71.10	Fonds voor wetenschapsbeleid	4.893.290	3.403.537	0	8.296.827	3.491.344
99.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen	230.202.639	38.339.131	0	268.541.770	262.518.306
TOTALEN		5.001.091.256	2.411.849.442	41.248.420	7.454.189.118	4.699.089.883
					2.755.099.235	

170

Ingevolge artikel 24, § 4, van het decreet van 20 december 1996 houdende bepalingen tot begelei-ding van de begroting 1997, werden de op 31 december 1997 beschikbare middelen toegewezen aan het Sociaal Impulsfonds (BA 53.20.43.11).

Variabele kredieten 1998		Ordonnanceringszijde				
Pro-gramma	Benaming fonds	Saldo 1/1	Ontvangsten	Beschikbaar	Ordonnanceringen	Saldo 31/12
10.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	0	0	0	0	0
20.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	2.403.661	17.592	2.421.253	0	2.421.253
24.10	Fonds onroerende goederen (Financieel-technische transacties)	0	331.266.010	331.266.010	0	331.266.010
24.10	Fonds onroerende goederen (Cargovil)	266.245.276	2.180.212	268.425.488	20.148.114	248.277.374
24.10	Fonds voor economische impulsprogramma's	3.917.526.684	0	3.917.526.684	88.435.438	3.829.091.246
24.30	Gemeenschappelijk waarborgfonds i.v.m. de huisvesting	46.507.886	14.408.348	60.916.234	5.145.375	55.770.859
24.50	Fonds voor de intendancediensten	262.257.671	57.481.508	319.739.179	50.934.457	268.804.722
30.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen	15.847.880	4.823.766	20.671.646	20.620.784	50.862
33.10	Recuperatiefonds HOBu	0	68.479.926	68.479.926	49.589.763	18.890.163
33.10	Recuperatiefonds Kiné	0	0	0	0	0
35.30	Fonds leerlingenvervoer	89.542.410	29.280.583	118.822.993	70.200.000	48.622.993
35.40	Fonds voor de navorming	20.133.102	2.072.498	22.205.600	8.621.661	13.583.939
35.50	Fonds voor de recuperatie van wedden en weddetoe-lagen	235.475.843	1.518.679.453	1.754.155.296	1.607.481.650	146.673.646
39.20	Fonds tijdschrift Klasse	16.191.934	8.431.214	24.623.148	6.219.635	18.403.513
40.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen	233.040	2.146.551	2.379.591	1.646.634	732.957
41.10	Fonds Centrum voor bevolkings- en gezinsstudies	2.285.975	1.390.675	3.676.650	2.000.000	1.676.650
42.20	Fonds verwerking en analyse van indicatoren inzake gezondheid	0	0	0	0	0
45.30	Fonds voor de cultuur	1.472.760	0	1.472.760	0	1.472.760
45.50	Fonds voor de cultuur	13.065.977	2.494.864	15.560.841	4.303.783	11.257.058
50.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	28.384.537	5.589.252	33.973.789	447.410	33.526.379
51.10	Fonds voor de aanwending van de courante ontvang-sten gestort op het Rollend Fonds-PMV	51.831.712	0	51.831.712	0	51.831.712
53.20	Leegstandfonds	0	34.322.776	34.322.776	1.300.000	33.022.776
54.10	Fonds voor de landbouwworming	59.385.474	9.637.158	69.022.632	23.163.202	45.859.430
60.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	-249.041	170.050	-78.991	0	-78.991
61.30	Visserijfonds	38.950.968	35.298.763	74.249.731	38.290.866	35.958.865
61.40	Fonds landinrichting	109.346.476	69.448.327	178.794.803	30.800.000	147.994.803
61.50	Fonds waterhuishouding	92.383.741	10.882.810	103.266.551	2.048.483	101.218.068
61.50	Schadefonds grondwaterwinning	23.813.396	0	23.813.396	0	23.813.396
62.10	Fonds voor de planschade	319.863.493	70.347.770	390.211.263	33.813.931	356.397.332
62.10	Vernieuwingsfonds	0	655.254	655.254	0	655.254
62.20	Fonds voor monumenten en landschappen	17.678.241	7.014.565	24.692.806	5.405.291	19.287.515
62.40	Fonds voor de huisvesting	504.487.548	74.485.842	578.973.390	96.522.895	482.450.495
64.40	Fonds voor het waterbouwkundig laboratorium te Borgerhout	11.567.362	9.101.007	20.668.369	7.557.463	13.110.906
70.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen (p.m.)	0	0	0	0	0
71.10	Fonds voor wetenschapsbeleid	7.169.290	3.403.537	10.572.827	3.264.883	7.307.944
99.10	Fonds vervreemding en beheer onroerende goederen	236.257.446	38.339.131	274.596.577	10.199.479	264.397.098
TOTALEN		6.390.060.742	2.411.849.442	8.801.910.184	2.188.161.197	6.613.748.987

DIENSTEN MET AFZONDERLIJK BEHEER

1. Minafonds

1.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de controle op de rekeningen 1998 van het Minafonds op 20 juli 1999 beëindigd. Van de begrote 34.165.200.000 BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde het fonds respectievelijk 33.709.175.918 BEF ontvangsten en 17.387.677.046 BEF uitgaven. In totaal legde het 19.957.736.599 BEF verbintenissen vast (94% van de vastleggingsmachtiging).

1.1.1. Samenvattende uitvoeringsrekening van de begroting 1998

Aanwijzing van de ontvangsten	begroting	ontvangsten	verschil
1.1 OVAM (ontvangsten decreet afvalstoffen)	3.486.000.000	3.068.193.647	-417.806.353
1.2 VMM (ontvangsten wet oppervlaktewateren)	9.708.000.000	9.675.101.293	-32.898.707
1.3 VLM (ontvangsten decreet meststoffen)	200.000.000	207.417.183	7.417.183
1.4 jacht (ontvangsten jachtverloven en jachtvergunningen)	84.100.000	81.527.343	-2.572.657
1.5 ontvangsten patrimonium afdelingen Bos en Groen, Natuur en Algemeen Milieubeleid	80.000.000	97.648.129	17.648.129
1.6 overdracht algemene uitgavenbegroting Vlaamse Gemeenschap (BA 61.03, PR 61.10)	6.605.700.000	6.605.700.000	0
1.7 overdracht - saldo per 31 december 1996	13.330.400.000	13.330.368.659	-31.341
1.8 diverse ontvangsten	36.800.000	60.554.398	23.754.398
1.10 dividend VMH	14.000.000	14.234.196	234.196
1.12 financiële bijstand van de Europese Gemeenschap	80.200.000	19.576.053	-60.623.974
1.14 bodemattesten	0	13.613.000	13.613.000
1.16 ontvangsten grondwaterheffing	540.000.000	535.242.017	-4.757.983
TOTAAL ONTVANGSTEN	34.165.200.000	33.709.175.918	-456.024.082

aanwijzing van de uitgaven	begroting	uitgaven	Verschil
A. Lopende uitgaven			
2.1 werkingsdotatie aan OVAM	416.300.000	416.300.000	0
2.2 werkingsdotatie aan VMM	1.936.100.000	1.482.400.000	-453.700.000
2.3 lopende uitgaven decreet 23 januari 1991 bescherming van het leefmilieu tegen verontreiniging	365.300.000	300.000.000	-65.300.000
2.4 lopende uitgaven afvalstoffen incl. overdrachten aan de OVAM	219.300.000	197.254.075	-22.045.925
2.5 lopende uitgaven natuurontwikkelingsplan	671.600.000	274.635.784	-396.964.216
2.6 lopende uitgaven beheer afd. Bos en Groen en Natuur	378.300.000	331.793.044	-46.506.956
2.7 lopende uitgaven milieutechnologie	60.600.000	60.551.067	-48.933

aanwijzing van de uitgaven	begroting	uitgaven	Vershil
2.10 lopende uitgaven overeenkomst met NV Aquafin	6.552.000.000	6.419.647.002	-132.352.998
2.11 toelagen decreet Minaraad	78.100.000	66.016.173	-12.083.827
2.12 milieuconvenanten gemeenten	650.000.000	390.632.469	-259.367.531
2.13 milieuconvenanten provincies	75.000.000	36.118.210	-38.881.790
2.14 sensibiliseringscampagnes	123.600.000	65.422.068	-58.177.932
2.15 diversen	91.300.000	24.958.786	-66.341.214
2.17 aanvullende dotatie bodemattesten	274.700.000	21.500.000	-253.200.000
2.18 aanvullende werkingsdotatie aan VMM voor milieu-rapport	43.000.000	27.300.000	-15.700.000
2.19 allerhande uitgaven mestactieplan en Minaplan	1.417.700.000	373.286.643	-1.044.413.357
2.20 allerhande uitgaven schaderegeling duinendecreet	214.600.000	10.486.823	-204.113.177
2.21 allerhande uitgaven milieubeleidsplan	40.000.000	7.077.380	-32.922.620
2.22 allerhande uitgaven grondwaterkwaliteitsmeetnet	5.000.000	1.247.268	-3.752.732
2.23 allerhande uitgaven database grachtstelsel	15.000.000	0	-15.000.000
2.24 lopende uitgaven bijz. gevolmachtigde NV Aquafin	4.100.000	3.918.507	-181.493
2.25 Vlina	75.000.000	17.307.549	-57.692.451
B. Kapitaaluitgaven			
3.1 natuurontwikkelingsplan	225.400.000	195.747.580	-29.652.420
3.2 impulsprogramma milieutechnologie	56.200.000	8.615.768	-47.584.232
3.3 projecten preventie en recyclage	23.500.000	22.462.682	-1.037.318
3.4 decreet bescherming leefmilieu tegen verontreiniging door meststoffen	28.700.000	16.998.806	-11.701.194
3.5 kapitaaluitgaven verontreiniging door afvalstoffen inclusief overdrachten aan de OVAM	38.900.000	5.299.252	-33.600.748
3.6 kapitaaluitgaven beheer en verwerving patrimonium van afd. Bos en Groen, Natuur en Alg. Milieubeleid	992.700.000	885.082.475	-107.617.525
3.7 toepassing KB 23 juli 1981 subsidiëring van werken, leveringen en diensten	340.000.000	158.965.000	-181.035.000
3.8 kapitaaluitgaven NV VMH	1.000.000.000	0	-1.000.000.000
3.9 kapitaaluitgaven verbintenissen 1989-1990	586.000.000	52.280.889	-533.719.111
3.10 investeringsuitgaven overeenkomsten met NV Aquafin	4.314.700.000	4.314.698.984	-1.016
3.12 kapitaaluitgaven OVAM	140.400.000	45.600.000	-94.800.000
3.13 bijzondere ondersteuning openbare rioleringen.	1.900.000.000	445.489.800	-1.454.510.200
3.15 diverse kapitaaluitgaven	21.700.000	7.636.367	-14.063.633
3.16 kapitaaluitgaven bodemsanering	1.560.000.000	696.776.189	-863.223.811
3.17 overdracht naar 1998	9.205.400.000	0	-9.205.400.000
3.18 kapitaaluitgaven schaderegeling duinendecreet	25.000.000	4.170.406	-20.829.594
TOTAAL UITGAVEN	34.165.200.000	17.387.677.046	-16.777.522.954

1.1.2. Balans op 31.12.1998

ACTIVA		PASSIVA	
Beschikbare geldmiddelen	16.431.048.262	Schulden	25.840.260.132
Schuldvorderingen	10.011.410.939	Overgedragen resultaat	602.199.069
TOTAAL	26.442.459.201	TOTAAL	26.442.459.201

1.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.715.630

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting de volgende opmerkingen medegedeeld:

- Ondanks de belofte van de minister, zijn de grondverwervingen die de NV Aquafin in naam van het Vlaams Gewest diende te verrichten, nog steeds niet opgenomen in de patrimoniale boekhouding van het Minafonds. De NV verwierf de gronden in eigen naam en zal ze pas op het einde van de overeenkomst aan het Gewest overdragen. Deze verwerving en de boeking ervan geschieden dan ook in strijd met de basisovereenkomst van 10 november 1993.
- De kredieten voor het mestactieplan en die voor het milieubeleidsplan staan in de begroting 1998 samen onder artikel 2.19. Het Rekenhof acht het aangewezen ze in de toekomst onder een apart begrotingsartikel in te schrijven. Omwille van de transparantie en een efficiënte opvolging is het evenmin aangewezen verschillende kredieten die decretaal al dan niet mogen worden overgedragen, onder eenzelfde begrotingsartikel op te nemen. Deze werkwijze komt immers niet tegemoet aan het specialiteitsbeginsel van de begroting en leidt tot moeilijkheden bij de verwerking in de rekeningen van de onderscheiden overdrachten.
- Het veelvuldig gebruik van interne begrotingsherschikkingen bemoeilijkt de doorzichtigheid van de begroting en de uitvoeringsrekening. Herschikkingen mogen trouwens enkel van boekhoudkundige aard zijn. Zij dienen in principe niet voor accentverschuivingen op het beleidsvlak, dat is goedgekeurd door het Vlaams Parlement.
- De onderaanwending van de vastleggingskredieten op begrotingspost 2.7 (presti-programma) en de vastleggings- en ordonnanceringskredieten op artikel 3.16 (bodemsanering), wijst erop dat het vooropgezette beleid niet werd uitgevoerd. De vermindering van de kredieten op deze posten ten gevolge van interne kredietherschikkingen accentueerde dit nog.
- Maatregelen dienen te worden getroffen tegen de jaarlijkse stijging van kassaldo en encours.
- De beloofde terugstorting in de middelenbegroting van de niet gebruikte middelen van de tewerkstellingsconferentie heeft, ondanks de ministeriële toezeggingen, nog steeds niet plaatsgevonden.

- Diverse uitgaven die niet thuishoren op het Minafonds, werden toch ten laste van deze DAB gelegd (bijv. huurgelden voor de huisvesting van houtvesterijen en boswachterswoningen, huisvesting van het bijkomend personeel van de afdeling Natuur Vlaams-Brabant, informaticakosten en meubilair, beplantingen en onderhoud van beplantingen, bepaalde presentiegelden, vergoedingen en reiskosten,...). In een resolutie van 25 juni 1997 over de financiering van het milieubeleid stelde het Vlaams Parlement nochtans dat de milieuheffingen niet zijn ingesteld om uitgaven te dekken die tot de algemene overheidstaken van beleidsvoering en controle behoren. Een uitzuivering van het Minafonds is dan ook aangewezen. Overigens bepaalt het oprichtingsdecreet¹⁷¹) dat de Vlaamse regering het Minafonds beheert en de nodige diensten, uitrusting, installaties en personeelsleden ter beschikking stelt.

---

¹⁷¹ Artikel 2 van het decreet van 23 januari 1991 tot oprichting van het Minafonds als gewestdienst met afzonderlijk beheer.

2. Beheersdienst van de Hogere Zeevaartschool

2.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft zijn controle op de rekeningen 1998 van de Beheersdienst van de Hogere Zeevaartschool (HZS) op 8 juni 1999 beëindigd. Van de begrote 143.053.077 BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de school respectievelijk 147.487.581 BEF ontvangsten en 104.212.992 BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
1 intendance	2.853.213	2.367.218	-485.995	5.698.360	2.045.840	-3.652.520
2 andere						
2.1 overdracht	91.674.864	91.674.864	0	66.217.364	66.217.364	0
2.2 dotatie	45.300.000	45.300.000	0	56.400.000	56.400.000	0
2.3 dotatie brugsimulator				62.000.000	62.000.000	0
2.4 diverse	2.475.000	8.208.540	5.733.540	3.750.000	9.827.869	6.077.869
2.5 waardestukken	750.000	781.404	31.404	750.000	774.392	24.392
2.6 transfert	0	-844.445	-844.445	0	1.855.166	1.855.166
totaal ontvangsten	143.053.077	147.487.581	4.434.504	194.815.724	199.120.631	4.304.907
uitgaven						
1 intendance	2.853.213	1.600.535	-1.252.678	2.584.900	1.492.627	-1.092.273
2 andere						
2.1 personeels- kosten	9.384.948	3.900.986	-5.483.962	5.800.000	3.104.709	-2.695.291
2.2 werkingskosten	51.291.544	36.424.304	-14.867.240	46.149.680	34.410.524	-11.739.156
2.3 uitrusting	17.523.372	10.917.185	-6.606.187	13.581.144	3.184.694	-10.396.450
2.4 brugsimulator	62.000.000	51.369.982	-10.630.018	62.000.000	0	-62.000.000
2.5 storting in alg. middelenbegro- ting Vl. Gem.				64.700.000	64.700.000	0
totaal uitgaven	143.053.077	104.212.992	-38.840.085	194.815.724	106.892.554	-87.923.170

2.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.674.651

De intendance-ontvangsten lagen 21,13% lager dan begroot. Een daling van de variabele intendance-uitgaven met 1.252.678 BEF (43%), compenseerde dit echter, zodat de hogeschool deze begrotingsafdeling nog met een positief saldo van het lopend jaar (213.470 BEF) kon afsluiten. De diverse ontvangsten liepen dankzij verhoogde inkomsten uit de inschrijvingsgelden voor de niet financieerbare studenten op tot 331% van de geraamde ontvangsten. De gewone uitgavenrubrieken kenden ten slotte een aanzienlijke onderbesteding.

Op 29 juni 1999 heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting akte genomen van de opmerkingen van het Rekenhof. Hij beloofde dat bij de eerstvolgende begrotingsopmaak rekening zal worden gehouden met de verhoogde inschrijvingsgelden voor niet financierbare studenten. De onderbesteding op de uitgavenrubriek werkingskosten is te wijten aan het doorschuiven naar volgende jaren van een aantal werken en installaties, dit om technische redenen (bijv. personeelsgebrek).

3. Luchthaven Antwerpen

3.1. Rekening 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Luchthaven Antwerpen op 7 juli 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 157,6 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de luchthaven respectievelijk 139,5 BEF miljoen ontvangsten en 130,4 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
Ontvangsten						
overdracht	0	7.061	7.061	0	33.065	33.065
dotatie	21.800	26.540	4.740	26.000	21.100	-4.900
aeron. en niet-aeron. ontvangsten	82.800	76.693	-6.107	79.900	78.157	-1.743
investeringsdotatie	53.000	29.228	-23.772	26.200	7.100	-19.100
Totaal ontvangsten	157.600	139.522	-18.078	132.100	139.422	7.322
Uitgaven						
personeel	79.200	75.295	-3.905	80.300	78.241	-2.059
werking	25.400	25.262	-138	25.600	51.479	25.879
investeringen	53.000	29.829	-23.171	26.200	1.690	-24.510
Totaal uitgaven	157.600	130.386	-27.214	132.100	131.410	-690

3.2. Resultaten van de rekeningencontrole

Een aantal van de onderstaande tekortkomingen zijn ontstaan doordat de luchthaven zijn commerciële boekhouding op facturatiebasis voerde, terwijl hij de jaarrekening en de uitvoeringsrekening van de begroting op kasbasis opstelde. De afdeling Accounting van het departement Algemene Zaken en Financiën heeft op 16 december 1998 hieromtrent geconcludeerd dat het wenselijk zou zijn een andere beheersformule te gebruiken voor de uitbating van de luchthavens, opdat de boekhouding en jaarrekening op dezelfde basis kunnen worden afgelegd.

1.714.199

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Openbare Werken in zijn controleverslag de volgende opmerkingen medege-deeld:

- De uitvoeringsrekening van de begroting vertoont geen begrotingsoverschrijdingen voor 1998. Toch is het probleem van de begrotingsopvolging en de overschrijding van de begrotingsposten nog niet op structurele wijze opgelost. Uit de reactie van afdeling Personenvervoer en Luchthavens van 2 december 1998 op de opmerkingen geformuleerd door afdeling Accounting, blijkt dat de DAB Luchthaven Antwerpen niet meer als een bedrijf zou kunnen werken als hij de diverse posten van de begroting niet zou kunnen overschrijden. De afdeling Accounting stelde op 16 december 1998 echter dat de luchthavens, niettegenstaande zij een economische boekhouding voeren, de

wettelijke en reglementaire bepalingen voor diensten met afzonderlijk beheer moeten respecteren. Het Rekenhof deelt deze zienswijze.

- Op 17 september 1998 was volgens het controleverslag van de afdeling Accounting van 16 november 1998 op de luchthaven 154.577 BEF in kas, terwijl de rekenplichtige maximum 50.000 BEF in kas mag houden⁽¹⁷²⁾. Rekenplichtigen die ontvangsten in speciën innen, moeten het bedrag van hun kasgeld dat 50.000 BEF overtreft, wekelijks storten op hun rekening bij de financiële instelling. Aangezien de luchthavens af en toe cheques van verscheidene miljoenen BEF ontvangen, kunnen zij de algemene regels inzake kasbeheer die gelden voor diensten met afzonderlijk beheer, in de praktijk moeilijk toepassen. Deze situatie vergt dringend een oplossing.
- De uitvoeringsrekening sloot af met een positief saldo van 7.056.704 BEF. De luchthaven heeft dan ook 705.670 BEF getransfereerd naar de reserve⁽¹⁷³⁾. De commerciële resultatenrekening vertoont daarentegen een nettoverlies van 2.555.405 BEF. Dat de luchthaven, ondanks de negatieve exploitatieresultaten, toch de transfer naar het reservefonds dient te verrichten, is volgens algemeen aanvaarde economische boekhoudprincipes ongebruikelijk.
- De balansrubriek *Handelsvorderingen* vermeldt een saldo van 17.960.853 BEF, waarvan de luchthaven nog 2.118.371 BEF dient te factureren. Van het resterende bedrag (15.842.482 BEF) openstaande handelsvorderingen stond op balansdatum 7.699.588 BEF (48,6%) al meer dan een maand open. Als de openstaande handelsvorderingen worden gerelateerd aan de omzet via de ratio *aantal dagen klantenkrediet*, blijkt dat de luchthaven nog altijd een relatief hoog gemiddelde van 87 dagen klantenkrediet toestaat. Tegenover 1997, toen deze ratio 88 dagen bedroeg, bleef de toestand status quo. Uit de vervaldaglijst van de klanten op 4 mei 1999 is gebleken dat de situatie niet is verbeterd: op 12.650.958 BEF openstaande handelsvorderingen was op die datum 6.496.355 BEF (51,3%) meer dan een maand vervallen. Uit de omzetcijfers van de resultatenrekening 1998 blijkt dat de ontvangsten van VLM nagenoeg een derde van de omzet (aëronautische en niet-aëronautische ontvangsten) uitmaken. De luchthaven dient zijn debiteurenopvolging, inzonderheid van de vorderingen op de VLM, in de toekomst dan ook te activeren.

---

¹⁷² Artikel 8 van het decreet van 19 december 1997 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998, alsook deel IV van de *Handleiding voor het beheer van financiële rekeningen* m.b.t. diensten met afzonderlijk beheer, in het bijzonder hun kasgeldregister.

¹⁷³ Artikel 19 van het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1994 betreffende het financiële en materiële beheer van de diensten met afzonderlijk beheer Luchthaven Antwerpen en Luchthaven Oostende verplicht de luchthaven immers 10% van het saldo naar het reservefonds te transfereren totdat de middelen van dit fonds 10% bedragen van het gemiddelde van de uitgaven van de drie voorgaande begrotingsjaren.

- De luchthaven berekent een aantal variabele concessievergoedingen op grond van de omzet van de concessionaris. Die moet periodiek deze omzetgegevens overleggen. Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de luchthaven deze gegevens maar rudimentair controleert. Het heeft bijgevolg aangedrongen op de verdere uitbouw van het concessiebeheer in de luchthaven⁽¹⁷⁴⁾.
- De luchthaven kon geen verslag van de fysieke inventarisopname op 31 december 1998 voorleggen⁽¹⁷⁵⁾. De kennis van een exacte kostprijs van de luchthavenexploitatie is nochtans een van de voorwaarden om een juiste beslissing over de toekomstperspectieven van de luchthaven mogelijk te maken. Een realistische waardebepaling van de activa die voor de luchthavenexploitatie worden ingezet, is daarvoor onmisbaar.

De Vlaamse Minister van Openbare Werken heeft op 29 september 1999 geantwoord. Het Rekenhof onderzoekt momenteel dit antwoord.

---

¹⁷⁴ De afdeling Accounting van het departement AZF heeft daarvoor aanbevelingen geformuleerd in haar controleverslag van 16 april 1999.

¹⁷⁵ Artikel 21, 7°, van het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1994 verplicht de luchthavens een inventaris van het vermogen en de vermogenscomptabiliteit bij te houden.

4. Luchthaven Oostende

4.1. Rekening 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Luchthaven Oostende op 7 juli 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 472,7 miljoen BEF ontvangsten en 472,3 miljoen BEF uitgaven, realiseerde de luchthaven respectievelijk 305,1 miljoen BEF ontvangsten en 280,0 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
Ontvangsten						
overdracht	0	30.930	30.930	0	23.043	23.043
dotatie	62.900	63.360	460	78.600	68.000	-10.600
aeron. en niet-aeron.ontvangsten	134.500	143.201	8.701	126.600	162.489	35.889
investeringsdotatie	275.300	67.655	-207.645	100.800	9.959	-90.841
Totaal ontvangsten	472.700	305.146	-167.554	306.000	263.491	-42.509
Uitgaven						
personeel	157.200	143.803	-13.397	149.500	151.400	1.900
werking	39.800	59.924	20.124	45.700	65.690	19.990
investeringen	275.300	76.299	-199.001	100.800	10.467	-90.333
Totaal uitgaven	472.300	280.026	-192.274	¹⁷⁶ 296.000	227.557	-68.443

4.2. Resultaten van de rekeningencontrole

Een aantal van de onderstaande tekortkomingen zijn ontstaan doordat de luchthaven zijn commerciële boekhouding op facturatiebasis voerde, terwijl hij de jaarrekening en de uitvoeringsrekening van de begroting op kasbasis opstelde. De afdeling Accounting van het departement Algemene Zaken en Financiën heeft op 16 december 1998 hieromtrent geconcludeerd dat het wenselijk zou zijn een andere beheersformule te gebruiken voor de uitbating van de luchthavens, opdat de boekhouding en jaarrekening op dezelfde basis kunnen worden afgelegd.

¹⁷⁶ In de begrotingstabel van de DAB Luchthaven Oostende in het decreet van 8 juli 1997 (BS 15.7.1998) houdende aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap 1997 staat per vergissing een totaal bedrag voor de uitgaven van 306,0 miljoen BEF.

1.714.200

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Openbare Werken in zijn controleverslag de volgende opmerkingen medege-deeld:

- De uitvoeringsrekening van de begroting 1998 van de DAB Luchthaven Oostende vertoont een begrotingsoverschrijding van 20,1 miljoen BEF op de post *Werking*. Dit toont aan dat het probleem van de begrotingsopvolging en de overschrijding van de begrotingsposten nog steeds niet op structurele wijze is opgelost. Uit de reactie van afdeling Personenvervoer en Luchthavens van 30 november 1998 op de opmerkingen geformuleerd door afdeling Accounting, blijkt dat de DAB Luchthaven Oostende niet meer als een bedrijf zou kunnen werken als hij de diverse posten van de begroting niet zou kunnen overschrijden. De afdeling Accounting stelde op 16 december 1998 echter dat de luchthavens, niettegenstaande zij een economische boekhouding voeren, de wettelijke en reglementaire bepalingen voor diensten met afzonderlijk beheer moeten respecteren. Het Rekenhof deelt deze zienswijze.
- Op 31 augustus 1998 was volgens het controleverslag van de afdeling Accounting van 16 november 1998 op de luchthaven 905.570 BEF in kas, terwijl de rekenplichtige maximum 50.000 BEF in kas mag houden⁽¹⁷⁷⁾. Rekenplichtigen die ontvangsten in speciën innen, moeten het bedrag van hun kasgeld dat 50.000 BEF overtreft, wekelijks storten op hun rekening bij de financiële instelling. Op 31 december 1998 vermeldde de rubriek *Kas* 123.318 BEF, wat eveneens meer was dan toegelaten. Aangezien de luchthavens af en toe cheques van verscheidene miljoenen BEF ontvangen, kunnen zij de algemene regels inzake kasbeheer die gelden voor diensten met afzonderlijk beheer, in de praktijk moeilijk toepassen. Deze situatie vergt dringend een oplossing.
- De uitvoeringsrekening sloot af met een positief saldo van 122.099.273 BEF. De luchthaven heeft dan ook 3.420.378 BEF getransfereerd naar de reserve⁽¹⁷⁸⁾. De commerciële resultatenrekening vertoont daarentegen maar een winst van 976.893 BEF. Dat het bedrag dat de luchthaven naar de reserve transfereerde veel hoger is dan het nettoresultaat vermeld in de resultatenrekening, is volgens algemeen aanvaarde economische boekhoudprincipes ongebruikelijk.

---

¹⁷⁷ Artikel 8 van het decreet van 19 december 1997 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998, alsook deel IV van de *Handleiding voor het beheer van financiële rekeningen* m.b.t. diensten met afzonderlijk beheer, in het bijzonder hun kasgeldregister.

¹⁷⁸ Artikel 19 van het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1994 betreffende het financiële en materiële beheer van de diensten met afzonderlijk beheer Luchthaven Antwerpen en Luchthaven Oostende verplicht de luchthaven immers 10% van het saldo naar het reservefonds te transfereren totdat de middelen van dit fonds 10% bedragen van het gemiddelde van de uitgaven van de drie voorgaande begrotingsjaren.

- De balansrubriek *Handelsvorderingen* vermeldt een saldo van 56.805.082 BEF. In vergelijking met 1997 is het saldo van de openstaande vorderingen met 9% toegenomen. Ongeveer 47% van deze openstaande vorderingen is bovendien al meer dan 90 dagen vervallen. De ratio *aantal dagen klantenkrediet*, die de verhouding van de openstaande vorderingen tot de gerealiseerde omzet weergeeft, is gestegen van 120 dagen in 1997 naar 142 dagen in 1998. Het Rekenhof heeft dan ook gevraagd gevolg te geven aan de opmerkingen die de afdeling Accounting in haar controleverslag van 16 november 1998 heeft geformuleerd. Aangezien de bestaande procedures (herinneringsbrieven, aangetekende brieven, ingebrekestellingen, enz.) wegens de heterogeniteit van het klantenbestand van de luchthaven blijkbaar niet volstaan, dient de luchthaven een striktere opvolging te organiseren en een aantal preventieve en, in geval van niet-betaling, dwingende maatregelen te treffen.
- De luchthaven berekent een aantal variabele concessievergoedingen op grond van de omzet van de concessionaris. Die moet periodiek deze omzetgegevens overleggen. Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de luchthaven deze gegevens maar rudimentair controleert. Het heeft bijgevolg aangedrongen op de verdere uitbouw van het concessiebeheer in de luchthaven⁽¹⁷⁹⁾.
- De luchthaven Oostende stelt jaarlijks op 31 december 1998 een inventaris op⁽¹⁸⁰⁾, maar die bevat enkel de roerende goederen. Hij waardeert de bestanddelen van de inventaris niet. De kennis van een exacte kostprijs van de luchthavenexploitatie is nochtans een van de voorwaarden om een juiste beslissing over de toekomstperspectieven van de luchthaven mogelijk te maken. Een realistische waardebepaling van de activa die voor de luchthavenexploitatie worden ingezet, is daarvoor onmisbaar.
- Bij zijn controle van de rekeningen 1996 en 1997 van de luchthaven heeft het Rekenhof opgemerkt dat het Vlaams Gewest met bepaalde touroperators publicitaire overeenkomsten had gesloten waarvan de verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt in vraag kon worden gesteld. Het heeft op 1 juli 1998 gevraagd deze overeenkomsten aan te melden bij de Europese Commissie, die kan oordelen of ze al dan niet steunmaatregelen bevatten die verenigbaar zijn met de gemeenschappelijke markt. Aan deze opmerking werd tot dusver nog geen gevolg gegeven. Vanaf 1 november 1998 werd zelfs een nieuwe, gelijkaardige overeenkomst van toepassing.

De Vlaamse Minister van Openbare Werken heeft op 29 september geantwoord. Het Rekenhof onderzoekt momenteel dit antwoord.

---

¹⁷⁹ De afdeling Accounting van het departement AZF heeft daarvoor aanbevelingen geformuleerd in haar controleverslag van 16 april 1999.

¹⁸⁰ Artikel 21, 7°, van het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1994 verplicht de luchthavens een inventaris van het vermogen en de vermogenscompabiliteit bij te houden.

5. Instituut voor het Archeologisch Patrimonium

5.1. Rekening 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Instituut voor het Archeologisch Patrimonium (IAP) op 3 augustus 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 84,9 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde het IAP respectievelijk 83,9 miljoen BEF ontvangsten en 69,0 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	3.700	8.185	4.485	3.000	7.666	4.666
dotatie	38.100	30.160	-7.940	29.800	28.510	-1.290
diverse	3.500	3.365	-135	1.500	3.535	2.035
VDAB	31.000	34.692	3.692	32.200	31.737	-463
externe fondsen	8.600	7.508	-1.092	3.600	0	-3.600
<i>totaal ontvangsten</i>	<i>84.900</i>	<i>83.910</i>	<i>-990</i>	<i>70.100</i>	<i>71.448</i>	<i>1.348</i>
uitgaven						
personeel	60.300	54.214	-6.086	51.700	51.493	-207
werking	14.000	9.712	-4.288	16.900	10.703	-6.197
kapitaaluitgaven	2.000	1.925	-75			
externe fondsen	8.600	3.120	-5.480			
<i>totaal uitgaven</i>	<i>84.900</i>	<i>68.971</i>	<i>-15.929</i>	<i>68.600</i>	<i>62.196</i>	<i>-6.404</i>

5.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.687.086

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Binnenlandse Aangelegenheden de volgende opmerkingen medegedeeld:

- 28.298 BEF intresten, sedert 1 januari 1990 op een bankrekening gegene-reerd, zijn niet in de rekening 1998 opgenomen, hoewel zij in aanmerking komen voor het nog te verdelen en met nationale gelden verwezenlijkte sal-do 1989.
- Bij financiële leasing dient het IAP als leasingnemer (economisch eigenaar) geleasde goederen te activeren op zijn staat van actief en passief. Bij het ontstaan van de leasing dient de DAB ze in de rekening te boeken onder co-de 7 (verwerving als investering) en code 96.70 (fictieve lening). Bovendien mag hij alleen het gedeelte van de tussentijdse vergoedingen dat betrekking heeft op intresten, als een verbruiksuitgave in de uitvoeringsrekening opne-men. De component die betrekking heeft op de wedersamenstelling van het kapitaal, heeft dus een patrimoniaal karakter en moet in de vermogens-comptabiliteit figureren. Het Rekenhof heeft de vermogensordonnanties,

gevoegd bij de beheersrekening van de rekenplichtige, dan ook verminderd met die intrestlasten.

- Omwille van het specialiteitsbeginsel dient het IAP de ontvangsten uit de opgravingen te Raversijde zowel in de uitvoeringsrekening als in de beheersrekening aan te rekenen op het passende begrotingsartikel, in plaats van op de post *diversen*.

6. Vlaams Infrastructuurfonds

6.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Vlaams Infrastructuurfonds (VIF) op 7 september 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 21.389,6 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde het VIF respectievelijk 18.473,9 miljoen BEF ontvangsten en 15.610,9 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
Ontvangsten						
Administratie Wegen en Verkeer						
diverse ontvangsten	200	3.586	3.386			
terugstorting OV, achterstallen overheid	900	190	-710	100	1.228	1.128
nevenbedrijven langs auto-snelwegen	395.000	451.494	56.494	365.000	410.845	45.845
huur, vergunningen, cijzen, concessies, enz.	27.800	52.282	24.482	25.600	22.896	-2.704
schadereg., gerecht. boeten, adm. geldboeten	278.600	314.646	36.046	271.100	287.243	16.143
verkoop gewestgronden	14.300	30.158	15.858			
verkoop gewestgebouwen	14.300	0	-14.300	55.600	76.606	21.006
verkoop buitengebruik gestelde roerende goederen	2.700	2.397	-303	5.200	2.836	-2.364
Administratie Waterwegen en Zeewezen						
diverse ontvangsten	7.800	1.042	-6.758			
douane en zeevaartpolitie	130.000	130.277	277	130.000	142.061	12.061
terugstorting OV, achterstallen overheid	500	1.511	1.011	500	359	-141
scheepvaartrechten en vignetten	101.000	104.764	3.764			
windturbinepark Zeebrugge, concessiegelden MBZ	146.000	107.743	-38.257	26.000	3.956	-22.044
huur, vergunningen, cijzen, retributies	97.000	174.770	77.770	95.000	85.665	-9.335
watervangen, ontvangsten havenbedrijven	670.000	608.802	-61.198	670.000	618.615	-51.385
schadereg., gerecht. boeten, adm. geldboeten	2.000	28.951	26.951			
schadereg. boeten, scheepvaartrechten, vignett.				106.500	109.900	3.400
verkoop gronden van het VLG en LSO	1.000	1.216	216			
verkoop gronden en gebouwen LSO				1.000	10.548	9.548
verk. roer. goederen, sponsering, samenwerkingsakk.	6.000	33.785	27.785	6.000	2.579	-3.421

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
financiële bijstand EG				33.500	91.057	57.557
Administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten						
activiteiten AOSO	14.000	10.225	-3.775	15.000	11.501	-3.499
Secretariaat-generaal - Administratie Algemene Administratieve Diensten						
diverse en toevallige ont- vangsten, II HL	500	863	363	500	8.745	8.245
beschikbaar saldo vorig jaar	0	6.020.670	6.020.670	0	5.402.682	5.402.682
terugstorting van niet aan- gewende geldvoorschotten	0	29.005	29.005			
ontv. bedr.en vzw gezinnen betreffende mobiliteit	700	0	-700	1.500	50	-1.450
ontv. van reg.en lokale best. m.b.t. mobiliteit	500	0	-500	500	0	-500
ontv.van EG-instellingen mbt mobiliteit	212.500	16.874	-195.626	0	37.123	37.123
dotatie alg.uitgavenbegroting BA 61.03 (vast)	18.266.300	8.610.600	-9.655.700	16.379.900	14.741.900	-1.638.000
dotatie alg.uitgavenbegroting BA 61.05 (bet)	1.000.000	0	-1.000.000	1.000.000	900.000	-100.000
Nog te ontv. dotatie van het vorig begrotingsjaar	0	1.738.000	1.738.000			
Totaal ontvangsten	21.389.600	18.473.851	-2.915.749	19.188.500	22.968.395	3.779.895

Uitgaven

Administratie Wegen en Verkeer

netheidsactie	30.500	26.081	-4.419	30.000	3.207	-26.793
onroerende voorheffing	9.000	8.015	-985	9.000	8.600	-400
onderhoud	100	44	-56	2.000	363	-1.637
schadevergoeding derden	65.000	61.758	-3.242	50.000	30.189	-19.811
tussenkost in invest. VVM	569.500	463.882	-105.618	432.200	286.166	-146.034
verplaatsen van leidingen	99.000	91.659	-7.341	87.000	84.042	-2.958
investeringen wegen	9.304.000	7.175.847	-2.128.153	8.578.200	7.515.378	-1.062.822
herb. vern. herstelling brug- gen	510.900	423.957	-86.943	498.000	419.189	-78.811

Administratie Waterwegen en Zeewezen

terugbetaling RMT en/of MVIFR	60.000	37.317	-22.683			
RMT				65.000	84.874	19.938
milieuheffingen	100.000	55.000	-45.000	100.000	100.000	0
onroerende voorheffing	18.700	18.002	-698	37.000	36.448	-552
dading NV Flandria	0	0	0	76.700	76.631	-69
schadevergoeding derden	93.400	93.496	96	90.000	79.403	-10.597
inv. haven Antw. Gronden LSO	50.000	26.234	-23.766	110.000	92.582	-17.418
inv.sub.opst. shuttle of blok- treinen	0	59.750	59.750	60.000	0	-60.000
subsidies aan lagere besturen	1.967.100	1.721.727	-245.373	1.885.000	2.296.489	411.489
herb. vern.herstelling brug- gen	344.500	321.113	-23.387	273.000	220.355	-52.645

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
investeringen zeehavens	3.502.700	2.039.519	-1.463.181	2.435.600	1.728.223	-707.377
verplaatsen van leidingen	1.000	1.000	0			
onderh. en inv. binnenvaart	2.395.700	1.696.773	-698.927	2.186.100	2.138.331	-47.769
investeringen waterbeheersing	1.989.500	1.076.293	-913.207	1.979.300	1.631.454	-347.846
Administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten						
averijen AOSO	145.000	136.420	-8.580	86.000	59.900	-26.100
Secretaris-generaal - Administratie Algemene Administratieve Diensten						
diverse uitgaven, II HL	28.100	22.284	-5.816	17.400	15.478	-1.922
vervoer en mobiliteit	83.000	38.823	-44.177	51.000	19.724	-31.276
werkingskosten VIF	22.900	15.895	-7.005	49.000	20.739	-28.261
uitrustingskosten VIF				1.000	0	-1.000
Totaal uitgaven	21.389.600	15.610.889	-5.778.711	19.188.500	16.947.725	-2.240.775

6.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.690.534

Op 7 september 1999 heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting de volgende opmerkingen medegedeeld:

- Het VIF heeft in 1998 maar 15.539,2 miljoen BEF geordonnanceerd, zijnde ongeveer 72,6% van de begrote kredieten. De DAB zou een dergelijke onderaanwending het best verklaren in een toelichting bij zijn rekening of in een jaarverslag.
- Het VIF heeft sinds zijn oprichting nog steeds geen jaarverslag voorgelegd aan het Vlaams Parlement⁽¹⁸¹⁾. Het parlement heeft nochtans aangedrongen op de voorlegging van het verslag over de periode 1992-1995 tegen 31 december 1996⁽¹⁸²⁾.

Het Rekenhof deelde ook mede dat de betalingsdossiers 1998 van het VIF het voorwerp waren van een steekproefcontrole. Het heeft de bevindingen van deze controle rechtstreeks aan de afdeling Boekhouding en Begroting van het departement Leefmilieu en Infrastructuur meegedeeld. Er werden geen fouten vastgesteld die het afsluiten van de rekeningen in het gedrang brachten.

Ten slotte formuleerde het Rekenhof bij de rekeningencontrole een voorbehoud ten aanzien van de vastgestelde rechten aangaande schadegevallen aan het ge-

¹⁸¹ Overeenkomstig artikel 59, §2, laatste lid, van het decreet van 25 juni 1992 houdende diverse bepalingen tot begeleiding van de begroting 1992.

¹⁸² Stuk 11 - Nr. 2 van 28 juni 1996, bijlage 3, stuk 376 - Nr.1 van 26 juni 1996 en stuk 376 - Nr. 2 van 4 juli 1996.

westdomein bij de afdeling Boekhouding en Begroting van het departement Leefmilieu en Infrastructuur. Deze rechten worden in de uitvoeringsrekening van de VIF-begroting geconsolideerd. Het onderzoek van deze vastgestelde rechten is nog niet afgerond.

Het Rekenhof heeft akte genomen van de bevindingen en aanbevelingen die de afdeling Accounting over het VIF formuleerde in het verslag over de uitvoering van de begroting 1998.

7. Cultureel Centrum van de Vlaamse Gemeenschap De Brakke Grond in Amsterdam

7.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Cultureel Centrum van de Vlaamse Gemeenschap De Brakke Grond in Amsterdam op 16 maart 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 35,1 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 35,1 miljoen BEF ontvangsten en 29,3 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	6.384	6.384	0	215	2.663	2.448
dotatie	23.000	23.224	224	22.800	22.987	187
diverse opbrengsten	1.500	1.343	-157	2.200	1.558	-642
huuropbrengsten	4.235	4.190	-45	4.800	4.924	124
<i>totaal ontvangsten</i>	<i>35.119</i>	<i>35.142</i>	<i>22</i>	<i>30.015</i>	<i>32.132</i>	<i>2.117</i>
uitgaven						
personeel	2.500	2.075	-425	1.600	1.389	-211
werking	29.619	25.281	-4.338	26.415	22.460	-3.955
vermogen	3.000	1.992	-1.008	2.000	1.655	-345
<i>totaal uitgaven</i>	<i>35.119</i>	<i>29.348</i>	<i>-5.772</i>	<i>30.015</i>	<i>25.504</i>	<i>-4.511</i>

7.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.672.869

Het Rekenhof heeft geen opmerkingen over de rekening 1998 gemaakt.

8. Beheersdienst van het Kasteel - Domein van Gaasbeek

8.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Beheersdienst van het Kasteel - Domein van Gaasbeek op 23 februari 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 10,3 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 10,6 miljoen BEF ontvangsten en 9,7 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	569	569	0	2.100	2.350	250
inkomgelden	3.100	2.845	-255	2.400	2.368	-32
publicaties	400	297	-103	200	306	106
diverse	250	1.507	1.257	100	238	138
schenken	480	0	-480	0	0	0
dotatie	5.500	5.350	-150	5.500	4.300	-1.200
totaal ontvangsten	10.299	10.569	269	10.300	9.562	-738
uitgaven						
personeel	6.078	5.829	-249	6.200	5.920	-280
werking	2.200	2.158	-42	2.300	1.619	-681
energie	1.300	995	-305	1.300	1.005	-295
kapitaalverrichting	721	711	-10	500	86	-414
totaal uitgaven	10.299	9.693	-606	10.300	8.630	-1.670

8.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.671.650

Het Rekenhof heeft geen opmerkingen over de rekening 1998 gemaakt.

9. Beheersdienst van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen

9.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Beheersdienst van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen op 4 mei 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 114,8 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 115,2 miljoen BEF ontvangsten en 93,7 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	10.027	10.027	0	21.900	21.950	50
dotatie	61.600	61.600	0	61.200	61.200	0
inkomgelden	35.000	35.472	472	14.200	16.634	2.434
publicaties	2.650	2.791	141	1.500	1.964	464
schenk.+legaten	1.000	1.000	0	5.500	7.686	2.186
sponsoring	3.050	2.752	-298	0	0	0
diverse	1.500	1.513	13	0	0	0
totaal ontvangsten	114.827	115.155	328	104.300	109.435	5.135
uitgaven						
occ.tewerkstelling	22.500	17.075	-5.425	18.600	15.741	-2.859
wet.werking	6.600	2.093	-4.507	5.600	5.577	-23
lop.beheerskosten	72.000	62.816	-9.184	60.000	57.447	-2.553
kunstwerken	9.352	8.330	-1.022	0	0	0
machines	2.075	1.466	-609	0	0	0
informatica	2.300	1.879	-421	0	0	0
verbouwing	0	0	0	15.000	15.000	0
kapitaalverrichtingen	0	0	0	5.100	4.896	-204
totaal uitgaven	114.827	93.658	-21.169	104.300	98.661	-5.639

9.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.688.656

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Cultuur medegedeeld dat het KMSKA een kredietoverschrijving heeft uitgevoerd, in strijd met artikel 8 van het besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 1994 betreffende het financiële en materiële beheer van de DAB.

Op 24 juni 1999 ging de Vlaamse Minister van Financiën en begroting akkoord met de opmerking van het Rekenhof. Ze wees er evenwel op dat het voorleggen van de aanvraag tot kredietoverschrijving aan haar door de toezichthoudende minister moest worden beschouwd als diens akkoord. Op 29 juli 1999 repliceerde het Rekenhof dat de Vlaamse Minister van Cultuur zich slechts akkoord kan

verklaren met een aangevraagde kredietoverschrijding na ontvangst van het al dan niet voorwaardelijke akkoord van de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting.

10. Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting

10.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de controle van de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting op 19 mei 1999 beëindigd. Van de begrote 1.841,5 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 1.634,9 miljoen BEF ontvangsten en 1.588,8 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	87.496	85.605	-1.891	1.336.900	886.800	-450.100
teruggest. intr.	0	2.354	2.354			
dotatie 97	716.900	716.900	0	1.591.900	1.543.400	-48.500
dotatie 98	1.037.064	830.000	-207.064			
totaal ontvangsten	1.841.460	1.634.859	-206.601	2.928.800	2.430.200	-498.600
uitgaven						
beh. verg.	18.150	18.150	0	18.200	36.300	18.100
tenlastenem.	45.000	14.342	-30.658			
prefinanc.	0	2.490	2.490	80.000	33.100	-46.900
tussenk. art. 49	1.778.310	1.553.838	-224.472	2.785.600	2.247.000	-538.600
inbreng VMH/GIMV				45.000	28.100	-16.900
totaal uitgaven	1.841.460	1.588.820	-252.639	2.928.800	2.344.500	-584.300

10.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.674.640

Het Rekenhof heeft geen opmerkingen over de rekening 1998 gemaakt.

11. Investeren in Vlaanderen

11.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Investeren in Vlaanderen op 4 juni 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 307,2 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 275,4 miljoen BEF ontvangsten en 210,9 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	68.600	68.623	23	87.900	66.500	-21.400
dotatie	161.700	126.600	-35.100	199.400	143.900	-55.500
dotatie voorg. jaar	76.900	76.950	50	0	0	0
diverse opbrengsten	0	3.221	3.221	0	3.000	3.000
<i>totaal ontvangsten</i>	<i>307.200</i>	<i>275.394</i>	<i>-31.806</i>	<i>287.300</i>	<i>213.400</i>	<i>-73.900</i>
uitgaven						
personeel Brussel	21.800	19.754	-2.046	18.600	13.600	-5.000
personeel buitenland	49.800	35.334	-14.466	49.700	26.200	-23.500
werking Brussel	76.000	53.204	-22.796	67.700	41.000	-26.700
werking buitenland	141.600	88.107	-53.493	136.800	58.800	-78.000
uitrusting Brussel	9.000	6.809	-2.191	3.300	2.200	-1.100
uitrusting buitenland	9.000	7.679	-1.321	11.200	2.900	-8.300
<i>totaal uitgaven</i>	<i>307.200</i>	<i>210.887</i>	<i>-96.313</i>	<i>287.300</i>	<i>144.700</i>	<i>-142.600</i>

11.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.682.405

Het Rekenhof heeft geen opmerkingen over de rekening 1998 gemaakt.

12. Schoonmaak

12.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Schoonmaak op 20 april 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 277,1 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 276,5 miljoen BEF ontvangsten en 230,9 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	29.700	29.755	55	1.400	2.627	1.227
dotatie	241.500	241.500	0	293.300	285.300	-8.000
nog te ontv. dotatie	500	500	0			
eigen ontvangsten	5.400	4.759	-641	1.000	5.352	4.352
totaal ontvangsten	277.100	276.514	-586	295.700	293.279	-2.421
uitgaven						
personeel	148.000	131.762	-16.238	171.100	154.119	-16.981
werking	123.900	95.450	-28.420	124.600	107.802	-16.798
investeringen	5.200	3.723	-1.477			
totaal uitgaven	277.100	230.935	-46.165	295.700	261.921	-33.779

12.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.686.337

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Ambtenarenzaken de volgende opmerkingen medegedeeld:

- De DAB heeft een terugvorderingsfactuur van kosten voor schoonmaakwerkzaamheden opgemaakt voor 23.871 BEF, terwijl hij als verantwoordingsstuk maar een inkomende factuur van 4.743 BEF kon voorleggen.
- De DAB houdt geen inventaris van het vermogen bij, in strijd met artikel 15 van het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 betreffende het financieel en materieel beheer van de dienst met afzonderlijk beheer Schoonmaak.

Op 6 juli 1999 antwoordde de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting dat de niet correcte facturatie zal worden rechtgezet. De minister meldde tevens dat de DAB momenteel zijn inventaris bijwerkt.

13. Cultureel Centrum van de Vlaamse Gemeenschap Landcommanderij Alden Biesen

13.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Cultureel Centrum van de Vlaamse Gemeenschap Landcommanderij Alden Biesen op 23 februari 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 38,0 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 29,3 miljoen BEF ontvangsten en 25,7 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	0	0	0	-606	1.124	1.730
dotatie	7.200	5.500	-1.700	7.200	7.200	0
diverse ontvangsten	19.000	20.196	1.196	17.200	17.895	695
huuropbrengsten	1.000	690	-310	700	515	-185
E.U.	10.800	2.952	-7.848	9.240	4.490	-4.750
totaal ontvangsten	38.000	29.338	-8.662	33.734	31.224	-2.511
uitgaven						
personeelskosten	4.700	4.329	-371	6.000	5.845	-155
werkingskosten	22.580	18.010	-4.570	19.118	17.026	-2.092
uitrusting	1.000	965	-35	300	193	-107
E.U.	9.720	2.427	-7.293	8.316	3.739	-4.577
totaal uitgaven	¹⁸³ 38.000	¹⁸³ 25.731	-12.269	33.734	26.803	-6.930

13.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.670.365

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Cultuur enkel een kleine overschrijding bij de post *Uitrusting* medegedeeld. Die overschrijding is in strijd met artikel 19 van het besluit van de Vlaamse regering van 22 maart 1995 betreffende het financiële en materiële beheer van de DAB.

Op 23 maart 1999 antwoordde de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting akte te hebben genomen van de opmerking.

¹⁸³ Deze cijfers zijn exclusief de aanwending van het reservefonds ten belope van 4.055.911 BEF

14. Vlaams Centrum voor het Openbaar Bibliotheekwerk

14.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Vlaams Centrum voor het Openbaar Bibliotheekwerk op 23 februari 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 120,0 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 120,0 miljoen BEF ontvangsten en 79,2 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	24.201	24.201	0	7.573	7.097	-476
dotatie	92.700	92.700	0	81.800	68.000	-13.800
bijz.dotatie	-	-	-	0	500	500
eigen ontvangsten	2.500	2.465	-35	2.780	2.967	186
reactive	598	598	0	1.924	1.377	-547
<i>totaal ontvangsten</i>	<i>120.000</i>	<i>119.965</i>	<i>-35</i>	<i>94.078</i>	<i>79.941</i>	<i>-14.137</i>
uitgaven						
reactive	678	677	0	795	47	-748
werking	119.322	78.536	-40.787	93.283	55.649	-37.634
<i>totaal uitgaven</i>	<i>120.000</i>	<i>79.213</i>	<i>-40.787</i>	<i>94.078</i>	<i>55.696</i>	<i>-38.382</i>

14.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.669.727

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Cultuur erop gewezen dat de uitvoeringsrekening van de begroting niet in dezelfde uitsplitsing in begrotingsposten voorzag als de goedgekeurde begroting.

Uit het antwoord van de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting van 23 maart 1999 en bijkomende inlichtingen vanwege ABAFIM is gebleken dat in de toekomst rekening zal worden gehouden met de opmerking van het Rekenhof.

15. Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand De Zande

15.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand De Zande op 15 juni 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 39,2 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 40,5 miljoen BEF ontvangsten en 35,8 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	4.800	4.793	-7	4.000	4.412	412
dotatie	30.000	30.000	0	31.200	31.200	0
andere ontvangsten	4.400	5.747	1.347	4.300	5.487	1.187
totaal ontvangsten	39.200	40.540	1.340	39.500	41.099	1.599
uitgaven						
werkingskosten	17.300	15.476	-1.824	17.600	16.084	-1.516
verblijfskosten	17.600	16.230	-1.370	17.300	15.487	-1.813
investeringen	3.600	3.538	-62	3.600	3.537	-63
tijdelijke tewerkst.	700	597	-103	1.000	170	-830
totaal uitgaven	39.200	35.841	-3.359	39.500	35.278	-4.222

15.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.675.015

Het Rekenhof heeft geen opmerkingen over de rekening 1998 gemaakt.

16. Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand De Kempen

16.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de dienst met afzonderlijk beheer Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand De Kempen op 15 juni 1999 gecontroleerd verklaard. Van de begrote 41,8 miljoen BEF ontvangsten en uitgaven, realiseerde de DAB respectievelijk 43,1 miljoen BEF ontvangsten en 38,7 miljoen BEF uitgaven. De onderstaande tabel vat de uitvoeringsrekening van de begroting samen.

(in duizenden BEF)

	1998			1997		
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten						
overdracht	5.200	5.241	41	7.100	7.662	562
dotatie	32.000	32.000	0	30.000	30.000	0
andere ontvangsten	4.600	5.871	1.271	4.600	5.359	759
<i>totaal ontvangsten</i>	<i>41.800</i>	<i>43.112</i>	<i>1.312</i>	<i>41.700</i>	<i>43.021</i>	<i>1.321</i>
uitgaven						
werkingskosten	19.900	18.588	-1.312	19.600	16.841	-2.759
verblijfskosten	17.400	16.336	-1.064	16.800	15.357	-1.443
investeringen	3.800	3.175	-625	4.700	4.309	-391
tijdelijke tewerkst	700	617	-83	600	538	-62
<i>totaal uitgaven</i>	<i>41.800</i>	<i>38.716</i>	<i>-3.084</i>	<i>41.700</i>	<i>37.045</i>	<i>-4.655</i>

16.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.690.823

Het Rekenhof heeft geen opmerkingen over de rekening 1998 gemaakt.

17. Autonome Vlaamse Fiscale Inning

17.1. Rekeningen 1998

De Autonome Vlaamse Fiscale Inning is opgericht bij artikel 15 van het decreet van 7 juli 1998 houdende bepaling tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1998. De DAB AVFI diende in 1999 bijgevolg voor het eerst rekening af te leggen. Aangezien de DAB echter pas in oktober 1998 effectief van start ging, kon hij in 1998 nog nagenoeg geen verrichtingen doen. Hij boekte enkel zijn dotatie van de Vlaamse Gemeenschap en realiseerde nog geen uitgaven. Wel rekende hij 921.308 BEF verbintenissen op de begroting aan. Het Rekenhof heeft de controle op deze rekening beëindigd op 20 april 1999.

(in duizenden BEF)

1998			
	<i>begroting</i>	<i>uitvoering</i>	<i>verschil</i>
ontvangsten			
dotatie	2.200	2.200	0
totaal ontvangsten	2.200	2.200	0
uitgaven			
personeel	1.750	0	-1.750
werking	250	0	-250
uitrusting	200	0	-250
totaal uitgaven	2.200	0	-2.200

17.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.690.934

Het Rekenhof heeft geen opmerkingen over de rekening 1998 gemaakt.

17.3. Andere controleresultaten

1.646.116

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting er op 18 december 1998 op gewezen dat de Vlaamse regering zo snel mogelijk een besluit houdende het financieel en materieel beheer van de DAB diende uit te vaardigen⁽¹⁸⁴⁾, in het licht van de rekeningaflegging over de tweede helft van 1998, begin 1999, door de rekenplichtige én de DAB zelf. De minister heeft op 21 januari 1999 geantwoord dat het gevraagde besluit ter finale goedkeuring zou worden voorgelegd aan de regering. Het gevraagde besluit werd inderdaad op 19 januari 1999 goedgekeurd en op 28 april 1999 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.

¹⁸⁴ Conform artikel 140 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

VLAAMSE OPENBARE INSTELLINGEN

IMPLEMENTATIE VAN DE GEÏNTEGREERDE ECONOMISCHE BOEKHOUDING EN BUDGETTAIRE RAPPORTERING DOOR DE VLAAMSE OPENBARE INSTELLINGEN

Op 30 september 1998 hebben de Vlaamse openbare instellingen (VOI's) in semestriële staten voor het eerst gerapporteerd volgens de nieuwe boekhoudreggeving, vastgelegd in het besluit van 21 mei 1997. Het Rekenhof heeft de semestriële staten van 37 VOI's vergeleken. Het heeft daarbij de volgende opmerkingen geformuleerd: de rapportering was weinig transparant doordat de Vlaamse regering niet consistent voor eenzelfde aanrekeningsmoment koos; de VOI's hebben de reglementering op uiteenlopende wijze toegepast, wat de vergelijkbaarheid van de financiële staten in het gedrang bracht; de staten boden niet altijd een getrouw beeld van de financiële toestand van de VOI's; de begroting en de ESER-uitvoeringsrekening van de begroting boden het Vlaams Parlement onvoldoende beleidsinformatie; en de administratie ondersteunde de VOI's onvoldoende. Het Rekenhof heeft dan ook enkele wijzigingen aan het besluit van de Vlaamse regering gesuggereerd (het consistentere formuleren van de aanrekeningsregels, het optimaal vastleggen van de aanrekeningsmomenten; het eenduidiger formuleren van sommige bepalingen,...). Het heeft tevens opgemerkt dat het ESER-schema in de traditionele begroting dient te worden ingepast. Bij ontstentenis van een prestatiebegroting, kan het Vlaams Parlement enkel zo voldoende beleidsinformatie krijgen. Over het algemeen was er ten slotte behoefte aan een coördinerende en ondersteunende dienst. Het Rekenhof onderzoekt momenteel de implementatie van de besluitbepalingen door de VOI's in hun jaarrekeningen 1998. Hoewel dit onderzoek bij de afsluiting van dit boek nog niet beëindigd was, waren er al indicaties dat de meeste van de opmerkingen over de semestriële rapportering ook voor de jaarrapportering gelden. Het Vlaams Parlement ontvangt over dit onderzoek eind 1999 een afzonderlijk rapport van het Rekenhof.

1. Inleiding

De decreetgever heeft in 1996 bepaald dat alle publiekrechtelijke instellingen die ressorteren onder de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaams Gewest⁽¹⁸⁵⁾, een geïntegreerde budgettaire en economische boekhouding moeten voeren overeenkomstig de regels en een plan opgelegd door de Vlaamse regering⁽¹⁸⁶⁾. Met het besluit van 21 mei 1997 betreffende een geïntegreerde economische boek-

---

¹⁸⁵ Behoudens een aantal nominatief opgesomde instellingen.

¹⁸⁶ Artikel 5 van het decreet van 8 juli 1996 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1996.

houding en budgettaire rapportering (verder afgekort tot: boekhoudbesluit) heeft de Vlaamse regering de inhoud, de regels en het plan van de boekhouding en de jaarrekening van de VOI's vastgesteld. De nieuwe regelgeving is op 1 januari 1998 in werking getreden.

1.541.592

Begin 1998 voerde het Rekenhof een eerste, juridisch onderzoek uit van de nieuwe regelgeving. Het heeft onder meer de volgende conclusies getrokken:

- het boekhoudbesluit komt in grote mate tegemoet aan vroegere parlementaire aanbevelingen over de boekhoudkundige voorschriften, aanrekenings- en waarderingsregels en consolidatie van de rekeningen;
- aan andere parlementaire aanbevelingen geeft het daarentegen geen of slechts een gedeeltelijk gevolg (bv. de rol van de revisor, de oprichting van een coördinerende dienst voor de VOI's)⁽¹⁸⁷⁾;
- het besluit heeft een aantal instellingen van zijn toepassing uitgesloten, wat de haalbaarheid van, bijvoorbeeld, de consolidatiedoelstellingen hypothekeert;
- het gebrek aan opheffingsbepalingen in decreet en boekhoudbesluit heeft problemen gecreëerd in het geval andere wetten en besluiten strijdig zijn met de nieuwe regeling;
- het boekhoudbesluit is in enkele punten afgeweken van de boekhoudwet van 1975, die een suppletoire rol kreeg.

Het Rekenhof heeft zijn bevindingen op 2 april 1998 meegedeeld aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting, die op 13 oktober 1998 antwoordde. De belangrijkste bevindingen van het Rekenhof en antwoorden van de minister zijn vermeld in het Boek van het Rekenhof 1998⁽¹⁸⁸⁾. Deze vermelding heeft op 5 mei 1999 geleid tot een resolutie van het Vlaams Parlement⁽¹⁸⁹⁾.

---

¹⁸⁷ Het Rekenhof heeft de Vlaamse Gemeenschap ook aanbevolen te onderzoeken op welk niveau, op welke wijze en aan de hand van welke financiële staten zij het meest optimaal kan tegemoetkomen aan de Europese informatieverplichting.

¹⁸⁸ Stuk 11 (1998 - 1999) - Nr.1, p. 245-255.

¹⁸⁹ Zie p. 18 van dit boek.

Eind 1998 heeft het Rekenhof onderzocht hoe de instellingen de nieuwe regelgeving in de praktijk hebben omgezet, meer bepaald in hun semestriële staten, die ze een eerste maal op 30 september 1998 aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting moesten overleggen⁽¹⁹⁰⁾. Het vergelijkend horizontaal onderzoek van de semestriële staten was erop gericht een overzicht te bieden van mogelijke interpretatieproblemen bij het boekhoudbesluit, inzicht te verwerven in de praktische toepassingsproblemen, individuele aanbevelingen te formuleren voor elke VOI en de implementatie te toetsen aan de doelstellingen van de Vlaamse regering⁽¹⁹¹⁾. Het Rekenhof heeft zijn onderzoek uitgevoerd op grond van een standaardcontroleprogramma met vier luiken: de opbouw van het bedrijfseconomisch en het budgettair rekeningstelsel, de keuze van de waarderings- en aanrekeningsregels, de inhoud van de beginbalansen en de vorm en inhoud van de semestriële staten. Het heeft de resultaten op 2 februari 1999 aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting overgelegd.

Deze resultaten bestonden enerzijds uit meer algemene problemen die vaak voortvloeiden uit onduidelijkheden in het boekhoudbesluit. Deze problemen, die in eerste instantie een ingrijpen vergen vanwege de minister, zijn gebundeld in het eigenlijke verslag aan de minister. De belangrijkste ervan vormen ook het voorwerp van de onderstaande paragrafen. Anderzijds hebben de concrete foutieve toepassingen van het boekhoudbesluit, die maatregelen van de individuele VOI's vereisen, hun neerslag gevonden in een bijlage bij het verslag. Een tweede bijlage bevat de specifieke resultaten van een verkennend onderzoek naar de verwerking van de boekhoudinformatie door de VOI's.

Momenteel rondt het Rekenhof zijn onderzoek naar de implementatie van het boekhoudbesluit door de VOI's in hun jaarrekeningen 1998 af. Het zal het Vlaams Parlement daarover eind 1999 inlichten in een afzonderlijk verslag. De indruk bestaat dat de tendensen die het bij zijn controle van de semestriële staten heeft vastgesteld, zich in de jaarrapportering hebben doorgezet. De opmerkingen in het afzonderlijk verslag zullen dan wellicht ook een grote overeenkomst vertonen met die vermeld in dit artikel.

---

¹⁹⁰ Artikel 9 van het boekhoudbesluit verplicht de VOI's voor het einde van de maand september bij de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting een semestriële staat in te dienen die samengesteld is uit een balans, een resultatenrekening en een uitvoeringsrekening van de begroting.

¹⁹¹ Hoofddoel is: de economische boekhouding steunen op de boekhoudwet en de begrotingsboekhouding coderen in termen van het Europees Stelsel van Economische Rekeningen (ESER). Voorts beoogt de regelgeving: een kader te creëren voor een moderne boekhouding die tevens beleidsinstrument is, eenvormigheid te scheppen in de VOI-rekeningen pro onderlinge vergelijkbaarheid, geconsolideerde gegevens te verstrekken aan de Nationale Bank van België (NBB) voor de berekening van de financieringsbehoefte van de overheid in het kader van het reconversieplan en de toetreding tot de Europese Muntunie (EMU) en een gedetailleerde kostprijsboekhouding in te bouwen in het kader van de prestatiebegroting.

2. Opmerkingen

1.559.127

Het Rekenhof heeft uit zijn onderzoek een aantal algemene problemen afgeleid, die meestal meer VOI's aanbelangen en hun oorsprong onder meer vinden in onduidelijkheden in het boekhoudbesluit zelf. Het zijn in de eerste plaats de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting en zijn administratie die daarbij maatregelen moeten treffen. De onderstaande paragrafen vatten de belangrijkste algemene opmerkingen samen.

2.1. *Bedrijfseconomisch rekeningstelsel en ESER-schema*

Het boekhoudbesluit, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 11 oktober 1997, bevat als bijlage een bedrijfseconomisch rekeningstelsel (balans en resultatenrekening) en een ESER-schema ten behoeve van de budgettaire rapportering (begroting en uitvoeringsrekening van de begroting). Het bevat ook summierere bepalingen over een analytisch stelsel.

2.1.1. *Officieel versus officieus rekeningstelsel*

De administratie (ABAFIM) heeft het officiële, in het Belgisch Staatsblad gepubliceerde, rekeningstelsel begin 1998 aangepast aan de Minimumindeling van het Algemeen Rekeningenstelsel (MAR), dat de VOI's die zijn onderworpen aan de boekhoudwet, moeten volgen¹⁹²). De Vlaamse regering heeft het aangepaste rekeningstelsel echter nog steeds niet officieel in een besluit vastgelegd¹⁹³). Het Rekenhof heeft dan ook gevraagd dit op korte termijn te doen.

2.1.2. *Betrekkelijk nut van gedetailleerde informatie*

Hoewel de meeste VOI's het opgelegde rekeningstelsel en ESER-schema nauwgezet trachtten te volgen, stelde een aantal ervan het nut van dergelijke detailinformatie in vraag. Het was sommige VOI's evenmin duidelijk of de Vlaamse Gemeenschap deze informatie, alsook die in de uitgebreide toelichtingen bij de jaarrekeningen, daadwerkelijk zou aanwenden. De instellingen onderworpen aan de boekhoudwet twijfelden ten slotte aan de toegevoegde waarde van de budgettaire rapportering volgens het ESER-schema. Zij moesten immers al een statutaire jaarrekening bij de NBB indienen.

---

¹⁹² De aanpassing hield ook beter rekening met enkele eigenheden van de openbare sector (bv. het onderscheid tussen personeelskosten van statutairen en die van contractuelen).

¹⁹³ Aan de VOI's werd gevraagd voor de semestriële rapportering het aangepaste bedrijfseconomische rekeningstelsel te gebruiken in plaats van het officiële rekeningstelsel. Ook het Rekenhof heeft zich bij zijn onderzoek gebaseerd op het officieuze rekeningstelsel.

Het bedrijfseconomisch rekeningstelsel is inderdaad sterker gedetailleerd dan noodzakelijk is voor het opstellen van de financiële rapportering die het boekhoudbesluit voorschrijft (balans, resultatenrekening, uitvoeringsrekening en toelichting). Ook de uitsplitsing van het ESER-schema over de verschillende ESER-codes is zeer gedetailleerd¹⁹⁴. Het Rekenhof heeft de minister aangespoord de VOI's goed in te lichten over het nut van en de bedoeling met de gedetailleerde informatie.

2.1.3. Beperkte informatiewaarde

De begrotingsinstructies vroegen de VOI's het ESER-schema verder te detailleren tot op het niveau van de statutaire opdracht. Dit heeft niet altijd de gewenste resultaten opgeleverd. Slechts een beperkt aantal instellingen heeft een verdere functionele indeling gemaakt. De meeste andere hebben enkel voor de interne beleidsinformatie, bv. aan de raad van bestuur, van een functionele begrotingsindeling gebruik gemaakt. De functionele detaillering kan overigens leiden tot fragmentering van bepaalde posten van de traditionele begrotingsvoorstelling, met een negatieve invloed op de transparantie als gevolg¹⁹⁵.

De ESER-uitvoeringsrekening biedt weinig informatie over de werking van de instellingen: zij geeft niet aan welke prestaties de VOI's met de gebudgetteerde bedragen hebben geleverd, noch wat zij met de werkmiddelen hebben gerealiseerd. De meeste VOI's gebruiken het ESER-rekeningstelsel dan ook niet intern, maar uitsluitend voor de rapportering aan de Vaamse Gemeenschap. Dit verlies aan beleidsinformatie heeft volgens het Rekenhof het machtigingskarakter van de begroting uitgehold. Bij ontstentenis van een prestatiebegroting, kan enkel een inpassing van het ESER-schema in de traditionele begrotingsvoorstelling het Vlaams Parlement voldoende beleidsinformatie opleveren. De huidige voorstelling van het ESER-schema heeft als beleidsinstrument in elk geval weinig waarde.

2.1.4. Onduidelijke inhoud van sommige rekeningen

De VOI's hebben te kennen gegeven niet steeds duidelijk te weten wat de precieze inhoud is van de verschillende rekeningen van het bedrijfseconomisch rekeningstelsel en van de codes uit het ESER-schema.

---

¹⁹⁴ Een voldoende mate van detaillering is wel nodig in het licht van het voorschrift dat de uitvoering van de begroting moet voortvloeien uit de bedrijfseconomische boekhouding. Boekingen met een budgettaire implicatie vergen met andere woorden een koppeling aan een overeenkomstige ESER-code. Zo'n koppeling vergt van de VOI's soms zelfs ontdebelling van bedrijfseconomische rekeningen.

¹⁹⁵ Zie ook het verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de ontwerpbegroting 1999 van de Vlaamse Gemeenschap, Stuk 17 (1998-1999) - Nr. 1 - p. 29-30.

Zo is gebleken dat de instellingen niet altijd wisten welke verrichtingen op welke rekeningen van post 61 (*diensten en diverse goederen*) uit het bedrijfseconomisch rekeningstelsel te registreren. Een ander voorbeeld was de boeking van het saldo van de CFO-rekeningen: sommige instellingen splitsten deze saldi uit over de posten 55/59 (*liquide middelen*) en 430/433 (*kredietinstellingen*), andere namen het globale saldo op onder een van beide posten¹⁹⁶). Gelijkaardige problemen waren er met de rekeningen *kapitaal*, *reserves*, *overgedragen resultaat* en *kapitaalsubsidies* van het eigen vermogen. Zij zijn overgenomen uit het MAR en uitgewerkt voor commerciële ondernemingen onderworpen aan de boekhoudwet. Een groot gedeelte van de VOI's werkt echter binnen een juridisch en bedrijfseconomisch kader dat verschilt van dat van commerciële ondernemingen. De meeste VOI's hebben dan ook geen maatschappelijk kapitaal in de zin van de boekhoudwet.

Wat het ESER-schema betreft, bestond bv. twijfel over de correcte codering van ontvangsten en uitgaven voor gesubsidieerde contractuelen (gesco's). Om dubbeltellingen te vermijden, dienen de uitbetalende (VDAB) en ontvangende instellingen immers codes te hanteren die mekaar bij consolidatie opheffen. Een ander probleem vormen: meerwaarden bij de realisatie van activa, wisselkoersresultaten bij verrichtingen, beleggingen, korte-termijnleningen, enz. Terwijl het aangaan van een lange-termijnlening als een ESER-transactie kan worden gecodeerd, is het onduidelijk of dit ook het geval is voor een korte-termijnlening (bv. straight-loans) of kredietfaciliteiten bij financiële instellingen (bv. de kredietlijn bij het CFO). Criteria omtrent het onderscheid tussen korte en lange termijn ontbreken immers.

Het Rekenhof heeft de minister dan ook aanbevolen het rekeningstelsel en het ESER-schema aan te vullen met een volledige en accurate beschrijving van de verschillende rekeningen en ESER-codes en de VOI's de nodige ondersteuning te geven (mondelinge of schriftelijke uitleg, instructies, nieuwsbrieven, ...)¹⁹⁷). Zo kan hij interpretatiefouten bij de toepassing vermijden. Het heeft ten slotte verwezen naar de parlementaire aanbeveling een coördinerende en ondersteunende dienst uit te bouwen.

2.1.5. Aanbevelingen

De aanbevelingen die het Rekenhof naar aanleiding van zijn vergelijking van de financiële rapportering over het eerste semester van 1998 over de toepassing van het bedrijfseconomisch rekeningstelsel en ESER-schema heeft geformuleerd, laten zich als volgt resumeren:

- de Vlaamse regering dient het aangepaste rekeningstelsel zo snel mogelijk in een besluit vast te leggen;

¹⁹⁶ Het Rekenhof is van oordeel dat een vermelding van de algebraïsche som van de saldi in de balans volstaat. In het CFO-systeem wordt immers een globaal bedrag als debet- of creditintrest berekend. Zie CBN-advies 120/1.

¹⁹⁷ De meeste instellingen vonden de bestaande instructies en de ondersteuning vanwege ABAFIM onvoldoende.

- de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting moet de VOI's goed inlichten over het nut van de mate van gedetailleerdheid die het boekhoudbesluit vergt en de aanwending die de Vlaamse regering aan de informatie zal geven;
- wil de huidige voorstelling van het ESER-schema als beleidsinstrument bruikbaar zijn, dan behoeft het - bij ontstentenis van een prestatiebegroting - inpassing in de traditionele begrotingsvoorstelling;
- de minister dient de verschillende rekeningen en ESER-codes volledig en accuraat te beschrijven en de VOI's meer ondersteuning te verstrekken.

2.2. Aanrekeningsregels

De aanrekeningsregels bepalen wanneer een instelling een transactie in haar boekhouding moet registreren. Deze registratie kan op kasbasis of op transactiebasis plaatsvinden, naar gelang van de doelstellingen van de financiële rapportering. Verschillende belanghebbenden (Europa, Vlaamse Gemeenschap,...) kunnen immers verschillende informatiebehoeften hebben. Ook de regelgever onderkende de verschillende finaliteiten van de financiële rapportering. Hij stelde als doelstelling voorop: de integratie van een bedrijfseconomische boekhouding met een ESER-begrotingsrapportering en met een analytische component (ten behoeve van de opmaak van een prestatiebegroting). In het boekhoudbesluit koos de Vlaamse regering niet expliciet voor een registratiewijze, maar maakte een onderscheid tussen het bedrijfseconomische en het budgettaire luik, met aanrekeningsregels in functie van de verschillende rapporteringsdoelstellingen.

2.2.1. Disparate toepassing wegens te complexe aanrekeningsregels

Het onderzoek van de semestriële staten heeft uitgewezen dat de VOI's de aanrekeningsregels van het boekhoudbesluit vaak verschillend hebben geïnterpreteerd. Veel VOI's maken bovendien, wegens de technische complexiteit van het volgen van twee stelsels, niet het onderscheid tussen de aanrekeningsregels in de bedrijfseconomische en die in de budgettaire rapportering. Zij beperken zich dan ook doorgaans tot het voeren van een bedrijfseconomische aanrekening of leiden de budgettaire rapportering uit de bedrijfseconomische af.

Het Rekenhof acht het gebruik van twee soorten aanrekeningsregels verdedigbaar in functie van de informatiebehoeften die de overheid met haar financiële rapportering moet invullen. De Vlaamse regering heeft die doelstellingen in het boekhoudbesluit evenwel niet in functie van dergelijke behoeften omschreven. Zij is bij het opstellen van de aanrekeningsregels evenmin consequent van één bepaald principe uitgegaan: nu eens schreef ze voor bepaalde transacties aanrekening op kasbasis voor, dan weer verwerking op transactiebasis. Dit vermindert de transparantie en de informatiewaarde van de financiële rapportering.

Gelet op de gevolgen van de complexiteit van de dubbele aanrekeningssystematiek (niet-toepassing of disparate interpretaties door de VOI's), heeft het Rekenhof zijn twijfel geuit over het nut ervan:

- Het systeem van twee gescheiden aanrekeningsstelsels vult wellicht niet geheel de behoeften in van de Nationale Bank en Europa, aangezien de budgettaire aanrekeningsregels die het boekhoudbesluit voor de ESER-

rapportering voorschrijft, niet in overeenstemming zijn met die van het ESR '95-stelsel⁽¹⁹⁸⁾.

- Ook aan de eventuele behoefte van de Vlaamse Gemeenschap de kassituatie van de instellingen te kennen en te hanteren als dotatiebepalend gegeven, beantwoordde de financiële rapportering in de semestriële staten van 1998 niet: door het gebruik van uiteenlopende aanrekeningsmomenten in deze rapportering, vervaagde immers het strikte onderscheid opbrengsten-ontvangsten of kosten-uitgaven. Bijgevolg verliezen de saldi elke inhoudelijke betekenis. Het Rekenhof heeft dan ook gewaarschuwd voor het gebruik van de financiële rapportering ter bepaling van de dotatie voor een volgend dienstjaar⁽¹⁹⁹⁾. Een en ander is niet in overeenstemming met de aanbeveling van het Vlaams Parlement⁽²⁰⁰⁾ voor de bepaling van de financieringsbehoefte een grotere uniformiteit, een aangepaste boekhouding en doorzichtige financiële staten na te streven.

Het Rekenhof heeft dan ook geconcludeerd dat de financiële rapportering over het eerste semester van 1998 met grote omzichtigheid moet worden gehanteerd.

2.2.2. Aanbevelingen

Wegens het grote belang van de bedrijfseconomische en budgettaire aanrekeningsregels voor het resultaat van de VOI's, is het noodzakelijk dat de Vlaamse regering deze regels op eenduidige en gefundeerde wijze herformuleert, uitgaande van een diepgaande reflexie over de vraag welk boekhoudstelsel op de meest optimale wijze tegemoetkomt aan de interne (VOI's, Vlaamse Gemeenschap) en externe informatiebehoeften (Europa). Een degelijk aanrekeningssysteem moet daarbij de volgende kenmerken vertonen:

- de aanrekeningsregels moeten eenvoudig en duidelijk zijn, zonder de doelstelling van de rapportering in het gedrang te brengen;
- binnen het gekozen boekhoudstelsel moeten de aanrekeningsmomenten voor de verschillende transacties consistent zijn;
- de aanrekeningsregels moeten eenduidig geformuleerd zijn (bv. wat betreft de verwerking van doorgeefsubsidies);

---

¹⁹⁸ Zie verslag van het Rekenhof van 2 april 1998 (brief N12 1.541.592 – punt 4.2.3.). De minister heeft op 13 oktober 1998 geantwoord dat de nodige verijningen zouden worden aangebracht aan het besluit.

¹⁹⁹ De aanpassing van de aanrekeningsregels heeft al tot bijsturing van enkele dotaties 1998 geleid, doordat bv. de budgettaire aanrekening van bepaalde uitgaven van december 1998 verschoof naar januari 1999.

²⁰⁰ Resolutie van 25 juli 1997.

- de regels vereisen aanvulling met duidelijke instructies over de wijze waarop de VOI's ze moeten interpreteren (aanrekeningsmoment, boekingsstuk, ...).

2.3. *Waarderingsregels*

2.3.1. *Onduidelijke besluitbepalingen*

De VOI's hebben doorgaans de waarderingsregels van het boekhoudbesluit correct en effectief toegepast⁽²⁰¹⁾. Voor materiële afwijkingen hebben zij de goedkeuring van de minister gevraagd. Het Rekenhof stelde niettemin enkele tekortkomingen vast. Volgens de VOI's vloeiden die voort uit moeilijkheden bij het interpreteren en de praktische uitvoering van sommige besluitbepalingen, alsook uit de financiële implicaties van de uitvoering ervan.

Zo schrijft het besluit de VOI's voor voorzieningen aan te leggen voor het gedeelte van legale en extralegale pensioenlasten waarvoor zij juridisch zelf zullen moeten instaan, zonder een berekeningsmethode aan te reiken, noch een tijds-spanne waarbinnen zij deze voorziening moeten aanleggen op te geven⁽²⁰²⁾. De instellingen hebben de aanleg van de pensioenvoorzieningen dan ook op uiteenlopende wijze geboekt⁽²⁰³⁾.

Een tweede voorbeeld vormen de afschrijvingen op investeringen van vóór 1 januari 1998. Bij gebrek aan bepalingen daarover in het boekhoudbesluit, hebben de VOI's dergelijke afschrijvingen op diverse wijze verwerkt, gaande van de handhaving van de afschrijvingspercentages 1997 tot een volledig retroactieve herberekening van geboekte afschrijvingen in het verleden. De wijze waarop de afschrijvingen op de investeringen van vóór 1998 worden behandeld, kan nochtans een belangrijke impact hebben op de jaarrekening, zeker voor de VOI's die aanzienlijke materiële vaste activa in hun bezit hebben.

2.3.2. *Aanbevelingen*

Het Rekenhof heeft de minister gevraagd duidelijke instructies uit te vaardigen voor de waarderingsregels van het boekhoudbesluit. Zo behoeven onder meer de berekeningswijze en boekhoudkundige verwerking van de pensioenverplichtingen en de verwerking van de afschrijvingen op investeringen van vóór 1 januari 1998, bijkomende instructies.

---

²⁰¹ Trouwens een essentiële voorwaarde opdat de jaarrekening en de semestriële staten een getrouw beeld geven van het vermogen, de financiële positie, het resultaat en de rechten en verplichtingen van de VOI.

²⁰² Zie ook verslag van 2 april 1998, brief N12-1.541.592 B1, punt 7.2.1., p. 42.

²⁰³ Sommige VOI's legden nog geen voorziening aan, andere een voorziening volgens een tijdsschema (bv. 30 jaar), nog andere de volledige voorziening, met tegenboeking op de overlopende rekening of van een vordering op de Vlaamse Gemeenschap op een opbrengstenrekening.

2.4. *Beginbalans*

Alle VOI's hebben, uitgaand van hun eindbalans op 31 december 1997, een beginbalans 1998 opgesteld. Instellingen die al vroeger een bedrijfseconomische boekhouding voerden, hebben de eindbalans 1997 integraal overgenomen. Instellingen die tot 1997 de vastleggingen binnen de balans opvolgden, hebben de betrokken vorderingen en schulden uit hun beginbalans weggeboekt (Toerisme Vlaanderen, VFSIPH, BLOSO, ...). Instellingen die hun boekhouding voorheen uitsluitend op kasbasis voerden, hebben een inventaris gemaakt van hun bezittingen en alle openstaande vorderingen en schulden.

2.4.1. *Globale boeking van het eigen vermogen*

Een aantal VOI's heeft het volledige nettoactief⁽²⁰⁴⁾ in de beginbalans overgenomen als *aanvangskapitaal*. Deze voorstellingswijze stemt echter niet steeds overeen met de reële samenstelling van het eigen vermogen van de instellingen⁽²⁰⁵⁾. Het Rekenhof heeft dan ook gewezen op de noodzaak het eigen vermogen uit te splitsen in de rubrieken kapitaal, uitgiftepremies, herwaarderingsmeerwaarden, reserves, overgedragen nettoresultaat, subsidies, dotaties, en toelagen en soortgelijke. Het gedeelte van het nettoactief dat de VOI niet kan toewijzen aan een specifieke post van het eigen vermogen, moet hij opnemen in het overgedragen nettoresultaat. Ten aanzien van de onderscheiden rubrieken van het eigen vermogen, heeft het Rekenhof n.a.v. zijn implementatieonderzoek nog een aantal specifieke opmerkingen geformuleerd:

- Slechts de VOI's die de vorm van een handelsvennootschap hebben, kunnen in hun beginbalans een post *kapitaal* invullen (VRT, NV Zeekanaal, MBZ,...).
- Enkele VOI's hebben ten onrechte herwaarderingsmeerwaarden in de balansposten kapitaal of reserves geïncorporeerd.
- Een VOI heeft een bestaand, reglementair reservefonds ten onrechte niet opgenomen in de post *bijzondere reserves* van zijn beginbalans.

---

²⁰⁴ Artikel 77bis van de wetten op de handelsvennootschappen definieert het nettoactief als: het totaalbedrag van de activa zoals dat blijkt uit de balans, vermindert met de voorzieningen en schulden.

²⁰⁵ Artikel 41 van het boekhoudbesluit somt de samenstellende bestanddelen van het eigen vermogen op: aanvangskapitaal, herwaarderingsmeerwaarden, reserves, overgedragen winsten (of verliezen) en het nog niet afgeschreven gedeelte van de dotaties, subsidies, toelagen en soortgelijke tegemoetkomingen met betrekking tot investeringen en activiteiten die de duurtijd van een jaar overtreffen. Werkingsdotaties vallen onmiddellijk ten laste van de resultatenrekening van het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

2.4.2. Boeking van overdrachten om niet

De Vlaamse regering heeft in het verleden aan verscheidene VOI's onroerende goederen *om niet* in volle eigendom overgedragen. Noch het boekhoudbesluit, noch de boekhoudwet bepalen hoe zij de tegenwaarde van deze onroerende goederen in de beginbalans moeten verwerken. Het Rekenhof heeft de minister erop gewezen dat de Vlaamse overheid een standpunt dient in te nemen over de verwerkingswijze, opdat dergelijke transacties een uniforme behandeling zouden krijgen⁽²⁰⁶⁾.

2.4.3. Boeking van het fonds van het vastliggend

Een aantal instellingen gebruikte tot 1997 een rubriek *fonds van het vastliggend* op de passiefzijde van de balans als tegenpost voor de nettoboekwaarde van de materiële vaste activa. Het Rekenhof heeft ze aanbevolen dit fonds in de beginbalans onder kapitaalsubsidies op te nemen, zelfs al hebben ze een gedeelte van de activa met eigen middelen verworven. Zo kunnen de VOI's dit fonds over de gebruiksduur van het patrimonium in opbrengst nemen, wat de afschrijvingskosten neutraliseert.

2.4.4. Doorgeefinstellingen en bedrijfseconomisch resultaat

Instellingen die louter als doorgeefluik fungeren, kunnen in principe geen bedrijfseconomisch resultaat hebben. Hun dotaties moeten immers overeenstemmen met de subsidies die zij doorgeven. Zij mogen het eventuele excedent van doorgeefsubsidiekredieten op het einde van het jaar dan ook niet beschouwen als boekhoudkundig resultaat. Alleen als zij de begrotingskredieten overschrijden, ontstaat eventueel een bedrijfseconomisch resultaat.

2.4.5. Aanbevelingen

Het Rekenhof heeft de minister aanbevolen:

- de VOI's erop te wijzen dat zij hun eigen vermogen moeten uitsplitsen in kapitaal, uitgiftepremies, herwaarderingsmeerwaarden, reserves, overgedragen nettoresultaat en subsidies, dotaties, toelagen en soortgelijke;
- een standpunt in te nemen over de wijze waarop de VOI's een overdracht om niet van (on)roerende goederen moeten verwerken;
- de rubriek *fonds van het vastliggend* in de beginbalansen onder *kapitaalsubsidies* te doen opnemen.

---

²⁰⁶ Er zijn diverse mogelijkheden: boeking als een inbreng in natura, een bijzondere vorm van subsidiëring of pro memorie.

2.5. *Semestriële staat*

2.5.1. *Formele tekortkomingen*

De VOI's hebben de semestriële staten doorgaans tijdig (vóór 30 september 1998) ingediend. Het Rekenhof heeft daarbij echter enkele formele tekortkomingen vastgesteld, zoals: het ontbreken van een identificatieluik (met bv. namen van de instelling, zijn bestuurders en zijn leidende ambtenaren), de leesovriendelijke lay-out van de uitvoeringsrekening van de begroting (te veel vermeldingen van totalen, het gebruik van verschillende posities, disparate letteropmaak, ...) en de opname van per VOI verschillende cijfers in de rubriek voorgaand boekjaar⁽²⁰⁷⁾.

2.5.2. *Resultaatverwerking*

Sommige instellingen hebben een semestriële staat ingediend zonder opname van het resultaat van de periode onder de rubriek *overgedragen resultaat* in de balans. Hoewel het boekhoudbesluit bepaalt dat deze rubriek enkel kan wijzigen langs het luik resultaatverwerking, bevatte de rapporteringsdiskette een dergelijk luik niet.

Hoewel logischerwijze mag worden verwacht dat het budgettair resultaat van de vorige en huidige periode tot uitdrukking wordt gebracht in de semestriële uitvoeringsrekening van de begroting, vermeldde een groot aantal instellingen noch de overgedragen saldi van de voorgaande boekjaren, noch het saldo van het eerste semester 1998. Dit is deels te wijten aan onduidelijkheden in het boekhoudbesluit. In de eerste plaats bestaat twijfel over de toepasbaarheid van het betrokken besluitartikel op de semestriële uitvoeringsrekening, daar het enkel de termen jaar en boekjaar gebruikt. In tweede instantie is de berekening van het overgedragen saldo van de vorige boekjaren niet steeds duidelijk. Zij wordt bemoeilijkt door het, met het boekhoudbesluit gewijzigde aanrekeningsstelsel.

2.5.3. *Aansluiting van de semestriële staat op de boekhouding van de VOI*

Volgens het boekhoudbesluit dienen de balans en de resultatenrekening zonder toevoeging of weglating voort te vloeien uit de boekhouding (rekeningstelsel) van de VOI. De meeste instellingen konden de semestriële staat inderdaad rechtstreeks afleiden uit hun boekhouding (proef- en saldibalans). Bij een aantal VOI's stemden de semestriële staat en de proef- en saldibalans echter niet overeen. Dit kwam vooral doordat de VOI na de opmaak van de semestriële staten nog boekingen uitvoerde voor de periode waarop die staat betrekking heeft. Dergelijke a posteriori boekingen brengen het getrouw beeld van de semestriële

---

²⁰⁷ De meeste instellingen geven effectief de cijfers van hun balans en resultaten op 31 december 1997; andere vermelden daarentegen de cijfers voor het eerste semester van 1997; nog andere geven de cijfers van het voorgaande jaar niet of slechts gedeeltelijk (bv. enkel voor de balans).

staat in het gedrang. Overigens stelde het Rekenhof vast dat ook nog andere VOI's de betrokken boekhoudperiode nog niet hadden gesloten, zodat het geen zekerheid had over het definitieve karakter van de semestriële staat. Waar de boekhoudperiodes wel waren gesloten, bleek het soms nog technisch mogelijk boekingen te doen in de gesloten boekhoudperiodes.

Het boekhoudbesluit heeft alle bepalingen over de onveranderlijkheid van de boekhouding, jaarrekening en de inventaris weggelaten. Het ondernemingsboekhoudrecht in België hecht nochtans veel belang aan deze principes. Bovendien blijkt noch uit het besluit, noch uit de boekhoudwet of en hoe het principe van periodieke afsluiting van toepassing is op de semestriële staten.

Het Rekenhof heeft bij de minister dan ook aangedrongen op duidelijke richtlijnen over de toepassing van het principe van de periodieke afsluiting op de boekhouding, jaarrekening én semestriële staten van de VOI's en over de wijze waarop de VOI's deze richtlijnen moeten toepassen in hun geïnformatiseerde boekhoudomgeving.

2.5.4. Getrouwheid van de semestriële staten

De meeste VOI's zijn voor de opmaak van de de semestriële staat - in strijd met het boekhoudbesluit⁽²⁰⁸⁾ - niet overgegaan tot inventarisatie van alle bezittingen, vorderingen, enz.⁽²⁰⁹⁾. Dit brengt de getrouwheid van de financiële staten in het gedrang.

Hoewel de VOI's in de financiële staten tegenover kosten altijd opbrengsten moeten plaatsen die op eenzelfde periode betrekking hebben, houden de aanrekeningsregels van het boekhoudbesluit onvoldoende rekening met de toepassing van dit matchingprincipe - nochtans centraal in het boekhoudbesluit - op de semestriële staat. De aanrekeningsregels voor de dotaties maken bv. enkel een onderscheid tussen kosten en opbrengsten van verschillende boekjaren (periode van 1 januari tot en met 31 december). De letterlijke toepassing van de aanrekeningsregels houdt dus in dat de VOI de jaarlijkse werkingsdotatie volledig in resultaat neemt op het ogenblik dat zij er recht op heeft. Dit is niet in overeenstemming met het matchingprincipe. Daar het grootste gedeelte van de werkmiddelen van de VOI's bestaat uit dotaties, brengt de letterlijke naleving van de aanrekeningsregels van het boekhoudbesluit het getrouwe beeld van de semestriële staten in het gedrang. Eenzelfde redenering geldt ook voor de boekhoudkundige verwerking van doorgeefsubsidies.

---

²⁰⁸ Het besluit verplicht elke VOI op het einde van elk semester omzichtig en te goeder trouw de nodige opnemingen, verificaties, onderzoeken en waarderungen uit te voeren om de inventarisatie te maken van alle bezittingen, vorderingen, schulden en verplichtingen van welke aard ook, die betrekking hebben op de activiteiten, alsook van het eigen vermogen. Enkel de fysische inventaris van de voorraden moet slechts op het einde van elk jaar plaatsvinden.

²⁰⁹ Enkel de VOI's die ten behoeve van de interne rapportering (bv. aan de raad van bestuur) een halfjaarlijkse financiële staat moesten opmaken, inventariseerden wel.

Het Rekenhof heeft de minister dan ook ter vrijwaring van de getrouwheid van de semestriële staten een aantal maatregelen gesuggereerd:

- niet alleen voor de jaarrekening, maar ook voor de semestriële staat, de VOI's verplichten de rekeningen aan te passen aan de resultaten van de inventaris;
- de VOI's instructies geven voor de praktische organisatie van deze inventarisatie (bv. voorzien in een bijkomende periode voor eindsemesterboekingen⁽²¹⁰⁾);
- de VOI's instructies geven voor de informaticatechnische opmaak van de semestriële staten (bv. voorzien in een bijkomende periode voor afsluitingsboekingen);
- de toepassing van de aanrekeningsregels in het boekhoudbesluit beter omschrijven in functie van de semestriële rapportering;
- de VOI's de dotaties steeds doen aanrekenen volgens het matchingprincipe.

2.5.5. *Reconciliatie van de financiële staten*

Het boekhoudbesluit legt de VOI's verschillende rapporteringen op (balans, resultatenrekening, uitvoeringsrekening) die niet op een eigen aparte boekhouding steunen, maar moeten worden afgeleid uit een basisboekhouding. Een snelle, eenvoudige en correcte rapportering vereist een gestructureerde en controleerbare koppeling met die basisboekhouding. De bestaande koppeling beperkt zich tot inhoudelijke verschillen tussen de onderscheiden financiële staten (bv. opname van kapitaalverrichtingen in de uitvoeringsrekening). Verschillen in aanrekenings- en waarderingsregels tussen de boekhouding en de afgeleide financiële rapportering maken de koppeling zelfs complexer en minder controlebaar⁽²¹¹⁾.

Een groot aantal instellingen heeft dan ook geen reconciliatie uitgevoerd tussen het bedrijfseconomisch resultaat (resultatenrekening) en het budgettair resultaat (uitvoeringsrekening van de begroting).

Het Rekenhof heeft de minister, behalve vereenvoudiging van de aanrekeningsregels (zie punt 2.2) en beperking van de verschillen tussen de boekhoudwet en het boekhoudbesluit zo ⁽²¹²⁾, gevraagd:

---

²¹⁰ De VOI's hebben bij de implementatie van de boekhoudsoftware onvoldoende rekening gehouden met de semestriële afsluiting.

²¹¹ Zie ook de punten 2.2 en 2.3 en het verslag van het Rekenhof van 2 april 1998.

²¹² Verslag van het Rekenhof van 2 april 1998.

- de instellingen te verplichten het bedrijfseconomisch resultaat met het budgettaire te reconciliëren;
- de instellingen van de tweede categorie bovendien ook een reconciliatie op te leggen van het eigen vermogen volgens de statutaire boekhouding met het eigen vermogen opgenomen in de rapportering volgens de regels van het boekhoudbesluit;
- de instellingen te verplichten de resultaten van de reconciliatie volgens een vooropgesteld schema op te nemen in de toelichting bij de financiële staten.

2.5.6. Aanbevelingen

Recapitulerend, kunnen de aanbevelingen die het Rekenhof uit zijn vergelijking van de financiële staten specifiek met betrekking tot inhoud en vorm van deze staten heeft afgeleid, als volgt worden samengevat:

- de Vlaamse regering dient in de semestriële rapportering een aantal formele aanpassingen aan te brengen (verbeteringen aan de lay-out, opname van een identificatieluik in de rapporteringsdiskettes, ...);
- de regering dient ook voor de semestriële staten een definitieve periodeafsluiting te bepalen, teneinde a-posterioriboeking te vermijden;
- zij moet maatregelen nemen ter vrijwaring van de getrouwheid van het beeld dat de financiële staten van de instelling geven (bv. de VOI's verplichten de rekeningen met de inventaris te vergelijken en bij de aanrekening het matchingprincipe te respecteren);
- zij moet ten slotte maatregelen nemen opdat de VOI's een correcte, consistente en controleerbare koppeling maken tussen hun bedrijfseconomische boekhouding en hun budgettaire resultaten.

3. Besluit

De rapportering door de VOI's in de semestriële staten van september 1998 was noch transparant, noch uniform. De VOI's hebben de reglementering op uiteenlopende wijze toegepast, wat de vergelijkbaarheid van de financiële staten in het gedrang heeft gebracht. De staten boden evenmin altijd een getrouw beeld van de financiële toestand van de VOI's. De uitvoeringsrekeningen in ESER-termen boden het Vlaams Parlement onvoldoende beleidsinformatie, wat - mede bij ontstentenis van prestatiebegrotingen - onder meer het gebruik van deze rapportering als dotatiebepalend instrument hypothekeert. Veel problemen wortelen in onduidelijkheden in de bepalingen van het boekhoudbesluit zelf. De Vlaamse regering zou dit besluit dan ook dringend volgens de aanwijzingen van het Rekenhof moeten aanpassen, uitgaand van een diepgaande reflexie over de doelstellingen van de rapportering en de informatiebehoeften van de doelgroepen ervan. Ten slotte moeten stappen worden genomen voor een betere coördinatie van de VOI-rapportering en de inpassing van het ESER-schema in de traditionele begroting.

INSTELLINGEN CATEGORIE A

In de onderstaande paragrafen, alsook in de paragrafen van het volgende deel (Instellingen categorieën B en sui generis) is het besluit van de Vlaamse regering van 21 mei 1997 betreffende een geïntegreerde economische boekhouding en budgettaire rapportering voor de Vlaamse openbare instellingen telkens afgekort tot: boekhoudbesluit.

1. Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM)

1.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM) op 17 augustus 1999 gecontroleerd verklaard. Het heeft de uitvoeringsrekening van de begroting als volgt afgesloten:

ontvangsten	1.622.639.000 BEF
uitgaven	1.641.579.000 BEF
saldo 1998	18.940.000 BEF
saldo 1997	2.594.855.000 BEF
gecumuleerd overschot	2.575.915.000 BEF

1.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	2.826.300	2.826.379	79
08 Interne verrichtingen	2.826.300	2.826.379	79
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	20.300	14.700	-5.600
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	20.300	14.700	-5.600
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	62.000	72.279	10.279
26 Rente van overheidsvorderingen	60.000	70.626	10.626
28 Overige resultaten van vermogen	2.000	1.653	-347
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	241.000	901.237	660.237
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	227.000	888.339	661.339
39 Inkomensoverdrachten van het buitenland	14.000	12.898	-1.102
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	2.232.500	1.204.113	-1.028.387
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	2.232.500	1.204.113	-1.028.387
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	84.600	1.000	-83.600
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	84.600	1.000	-83.600

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
7 Desinvesteringen	300	48	-252
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	300	48	-252
TOTAAL ONTVANGSTEN	5.467.000	5.019.756	-447.244
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	2.439.600	3.378.177	938.577
03 Interne verrichtingen	2.439.600	3.378.177	938.577
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	977.600	721.680	-255.920
11 Lonen en sociale lasten	435.190	352.134	-83.056
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	542.410	369.546	-172.864
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	0	20	20
21 Rente overheidsschuld	0	20	20
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	132.700	45.565	-87.135
31 Exploitatiesubsidies	132.700	45.565	-87.135
7 Investerings	1.876.100	873.314	-1.002.786
72 Nieuwbouw van gebouwen	300.000	0	-300.000
73 Aanleg van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken	1.519.000	820.850	-698.150
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	57.100	52.464	-4.636
8 Kredietverleningen en deelnemingen	41.000	1.000	-40.000
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	41.000	1.000	-40.000
TOTAAL UITGAVEN	5.467.000	5.019.756	-447.244

De 2.826,379 miljoen BEF ontvangsten vermeld in hoofdgroep 0, subgroep 08 (interne verrichtingen), betreffen het overgedragen, gecumuleerde saldo van de vorige boekjaren. Dit saldo bestaat uit het begrotingssaldo 1997, in de uitvoeringsrekening 1997 als terug te storten toelagen aangerekend en naar 1998 overgedragen bij artikel 107 van het begrotingsdecreet 1998, vermeerderd met het algemeen resultaat van de begrotingen op dezelfde datum. Dit algemeen resultaat kwam in de vorige jaren niet in de begroting naar voren. Ingevolge artikel 55 van het boekhoudbesluit, wordt het thans als ontvangst aangerekend. Het grootste gedeelte van de ontvangsten bestaat uit dotaties lastens de begroting van het Minafonds (1,2 miljard BEF), aangerekend in hoofdgroep 4, subgroep 46 (inkomensoverdrachten van de centrale overheid).

Het grootste gedeelte van de uitgaven (ongeveer 821 miljoen BEF) ging naar de aanleg van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken, aangerekend in hoofdgroep 7 (investeringen). Dit zijn de uitgaven voor de ambtshalve sanering van verontreinigde bodems, met toepassing van artikel 45 van het decreet van 22 februari 1995 betreffende de bodemsanering⁽²¹³⁾, en de ambtshalve verwijdering van afvalstoffen, met toepassing van artikel 37 van het decreet van 2 juli 1981 betreffende de voorkoming en het beheer van afvalstoffen⁽²¹⁴⁾. Ongeveer 721 miljoen BEF betrof lonen, sociale lasten en de aankoop van niet duurzame goederen en diensten, aangerekend in hoofdgroep 1 (consumptieve bestedingen). In hoofdgroep 0 (niet verdeeld) is het bedrag vermeld van het over te dragen, gecumuleerde saldo op 31 december 1998.

1.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Oprichtingskosten	0	0	Kapitaal	0	0
Immateriële vaste activa	7.891	6.378	Uitgiftepremies	0	0
Materiële vaste activa	191.921	186.518	Herwaarderings-meerwaarden	1.104	1.104
Financiële vaste activa	31.027	29.877	Reserves	336.651	151.273
Vorderingen op meer dan 1 jaar	0	0	Overgedragen resultaat	2.495.748	1.685.068
Vorraden en bestellingen in uitvoering	82	82	Kapitaalsubsidies	796.485	785.178
Vorderingen op max. 1 jaar	3.488.983	2.933.168	Voorzieningen risico's/kosten	11.221	0
Geldbeleggingen	0	0	Schulden op meer dan 1 jaar	0	0
Liquide middelen	65.005	420	Schulden op max. 1 jaar	157.052	540.872
Overlopende rekeningen	14.102	7.052	Overlopende rekeningen	750	0
Totaal	3.799.011	3.163.495	Totaal	3.799.011	3.163.495

²¹³ Dit artikel bepaalt dat de OVAM wie in gebreke blijft dient aan te manen en, zo hij geen gevolg geeft aan de aanmaning, ambtshalve in zijn plaats kan optreden. De OVAM kan voorts ambtshalve tot bodemsanering overgaan als de eigenaar of gebruiker van de verontreinigde gronden dit niet moet doen.

²¹⁴ Dit artikel bepaalt dat de OVAM afvalstoffen die onrechtmatig zijn achtergelaten en een risico doen ontstaan op hinder of schade voor mens of leefmilieu, ambtshalve kan verwijderen.

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	1.609.235	1.638.094	Operationele opbrengsten	2.541.126	2.142.101
Financiële kosten	126	168	Financiële opbrengsten	75.626	3.688
Uitzonderlijke kosten	329	1.359	Uitzonderlijke opbrengsten	341	220
Belastingen	11.344	586			
Te bestemmen winst	996.059	505.802			
Totaal	2.617.093	2.146.009	Totaal	2.617.093	2.146.009

1.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.723.452

Het Rekenhof heeft op 17 augustus 1999 de volgende opmerkingen aan de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Leefmilieu en Landbouw medegedeeld:

- Het Rekenhof heeft het begrotingsoverschot 1997 vastgesteld op 347.279.895 BEF en het algemeen resultaat van de begrotingen op 2.247.574.744 BEF. De som van beide, met name 2.594.854.639 BEF, afgerond op het naaste duizendtal, dient volgens het boekhoudbesluit in de uitvoeringsrekening van de begroting 1998 als gecumuleerd overschot 1997 te worden aangerekend.
- De ontvangsten op artikel 46.121, *Overdrachten uit het Mina-fonds - functioneel*, (145.551.000 BEF) bevatten een gedeelte van de dotatie die in 1995 bij ministerieel besluit was toegekend voor de financiering van statutaire lopende projecten (13.834.162 BEF van de totale dotatie van 38.903.907 BEF). Daar de OVAM deze dotatie al volledig had verworven in 1995, kon zij deze som niet meer aanrekenen als ontvangsten 1998.
- Er bestaat geen rechtsgrond voor de aanrekening van dotaties waarvoor geen ministeriële toekenningsbesluiten werden uitgevaardigd. De OVAM dient de 621.392.000 BEF ontvangsten op artikel 46.123, *Overdracht uit het Mina-fonds - saneringen*, dan ook te beperken tot 64.488.000 BEF, zijnde de som van de bedragen die zij heeft verworven op grond van ministeriële besluiten²¹⁵.

²¹⁵ Ministeriële besluiten van 3 november 1994, 4 december 1998, 14 december 1998 en 23 december 1998 houdende dotaties voor de financiering van de ambtshalve uit te voeren verwijderingswerkzaamheden op verschillende terreinen, de financiering van ambtshalve verwijderingen en saneringen, de financiering van de ambtshalve verwijdering van afvalstoffen achtergelaten op de terreinen te Dilsen-Stokkem en de financiering van ambtshalve verwijderingen en saneringen.

- De begrotingskredieten onder artikel 81.420, *Deelnemingen in privé-ondernemingen* bleven andermaal in aanzienlijke mate onaangewend. Op het vastleggingskrediet (initieel 50 miljoen BEF, in de aangepaste begroting teruggebracht tot 35 miljoen BEF) werd geen vastlegging genomen, terwijl op het ordonnanceringskrediet (initieel 56 miljoen BEF, aangepast tot 41 miljoen BEF) maar 1 miljoen BEF werd aangewend. Al bij zijn controle op de rekeningen 1997 had het Rekenhof erop gewezen dat de begrotingsopmaak rekening moet houden met de reële situatie.

2. Fonds Vlaanderen-Azië

2.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Fonds Vlaanderen-Azië op 20 juli 1999 gecontroleerd verklaard. Het heeft de uitvoeringsrekening van de begroting afgesloten als volgt:

ontvangsten	50.000.000 BEF
uitgaven	6.164.675 BEF
saldo 1998	43.835.325 BEF
saldo 1997	150.000.000 BEF
gecumuleerd overschot	193.835.325 BEF

2.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	150.000	150.000	0
08 Interne verrichtingen	150.000	150.000	0
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	50.000	50.000	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	50.000	50.000	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	200.000	200.000	0
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	4.000	480	-3.520
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	4.000	480	-3.520
8 Kredietverleningen en deelnemingen	196.000	5.685	-190.315
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	196.000	5.685	-190.315
TOTAAL UITGAVEN	200.000	6.165	-193.835

2.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Financiële vaste activa	5.685,0	0,0	Kapitaal	150.000,0	150.000,0
Liquide middelen	193.835,3	150.000,0	Overgedragen nettoresultaat	49.542,4	0,0
Overlopende rekeningen	24,0	0,0	Handelsschulden	1,9	0,0
Totaal	199.544,3	150.000,0	Totaal	199.544,3	150.000,0

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	481,6	0,0	Operationele opbrengsten	50.000,0	150.000,0
Winst van het jaar	49.542,4	150.000,0	Financiële opbrengsten	24,0	0,0
Totaal	50.024,0	150.000,0	Totaal	50.024,0	150.000,0

2.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.722.463

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden op 20 juli 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld:

- de cijfers in de rapportering moeten in de correcte eenheidsgrootte worden uitgedrukt;
- de instelling moet de toelichting bij haar balans en resultatenrekening overeenkomstig het boekhoudbesluit opmaken en weergeven;
- de instelling zou in haar rekeningenstelsel het best zoveel mogelijk de voorziene rekeningnummers volgen en dient eventueel noodzakelijke verdere verfijningsaanpassingen eveneens te rapporteren;
- elke rubriek en onderrubriek dient ook het bedrag van de overeenkomstige post van het voorgaande boekjaar te vermelden;
- bij de uitvoering van de begroting is geen toelichting gevoegd die voldoet aan de vereisten van het boekhoudbesluit;
- in het begrotingsluit van de jaarrekening respecteert Vlaanderen-Azië de aanrekeningsregels bepaald in de artikelen 52 en 53 van het boekhoudbesluit niet; het verwerkt de verrichtingen immers verder op kasbasis;
- de uitvoeringsrekening van de begroting moet het saldo van het betrokken jaar expliciet vermelden en overdragen naar het volgende boekjaar.

De Vlaamse Minister van Financiën en Begroting heeft in een ongedateerd schrijven - ontvangen op 1 september 1999 - geantwoord akte te hebben genomen van de opmerkingen en ermee rekening te zullen houden.

3. Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA)

3.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) op 10 augustus 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting als volgt vastgesteld:

ontvangsten	8.837.523.731 BEF
uitgaven	7.254.155.179 BEF
saldo 1998	1.583.368.552 BEF

De instelling heeft in haar uitvoeringsrekening geen overgedragen overschot of tekort van vorige jaren opgenomen, noch het overschot van 1998 overgedragen naar het volgende jaar.

3.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	2.407	2.407	0
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	2.407	2.407	0
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	931	931	0
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	931	931	0
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	7.996.100	8.626.600	630.500
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	7.996.100	8.626.600	630.500
8 Kredietaflossingen en liquidatie van deelnemingen	200.000	207.585	7.585
86 Kredietaflossingen door en liquidatie van deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	200.000	207.585	7.585
TOTAAL ONTVANGSTEN	8.199.438	8.837.524	638.084
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	4.000	1.862	-2.138
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	4.000	1.862	-2.138
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren		4.444.943	4.444.943
52 Kapitaaloverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen		4.444.943	4.444.943
6 Kapitaaloverdrachten aan de sector overheid		2.565.861	2.565.861
61 Kapitaaloverdrachten aan de centrale overheid		139.350	139.350
62 Kapitaaloverdrachten aan de sociale verzekeringsinstellingen		2.426.511	2.426.511
7 Investeringsgoederen	1.500	733	-767
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	1.500	733	-767

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
8 Kredietverleningen en deelnemingen	242.000	240.756	-1.244
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	242.000	240.756	-1.244
TOTAAL UITGAVEN	247.500	7.254.155	7.006.655

3.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	415	61	Reserves	39.517	208.357
Materiële vaste activa	345	227	Overgedragen nettoresultaat	2.012.873	484.889
Vorderingen op max. 1 jaar	0	37.800	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	760	288
Liquide middelen	2.052.390	662.024	Schulden op < 1 jaar	0	6.578
Totaal	2.053.150	700.112	Totaal	2.053.150	700.112

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	7.050.727	Operationele opbrengsten	8.628.535
Uitzonderlijke kosten	50.756	Uitzonderlijke opbrengsten	931
Winst van het jaar	1.527.983		
Totaal	8.629.466	Totaal	8.629.466

3.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.730.525

Het Rekenhof heeft zijn opmerkingen in een onderzoeksverslag gebundeld en op 10 augustus 1999 aan de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Welzijn overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten de punten van dit verslag samen.

3.2.1. Reservefonds

Het besluit van de Vlaamse regering van 6 juli 1994 tot regeling van de werking en het financieel beheer van het VIPA laat de instelling toe een reservefonds op te bouwen om mogelijke claims ingevolge borgstellingen namens de Vlaamse Gemeenschap te financieren.

(bedrijfseconomische boekhouding)

De instelling verwerkt de bewegingen van het reservefonds alleen in de balans. In de resultatenrekening en in de resultaatverwerking komen zij niet tot uiting. Daardoor geeft de jaarrekening een onvolledig beeld van de verrichtingen van de instelling.

Het Rekenhof heeft aan de instelling een boekingsschema voorgesteld, dat in 1998 zou hebben geleid tot een 168,8 miljoen BEF lager resultaat van het boekjaar. Uit de resultaatverwerking zou blijken dat 190,0 miljoen BEF werd onttrokken aan het reservefonds ter financiering van de waarborgverplichtingen en 21,2 miljoen BEF waarborgbijdragen werden toegevoegd aan het reservefonds.

(uitvoeringsrekening van de begroting)

De begroting en uitvoeringsrekening moeten alle ontvangsten en uitgaven van de instelling omvatten, ook de eigen inkomsten. De bijdragen die het VIPA aanrekent voor zijn waarborgverlening zijn eigen inkomsten met als specifieke bestemming het stijven van het reservefonds.

De instelling heeft de onttrekking aan het reservefonds (240,8 miljoen BEF) ten onrechte geboekt op code 81.22, *Kredietverleningen aan kredietinstellingen*. ESER beschouwt een schadeverzekeringsuitkering als een inkomensoverdracht aan de verzekerde. Naar analogie wordt de uitbetaling van een waarborg verwerkt via code 32, *Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidies zijnde, aan bedrijven en financiële instellingen*.

De ontvangsten geboekt op code 86.20, *Kredietaflossingen door kredietinstellingen*, betreffen een onttrekking aan het reservefonds (190,0 miljoen BEF) en de ontvangen waarborgbijdragen (17,6 miljoen BEF). Er is echter een speciale ESER code 98, *Opneming uit reservefondsen*, voor de onttrekkingen aan het reservefonds. Bovendien bedroegen de ontvangen waarborgbijdragen niet 17,6 miljoen BEF, maar 21,2 miljoen BEF. Zij moeten worden beschouwd als een *verkoop van diensten aan kredietinstellingen* op ESER code 16.11. Ten slotte heeft het VIPA de toevoeging (21,2 miljoen BEF) van de waarborgbijdragen aan het reservefonds niet opgenomen in de uitvoeringsrekening van de begroting, hoewel het ESER schema daartoe voorziet in een code 93, *dotatie reservefondsen*.

3.2.2. Rentelasten van een ziekenhuislending

Voor de sanering van een ziekenhuis heeft het VIPA zich ertoe verbonden gedurende vijf opeenvolgende jaren (1994-1998) de rentelast van een lening van het ziekenhuis te dragen. Contractueel is bepaald dat het ziekenhuis de gecumuleerde intrestlasten intrestloos aan het VIPA moet terugbetalen. Het VIPA kan deze terugbetaling slechts eisen, als dit de bestaanszekerheid van het ziekenhuis niet in het gedrang brengt. Het VIPA heeft de overeenkomstige vordering van 23,7 miljoen BEF echter - ten onrechte - niet uitgedrukt in de balans. Aangezien het de intrestlasten onttrok aan het reservefonds, is het aangewezen de teruggevoerde gelden opnieuw aan het reservefonds toe te voegen.

3.2.3. Diverse vorderingen

De balans bevat een vordering van 37,8 miljoen BEF huurgelden op de openbare psychiatrische ziekenhuizen Geel en Rekem. Deze huurgelden zijn slechts betaalbaar *indien de federale overheid deze kosten mee opneemt in de ligdagprijs*. De inning ervan is bijgevolg onwaarschijnlijk. Het VIPA heeft daarom voor deze vordering een waardevermindering tegen 100% aangelegd en gecompenseerd met de vordering op het actief. De jaarrekening voorziet echter in een specifieke rekening 167, *globale te voorziene waardeverminderingen op overige vorderingen* op het passief van de balans. Een reclassificatie is dan ook vereist.

3.2.4. Beginbalans

Het VIPA verkreeg pas begin 1998 het saldo van de werkingsdotatie 1997 (630,5 miljoen BEF). Het heeft dit bedrag niet opgenomen in de uitvoeringsrekening 1997. Daarom is het saldo opgenomen in het bedrijfseconomisch en budgettair resultaat van boekjaar 1998. De instelling had echter voor dit bedrag een vordering op de Vlaamse Gemeenschap moeten opnemen in de beginbalans. Zo zou haar eigen vermogen in de beginbalans verhoogd zijn met 630,5 miljoen BEF en het resultaat van het boekjaar 1998 verminderd met hetzelfde bedrag.

3.2.5. Verplichtingen buiten balans

Het VIPA heeft op het einde van het boekjaar aan de verschillende banken een overzicht gevraagd van de leningen met VIPA-waarborg. Met deze bankbevestigingen heeft het zijn uitstaand kapitaal van de gewaarborgde leningen op 31 december 1998 gereconstrueerd (24.462,8 miljoen BEF). De instelling houdt zelf geen overzicht bij van de uitstaande waarborgverplichtingen. Vanuit managementoogpunt is deze informatie over mogelijke schuldverplichtingen nochtans belangrijk. Op dit ogenblik kent VIPA enkel de spreiding van de gewaarborgde leningen over de verschillende banken. Een verdeling naar type van subsidie, begunstigde, enz., kan het niet maken. Het zou dan ook een informatiesysteem voor de opvolging van de waarborgverplichtingen moeten ontwikkelen.

4. Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD)

4.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Vlaams Fonds voor de Lastendelging op 6 juli 1999 gecontroleerd verklaard. Het heeft de uitvoeringsrekening van de begroting afgesloten als volgt:

ontvangsten	886.600.000
uitgaven	775.426.618
saldo 1998	111.173.382
saldo 1997	274.151.913
gecumuleerd overschot	385.325.295

4.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	274.151	274.151
08 Interne verrichtingen	0	274.151	274.151
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	886.600	886.600	0
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	886.600	886.600	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	886.600	1.160.751	274.151
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	385.325	385.325
03 Interne verrichtingen	0	385.325	385.325
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	886.600	775.426	-111.174
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	886.600	775.426	-111.174
TOTAAL UITGAVEN	886.600	1.160.751	274.151

4.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Vorderingen op meer dan 1 jaar	1.230.000	1.230.000	Overgedragen nettoresultaat	385.325	274.151
Liquide middelen	385.325	274.151	Schulden op > 1 jaar	1.230.000	1.230.000
Totaal	1.615.325	1.504.151	Totaal	1.615.325	1.504.151

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	775.427	585.405	Operationele opbrengsten	886.600	697.700
Winst van het jaar	111.173	112.295			
Totaal	886.600	697.700	Totaal	886.600	697.700

4.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.710.595

Het Rekenhof heeft op 6 juli 1999 de volgende opmerkingen aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting medegedeeld:

- Zowel de bedrijfseconomische jaarrekening als de uitvoeringsrekening van de begroting werden volledig uitgedrukt in BEF in plaats van in duizenden BEF zoals bepaald in de artikelen 12 en 51 van het boekhoudbesluit.
- Artikel 6 van het boekhoudbesluit gebiedt de instelling alle verrichtingen zonder uitstel, getrouw, volledig en naar tijdsorde in te brengen in boekhoudkundige staten. Zij liet evenwel na bepaalde rekeningen, die in de laatste afsluitjournaalpost voorkwamen, te boeken, wat indruist tegen het principe van de volledigheid.

5. Fonds ter Bevordering van het Industrieel Onderzoek in Vlaanderen (FIOV)

5.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Fonds ter Bevordering van het Industrieel Onderzoek in Vlaanderen (FIOV) op 13 juli 1999 gecontroleerd verklaard. Het heeft de uitvoeringsrekening van de begroting afgesloten als volgt:

ontvangsten	1.502.039.616 BEF
uitgaven	1.492.379.825 BEF
saldo 1998	9.659.791 BEF
saldo 1997	254.087.368 BEF
gecumuleerd overschot	263.747.159 BEF

5.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	255.100	257.575	2.475
08 Interne verrichtingen	255.100	257.575	2.475
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	1.243.900	1.243.900	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	1.243.900	1.243.900	0
8 Kredietaflossingen en liquidatie van deelnemingen	200.000	254.652	54.652
86 Kredietaflossingen door en liquidatie van deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	200.000	254.652	54.652
TOTAAL ONTVANGSTEN	1.699.000	1.756.127	57.127
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	1.000	2.738	1.738
03 Interne verrichtingen	1.000	2.738	1.738
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	1.698.000	1.489.642	-208.358
51 Kapitaaloverdrachten aan bedrijven en financiële instellingen	1.698.000	1.489.642	-208.358
TOTAAL UITGAVEN	1.699.000	1.492.380	-206.620

5.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS			
Activa	1998	Passiva	1998
Vorderingen op meer dan 1 jaar	356.192	Kapitaal	678.363
Vorderingen op max. 1 jaar	211.190	Overgedragen nettoresultaat	-217.051
Liquide middelen	263.747	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	337.694
		Schulden op < 1 jaar	31.372
		Overlopende rekeningen	750
Totaal	831.129	Totaal	831.129

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	2.361.460	Operationele opbrengsten	1.565.269
		Uitzonderlijke opbrengsten	579.140
		Verlies van het jaar	217.051
Totaal	2.361.460	Totaal	2.361.460

5.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.708.737

Op 16 juli 1999 heeft het Rekenhof de volgende opmerkingen aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting medegedeeld:

- In strijd met artikel 6, §3, van de wet van 16 maart 1954, werden de jaarrekeningen van het FIOV niet vóór 31 mei 1999 aan het Rekenhof overgelegd.
- De begrotingscijfers weerspiegelen de kastoestand, hoewel de artikelen 52 en 53 van het boekhoudbesluit voor de begrotingsrapportering andere aanrekeningsmomenten bepalen en duidelijk afstand nemen van een registratie op kasbasis. Zo moet het FIOV de dotaties die het van het Gewest ontvangt als ontvangst boeken op het ogenblik dat het besluit is getekend (en in het betrokken boekjaar). De terugstorting door de bedrijven dient het aan te rekenen op het ogenblik dat de geldsommen verschuldigd zijn en de verstrekte subsidies op het moment van de ondertekening van het besluit. Dat het gecumuleerde begrotingsresultaat 1998 identiek is aan het bedrag van de liquide middelen in de balans, wijst erop dat de begrotingsrapportering de kasbewegingen weergeeft, zoals de instelling in het verleden deed. Zo kan het gecumuleerde begrotingsresultaat uit vorige jaren, dat de begrotingsrekening 1998 moet vermelden onder post 08.2.1, evenmin worden gelijkgesteld met het kasresultaat eind 1997. Overigens dient de begrotingsrekening

1998 ook het naar 1999 over te dragen begrotingssaldo te bevatten (post 03.2.2), wat niet het geval is.

- De balanspost kapitaal werd gebruikt als sluitpost voor in het verleden gegeneerde passiva. Beter ware het, deze middelen op te nemen onder het overgedragen resultaat.
- De resultatenrekening vermeldt terugnemingen van waardeverminderingen op vorderingen ten onrechte onder post 762, *terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten*, in plaats van onder post 760, *terugneming van afschrijvingen en waardeverminderingen*.

5.3. Bijzondere onderzoeken: onderzoek van de vastleggingen 1998

1.633.614

Een bijzondere inhoudelijke controle van de vastleggingen 1998 ten laste van de vastleggingsmachtiging van het FIOV resulteerde voor een viertal vastleggingsdossiers in opmerkingen, die het Rekenhof op 15 december 1998 aan de Minister-President van de Vlaamse Regering, tevens Vlaams Minister van Wetenschap en Technologie, heeft medegedeeld. De minister president antwoordde op 18 maart 1999. De opmerkingen betroffen onder meer de toekenning aan projecten van hogere subsidies dan reglementair toegestaan.

6. Investeringsfonds voor Grond- en Woonbeleid voor Vlaams-Brabant (Vlabinvest)

6.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Investeringsfonds voor Grond- en Woonbeleid voor Vlaams-Brabant (Vlabinvest) op 13 juli 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

ontvangsten	200.000.000 BEF
uitgaven	80.786.000 BEF
saldo 1998	119.214.000 BEF

Vlabinvest heeft - in strijd met artikel 55 van het boekhoudbesluit - geen overgedragen saldo van voorgaande jaren geboekt.

6.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998⁽²¹⁶⁾

(in duizenden BEF)

	Begroting	Uitvoering	Verschil
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	140.350	0	-140.350
08 Interne verrichtingen	140.350	0	-140.350
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	200.000	200.000	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	200.000	200.000	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	340.350	200.000	-140.350
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	119.214	119.214
03 Interne verrichtingen	0	119.214	119.214
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	5.350	4.694	-656
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	5.350	4.694	-656
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	335.000	76.092	-258.908
53 Kapitaaloverdrachten aan gezinnen	335.000	76.092	-258.908
TOTAAL UITGAVEN	340.350	200.000	-140.350

²¹⁶ Hoewel de begroting 1998 van Vlabinvest een verdere detaillering in functie van de maatschappelijke opdracht van die instelling bevatte, beperkt de uitvoeringsrekening zich tot de macro-economische codes van het ESER-schema. Daarenboven wordt geen informatie geboden over de aanwending van de in de begroting ingeschreven vastlegingskredieten. De informatieve waarde van de uitvoeringsrekening is bijgevolg beperkt.

6.1.2. Balans en resultatenrekening 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Materiële vaste activa	13.726	13.726	Overgedragen netto- resultaat	699.554	504.248
Vorderingen op meer dan één jaar	92.892	16.800	Schulden op < 1 jaar	23	20
Vorderingen op max. één jaar	0	50.000	Overlopende rekenin- gen	1.275	975
Liquide middelen	594.234	424.717			
Totaal	700.852	505.243	Totaal	700.852	505.243

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	4.694	5.391	Operationele opbreng- sten	200.000	200.000
Winst van het jaar	195.306	194.609			
Totaal	200.000	200.000	Totaal	200.000	200.000

6.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.725.047

6.2.1. Balans en resultatenrekening 1998

Vlabinvest heeft, in strijd met artikel 13 van het boekhoudbesluit, de financiële opbrengsten niet geboekt. Het zou dan ook de volgende bedragen in de resultatenrekening onder de *financiële opbrengsten* en in de balans onder de *overlopende rekeningen* moeten opnemen:

- de obligatielening van 1.008.000 BEF met een intercommunale, waarvan het uitstaande bedrag zowel op 1 januari 1997 als op 1 januari 1998 16.800.000 BEF bedroeg, zodat contractueel tweemaal een basisvergoeding van 504.000 BEF in de rekeningen diende te worden opgenomen;
- 251.081 BEF pro rata temporis intresten betreffende de kredietopening toegestaan aan de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij voor het project Groenveld.

6.2.2. Uitvoeringsrekening van de begroting 1998

Hoewel de begroting 1998 een verdere detaillering in functie van de maatschappelijke opdracht van de instelling bevatte, beperkte de uitvoeringsrekening zich tot de macro-economische codes van het ESER-schema. Evenmin bood de in-

stelling informatie over de aanwending van haar vastleggingskredieten. De informatieve waarde van de uitvoeringsrekening bleef dus beperkt.

Over het aanrekeningsmoment van de dotatieontvangsten heerst onduidelijkheid. Daar zij met de dotatie zowel de werkingsuitgaven als de investeringsuitgaven dient te dekken, kan de instelling het aanrekeningsmoment niet eenduidig bepalen op grond van het boekhoudbesluit.

De facturen van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor Vlaams Brabant bedroegen overigens op grond van de factuurdatum slechts 3.900.000 BEF, in plaats van de aangerekende 4.200.000 BEF. Dit laatste cijfer vloeit voort uit de koppeling met de resultatenrekening, waarvoor andere aanrekeningsregels gelden.

6.2.3. Toelichting

In strijd met artikel 47, tweede lid, en artikel 54 van het boekhoudbesluit vermeldde Vlabinvest de vastleggingsmachtiging en de aanrekening ervan niet in de toelichting bij de uitvoering van de begroting. Voorts komen in de toelichtende staat m.b.t. de vaststaande toekomstige verplichtingen en verbintenissen alleen nulwaarden voor. Nochtans gaat Vlabinvest in het kader van haar statutaire opdracht belangrijke verbintenissen aan, die in de toelichting bij de jaarrekening tot uiting moeten komen. Het investeringsbeleid van Vlabinvest komt dus noch in de budgettaire, noch in de bedrijfseconomische staten voldoende tot uiting.

6.3. Werking

De werking van Vlabinvest is in 1998 zeer beperkt gebleven: de nieuwe investeringsbeslissingen van Vlabinvest bedroegen slechts 35.000.000 BEF. Samen met de vastlegging van de werkingsuitgaven (9.470.650 BEF) werd op het overgedragen saldo van de vastleggingsmachtiging voor Vlabinvest van 775.395.282 BEF in totaal slechts 44.470.650 BEF aangerekend. De dotatiestroom naar Vlabinvest is buiten verhouding tot de concrete werking en noden van die instelling. Op 31 december 1998 bedroegen de liquiditeiten van Vlabinvest 85 % van het balanstotaal.

7. Fonds Bijzondere Jeugdbijstand (FBJ)

7.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand (FBJ) op 10 augustus 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

ontvangsten	6.121.572.204 BEF
uitgaven	6.072.183.928 BEF
saldo 1998	49.388.276 BEF

7.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	19.100	0	-19.100
08 Interne verrichtingen	19.100	0	-19.100
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten	316.300	282.772	-33.528
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten	316.300	282.772	-33.528
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	5.730.800	5.838.800	108.000
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	5.730.800	5.838.800	108.000
TOTAAL ONTVANGSTEN	6.066.200	6.121.572	55.372
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	17.000	14.187	-2.813
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	17.000	14.187	-2.813
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	6.049.000	6.057.997	8.997
33 Inkomensoverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	6.049.000	6.057.997	8.997
TOTAAL UITGAVEN	6.066.000	6.072.184	6.184

7.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Vorderingen op ten hoogste 1 jaar	71.711	81.361	Overgedragen nettoresultaat	133.677	84.294
Liquide middelen	96.545	19.115	Schulden op < 1 jaar	34.563	16.101
			Overlopende rekeningen	16	81
Totaal	168.256	100.476	Totaal	168.256	100.476

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	6.072.184	5.922.191	Operationele opbrengsten	6.121.572	6.006.489
Financiële kosten	4	4			
Resultaat van het jaar	49.384	84.294			
Totaal	6.121.572	6.006.489	Totaal	6.121.572	6.006.489

7.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.724.596

Het Rekenhof heeft zijn opmerkingen in een onderzoeksverslag gebundeld en op 11 augustus 1998 aan de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Welzijn overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

7.2.1. Uitvoeringsrekening van de begroting

Het FBJ heeft het krediet voor betaalde subsidies (ESER-code 31.33) overschreden met 8.996.879 BEF. Dit heeft geleid tot een overschrijding van het uitga-ventotaalkrediet met 6.183.928 BEF.

Het FBJ vermeldde in de uitvoeringsrekening noch het overgedragen resultaat van vorige jaren, noch het over te dragen resultaat van het jaar. Het gehanteerde rekeningstelsel was te weinig gedetailleerd en ontvangsten en uitgaven werden vaak foutief toegewezen.

7.2.2. Jaarrekening

De schulden vermeld in de balans betreffen het encours van de vastleggingen, die volledig binnen de boekhouding worden opgevolgd. Op de vastleggings-machtiging bedoeld voor projectsubsidies, rekende de instelling ten onrechte 503.681 BEF verbintenissen voor eigen investeringen of uitgaven aan.

Het FBJ liet na een voorziening voor waardevermindering van de geboekte vorderingen aan te leggen, hoewel deze vorderingen vaak verscheidene jaren oud zijn. Berekend volgens de regels van het boekhoudbesluit, zou deze voorziening 50.984.205 BEF moeten bedragen.

Het FBJ liet andermaal na de vorderingen van ouderbijdragen te boeken. De instelling zou zelf voor de inning van deze bijdragen moeten instaan, opdat een correcte verwerking en opvolging mogelijk zou worden⁽²¹⁷⁾.

Ook in de bedrijfseconomische boekhouding kwalificeerde het fonds opbrengsten en kosten vaak verkeerd: het boekte de ontvangen dotatie bijv. als *lopende opbrengsten* (70) in plaats van *inkomensoverdrachten* (73) en de verstrekte subsidies als *handelsgoederen* (60) in plaats van *inkomensoverdrachten* (640).

7.2.3. *Reconciliatie van het resultaat van de rekeningen*

Het FBJ boekte grotendeels op kasbasis. Het verschil tussen het budgettaire en het bedrijfseconomische resultaat was uitsluitend te wijten aan een vergetelheid: het FBJ vergat de bankkosten in de budgettaire boekhouding te boeken (4.699 BEF).

7.2.4. *Jaarverslag*

Bij de beëindiging van de controle op de rekeningen was nog geen jaarverslag over de werking en het beheer van het FBJ beschikbaar. Het Rekenhof heeft aangedrongen op een tijdige opmaak van toekomstige jaarverslagen.

---

²¹⁷ Zie het Boek van het Rekenhof 1998, stuk 11 (1998-1999) - Nr.1, van 30 oktober 1998, p. 170.

8. Fonds Film in Vlaanderen

8.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Fonds Film in Vlaanderen op 17 augustus 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

ontvangsten	238.110.082 BEF
uitgaven	311.750.069 BEF
saldo 1998	-73.639.987 BEF
saldo 1997	63.062.390 BEF
gecumuleerd saldo	-10.577.597 BEF

8.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	63.400	73.640	10.240
08 Interne verrichtingen	63.400	73.640	10.240
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	10.000	18.110	8.110
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winst-oogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	10.000	18.110	8.110
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	220.000	220.000	0
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	220.000	220.000	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	293.400	311.750	18.350
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	700	186	-514
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	700	186	-514
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	292.700	311.564	18.864
32 Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidies zijnde, aan bedrijven en financiële instellingen	222.300	249.332	27.032
33 Inkomensoverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	58.100	51.554	-6.546
35 Inkomensoverdrachten aan het buitenland	12.300	10.678	-1.622
TOTAAL UITGAVEN	293.400	311.750	18.350

8.1.2. *Balans en resultatenrekening op 31.12.1998*

(in duizenden BEF)

BALANS			
Activa	1998	Passiva	1998
Vorderingen op meer dan 1 jaar	125	Overgedragen nettoresultaat	-8.048
Liquide middelen	1.875	Schulden op < 1 jaar	10.048
Totaal	2.000	Totaal	2.000

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	311.750	Operationele opbrengsten	238.110
		Verlies van het jaar	73.640
Totaal	311.750	Totaal	311.750

8.2. *Resultaten van de rekeningencontrole*

1.730.523

Het Rekenhof heeft zijn opmerkingen op 17 augustus 1999 aan de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Media medegedeeld. Behalve een overschrijding van het krediet voor productiesteun (ESER-code 32) met 27 miljoen BEF (12,2%) en een verkeerde berekening van het over te dragen overschot 1997 (in werkelijkheid werd een overschot van 63.462.390 BEF gerealiseerd in plaats van 63.062.390 BEF, wat een gecumuleerd tekort van 10.177.597 BEF in plaats van 10.577.597 BEF impliceert), heeft het Rekenhof nog de volgende opmerkingen geformuleerd:

8.2.1. *Beginbalans*

De instelling heeft weliswaar een beginbalans opgemaakt, met daarin opgenomen een inventaris van alle bezittingen, vorderingen, schulden en verplichtingen die op haar activiteiten betrekking hebben, alsook het eigen vermogen, maar zij heeft deze beginbalans niet opgenomen in de jaarrekening.

8.2.2. *Te betalen subsidies*

Op grond van een gedetailleerde controle van de individuele dossiers heeft het Fonds Film in Vlaanderen de op 1 januari 1998 nog uit te betalen subsidies berekend op 102,7 miljoen BEF. Dit bedrag wijkt af van de theoretische waarde van de openstaande vastleggingen (100,8 miljoen BEF), verminderd met de annulaties (8,4 miljoen BEF). Het fonds moet dit verschil van 10,3 miljoen BEF verklaren.

8.2.3. *Foutieve betalingen*

De instelling heeft een aantal subsidies in 1998 op een verkeerd rekeningnummer betaald. Deze gelden zijn teruggestort aan de instelling, die ze vervolgens op het correcte rekeningnummer betaalde. De bedrijfseconomische boekhouding beschouwt deze terugbetalingen als opbrengsten, terwijl zij de betaling van de subsidies tweemaal als kosten verwerkt. Een dergelijke boekingsmethode drijft de kosten en opbrengsten kunstmatig op. Het Rekenhof heeft dan ook aanbevolen dergelijke transacties vanaf het boekjaar 1999 niet meer langs de resultatenrekening, maar wel langs de balans te verwerken (als vordering of schuld).

8.2.4. *Vastleggingen*

De lopende subsidiedossiers (vastleggingen) worden niet meer binnen de boekhouding opgevolgd, maar extracomptabel. Het Fonds Film in Vlaanderen geeft in de jaarrekening geen informatie over de lopende dossiers. Nochtans bepaalt het boekhoudbesluit expliciet dat de jaarrekening over de verbintenissen van de instelling moet rapporteren.

8.2.5. *Terugvordering van een productiepremie*

De instelling heeft een vordering op de producent voor de eindafrekening van een speelfilm ten onrechte niet uitgedrukt in de jaarrekening. Deze vordering gaf aanleiding tot volgende opmerkingen:

- Bij het opmaken van de eindafrekening week de instelling af van de terugvorderingsmodaliteiten opgenomen in de originele toekenningsbesluiten.
- In de terugbetalingsregeling die met de producent werd afgesproken, was nergens voorzien.
- De compensatie tussen de toekenning van de subsidie en de inning van de vordering in de boekhouding is onaanvaardbaar.

De opgegeven vastleggingen 1998 ten belope van 303,5 miljoen BEF bevatten niet de inhouding van 1,9 miljoen BEF op de premies op grond van de bruto-zaalontvangsten toegekend aan een NV. In feite bedroegen de vastleggingen aldus 305,4 miljoen BEF. Dit impliceert een overschrijding van de vastleggingsmachtiging van 303,6 miljoen BEF met 1,8 miljoen BEF.

8.2.6. *Reconciliatie tussen het bedrijfseconomisch en het budgettaire resultaat*

De uitvoeringsrekening catalogeerde de terugbetaling van een renteloos voorschot ten onrechte niet als een budgettaire ontvangst.

9. Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

9.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) op 13 juli 1999 gecontroleerd verklaard. Het heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

ontvangsten	3.119.951.000 BEF
uitgaven	2.801.150.000 BEF
saldo 1998	318.801.000 BEF
saldo 1997	1.003.075.000 BEF
gecumuleerd saldo	1.321.876.000 BEF

9.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	231.376	1.003.075	771.699
08 Interne verrichtingen	231.376	1.003.075	771.699
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	40.000	25.995	-14.005
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	40.000	25.995	-14.005
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	23.100	26.796	3.696
26 Rente van overheidsvorderingen	23.100	26.790	3.690
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	9.450	44.233	34.783
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winst-oogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	5.260	41.198	35.938
39 Inkomensoverdrachten van het buitenland	4.190	3.035	-1.155
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	2.444.100	2.432.515	-11.585
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	2.444.100	2.432.515	-11.585
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	0	0	0
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	853.500	584.095	-269.405
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	853.500	584.095	-269.405
7 Desinvesteringen	500	1.166	666
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	500	1.166	666
8 Kredietaflossingen en liquidatie van deelnemingen	1.054	251	-803
80 Niet verdeeld			
86 Kredietaflossingen door en liquidatie van deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	1.054	251	-803
TOTAAL ONTVANGSTEN	3.603.080	4.118.126	515.046

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	1.316.976	1.316.976
03 Interne verrichtingen	0	1.316.976	1.316.976
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	1.978.719	1.778.904	-199.815
11 Lonen en sociale lasten	1.001.607	919.604	-82.003
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	977.112	859.300	-117.812
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	469.101	453.466	-15.635
21 Rente overheidsschuld	469.000	453.412	-15.588
24 Huur van gronden en lopende betalingen voor het gebruik van onlichamelijke zaken	101	54	-47
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	2.109	0	-2.109
32 Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidies zijnde, aan bedrijven en financiële instellingen	2.109	0	-2.109
7 Investerings	687.097	136.253	-550.844
70 Niet verdeeld	231.155	0	-231.155
71 Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland	18	18	0
72 Nieuwbouw van gebouwen	203	203	0
73 Aanleg van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken	388.500	75.908	-312.592
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	67.221	60.124	-7.097
8 Kredietverleningen en deelnemingen	1.054	0	-1.054
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	1.054	0	-1.054
9 Overheidsschuld	465.000	432.527	-32.473
91 Aflossingen van gevestigde overheidsschuld	465.000	432.527	-32.473
TOTAAL UITGAVEN	3.603.080	4.118.126	515.046

De 1 miljard BEF ontvangsten vermeld in hoofdgroep 1, subgroep 08 (interne verrichtingen), hebben betrekking op het overgedragen, gecumuleerde saldo van vorige boekjaren. Het grootste deel van de ontvangsten bestaat uit werkingsdotaties lastens de begroting van het Minafonds (1,9 miljard BEF), aangerekend in hoofdgroep 4, subgroep 46 (inkomensoverdrachten van de centrale overheid).

Het voornaamste deel van de uitgaven (1,7 miljard BEF) ging naar lonen, sociale lasten en de aankoop van niet duurzame goederen en van diensten, aangerekend in hoofdgroep 1 (consumptieve bestedingen). In hoofdgroep 0 (niet verdeeld) is het bedrag vermeld van het over te dragen, gecumuleerde saldo op 31 december 1998.

9.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	17.816	83.549	Kapitaal	20.000	20.000
Materiële vaste activa	20.166.761	23.798.323	Reserves	-3.119.771	-3.381.638
Financiële vaste activa	2.875	3.126	Overgedragen resultaat	-237.623	51.329
Vorderingen op meer dan 1 jaar	6.905.920	7.430.231	Kapitaalsubsidies	23.499.201	26.983.748
Voorraden en bestellingen in uitvoering	1.587	2.771	Schulden op meer dan 1 jaar	6.381.294	7.430.265
Vorderingen op max. 1 jaar	1.609.020	1.168.961	Schulden op max. 1 jaar	671.263	1.422.659
Liquide middelen	208.518	382.960	Overlopende rekeningen	1.699.467	345.162
Overlopende rekeningen	1.334	1.604			
Totaal	28.913.831	32.871.525	Totaal	28.913.831	32.871.525

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	5.681.716	1.823.537	Operationele opbrengsten	5.813.848	2.186.346
Financiële kosten	453.500	488.652	Financiële opbrengsten	26.776	8.106
Uitzonderlijke kosten	0	59	Uitzonderlijke opbrengsten	5.640	4.888
			Over te dragen verlies	288.952	112.908
Totaal	6.135.216	2.312.248	Totaal	6.135.216	2.312.248

9.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.497.025

Het Rekenhof heeft op 16 juli 1999 de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Leefmilieu de volgende opmerkingen medegedeeld:

- De VMM heeft de werkingsdotaties 1997 en 1998 voor de opmaak van het milieuraapport (artikel 2.18 van de begroting van het Minafonds) ten onrechte aangerekend op grond van de ter beschikking gestelde ordonnanceringkredieten (70,3 miljoen BEF), in plaats van op grond van de bij ministeriële besluiten toegekende kredieten die op het Minafonds werden vastgelegd (75,2 miljoen BEF). De ontvangsten hadden dus 4,9 miljoen BEF hoger moeten liggen. Dientengevolge had aan de uitgavenzijde het *over te*

dragen overschot van het boekjaar (post 03.2.2) met eenzelfde bedrag moeten stijgen.

- Met inbegrip van de bovengenoemde correctie groeide het gecumuleerde begrotingsoverschot, dat eind 1997 al 1,003 miljard BEF bedroeg, in 1998 tot 1,3 miljard BEF. Blijkens de balans bestaat dit overschot uit 1,1 miljard BEF vorderingen op minder dan 1 jaar, voornamelijk niet-geordonnanceerde dotaties van het Minafonds en 0,2 miljard BEF kasmiddelen. Het Rekenhof heeft aangedrongen op aanwending van deze middelen. Middels verrekening van de bestaande, vastgelegde kredieten en de beschikbare kasmiddelen met nieuwe dotaties lastens het Minafonds, zou de VMM immers het overschot kunnen wegwerken of verminderen. Zo zou bovendien op het Minafonds beleidsruimte vrijkomen.
- Het is niet aangewezen de werkingskosten van het statutair personeel dat de VMM ter beschikking stelt van de NV Aquafin (2.447.473 BEF), aan te rekenen op kredieten van de pararegionale.
- De VMM mag sponsoring en subsidiëring van sensibiliseringsacties door verenigingen, tot bewijs van het tegendeel, niet aanrekenen op artikel 12.35 van zijn begroting, maar wel op artikel 33 *inkomensoverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.v.v. gezinnen*. Bovendien hebben deze toelagen geen decretale of reglementaire basis.
- Moratoriumintresten op te veel geïnde milieuheffingen mogen niet worden aangerekend op de artikelen 12.34 en 12.44 van de VMM-begroting, daar zij ten laste vallen van de Minafondsbegroting.
- De VMM rekent ook diverse verkopen aan overheidsinstellingen en, voornamelijk, aankopen van diensten geleverd door overheidsinstellingen, verkeerd aan. Zij rekende een contract met de UFSIA in het kader van MIRA III (150.000 BEF) bijv. aan op artikel 12.32 in plaats van 12.42. Instellingen voor wetenschappelijk onderwijs, zowel vrije als openbare, behoren immers tot de sector overheid.
- De investeringskredieten werden overschat. De instellingen wendde de vastleggings- en ordonnanceringskredieten voor investeringen maar tot respectievelijk 61% en 80% aan. Maatregelen zouden dit in de toekomst moeten vermijden.

9.3. Andere controleresultaten: Milieurapport MIRA

1.675.564

Het Milieurapport MIRA kadert in de milieuplanning op gewestelijk niveau en moet de basis vormen voor, enerzijds, het milieubeleidsplan, dat betrekking heeft op een periode van vijf jaar, en, anderzijds, het milieujaarprogramma. De opmaak ervan berust bij de VMM, overeenkomstig het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

Op 30 april 1999 heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Leefmilieu een verslag gestuurd over het onderzoek naar de opmaak en inhoud van dit rapport. Het verslag handelde over de inkomsten en uitgaven van het MIRA, de knelpunten van het MIRA als basis voor de milieuplanning en de initiatieven daar-

omtrent, en studieopdrachten. Op grond van zijn bevindingen formuleerde het Rekenhof voor elk van deze thema's conclusies en aanbevelingen.

Met een ongedateerde brief, ontvangen op 24 juni 1999, antwoordde de minister. Hij onderschreef in dit antwoord de conclusies en aanbevelingen principieel.

De aanbevelingen over het MIRA als basis voor de gewestelijke milieuplanning hebben inmiddels voor het merendeel al tot concrete acties geleid:

- de scenariobeschrijving werd opgenomen in de blauwdruk van het MIRA-S 2000 rapport;
- een personeelsuitbreiding voor het VMM-projectteam werd gevraagd;
- in functie van een betere samenhang tussen het MIRA en het Minaplan werd het overleg uitgebreid;
- voor een toename van de inbreng van deskundigen in de MIRA-stuurgroep zal een systeem van vaste vervangers worden onderzocht.

Voor een aantal aanbevelingen kondigde de minister geen concrete of afdoende maatregelen aan:

- Volgens de minister zou de overstap van de vroegere tweejaarlijkse cyclus naar de productie, sedert 1997, van jaarlijkse themarapporten (MIRA-T) en een vijfjaarlijks scenariorapport (MIRA-S) een nauwkeuriger raming van de financiële middelen voor het MIRA bewerkstelligen, zodat de begroting van het Minafonds niet onnodig wordt belasten. Noch in 1997, noch in 1998 heeft dit echter tot een betere afstemming van de inkomsten en uitgaven geleid.
- De minister kondigde evenmin concrete maatregelen aan voor de oprichting en organisatie van een milieudatabank.
- De minister legde de verantwoordelijkheid voor de naleving van het decreet van 22 februari 1995 bij de instellingen en hun personeelsleden zelf. Het Rekenhof is evenwel van oordeel dat ook de VMM daarin verantwoordelijkheid kan opnemen, met name door niet te contracteren met hoogleraren, maar in eerste instantie te proberen overeenkomsten te sluiten met de hogescholen of universiteiten waaraan zij professioneel zijn verbonden.
- Volgens de minister kwam de stuurgroep niet tussen in de toekenning, begeleiding en evaluatie van de overeenkomsten. Dit sluit echter niet uit dat de stuurgroepsleden belangen hadden in de instellingen waaraan dienstencontracten werden gegund.

Het Rekenhof integreerde de reactie van de minister in het rapport en voegde daar zijn eindbeschouwingen bij. Het stuurde dit aangevulde verslag op 3 augustus 1999 aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement.

10. Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF)

10.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) op 13 juli 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

ontvangsten	1.676.756.305 BEF
uitgaven	1.494.230.831 BEF
saldo 1998	182.525.474 BEF
saldo 1997	2.793.119 BEF
gecumuleerd saldo	185.318.893 BEF

10.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	20.800	2.793	-18.007
08 Interne verrichtingen	20.800	2.793	-18.007
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	431.400	421.473	-9.927
39 Inkomensoverdrachten van het buitenland	431.400	421.473	-9.927
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	12.500	9.683	-2.817
57 Kapitaaloverdrachten van bedrijven en financiële instellingen (exclusief vermogensheffingen)	12.500	9.683	-2.817
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	1.246.300	1.245.600	-700
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	1.246.300	1.245.600	-700
TOTAAL ONTVANGSTEN	1.711.000	1.679.549	-31.451
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	18.000	1.562	-16.438
03 Interne verrichtingen	18.000	1.562	-16.438
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	1.693.000	1.492.669	-200.331
51 Kapitaaloverdrachten aan bedrijven en financiële instellingen	1.693.000	1.492.669	-200.331
TOTAAL UITGAVEN	1.711.000	1.494.231	-216.769

*10.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998**(in duizenden BEF)*

BALANS			
Activa	1998	Passiva	1998
Vorderingen op max. 1 jaar	52.710	Overgedragen nettoresultaat	184.822
Liquide middelen	185.319	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	29.587
		Schulden op < 1 jaar	23.620
Totaal	238.029	Totaal	238.029

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	1.459.600	Operationele opbrengsten	1.724.715
Financiële kosten	1.408		
Uitzonderlijke kosten	48		
Winst van het jaar	263.659		
Totaal	1.724.715	Totaal	1.724.715

10.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.724.861

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting op 13 juli 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld:

- De uitvoeringsrekening weerspiegelt de kastoestand, terwijl de artikelen 52 en 53 van het boekhoudbesluit andere aanrekeningsmomenten bepalen voor de begrotingsrapportering.
- In strijd met artikel 55 van het boekhoudbesluit, heeft het VLIF het saldo van het boekjaar niet expliciet vermeld en overgedragen naar het volgende boekjaar als uitgaven op ESER-code 3.2.2.
- De instelling heeft de ontvangstenrubrieken 661 (dotatie van het Vlaams Gewest) en 662 (aanvullende CFO-subsidie van het Vlaams Gewest) in de begrotingsrapportering samengevoegd. Langs de uitgavenzijde deed het dit ook voor de rubrieken 51.12 (rentetoelage verbetering), 51.13 (rentetoelage eerste installatie), 51.14 (rentetoelage regionale steun), 51.30 (kapitaalpremies eerste installatie), 51.31 (kapitaalpremies in de varkenssector) en 51.32 (waarborgen). Zo blijkt niet wat het per steunstelsel heeft uitgegeven.
- Het VLIF heeft, in strijd met artikel 3,1°, van het boekhoudbesluit, geen toelichting bij de uitvoering van de begroting bij de jaarrekening gevoegd.

- De instelling boekte 8.000.000 BEF borgstellingen door erkende kredietinstellingen op de actiefzijde van de balans, in plaats van op de passiefzijde.
- Het VLIF rekent de bijdragen die het voor zijn waarborg krijgt ten onrechte aan op rekening 418, *ingecohierde maar nog niet vervallen belastingen* in het officiële rekeningschema en *borgtochten betaald in contanten* in het officieuze. Deze bijdragen brengen bovendien geen echte vordering ten voordele van het Gewest mee, aangezien niet-betaling ervan louter het niet-verkrijgen van de waarborg tot gevolg heeft. De bijdragen kunnen daarom het best worden geboekt op het moment van betaling.
- Overeenkomstig artikel 44 van het besluit erkent het VLIF toelagen waarvan de verstrekking afhankelijk is gesteld van bepaalde voorwaarden, als kosten zodra het de realisatie van deze voorwaarden waarschijnlijk acht en ze worden opgeëist. Rentetoelagen zouden derhalve als kosten moeten worden geboekt op het moment dat de kredietinstellingen hun vorderingsstaat indienen.
- De instelling kwam nog niet tegemoet aan de opmerkingen van het Rekenhof n.a.v. de controle van de semesteriële staat, namelijk dat het de boekingen op rekening 485 (te betalen dotaties en soortgelijke) beter kan onderbrengen op rekeningen 481 tot 484, en de boekingen op rekening 419 (vorderingen < 1 jaar) op rekening 416 (diverse vorderingen) zo zij niet passen in een andere rekening van de rubriek 41.
- Aangezien de dotatie aan het VLIF geen werkingssubsidie maar een doorgeefsubsidie is, verdient het aanbeveling ze te boeken in rubriek 733, *andere dotaties, subsidies, toelagen en soortgelijke* in plaats van 730, *werkingsdotaties en -subsidies*.
- In strijd met artikel 17,7°, van het boekhoudbesluit, ontbreekt in de toelichting bij de balans en de resultatenrekening een staat van de schulden.
- De posten van de jaarrekening zijn niet in duizenden BEF uitgedrukt.
- In strijd met artikel 21, tweede lid, van het boekhoudbesluit vermelden de balans, resultatenrekening en toelichting de cijfers van het vorige jaar niet.
- Het niet aanrekenen van de betalingen op het overeenkomstige vastleggingsnummer bemoeilijkt de opvolging van de uitstaande verbintenissen per dossier.

10.3. Bijzondere onderzoeken: rechtmatigheid van de steunbeslissingen

Het Rekenhof heeft een rechtmatigheidsonderzoek uitgevoerd naar de steunbeslissingen die het VLIF heeft vastgelegd in 1998. De bevindingen zijn opgenomen in deel III, p. 478, van dit boek.

11. Grindfonds

11.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Grindfonds op 27 juli 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

ontvangsten	298.329.912 BEF
uitgaven	47.581.573 BEF
saldo 1998	250.748.339 BEF
saldo 1997	387.742.768 BEF
gecumuleerd saldo	638.491.107 BEF

11.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	387.700	0	-387.700
08 Interne verrichtingen	387.700	0	-387.700
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	275.000	298.330	23.330
36 Indirecte belastingen en heffingen	275.000	298.330	23.330
TOTAAL ONTVANGSTEN	662.700	298.330	-364.370
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	54.000	7.660	-46.340
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	54.000	7.660	-46.340
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	91.100	5.435	-85.665
33 Inkomensoverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	91.100	5.435	-85.665
6 Kapitaaloverdrachten aan de sector overheid	517.600	34.487	-483.113
61 Kapitaaloverdrachten aan de centrale overheid	517.600	34.487	-483.113
TOTAAL UITGAVEN	662.700	47.582	-615.118

11.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS			
Activa	1998	Passiva	1998
Liquide middelen	638.491	Kapitaal	391.837
		Overgedragen nettoresultaat	227.978
		Voorzieningen en uitgestelde belastingen	18.676
Totaal	638.491	Totaal	638.491

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	62.667	Operationele opbrengsten	289.736
Winst van het jaar	227.978	Financiële opbrengsten	909
Totaal	290.645	Totaal	290.645

11.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.722.464

Het Rekenhof heeft op 27 juli 1999 de volgende opmerkingen aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting medegedeeld:

- de cijfers in de rapportering staan niet in de correcte eenheidsgrootte;
- het Grindfonds heeft de toelichting bij de balans en de resultatenrekening niet steeds conform de bepalingen van het boekhoudbesluit opgemaakt (het vulde een aantal staten niet in, niettegenstaande er onderliggende waarden aanwezig waren);
- het is wenselijk de voorziene rekeningnummers zoveel mogelijk te volgen (zo nodig kan een verdere verfijning worden uitgevoerd, mits rapportering van deze aanpassingen);
- het Grindfonds dient de intrestopbrengsten op het correcte jaar te boeken;
- alle rubrieken en onderrubrieken moeten het bedrag van de overeenkomstige post van het voorafgaande boekjaar vermelden;
- de instelling heeft bij de uitvoering van de begroting geen toelichting gevoegd die voldoet aan de vereisten van het boekhoudbesluit ;
- het Grindfonds rekent in het begrotingsluik van de jaarrekening uitgaven op kasbasis aan, in strijd met artikel 53 van het boekhoudbesluit;

- het Grindfonds nam het saldo 1998 niet expliciet op in de uitvoeringsrekening van de begroting en droeg dit saldo niet over naar het volgende boekjaar;
- de overgedragen saldi van de voorgaande boekjaren moeten als één bedrag worden geboekt.

12. Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie – Middelgrote en Grote Ondernemingen (FEERR-MGO)

12.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie - Middelgrote en Grote Ondernemingen (FEERR-MGO) op 3 augustus 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

overdracht 1997	2.150.482.728 BEF
ontvangsten	6.596.748.906 BEF
uitgaven	5.685.144.912 BEF
saldo 1998	*1.274.603.994 BEF
saldo 1997	1.787.482.728 BEF
gecumuleerd saldo	3.062.086.722 BEF

* In de overdracht was een in 1998 ontvangen tegoed uit 1997 van 363 miljoen BEF begrepen, wat een beschikking vereiste.

12.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	2.151.500	2.269.978	118.478
08 Interne verrichtingen	2.151.500	2.269.978	118.478
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	4.678.600	5.228.053	549.453
57 Kapitaaloverdrachten van bedrijven en financiële instellingen (exclusief vermogensheffingen)	4.678.600	5.228.053	549.453
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	1.249.200	1.249.200	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	1.249.200	1.249.200	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	8.079.300	8.747.231	667.931
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	1.000	114.049	113.049
03 Interne verrichtingen	1.000	114.049	113.049
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	200.000	129.309	-70.691
30 Niet verdeeld	50.000	0	-50.000
32 Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidies zijnde, aan bedrijven en financiële instellingen	150.000	129.309	-20.691
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	7.478.300	5.344.078	-2.134.222
51 Kapitaaloverdrachten aan bedrijven en financiële instellingen	4.090.800	4.095.746	4.946
52 Kapitaaloverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	3.387.500	1.248.332	-2.139.168
6 Kapitaaloverdrachten aan de sector overheid	400.000	97.709	-302.291
61 Kapitaaloverdrachten aan de centrale overheid	400.000	97.709	-302.291
TOTAAL UITGAVEN	8.079.300	5.685.145	-2.394.155

*12.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998**(in duizenden BEF)*

BALANS			
Activa	1998	Passiva	1998
Vorderingen > 1 jaar	2.040.242	Kapitaal	4.154.254
Vorderingen op max. 1 jaar	450.802	Overgedragen nettoresultaat	-966.736
Liquide middelen	3.062.087	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	2.290.238
		Schulden op < 1 jaar	75.375
Totaal	5.553.131	Totaal	5.553.131

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	7.913.708	Operationele opbrengsten	6.946.972
		Verlies van het jaar	966.736
Totaal	7.913.708	Totaal	7.913.708

12.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.735.332

Het Rekenhof heeft op 3 augustus 1999 de volgende opmerkingen aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting medegedeeld:

- in strijd met artikel 3, 1°, van het boekhoudbesluit was de uitvoering van de begroting niet vergezeld van een toelichting;
- evenmin waren de posten van de jaarrekening in duizenden Belgische franken uitgedrukt;
- het is wenselijk de voorziene rekeningnummers zoveel mogelijk te volgen (zo nodig kan een verdere verfijning worden uitgevoerd, mits rapportering van deze aanpassingen);
- alle rubrieken en onderrubrieken moeten het bedrag van de overeenkomstige post van het voorafgaande boekjaar vermelden;
- de boekhouding bevatte inconsistenties tussen grootboeken en de proef- en saldibalans, meer bepaald wat de saldi van de rekeningen 41.90, *Vorderingen < 1 jaar*, en 74.20, *Terug te vorderen bedragen*, betreft, die een verklaring vereisen;
- het FEERR-MGO rekent in het begrotingsluik van de jaarrekening uitgaven op kasbasis aan, in strijd met artikel 53 van het boekhoudbesluit;

- het FEERR-MGO nam het saldo 1998 niet expliciet op in de uitvoeringsrekening van de begroting, noch droeg het dit saldo over naar het volgende boekjaar.

12.3. Bijzondere onderzoeken

Twee NV's van een touroperator verkregen in 1994 ten laste van het FEERR-MGO toelagen van respectievelijk 3.257.000 BEF en 2.000.000 BEF. Deze toelagen waren het sluitstuk in een constructie om reizigers die vanuit Oostende vertrokken, een korting van 1.000 BEF aan te bieden (na verrekening van verschillen in passagierstaks, landingsvergoedingen, enz.). De Europese Commissie ontdekte de niet-aangemelde subsidiëring en stelde een vooronderzoek in, waaruit twijfel bleek nopens de verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt. Zij zette daarom de formele procedure in. Inmiddels heeft de Vlaamse administratie de uitbetaling van de toelagen geblokkeerd. De Europese Commissie deelde op 10 maart 1998 haar beslissing mede dat de - inmiddels neerwaarts herziene - toelagen niet konden worden uitbetaald wegens onverenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt. Het Rekenhof heeft akte genomen van de niet-uitbetaling van de subsidie.

Het FEERR-MGO kende een onderneming expansiesteun toe op grond van de expansiewet van 30 december 1970. De onderneming viel op het ogenblik van de steunaanvang nog onder het toepassingsveld van deze wet. Ten gevolge van de stopzetting van de ontwikkelingszone Hamont-Achel op 5 juli 1995 viel zij op het moment van de ministeriële beslissing echter onder de toepassing van het expansiedecreet van 15 december 1993, dat niet-ecologische steun aan een grote onderneming uitsloot. Het Rekenhof heeft op 19 maart 1999 opgemerkt dat de retroactieve toepassing van de wet van 30 december 1970 een omzeiling inhield van de niet-toepasselijkheid van het expansiedecreet voor niet-ecologische steun. De keuze van de toepasselijke wet op grond van de aanvang van de investeringen in plaats van registratie van het dossier, werd niet gemotiveerd.

De Vlaamse Minister van Economie antwoordde op 19 april 1999 onder meer dat de retroactieve werking van de wet van 30 december 1970 kon worden gewijzigd door de geldige starttoelating van 14 april 1995 te verlengen ingevolge overmacht. De richtlijnen staan inderdaad afwijkingen op data toe, maar de vraag rijst of de afwijking in casu werd aangevraagd en gemotiveerd voor het bereiken van de oorspronkelijke einddatum, dan wel pas achteraf de situatie diende recht te zetten. Voorts argumenteerde de minister dat het verantwoord was de geest en de economische doelstellingen van de wet te laten primeren boven de letter. Hoewel dit vragen doet rijzen over rechtszekerheid en rechtsgeelijkheid, heeft het Rekenhof de discussie gesloten.

In een ander dossier bekwam een VZW bij ongedateerde overeenkomst een renteloze lening van 19.610.000 BEF voor de financiering van een haalbaarheidsonderzoek naar de commercialiseerbaarheid van de MCM-D technologie in Vlaanderen. Op 19 maart 1999 verwoordde het Rekenhof de Vlaamse Minister van Economie zijn twijfels over de terugbetaling van deze lening. Die diende

volgens de overeenkomst immers plaats te vinden binnen de twee maand na oprichting van een exploitatievennootschap voor de uitbating van het MCM-D. De terugbetaling van de lening is dus contractueel functie van de exploitatie van de MCM-D technologie en dus van een positieve conclusie van de haalbaarheidsstudie. De overeenkomst bepaalde niet dat de lening zou worden terugbetaald bij een negatieve beoordeling van de haalbaarheid²¹⁸).

In dit dossier merkte het Rekenhof ook een mogelijke overlapping van de uitgave met de jaarlijkse dotaties aan de VZW op. De minister argumenteerde dat de beheersovereenkomst niet verhindert dat de Vlaamse begroting de VZW bijkomende middelen toekent. De onderhavige lening zou overigens prestaties door derden betreffen, die niet binnen de opdrachten en expertise van de VZW vallen. Het project beoogt volgens het Rekenhof echter finaal de oprichting van een spin-off bedrijf. Spin-off bedrijven oprichten behoort evenwel tot de performantie-indicatoren uit de beheersovereenkomst met de VZW, waartegenover de jaarlijkse dotatie moet worden geplaatst. Dat de VZW bijkomende financiering krijgt voor de oprichting van een MCM-D spin-off, kan de prestatiemeting in functie van de jaarlijkse dotaties bemoeilijken.

In zijn antwoord ging de minister ervanuit dat de IMEC bij niet-commercialiseerbaarheid een schuld ten opzichte van het Gewest zou hebben, die decretaal kan worden kwijtgescholden of op een andere wijze opgelost. Er was geen garantie van terugbetaling, gaf hij toe. Bij oprichting van een exploitatievennootschap zal de lening worden terugbetaald. Een tussentijds rapport over de marktstudie en investeringsanalyse zou aantonen dat de situatie gunstig is. De minister zag voorts de renteloze lening los van de jaarlijkse dotatie en de beheersovereenkomst. De administratie Wetenschap en Innovatie zou bij de financiële controle van de IMEC rekening moeten houden met de bijkomende financiering.

---

²¹⁸ Zolang geen terugbetalingen geschieden, blijft voor het Gewest ook de mogelijkheid bestaan de lening om te zetten in een participatie. Dit biedt evenwel geen sluitende garantie voor terugbetaling.

13. Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie -Kleine Ondernemingen (FEERR-KO)

13.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie-Kleine Ondernemingen (FEERR-KO) op 13 juli 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

ontvangsten	5.086.035.606 BEF
uitgaven	3.575.429.300 BEF
saldo 1998	1.510.606.306 BEF
saldo 1997	11.427.213 BEF
gecumuleerd saldo	1.522.033.519 BEF

13.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	12.400	19.924	+7.524
08 Interne verrichtingen	12.400	19.924	+7.524
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	80.000	41.239	-38.760
57 Kapitaaloverdrachten van bedrijven en financiële instellingen (exclusief vermogensheffingen)	80.000	41.239	-38.760
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	5.036.300	5.036.300	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	5.036.300	5.036.300	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	5.128.700	5.097.463	-31.237
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	1.000	7.813	+6.813
03 Interne verrichtingen	1.000	7.813	+6.813
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	757.000	383.460	-373.540
32 Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidies zijnde, aan bedrijven en financiële instellingen	757.000	383.460	-373.540
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	4.370.700	3.184.156	-1.186.544
51 Kapitaaloverdrachten aan bedrijven en financiële instellingen	4.370.700	3.184.156	-1.186.544
TOTAAL UITGAVEN	5.128.700	3.575.429	-1.553.271

*13.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998**(in duizenden BEF)*

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Vorderingen op max. 1 jaar	581.302	483.338	Kapitaal	73.537	73.537
Liquide middelen	1.522.034	11.427	Overgedragen nettoresultaat	1.901.551	
			Voorzieningen en uitgestelde belastingen	117.959	128.302
			Schulden > 1 jaar	10.288	
Totaal	2.103.335	494.765	Totaal	2.103.335	494.765

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	3.320.104	Operationele opbrengsten	5.221.655
Winst van het jaar	1.901.559		
Totaal	5.221.655	Totaal	5.221.655

13.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.724.862

Het Rekenhof heeft op 13 juli 1999 de volgende opmerkingen aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting medegedeeld:

- De uitvoeringsrekening weerspiegelt de kastoestand, terwijl de artikelen 52 en 53 van het boekhoudbesluit voor de begrotingsrapportering andere aan-rekeningsmomenten bepalen.
- Het FEERR-KO heeft de uitgavenrubrieken 32.01, *andere uitgaven passend in het sociaal, economisch en regionaal beleid van de Vlaamse regering*, en 32.04, *sloopregeling en beëindigingspremies binnenvaart*, in de begrotingsrapportering samengevoegd.
- Het FEERR-KO nam het saldo 1998 niet expliciet op in de uitvoeringsrekening van de begroting, noch droeg het dit saldo over naar 1999 (als uitgaven op ESER-code 3.2.2).
- De begrotingsrubriek 51.12, *investeringssteun*, moet worden opgesplitst in rentetoelagen, met ESER-code 31, en kapitaalpremies, met ESER-code 51.
- Het FEERR-KO heeft bij de jaarrekening geen toelichting gevoegd.

- De instelling kwam nog niet tegemoet aan de opmerkingen van het Rekenhof n.a.v. de controle van de semesteriële staat, namelijk dat zij in plaats van rekening 419, *vorderingen op minder dan een jaar*, beter rekening 416, *diverse vorderingen*, kon gebruiken voor vorderingen die niet passen onder een andere rekening van de rubriek 41; dat zij de boekingen op rekening 485, *te betalen dotaties en soortgelijke*, beter kon onderbrengen op de rekeningen 481 tot 484 en dat zij bij de overgang naar een bedrijfseconomische boekhouding ten onrechte in de beginbalans als sluitpost voor het in evenwicht brengen van actief en passief rubriek 10, *kapitaal*, heeft gebruikt.
- Het FEERR-KO heeft *wachtrekening* 4999 van de balans ingevuld met rekening 4850, *te betalen dotaties en soortgelijke*, en gerapporteerd onder balansrubriek 47/48, *overige schulden*.
- Het heeft rekening 6421, *minderwaarden realisatie overige vorderingen*, van de resultatenrekening samengeteld met de rekeningen 6401, *werkingsdotaties en -subsidies*, 6402, *kapitaalsubsidies*, en 6406, *andere inkomensoverdrachten*, en gerapporteerd onder rubriek 640, *inkomensoverdrachten*, in plaats van onder de rubriek 641/649, *andere operationele kosten*.
- Aangezien zijn dotatie geen werkingssubsidie, maar een doorgeefsubsidie is, kan het FEERR-KO ze beter boeken onder rubriek 733, *andere dotaties, subsidies, toelagen en soortgelijke*, in plaats van op onder rubriek 7300, *werkingsdotaties en -subsidies*.
- De instelling heeft de aanrekeningsregels van artikel 44 van het boekhoudbesluit niet nageleefd.
- Zij heeft ten slotte de posten van de jaarrekening niet in duizenden BEF uitgedrukt.

13.3. Bijzondere onderzoeken: rechtmatigheid van de steunbeslissingen

Het Rekenhof heeft een rechtmatigheidsonderzoek uitgevoerd naar de steunbeslissingen die het FEERR-KO heeft vastgelegd in het eerste semester van 1998. De bevindingen zijn opgenomen in deel III, op p. 483 van dit boek.

14. Limburgfonds**14.1. Rekeningen 1998**

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Limburgfonds op 20 juli 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

ontvangsten	1.836.933.145 BEF
uitgaven	2.068.476.855 BEF
saldo 1998	-231.543.710 BEF
saldo 1997	2.111.534.629 BEF
gecumuleerd saldo	1.879.990.919 BEF

14.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	Begroting	Uitvoering	Vershil
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	2.426.534	2.456.269	29.735
08 Interne verrichtingen	2.426.534	2.456.269	29.735
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	426.600	330.386	-96.214
57 Kapitaaloverdrachten van bedrijven en financiële instellingen (exclusief vermogensheffingen)	426.600	330.386	-96.214
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	1.161.812	1.161.812	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	1.161.812	1.161.812	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	4.014.946	3.948.467	-66.479
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	315.000	2.366.416	2.051.416
03 Interne verrichtingen	315.000	2.366.416	2.051.416
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	926.100	926.395	295
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	2.319.646	515.822	-1.803.824
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	2.319.646	515.822	-1.803.824
8 Kredietverleningen en deelnemingen	454.200	139.835	-314.365
85 Kredietverleningen binnen de sector overheid	454.200	139.835	-314.365
TOTAAL UITGAVEN	4.014.946	3.948.468	-66.478

14.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS				
Activa	1998	1997	Passiva	1998 1997
Materiële vaste activa	867		Kapitaal	12.598.139 12.598.139
Vorderingen op meer dan 1 jaar	10.358.033	10.257.208	Overgedragen nettoresultaat	-322.009
Vorderingen op max. 1 jaar	53.630	379.822	Schulden op < 1 jaar	45.663 150.830
Liquide middelen	1.879.991	2.111.535		
Overlopende rekeningen	29.272			
Totaal	12.321.793	12.748.969	Totaal	12.321.793 12.748.969

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	1.582.571	Operationele opbrengsten	1.258.817
		Uitzonderlijke opbrengsten	1.745
		Verlies van het jaar	322.009
Totaal	1.582.571	Totaal	1.582.571

14.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.726.551

Het Rekenhof heeft op 20 juli 1999 de volgende opmerkingen aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting medegedeeld:

- De uitvoeringsrekening van de begroting weerspiegelt de kastoestand, terwijl de artikelen 52 en 53 van het boekhoudbesluit voor de begrotingsrapportering andere aanrekeningsmomenten bepalen.
- Het Limburgfonds heeft als overgedragen begrotingsoverschot uit vorige boekjaren (post 08.2.1 van de ESER-uitvoeringsrekening) de totaliteit van de liquide middelen in de eindbalans 1997 (2.111.534.629 BEF) opgegeven. Als het naar 1999 over te dragen overschot van het boekjaar (post 03.2.2) heeft het dan weer het totaal van de liquiditeiten in de eindbalans 1998 (1.879.990.919 BEF) vermeld. Dit wijst erop dat het de begrotingsboekhouding op kasbasis heeft gevoerd, zoals het dit in het verleden deed.
- In zijn bedrijfseconomische boekhouding heeft het Limburgfonds de balans-post kapitaal (12.598.139.821 BEF) gebruikt als sluitpost, ter allocatie van in het verleden gegenereerde passiva. Beter ware deze middelen in te schrijven onder het overgedragen resultaat, aangezien een instelling van categorie A niet beschikt over een maatschappelijk kapitaal.

- Het Limburgfonds heeft bij overeenkomst van 21 december 1994 met het Vlaams Gewest en de NV's Limburgse Reconversie­maatschappij (LRM) en Mijnen, 7.530.000.000 BEF middelen naar de LRM getransfereerd. De NV diende dit bedrag later terug te betalen aan het fonds, dat de geïnde schijven op zijn beurt zou doorbetalen aan het Vlaams Gewest. Op 26 maart 1996 werd deze constructie echter herzien: de LRM zou het consortiumkrediet van het Gewest overnemen en rechtstreeks aan het consortium van banken terugbetalen. Hoewel dit de wegboeking van zowel de vordering op de LRM als de schuld aan het Gewest uit de balans van het Limburgfonds impliceert, vermeldt de balans nog steeds een vordering van 7.530.000.000 BEF op de LRM, die 61% van het balanstotaal uitmaakt. Van de overeenkomstige schuld is in de balans evenwel geen spoor meer. Alle schulden samen bedragen maar 45.663.491 BEF en zijn overigens kortetermijnschulden. Het Limburgfonds moet in elk geval deze loskoppeling van vordering en schuld verklaren.
- De grootboeken tonen een schijfsgewijze boeking van de dotaties aan de Permanente Werkgroep Limburg, naar rato van de uitbetaling. Deze dotatie is nochtans onvoorwaardelijk, zodat zij volgens artikel 44 van het boekhoudbesluit in kost mag worden genomen op het ogenblik van de definitieve toekenning, d.w.z. integraal na ondertekening van het besluit.

15. Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en Aquicultuursector (FIVA)

15.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en Aquicultuursector (FIVA) op 20 juli 1999 gecontroleerd verklaard. De instelling heeft de uitvoeringsrekening van de begroting vastgesteld als volgt:

ontvangsten	41.312.000 BEF
uitgaven	19.225.301 BEF
saldo 1998	22.086.699 BEF
saldo 1997	26.840.180 BEF
gecumuleerd saldo	48.926.879 BEF

15.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	26.800	26.840	40
08 Interne verrichtingen	26.800	26.840	40
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	2.300	212	-2.088
57 Kapitaaloverdrachten van bedrijven en financiële instellingen (exclusief vermogensheffingen)	2.300	212	-2.088
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	41.100	41.100	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	41.100	41.100	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	70.200	68.152	-2.048
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	70.200	19.225	-50.975
51 Kapitaaloverdrachten aan bedrijven en financiële instellingen	70.200	19.225	-50.975
TOTAAL UITGAVEN	70.200	19.225	-50.975

15.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS			
Activa	1998	Passiva	1998
Liquide middelen	48.926	Overgedragen netto-resultaat	48.926
<i>Totaal</i>	<i>48.926</i>	<i>Totaal</i>	<i>48.926</i>

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	39.225	Operationele opbrengsten	61.312
Winst Van het jaar	22.087		
Totaal	61.312	Totaal	61.312

15.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.723.355

Het Rekenhof heeft op 20 juli 1999 de volgende opmerkingen aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting medegedeeld:

- De instelling heeft geen toelichting van de begroting bij haar jaarrekening gevoegd.
- De jaarrekening werd uitgedrukt in BEF, in plaats van in duizenden BEF.
- De uitvoeringsrekening van de begroting weerspiegelt de katoestand, terwijl de artikelen 52 en 53 van het boekhoudbesluit andere aanrekeningsmomenten voorschrijven.
- De overdracht van het saldo 1997 moet in de uitvoeringsrekening van de begroting onder rubriek 08.3, *overige interne verrichtingen*, staan, in plaats van onder rubriek 08.2.1, *overgedragen overschot vorige boekjaren*.
- In strijd met artikel 55 van het boekhoudbesluit, heeft het FIVA zijn saldo 1998 vermeld noch overgedragen naar het volgend boekjaar als uitgave op de ESER-code 03.2.2.
- De balans, noch de resultatenrekening of de toelichting vermelden de bedragen van 1997, in strijd met artikel 21 van het boekhoudbesluit.
- De instelling is nog niet tegemoetgekomen aan de opmerkingen van het Rekenhof n.a.v. de controle van de semesteriële staat dat de boekingen op rekening 485, *te betalen dotaties en soortgelijke*, beter kunnen worden ondergebracht op rekeningen 481 tot 484; en de boekingen op rekening 419, *vorderingen < 1 jaar*, op rekening 416, *diverse vorderingen*, zo zij niet passen onder een andere rekening van de rubriek 41.
- De bijdragen die het verkrijgt voor zijn leningwaarborg, mag het FIVA niet aanrekenen op rekening 418 (in het officiële rekeningschema *ingecohierde maar nog niet vervallen belastingen*, in het officieuze rekeningschema *borgtochten betaald in contanten*).
- Daar zijn dotatie geen werkings-, maar een doorgeefsubsidie is, kan het FIVA ze beter boeken op rekening 733, *andere dotaties, subsidies, toelagen en soortgelijke*, in plaats van op rekening 7300, *werkingsdotaties en -subsidies*.

- Het FIVA boekt de kapitaalpremies bedrijfseconomisch niet volgens artikel 44 van het boekhoudbesluit.
- Het FIVA heeft de vastleggingskredieten van rubriek 510, *investeringssteun*, overschreden.

16. Vlaams Egalisatie Rente Fonds (VERF)

16.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Vlaams Egalisatie Rente Fonds (VERF) op 22 juni 1999 gecontroleerd verklaard. Rekening houdend met een aanpassing van 4.473 BEF (zie punt 16.2.1), heeft het de uitvoeringsrekening van de begroting afgesloten als volgt:

ontvangsten	65.604.473 BEF
uitgaven	0 BEF
saldo 1998	65.604.473 BEF
saldo 1997	1.918.600.000 BEF
gecumuleerd saldo	1.984.204.473 BEF

16.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	1.919.600	1.918.600	-1.000
08 interne verrichtingen	1.919.600	1.918.600	-1.000
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	67.200	65.604	-1.596
26 Rente-ontvangsten van andere sectoren dan de overheid	67.200	65.604	-1.596
4 Inkomstenoverdrachten van de sector overheid	0	0	0
46 Dotatie van de Vlaamse Gemeenschap	0	0	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	1.986.800	1.984.204	-2.596
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	1.000	1.984.204	1.983.204
03 interne verrichtingen	1.000	1.984.204	1.983.204
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	15.000	0	-15.000
21 Rente op overheidsschuld in nationale valuta	15.000	0	-15.000
4 Inkomstenoverdrachten aan de sector overheid	1.970.800	0	-1.970.800
41 Inkomstenoverdrachten aan de centrale overheid	1.970.800	0	-1.970.800
TOTAAL UITGAVEN	1.986.800	1.984.204	-2.596

16.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Geldbeleggingen	1.972.399	1.918.490	Overgedragen nettoresultaat	1.984.204	1.918.600
Liquide middelen	11.805	110			
Totaal	1.984.204	1.918.600	Totaal	1.984.204	1.918.600

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Financiële kosten	2	0	Inkomens- en kapitaal-overdrachten	0	1.918.600
Winst van het jaar	65.604	1.918.600	Financiële opbrengsten	65.606	0
			Verlies van het jaar	0	0
Totaal	65.606	1.918.600	Totaal	65.606	1.918.600

16.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.715.859

Het Rekenhof heeft zijn opmerkingen op 22 juni 1999 aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting medegedeeld. Zij hadden vooral betrekking op de naleving van het boekhoudbesluit.

16.2.1. ESER-uitvoeringsrekening

Het VERF heeft soms in de uitvoeringsrekening en de begrotingsdocumenten verkeerde ESER-rekeningen gebruikt. Bovendien definieerde of gebruikte het voor bepaalde bedrijfseconomische kosten (afhouding roerende voorheffing en bankkosten) geen ESER-rekeningen.

Voor de renteontvangsten schreef het VERF in rubriek 26.1 65.600.000 BEF in, terwijl het werkelijke nettoresultaat van de beleggingen op grond van de bedrijfseconomische rekening (die het op kasbasis voerde) 65.604.473 BEF bedroeg. Het Rekenhof heeft dit laatste bedrag in aanmerking genomen voor de bepaling van de begrotingsontvangsten 1998.

De ESER-rekening sloot initieel in onevenwicht af, omdat rubriek 03.2.2., *over te dragen overschot van het boekjaar*, het naar 1999 over te dragen gecumuleerde overschot niet bevatte. Het Rekenhof corrigeerde deze fout in de bovenstaande tabellen.

16.2.2. Balans en resultatenrekening

Het Rekenhof heeft voor het gebruikte bedrijfseconomische rekeningstelsel een aantal verbeteringen voorgesteld. Het heeft voorts opgemerkt dat het VERF bepaalde financiële bewegingen (verkeerde stortingen, afhouding roerende voorheffing, transfer naar een andere financiële rekening) onvolledig of onjuist in de boekhouding opnam.

Geldbeleggingen heeft het VERF in zijn bedrijfseconomische boekhouding opgenomen tegen aanschaffingswaarde. Het boekte de nominale waarde van het effect, het eventuele agio of disagio en de verlopen rente samen op rekening 52, *vastrentende effecten*. Dit vertekende de intrestopbrengsten⁽²¹⁹⁾. De instelling kan die vertekening wegwerken door verrekening van de verlopen rente, begrepen in de aanschaffingsprijs van de effecten, met de intrestopbrengsten. Zij kan de verlopen rente tot de verrekening op een afzonderlijke overlopende rekening boeken. Het verschil tussen de aanschaffingswaarde en de realisatiewaarde (terugbetalingswaarde) van de effecten (ofwel het (dis)agio) moet zij pro rata temporis voor de resterende looptijd van de effecten in resultaat nemen als bestanddeel van de renteopbrengst en toevoegen aan of aftrekken van de aanschaffingswaarde van de effecten (artikel 35, §5, van het boekhoudbesluit).

Ten slotte stelde het Rekenhof nog opmerkingen over de boekhoudprocedures (geen afgesloten perioden, geen proef- en saldibalans, verkeerde resultaatsverwerking) en materiële fouten in de jaarrekening.

16.2.3. Reconciliatie van de uitvoeringsrekening met de bedrijfseconomische resultatenrekening

Het VERF heeft voor 1998 geen reconciliatie opgesteld. Daar het beide rekeningen voerde op kasbasis, stemden de bedrijfseconomische resultatenrekening en de uitvoeringsrekening wel nagenoeg overeen⁽²²⁰⁾. In de toekomst zal de bedrijfseconomische boekhouding echter rekening moeten houden met de al verlopen rente vervat in de aanschaffingswaarde en eventuele (dis)agio's. Het VERF dient dan ook systemen te onderhouden die de reconciliatie tussen beide resultaten mogelijk maken.

16.2.4. Algemene opmerkingen

Voor bestendige delegaties aan ambtenaren van niveau A dient het VERF machtiging te vragen aan de minister, overeenkomstig artikel 2 van het besluit van de Vlaamse regering van 17 december 1997 houdende vaststelling van de regelen betreffende de werking en het beheer van het Vlaams Egalisatie Rente Fonds.

---

²¹⁹ Door het feit dat de herbeleggingen in lange-termijneffecten in het begin of op het einde van het jaar geschieden, is het bedrijfseconomische resultaat slechts met 256.360 BEF ondergewaardeerd.

²²⁰ Behalve het verschil van 4.473 BEF renteontvangsten.

Voor beleggingen sprak het VERF maar een beperkte groep (drie tot vier) financiële instellingen aan. Artikel 5 en bijlage 2 van de wet van 24 december 1993 betreffende de overheidsopdrachten heeft financiële diensten betreffende de uitgifte, aankoop, verkoop en overdracht van effecten of andere financiële instrumenten, alsook door de centrale banken verleende diensten, weliswaar uitgesloten van de regelgeving, maar een minimale concurrentieraadpleging is toch aangewezen.

INSTELLINGEN CATEGORIEËN B EN SUI GENERIS

1. Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs (ARGO)

1.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de officiële rekeningen 1998 van de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs op 21 september 1999 gecontroleerd verklaard.

1.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i> ⁽²²¹⁾	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	328.729	328.949	-220
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	328.729	328.949	-220
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	116.172	107.275	8.897
26 Rente van overheidsvorderingen	76.500	69.240	7.260
28 Overige resultaten van vermogen	39.672	38.035	1.637
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	5.755.200	5.788.182	-32.982
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	5.755.200	5.788.182	-32.982
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	867.500	867.500	0
69 Kapitaaloverdrachten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen en Gewesten)	867.500	867.500	0
7 Desinvesteringen	110.844	100.039	10.805
76 Verkoop van grond en gebouwen in het binnenland	108.694	97.032	11.662
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	2.150	3.007	-857
9 Overheidsschuld	793.438	0	793.438
98 Opneming uit reservefondsen	793.438	0	793.438
TOTAAL ONTVANGSTEN	7.971.882	7.191.945	779.937

²²¹ Gecorrigeerde cijfers van de eerste begrotingsaanpassing van de ARGO (Vlaams Parlement - Stuk 19 (1997-1998) – Nr. 1 – Bijlagen, 23 april 1998, p. 178). Zie de opmerking onder *Resultaten van de rekeningencontrole, Begroting 1998*.

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	1.415.963	1.314.850	101.113
11 Lonen en sociale lasten	859.534	827.420	32.114
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	556.429	487.431	68.998
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	42	41	1
21 Rente overheidsschuld	42	41	1
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	4.950.369	4.878.753	71.616
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	4.950.369	4.878.753	71.616
7 Investerings	1.605.508	1.120.810	484.698
72 Nieuwbouw van gebouwen	1.411.690	1.072.788	338.902
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	193.818	48.022	145.796
TOTAAL UITGAVEN	7.971.882	7.314.454	657.428

1.1.2. Balans op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Vorderingen op max. 1 jaar	558.687	632.778	Investeringsfondsen	1.059.411	1.200.247
Liquide middelen	1.734.007	2.074.058	Schulden op < 1 jaar	1.233.571	1.507.593
Overlopende rekeningen	288	1.005			
Totaal	2.292.982	2.707.840	Totaal	2.292.982	2.707.840

1.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.583.764

Het Rekenhof heeft op 27 juli 1999 de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Onderwijs de volgende opmerkingen medegedeeld:

1.2.1. Begroting 1998

Bij de behandeling van de begroting 1998 van de Vlaamse Gemeenschap heeft de regering het Vlaams Parlement een aanpassing van de ARGO-begroting voorgelegd die niet voorafgaandelijk door de centrale raad was goedgekeurd. Een tweede begrotingsaanpassing, die de centrale raad op 29 oktober 1998

goedkeurde, werd niet tijdig goedgekeurd door de regering (namelijk vóór het einde van het begrotingsjaar).

De rubriek uitgaven in de publicatie van de eerste begrotingsaanpassing⁽²²²⁾ bevat een aantal fouten. De volgende posten verschillen namelijk van de eerste begrotingsaanpassing, die de centrale raad op 7 mei 1998 goedkeurde:

post		beslissing van centrale raad van 7 mei 1998	Publicatie
11.1.	Eigenlijk loon (+ vakantiegeld)	422.271,4	430.970,4
12.11.	Algemene werkingskosten	448.795,0	440.095,0
41.4.	Inkomensoverdrachten aan Lorgo's/Dab's	4.950.369,1	1.411.690,4
72.1.	Nieuwbouw gebouwen	1.411.690,4	Ontbreekt

1.2.2. Presentatie van de jaarrekening

De ARGO moet zijn jaarrekening niet presenteren volgens de voorschriften van het boekhoudbesluit. Voor de toegankelijkheid van zijn financiële verslaggeving, zou hij de toegepaste eigen indeling dan ook het best toelichten.

De hoofdstukken 1 tot 5 van de ARGO-jaarrekening zijn onduidelijk gestructureerd: nu eens worden begrotingswijzigingen besproken, dan weer de begrotingsuitvoering of -vooruitzichten. Bovendien past in de logica van rapportering in dienstklassen geen aparte dienstklasse voor het onderwijzend personeel.

1.2.3. Uitvoeringsrekening van de begroting

1.2.3.1. Algemeen

Doordat de ARGO in zijn jaarrekening per post van de uitvoeringsrekening van de begroting telkens twee uitvoeringsbedragen vermeldt, met name de vaststellingen of vastleggingen en de betalingen daarop, is het niet duidelijk wat precies de uitvoeringsrekening is. In de toekomst moet de ARGO de cijfers van de uitvoeringsrekening op ondubbelzinnige wijze uit de rekening doen blijken.

1.2.3.2. Uitvoering van de middelenbegroting

- Post 08.2.2 - Resultaatverwerking

De ARGO neemt het resultaat van het boekjaar 1998 niet op onder post 03.2.2, *over te dragen overschot van het boekjaar* of 08.2.2, *over te dragen*

²²² Stuk 19 (1997-1998) - Nr. 1 - Bijlagen, 23 april 1998, p. 178.

tekort van het boekjaar, van de uitvoeringsrekening. Evenmin neemt hij het bedrag op van het *overgedragen overschot vorige boekjaren* (post 08.2.1.). De begrotingsrichtlijnen 1998 schrijven de VOI's die niet onderworpen zijn aan het boekhoudbesluit en in aanmerking komen voor levering van geconsolideerde gegevens aan de Nationale Bank van België, nochtans voor, een begroting in functie van de ESER-classificatie op te stellen (Begrotingsrichtlijnen 1998).

- Post 16 - Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten

Niettegenstaande de opmerking over de boeking van de transfers van middelen in de rekening 1997, neemt de ARGO de ontvangsten van de VDAB met betrekking tot Gesco's in de ESER-rekening nog steeds op onder post 16.

Bij het onderzoek van de jaarrekening 1997 had het Rekenhof gewezen op de ontoereikende opvolging van de vorderingen op de VDAB. De Vlaamse Minister van Financiën en Begroting antwoordde dat de ARGO vanaf 1998 budgettaire implicaties koppelde aan de administratieve opvolging van de VDAB-dossiers. Het Rekenhof heeft de minister thans gevraagd hoe dit concreet werd gerealiseerd.

- Post 98 - Opneming reservefondsen

Ook in 1998 bleef de ARGO eenzelfde gebruik maken van post 98 als in 1997. Hij moet het resultaat van het boekjaar nochtans apart vermelden onder post 03.2.2. of 08.2.2. van zijn uitvoeringsrekening, om de reden vermeld in het commentaar bij post 08.2.2. De fictieve correctiepost die het verschil tussen de machtiging en het ordonnanceringskrediet voor investeringen in schoolgebouwen weergeeft, hoort niet thuis in de uitvoeringsrekening. Dit verschil is in ESER immers geen ontvangst.

1.2.3.3. Uitvoering van de uitgavenbegroting

- Post 11.1 - Eigenlijk loon

Bij de controle op de rekening 1997 merkte het Rekenhof op dat een personeelslid dat hoofdzakelijk diensten leverde voor de VZW Sociale dienst van het gemeenschapsonderwijs, op de loonlijst van de ARGO stond en dat de vzw geen vergoeding betaalde. Deze situatie bleef in 1998 ongewijzigd.

- Post 41.4 - Inkomensoverdrachten aan Lorgo's

Het onderzoek van de jaarrekening 1997 wees ook uit dat de ARGO de kosten voor het gebruik van infrastructuur van de VAH niet onder post 41.1 (ESER) of 67 (interne classificatie) van de uitvoeringsrekening mocht opnemen. Het betreft immers geen doorstorting van dotaties, maar verhandelingen van diensten met andere rechtspersonen. De ARGO bleef deze kosten in 1998 evenwel nog steeds opnemen onder post 41.4.

- Post 72.1 - Nieuwbouw gebouwen

De ARGO is tegemoetgekomen aan de opmerkingen die het Rekenhof over de rekening 1997 had gemaakt in de zin dat hij in 1998 ook de investeringen gefinancierd met eigen middelen heeft opgenomen in de begroting die hij aan het Vlaams Parlement voorlegde.

Analoog met de opmerking over post 08.2.2, horen de verbintenissen die de ARGO aangaat op de vastleggingsmachtiging evenwel niet thuis in de ESER-rekening.

1.2.4. Balans

1.2.4.1. Activa

- Post III. A - Terreinen en gebouwen

De ARGO vermeldt de terreinen en gebouwen in zijn balans enkel pro memorie (zonder bedragen). Nochtans gewaagt hoofdstuk 6 (deel 2) van de jaarrekening van schoolgebouwen ter waarde van 30 miljard BEF. De ARGO becommentarieerde de niet-opname in de balans met de stelling dat het gaat om een eerste oefening en dat de Vlaamse regering een boekhoudplan zal opleggen aan de scholengroepen en ARGO-centraal in het kader van het nieuw bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het gemeenschapsonderwijs.

Het Rekenhof heeft in het verleden altijd aangedrongen op de opname in de balans van de waarde van de terreinen en gebouwen, niet in het minst omdat de boekhouding de instelling een opvolgingsinstrument biedt. Het forfaitaire cijfer dat de ARGO thans geeft voor de waarde van zijn terreinen en gebouwen verandert niets aan de vaststelling dat hij in zijn boekhouding daarover geen rekeningen bijhoudt.

- Post III. B tot F - Andere materiële vaste activa

Ondanks de belofte van een poging tot waardering van de overige materiële vaste activa, heeft de ARGO dit nog steeds niet gedaan.

- Post VI (eigenlijk post VII) - Vorderingen op ten hoogste een jaar - andere vorderingen (26.761.421 BEF)

Evenmin als in de jaarrekening 1997 vermeldt de ARGO in de balans 1998 onderlinge vorderingen en schulden tussen de centrale raad en de lokale raden in een afzonderlijke rubriek.

1.2.4.2. Passiva

- Post IV - Investeringsfondsen (1.059.410.716 BEF)

De vraag rijst waarom de ARGO de indeling in dienstklassen die hij gebruikt in zijn financiële rapportering, niet naar de investeringsfondsen heeft doorgetrokken.

2. Universitair Ziekenhuis Gent (UZ Gent)

2.1. De jaarrekening 1998

De raad van bestuur van het UZ Gent keurde de jaarrekening 1998 goed op 14 juni 1999 en legde ze op 7 juli 1999 voor aan de bevoegde minister. De Vlaamse Minister van Financiën en Begroting heeft ze aan het Rekenhof overgelegd op 13 augustus 1999. Het Rekenhof heeft de rekeningen op 14 oktober 1999 gecontroleerd verklaard. De voorgelegde documenten waren echter opnieuw niet ondertekend. De bedrijfsrevisor keurde de jaarrekening 1998 van het UZ Gent goed onder voorbehoud van (a) de niet geraamde inhaalbedragen en (b) de volledigheid van de geregistreerde leveranciersschulden en de materiële vaste activa.

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Materiële vaste activa	1.698.473	1.644.222	Dotaties, inbreng en giften in kapitaal	1.604.570	674.656
Vorderingen op meer dan 1 jaar	88	29	Reserves	922.561	265.778
Vorraden en bestellingen in uitv.	186.793	185.641	Overgedragen resultaat	-3.410.475	-3.847.391
Vorderingen op max. 1 jaar	3.095.269	3.371.650	Overdrachten Belgische Staat	475.917	495.855
Liquide middelen	266.941	252.411	Voorzieningen voor risico's/kosten	434.959	413.169
Overlopende rekeningen	33.646	33.200	Schulden op meer dan 1 jaar	2.266.665	2.449.044
			Schulden op max. 1 jaar	2.860.904	4.711.249
			Overlopende rekeningen	126.109	324.793
Totaal	5.281.210	5.487.153	Totaal	5.281.210	5.487.153

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Bedrijfskosten	8.840.257	8.515.138	Bedrijfsopbrengsten	9.348.410	8.697.167
Financiële kosten	126.573	146.980	Financiële opbrengsten	6.556	6.181
Uitzonderlijke kosten	155.777	389.433	Uitzonderlijke opbrengsten	204.557	538.563
Winst van het jaar	436.916	190.360			
Totaal	9.559.523	9.241.911	Totaal	9.559.523	9.241.911

2.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.736.005

2.2.1. Juridisch statuut van de onroerende investeringen

Bij zijn controle van de jaarrekening 1997 heeft het Rekenhof al opmerkingen geformuleerd over het juridisch statuut van de onroerende investeringen (terreinen en gebouwen) en de boekhoudkundige implicaties van dit statuut. Essentiële bedenkingen betroffen het eigendomsrecht van de nieuwe gebouwen die, onder meer in het kader van het *Masterplan*, op de campus van het UZ Gent worden opgetrokken. De terreinen en gebouwen werden ter beschikking gesteld van het UZ Gent ingevolge artikel 13 van hoofdstuk IV van het koninklijk besluit nr. 542 van 31 maart 1987 houdende de organisatie, de werking en het beheer van de rijksuniversitaire ziekenhuizen van Gent en Luik. Terbeschikkingstelling is echter geen zakelijk recht. Het Rekenhof stelde derhalve vast dat noch de gebouwen eigendom zijn van het UZ Gent, noch dat, op grond van een bestaande juridische constructie, het eigendomsrecht van de gebouwen werd gescheiden van het eigendomsrecht van de grond. Het UZ Gent kon ze bijgevolg niet opnemen in de balans. Die vaststelling was nog belangrijker voor de nieuwe gebouwen die recentelijk werden opgetrokken op de campus. Aangezien geen afstand van het recht van natrekking blijkt te zijn geschied, worden de nieuwe gebouwen eigendom van de Vlaamse Gemeenschap en het UZ Gent kan ze dus evenmin opnemen in zijn balans.

Op 2 februari 1999 sloot de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting zich volledig aan bij de analyse van het Rekenhof, doch er werden geen structurele maatregelen in het vooruitzicht gesteld die het juridisch statuut van het onroerend patrimonium op een betere, meer consistente en coherente manier naar de toekomst toe kunnen herdefiniëren.

2.2.2. Boekhoudkundige verwerking van het investeringsfonds

Bij de controle op de rekening 1997 werd al opgemerkt dat de problematiek van het eigendomsrecht van de onroerende goederen ook aanleiding gaf tot problemen bij de boekhoudkundige verwerking van het investeringsfonds⁽²²³⁾. Over de afdeling *gebouwen* van dit fonds legt het ziekenhuis in zijn eigenlijke jaarrekening immers geen rekening af. Het heeft deze onroerende investeringen, die verband houden met het Masterplan, niet in de balans opgenomen, maar in de orderekeningen (buiten balans).

De afzonderlijke verantwoording over de verrichtingen op het investeringsfonds werd in vraag gesteld en er bestaan geen redenen om de financiële verrichtingen op de afdeling gebouwen niet aan de jaarrekening te hechten. Vermits de rekeningen van de klasse 0 niet in de balans of de resultatenrekening van de jaarrekening figureren, zouden deze orderekeningen ten minste in de toelichting bij de jaarrekening (afdeling 3) tot uiting moeten komen. De oprichting van een investeringsfonds had tenslotte geen financiële of boekhoudkundige, maar organisatorische redenen.

Op 2 februari 1999 stelde de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting dat de integratie van het investeringsfonds in de jaarrekening van het UZ Gent niet kan, aangezien de betrokken gegevens geen deel uitmaken van de jaarrekening van het UZ Gent. De minister ging ervan uit dat het investeringsfonds een autonoom fonds is (*“aparte juridische entiteit en geen VOP”*). Deze beginpremissie strookt echter niet met de juridische realiteit, aangezien een autonoom fonds rechtspersoonlijkheid impliceert. Een analyse van artikel 74 van het decreet van 25 juni 1992, dat het UZ Gent machtigt een investeringsfonds op te richten, en van artikel 143 van het onderwijsdecreet VI van 21 december 1994, dat het eerstgenoemde decreet in belangrijke mate wijzigde, leert evenwel dat aan het investeringsfonds geenszins op expliciete wijze rechtspersoonlijkheid werd toegekend. Evenmin kan uit deze decreten de impliciete toekenning van rechtspersoonlijkheid worden afgeleid, vermits de decreten aan de cumulatieve vereisten *erkenning van een eigen vermogen en bevoegdheid om in rechte op te treden* niet tegemoetkwamen. Enkel de creatie en erkenning van een eigen vermogen kan nog worden geargumenteed, daar de inkomsten van het investeringsfonds decretaal worden vastgelegd. De bevoegdheid in rechte op te treden is echter nergens bepaald. De creatie van een eigen vermogen is bovendien enkel en alleen ingegeven door budgettaire overwegingen, meer bepaald de vereenvoudiging van de betaalprocedures om verwijlinteresten in de toekomst te vermijden.

Niets wijst er dus op dat het investeringsfonds een eigen juridisch bestaan zou kunnen of mogen leiden. Er bestaat, in de huidige stand van de wetgeving, dan ook geen reden om het investeringsfonds niet in de jaarrekening van het UZ Gent te integreren. Nochtans is deze integratie ook in de jaarrekening 1998 niet geschied.

---

²²³ Het programmadecreet 1992, in belangrijke mate gewijzigd door het onderwijsdecreet VI van 21 december 1994, heeft het UZG ertoe gemachtigd een investeringsfonds op te richten.

2.2.3. Voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken

Volgens het werkingsbesluit heeft het ziekenhuis de verplichting het ter beschikking gestelde gebouwenpatrimonium te onderhouden en, zo nodig, te herstellen. Overeenkomstig artikel 19, §5, van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 met betrekking tot de jaarrekening van ondernemingen⁽²²⁴⁾ moeten voorzieningen onder meer worden gevormd met het oog op de kosten van grote herstellings- of onderhoudswerken⁽²²⁵⁾. Net als in de jaarrekening 1997 heeft het UZ Gent een dergelijke voorziening niet opgenomen in de jaarrekening 1998. Dat het investeringsfonds voor grote herstellingswerken kredieten bevat, betekent niet dat het ziekenhuis geen voorzieningen dient aan te leggen in de eigenlijke jaarrekening. Integendeel, het dient de verrichtingen van de afdeling *gebouwen*, zoals hoger werd gestaafd, te integreren in de jaarrekening.

2.2.4. Kwijtschelding van de thesaurievoorschotten

De schuld ontstaan door de thesaurievoorschotten kent een lange voorgeschiedenis. Tot en met 1973 betaalde het Ministerie van Nationale Opvoeding de wedden van het Academisch Ziekenhuis van de Rijksuniversiteit Gent. Vanaf 1974 moest de universiteit die last zelf dragen, maar een jaarlijks weerkerende begrotingsruiter gaf machtiging die betalingen langs schatkistvoorschotten te verrichten op een fonds van de Afzonderlijke Sectie van de nationale onderwijsbegroting. Dit fonds mocht een debetsituatie vertonen zolang het eigen vermogen van de universiteit de nodige terugbetalingen niet had verricht. De aldus in het leven geroepen financieringsregeling werd op 1 januari 1987 stopgezet, terwijl het academisch ziekenhuis van de universiteit vanaf 1 april 1987 een afzonderlijke rechtspersoon werd, ingevolge het koninklijk besluit nr. 542 van 31 maart 1987. Door het tijdelijk financieringsstelsel was de uitstaande schuld van de instelling toen opgelopen tot 1.586.697.853 BEF.

Het Rekenhof drong herhaaldelijk aan op een regeling van deze materie, eerst op het federale niveau en na de communautarisering van het grootste deel van de onderwijsmaterie op 1 januari 1989, toen het fonds en de eraan *gekoppelde* begrotingsruiter van de nationale naar de Vlaamse begroting werden getransfereerd, op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap. Na discussie over de vraag wie diende over te gaan tot een eventuele kwijtschelding, de federale wetgever of de Vlaamse decreetgever, heeft de Vlaamse overheid de verantwoordelijkheid op zich genomen. Dit was juridisch correct, aangezien artikel 73, §1, van de bijzondere financieringswet van 16 januari 1989 geen specifieke regeling voor negatieve saldi had uitgewerkt, waardoor deze saldi onder de algemene regel van artikel 61, §1, van de bijzondere wet vallen. Ingevolge dit laatste artikel zijn

²²⁴ Dit besluit is grotendeels van toepassing op de ziekenhuizen ingevolge artikel 1 van het koninklijk besluit van 14 december 1987 betreffende de jaarrekening van de ziekenhuizen.

²²⁵ De voorziening voor grote herstellings- en onderhoudswerken heeft tot doel kosten, die maar eens in meer jaren voorkomen, op juiste wijze over de jaren te spreiden. De voorzieningen moeten toekomstige kosten, die zeker zijn, maar waarvan het bedrag slechts kan worden geschat, verdelen over de lopende boekjaren.

niet meer de federale instanties, maar de Gemeenschappen bevoegd nog openstaande schulden in te vorderen, dan wel kwijt te schelden.

De begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998 bevatte dan ook een begrotingsruiter die de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting machtigde af te zien van de terugvordering van 1.586.697.853 BEF ten laste van het UZ Gent. De Vlaamse regering besliste uiteindelijk op 23 juli 1998 effectief af te zien van terugvordering.

Boekhoudkundig verwerkte het UZ Gent deze operatie door de opname van het bedrag in het eigen vermogen, meer bepaald in de passiefpost *dotaties, inbreng en giften in kapitaal*. Dit verklaart de belangrijke stijging van deze post. Het feit dat de stijging niettemin niet volledig overeenstemt met de kwijtschelding, is te wijten aan een door het Rekenhof opgelegde correctie van de reserves ingevolge een presentatiefout in de jaarrekening 1997 (zie punt 2.2.6).

2.2.5. Sociale balans

Het Rekenhof heeft al bij zijn controle van de jaarrekening 1997 gewezen op de ontstentenis van een sociale balans overeenkomstig het koninklijk besluit van 4 augustus 1996. Op basis van dit koninklijk besluit is ook het UZ Gent verplicht jaarlijks een aantal gegevens over personeelsaangelegenheden formeel te registreren. De raad van bestuur keurde de sociale balans 1998 als bijlage bij de jaarrekening 1998 goed op 14 juni 1999.

2.2.6. Rekeningenstelsel

Bij een voorgaande controle wees het Rekenhof op een presentatiefout in de jaarrekening, die te wijten is aan bepaalde tekortkomingen in het rekeningenstelsel dat het UZ Gent toepast²²⁶). In de jaarrekening 1998 hanteerde het UZ Gent de juiste techniek.

2.2.7. Resultatenrekening per definitieve kostenplaats

Het koninklijk besluit van 14 december 1987 betreffende de jaarrekeningen van de ziekenhuizen verplicht de ziekenhuizen, in tegenstelling tot de ondernemingen, in de jaarrekening ook een resultatenrekening per definitieve kostenplaats op te nemen. Deze rekening geeft een indeling van het resultaat naar verpleeg-dagdiensten, medisch-technische diensten, apotheek, consultaties en niet-ziekenhuisactiviteiten. Terwijl een dergelijk luik in de jaarrekening 1997 van het UZ Gent volledig ontbrak, is de resultatenrekening per definitieve kostenplaats in de jaarrekening 1998 ditmaal wel voorzien, maar niet ingevuld.

---

²²⁶ De instelling boekte bepaalde wijzigingen in de reserves op de grootboekrekeningen 100400. De grootboekrekeningen met het decimaal rekeningnummer 10 zijn echter, overeenkomstig de MARZ (Minimumindeling van het Algemeen Rekeningstelsel van Ziekenhuizen, ingevoerd bij koninklijk besluit van 14 augustus 1987), uitsluitend voorbestemd voor de registratie van wijzigingen aan de *dotaties, inbreng en giften in kapitaal*.

3. Vlaamse Onderwijsraad (VLOR)

3.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Vlaamse Onderwijsraad op 28 september 1999 gecontroleerd verklaard.

3.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	57.630	48.610	-9.020
06 Ontvangsten nader te verdelen over hoofdgroepen 1 t/m 9	39.948	31.381	-8.567
08 Interne verrichtingen	17.682	17.229	-453
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	1.270	2.037	767
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	1.270	2.037	767
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	73.529	73.529	0
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	73.529	73.539	0
7 Desinvesteringen	80	90	10
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	80	90	10
TOTAAL ONTVANGSTEN	132.509	124.266	-8.243
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	40.172	29.238	-10.844
01 Uitgaven nader te verdelen over hoofdgroepen 1 t/m 9	40.172	29.238	-10.844
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	87.424	87.265	-159
11 Lonen en sociale lasten	54.074	53.613	-461
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	33.350	33.652	302
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	1.000	886	-114
34 Inkomensoverdrachten aan gezinnen	1.000	886	-114
7 Investerings	3.913	3.599	-314
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	3.913	3.599	-314
TOTAAL UITGAVEN	132.509	121.078	-11.431

3.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	2.074	514	Kapitaal	9.218	9.218
Materiële vaste activa	7.466	8.704	Reserves	3.491	13.052
Vorderingen op max. 1 jaar	4.815	1.251	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	2.000	2.000
Liquide middelen	23.370	36.649	Schulden op < 1 jaar	22.996	22.848
Totaal	37.705	47.118	Totaal	37.705	47.118

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	107.127	Operationele opbrengsten	96.625
Uitzonderlijke kosten	37	Financiële opbrengsten	329
		Uitzonderlijke opbrengsten	649
		Resultaat van het jaar	9.561
Totaal	107.164	Totaal	107.164

3.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.578.281

Het Rekenhof heeft zijn opmerkingen op 28 september 1999 aan de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Onderwijs medegedeeld.

3.2.1. Begroting

De VLOR beschikt niet over de goedkeuring van de na 5 mei 1998 gewijzigde begrotingen voor 1998, niettegenstaande de instelling de laatst aangepaste begroting op 13 november 1998 aan de bevoegde overheden voorlegde. Bijgevolg is de begroting van 5 mei 1998, die als bijlage is opgenomen bij het decreet houdende aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998⁽²²⁷⁾, de begroting die geldt als basis voor de controle.

²²⁷ Stuk 19 (1997-1998) - Nr. 1 - Bijlagen.

3.2.2. Jaarrekening

Aangezien de jaarrekening 1998 pas werd voorgelegd op 13 juli 1999, is de wettelijke termijn voor voorlegging van de aan het Rekenhof, met name vóór 31 mei 1999, niet gerespecteerd⁽²²⁸⁾.

3.2.2.1. Balans

De balansrekeningen van klasse 5 sluiten niet aan bij de boekhouding. De VLOR gebruikt namelijk een rekening *automatische betalingen of interne overboekingen* (58) in zijn rekeningschema, met daarop 2.245.000 BEF in betaling gestelde, maar nog niet verrekende facturen. Het gebruik van een dergelijke rekening heeft tot gevolg dat de balans niet meer rechtstreeks voortvloeit uit de saldbalans.

De VLOR geeft geen afdoende verklaring voor de aanzienlijke verschillen tussen de bedragen die hij opnam in de balans als vorderingen of schulden op ten hoogste een jaar, en de bedragen die als vorderingen en schulden blijken uit zijn boekhouding.

In strijd met artikel 17 van het boekhoudbesluit, heeft de VLOR geen toelichtende staat van de schulden opgesteld, niettegenstaande de balans 22.996.000 BEF schulden bevat.

3.2.2.2. Resultatenrekening

De resultatenrekening sluit niet aan bij de gegevens van de boekhouding van de VLOR. De uitgave van 28.813.100 BEF op de rekening 6155 *energiekosten* strookt niet met de werkelijkheid. In feite gaf de raad maar 666.185 BEF uit voor elektriciteit. Rekening 6155 omvat behalve de werkelijke energiekosten, nog de volgende uitgaven: studieopdrachten (1.160.461 BEF), vergoeding gedetacheerden (11.258.620 BEF), verzekering expert kunst (9.131 BEF) en uitgaven opdrachten (15.718.697 BEF).

3.2.2.3. Uitvoeringsrekening van de begroting

In strijd met artikel 47 van het boekhoudbesluit is de koppeling tussen de boekingen in de bedrijfseconomische boekhouding en de aanrekening op ESER-codes van de uitvoeringsrekening, niet consistent, noch controleerbaar.

---

²²⁸ Overeenkomstig artikel 6 van de wet van 16 maart 1954 en artikel 8, tweede lid, van het besluit van de Vlaamse regering van 20 juli 1994 betreffende het financieel en materieel beheer van de Vlaamse Onderwijsraad.

In strijd met artikel 55 van het boekhoudbesluit, geeft de VLOR het begrotingsoverschot van 3.188.000 BEF niet weer als uitgave onder ESER-code 03.2 van de uitvoeringsrekening van de begroting.

Bij gebrek aan aansluiting van de jaarrekening op de boekhouding en een consistente en controleerbare koppeling van de economische boekhouding met de ESER-uitvoeringsrekening, concludeerde het Rekenhof dat de jaarrekening 1998 van de VLOR geen aansluiting maakt tussen de budgettaire rapportering en de economische boekhouding.

4. Dienst voor Infrastructuurwerken van het Gesubsidieerd Onderwijs (DIGO)

4.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Dienst voor Infrastructuur van het Gesubsidieerd Onderwijs op 21 september 1999 gecontroleerd verklaard.

4.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	1.341.100	1.433.564	92.464
08 Interne verrichtingen	1.341.100	1.433.564	92.464
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	9.200	7.813	-1.387
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	9.200	7.813	-1.387
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	2.500	5.902	3.402
26 Rente van overheidsvorderingen	2.500	5.902	3.402
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	0	3.882	3.882
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	0	3.882	3.882
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	210.000	210.300	300
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	210.000	210.300	300
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	3.114.500	3.114.500	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	3.114.500	3.114.500	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	4.677.300	4.775.961	98.661
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	1.141.157	1.141.157
03 Interne verrichtingen	0	1.141.157	1.141.157
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	156.400	142.189	-14.211
11 Lonen en sociale lasten	121.400	108.015	-13.385
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	35.000	34.174	-826
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	0	58	58
21 Rente overheidsschuld	0	58	58
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	61.100	53.605	-7.495
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	61.100	53.605	-7.495
6 Kapitaaloverdrachten aan de sector overheid	4.453.600	3.434.294	-1.019.306
60 Niet verdeeld	727.900		-727.900
61 Kapitaaloverdrachten aan de centrale overheid	784.100	329.932	-454.168
64 Kapitaaloverdrachten aan het bijzonder/ vrij niet-universitair onderwijs	2.941.600	3.104.362	162.762
7 Investerings	6.200	4.658	-1.542
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	6.200	4.658	-1.542
TOTAAL UITGAVEN	4.677.300	4.775.961	98.661

*4.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998**(in duizenden BEF)*

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	1.741	1.367	Kapitaal	124.104	124.104
Materiële vaste activa	7.711	6.752	Reserves	896.420	1.298.252
Vorderingen op max. 1 jaar	2.159	111	Overgedragen netto-resultaat	1.545.663	1.433.564
Geldbeleggingen	111.390	199.983	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	3.069	0
Liquide middelen	2.445.982	2.656.311	Schulden op < 1 jaar	3.558	8.604
Overlopende rekeningen	4.387		Overlopende rekeningen	556	
Totaal	2.573.370	2.864.524	Totaal	2.573.370	2.864.524

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	3.630.620	Operationele opbrengsten	3.337.568
Financiële kosten	58	Financiële opbrengsten	6.135
Uitzonderlijke kosten	3.069	Uitzonderlijke opbrengsten	311
Resultaat van het jaar	-289.733		
Totaal	3.344.014	Totaal	3.344.014

4.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.578.283

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Onderwijs op 21 september 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld:

4.2.1. Jaarverslag 1998

In zijn jaarverslag 1998 verwijst de DIGO onder punt 2.2.4, *leningswaarborg*, naar de bijdrage opgenomen in artikel 77 van het decreet van 18 december 1992 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1993. Artikel 15, 1°, van het decreet van 16 december 1997 houdende bepaling inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap heeft dit artikel evenwel vanaf 1 januari 1998 opgeheven. Artikel 8, vierde lid, van hetzelfde decreet, bepaalt dat

de bijdrage 0,25 procent bedraagt op het bedrag van het gewaarborgd krediet, te verhogen met 0,025 procent per jaar duurtijd per lening.

4.2.2. Begroting 1998

De begrotingsaanpassing die de raad van bestuur van de DIGO op 21 april 1998 heeft opgesteld, is niet vóór het einde van het begrotingsjaar goedgekeurd door de Vlaamse regering.

4.3. Balans

- *Code 10 - Kapitaal (124.104.000 BEF)*

De bij de schoolpactwet bepaalde financiële ontvangsten van de DIGO komen in principe niet in aanmerking voor boeking als inbreng. De DIGO moet ze dan ook boeken onder de code *overgedragen nettoresultaat*.

- *Code 13 - Reserves (896.420.000 BEF)*

De bedragen geboekt op code 13 vloeien niet voort uit winsten, maar zijn saldi van jaarlijks overdraagbare dotaties van de Vlaamse Gemeenschap. Zij zijn vastgelegd ten voordele van derden en niet bestemd om als winst-deelname te worden betaald aan de Vlaamse Gemeenschap. Ze horen dan ook niet thuis in post 13, maar onder de code *overgedragen nettoresultaat*.

4.4. Toelichting

- *Staat van de vaststaande toekomstige verplichtingen en verbintenissen - Lopende verplichtingen - Andere niet opzegbare verplichtingen (878.949.000 BEF)*

Het gaat hier over principeakkoorden waarbij aan de DIGO het geld van de Vlaamse Gemeenschap al overgemaakt is. De DIGO heeft deze gelden in reserves geboekt en dus in de balans. Die reserves zijn *belast* met het bedrag van de principeakkoorden, hier opgenomen in de staat van de vaststaande toekomstige verplichtingen. Het is aangewezen dit feit ook zo uit te drukken in het overgedragen resultaat (eventueel als subrubriek).

- *Staat van de mogelijke schuldverplichtingen - Kwantificeerbare mogelijke schuldverplichtingen - Garanties - Andere verstrekte garanties als waarborg voor andere entiteiten (13.075.188.000 BEF)*

Dit bedrag betreft dossiers waarin de DIGO principieel heeft beslist het voorgelegde project te subsidiëren. Hij geeft daarmee geen garantie of waarborg. Dit bedrag hoort dan ook thuis in een afzonderlijke rubriek principeakkoorden.

- *Persoonlijke zekerheden gesteld voor rekening van derden - Waarborg op leningen aangegaan door scholen tijdens de overgangperiode (996.746.000 BEF)*

In deze dossiers heeft de DIGO zich rechtstreeks verbonden ten opzichte van de bank. De DIGO geeft dus geen waarborg. Dit bedrag hoort bijgevolg thuis in de staat van de vaststaande toekomstige verplichtingen en verbintenissen.

4.5. De toelichting bij de uitvoering van de begroting

In strijd met artikel 47, tweede lid, van het boekhoudbesluit, ontbreekt de toelichting bij de uitvoering van de begroting. Er is dus geen verklaring van de voornaamste budgetafwijkingen, de vastleggingsmachtiging of de aanrekening daarop.

5. Investeringsdienst voor de Vlaamse Autonome Hogescholen (IVAH)

5.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Investeringsdienst voor de Vlaamse Autonome Hogescholen (IVAH) op 14 september 1999 gecontroleerd verklaard.

5.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	200.000	264.598	64.598
08 Interne verrichtingen	200.000	264.598	64.598
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	0	2.038	2.038
26 Rente van overheidsvorderingen	0	2.038	2.038
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	35.000	35.000	0
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	35.000	35.000	0
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid			
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	211.600	211.600	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	446.600	513.236	66.636
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	35.000	26.695	-8.305
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	35.000	26.695	-8.305
6 Kapitaaloverdrachten aan de sector overheid	411.622	222.153	-189.469
61 Kapitaaloverdrachten aan de centrale overheid	411.622	222.153	-189.469
TOTAAL UITGAVEN	446.622	248.848	-197.774

5.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Vorderingen op max. 1 jaar	65.140	38.740	Overgedragen nettoresultaat	264.389	264.598
Liquide middelen	235.474	255.975	Schulden op < 1 jaar	36.225	30.117
Totaal	300.614	294.715	Totaal	300.614	294.715

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	248.848	129.754	Operationele opbrengsten	246.600	283.000
Winst van het jaar	0	153.246	Financiële opbrengsten	2.038	0
			Verlies van het jaar	210	0
Totaal	248.848	283.000	Totaal	248.848	283.000

5.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.561.756

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Onderwijs en Vorming op 14 september 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

5.2.1. Vormelijke gebreken van de jaarrekening

- De toelichting bij balans en resultatenrekening bestaat enkel uit een tekst en niet uit de bij artikel 17 van het boekhoudbesluit van 21 mei 1997 voorgescreven staten.
- De posten van de jaarrekening moeten worden uitgedrukt in duizenden Belgische frank en niet in Belgische frank (artikel 12 van voormeld besluit).

5.2.2. De resultatenrekening

- De IVAH heeft in zijn boeken terecht voortgebouwd op de jaarrekening 1997, waardoor beide rekeningen op elkaar aansluiten. Gelet op de opmerkingen van het Rekenhof over deze rekening, bijgetreden door de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting, diende de instelling het resultaat voor 1998 evenwel te corrigeren. Het rekende immers ten laste van het resultaat 1997, in strijd met artikel 44 van het boekhoudbesluit, 4.541.978 BEF niet opeisbare vorderingen en 10.711.356 BEF nog te ontvangen terugvorderingen van eigenaarsonderhoud door de VAH aan. Het Rekenhof heeft het resultaat van het boekjaar 1998 (-209.590 BEF) dan ook met deze bedragen verminderd (-15.462.924 BEF), daar de kwestieuze kosten op het boekjaar 1998 in plaats van 1997 moesten worden aangerekend.
- De vordering ten aanzien van de Vlaamse Gemeenschap bedraagt 65.140.000 BEF, zijnde de som van de saldi (10%) van de kredieten voor de dotaties 1996 (13.940.000 BEF), 1997 (24.800.000 BEF) en 1998 (26.400.000 BEF). De opvorderbare saldi van dotaties cumuleren zich dus verder. Het Rekenhof heeft er nogmaals op gewezen dat de herhaalde overdracht van niet uitgekeerde dotatiesaldi geenszins de transparantie van de financiële toestand van de instelling bevordert. Dit kan worden vermeden door de saldi uit te keren vóór de dotatie van het lopende jaar.

5.2.3. *Begroting en uitvoeringsrekening van de begroting*

- De raad van bestuur van de IVAH stelde op 27 november 1998 een gewijzigde begroting op, die de toezichthoudende minister op 14 januari 1999 goedkeurde. De IVAH heeft deze goedkeuring formeel pas na het einde van het begrotingsjaar bekomen. Hoewel kan worden aanvaard dat de goedkeuring van de wijziging verworven was, is het zeer de vraag of de IVAH, gelet op de datum van indiening van de wijziging (30 november 1998), de bevoegde minister en zijn administratie de noodzakelijke termijn voor onderzoek en behandeling bood.
- De toelichting bij de uitvoering van de begroting omvat geen verklaring van de voornaamste budgetafwijkingen (artikel 47) en het saldo van het jaar is niet overgedragen naar het volgend boekjaar (artikel 55).
- De uitvoeringsrekening van begroting dient te worden gecorrigeerd volgens de opmerkingen en correcties van het resultaat 1998 en de aanrekeningsprincipes voor de uitvoeringsrekening van de begroting (artikel 53).

6. Kind en Gezin

6.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van Kind en Gezin op 7 september 1999 gecontroleerd verklaard.

6.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	371.391	278.874	92.517
08 Interne verrichtingen	371.391	278.874	92.517
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	16.825	25.453	- 8.628
10 Niet verdeeld	0	436	- 436
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	16.825	25.017	-8.192
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	12.400	12.511	- 111
26 Rente van overheidsvorderingen	12.400	12.511	- 111
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	2.779.516	2.869.060	-89.544
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en aan gezinnen	2.779.516	2.869.060	-89.544
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	6.038.150	5.999.229	38.921
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	5.940.100	5.905.892	34.208
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	98.050	93.337	4.713
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	181.800	181.800	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	181.800	181.800	0
7 Desinvesteringen	54.464	0	54.464
76 Verkoop van grond en gebouwen in het binnenland	54.464	0	54.464
8 Kredietaflossingen en liquidatie van deelnemingen	500	8	492
86 Kredietaflossingen door en liquidatie van deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	500	8	492
TOTAAL ONTVANGSTEN	9.455.046	9.366.935	88.111

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	158.170	-158.170
03 Interne verrichtingen	0	158.170	- 158.170
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	1.716.339	1.681.297	35.042
11 Lonen en sociale lasten	1.403.790	1.366.200	37.590
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	312.549	315.097	- 2.548
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	28.879	28.940	- 61
21 Rente overheidsschuld	28.879	28.940	- 61
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	5.197.139	5.197.495	- 356
33 Inkomensoverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	5.196.239	5.197.005	- 356
34 Inkomensoverdrachten aan gezinnen	900	490	410
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	1.940.630	1.916.299	24.331
43 Inkomensoverdrachten aan de regionale en lokale overheden	1.940.630	1.916.299	24.331
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	230.800	147.561	83.239
52 Kapitaaloverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	230.800	147.561	83.239
6 Kapitaaloverdrachten aan de sector overheid	1.000	607	393
63 Kapitaaloverdrachten aan regionale en lokale overheden	1.000	607	393
7 Investerings	95.367	100.846	5.479
70 Niet verdeeld	0	- 14.771	14.771
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	95.367	115.617	- 20.250
8 Kredietverleningen en deelnemingen	500	7	493
80 Niet verdeeld	0	0	0
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	500	7	493
9 Overheidsschuld	26.313	26.817	- 504
91 Aflossingen van gevestigde overheidsschuld	26.313	26.817	- 504
TOTAAL UITGAVEN	9.236.967	9.258.039	- 21.072

6.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	5.872	0	Kapitaal	659.929	738.091
Materiële vaste activa	979.954	985.632	Overgedragen nettore-sultaat	-146.817	0
Financiële vaste activa	323	317	Schulden op > 1 jaar	493.112	606.945
Vorderingen op meer dan 1 jaar	886	1.198	Schulden op < 1 jaar	295.922	49.629
Vorderingen op max. 1 jaar	165.084	107.948	Overlopende rekeningen	7.263	115.782
Liquide mid-delen	144.735	353.553			
Overlopende rekeningen	12.555	61.799			
Totaal	1.309.409	1.510.447	Totaal	1.309.409	1.510.447

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	9.189.734	Operationele opbrengsten	9.059.073
Financiële kosten	29.114	Financiële op-brengsten	12.970
Uitzonderlijke kosten	13	Uitzonderlijke opbrengsten	1
		Verlies van het jaar	146.817
Totaal	9.218.861	Totaal	9.218.861

6.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.604.554

Het Rekenhof heeft zijn opmerkingen op 7 september 1999 in een onderzoeksverslag aan de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Welzijn medegedeeld. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

6.2.1. Resultaat van de uitvoeringsrekening van de begroting

Het resultaat van de uitvoeringsrekening van de begroting (108,896 miljoen BEF) verschilt van het resultaat dat de instelling vermeldt in de toelichting (158,978 miljoen BEF). Zij heeft ervoor gekozen alle resultaten die niet rechtstreeks verbonden zijn aan de werkingsdotatie apart voor te stellen om de interpretatie van de resultaten te vergemakkelijken. Hiervoor heeft ze een aantal herberekeningen uitgevoerd. Het Rekenhof heeft gevraagd om een uitvoeriger

rapportering over dergelijke herberekeningen in de toelichting. De voorstellingswijze 1998 is immers te summier en te weinig transparant.

De instelling heeft een overschot aan investeringsdotaties in verhouding tot de investeringssubsidies die zij moet uitkeren. De reden daarvoor is dat de toegekende ordonnanceringskredieten systematisch jaarlijks hoger zijn dan de vastleggingsmachtiging. Toekomstige begrotingsbesprekingen moeten rekening houden met dit gegeven.

Het Rekenhof heeft het budgettaire resultaat 1998, dat voortkomt uit de werkingsdotatie, op grond van de ontvangsten en uitgaven volgens de uitvoeringsrekening herberekend op een tekort van 42,692 miljoen BEF. Dit tekort wordt gefinancierd met een overdracht van financiële middelen uit vorige jaren.

In de uitvoeringsrekening figureert een negatieve uitgave van 14,771 miljoen BEF. Het gaat om de correctie van een dubbele boeking in de beginbalans 1998. Voor een correct beeld dient het negatieve budgettaire resultaat dus nog te worden verhoogd met 14,771 miljoen BEF.

6.2.2. Overdracht van resultaten en reserves vorige jaren

Er bestaat al enkele jaren onduidelijkheid over de verschillende gecumuleerde budgettaire resultaten die de instelling rapporteert in de uitvoeringsrekening van de begroting, de staat van actief en passief en de toelichting. Het Rekenhof heeft er dan ook bij herhaling bij de instelling op aangedrongen de verschillen te verklaren. Deze vraag bleef tot op heden zonder gevolg. Gelet op de materialiteit van de verschillen heeft het Rekenhof nogmaals aanbevolen de oorzaken en eventuele systematische fouten in het verleden, te onderzoeken.

6.2.3. Verwerking van de ouderbijdragen

Tot voor 1998 werden de ouderbijdragen voor de kinderopvang, die volgens het oprichtingsdecreet van Kind en Gezin inkomsten zijn van deze instelling, verrekend met de te betalen subsidies in de kinderopvangsector. Bij de invoering van het boekhoudbesluit heeft de instelling er echter voor gekozen vanaf 1 januari 1998 alle bedragen integraal - dus niet enkel de verschillen na verrekening - in de boekhouding op te nemen. Deze nieuwe verwerkingswijze verklaart de explosieve stijging van de begroting van de instelling ten opzichte van het vorig jaar.

6.2.4. Vaste activa

Net als in vorige jaren beschikt Kind en Gezin niet over een inventaris van de vaste activa. De instelling boekte de activa van voor 1998 in het (nieuwe) boekhoudsysteem globaal in, die vanaf 1998 geïndividualiseerd. Onder meer het feit dat zij voor de vastgestelde ontvreemdingen in 1998 geen buitengebruikstellingen of afboekingen van vaste activa rapporteerde, wijst erop dat zij het vast actief niet geheel correct heeft gewaardeerd.

6.2.5. Reconciliatie tussen de bedrijfseconomische en budgettaire boekhouding

De instelling voert haar boekhouding geïnformatiseerd langs het SAP-systeem. Dit systeem ondersteunt een integratie van beide boekhoudomgevingen, maar Kind en Gezin controleert de reconciliatie tussen beide niet systematisch. Bij de afsluiting van de jaarrekening 1998 omschreef zij weliswaar de aansluiting van beide systemen, maar zij klaarde de verschillen niet afdoende uit.

7. Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH)

7.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het VFSIPH op 7 september 1999 gecontroleerd verklaard.

7.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	24.565	22.754	-1.811
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	24.565	22.754	-1.811
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	86.579	86.580	1
26 Rente van overheidsvorderingen	86.579	86.580	1
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	1.274.800	1.000.407	-274.393
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	1.173.000	909.601	-263.399
39 Inkomensoverdrachten van het buitenland	101.800	90.806	-10.994
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	28.781.000	28.768.726	-12.274
49 Inkomstenstentransfers van andere entiteiten	28.781.000	28.768.726	-12.274
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	0	3.801	3.801
58 Kapitaaloverdrachten van privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en van gezinnen (exclusief vermogensheffingen)	0	3.801	3.801
7 Desinvesteringen	3.000	229	-2.771
76 Verkoop van grond en gebouwen in het binnenland	3.000	0	-3.000
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onchamelijke zaken	0	229	229
8 Kredietaflossingen en liquidatie van deelnemingen	1.775	995	-780
86 Kredietaflossingen door en liquidatie van deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	1.225	995	-230
87 Kredietaflossingen door privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en door gezinnen	550	0	-550
9 Overheidsschuld	100	0	-100
96 Opneming van gevestigde overheidsschuld	100	0	-100
TOTAAL ONTVANGSTEN	30.171.819	29.883.492	-288.327
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	344	0	-344
03 Interne verrichtingen	344	0	-344
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	750.900	691.820	-59.080
11 Lonen en sociale lasten	466.447	430.189	-36.258
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	284.453	261.631	-22.822

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	150	0	-150
21 Rente overheidsschuld	50	0	-50
22 Bijdragen in incidentele exploitatieverliezen van overheidsbedrijven	100	0	-100
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	29.626.654	29.090.400	-536.254
32 Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidies zijnde, aan bedrijven en financiële instellingen	781.981	793.090	11.109
33 Inkomensoverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	28.396.159	27.871.200	-524.959
34 Inkomensoverdrachten aan gezinnen	424.014	409.943	-14.071
35 Inkomensoverdrachten aan het buitenland	24.500	16.167	-8.333
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	1.608	0	-1.608
43 Inkomensoverdrachten aan de regionale en lokale overheden	1.608	0	-1.608
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	838.248	755.462	-82.786
52 Kapitaaloverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	838.248	755.462	-82.786
6 Kapitaaloverdrachten aan de sector overheid	44.957	69.792	24.835
63 Kapitaaloverdrachten aan regionale en lokale overheden	44.957	69.792	24.835
7 Investerings	173.008	32.910	-140.098
71 Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland	90.465	0	-90.465
72 Nieuwbouw van gebouwen	2.500	2.465	-35
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	80.043	30.445	-49.598
8 Kredietverleningen en deelnemingen	1.775	1.077	-698
81 Kredietverleningen aan deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	1.100	1.077	-23
83 Kredietverleningen aan gezinnen	675	0	-675
9 Overheidsschuld	100	0	-100
91 Aflossingen van gevestigde overheidsschuld	100	0	-100
TOTAAL UITGAVEN	31.437.744	30.641.461	-796.283

7.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	7.047	5.734	Kapitaal	168.961	178.932
Materiële vaste activa	161.914	173.199	Reserves	419.350	1.119.267
Financiële vaste activa	1.624	1.542	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	55.589	146.534
Vorderingen op max. 1 jaar	428.318	419.518	Schulden op meer dan 1 jaar	4	4
Liquide middelen	172.870	922.850	Schulden op < 1 jaar	129.067	79.146
Overlopende rekeningen	1.232	1.065	Overlopende rekeningen	34	5
Totaal	773.005	1.523.908	Totaal	773.005	1.523.908

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	30.596.317	29.911.369	Operationele opbrengsten	29.796.242	28.398.467
Financiële kosten	7	3	Financiële opbrengsten	86.580	59.711
Uitzonderlijke kosten	333	0	Uitzonderlijke opbrengsten	3.927	2.676
			Verlies van het jaar	709.908	1.450.518
Totaal	30.596.657	29.911.372	Totaal	30.596.657	29.911.372

7.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.604.552

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Welzijn op 7 september 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

7.2.1. Uitvoeringsrekening van de begroting: resultaatverwerking

De instelling heeft getracht in haar uitvoeringsrekening de resultaten bekomen met de middelen van het vroegere rijksfonds en die gegenereerd met de eigen dotatie, afzonderlijk voor te stellen. Zij beschouwt de middelen van het vroegere rijksfonds daarbij als een soort fonds waarmee zij tekorten kan financieren. Het budgettaire resultaat verwerkt het VFSIPH trouwens langs de fondsenvorming en onttrekking (ESER-codes klasse 9). Daarbij verwisselde zij echter ontvangsten en uitgaven. In een tweede (officieuze) versie van de uitvoeringsrekening heeft de instelling getracht deze fouten te corrigeren, maar de boekingen in de rekeningen van klasse 9 zijn nog steeds niet correct. Deze werkwijze blijft hoe dan ook in strijd met het boekhoudbesluit, dat een resultaatverwerking langs de ESER-codes van klasse 0 voorschrijft. De onttrekking aan het reservefonds staat daar los van en kan niet in de plaats komen van de resultaatverwerking.

7.2.2. Latent tekort in de sector zorg

Het Rekenhof heeft al eerder opgemerkt dat de subsidieregeling in de sector zorg uiterst complex en ondoorzichtig is. De achterstand in het vaststellen van de dagprijzen (en de ermee gepaard gaande afrekeningen en supplementen) is zeer groot: in 1998 werden de voorschotten 1995 en een beperkt gedeelte van de voorschotten 1996 afgerekend. Dit bracht minder uitgaven voor afrekeningen en supplementen mee dan voorzien, maar het bedrag dat nog verschuldigd is en moet worden betaald naarmate de achterstand wordt weggewerkt, stijgt uiteraard. De grootte van dit achterstallige bedrag is moeilijk in te schatten. De instelling raamt dit zelf op 1 miljard BEF. Het Rekenhof acht het daarom noodzakelijk dat de instelling een volledig historisch overzicht opstelt van de uitbetaalde voorschotten en supplementen en de nog te betalen saldi per jaar van oorsprong. Op grond daarvan kan zij een gefundeerde berekening maken van de te financieren achterstallen, waarvoor toekomstige begrotingen in middelen moeten voorzien.

7.2.3. Overheveling van middelen van de sector zorg naar de sector tewerkstelling

De onderschatting van het budgettaire effect van de nieuwe subsidieregeling voor de beschutte werkplaatsen en van de stijging van het aantal gepresteerde uren in de beschutte werkplaatsen en in de open tewerkstelling, creëerde een tekort in de sector tewerkstelling. Om dit tekort op te vangen, hevelde het VFSIPH 580 miljoen BEF overschotten in de sector over naar de sector tewerkstelling. Van dit bedrag dient volgens de instelling slechts 355 miljoen BEF terug te keren naar de zorgsector. Zoals reeds uiteengezet, zijn de zogenaamde overschotten in de zorgsector echter alleen het resultaat van de administratieve achterstand. Deze sector heeft zelf een latent tekort, dat allicht hoger ligt dan 580 miljoen BEF. Het integrale bedrag moet dan ook terugkeren.

7.2.4. Vastleggingsmachtiging

De instelling kan de financiële impact op middellange termijn van het verschuiven van het vastleggingsmoment van subsidiebeslissing naar subsidiebelofte, niet inschatten. Ook hier blijkt dat het VFSIPH weinig zicht heeft op de omvang van zijn latente financiële verplichtingen.

7.2.5. Financieringsbehoeften (conclusie)

Uit de bovenstaande bevindingen blijkt dat de financieringsbehoeften van de instelling verre van duidelijk zijn: het budgettair resultaat is onduidelijk, het latente tekort in de zorgsector kan niet worden geraamd, de sector tewerkstelling kampt met een acuut en fundamenteel financieringsprobleem dat in 1998 gemedieerd werd door de overheveling van fictieve overschotten van de zorgsector. Een uitgebreid onderzoek naar de correcte financiële toestand, de financiële verplichtingen op middellange termijn en de hierboven aangehaalde elementen van de financieringsproblematiek is derhalve noodzakelijk.

7.2.6. Bedrijfseconomische jaarrekening

- Precies wegens de bovengenoemde precaire budgettaire toestand, werd een belangrijk bedrag aan statutaire uitgaven die betrekking hebben op 1998 niet als kosten geboekt.
- Het VFSIPH heeft bij de jaarrekening twee versies gevoegd van de bedrijfseconomische resultaatverwerking (staat VOI.4), maar geen van beide bevat een echte verwerking van het resultaat. Uit de balans en de overige bijlagen bij de jaarrekening, blijkt dat het negatieve saldo van 709.908.147 BEF werd onttrokken aan de reserves ten belope van 699.936.845 BEF, en aan het fonds van het vastliggend (*kapitaal*) ten belope van 9.971.302 BEF.

7.3. Bijzonder onderzoek: systeemaudit van de interne controle

Het Rekenhof heeft de voorbije jaren een systeemgericht onderzoek uitgevoerd naar de interne controle binnen het VFSIPH, bestaande uit vijf deelaspecten:

- de inwerkingtreding van het oprichtingsdecreet;

- de doelstellingen van het gehandicaptenbeleid in de Vlaamse Gemeenschap;
- het subsidiebeheer van het VFSIPH;
- de controleomgeving binnen het VFSIPH;
- de informatisering in de instelling.

Over de eerste twee deelaspecten heeft het Rekenhof al gerapporteerd in zijn vorige boeken van opmerkingen, te weten de boeken 1996 en 1997. Over de laatste drie deelaspecten heeft het Vlaams Parlement het afgelopen jaar geïntformeerd langs afzonderlijke verslagen. Deze verslagen gingen naar het Vlaams Parlement op 14 oktober 1998, 5 januari 1999 en 11 augustus 1999 (²²⁹).

---

²²⁹ Stukken 28-A (1998-1999) - Nr. 1; 28-C (1998-1999) - Nr. 1 en 37-D (1999) – Nr. 1.

8. Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis te Geel

8.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis te Geel op 24 augustus 1999 gecontroleerd verklaard.

8.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

Artikel 5 van het decreet van 8 juli 1996 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1996 heeft het openbaar psychiatrisch ziekenhuis uitgesloten van de toepassing van het boekhoudplan opgelegd door de Vlaamse regering.

8.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Materiële vaste activa	48.223	48.894	Kapitaal	115.894	115.894
Vorderingen op meer dan 1 jaar	115.978	0	Overgedragen nettoresultaat	-9.578	-73.710
Voorraden	9.003	8.867	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	28.790	26.753
Vorderingen op max. 1 jaar	307.031	330.089	Schulden op > 1 jaar	30.656	30.656
Liquide middelen	957	1.874	Schulden op < 1 jaar	241.052	218.876
Overlopende rekeningen	476	951	Overlopende rekeningen	74.901	72.215
Totaal	481.717	390.685	Totaal	481.717	390.685

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	815.330	807.043	Operationele opbrengsten	733.408	731.392
Financiële kosten	3.626	1	Financiële opbrengsten	4.556	4.247
Uitzonderlijke kosten	208	30.255	Uitzonderlijke opbrengsten	145.333	114.523
Winst van het jaar	64.133	12.863			
Totaal	883.297	850.162	Totaal	883.297	850.162

8.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.745.208

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Welzijn op 24 augustus 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld:

- De balans en de resultatenrekening tonen aan dat het aantal dagen debiteurenkrediet voor het eerst in 1997 en thans opnieuw het aantal crediteurenkrediet overstijgt, en dit in belangrijke mate (respectievelijk met 53,47 en 79,67 dagen). Het OPZ zal het verschil moeten financieren buiten de normale werking om. Het Rekenhof heeft dan ook aangedrongen op maatregelen om het aantal dagen debiteurenkrediet terug te dringen, opdat de discrepantie die thans is ontstaan geen structureel karakter krijgt.
- De verhouding tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen, alhoewel gunstiger dan in 1997, bedraagt nog steeds 4 op 6. Deze situatie is vooral het gevolg van het sinds 1995 ontstane excedent van de bedrijfskosten op de bedrijfsopbrengsten. Deze toestand, die sinds 1995 aanhoudt, dreigt een structureel karakter aan te nemen. De uitzonderlijke resultaten hebben wel het eindresultaat van de rekening in positieve zin kunnen ombuigen, maar veranderen de geschetste structurele tendens niet. De toestand heeft ook negatieve gevolgen op de solvabiliteits-, dekkings- en rentabiliteitsratio's. Het Rekenhof heeft aangedrongen op maatregelen.
- Met de federale regering moet overleg worden gepleegd over een voortgezet inhaalmanoeuvre voor de achterstallige inhaalbedragen, zodat de financiële toestand van het OPZ wellicht kan worden verbeterd.

9. Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis te Rekem

9.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis te Rekem op 24 augustus 1999 gecontroleerd verklaard.

9.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

Artikel 5 van het decreet van 8 juli 1996 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1996 heeft het openbaar psychiatrisch ziekenhuis uitgesloten van de toepassing van het boekhoudplan opgelegd door de Vlaamse regering.

9.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Oprichtingskosten	242	0	Kapitaal	87.268	87.268
Immateriële vaste activa	612	0	Overgedragen nettoresultaat	353.935	394.740
Materiële vaste activa	65.798	55.604	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	18.566	21.376
Financiële vaste activa	2	2	Schulden op > 1 jaar	24.421	26.421
Voorraden	9.682	10.421	Schulden op < 1 jaar	69.435	63.424
Vorderingen op max. 1 jaar	198.789	226.327	Overlopende rekeningen	66.160	64.713
Geldbeleggingen	300.652	309.071			
Liquide middelen	31.538	46.240			
Overlopende rekeningen	12.470	10.277			
Totaal	619.785	657.942	Totaal	619.785	657.942

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	700.962	684.079	Operationele opbrengsten	649.398	636.024
Financiële kosten	321	2.272	Financiële opbrengsten	10.469	9.867
Uitzonderlijke kosten	4.280	16.154	Uitzonderlijke opbrengsten	4.891	9.806
			Verlies van het jaar	40.805	46.808
Totaal	705.573	702.505	Totaal	705.563	702.505

9.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.745.209

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Welzijn op 24 augustus 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld:

- In 1995 veroorzaakte een sterke stijging van de personeelskosten een excedent van de bedrijfskosten op de bedrijfsopbrengsten, dat inmiddels tot een structureel probleem is geworden, met negatieve gevolgen voor de cash-flow en de rendabiliteitsratio's. Het Rekenhof heeft op maatregelen aangedrongen.
- Met de federale overheid dient verder overleg te worden gepleegd omtrent een inhaalmanoeuvre voor de achterstallige bedragen.

10. Vlopera

10.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Vlopera op 6 juli 1999 gecontroleerd verklaard.

10.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	19.250	19.250
08 Interne verrichtingen	0	19.250	19.250
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	198.500	152.785	-45.715
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	198.500	152.785	-45.715
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	0	858	858
26 Rente van overheidsvorderingen	0	493	493
28 Overige resultaten van vermogen	0	365	365
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	624.200	624.200	0
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	424.300	424.300	0
48 Inkomensoverdrachten van de regionale en lokale overheden	199.900	199.900	0
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	0	92.268	92.268
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	0	92.268	92.268
7 Desinvesteringen	0	5	5
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	0	5	5
TOTAAL ONTVANGSTEN	822.700	889.366	66.666
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	810.616	824.149	13.533
11 Lonen en sociale lasten	437.400	438.574	1.174
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	373.216	385.575	12.359
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	2.000	54.628	52.628
20 Niet verdeeld	2.000	1.983	-17
21 Rente overheidsschuld	0	52.645	52.645
7 Investerings	7.500	35.914	28.414
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	7.500	35.914	28.414
9 Overheidsschuld	0	39.624	39.624
91 Aflossingen van gevestigde overheidsschuld	0	39.624	39.624
TOTAAL UITGAVEN	820.116	954.315	134.199

10.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	393	73	Reserves	0	20.337
Materiële vaste activa	420.204	438.903	Overgedragen nettoresultaat	-17.195	0
Financiële vaste activa	384	384	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	411.570	427.979
Vorderingen op meer dan 1 jaar	381.412	403.395	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	0	2.861
Vorderingen op max. 1 jaar	79.248	118.544	Schulden op > 1 jaar	381.412	403.396
Liquide middelen	22.402	81.317	Schulden op < 1 jaar	87.116	133.927
Overlopende rekeningen	21.326	14.700	Overlopende rekeningen	62.466	68.816
Totaal	925.369	1.057.316	Totaal	925.369	1.057.316

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	874.590	791.720	Operationele opbrengsten	819.040	774.628
Financiële kosten	22.868	38.531	Financiële opbrengsten	40.911	58.782
Uitzonderlijke kosten	51	258	Uitzonderlijke opbrengsten	25	290
Winst van het jaar	0	3.191	Verlies van het jaar	37.533	0
Totaal	897.509	833.700	Totaal	897.509	833.700

10.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.714.225

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Cultuur op 6 juli 1999 een onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

10.2.1. Concessieovereenkomst

Het Rekenhof heeft aangedrongen op een spoedige administratieve afhandeling van de concessieovereenkomst met de stad Antwerpen.

10.2.2. Renovatie operagebouwen

De Vlopera sloot 1998 af met een tekort van 37,5 miljoen BEF. Ten opzichte van vorig jaar nam het resultaat aldus met 40,7 miljoen BEF af. De kosten van de producties stijgen dan ook sneller dan de inkomsten. De instelling heeft slechts 1% van haar uitgavenbudget besteed aan investeringen (vooral informatisering). De onderhoudswerken bleven beperkt tot de meest noodzakelijke. De operagebouwen in Gent en Antwerpen zijn echter dringend aan renovatie toe. Tot op vandaag heeft de instelling daarvoor geen middelen kunnen vrijmaken. Het huidige budget biedt evenmin ruimte om deze problematiek op te lossen.

10.2.3. Erfpachtovereenkomst

De erfpachtovereenkomst met de stad Gent verplicht de Vlopera de door de vzw Vlos aangevangen restauratiewerken van het operagebouw voort te zetten. Deze renovatiewerken moesten ten laatste aanvangen op 1 januari 1998 en beëindigd zijn op 30 juni 1999. Bij gebrek aan middelen heeft de instelling de renovatie echter nog niet aangevat. Aangezien de Vlopera de voorwaarden van de erfpachtovereenkomst aldus niet volledig naleeft, kan de stad de overeenkomst beschouwen als van rechtswege ontbonden. Het recht van de erfpachter zou dan vervallen.

10.2.4. Investeringsdotatie

De instelling moet investeringsdotaties voor eigen investeringen budgettair rapporteren *voor het bedrag en in het boekjaar dat ze effectief worden uitgekeerd*. De budgettaire ontvangsten 1998 van de Vlopera bedragen derhalve niet 92,2 miljoen BEF, maar 80,2 miljoen BEF. Het budgettaire resultaat ligt m.a.w. 12 miljoen BEF lager.

10.2.5. Verbintenissen

De instelling plant zijn producties een aantal seizoenen op voorhand. Ook de artiesten engageert zij vaak enkele seizoenen op voorhand. Momenteel houdt de financiële dienst geen informatie bij over deze al aangegane verbintenissen. Hij rapporteert daarover dan ook niets in de jaarrekening. Voor een volledig beeld van de verplichtingen van de Vlopera is deze informatie echter noodzakelijk.

Het Rekenhof heeft de Vlopera bijgevolg aanbevolen in zijn financiële administratie een systeem van contractopvolging uit te werken.

10.3. Bijzondere onderzoeken

1.690.904

Naar aanleiding van de controle van een ordonnantie van 11,3 miljoen BEF voor de betaling van het saldo van de dotatie 1998 voor het investeringsfonds van de Vlopera, heeft het Rekenhof de toestand op 31 december 1998 van de financieringsovereenkomst tussen de Vlopera en het Gemeentekrediet geanalyseerd. Het heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting op 26 april 1999 gewezen op de discrepantie tussen de decretale limitering gedurende veertien jaar van de jaarlijkse tegemoetkoming aan de Vlopera tot 50 miljoen BEF⁽²³⁰⁾, en de contractuele beperking door de Vlaamse regering van haar verbintenis tegenover de Vlopera tot de *beschikbare kredieten op de toepasselijke basisallocatie van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap*⁽²³¹⁾. De minister heeft op deze opmerking nog niet gereageerd.

Uit de analyse bleek ook dat de bovengenoemde ordonnantie niet volstond om de verplichtingen van de Vlaamse Gemeenschap volledig aan te zuiveren bij volledige uitvoering van artikel 20 van het decreet van 8 juli 1997. In dat geval zou nog 2,4 miljoen BEF vereist zijn. De minister erkende op 4 juni 1999 de schuld van de Vlaamse Gemeenschap ten opzichte van de Vlopera. De administratie heeft de Vlopera verzocht de verwijlntresten en het nog verschuldigde saldo van de dotatie te motiveren bij de begrotingsopmaak 2000, met het oog op het bekomen van een bijkrediet voorgaande jaren voor het nog te betalen saldo.

---

²³⁰ Artikel 20 van het decreet van 8 juli 1997 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1997.

²³¹ Artikel 1 van de overeenkomst van 4 maart 1998 tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Vlopera betreffende de infrastructuurtoelage.

11. Commissariaat-Generaal voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openlucht recreatie (BLOSO)

11.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het BLOSO op 10 augustus 1999 gecontroleerd verklaard.

11.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	271.300	277.261	5.961
06 Ontvangsten nader te verdelen over hoofdgroepen 1 t/m 9	271.300	277.261	5.961
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	42.300	51.633	9.333
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	42.300	51.633	9.333
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	10.300	10.383	83
26 Rente van overheidsvorderingen	10.300	10.383	83
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	224.400	224.379	-21
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winst-oogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	224.400	224.379	-21
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	1.287.300	1.260.800	-26.500
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	1.287.300	1.260.800	-26.500
7 Desinvesteringen	0	341	341
76 Verkoop van grond en gebouwen in het binnenland	0	149	149
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	0	192	192
TOTAAL ONTVANGSTEN	1.835.600	1.824.797	-10.803
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	1.092.150	1.076.440	-15.710
11 Lonen en sociale lasten	656.700	651.814	-4.886
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	435.450	424.626	-10.824
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	0	91	91
21 Rente overheidsschuld	0	91	91
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	476.400	476.400	0
31 Exploitatiesubsidies	476.400	476.400	0
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	123.100	123.057	-43
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	123.100	123.057	-43
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	28.600	28.600	0
51 Kapitaaloverdrachten aan bedrijven en financiële instellingen	28.600	28.600	0
7 Investerings	112.950	105.866	-7.084
71 Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland	77.400	70.651	-6.749
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	35.550	35.215	-335
TOTAAL UITGAVEN	1.833.200	1.810.454	-22.746

*11.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998**(in duizenden BEF)*

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	77	0	Reserves	153.081	436.641
Materiële vaste activa	758.043	766.942	Overgedragen nettoresultaat	-26.468	71.728
Vorderingen op max. 1 jaar	383.483	397.521	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	659.325	540.631
Liquide middelen	1.823	259.274	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	106.599	4.078
Overlopende rekeningen	17.399	0	Schulden op < 1 jaar	264.291	370.609
			Overlopende rekeningen	3.997	50
Totaal	1.160.825	1.423.737	Totaal	1.160.825	1.423.737

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	1.895.130	1.847.603	Operationele opbrengsten	1.734.573	1.678.943
Financiële kosten	111	0	Financiële opbrengsten	30.849	28.194
Uitzonderlijke kosten	19.690	50.387	Uitzonderlijke opbrengsten	51.313	38.935
			Verlies van het jaar	98.196	151.918
Totaal	1.914.931	1.897.990	Totaal	1.914.931	1.897.990

11.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.494.975

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Sport op 10 augustus 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

11.2.1. Terreinen en gebouwen versus kapitaalsubsidies

Het BLOSO financiert de terreinen en gebouwen op het actief van zijn balans met de kapitaalsubsidies op het passief van de balans. Het neemt de kapitaalsubsidies in resultaat a rato van de afschrijvingen op de terreinen en gebouwen. Tussen beide rubrieken van de jaarrekening moet dus een eenduidig verband bestaan: elke mutatie in de terreinen en gebouwen moet zich weerspiegelen in de kapitaalsubsidies. Het Rekenhof heeft het BLOSO daarom een aantal correctieboekingen voorgesteld, die de instelling in het boekjaar 1999 moet doorvoeren

om de nettoboekwaarde van de terreinen en gebouwen te doen overeenstemmen met de nettoboekwaarde van de kapitaalsubsidies:

- overboeking van het saldo van de reserve van de door de Vlaamse Gemeenschap overgedragen centra naar de kapitaalsubsidies (41,4 miljoen BEF);
- gelijkzetting van de begintoestand van de kapitaalsubsidies en van de terreinen en gebouwen door uitboeking van de eindejaarsvastlegging 1997 (39,3 miljoen BEF);
- vervanging van de aangewende investeringsdotatie (95,1 miljoen BEF) door de reële investeringen (102,9 miljoen BEF);
- inboeking van investeringen die het BLOSO ten onrechte niet heeft geactiveerd als materiële vaste activa (11,3 miljoen BEF).

11.2.2. Afgrenzing van het boekjaar/begrotingsjaar

Bij de rekeningencontrole 1997 merkte het Rekenhof op dat het BLOSO op het einde van het begrotingsjaar voor elk begrotingsartikel naging welk gedeelte van het toegekende krediet niet was opgebruikt. Voor dit bedrag nam de instelling een *eindejaarsvastlegging*, wat erop neerkwam dat zij het saldo van het krediet als schuld in de uitvoeringsrekening van de begroting opnam. Zij staafde de eindejaarsvastleggingen niet met verantwoordingsstukken. Zij waren immers enkel bedoeld om de toegekende kredieten maximaal aan te wenden. Het Rekenhof heeft deze praktijk bekritiseerd.

In de rekeningen 1998 heeft het BLOSO geen eindejaarsvastleggingen meer geboekt. De instelling heeft echter een andere techniek toegepast om haar kredieten optimaal aan te wenden. Inspelend op het boekhoudbesluit dat voorziet in een budgettaire aanrekening op factuurdatum, heeft zij verscheidene leveranciers gevraagd leveringen of werken die pas in 1999 zouden plaatsvinden al in december pro forma te factureren. Dit vertekende het resultaat van de uitvoeringsrekening van de begroting en de bedrijfseconomische resultatenrekening. Deze werkwijze is niet toelaatbaar.

11.2.3. Aankoopcyclus en interne controle

De interne controle op de aankoopcyclus bij het BLOSO is voor verbetering vatbaar. Bij de rekeningencontrole heeft het Rekenhof onder meer volgende tekortkomingen vastgesteld:

- regelmatig wordt een bestelbon pas opgemaakt, wanneer de aankoopfactuur al is ontvangen;
- aankoopfacturen worden bij ontvangst niet onmiddellijk ingeschreven in de boekhouding, maar eerst ter goedkeuring verdeeld over de verschillende diensten;
- aankoopfacturen worden soms ingeboekt voor een bedrag dat afwijkt van het reële factuurbedrag.

- investeringsfacturen worden geboekt als werkingskosten, en omgekeerd.

Het Rekenhof heeft aangedrongen op maatregelen om de interne controle op de aankoopcyclus te versterken.

11.2.4. Personeelscyclus

De boekingsdocumenten die de personeelsdienst doorgeeft aan de boekhouding wijken (in beperkte mate) af van de loonadministratie en van de gegevens in de RSZ-aangifte. De verschillen worden enerzijds veroorzaakt door het toewijzen van inhoudingen sociale zekerheid, bedrijfsvoorheffing, enz. aan de onderscheiden looncomponenten, wat afrondingsverschillen doet ontstaan, en anderzijds door de manier waarop de instelling weddenaanpassingen op voorgaande maanden verwerkt, wat aanleiding geeft tot het aanrekenen van bedrijfsvoorheffing, RSZ, enz. op looncomponenten die in realiteit niet zijn gewijzigd. Deze werkwijze geeft aanleiding tot een foutieve classificatie in de boekhouding en bij de aanrekening op begrotingsartikels. Binnenkort zal Bloso overstappen op een nieuw loonadministratie pakket. Zij zou bij de implementatie van dit nieuwe pakket de onjuistheden moeten wegwerken.

11.2.5. Vlaams Sportfonds

Het decreet van 31 mei 1989 houdende oprichting van een Vlaams Sportfonds blijft van toepassing, ook al is het Vlaams Sportfonds inmiddels geïntegreerd in het BLOSO. De toepassing van dit decreet geeft aanleiding tot een aantal bedenkingen. Al naar aanleiding van de controle van de eerste begroting en jaarrekening van het BLOSO stelde het Rekenhof vast dat begroting en rekening, ondanks de zeer ruime decretale bevoegdheidsomschrijving van de instelling, behalve de dotatie van de Vlaamse Gemeenschap, slechts één ontvangstencategorie vermeldde, met name de recuperatie van bezoldigingen van naar ministeriële kabinetten gedetacheerde personeelsleden. Alle andere ontvangsten van het BLOSO (inschrijvingsgelden voor sportvakanties, inkomsten uit de werking van de centra, verkoop van publicaties, speciale manifestaties, ...) werden toegewezen aan het Sportfonds.

J 721.288

Het Rekenhof drong op 31 maart 1992 aan op de toewijzing van de inkomsten opgesomd in artikel 37 van het decreet van 12 december 1990 betreffende het bestuurlijk beleid en voortvloeiend uit de activiteiten van het BLOSO aan de eigen begroting van de instelling. Tot op heden is aan deze opmerking niet systematisch tegemoet gekomen.

Daarenboven is gebleken dat het BLOSO bij vermindering of laattijdige betaling van de toelagen van de Nationale Loterij ten voordele van het Sportfonds, een groter aandeel van de subsidiestromen ten laste neemt.

Met uitzondering van de activiteiten opgesomd in het decreet op het Sportfonds, behoren de overige activiteiten tot de gezamenlijke opdracht van het BLOSO en het Sportfonds. Dit heeft tot gevolg dat de werking van het BLOSO en van het Sportfonds verweven zijn en een affectatie van zowel de ontvangsten als de uitgaven zoals vereist in de decreten op het Sportfonds en betreffende het bestuurlijk beleid, niet realiseerbaar is. Bovendien maakt de huidige opmaak van de uitvoeringsrekening, waarbij de begrotingsartikels van het Vlaams Sportfonds en het BLOSO zijn samengevoegd, controle door het Vlaams Parlement

op de naleving van het decreet op het Vlaams Sportfonds en het oprichtingsdecreet van het BLOSO onmogelijk.

Hoewel het Vlaams Sportfonds als begrotingsfonds⁽²³²⁾ werd afgeschaft, is zijn oprichtingsdecreet van toepassing gebleven. Zo schrijft artikel 5, §1, van het oprichtingsdecreet nog steeds de opname voor van het Vlaams Sportfonds in de begroting van de Vlaamse Gemeenschap onder de fondsen gestijfd met bijzondere ontvangsten. § 2 van dit artikel verplicht bovendien de voorlegging van de gedetailleerde begroting van ontvangsten en de begroting van het Vlaams Sportfonds, samen met de begroting van de Vlaamse Gemeenschap, aan de goedkeuring van het Vlaams Parlement. Daar deze bepaling nooit werd toegepast, acht het Rekenhof het aangewezen dat de bepalingen over het Sportfonds, opgenomen in het oprichtingsdecreet van 31 mei 1989 en in artikel 37, § 1, 6°, van het decreet van 12 december 1990 betreffende het bestuurlijk beleid, te onderwerpen aan een herevaluatie.

11.2.6. Voorzieningen voor risico's en kosten

Het BLOSO heeft overeenkomstig het boekhoudbesluit een waardevermindering geboekt op de vorderingen op jachthavens. Het heeft de waardevermindering in de jaarrekening echter weergegeven als *voorziening voor overige risico's en kosten*, terwijl het rekeningenstelsel voor waardeverminderingen een specifieke rekening 167, *globale te voorziene waardeverminderingen op overige vorderingen* bevat. Herclassificatie is dus aangewezen.

11.2.7. Reconciliatie

Het BLOSO heeft zelf de aansluiting tussen het resultaat van de uitvoeringsrekening van de begroting en het resultaat van de bedrijfseconomische boekhouding gemaakt en alle verschillen tussen beide rapporteringen verklaard. Uit deze reconciliatie bleek dat de instelling uitzonderlijke kosten en opbrengsten alleen opneemt in de bedrijfseconomische boekhouding. In het uitzonderlijke resultaat boekte zij een aantal verrichtingen die betrekking hebben op een vorig begrotingsjaar, onder meer de rechtzetting van de vordering op de jachthavens (2,7 miljoen BEF), de afboeking van het saldo van de eindejaarsvastlegging personeel (11,4 miljoen BEF) en de afboeking van de andere eindejaarsvastleggingen (5,7 miljoen BEF). Het BLOSO rapporteerde deze kosten niet in de uitvoeringsrekening 1997. Ze evenmin opnemen in de budgettaire rapportering 1998 leidt tot een vertekening van het budgettaire resultaat.

De ESER-codering voorziet niet in expliciete codes voor de registratie van *correcties* op invorderingen of aanrekeningen uit het verleden. De aanrekening van uitgaven die betrekking hebben op een vorig boekjaar, moet plaatsvinden op dezelfde rubrieken als voor het lopende jaar.

---

²³² Bij artikel 58 van het programmadecreet van 18 december 1992.

11.3. Bijzonder onderzoek: de inkomsten van de BLOSO-sportcentra

1.650.265

Het Rekenhof heeft in 1998 de inkomsten 1997 van de BLOSO-sportcentra onderzocht. De resultaten van dit onderzoek zijn toegelicht op p. 499 e.v. van dit boek.

12. Toerisme Vlaanderen

12.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van Toerisme Vlaanderen op 24 augustus 1999 gecontroleerd verklaard.

12.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	4.000	11.923	7.923
08 Interne verrichtingen	4.000	11.923	7.923
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	45.000	40.520	-4.480
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	45.000	40.520	-4.480
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	17.700	15.311	-2.389
28 Overige resultaten van vermogen	10.000	7.629	-2.371
29 Toegerekende creditrente	7.700	7.682	-18
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	14.300	11.951	-2.349
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winst-oogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	14.300	11.951	-2.349
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	673.100	668.742	-4.358
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	650.100	650.100	0
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	23.000	18.642	-4.358
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	0	41.837	41.837
57 Kapitaaloverdrachten van bedrijven en financiële instellingen (exclusief vermogensheffingen)	0	41.837	41.837
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	351.000	351.000	0
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	351.000	351.000	0
7 Desinvesteringen	16.500	1.554	-14.946
76 Verkoop van grond en gebouwen in het binnenland	15.000	0	-15.000
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	1.500	1.554	54
TOTAAL ONTVANGSTEN	1.121.600	1.142.838	21.238
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	5.000	4.739	-261
03 Interne verrichtingen	5.000	4.739	-261
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	685.720	654.648	-31.072
11 Lonen en sociale lasten	228.435	203.461	-24.974
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	457.285	451.187	-6.098
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	14.680	14.150	-530
33 Inkomensoverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winst-oogmerk t.b.v. gezinnen	12.580	12.424	-156
35 Inkomensoverdrachten aan het buitenland	2.100	1.726	-374

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	40.300	40.300	0
43 Inkomensoverdrachten aan de regionale en lokale overheden	40.300	40.300	0
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	238.700	176.354	-62.346
50 Niet verdeeld	238.700	176.354	-62.346
7 Investerings	126.300	69.214	-57.086
71 Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland	3.369	1.301	-2.068
72 Nieuwbouw van gebouwen	101.070	50.238	-50.832
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	21.861	17.675	-4.186
8 Kredietverleningen en deelnemingen	900	876	-24
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	900	876	-24
TOTAAL UITGAVEN	1.111.600	960.281	-151.319

12.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	5.556	0	Overgedragen nettoresultaat	496.701	374.840
Materiële vaste activa	392.433	357.555	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	531.329	444.339
Financiële vaste activa	876	0	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	6.726	0
Vorderingen op max. 1 jaar	151.359	88.714	Schulden op > 1 jaar	114	226
Liquide middelen	610.331	410.619	Schulden op < 1 jaar	134.150	114.471
Overlopende rekeningen	29.618	119.131	Overlopende rekeningen	21.153	42.143
Totaal	1.190.173	976.019	Totaal	1.190.173	976.019

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	931.138	846.473	Operationele opbrengsten	1.038.508	1.001.631
Financiële kosten	29	38	Financiële opbrengsten	7.682	3.079
Uitzonderlijke kosten	3.217	314	Uitzonderlijke opbrengsten	10.056	27.121
Winst van het jaar	121.862	185.006			
Totaal	1.056.246	1.031.831	Totaal	1.056.246	1.031.831

12.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.730.524

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Toerisme Vlaanderen op 24 augustus 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

12.2.1. Reservefonds

Toerisme Vlaanderen heeft een financiële rekening *reservefonds* bij het CFO. Op 31 december 1998 bedroeg het saldo van deze rekening 16.925.270 BEF. In het eigen vermogen van de instelling komt een dergelijke rubriek niet voor. Alle reserves worden gecumuleerd in de rubriek *overgedragen resultaat*. Het Rekenhof heeft opgemerkt dat de bewegingen en de stand van het reservefonds zowel in de bedrijfseconomische boekhouding, als in de uitvoeringsrekening van de begroting op een transparante manier moeten worden weergegeven.

In de bedrijfseconomische boekhouding moet een reserve rekening binnen het eigen vermogen worden gecreëerd, waarop alle bewegingen van het reservefonds worden weergegeven. De wijzigingen van dit reservefonds geschieden langs de resultaatverwerking. De uitgaven gefinancierd met het reservefonds komen in de bedrijfseconomische boekhouding op de betrokken kostenrekening. Toevoegingen aan en onttrekkingen uit het reservefonds moeten ook in de uitvoeringsrekening van de begroting komen. De ESER-uitvoeringsrekening van de begroting voorziet daartoe in de codes 93 en 98. De uitgaven betaald vanuit het reservefonds komen in de overeenkomstige ESER-rubriek.

De instelling zal moeten nagaan of het saldo op de zichtrekening overeenstemt met de werkelijke toestand van het reservefonds. Om een volledig inzicht te krijgen in de samenstelling van het reservefonds, zal het waarschijnlijk noodzakelijk zijn dat de instelling alle bewegingen van het reservefonds reconstrueert (vanaf de creatiedatum van het fonds).

12.2.2. Buitenlandse kantoren

De algemene boekhouding van Toerisme Vlaanderen verstrekt slechts beperkte en onnauwkeurige informatie over de activiteiten van de buitenlandse kantoren. De instellingen neemt betalingen van het hoofdkantoor aan de buitenlandse kantoren (budgetstortingen) onmiddellijk in kosten. Nochtans betreft het hier een interne storting van de ene bankrekening van Toerisme Vlaanderen naar een andere (al dan niet gemeenschappelijk met het Office de Promotion du Tourisme). Een dergelijke overboeking is geen echte uitgave. De reële uitgave volgt pas wanneer het buitenlands kantoor de middelen op zijn zichtrekening aanwendt voor de betaling van een leveranciersfactuur, personeel, enz. Tot dan blijft het geld op een financiële rekening van het buitenlands kantoor staan. Deze financiële rekeningen zijn niet opgenomen in het rekeningenplan van de instelling.

Hoewel de uitgaven van een buitenlands kantoor allerlei zaken betreffen (werkingskosten, personeelskosten, investeringen, promotieuitgaven, ...), worden zij in de algemene boekhouding, met uitzondering van de personeelskosten, allemaal verwerkt langs een zelfde kostenrekening, *publiciteit algemene marketing buitenland*. Zo gaat elk detail verloren, wat leidt tot foute classificaties in de verschillende rapporteringen (vooral in de ESER-uitvoeringsrekening).

Voor een volledig beeld van de werking van Toerisme Vlaanderen, moeten de activiteiten van de buitenlandse kantoren in de boekhouding van de instelling worden geïntegreerd. De maandelijkse verantwoording verstrekt door de buitenlandse kantoren zou als basis kunnen dienen voor de gegevensinvoer in de algemene (en analytische) boekhouding.

12.2.3. Vordering op de Vlaamse Gemeenschap

Toerisme Vlaanderen geeft in de balans ten onrechte een vordering op de Vlaamse Gemeenschap weer van 107.745.000 BEF, zijnde de som van de saldi van de investeringsdotaties 1997 (55.095.000 BEF) en 1998 (52.650.000 BEF). Met de al voor ongeveer 335 miljoen BEF ontvangen *voorschotten* realiseerde zij tot 31 december 1998 nog geen investeringsprojecten (eigen of betoelaging). Toerisme Vlaanderen kreeg aldus aanzienlijk meer investeringsdotaties van de Vlaamse Gemeenschap dan de instelling zelf investeerde of betoelaagde. Zolang de instelling over een dergelijke reserve beschikt, mag zij dan ook geen bijkomende vorderingen op de Vlaamse Gemeenschap uitdrukken.

De vordering in de boekhouding is *niet* de principiële vordering op de Vlaamse Gemeenschap van 474,4 miljoen BEF. De principiële vordering is het verschil tussen de reële investeringsprojecten van Toerisme Vlaanderen, te financieren door de Vlaamse Gemeenschap, verminderd met de al betaalde investeringsdotatie van de Vlaamse Gemeenschap. Met andere woorden: de Vlaamse Gemeenschap heeft zich door het toekennen van een vastleggingsmachtiging toe geëngageerd alle investeringsprojecten die de instelling binnen deze machtiging heeft aangegaan, ooit te financieren. Aangezien de vastleggingen extracomptabel moeten worden bijgehouden, kan Toerisme Vlaanderen ook deze vordering niet in de balans opnemen.

12.2.4. Zichtrekeningen bij het CFO

Het Rekenhof heeft gepoogd de saldi van de financiële rekeningen *infrastructuur* (491,1 miljoen BEF) en *directe investeringen* (-125,2 miljoen BEF) in overeenstemming te brengen met de lijst van de effectief gerealiseerde investeringen (directe investeringen en betoelaging van investeringen). Het theoretisch saldo op deze financiële rekeningen is het verschil tussen de investeringsdotatie die de Gemeenschap de instelling betaalde, en de projecten die de instelling realiseerde. Dit bedrag moet worden gecorrigeerd voor investeringen die met andere middelen dan de investeringsdotatie van de Vlaamse Gemeenschap zijn gefinancierd. Bij vergelijking van het theoretisch saldo (335,5 miljoen BEF) met het saldo van de financiële rekeningen op 31 december 1998, blijkt een verschil van 30,4 miljoen BEF. Dit verschil moet Toerisme Vlaanderen nog verklaren.

12.2.5. Openstaande vastleggingen op 31 december 1998

De VOI's moeten de vastleggingen vanaf boekjaar 1998 niet meer binnen de boekhouding bijhouden. Het boekhoudbesluit dicteert namelijk een extracomptabele opvolging.

De instelling gaf in de toelichting bij de bedrijfseconomische jaarrekening het bedrag van de lopende dossiers. Op 31 december bedroeg het totaal van de openstaande vastleggingen 830,8 miljoen BEF (eigen investeringen 326,2 miljoen BEF en betoelagingsprojecten 504,6 miljoen BEF). Na afstemming van dit

totaal met de detaillijsten van de dienst Investerings, bleek een verschil van 1,7 miljoen BEF, dat rechtzetting in het boekjaar 1999 vergt.

Bij de uitvoeringsrekening van de begroting heeft de instelling geen toelichting verstrekt over de vastleggingen, in strijd met de artikelen 47 en 54 van het boekhoudbesluit.

12.2.6. Te annuleren vastleggingen

Vanaf het boekjaar 1998 worden de vastleggingen extracomptabel bijgehouden en moeten zij uit de balans worden weggeboekt. Toerisme Vlaanderen moet ook de 99,0 miljoen BEF *te annuleren investeringsprojecten*, beschreven in het rapport tot rechtzetting van de boekhouding van Toerisme Vlaanderen, overboeken van de kapitaalsubsidies naar het overgedragen resultaat (ongeacht of het de projecten al dan niet zal realiseren). De effectieve vrijgave van de projecten is afhankelijk van een beslissing van de raad van bestuur. Opdat de raad van bestuur voldoende geïnformeerd kan beslissen over deze vrijgave, dient de instelling regelmatig een stand van zaken van de langlopende dossiers voor te leggen.

Het is bovendien noodzakelijk dat Toerisme Vlaanderen zijn administratie van de vastleggingen aan de realiteit aanpast. Zo moet Toerisme Vlaanderen de vastleggingen voor de investeringsprojecten Biezenbos (24,7 miljoen BEF) en Zon en Zee (36,0 miljoen BEF) annuleren. Ook de realisatie van Beautiful Belgium (34,5 miljoen BEF) is onzeker.

12.2.7. Inventaris van de vaste activa

In 1998 heeft Toerisme Vlaanderen een nieuw boekhoudpakket geïmplementeerd. Dit houdt onder meer een transfer in van alle gegevens van de vroegere software naar het nieuwe pakket. Deze gegevensoverdracht is niet in detail gebeurd, maar enkel de globale saldi zijn in het nieuwe systeem ingevoerd. Vanaf het boekjaar 1998 zal Toerisme Vlaanderen weer alle detailgegevens bijhouden, maar elk detail van vroegere gegevens ontbreekt. Als de instelling materiële vaste activa vervreemdt of buiten gebruik stelt, zal zij steeds moeten teruggrijpen naar de informatie in de toelichting bij vroegere jaarrekeningen. Het nieuwe boekhoudpakket biedt de instelling wel de mogelijkheid de inventaris van de vaste activa volledig bij te houden. Het Rekenhof dringt erop aan dat deze functionaliteit van het pakket optimaal wordt gebruikt.

12.2.8. Overdracht van trekkershutten

Toerisme Vlaanderen heeft in het boekjaar een aantal trekkershutten verkocht. Zij heeft deze activa echter niet uitgeboekt. Daardoor komen op het actief van de balans investeringen voor die in realiteit geen eigendom meer zijn van de instelling. De overdracht van trekkershutten is geen gewone verkooptransactie: de uitbater van een recreatiebedrijf dat een trekkershut aankoopt, verwerft slechts de medeïgendom van de hut. Pas na tien jaar wordt de trekkershut volledig eigendom van de uitbater van het recreatiedomein. Het Rekenhof heeft een boekhoudschema voorgesteld om dergelijke verkooptransacties te verwerken. De boekhoudkundige opvolging vereist een gedetailleerde inventaris van de trekkershutten (locatie, volledige eigendom of medeïgendom, datum overeenkomst, aanschaffingswaarde, ...).

12.2.9. Toerekening van kosten en uitgaven

De instelling heeft bij de afsluiting van boekjaar 1998 weinig aandacht besteed aan het correct toerekenen van de kosten aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. De voornaamste bekommernis bij de toerekening van kosten en uitgaven was het maximaal aanwenden van de begrotingskredieten. Dit vertekende het bedrijfseconomische en het budgettaire resultaat.

12.2.10. Relatie met OPT

Toerisme Vlaanderen werkt frequent samen met het Office de Promotion du Tourisme (OPT), zijn Waalse tegenhanger. Bepaalde projecten realiseren zij gezamenlijk. Zij verdelen de kostprijs van deze projecten volgens een vaste verdeelsleutel. Vaak factureert de leverancier de integrale kostprijs aan Toerisme Vlaanderen. De boekhouding schrijft de factuur dan in voor het aandeel van de instelling en stuurt een kopie van de factuur naar het OPT met de vraag het eigen aandeel rechtstreeks aan de leverancier te betalen. Zelf betaalt Toerisme Vlaanderen enkel het eigen aandeel. Als het OPT niet betaalt, zal de leverancier Toerisme Vlaanderen in gebreke stellen, gelet op het ontbreken van een juridische band met het OPT. Het boekhoudbesluit laat dan ook een dergelijke werkwijze niet toe. De instelling compenseert de schuld ten opzichte van de leverancier met een vordering op het OPT. De factuur van de leverancier moet volledig worden geboekt. Daartegenover moet een vordering op het OPT staan. Deze vordering moet aan Toerisme Vlaanderen worden betaald en niet rechtstreeks aan de leverancier.

12.2.11. Hotels, restaurants, kredietkaarten, ...

De omschrijvingen op de afrekeningen van kredietkaarten, facturen van hotels, restaurantnota's, enz. zijn meestal erg beknopt. De boekhouding van de instelling kan de kosten op grond van deze verantwoordingsstukken onmogelijk analytisch correct toewijzen. Deze informatie wijst evenmin uit of de verantwoordingsstukken privé-kosten of zakelijke kosten betreffen. Het is noodzakelijk dat alle diensten voldoende bijkomende informatie aan de boekhouding doorgeven om deze kosten analytisch correct te kunnen toewijzen. De instelling dient daarvoor de nodige instructies en procedures uit te werken.

12.2.12. Personeelskosten

12.2.12.1. Loonadministratie

Toerisme Vlaanderen moet zelf ook dubbels van de kwartaalaangiften inzake RSZ, aangiften inzake bedrijfsvoorheffing en individuele fiscale fiches bijhouden. Daar Toerisme Vlaanderen de uitwerking van een analytische boekhouding aanving, is het aangewezen dat zij afspraken maakt met de CDVU voor een correcte analytische toewijzing van de personeelskosten. Voorts zijn de gegevens die de personeelsdienst de boekhouding bezorgt, onvoldoende om deze dienst toe te laten controle uit te voeren of zelfs maar de loonkosten op een correcte manier te boeken en weer te geven in de jaarrekening en in de uitvoeringsrekening van de begroting.

12.2.12.2. Classificatie van de overige personeelskosten

De boekhouding omschrijft een aantal personeelskosten (aandeel van de werkgever in het spoorabonnement, verblijfsvergoedingen, andere kosten ten laste van de werkgever) in onvoldoende detail. Bovendien zijn de omschrijvingen vaak inconsequent en komen uiteenlopende kosten op eenzelfde rekening terecht.

13. Export Vlaanderen

13.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van Export Vlaanderen op 6 juli 1999 gecontroleerd verklaard.

13.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	62.235	61.840	-395
08 Interne verrichtingen	62.235	61.840	-395
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	69.915	61.001	-8.914
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	69.915	61.001	-8.914
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	0	2.450	2.450
26 Rente van overheidsvorderingen	0	2.450	2.450
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	800	2.445	1.645
36 Indirecte belastingen en heffingen	500	2.141	1.641
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	300	304	4
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	837.600	836.192	-1.408
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	835.600	835.600	0
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	2.000	592	-1.408
7 Desinvesteringen	200	6	-194
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	200	6	-194
8 Kredietaflossingen en liquidatie van deelnemingen	16.300	16.189	-111
86 Kredietaflossingen door en liquidatie van deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	5.500	5.930	430
87 Kredietaflossingen door privaatrechterlijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en door gezinnen	4.800	4.259	-541
89 Kredietaflossingen binnen de sector overheid	6.000	6.000	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	987.050	980.123	-6.927

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	12.400	8.108	-4.292
03 Interne verrichtingen	12.400	8.108	-4.292
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	895.150	786.788	-108.362
11 Lonen en sociale lasten	548.450	487.968	-60.482
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	346.700	298.820	-47.880
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	500	156	-344
21 Rente overheidsschuld	500	156	-344
7 Investerings	64.050	44.684	-19.366
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	64.050	44.684	-19.366
8 Kredietverleningen en deelnemingen	14.950	16.567	1.617
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	5.150	6.674	1.524
83 Kredietverleningen aan gezinnen	3.800	3.893	93
85 Kredietverleningen binnen de sector overheid	6.000	6.000	0
TOTAAL UITGAVEN	987.050	856.303	-130.747

13.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	21.117	0	Kapitaal	42.512	42.512
Materiële vaste activa	55.585	42.512	Overgedragen nettoresultaat	249.219	166.845
Financiële vaste activa	2.434	2.735	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	15.116	0
Vorderingen op meer dan 1 jaar	1.670	440	Schulden op > 1 jaar	400	0
Vorderingen op max. 1 jaar	4.004	8.129	Schulden op < 1 jaar	75.376	51.647
Liquide middelen	303.622	212.302	Overlopende rekeningen	6.297	5.114
Overlopende rekeningen	488	0			
Totaal	388.920	266.118	Totaal	388.920	266.118

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	806.901	744.268	Operationele opbrengsten	887.496	779.084
Financiële kosten	904	2.111	Financiële opbrengsten	1.296	4.383
Uitzonderlijke kosten	1.245	0	Uitzonderlijke opbrengsten	2.632	0
Winst van het jaar	82.374	37.088			
Totaal	891.424	783.467	Totaal	891.424	783.467

13.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.712.184

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting op 6 juli 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld:

- de uitvoeringsrekening van de begroting ging niet vergezeld van een toelichting;
- in strijd met artikel 53 van het nieuwe boekhoudbesluit, rekende de instelling de lonen van december 1998 aan in het jaar 1998, niettegenstaande ze slechts aan het personeel werden uitbetaald in januari van het volgende jaar;
- Export Vlaanderen bracht het saldo 1998 niet expliciet in het begrotingsluik van de rapportering naar voren, zoals opgelegd door artikel 55 van het boekhoudbesluit;
- een geschikte onderbouw voor een degelijke, volledige en tijdige inventarisatie is niet aanwezig.

14. Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB)

14.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) op 10 augustus 1999 gecontroleerd verklaard.

14.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	659.458	876.826	217.368
08 Interne verrichtingen	659.458	876.826	217.368
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	5.239.595	5.163.977	-75.618
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	5.239.595	5.163.977	-75.618
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	930.000	939.810	9.810
39 Inkomensoverdrachten van het buitenland	930.000	939.810	9.810
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	16.573.400	18.247.842	1.674.442
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	16.573.400	16.403.800	-169.600
47 Inkomensoverdrachten van de sociale verzekeringsinstellingen	0	255.495	255.495
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	0	1.588.547	1.588.547
TOTAAL ONTVANGSTEN	23.402.453	25.228.455	1.826.002
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	571.000	3.670.818	3.099.818
03 Interne verrichtingen	571.000	3.670.818	3.099.818
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	13.344.908	13.406.246	61.338
11 Lonen en sociale lasten	11.083.623	10.760.695	-322.928
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	2.261.285	2.645.551	384.266
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	4.732.100	3.718.039	-1.014.061
31 Exploitatiesubsidies	66.000	61.461	-4.539
33 Inkomensoverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	4.437.000	3.438.830	-998.170
34 Inkomensoverdrachten aan gezinnen	229.100	217.748	-11.352
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	4.166.000	3.932.900	-233.100
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	824.000	718.666	-105.334
42 Inkomensoverdrachten aan de sociale verzekeringsinstellingen	3.342.000	3.214.234	-127.766
7 Investerings	588.445	500.452	-87.993
71 Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland	30.000	0	-30.000
72 Nieuwbouw van gebouwen	170.000	243.469	73.469
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	388.445	256.983	-131.462
TOTAAL UITGAVEN	23.402.453	25.228.455	1.826.002

14.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Materiële vaste activa	4.848.995	4.526.855	Herwaarde-rings-meerwaarden	989.562	0
Vorderingen op meer dan 1 jaar	1.280	862	Overgedragen nettoresultaat	677.324	-107.580
Vorderingen op max. 1 jaar	1.731.010	1.106.077	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	3.822.661	4.500.242
Geldbeleggin-gen	200.003	350.820	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	56.653	43.764
Liquide mid-delen	1.337.948	153.222	Schulden op < 1 jaar	2.679.326	2.253.815
Overlopende rekeningen	109.697	564.717	Overlopende rekeningen	3.407	12.312
Totaal	8.228.933	6.702.553	Totaal	8.228.933	6.702.553

(in duizenden BEF)

Resultatenrekening					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	23.582.414	21.595.112	Operationele opbrengsten	24.070.985	22.115.658
Financiële kosten	787	1.264	Financiële opbrengsten	74.869	29.058
Uitzonderlijke kosten	3.355	15.035	Uitzonderlijke opbrengsten	225.606	12.437
Winst van het jaar	784.904	545.742			
Totaal	24.371.460	22.157.153	Totaal	24.371.460	22.157.153

14.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.446.921

Het Rekenhof heeft zijn opmerkingen op 11 augustus 1999 aan de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Werkgelegenheid medegedeeld.

14.2.1. Begroting

Het beheerscomité van de VDAB heeft het begrotingsontwerp 1998 laattijdig goedgekeurd, met name op 4 juni 1997. Het publiceerde de overeenkomstige ESER-begroting op 27 oktober 1997. Op 4 december 1997 werd in een addendum bij de initiële begroting van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap nog een functionele begroting gepubliceerd. De daarin vervatte kredieten stemmen echter niet overeen met de ESER-begroting, maar met de aangepaste begroting die het comité op 5 november 1997 goedkeurde. De VDAB zou in de toekomst meer duidelijkheid moeten scheppen over de uiteindelijk goedgekeurde initiële en definitieve begrotingen, zowel intern (talrijke begrotingsaanpassingen) als extern (gepubliceerde begrotingen). Het zou daarbij moeten waken over de congruentie tussen de door het beheerscomité goedgekeurde begrotingen en de gepubliceerde begrotingen.

De VDAB heeft een aantal begrotingsrubrieken overschreden, in strijd met artikel 5 van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut. De instelling heeft daarenboven geen toelichting bij de uitvoering van de begroting met een verklaring van de voornaamste budgetafwijkingen gevoegd, zoals bedoeld in artikel 47 van het boekhoudbesluit.

14.2.2. Boekhouding en rekeningen

De VDAB heeft haar jaarrekening, met uitzondering van de ESER-uitvoeringsrekening, opgesteld in Belgische franken in plaats van in duizenden Belgische franken, zoals vereist door het boekhoudbesluit.

De rekeningen werden slechts op 25 juni 1999 officieel voorgelegd aan het Rekenhof. Dit is buiten de termijn opgelegd door artikel 6 van de wet van 16 maart 1954.

De instelling heeft kosten en opbrengsten niet altijd aan de juiste periode toegewezen. Dit was het geval voor:

- de inkomende facturen van de dienst Informatiemanagement: de VDAB legde het volledige bedrag van bepaalde facturen ten laste van 1998 terwijl de kosten gedeeltelijk betrekking hadden op 1999;
- de uitgaande facturen van betalende beroepsopleiding: de VDAB rekende verscheidene facturen in januari 1999 als opbrengst aan, die betrekking hadden op prestaties uit de periode oktober tot december 1998.

Het Rekenhof merkte het probleem van laattijdige facturatie, dat oninvorderbaarverklaringen veroorzaakt, al in de rekeningen 1997 op. De beloofde ministeriële acties hebben hun doel blijkbaar nog niet volledig bereikt.

De VDAB heeft de CFO-intresten 1997 pas in oktober 1998 ontvangen en als financiële opbrengst geboekt (62,8 miljoen BEF). Deze intresten werden echter in mindering gebracht van de dotatie. Een dergelijke handelwijze onttrekt de instelling elk initiatief tot een goed financieel beheer, nochtans een van de doelstellingen van de CFO-regeling. ABAFIM heeft evenmin het bedrag van de intresten 1998 tijdig aan de VDAB gemeld. De intresten zijn dus evenmin opgenomen in de VDAB-boekhouding 1998.

Alhoewel de VDAB voor de waardering van software en aankoopkosten een aantal afwijkende waarderingsregels toepast, kan de dienst daarvoor geen goedkeuring voorleggen, wat in strijd is met artikel 23 van het boekhoudbesluit.

In 1998 boekte de VDAB de waarde van het *Fonds van het vastliggend* (netto tegenwaarde van de materiële vaste activa) over naar de rubrieken 15, *dotaties, subsidies, toelagen en soortgelijke* (3.822.661.550 BEF) en 121, *herwaarderingsmeerwaarden op materiële vaste activa* (989.561.563 BEF). Het laatstgenoemde bedrag komt overeen met de herwaarderingsmeerwaarden die in 1994 werden geboekt. De al geboekte afschrijvingen op deze meerwaarden zijn evenwel nog vervat in rubriek 15. Rubriek 121 is dan ook overgewaardeerd voor eenzelfde som als waarmee rubriek 15 ondergewaardeerd is. Het is aangewezen de afschrijvingen op de herwaarderingsmeerwaarden over te hevelen van rubriek 15 naar rubriek 121.

Uit de afschrijvingstabellen van T-Interim blijkt dat het gebouw dat in september 1998 werd aangekocht voor een volledig jaar is afgeschreven, in plaats van pro rata temporis, zoals vereist door artikel 26 van het boekhoudbesluit.

De waarde van de gronden waarvan T-Interim eigenaar is, is geïncorporeerd in de gerapporteerde nettoboekwaarde van de gebouwen (23.584.224 BEF). De geboekte afschrijvingen bevatten ook afschrijvingen op gronden. Krachtens artikel 12 van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen, worden afschrijvingen echter enkel geboekt voor vaste activa met beperkte gebruiksduur; activa met onbeperkte gebruiksduur (zoals gronden) vergen de boeking van waardeverminderingen. Bijgevolg dringen de volgende correcties zich op:

- afsplitsing van de grondwaarde van de gebouwwaarde en onderbrenging ervan in een aparte grootboekrekening;
- terugname van de onterecht geboekte afschrijvingen op gronden.

De VDAB wendt een gedeelte van de dotatie aan voor de financiering van investeringen. Om de bedrijfseconomische aanrekening van deze kapitaalsubsidie volgens de bepalingen van het boekhoudbesluit te vergemakkelijken, heeft het Rekenhof gevraagd de dotatie op te splitsen in een werkingsdotatie en een investeringsdotatie, wat ook tegemoetkomt aan het principe van de begrotingspecialiteit.

Het budgettair overgedragen overschot van vorige boekjaren (208,1 miljoen BEF, ESER-code 08.2.1) stemt overeen met het gecumuleerd budgettair resultaat tot en met 1997. De erin opgenomen resultaten van T-Interim voor 1996 en 1997 zijn echter berekend op bedrijfseconomische basis.

Om de ESER-uitvoeringsrekening in te vullen en de bedrijfseconomische en budgettaire boekingen op elkaar te laten aansluiten, maakt de VDAB een con-

versietabel waarin hij bedrijfseconomische rekeningen hergroepeert in functie van de budgettaire ESER-codes. De tabel bevat echter een aantal fouten en inconsequenties (verkeerde rubricering, afwijkende bedragen, kosten die onterecht niet als budgettaire uitgaven worden opgenomen, fouten in de budgettaire periodetoewijzing).

14.2.3. Controleverslag van de bedrijfsrevisor

De bedrijfsrevisor heeft de rekeningen goedgekeurd onder voorbehoud van de juistheid van de inventaris en van de toerekening van kosten en opbrengsten aan het juiste boekjaar. Bovendien verstrekte hij een aantal bijkomende verklaringen en inlichtingen, die zijn verklaring over de rekeningen evenwel niet wijzigden.

15. Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen (VIZO)

15.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen op 24 augustus 1999 gecontroleerd verklaard.

15.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	7.801	7.801	0
08 Interne verrichtingen	7.801	7.801	0
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	144.197	58.851	-85.346
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	144.197	58.851	-85.346
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	1.865.300	1.865.394	94
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	1.865.300	1.865.394	94
7 Desinvesteringen	2.900	2.922	22
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	2.900	2.922	22
TOTAAL ONTVANGSTEN	2.020.198	1.934.968	-85.230
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	417.758	387.666	-30.092
11 Lonen en sociale lasten	257.591	217.787	-39.804
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	160.167	169.878	9.712
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	81.134	88.482	7.347
34 Inkomensoverdrachten aan gezinnen	81.134	88.481	7.347
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	1.484.322	1.423.448	-60.873
43 Inkomensoverdrachten aan de regionale en lokale overheden	1.484.322	1.423.448	-60.873
7 Investeringsgoederen	36.984	13.891	-23.093
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	36.984	13.891	-23.093
TOTAAL UITGAVEN	2.020.198	1.913.487	-106.711

*15.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998**(in duizenden BEF)*

BALANS					
Immateriële vaste activa	2.415	0	Kapitaal	15.229	15.229
Materiële vaste activa	32.076	23.586	Overgedragen nettoresultaat	22.832	8.457
Vorderingen op max. 1 jaar	2.820	218.419	Schulden op < 1 jaar	219.109	227.951
Liquide middelen	217.221	75			
Overlopende rekeningen	2.638	9.558			
Totaal	257.170	251.638	Totaal	257.170	251.638

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	1.913.713	1.911.137	Operationele opbrengsten	1.925.386	1.885.475
Financiële kosten	220		Financiële opbrengsten		2.903
Uitzonderlijke kosten	0	32	Uitzonderlijke opbrengsten	2.922	676
Winst van het jaar	14.375		Verlies van het jaar		22.115
Totaal	1.928.308	1.911.169	Totaal	1.928.308	1.911.169

*15.2. Resultaten van de rekeningencontrole**1.583.762*

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting op 24 augustus 1999 medegedeeld dat het VIZO, in strijd met artikel 55 van het boekhoudbesluit, het begrotingsoverschot van 21.480.986 BEF niet in de uitvoeringsrekening van de begroting heeft weergegeven. Een begrotingsoverschot dient immers expliciet naar voren te worden gebracht en als uitgave te worden geboekt op de ESER-code 03.2 van de uitvoeringsrekening van de begroting.

Ook stelde het VIZO geen toelichting bij de uitvoeringsrekening van de begroting op met een verklaring van de voornaamste budgetafwijkingen, zoals bepaald door artikel 47 van het boekhoudbesluit.

Niettegenstaande de cijfers van de voorgelegde jaarrekening 1998 volledig overeenstemmen met de boekhouding van het VIZO en de draagdiskette met de jaarrekening 1998 beveiligd is, laat het boekhoudprogramma toe een afgesloten boekhoudperiode op relatief eenvoudige wijze te heropenen. Het Rekenhof heeft het VIZO dan ook geadviseerd zijn software zo aan te passen dat de jaarafslui-

ting onomkeerbaar is. Het zou ook een schriftelijke procedure moeten vastleggen voor het afsluiten van vooraf bepaalde boekhoudperiodes, die er onder strikte beperkingen in voorziet volgens bepaalde modaliteiten en controles een afgesloten boekhoudperiode toch te kunnen heropenen.

16. Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

16.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) op 16 juli 1999 gecontroleerd verklaard.

16.1.1. ESER-uitvoeringsrekeningen 1998

16.1.1.1. Ontvangsten en uitgaven van de algemene diensten

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	21.100	35.759	14.659
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	500	1.312	812
18 Opbrengst uit werkzaamheden inzake grondwerken, water- en wegenbouwkundige werken en andere voortgebrachte investeringsgoederen	20.600	34.447	13.847
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	0	14.400	14.400
26 Rente van overheidsvorderingen	0	14.400	14.400
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	0	500	500
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	0	500	500
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	783.900	786.169	2.269
47 Inkomensoverdrachten van de sociale verzekeringsinstellingen	0	2.269	2.269
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	783.900	783.900	0
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	23.900	23.709	-191
69 Kapitaaloverdrachten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen en Gewesten)	23.900	23.709	-191
7 Desinvesteringen	0	31	31
76 Verkoop van grond en gebouwen in het binnenland	0	31	31
TOTAAL ONTVANGSTEN	828.900	860.568	31.668
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	72.658	72.658
03 Interne verrichtingen	0	72.658	72.658
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	799.900	742.699	-57.201
11 Lonen en sociale lasten	625.500	612.905	-12.595
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	174.400	129.794	-44.606
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	3.100	3.101	1
21 Rente overheidsschuld	3.100	3.101	1
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	2.000	0	-2.000
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	2.000	0	-2.000

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
6 Kapitaaloverdrachten aan de sector overheid	200	18.622	18.422
65 Kapitaaloverdrachten aan andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	200	18.622	18.422
7 Investerings	23.700	23.488	-212
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	23.700	23.488	-212
TOTAAL UITGAVEN	828.900	860.568	31.668

16.1.1.2. Ontvangsten en uitgaven van de Mestbank

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	0	5.200	5.200
26 Rente van overheidsvorderingen	0	5.200	5.200
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	365.300	367.397	2.097
47 Inkomensoverdrachten van de sociale verzekeringsinstellingen	0	2.097	2.097
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	365.300	365.300	0
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	28.700	28.700	0
69 Kapitaaloverdrachten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen en Gewesten)	28.700	28.700	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	394.000	401.297	7.297
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	37.470	37.470
03 Interne verrichtingen	0	37.470	37.470
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	365.300	335.126	-30.174
11 Lonen en sociale lasten	246.100	227.297	-18.803
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	119.200	107.829	-11.371
7 Investerings	28.700	28.701	1
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	28.700	28.701	1
TOTAAL UITGAVEN	394.000	401.297	7.297

16.1.1.3. *Ontvangsten en uitgaven van OC-GIS (ondersteunend centrum - Geografisch Informatiesysteem)*

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	8.000	27.219	19.219
18 Opbrengst uit werkzaamheden inzake grondwerken, water- en wegebouwkundige werken en andere voortgebrachte investeringsgoederen	8.000	27.219	19.219
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	0	1	1
26 Rente van overheidsvorderingen	0	1	1
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	33.400	33.400	0
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	33.400	33.400	0
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	10.400	10.400	0
69 Kapitaaloverdrachten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen en Gewesten)	10.400	10.400	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	51.800	71.020	19.220
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	11.009	11.009
03 Interne verrichtingen	0	11.009	11.009
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	41.400	49.477	8.077
11 Lonen en sociale lasten	28.900	32.103	3.203
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	12.500	17.374	4.874
7 Investerings	10.400	10.534	134
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	10.400	10.534	134
TOTAAL UITGAVEN	51.800	71.020	19.220

De bovenvermelde cijfers betreffen drie van de elf uitvoeringsrekeningen, die deel uitmaken van de jaarrekening van de VLM (zie verder). Deze drie samengevatte uitvoeringsrekeningen bevatten evenwel de belangrijkste transacties en sommen van de VLM.

Het grootste deel van de ontvangsten bestaat uit werkingsdotaties voor de VLM vanuit de Vlaamse begroting. De VLM registreert ze dan ook onder de ontvangsten van de algemene diensten. Tevens bestaat een groot gedeelte van de ontvangsten uit de dotaties voor de werking van de Mestbank lastens de begroting van het Minafonds. Deze werkingsdotaties worden onder de ontvangsten van de Mestbank geregistreerd.

Het voornaamste deel van de uitgaven betreft lonen, sociale lasten en (in iets mindere mate) de aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten, aangerekend in hoofdgroep 1.

16.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	1.284	0	Kapitaal	1.450	1.450
Materiële vaste activa	486.484	516.486	Herwaarde-ringsmeer-waarden	519.688	519.688
Financiële vaste activa	526	591	Reserves	272.127	261.338
Vorderingen op meer dan 1 jaar	554.345	607.627	Kapitaalsubsidies	110.466	91.732
Voorraden en bestellingen in uitvoering	664.284	573.460	Voorzieningen risico's/kosten	347.188	471.684
Vorderingen op max. 1 jaar	352.362	600.836	Schulden op meer dan 1 jaar	1.049.693	1.101.566
Liquide middelen	782.679	460.259	Schulden op max. 1 jaar	521.263	310.378
Overlopende rekeningen	24.757	35.762	Overlopende rekeningen	44.846	37.185
Totaal	2.866.721	2.795.021	Totaal	2.866.721	2.795.021

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	1.325.351	1.774.905	Operationele opbrengsten	1.312.766	1.745.575
Financiële kosten	3.231	4.578	Financiële opbrengsten	22.561	37.832
Uitzonderlijke kosten	35	103	Uitzonderlijke opbrengsten	4.080	5.005
Belasting op het resultaat	0	-982			
Winst van het boekjaar	10.790	9.808			
Totaal	1.339.407	1.788.412	Totaal	1.339.407	1.788.412

16.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.684.649

Het Rekenhof heeft zijn onderzoeksverslag op 16 juli 1999 aan de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Leefmilieu overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

16.2.1. De permanente inventaris van de materiële vaste activa

Naar aanleiding van de rekeningencontrole over het boekjaar 1997 had het Rekenhof de VLM gevraagd zo spoedig mogelijk te starten met de uitbouw van een goed permanent inventarissysteem.

Voor de gebouwen en de terreinen, diende de VLM in dat verband na te gaan of de oorspronkelijk geboekte meerwaarde (519.688.430 BEF) voor het nog niet afgeschreven gedeelte, zijnde 255.247.731 BEF op 31 december 1997 en 230.530.349 BEF op 31 december 1998, nog wel aanwezig was. Als dit niet (volledig) meer het geval was, diende de instelling het niet afgeschreven gedeelte van deze meerwaarde af te boeken.

Op het einde van 1998 heeft de VLM twee schattingsverslagen van aankoopcomités gekregen over de terreinen en gebouwen te Herentals en Brugge. Daaruit bleek de geschatte waarde (marktwaarde) hoger te liggen dan de nettoboekwaarde op 31 december 1998 (inclusief de herwaarderingsmeerwaarde). De VLM kan bijgevolg de herwaarderingsmeerwaarde ten belope van het nog niet afgeschreven gedeelte voor deze twee onroerende goederen op de balans behouden.

Een definitief oordeel over de juistheid van de in het verleden geschatte herwaarderingsmeerwaarden, is pas mogelijk als ook de schattingsverslagen over de onroerende goederen te Diest, Gent en Brussel voorhanden zijn. De VLM moet deze verslagen dan ook zo snel mogelijk overleggen. Zij kunnen het best een afzonderlijke waardering bevatten van de terreinen (niet af te schrijven materieel vast actief) en de gebouwen (af te schrijven materieel vast actief). De raming is trouwens op dit moment zeker belangrijk, daar de VLM in het kader van de bestaande huisvestingsproblematiek mogelijk in de nabije toekomst verhuist naar andere lokaties, waarbij de eventuele aankoop van nieuwe onroerende goederen gedeeltelijk moet worden gefinancierd met de opbrengst uit de verkoop van de huidige onroerende goederen.

Wat de overige materiële vaste activa betreft, wil de VLM met de uitbouw van de permanente inventaris starten in de tweede helft van 1999. Het Rekenhof zal deze zeer belangrijke problematiek evalueren naar aanleiding van de controle van de rekeningen van de VLM over de volgende boekjaren.

16.2.2. De voorziening voor grote onderhouds- en herstellingswerken

De waarderingsregels voor de post *voorzieningen voor grote onderhouds- en herstellingswerken* dienen duidelijker te worden omschreven. Om te komen tot een voldoende staving van de erop geboekte bedragen, is het aangewezen daarbij de volgende elementen uit te werken:

- een lijst van alle grote onderhouds- en herstellingswerken, vergezeld van een kostenraming die is gebaseerd op historische gegevens of gevraagde prijsoffertes;
- het tijdstip waarop de eerstvolgende onderhouds- en herstellingswerken (per individueel werk) zullen worden uitgevoerd;
- de geschatte frequentie van de individuele onderhouds- en herstellingswerken.

In dit verband heeft het Rekenhof in 1998 vastgesteld dat de voorziening per 31 december 1997 met 71 miljoen BEF was overgewaardeerd omdat de voorzieningen ten belope van dit bedrag werden teruggenomen, daar de werken waarop ze betrekking hadden in de praktijk technisch onhaalbaar bleken. Bovendien was het niet duidelijk in welke mate de VLM een bedrag van 50 miljoen BEF voor *technische installaties* kan staven aan de hand van bestelbonnen, prijsoffertes, enz.

16.2.3. Uitvoeringsrekening van de begroting volgens het nieuwe boekhoudbesluit

De jaarrekening van de VLM bestaat uit, onder meer, elf uitvoeringsrekeningen. Deze rekeningen vloeien enerzijds voort uit de verschillende taken die de pararegionale uitvoert in het kader van haar statutaire opdracht en anderzijds uit de ministeriële bevoegdheidsverdeling en de verschillende financieringswijzen van deze taken. Om deze redenen heeft de financiële afdeling van de VLM elf boekhoudkundige entiteiten opgericht, die begrotingsmatig een aparte opvolging krijgen. De jaarrekening licht deze situatie echter niet toe. Het Rekenhof heeft dan ook aanbevolen een summiere omschrijving van de entiteiten (dus ook uitvoeringsrekeningen) te geven in de toelichting van de jaarrekening, opdat een duidelijker beeld ontstaat van de activiteiten en registraties van elke entiteit. Deze aanbeveling strekt er niet toe het systeem in vraag te stellen, maar de jaarrekening te verduidelijken.

16.2.4. Registratie van de dotaties en subsidies

Sommige van de volgende opmerkingen vloeien voort uit onduidelijke bepalingen in het boekhoudbesluit. Het Rekenhof verwijst in dit verband naar de resolutie van het Vlaams Parlement van 5 mei 1999, die de uitbouw van een administratieve dienst binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap heeft aanbevolen voor de coördinatie en ondersteuning van de VOI's.

16.2.4.1. Bedrijfseconomische registratie van de dotaties en subsidies

De VLM registreerde 13,5 miljoen BEF werkingsdotatie voor de entiteit natuurinrichting als opbrengst in de resultatenrekening, hoewel zij de dotatie niet ontving in 1998. Zij boekte daarvan 11,5 miljoen BEF tegen als een van het *Minafonds te ontvangen werkingstoelage natuurinrichting*. De overige 2 miljoen BEF werd tegengeboekt op rekening 644400, *financiering natuurinrichting*, van de resultatenrekening. Die rekening is gekoppeld aan ESER-code 12.114 (entiteit VLM). Daaruit volgt dat de entiteit VLM in feite 2 miljoen BEF kosten van de entiteit natuurinrichting draagt. Het is aangewezen maatregelen te treffen om deze handelswijze in de toekomst te vermijden.

Hoewel de Vlaamse Minister van Leefmilieu het Minafonds in 1999 opdracht gaf 1 miljard BEF op een reservefondstrekening te reserveren voor de betaling van de economische vergoedingen 1997 en 1998 in het kader van het Mestactieplan, zodra de Europese Commissie daarvoor toestemming zou geven, vermeldt de toelichting dit belangrijke feit na het jaareinde niet. Het Rekenhof heeft nu al de vraag gesteld hoe de VLM deze som, die zij in de eerste helft van 1999 effectief ontving, dient te boeken: moet zij het bedrag volledig als operationele opbrengst in haar semesteriële staat opnemen, waarbij deze opbrengst dan ook mogelijk de belastbare basis met 1 miljard BEF verhoogt ?

Op het einde van 1998 debiteerde de VLM bijna 104 miljoen BEF van de opbrengstenzijde van de resultatenrekening (registratie van minderopbrengsten). Vol. 28 van de jaarrekening licht deze transactie summier toe volgens de wet van 17 juli 1975: het gaat om een overdracht naar het volgende boekjaar (geboekt voor winstverdeling) met als tegenpost een schuld ten opzichte van het Vlaams Gewest op de passivazijde van de balans. Zonder deze boeking, zou de VLM een winst in de resultatenrekening gerapporteerd hebben van 111 miljoen BEF. De boeking, die niet werd gestaafd met een verantwoordingsstuk, werd om de volgende redenen verricht:

- zonder deze boeking zou de VLM zijn belast op deze 111 miljoen BEF (in plaats van op het huidige te bestemmen resultaat van het boekjaar);
- de Vlaamse overheid zou (te) gunstige resultaten wel eens als reden kunnen zien voor een dotatieverlaging.

De VLM baseerde deze boekingen evenmin op een gedagtekend (extern) verantwoordingsstuk, zoals artikel 8 van het nieuwe boekhoudbesluit het nochtans vereist. Het Rekenhof vroeg daarom voor de toekomst een duidelijker regeling voor dergelijke *overdrachten* (voor winstverdeling), opdat zij juridisch correct kunnen worden geregistreerd en opdat de instelling alle vorderingen en schulden van de VLM tegenover het Gewest duidelijk zou kunnen toelichten in de jaarrekening.

Op het jaareinde heeft de VLM van het Vlaams Gewest 20 miljoen BEF ontvangen, die zij niet heeft geregistreerd als een opbrengst in de resultatenrekening, maar boekte op een passivarekening van de balans. Het was de financiële afdeling namelijk aanvankelijk niet duidelijk waarom zij dit bedrag kreeg (de storting geschiedde op een verkeerde bankrekening en zonder duidelijke mededeling.). Een duidelijke omschrijving van doorgestorte bedragen met vermelding van te gebruiken rekeningnummers en ESER-codes is dan ook in de toekomst aangewezen. Alleen zo is het duidelijk of de bedragen als opbrengsten (in de resultatenrekening), dan wel als over te dragen opbrengsten (op de passivazijde van de balans), dienen te worden geboekt.

16.2.4.2. Aanrekening in de uitvoeringsrekening van de dotaties en subsidies

De VLM heeft de bovengenoemde 20 miljoen BEF evenmin geregistreerd als kasontvangst in een van de elf uitvoeringsrekeningen, in strijd met het universaliteitsbeginsel van de begroting.

De instelling boekt subsidies voor indienstneming van personeelsleden om eerste-werkervaring op te doen, in de subrubriek *inkomensoverdrachten van de sociale overheid* (ESER-code 47). Het is de vraag of deze code de meest geschikte is om deze subsidies op aan te rekenen. Duidelijke richtlijnen, onder meer omtrent de te gebruiken ESER-code bij de toekenning van subsidies, zouden de transparantie van de begroting en de uniformiteit van de registraties in de uitvoeringsrekening van de begroting bij alle VOI's kunnen verhogen.

16.3. Bijzonder onderzoek: personeelsuitgaven

1 578 285

Het Rekenhof heeft eind 1998 de personeelsuitgaven van de VLM gecontroleerd. Deze controle kaderde in een algemeen onderzoek naar de toepassing van het nieuwe personeelsstatuut in de Vlaamse openbare instellingen die onderworpen zijn aan het algemene-principesbesluit⁽²³³⁾. Deze instellingen moeten de managementsopties inzake structuur, statuut en cultuur, de basiskenmerken van het personeelsstatuut en de algemene principes inzake geldelijk en administratief statuut overnemen.

De over te nemen managementsopties zijn:

- een nieuwe structuur moet de dienst aan de burger verbeteren;
- de structuur moet helder zijn, met een minimum aan hiërarchische niveaus;
- het personeelsstatuut moet de doelgerichtheid en doelmatigheid vergroten;
- in de nieuwe bedrijfscultuur gaat de aandacht vooral naar het personeelslid als mens in de organisatie, met centraal: communicatie.

De basiskenmerken van het Vlaams Personeelsstatuut⁽²³⁴⁾ zijn: responsabilisering van de ambtenaar; deregulering van teksten en procedures; naleving van algemene beginselen van behoorlijk bestuur en maximale aanwending van de personeelsbeheerstechnieken.

Het nieuwe statuut voorziet ook in een salarisschaalherziening. De meerkosten verbonden aan de invoering van de nieuwe salarisschalen, moeten evenwel budgettair worden gecompenseerd door een vermindering van het personeelseffectief, binnen een termijn van vijf jaar en zonder afwenteling op de gebruikers.

De controle van de personeelsuitgaven van de VLM bestond uit een onderzoek van het nieuwe personeelsstatuut en de toepassing ervan op individuele personeelsleden, de evolutie van het personeelsbestand, de controle van het budgettair compensatieplan, de tewerkstelling van contractuele personeelsleden, de werking van de personeelsdienst en de toekenning van vergoedingen, toelagen en andere voordelen.

---

²³³ Koninklijk besluit van 26 september 1994 tot bepaling van de algemene principes van het administratief en geldelijk statuut van het rijksambtenaren die van toepassing zijn op het personeel van de diensten van de Gemeenschaps- en Gewestregeringen en van de Colleges van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en van de Franse Gemeenschapscommissie, alsook van de publiekrechtelijke rechtspersonen die ervan afhangen.

²³⁴ Besluit van de Vlaamse regering van 24 november 1993 houdende organisatie van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de regeling van de rechtspositie van het personeel.

Het Rekenhof formuleerde opmerkingen over: het grote aantal vacante betrekkingen op de personeelsformatie, het grote aantal overuren dat wordt gepresteerd, de onrechtmatige contractuele tewerkstelling, de invoering van de functionele loopbaan en de onregelmatige toekenning van allerlei toelagen, vergoedingen en voordelen. Individuele opmerkingen betroffen de toekenning van een onwettig aanvullend overlevingspensioen, de onregelmatige bevordering tot bestuurssecretaris en de berekening van de geldelijke anciënniteit. Voor twee gevallen schreef het Rekenhof op 30 maart 1999 de Vlaamse Minister van Ambtenarenzaken aan, die antwoordde op 6 mei 1999.

Het antwoord van de Vlaamse Minister van Leefmilieu d.d. 23 juni 1999, leidde op 23 augustus 1999 tot een repliek van het Rekenhof. De minister deelde mede dat een intern onderzoek liep, onder begeleiding van een extern auditbureau. De conclusies van dit onderzoek zouden de VLM toelaten een nieuwe personeelsformatie op te stellen uitgaande van de noodzakelijk geachte personeelsbezetting. Het complexe probleem van de overuren zou, als gevolg van de uitbreiding van het personeelsbestand, een oplossing krijgen. Voor andere opmerkingen stelde de minister een reglementaire oplossing in het vooruitzicht. Hij bleef evenwel bij zijn standpunt inzake de toekenning van het aanvullend overlevingspensioen en de functionele loopbaan. Voor de individuele gevallen vroeg hij tijd om een oplossing te zoeken.

Het Rekenhof zal de implementatie van de personeelsplannen opvolgen. Het zal meer bepaald nagaan of de VLM effectief een nieuwe personeelsformatie opstelt die beantwoordt aan de noden van de organisatie en hoe het personeelsbestand en het aantal gepresteerde overuren zullen evolueren.

17. Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (VMW)

17.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (VMW) op 28 juni 1999 gecontroleerd verklaard.

17.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	762.642	762.642
08 Interne verrichtingen	0	762.642	762.642
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	6.291.743	6.028.207	-263.536
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	6.291.743	6.028.207	-263.536
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	64.436	149.761	85.325
28 Overige resultaten van vermogen	64.436	149.761	85.325
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	800.000	843.416	43.416
36 Indirecte belastingen en heffingen	800.000	843.416	43.416
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	31.600	37.529	5.929
50 Niet verdeeld	31.600	21.084	-10.516
59 Kapitaaloverdrachten van het buitenland	0	16.445	16.445
8 Kredietaflossingen en liquidatie van deelnemingen	193.011	331.671	138.660
89 Kredietaflossingen binnen de sector overheid	193.011	331.671	138.660
9 Overheidsschuld	500.000	500.000	0
96 Opneming van gevestigde overheidsschuld	500.000	500.000	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	7.880.790	8.653.226	772.436
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	63.580	63.580
03 Interne verrichtingen	0	63.580	63.580
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	5.176.532	5.327.823	151.291
11 Lonen en sociale lasten	2.290.032	2.249.802	-40.230
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	2.886.500	3.078.021	191.521
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	456.831	456.734	-97
21 Rente overheidsschuld	456.831	456.734	-97
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	391.800	355.860	-35.940
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	391.800	355.860	-35.940
5 Kapitaaloverdrachten aan andere sectoren	8.000	9.188	1.188
53 Kapitaaloverdrachten aan gezinnen	8.000	9.188	1.188
7 Investerings	1.737.200	1.566.862	-170.338
70 Niet verdeeld	827.000	486.708	-340.292
71 Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland	10.000	21.895	11.895
73 Aanleg van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken	720.000	928.604	208.604
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	180.200	129.655	-50.545
9 Overheidsschuld	873.179	873.179	0
TOTAAL UITGAVEN	8.643.542	8.653.226	9.684

*17.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998**(in duizenden BEF)*

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Oprichtingskosten	1.943	2.954	Kapitaal	25.946.157	25.946.157
Immateriële vaste activa	5.825	4.842	Reserves	3.398.972	3.398.972
Materiële vaste activa	36.615.982	36.359.776	Overgedragen winst	32.855	12.667
Financiële vaste activa	2.754	2.819	Dotaties, subsidies en toelagen	424.724	466.380
Vorderingen op meer dan 1 jaar	389.013	629.406	Voorzieningen risico's/kosten	508.003	613.364
Voorraden en bestellingen in uitvoering	177.507	184.156	Schulden op meer dan 1 jaar	5.924.072	6.039.217
Vorderingen op max. 1 jaar	645.884	829.928	Schulden op max. 1 jaar	1.777.144	2.033.770
Geldbeleggingen	250.000	500.000	Overlopende rekeningen	262.093	340.501
Liquide middelen	165.292	334.375			
Overlopende rekeningen	19.820	2.772			
Totaal	38.274.020	38.851.028	Totaal	38.274.020	38.851.028

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	6.085.632	5.918.730	Operationele opbrengsten	6.410.797	6.351.006
Financiële kosten	461.842	534.511	Financiële opbrengsten	149.761	118.848
Uitzonderlijke kosten	224	6.505	Uitzonderlijke opbrengsten	7.328	2.559
Overgedragen winst van het boekjaar	20.188	12.667			
Totaal	6.567.886	6.472.413	Totaal	6.567.886	6.472.413

17.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.684.648

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Leefmilieu op 28 juni 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

17.2.1. Permanente inventaris van de materiële vaste activa

Het Rekenhof heeft akte genomen van het standpunt van de minister inzake de permanente inventaris van de materiële vaste activa en zal de resultaten over deze zeer belangrijke problematiek evalueren bij de controle van de rekeningen van de VMW over de volgende boekjaren.

17.2.2. De overwaardering van de installaties, machines en uitrusting

Bij de rekeningencontrole 1995 en 1996 had het Rekenhof een mogelijke overwaardering van deze activa op basis van een theoretische studie geschat op 16,8 miljard BEF. Deze overwaardering was voornamelijk te wijten aan een onvolgende afschrijving tot en met het boekjaar 1990. Om dezelfde reden was ook het eigen vermogen overgewaardeerd en, bijgevolg, de waarde van de aandelen van de vennoten. De mogelijke overwaardering bestond nog steeds eind 1998.

De VMW verkiest deze problematiek parallel met de opmaak van de permanente inventaris aan te pakken. De instelling acht het maar zinvol deze mogelijke overwaardering aan te pakken als dit de balans noch de resultatenrekening ontwricht.

Het Rekenhof heeft bij de voorgestelde handelwijze echter bedenkingen:

- De Vlaamse Minister van Financiën was er in haar antwoord op de opmerkingen over de rekeningen 1995 en 1996 voorstander van dat de VMW in overleg met het Rekenhof een adequate en wettelijk verantwoorde oplossing zou zoeken. De huidige handelwijze wijkt hiervan af.
- Een rekeningencontrole gaat niet na of een transactie zinvol is, maar of de boekhouding een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid, het vermogen en de financiële positie van de VMW. Ook het boekhoudbesluit verwoordt dit algemeen geldend boekhoudprincipe.
- Het Rekenhof betoogde al op 17 september 1997 dat een eenmalige aanpassing van het eigen vermogen de financiële positie (solvabiliteitsratio) niet zou ontwrichten. Wel zou een eventuele aanpassing ook moeten leiden tot een aanpassing van de waarde van de aandelen van alle vennoten van de instelling. Deze operatie zou een vermindering van het eigen vermogen tot gevolg hebben.
- Bij spreiding in de tijd van deze aanpassing, zal zij toekomstige resultaten van de instelling beïnvloeden.

17.2.3. De kapitaalsubsidies

Op grond van artikel 43, §5, van het boekhoudbesluit heeft de VMW vanaf het boekjaar 1998 meer dan 79 miljoen BEF kapitaalsubsidies afgeschreven en als opbrengst geboekt op de post 753000, *kapitaal en interestsubsidies*. Het Rekenhof heeft hieromtrent het volgende opgemerkt:

- De financiële opbrengsten op post 756/759 en de operationele opbrengsten op post 73 zijn in de jaarrekening voor hetzelfde bedrag respectievelijk over- en ondergewaardeerd.
- De ontvangsten in de uitvoeringsrekening onder code 28.0, *niet verdeelde overige resultaten van vermogen*, zijn overgewaardeerd met meer dan 79 miljoen BEF, aangezien het hier niet gaat over kasontvangsten, maar om afschrijvingen.

Hoewel het Rekenhof begrip kan opbrengen voor de bedrijfseconomische registratie van de opbrengst, maar dan als een operationele opbrengst, vraagt het zich af waarom de VMW de afschrijving op de kapitaalsubsidies niet eerder startte, op grond van dezelfde boekingswijze, zoals beschreven in de bijlage bij het koninklijk besluit van 8 oktober 1976. Het heeft nogmaals gewezen op de discordantie tussen, enerzijds, artikel 43, §5, van het VOI-besluit en de bijlage bij het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 en, anderzijds, artikel 10 van het oprichtingsdecreet van de VMW d.d. 28 juni 1983. Een aanpassing van dit decreet is dan ook nodig.

17.2.4. De winstevolutie bij de VMW

De nettowinst bedroeg in de periode 1987-1990⁽²³⁵⁾ gemiddeld 1,3 miljard BEF (in deze periode boekte de instelling bijna geen afschrijvingen op de materiële vaste activa - zie ook punt 2.2.). In de periode 1991-1998 bedroeg de winst maar gemiddeld 49,2 miljoen BEF meer. In deze referentieperiodes bedroegen de afschrijvingen respectievelijk gemiddeld 65,6 miljoen BEF en iets meer dan 1 miljard BEF. De boeking van afschrijvingen, overeenkomstig de boekhoudwet, was vanaf 1991 dus de belangrijkste factor in de sterke beperking van de winstmogelijkheden.

Het tekort aan afschrijvingen in het verleden zal de resultaten van de volgende boekhoudkundige jaren verder negatief beïnvloeden. Aangezien de VMW blijkbaar geen eenmalige aanpassing van de afschrijvingsbedragen wenst door te voeren om de mogelijke overwaardering van de materiële vaste activa boekhoudkundig te corrigeren (zie punt 2.2), zijn maatregelen nodig om de dalende winsten tegen te gaan.

---

²³⁵ 1987 was het eerste operationele boekjaar van de VMW.

17.3. *Andere controleresultaten*

17.3.1. *Interne controle bij de gewestelijke directies*

17.3.1.1. *Audit*

1.478.549

Het Rekenhof heeft in 1997 een audit uitgevoerd op de procedures van interne controle bij de gewestelijke directies van de VMW en dit wegens het belang van de gedecentraliseerde structuur van deze maatschappij en de daaraan verbonden gedecentraliseerd uitgevoerde operaties (aankopen, verkopen, ...). Het onderzoek vond plaats bij de gewestelijke directies te Leuven voor Vlaams-Brabant, Hasselt voor Limburg, Gent voor Oost-Vlaanderen en Kortrijk voor West-Vlaanderen. De bestaande interne controleprocedures werden onderzocht en geëvalueerd.

Het Rekenhof lichtte de resultaten van dit onderzoek (bestaande uit een beschrijving, testresultaten en aanbevelingen per gewestelijke directie) toe in een rapport. De aanbevelingen in dit rapport konden in het algemeen in de volgende twee categorieën worden onderverdeeld:

- Aanbevelingen die nog een verbetering of versterking van al bestaande interne controlemaatregelen bij de vier gewestelijke directies met zich zouden kunnen brengen.
- Aanbevelingen die hoofdzakelijk het wegwerken van de thans bestaande inefficiënties in de administratieve organisatie van de VMW beogen.

Het Rekenhof stuurde dit rapport in 1997 naar de Vlaamse Ministers van Leefmilieu en van Financiën en Begroting, alsook naar de voorzitter van de raad van bestuur van de VMW.

17.3.1.2. *Opvolging*

Op 28 juli 1998 deelde de voorzitter van de raad van bestuur van de VMW het Rekenhof zijn reactie op het rapport mee. Hij beloofde een nauwkeurige opvolging van de aanbevelingen door de raad van bestuur.

Op 31 juli 1998 antwoordde de Vlaamse Minister van Leefmilieu. Hij onderstreepte dat dit onderzoek ongetwijfeld een meerwaarde inhield van de opgestarte veranderingsprocessen in het kader van de filosofie van *continu verbeteren*.

Op 8 februari 1999 schreef de voorzitter van de raad van bestuur dat de VMW naar aanleiding van de rekeningencontrole over het boekjaar 1998 had vastgesteld dat zij al enkele aanbevelingen geheel of gedeeltelijk had gerealiseerd, onder meer die over het opzetten van een interne auditafdeling, de procedures in verband met kastranfers naar de bankrekening en het aanvragen van globalisatiefacturen (en dus verminderen van het aantal aankoopfacturen) aan nutsbedrijven.

17.3.1.3. Besluit

Deze audit, waaraan de VMW bereidwillig haar medewerking heeft verleend, heeft geleid tot een aantal aanbevelingen, die op dit moment door de maatschappij worden geïmplementeerd. Deze implementatie heeft een gunstig effect op de versterking van de interne controlemaatregelen en op de efficiënte werking van de administratieve organisatie.

17.3.2. Drinkwatervoorziening in Vlaanderen

Het Rekenhof heeft tevens de sterke en zwakke punten van de drinkwatervoorziening in Vlaanderen geanalyseerd. De resultaten van deze analyse zijn opgenomen op p. 430 e.v. van dit boek.

18. Vlaamse Huisvestingsmaatschappij (VHM)

18.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij (VHM) op 6 juli 1999 gecontroleerd verklaard.

18.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998⁽²³⁶⁾

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	1.976.743	1.974.649	-2.095
06 Ontvangsten nader te verdelen over hoofdgroepen 1 t/m 9	1.976.743	1.974.649	-2.095
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	206.090	158.106	-47.984
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	206.090	158.106	-47.984
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	5.069.339	5.157.145	87.806
26 Rente van overheidsvorderingen	5.069.289	5.157.026	87.738
28 Overige resultaten van vermogen	50	118	68
3 Inkomstenoverdrachten van andere sectoren	587.138	576.171	-10.967
38 Overige inkomstenoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	587.138	576.171	-10.967
4 Inkomstenoverdrachten van de sector overheid	265.187	242.986	-22.201
47 Inkomstenoverdrachten van de sociale verzekeringsinstellingen	6.288	5.898	-390
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	258.899	237.088	-21.811
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	4.211.311	3.771.045	-440.266
69 Kapitaaloverdrachten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen en Gewesten)	4.211.311	3.771.045	-440.266

²³⁶ Hoewel de VHM voor 1998 zowel een traditionele begroting als een ESER-begroting heeft opgemaakt, is alleen een uitvoeringsrekening volgens het ESER-schema voorgelegd, en dit zonder detaillering in functie van de maatschappelijke opdracht van die instelling. Daarenboven werd geen informatie geboden over de nochtans belangrijke financieringsverbintenissen van de VHM. De informatieve waarde van dit document is dus zeer beperkt. In het bijzonder komt het investeringsbeleid van de VHM op geen enkele wijze tot uiting (zie ook 2.2). Overigens werd, in strijd met het besluit van de Vlaamse regering van 21 mei 1997 betreffende een geïntegreerde economische boekhouding en budgettaire rapportering voor de Vlaamse openbare instellingen, de uitvoeringsrekening van de begroting niet in duizendtallen gerapporteerd.

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
7 Desinvesteringen	200	35	-165
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	200	35	-165
8 Kredietaflossingen en liquidatie van deelnemingen	4.938.632	6.570.859	1.632.227
87 Kredietaflossingen door privaatrechterlijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en door gezinnen	4.864.791	5.568.636	703.845
89 Kredietaflossingen binnen de sector overheid	73.841	1.002.223	928.382
9 Overheidsschuld	12.452.475	11.678.234	-774.241
96 Opneming van gevestigde overheidsschuld	2.871.630	2.437.013	-434.617
99 Opneming van kortlopende schuld	9.580.845	9.241.221	-339.624
TOTAAL ONTVANGSTEN	29.707.115	30.129.228	422.113
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	1.225.809	1.225.809	0
01 Uitgaven nader te verdelen over hoofdgroepen 1 t/m 9	1.225.809	1.225.809	0
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	686.274	560.723	-125.551
10 Niet verdeeld	689	409	-280
11 Lonen en sociale lasten	455.270	406.637	-48.633
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	230.315	153.677	-76.638
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	5.083.693	5.133.948	50.255
21 Rente overheidsschuld	5.083.693	5.133.948	50.255
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	206.845	211.418	4.574
33 Inkomensoverdrachten aan privaatrechterlijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	118.845	102.845	-16.000
34 Inkomensoverdrachten aan gezinnen	88.000	108.574	20.574
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	48.600	26.602	-21.998
40 Niet verdeeld	5.364	-2.573	-7.936
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	43.236	29.175	-14.061
7 Investerings	42.650	22.681	-19.969
71 Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland	5.000	3.184	-1.816
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	37.650	19.498	-18.152
8 Kredietverleningen en deelnemingen	9.417.300	8.369.445	-1.047.855
82 Kredietverleningen aan privaatrechterlijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	7.749.800	6.935.997	-813.803
83 Kredietverleningen aan gezinnen	1.667.500	1.433.448	-234.052
9 Overheidsschuld	14.648.014	12.935.616	-1.712.398
91 Aflossingen van gevestigde overheidsschuld	4.077.693	5.004.046	926.353
94 Aflossing van kortlopende schuld	10.570.321	7.931.570	-2.638.751
TOTAAL UITGAVEN	31.359.185	28.486.243	-2.872.942

18.1.2. Balans en resultatenrekening 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	3.449	1.459	Kapitaal	1.609	1.609
Materiële vaste activa	1.177.616	1.225.299	Herwaarde-ringsmeer-waarden	247.721	244.750
Financiële vaste activa	260.083	253.881	Reserves	3.314.426	3.255.275
Vorderingen op meer dan één jaar	156.214.734	156.987.095	Overgedragen netto-resultaat	2.295.773	1.448.033
Voorraden	753.596	787.940	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	7.315.561	5.867.485
Vorderingen op max. één jaar	26.023.301	25.711.235	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	2.090.230	2.254.586
Geldbeleggingen	10.494.656	10.764.408	Schulden op > 1 jaar	156.330.599	158.342.696
Liquide middelen	826.988	802.984	Schulden op < 1 jaar	24.102.906	25.059.156
Overlopende rekeningen	277.307	273.736	Overlopende rekeningen	332.905	334.447
Totaal	196.031.730	196.808.037	Totaal	196.031.730	196.808.037

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	922.388	927.599	Operationele opbrengsten	1.004.273	1.032.788
Financiële kosten	6.174.998	6.484.135	Financiële opbrengsten	7.024.287	6.770.596
Uitzonderlijke kosten	42.497	19.896	Uitzonderlijke opbrengsten	2.618	5.934
Belastingen	-2.334	21.704	Onttrekking aan de uitgestelde belasting	13.262	10.350
Winst van het jaar	906.891	366.334			
Totaal	8.044.440	7.819.668	Totaal	8.044.440	7.819.668

18.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.715.662

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Huisvesting op 6 juli 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld:

18.2.1. Balans en resultatenrekening 1998

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat de VHM de volgende transacties niet in de jaarrekening 1998 heeft geboekt:

- de verkoop van een perceel grond op 18 juni 1998, waardoor op 31 december 1998 de voorraad gronden bestemd voor verkoop overgewaardeerd was met 103.320 BEF en de omzet 1998 onderschat met 1.710.000 BEF;
- een *Intrest Rate Swap* afgesloten op 15 december 1998, die vanaf 18 december 1998 de intrestvoet van lening 98-016 met een kapitaal van 700 miljoen BEF swapte (de niet geboekte impact op het boekjaar 1998 van deze swap bedraagt 815.260 BEF pro rata kosten tegenover 1.146.849 BEF pro rata opbrengsten).

Deze fouten wijzen op een gebrek aan interne communicatie, coördinatie en controle binnen de VHM. Het Rekenhof heeft dan ook aanbevolen maatregelen te treffen ter verzekering dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van het vermogen, de financiële positie en het resultaat van de onderneming.

Over de waardering van de activa en passiva, heeft het Rekenhof het volgende opgemerkt:

- De afschrijvingen van het gebouw *Maatschappelijke zetel Koloniënstraat 40* bedragen 3% op jaarbasis, terwijl de waarderingsregels voor administratieve gebouwen lineaire afschrijvingen over 33 jaar voorschrijven. Daardoor waren de gecumuleerde afschrijvingen op 31 december 1998 met 783.958 BEF onderschat.
- De voorziening voor grote herstellings- en onderhoudswerken aan het administratief gebouw bedroeg op 31 december 1998 17.070.000 BEF en omvatte werken tot en met het jaar 2005. Aangezien de waarderingsregels de voorziening baseren op een schatting van de werken die binnen de vijf jaar zullen worden verricht, dient de voorziening van de VHM te verminderen tot 9.750.000 BEF (geschatte kostprijs van de werken binnen de vijf jaar na 31 december 1998);
- Als de VHM het waarborgfonds, in strijd met het standpunt van het Rekenhof²³⁷, toch als een voorziening beschouwt, dan is de waarderingswijze niet in overeenstemming met artikel 19 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976. Luidens dit artikel mogen voorzieningen voor risico's en kosten niet worden gehandhaafd in die mate dat ze op het einde van het boekjaar hoger zijn dan wat vereist is volgens een actuele beoordeling, conform de

---

²³⁷ Het waarborgfonds was nog steeds geboekt onder de voorzieningen in plaats van onder de reserves, ondanks de opmerkingen die het Rekenhof dienaangaande formuleerde bij vroegere rekeningen. Ook voor de boeking van de GIMV-lening hield de VHM geen rekening met de vroegere opmerkingen. Op die opmerkingen antwoorden overigens noch de Vlaamse Minister van Financiën, noch de VHM ten gronde.

eisen van voorzichtigheid, oprechtheid en goede trouw. Statutair dient winst naar het waarborgfonds te gaan om dit op 3% van de wiskundige reserves van de schuldsaldoverzekerings te brengen. Doordat de VHM in 1994 overschakelde van eenmalige naar jaarpremies, daalden de wiskundige reserves. Het waarborgfonds was op 31 december 1998 daardoor al opgelopen tot 5,16% van de wiskundige reserves. Het aandeel van het waarborgfonds boven de statutair voorziene 3% van de wiskundige reserves moet volgens het Rekenhof, bij gebrek aan motivering, als overmatig worden beschouwd, zolang dit als een voorziening voor risico's en kosten wordt voorgesteld.

- De waardevermindering voor hypothecaire vorderingen omvat een forfaitair bedrag van 50.000.000 BEF om een nog nader te bepalen correctie al gedeeltelijk in het resultaat op te nemen. De commissaris-revisor heeft tijdens een systeemcontrole namelijk ontdekt dat er conceptuele fouten voorkwamen in de administratieve organisatie van de opvolging van de hypothecaire leningen, waardoor het huidige uitstaande bedrag van de hypothecaire vorderingen niet volledig gedekt wordt door het nog af te lossen kapitaal volgens de grossen. Volgens interne berekeningen zou het gaan om 9.865 dossiers voor een totaal resterend saldo, na aflossing volgens de grossen, van 275.372.813 BEF. Er is echter nog onvoldoende zekerheid over de aard van elk van de resterende saldi, zodat nog niet kan worden bepaald welk bedrag als verlies dient te worden geboekt, en welk bedrag eventueel met bijkomende procedures toch nog kan worden geïnd.

Voor dit laatste punt heeft het Rekenhof aanbevolen zo spoedig mogelijk de gedetailleerde dossieranalyse te finaliseren, opdat de raad van bestuur voor het einde van het boekjaar 1999 een formeel beleidsstandpunt over de behandeling van de resterende saldi kan innemen. Dan kan de aan te leggen waardevermindering nauwkeuriger worden bepaald. Wegens de grootte van de betrokken bedragen (de waardevermindering kan in extremis oplopen tot 275.372.813 BEF), is een correcte en concrete berekening tegen 31 december 1999 noodzakelijk voor het getrouwe beeld van het vermogen van de onderneming.

Uit een analyse van de boekhoudkundige inventaris bleken tal van onnauwkeurigheden met betrekking tot de voorraad voor verkoop bestemde gronden. Het Rekenhof zal de oorzaken daarvan afzonderlijk onderzoeken.

Voor een aantal verrichtingen gebruikte de VHM niet de juiste rubricering in het kader van de boekhoudwetgeving (koninklijk besluit van 12 september 1983) of in het kader van het boekhoudbesluit. Het Rekenhof stelde de cel boekhouding van de VHM hiervan op de hoogte en zal bij de rekeningencontrole 1999 nagaan of de instelling herklasseringen heeft doorgevoerd.

Voorts vertoonde een aantal openstaande probleemdossiers weinig of geen vooruitgang. Het Rekenhof heeft aanbevolen voor die dossiers in 1999 aandacht te hebben en maatregelen te treffen. De meeste dossiers vloeien voort uit de ontbinding van de vroegere nationale maatschappijen bijna tien jaar geleden. In een aantal gevallen zal de VHM wegens het uitblijven van een oplossing, moeten overwegen waardeverminderingen aan te leggen. Het betreft in het bijzonder:

- de vordering op het Vlaams Gewest m.b.t. de lasten van het verleden waarvan het saldo 9.181.831.501 BEF bedraagt (zie ook hierna onder punt 3);
- de schuld aan (de rechtsopvolger van) het NIH met een saldo van 10.827.675 BEF;

- de vordering *Rekening-Courant maatschappij in ontbinding* van 25.384.909 BEF;
- de overlopende rekening van het passief *hypothecaire debiteuren 1990 aan te wijzen* voor in totaal 22.977.449 BEF niet aan individuele hypotheekdosiers toegewezen bedragen;
- een wachtrekening van 30.473 BEF betreffende niet toegewezen verrichtingen uit 1991;
- bij onduidelijkheid over het maatschappelijk kapitaal wordt de resultaatbestemming beperkt tot overboeking naar *overgedragen resultaat*, waarbij zowel de wettelijk als de statutair voorziene dotatie aan de wettelijke reserve wordt uitgesteld;
- gronden te Wilrijk-Antwerpen, waarvoor de NMH al een voorschot van 134.959.674 BEF betaalde, maar waarvan de geactualiseerde lijst van over te dragen gronden nog niet definitief werd bekrachtigd;
- een betwiste koopsom bij een verkoop aan een erkende vennootschap van een grond te Maasmechelen-Vucht, waarvoor de Interne Auditafdeling van de VHM alle elementen op 1 oktober 1997 in een rapport bundelde, maar waarvoor sindsdien geen beslissingsvoorstel aan de raad van bestuur is voorgelegd.

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat de VHM de leningen ontvangen van de EGKS ter financiering van leningen aan mijnwerkers en staalarbeiders tegen gereduceerd tarief, contractueel vervroegd dient terug te betalen in de mate dat de onderliggende hypothecaire leningen vervroegd werden terugbetaald. Aan deze verplichting heeft de instelling tot op heden niet voldaan.

Over de toepassing door de VHM van het boekhoudbesluit, heeft het Rekenhof buiten wat al in de bovenstaande paragrafen is gesteld, nog de volgende opmerkingen geformuleerd:

- de VHM baseert de waardering van de deelnemingen op de huidige intrinsieke waarde, terwijl het besluit voorziet in een waardering van de aanschaffingswaarde op basis van de intrinsieke waarde, zonder verdere jaarlijkse herwaardering;
- de VHM waardeert de geldbeleggingen (vastrentende effecten) per 31 december 1998 tegen marktwaarde, en de vergelijkende cijfers per 31 december 1997 tegen *lower of cost or market*, waardoor het gerapporteerde resultaat 1998 ook 298.747.000 BEF van 1997 bevat;
- de VHM vroeg gelijktijdig met de voorlegging van de rekeningen, en dus niet voorafgaand zoals bepaald in artikel 23 van het besluit, een afwijking voor het afschrijvingsritme van door haar verhuurde woningen, zonder dit afdoende te motiveren.

Ten slotte moeten de toelichtende staten volgens het besluit in duizendtallen worden opgemaakt. Hetzelfde geldt ook voor de uitvoeringsrekening van de begroting, die hierna wordt behandeld.

18.2.2. Uitvoeringsrekening van de begroting 1998

Hoewel de VHM voor 1998 zowel een traditionele begroting als een ESER-begroting heeft opgemaakt, legde ze alleen een uitvoeringsrekening volgens het ESER-schema voor, en dit zonder detaillering in functie van de maatschappelijke opdracht van die instelling. Daarenboven biedt de instelling geen informatie over haar nochtans belangrijke financieringsverbintenissen. De informatieve waarde van dit document is dus zeer beperkt. Het investeringsbeleid van de VHM komt er geenszins in tot uiting.

Zoals ook die over vorige jaren, kwam de uitvoeringsrekening over 1998 op een extracomptabele en geïmproviseerde wijze tot stand. In strijd met het boekhoudbesluit, is de uitvoering van de begroting 1998 niet op consistente en controleerbare wijze aan de bedrijfseconomische boekhouding gekoppeld. In feite wijzigde het proces van de totstandkoming van de begrotingsrekening 1998 niet ten opzichte van de vorige jaren. De VHM heeft alleen een stap toegevoegd, met name een conversie tussen het eindresultaat van de vroegere werkwijze en de ESER-classificatie.

In de VHM bestaat overigens geen duidelijke taakverdeling tussen de *opdrachthouder thesaurie* en de cel boekhouding, zodat de coördinatie van de opmaak van de uitvoeringsrekening gebrekkig verloopt. Het Rekenhof heeft het management van de VHM dan ook aanbevolen voor de opmaak van de uitvoeringsrekening van de begroting formeel een eindverantwoordelijke aan te wijzen.

Wegens de gebrekkige totstandkoming van de uitvoeringsrekening, slopen belangrijke fouten en onduidelijkheden in, die, door hun grootte, de realiteitswaarde van de rekening in het gedrang brengen. De volgende voorbeelden illustreren dit:

- de officiële uitvoeringsrekening stemt niet overeen met het door de raad van bestuur goedgekeurde document, dat een ontvangsten totaal van 29.086.892.494 BEF vermeldt, tegenover 30.129.228.826 BEF in de officieel voorgelegde rekening. Het verschil van 1.042.336.332 BEF is volledig toe te schrijven aan een wijziging van ESER-code 99 (*opneming van kortlopende schuld*) en heeft betrekking op de stortingen van de tegemoetkomingen in het urgentieprogramma op de rekeningen-courant van de sociale huisvestingsmaatschappijen. De VHM voerde de correctie uit zonder de raad van bestuur in te lichten.
- Het Vlaams Gewest stort de subsidies die het de erkende huisvestingsmaatschappijen (SHM) verstrekt aan de VHM voor rekening van die maatschappijen. Het betreft in totaal 1.972.827.385 BEF, die in de ontvangsten echter tweemaal worden opgenomen: onder code 69.3, *overdracht van de Gewesten*, meer bepaald onder de noemer *ter beschikking gestelde budgettaire kredieten*, en onder code 99, *opneming van kortlopende schuld* (toename rekeningen-courant van de SHM's), meer bepaald onder de noemer *vereffening subsidies bijzondere programma's*. Daar de SHM's de rechthebbenden zijn en de VHM alleen maar optreedt als hun bankier, kan alleen de laatste boeking worden aangehouden.
- De kredietverlening in het kader van de gewone investeringsprogramma's bedroeg in 1998 voor de huursector in totaal 2.044.234.903 BEF. Dit bedrag komt niet in de uitvoeringsrekening voor. Per vergissing nam de VHM hiervoor het cijfer van de kredietverlening voor de koopsector op, met name 2.184.281.569 BEF, dit onder ESER-code 82. Hetzelfde bedrag is een twee-

de maal opgenomen, uitgesplitst over de code 82 (1.123.574.254 BEF kredietverlening aan de SHM's) en code 83 (1.060.707.315 BEF kredietverlening aan de gezinnen). De kredietverlening inzake de gewone investeringsprogramma's voor de huursector komt bijgevolg niet in de uitvoeringsrekening voor, die voor de koopsector daarentegen tweemaal.

- Wat de kredietverlening in de koopsector (gewone investeringsprogramma's) betreft, heeft de VHM de intresten en terugbetalingen van het investeringskrediet verleend aan de SHM's, niet in de uitvoeringsrekening opgenomen, evenmin als de uitgaven voor het hypothecair krediet verleend aan de particulieren bij de verkoop van woningen. Die handelwijze vloeit voort uit het theoretisch concept van de toepasselijke subsidiereglementering, maar stemt niet overeen met de reële budgettaire stromen. Volgens de beschikbare gegevens gaat het om 1.019.707.051 BEF ontvangsten en 1.156.566.000 BEF uitgaven.
- Een vergelijking met de bedrijfseconomische boekhouding toont aan dat de VHM sommige gegevens uit die boekhouding om onbekende redenen tweemaal in de uitvoeringsrekening opnam, andere helemaal niet. Tweemaal opgenomen werden bijvoorbeeld de *lichtingen op leningen eigen middelen VB kernenbeleid* (grootboekrekening nr. 296621). De betrokken 779.828 BEF werd tweemaal onder ESER-code 82 opgenomen, respectievelijk onder de functionele codes U3214 en U323. Niet opgenomen werd de financiering van de sociale kredietvennootschappen (grootboekrekening nr. 416510), die in 1998 1.108.554.314 BEF uitgaven met zich bracht.

Voorts merkte het Rekenhof op dat de uitvoeringsrekening van de begroting, in strijd met het boekhoudbesluit, geen saldooverwerking omvat. De instelling heeft het budgettair saldo van het jaar niet expliciet tot uiting gebracht en de overgedragen saldi van vorige jaren niet geboekt. Overigens heeft het cijfer van dit saldo, gelet op de vermelde vaststellingen, weinig betekenis.

18.2.3. De toelichting

In de toelichtende staat m.b.t. de vaststaande toekomstige verplichtingen en verbintenissen, komen alleen nulwaarden voor. Nochtans gaat de VHM in het kader van de haar toevertrouwde investeringsprogramma's belangrijke financieringsverbintenissen aan. Volgens de beschikbare gegevens heeft de VHM op 31 december 1998 in het kader van de gewone investeringsprogramma's en het kernenbeleid ruim 8,8 miljard BEF vaststaande, nog niet vereffende financieringsverbintenissen t.o.v. de sociale huisvestingsmaatschappijen en de hypothecaire ontleners. Het investeringsbeleid van de VHM komt dus noch in de budgettaire, noch in de bedrijfseconomische staten tot uiting.

18.3. Andere controleresultaten

Het Rekenhof heeft n.a.v. de rekeningcontrole de verdere evolutie opgevolgd van enkele hangende problemen.

Ondanks de aanbevelingen door het Vlaams Parlement d.d. 25 juni 1997, was er bij de beëindiging van de controle nog steeds geen duidelijkheid over de vereffening van de schuld van het Vlaams Gewest ten opzichte van de VHM aangaande de lasten van het verleden van de sociale huisvesting, en kreeg het zelf-

standig thesauriebeheer van de VHM nog steeds geen gemotiveerde decretale basis.

In de vastleggingsgraad van de gewone investeringsprogramma's trad in 1998 een positieve kentering in. Op 31 december 1998 had de VHM het gewone investeringsprogramma 1998 vastgelegd ten belope van 1.685.576.000 BEF (71 %) voor de huursector en 2.030.606.000 BEF (85 %) voor de koopsector. Dit boog de neerwaartse trend van de vorige jaren om. Dit is evenwel vooral te danken aan een sterke concentratie van vastleggingen in de laatste maand van het jaar. Wat de koopsector betreft, is dit tevens te danken - zoals ook in 1997 - aan een verschuiving van de programmatie van de sociale huisvestingsmaatschappijen naar de particulieren. Gelet op de wezenlijke toename van de gewone investeringsprogramma's voor het jaar 1999, blijft de activering van de sociale huisvestingsmaatschappijen belangrijk. Het Rekenhof zal de praktische uitvoering en de resultaten van het *actieplan voor de opvolging en tijdige realisatie van de investerings- en uitvoeringsprogramma's van de VHM*, goedgekeurd door de raad van bestuur op 8 december 1998, verder opvolgen.

Met enige vertraging is het eerste van vier percelen van de implementatie van een nieuw informatiesysteem op 1 april 1999 in productie gegaan. Het Rekenhof heeft over dit perceel het volgende opgemerkt:

- de voorziene implementatie van een analytische boekhouding werd sterk afgezwakt, wat de mogelijkheid van een prestatiebegroting voor de VHM twijfelachtig maakt;
- de financiële opvolging van de verbintenissen van de VHM in dit boekhoudkundig perceel werd nog niet gerealiseerd;
- de VHM stapte expliciet af van de mogelijkheid tot een aparte boekhouding voor haar deelactiviteiten, nochtans voorgeschreven in de statuten.

Volledigheidshalve heeft het Rekenhof herinnerd aan de overige aanbevelingen aangaande dit informatiesysteem⁽²³⁸⁾.

---

²³⁸ Zie het boek van het Rekenhof 1998, p. 214.

19. Vlaamse Vervoermaatschappij - De Lijn (VVM)

19.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de officiële rekeningen 1998 van de Vlaamse Vervoermaatschappij - *De Lijn* (VVM) op 31 augustus gecontroleerd verklaard.

19.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	5.020.682	5.000.507	-20.175
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	5.020.682	5.000.507	-20.175
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	36.000	34.655	-1.345
26 Rente van overheidsvorderingen	16.000	15.852	-148
28 Overige resultaten van vermogen	20.000	18.803	-1.197
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	10.483.703	10.483.703	0
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	10.483.703	10.483.703	0
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	1.773.500	1.626.464	-147.036
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	1.773.500	1.626.464	-147.036
9 Overheidsschuld	1.000.000	0	-1.000.000
90 Niet verdeeld	1.000.000	0	-1.000.000
TOTAAL ONTVANGSTEN	18.313.885	17.145.329	-1.168.556
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	14.448.747	14.542.615	93.868
11 Lonen en sociale lasten	8.672.967	8.761.977	89.010
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	5.775.780	5.780.638	4.858
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	354.900	322.166	-32.734
21 Rente overheidsschuld	354.900	322.166	-32.734
7 Investerings	2.773.500	2.554.874	-218.626
71 Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland	2.773.500	2.554.874	-218.626
9 Overheidsschuld	865.000	838.693	-26.307
TOTAAL UITGAVEN	18.442.147	18.258.348	-183.799

De voorstellingswijze van de begroting en de uitvoeringsrekening van de VOI's volgens de ESER-classificatie verschaft het Vlaams Parlement onvoldoende inzicht in de ontvangsten en uitgaven verbonden aan de statutaire opdrachten van de VOI. Het Vlaams Parlement heeft in zijn resolutie van 5 mei 1999 de Vlaamse regering aanbevolen dat, zolang er geen duidelijkheid bestaat over een verplichte en algemeen opgelegde prestatiebegroting, een geïntegreerde begrotingsstructuur, de inbedding van het ESER-schema in de traditionele begroting, een zo ruim en accuraat mogelijke informatie aan het Vlaams Parlement moet bieden. Het Rekenhof geeft hierna ter informatie de uitvoeringsrekening van de begroting 1998 weer zoals die door de VVM als opvolgingsinstrument wordt gebruikt.

(in duizenden BEF)

<i>Ontvangsten</i>	<i>Begroting</i>	<i>ontvangsten</i>	<i>verschil</i>
Netto-vervoersontvangsten	4.703.366	4.637.017	-66.349
Andere bedrijfsopbrengsten	353.316	398.145	44.829
Kapitaalsubsidie	342.280	342.280	0
Toelagen	10.377.665	10.377.665	0
TOTAAL ONTVANGSTEN	15.776.627	15.755.107	-21.520

<i>Uitgaven</i>	<i>Begroting</i>	<i>Uitgaven</i>	<i>Verschil</i>
Personeelskosten	8.768.995	8.841.998	73.003
Verbruiken	387.658	425.263	37.605
Brandstoffen	539.964	466.369	-73.595
Electrische energie	146.923	150.213	3.290
Exploitanten	3.473.850	3.523.036	49.186
Goederen en diensten en andere kosten	1.044.664	989.312	-55.352
Afschrijvingen en waardeverminderingen	972.980	954.435	-18.545
Verzekeringen	182.721	226.445	43.724
Financiële kosten	354.900	258.057	-96.843
Personeel buiten exploitatie	-96.028	-80.021	16.007
TOTAAL UITGAVEN	15.776.627	15.755.107	-21.520

*19.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998**(in duizenden BEF)*

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Oprichtingskosten	20.803	23.511	Kapitaal	1.183.440	1.183.440
Immateriële vaste activa	25.638	16.058	Reserves	62.226	62.226
Materiële vaste activa	17.585.566	16.615.652	Overgedragen nettoresultaat	-808.098	-808.098
Financiële vaste activa	8.789	8.788	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	8.124.560	7.038.917
Vorderingen op meer dan 1 jaar	1.082.152	751.763	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	5.042.465	5.293.337
Voorraden	455.563	398.964	Schulden op > 1 jaar	5.230.350	6.098.729
Vorderingen op max. 1 jaar	1.476.690	1.597.687	Schulden op < 1 jaar	4.649.956	4.080.975
Geldbeleggingen	79.562	82.844	Overlopende rekeningen	2.922.355	3.148.021
Liquide middelen	59.355	932.779			
Overlopende rekeningen	5.613.136	5.669.501			
Totaal	26.407.254	26.097.547	Totaal	26.407.254	26.097.547

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	15.751.474	15.349.547	Operationele opbrengsten	15.964.592	15.549.227
Financiële kosten	322.166	345.121	Financiële opbrengsten	34.655	80.052
Uitzonderlijke kosten	217.526	273.634	Uitzonderlijke opbrengsten	292.440	340.032
Belastingen	521	524			
Winst van het jaar	0	485			
Totaal	16.291.687	15.969.311	Totaal	16.291.687	15.969.311

19.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.355.945

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Mobiliteit en Openbare Werken al op 11 augustus 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

19.2.1. Controleverslag van het college van commissarissen-revisor

De bedrijfsrevisoren hebben een goedkeurende verklaring zonder voorbehoud afgeleverd. Zij hebben in het tweede deel van hun verslag een aantal inlichtingen opgenomen die echter niet van aard zijn om de draagwijdte van hun verklaring over de jaarrekening te wijzigen:

- Het jaarverslag bevat de door de wet vereiste inlichtingen en stemt overeen met de jaarrekening.
- Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, voert de VVM haar boekhouding en stelt zij haar jaarrekening op overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften.
- De bedrijfsrevisoren dienen geen enkele verrichting of beslissing mede te delen die in overtreding met de statuten of de vennootschappenwet zou zijn gedaan of genomen. De resultaatverwerking die aan de algemene vergadering werd voorgesteld, stemt overeen met de wettelijke en statutaire bepalingen.
- De maatschappij heeft haar pensioenverplichtingen jegens personeelsleden en gewezen personeelsleden voor de periode vanaf 1 januari 1992 ondergebracht bij het Pensioenfonds *De Lijn* VZW. De pensioenverplichtingen van vóór 1 januari 1992 inzake personeelsleden in dienst op die datum, verrichtte de VVM ten laste van de vorige boekjaren, die de verplichtingen naar schatting voor drie vierden dekken. De pensioenuitkeringen aan gerechtigden die al van een uitkering genoten voor de oprichting van de Vlaamse Vervoermaatschappij vallen ten laste van de exploitatierekening. Daarvoor werd geen voorziening in de balans aangelegd (zie punt 2.2).
- De toelichting van de jaarrekening vermeldt enkele geschillen met de RSZ⁽²³⁹⁾;

De financiële rapportering van de VVM aan de Vlaamse overheid, in het kader van het boekhoudbesluit werd niet door een bedrijfsrevisor gecertificeerd. De verklaring van het college van commissarissen-revisor heeft enkel betrekking op de jaarrekening ter uitvoering van artikel 1 van de boekhoudwet. De resolutie van het Vlaams Parlement d.d. 5 mei 1999 ⁽²⁴⁰⁾ stelde nochtans dat bedrijfsrevisoren duidelijke richtlijnen moeten krijgen aangaande de te controleren rekeningen en rapporteringen ter uitvoering van het boekhoudbesluit.

---

²³⁹ Zij hebben betrekking op een betwisting van de sociale bijdragen op maaltijdcheques vanaf 1994 tot en met 1996 voor een geraamd bedrag van 150 miljoen BEF en op een oude betwisting van de NMVB omtrent de bijdragen op het bijkomend vakantiegeld en over intresten wegens laattijdige betaling.

²⁴⁰ Stuk 1336 (1998-1999), Nr. 1 en 2 van 2 en 26 maart 1999.

19.2.2. Toepassing van het boekhoudbesluit

In tegenstelling tot de jaarrekening die de VVM volgens de boekhoudwet heeft opgemaakt, bevat de overeenkomstig het boekhoudbesluit opgemaakte balans de nog niet door de VZW Pensioenfonds gedekte pensioenverplichtingen, ten bedrage van 4.217.210.000 BEF (zie punt 19.2.1.). Dit bedrag is in zijn totaliteit zowel op het actief (*overlopende rekeningen* - rekening 490) als op het passief (*voorzieningen voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen* - rekening 160) geboekt, zodat het resultaat er niet door is beïnvloed.

De VVM schrijft haar gebouwen af over een periode van 40 jaar. Het boekhoudbesluit legt daarentegen een afschrijvingspercentage op van 3% (33 jaar). De VVM heeft de afschrijvingen tot 31 december 1998 in functie van dit besluit retroactief volledig herberekend. Zij nam de 96,3 miljoen BEF extra afschrijvingskosten niet als kost in de resultatenrekening op, maar boekte ze rechtstreeks op een overlopende rekening. De VVM heeft geen aanpassing uitgevoerd aan de afschrijvingspercentages op de gebouwen die worden gefinancierd met kapitaalsubsidies. Dit is niet in overeenstemming met de in het BVR opgelegde waarderingsregels.

De VVM heeft toelichtingen 15 en 16 bij de jaarrekening niet ingevuld. Het betreft enerzijds vaststaande toekomstige verplichtingen en anderzijds mogelijke schuldverplichtingen. De instelling heeft nochtans een groot bedrag aan dergelijke (mogelijke) verplichtingen jegens derden. Ze moet deze bedragen volledig en correct weergegeven in de toelichting bij de jaarrekening, opdat de Vlaamse Gemeenschap steeds een volledig en getrouw overzicht zou hebben van de vaststaande en mogelijke toekomstige schuldverplichtingen. Die staan niet in de balans, maar zullen of kunnen niettemin leiden tot effectieve uitgaven. Bij de berekening van deze verplichtingen moet niet alleen rekening worden gehouden met de lopende verplichtingen die in 1999 tot uitgaven zullen leiden, maar ook met de uitgaven die ter uitvoering van lopende verplichtingen na 1999 moeten plaatsvinden.

Het Rekenhof heeft verder geconstateerd dat de toelichting onder de rubriek *belangrijke hangende geschillen en andere belangrijke verplichtingen* in de jaarrekening die aan de raad van bestuur en aan de algemene vergadering van de aandeelhouders werd medegedeeld, vermeldt dat de VVM in 1998 een vordering van 75,2 miljoen BEF ten opzichte van de Vlaamse Gemeenschap heeft ingeschreven met betrekking tot de penalisatie in de dotatie 1998 van de kilometers over 1997. Deze inschrijving geschiedde onder voorbehoud van goedkeuring door de bevoegde instanties van de Vlaamse Gemeenschap. In de toelichtingen bij de rekeningen die de instelling met toepassing van het boekhoudbesluit aan ABAFIM overlegde, ontbreekt evenwel deze informatie. Voor geschillen in verband met openstaande vorderingen is in de standaardrapportering immers geen specifieke rubriek opgenomen. Dergelijke geschillen, die toch een bedreiging voor de financiële toestand en de resultaten van de instelling inhouden, zouden echter ook aan de toezichthoudende overheid moeten worden gerapporteerd.

19.2.3. Kapitaalsubsidies

De VVM kan voor de financiering van haar investeringen een beroep doen op kapitaalsubsidies van het Vlaams Gewest (programma 63.20, basisallocatie 81.02). Het Rekenhof heeft meermaals vastgesteld dat de VVM uitgaven die

worden gefinancierd met kapitaalsubsidies (12.398.422 BEF in 1998), niet heeft geactiveerd om juridische of boekhoudkundige redenen. Daarbuiten heeft de VVM in 1998 kapitaalsubsidies ontvangen in het kader van het project *Punt aan de Lijn* ter compensatie van de intresten vervat in de leasevergoedingen van de VVM aan Gimohold Noorderlaan. In 1998 bedroeg deze tegemoetkoming 60.425.505 BEF. Zij werd eveneens onmiddellijk als opbrengst in resultaat genomen.

Het Rekenhof is van oordeel dat enkel de waarde van de investeringen die de VVM in zijn balans opneemt, met kapitaalsubsidies kunnen worden gefinancierd. Het heeft dan ook op 21 november 1995 gesuggereerd voor deze uitgaven in een exploitatiesubsidie te voorzien op een daarvoor passende basisallocatie van de administratieve begroting van het Vlaams Gewest.

Wat de financiering van de intresten door kapitaalsubsidies betreft, heeft het Rekenhof verwezen naar zijn verslag over het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1999⁽²⁴¹⁾. De toenmalige Vlaamse Minister van Financiën en Begroting heeft naar aanleiding van dit verslag verklaard dat bij amendement twee bijkomende basisallocaties met ESR-code 3 en 5 werden ingevoegd en dat bij kredietherverdeling de correcte bedragen zouden worden toegewezen.

19.2.4. Financiële analyse van de jaarrekening

- De VVM heeft haar exploitatierekening in 1998 in evenwicht kunnen afsluiten, zij het op een wijze die enige commentaar vergt. Zo legde de maatschappij, in tegenstelling tot voorgaande jaren, in 1998 geen nieuwe voorziening aan voor de inkoop van pensioenrechten van de periode vóór 1 januari 1992 (jaarlijks 265,75 miljoen BEF). Bovendien bracht zij bijkomende kosten wegens de aanpassing, vanaf 1 juni 1998, van de betaalde rijtijden van de exploitanten nog niet in rekening (geraamde kostprijs voor 1998: 29,9 miljoen BEF). De invorderbaarheid van de vordering die ten laste van het Vlaams Gewest voor de exploitatietoelage van 1998 nog openstaat, en in resultaat werd genomen, is onzeker (75,2 miljoen BEF). Ook boekte de VVM vorderingen voor toelagen in het kader van mobiliteitsconvenanten (119 miljoen BEF) als opbrengst, terwijl inning ervan onzeker is. Deze boekingen, samen met het feit dat de loonsverhogingen in het kader van de nieuwe bedrijfs-CAO slechts gedeeltelijk worden gecompenseerd door een verhoging van de exploitatietoelage en de geleidelijke afbouw van de tegemoetkoming van het Vlaams Gewest voor de mobiliteitsconvenanten, vormen een budgettaire bedreiging voor het jaar 1999.
- De stijging van de eigen vervoersontvangsten met 1,8% in 1998 ligt iets hoger dan de gemiddelde tariefstijging (1,72%), maar lager dan de stijging van de kosten (2,3%). Het aantal reizigers steeg ten opzichte van 1997 met 0,72%. De gemiddelde reële ontvangst per reiziger daalde.

---

²⁴¹ Stuk 21 (1998-1999) – Nr. 1 van 26 april 1999, p. 13 en 14.

- De stijging van de kosten met 2,3% werd voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de personeelskosten met 6,5%, de kosten voor exploitanten met 3,8% en de verzekeringskosten met 32,8%).
- De stijging van de personeelskosten en van de kosten voor exploitanten heeft vooral te maken met de verhoging van het aanbod van openbaar vervoer in 1998, zowel in het kader van de normale exploitatie (aanpassing aan nieuwe dienstregeling NMBS), als in het kader van de mobiliteitsconvenanten. Het personeelsbestand nam toe met 3,5%. De productiviteit van het rijdend personeel daalde. Het aantal weddentrekkenden ligt nog steeds hoger dan het eind 1998 aangepaste organigram aangaf. De ondertekening van twee bedrijfs-CAO's, die de lonen en wedden verhoogden, deed eveneens de personeelskosten stijgen. Deze verhogingen werden niet gecompenseerd door een evenredige verhoging van de exploitatiedotatie. Bovendien steeg de kostprijs van de overuren ten opzichte van 1997.
- Het nipte evenwicht in de exploitatierekening en de beperkte aanleg van voorzieningen en waardeverminderingen maakt dat de VVM in 1998 (in vergelijking met 1997) beschikte over een relatief lage cash-flow. Deze volstond niet voor de financiering van de kapitaalaflossingen. Gelet op de nog aanwezige liquide middelen, sloot de VVM in 1998 geen nieuwe lange-termijnleningen af. Het kon het resterende financieringstekort opvangen door gebruik te maken van de CFO-kredietlijn.
- Gelet op de genoemde budgettaire bedreigingen voor 1999, werkt de VVM aan maatregelen om de kostenefficiëntie te bewaken, zoals de ontwikkeling en implementatie van een beheersinstrumentarium voor de opvolging van de efficiënte inzet van de chauffeurs. Ook voor andere domeinen zal zij een gelijkaardig instrumentarium ontwikkelen: inzet personeel technische diensten, ondersteunende diensten, optimalisatie van de lijnvoering (netmanagement), ...
- De VVM heeft berekend dat de financieringsbehoefte in 1999 gevoelig hoger zal liggen dan in 1998. Zij zal die maar ten dele kunnen opvangen met de beschikbare gewestwaarborg van 1 miljard BEF. De VVM voorziet derhalve in het opnemen van overbruggingskredieten voor de resterende financieringsbehoefte. Teneinde de voordelen van de Gewestwaarborg optimaal aan te wenden moet bij de vaststelling van de jaarlijkse Gewestwaarborg voor de VVM worden uitgegaan van een betrouwbare projectie van de financieringsbehoeften van de VVM in het begrotingsjaar.

19.3. Andere controleresultaten

19.3.1. Evaluatie van de beheersovereenkomst 1997-2001

J 761.329

De Vlaamse regering heeft op 19 december 1996 met de VVM een beheersovereenkomst gesloten voor de periode 1997-2001. Het Rekenhof heeft de overeenkomst onderzocht en erover gerapporteerd in het Boek van het Rekenhof 1997⁽²⁴²⁾. Volgens artikel 21 dient de uitvoering van de beheersovereenkomst over het voorbije jaar jaarlijks vóór 15 juni geëvalueerd te worden. Het Rekenhof heeft, mede aan de hand van de door de overeenkomst opgelegde rapporteringen, in 1998 onderzocht op welke wijze de betrokken partijen de evaluatie over 1997 uitvoerden en in welke mate zij tegemoetkwamen aan de verplichtingen van de beheersovereenkomst en de opmerkingen van het Rekenhof. Het heeft zijn bevindingen op 29 september 1998 medegedeeld aan de toenmalige Vlaamse Minister van Vervoer.

Beide onderzoeken van het Rekenhof waren in het najaar 1998 het voorwerp van besprekingen in de Subcommissie voor Financiën en Begroting. De subcommissie heeft op de vergadering van 21 januari 1999 een voorstel van resolutie aangenomen, daarin gevolgd door de Commissie voor Financiën en Begroting. Het Vlaams Parlement heeft de resolutie aangenomen op 31 maart 1999. De aanbevelingen van het Vlaams Parlement zijn terug te vinden op p. 16 van dit boek.

Het Rekenhof onderzoekt momenteel de wijze waarop de betrokken partijen de evaluatie over de uitvoering van de beheersovereenkomst in 1998 organiseren en in welke mate zij tegemoetkomen aan de verplichtingen van de beheersovereenkomst en de aanbevelingen van het Vlaams Parlement.

Bij zijn controle van de rekeningen 1998 heeft het Rekenhof voor een aantal verplichtingen in de beheersovereenkomst onderzocht of de VVM eraan is tegemoetgekomen. Uit de cijfergegevens die de VVM in zijn jaarverslagen heeft gepubliceerd, blijkt het volgende:

- De VVM is er in 1998 in geslaagd, zoals opgelegd in de beheersovereenkomst (artikel 7, §2, laatste lid), haar exploitatierekening in evenwicht af te sluiten (zie punt 19.2.4.).
- In 1998 werden 124.737.324 km vervoersprestaties verricht, wat meer is dan de minimaal te verzekeren vervoerprestatie, bepaald in artikel 7, §5, van de beheersovereenkomst.
- De VVM heeft in 1998 de eigen vervoersontvangsten kunnen doen stijgen met 1,8%, wat meer is dan de gemiddelde tariefstijging van 1,72 % (artikel 7, §6, van de beheersovereenkomst).

---

²⁴² Stuk 11 (1997-1998) - Nr.1, van 5 november 1997, p. 159-166.

19.3.2. Onderzoek van de kostprijs van het door de VVM verrichte busvervoer

1.133.429

Het Rekenhof heeft in 1995 het verpachtingssysteem voor het geregeld vervoer tussen de VVM en privé-vervoerbedrijven onderzocht. Hierover rapporteerde het in zijn 7e Boek ⁽²⁴³⁾. Op 10 december 1996 organiseerde de Commissie voor Ruimtelijke Ordening, Openbare Werken en Vervoer een hoorzitting over de opzegging van de pachterscontracten door de VVM. Het Rekenhof lichtte op deze hoorzitting zijn standpunt toe. Tijdens de zitting is gebleken dat er onduidelijkheid bestaat over de kostprijsvergelijking tussen de buslijnen die de VVM zelf exploiteert en de buslijnen die ze verpacht. Daarom heeft de Commissie de wens uitgedrukt dat het Rekenhof daarover een bijkomend onderzoek zou uitvoeren met het oog op een eventuele verdere behandeling van het dossier in de Subcommissie voor Financiën en Begroting. Op 7 januari 1997 vroeg de Voorzitter van het Vlaams Parlement het Rekenhof of het een dergelijk bijkomend onderzoek kon opstellen en, in bevestigend geval, het hem zo vlug mogelijk te bezorgen.

Het Rekenhof heeft op 6 oktober 1998 het auditverslag overgelegd aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement ⁽²⁴⁴⁾. De Subcommissie heeft het verslag van het Rekenhof besproken op 9 december 1998 en 21 januari 1999 ⁽²⁴⁵⁾. De VVM heeft op deze vergaderingen toelichting gegeven bij haar planning i.v.m. de uitwerking van het kostenbeheerssysteem. Zij engageerde zich bovendien om vóór de marktconsultatie (najaar 1999) klaar te zijn met een gedetailleerd kostprijsstelsel. De Subcommissie nam akte van de beloften van de VVM en suggereerde de volgende Subcommissie voor Financiën en Begroting (na de parlementsverkiezingen van 13 juni 1999) dit dossier opnieuw te bekijken.

19.3.3. Subsidiëring van het project Punt aan de Lijn

J 889.921

De resultaten naar het onderzoek van de afhandeling van het project Punt aan de Lijn, zijn vermeld op p. 149 van dit boek.

---

²⁴³ Stuk 11 (1995-1996) - Nr. 1, van 10 november 1995, p. 177 - 193.

²⁴⁴ Stuk 28 (1998-1999) - Nr. 1 van 9 oktober 1998. Zie ook p. 19 van dit boek.

²⁴⁵ Verslag namens de Commissie voor Financiën en Begroting, Stuk 28 (1998-1999) - Nr.2, p.7.

20. NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen

20.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen op 3 augustus 1999 gecontroleerd verklaard.

20.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	15.024	0	-15.024
08 Interne verrichtingen	15.024	0	-15.024
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	265.597	255.007	-10.590
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	265.597	255.007	-10.590
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	75.153	57.280	-17.873
26 Rente van overheidsvorderingen	6.063	6.064	1
28 Overige resultaten van vermogen	69.110	51.216	-17.874
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	303.652	222.044	-81.608
36 Indirecte belastingen en heffingen	300.000	218.950	-81.050
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winst-oogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	3.652	3.094	-558
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	365.537	347.551	-17.986
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	365.537	347.551	-17.986
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	17.827	26.014	8.187
57 Kapitaaloverdrachten van bedrijven en financiële instellingen (exclusief vermogensheffingen)	17.827	26.014	8.187
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	827.328	590.170	-237.158
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	827.328	590.170	-237.158
8 Kredietaflossingen en liquidatie van deelnemingen	525	467	-58
86 Kredietaflossingen door en liquidatie van deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	185	133	-52
87 Kredietaflossingen door privaatrechterlijke instellingen zonder winst-oogmerk t.b.v. gezinnen en door gezinnen	340	334	-6
9 Overheidsschuld	45.000	0	-45.000
98 Opneming uit reservefondsen	45.000	0	-45.000
TOTAAL ONTVANGSTEN	1.915.663	1.498.533	-417.130

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	14.087	83.518	69.431
03 Interne verrichtingen	14.087	83.518	69.431
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	966.821	775.079	-191.742
11 Lonen en sociale lasten	256.199	243.413	-12.786
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	395.056	291.669	-103.387
14 Herstel en niet-waardevermeerderend onderhoud van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken	315.566	239.997	-75.569
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	825	16	-809
21 Rente overheidsschuld	825	16	-809
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	426	232	-194
32 Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidies zijnde, aan bedrijven en financiële instellingen	300	185	-115
34 Inkomensoverdrachten aan gezinnen	126	47	-79
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	30.000	27.433	-2.567
45 Inkomensoverdrachten aan andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	30.000	27.433	-2.567
7 Investerings	903.104	611.939	-291.165
72 Nieuwbouw van gebouwen	33.000	0	-33.000
73 Aanleg van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken	845.154	600.927	-244.227
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	24.950	11.012	-13.938
8 Kredietverleningen en deelnemingen	400	317	-83
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	100	34	-66
83 Kredietverleningen aan gezinnen	300	283	-17
TOTAAL UITGAVEN	1.915.663	1.498.534	-417.129

20.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	5.003	1.336	Kapitaal	28.950	28.950
Materiële vaste activa	10.167.137	6.347.818	Herwaarderings-meerwaarden	1.621.384	131.332
Vorderingen op meer dan 1 jaar	258	292	Reserves	109.329	109.329
Vorraden	24.991	24.794	Overgedragen nettoresultaat	216.973	183.795
Vorderingen op max. 1 jaar	234.679	151.589	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	8.687.136	6.349.526
Liquide middelen	335.463	394.291	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	13.697	6.734
Overlopende rekeningen	5.637	125	Schulden op > 1 jaar	1.568	1.468
			Schulden op < 1 jaar	93.627	108.831
			Overlopende rekeningen	534	380
Totaal	10.773.198	6.920.345	Totaal	10.773.198	6.920.345

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	909.928	739.389	Operationele opbrengsten	933.712	786.700
Financiële kosten	59	95	Financiële opbrengsten	7.802	3.375
Uitzonderlijke kosten	2.018.372	31.145	Uitzonderlijke opbrengsten	2.020.023	40.130
Winst van het jaar	33.178	59.576			
Totaal	2.961.537	830.205	Totaal	2.961.537	830.205

20.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.730.696

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Openbare Werken op 3 augustus 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

20.2.1. Controleverslag van de commissaris-revisor

Het Rekenhof heeft kennis genomen van het verslag van de commissaris-revisor, waarin die een goedkeurende verklaring zonder voorbehoud afleverde voor de jaarrekeningen 1998, die de vennootschap aan de algemene vergadering van aandeelhouders voorlegde. De revisor certificeerde niet de financiële rapportering van de NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen aan de Vlaamse overheid in het kader van het boekhoudbesluit. De resolutie van het Vlaams Parlement d.d. 5 mei 1999 ⁽²⁴⁶⁾ stelde nochtans dat de bedrijfsrevisoren duidelijke richtlijnen moeten krijgen aangaande de te controleren rekeningen en rapporteringen ter uitvoering van het boekhoudbesluit.

20.2.2 Activering van investeringen aan de waterweg

Het Rekenhof heeft al naar aanleiding van zijn controles van de rekeningen 1995, 1996 en 1997 opgemerkt dat de door het Vlaams Gewest met kapitaalsubsidies gefinancierde investeringen aan het zeekanaal Brussel-Schelde ten onrechte zowel in het patrimonium van het Gewest als bij de activa van de vennootschap werden opgenomen.

Uit het antwoord van 29 juni 1999 van de voormalige Vlaamse Minister van Financiën en Begroting blijkt dat er twee mogelijke oplossingen worden overwogen om de dubbele activering van investeringen te vermijden. De infrastructuur kan boekhoudkundig worden opgesplitst in een naakte eigendom voor het Gewest en een gebruikswaarde voor de vennootschap. Het oprichtingsdecreet van 4 mei 1994 van de NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen kan zo worden aangepast, dat de vennootschap eigenaar blijft van de basisinfrastructuur aan de door haar beheerde waterwegen, zodat zij deze volledig in haar patrimonium kan opnemen.

Het Rekenhof heeft aangedrongen op spoedige initiatieven om het probleem van de dubbele activering op te lossen.

20.2.3. Territoriale bevoegdheid inzake het beheer van de waterweg

Het Rekenhof heeft in het verleden ook opgemerkt dat de bevoegdheidsafbakening van de pararegionale, beschreven in een besluit van de Vlaamse regering van 9 november 1994, niet volledig in overeenstemming is met het oprichtingsdecreet van 4 mei 1994. Het besluit heeft het beheer van het kanaal Leuven-Dijle en het kanaal naar Charleroi eveneens aan de vennootschap toegewezen. Bovendien is overeengekomen dat de meeste onderhoudskosten van deze waterwegen ten laste van de gewestbegroting zouden blijven ⁽²⁴⁷⁾. Het Rekenhof

---

²⁴⁶ Stuk 1336(1998-1999), Nr. 1 en 2 van 2 en 26 maart 1999.

²⁴⁷ Het Rekenhof verwees naar wat het in dit verband in zijn controleverslag over de rekeningen 1996 stelde (punt 3 van het verslag gevoegd bij brief van 17 september 1997 in dossier 1.355.934).

heeft aangedrongen op initiatieven inzake de door de minister op 29 juni 1999 in het vooruitzicht gestelde aanpassing van het besluit of het decreet.

20.2.4. BTW-recuperatie van investeringsuitgaven

Het standpunt van de BTW-administratie, dat voor het deel van de investeringen in bruggen over waterlopen geen BTW in aftrek kan worden genomen, blijft een financieel risico inhouden voor de NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen. Een eventuele terugvordering door de BTW-administratie van de tot dusver gerecupereerde BTW, zou belangrijke financiële implicaties kunnen hebben voor de pararegionale en voor de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. Het Rekenhof heeft er dan ook andermaal op aangedrongen deze problematiek grondig te onderzoeken en in afwachting van een definitief standpunt, het financieel risico (eventueel terug te betalen BTW) te becijferen en op te volgen.

20.2.5. Samenwerkingsakkoord met de Haven van Brussel

Het samenwerkingsakkoord van 1991 met de Haven van Brussel over het beheer van het Zeekanaal is sinds einde 1996 niet meer formeel verlengd. De Haven van Brussel weigert sinds 1998 de facturen van de NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen voor watercaptatie op het Brussels grondgebied te betalen. Voor het jaar 1998 bedraagt het totaal van de aldus ten laste van de Haven van Brussel openstaande vorderingen 36.233.302 BEF. Ook voor 1999 is al ruim 36 miljoen BEF facturen onbetaald gebleven.

Het Rekenhof heeft erop aangedrongen met de Haven van Brussel dringend een nieuw samenwerkingsakkoord te sluiten, ter uitvoering van artikel 92bis, §2, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. De vorderingen kunnen alleszins niet in de rekeningen van de NV Zeekanaal en Watergebonden Grondbeheer Vlaanderen blijven als geen (juridische) stappen worden ondernomen om tot de invordering ervan te kunnen overgaan.

21. Dienst voor de Scheepvaart

21.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Dienst voor de Scheepvaart (DS) op 3 augustus 1999 gecontroleerd verklaard.

21.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	517.690	515.618	-2.072
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	517.690	515.618	-2.072
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	27.890	28.318	428
26 Rente van overheidsvorderingen	5.170	5.202	32
28 Overige resultaten van vermogen	22.720	23.116	396
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	63.620	130.717	67.097
30 Niet verdeeld	58.160	58.289	129
36 Indirecte belastingen en heffingen	2.750	69.346	66.596
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	2.710	3.082	372
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	317.430	317.660	230
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	314.700	314.700	0
47 Inkomensoverdrachten van de sociale verzekeringsinstellingen	1.550	1.490	-60
48 Inkomensoverdrachten van de regionale en lokale overheden	1.180	1.470	290
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	0	9.240	9.240
57 Kapitaaloverdrachten van bedrijven en financiële instellingen (exclusief vermogensheffingen)	0	9.240	9.240
TOTAAL ONTVANGSTEN	926.630	1.001.553	74.923
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	884.365	878.416	-5.949
11 Lonen en sociale lasten	675.995	671.449	-4.546
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	208.370	206.967	-1.403
7 Investerings	22.160	23.306	1.146
72 Nieuwbouw van gebouwen	430	430	0
73 Aanleg van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken	0	1.156	1.156
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	21.730	21.720	-10
TOTAAL UITGAVEN	906.525	901.722	-4.803

21.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Materiële vaste activa	106.619	98.387	Herwaarderings-meerwaarden	0	0
Financiële vaste activa	0	2	Reserves	95.593	95.593
Voorraden	35.418	35.168	Overgedragen nettoresultaat	-42.502	-7.846
Vorderingen op max. 1 jaar	213.296	74.469	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	135.508	118.883
Liquide middelen	57.128	141.599	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	17.484	0
Overlopende rekeningen	0	4.200	Schulden op > 1 jaar	52.787	52.785
			Schulden op < 1 jaar	151.676	94.410
			Overlopende rekeningen	1.915	0
Totaal	412.461	353.825	Totaal	412.461	353.825

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	1.061.738	883.140	Operationele opbrengsten	906.145	860.534
Financiële kosten	71	8	Financiële opbrengsten	20.278	15.737
Uitzonderlijke kosten	1.399	1.559	Uitzonderlijke opbrengsten	102.128	9.009
Winst van het jaar		573	Verlies van het jaar	34.657	
Totaal	1.063.208	885.280	Totaal	1.063.208	885.280

21.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.728.181

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Mobiliteit en Openbare Werken op 3 augustus 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

21.2.1 Controlebevindingen van de bedrijfsrevisor

De bedrijfsrevisor heeft in zijn verslag bij de jaarrekening de volgende opmerkingen geformuleerd:

- De DS heeft zijn balans opgesteld overeenkomstig de richtlijnen van het boekhoudbesluit, waarbij hij de vergelijkende cijfers voor het jaar 1997 eveneens aanpaste. De resultatenrekening, opgenomen in het financieel jaarverslag 1998, heeft hij evenwel opgesteld volgens het oude model. Volgens de bedrijfsrevisor moet deze resultatenrekening in de toekomst ook volgens een nieuw model opgesteld worden, opdat zij vergelijkbaar zou zijn met de boekhouding en de rapportering naar de overheid.
- De DS heeft de waarderingsregels aangepast aan het boekhoudbesluit. Op de vorderingen ouder dan één jaar boekte hij een algemene voorziening van 50%. De richtlijnen voorzien echter in een bijkomende waardevermindering (tot 100 %) voor vorderingen ouder dan twee jaar. Dat paste de DS voorlopig niet toe.
- Een voorziening voor pensioenen boekte de instelling in voor 17.484.000 BEF zonder dat de bedrijfsrevisor zekerheid kon krijgen over de cijfermatige correctheid van deze voorziening.

Het Rekenhof heeft deze opmerkingen onderschreven, alsmede die welke de bedrijfsrevisor de Dienst voor de Scheepvaart op 9 maart 1999 meedeelde. De bedrijfsrevisor heeft echter niet de budgettaire rapportering aan de Vlaamse overheid gecertificeerd. Nochtans stelde het Vlaams Parlement in zijn resolutie van 5 mei 1999 (²⁴⁸) dat de bedrijfsrevisoren duidelijke richtlijnen moeten krijgen aangaande de te controleren rekeningen en rapporteringen ter uitvoering van het boekhoudbesluit.

21.2.2. Opmerkingen bij onderzoek semesteriële staat

1.559.127

Naar aanleiding van het onderzoek van de eerste semesteriële staat van 30 juni 1998 heeft het Rekenhof de DS op 2 februari 1999 een aantal specifieke opmerkingen gestuurd, onder meer dat hij zijn rekeningstelsel diende aan te passen aan het gestandaardiseerde minimum-rekeningstelsel van het boekhoudbesluit, over-

---

²⁴⁸ Stuk 1336 (1998-1999), Nr.1 en 2 van 2 en 26 maart 1999.

eenkomstig de instructies van de administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management (ABAFIM). De DS heeft daar tot op heden nog geen gevolg aan gegeven.

21.2.3. Waardeverminderingen op handelsvorderingen

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de DS niet alleen te weinig waardeverminderingen op vorderingen heeft geboekt, maar dat hij de waardeverminderingen in negatief op het actief van de balans heeft geboekt, zoals dit in private ondernemingen gebruikelijk is, in plaats van als voorziening op het passief, zoals het boekhoudbesluit voorschrijft.

Het algemeen rekeningenstelsel bij het boekhoudbesluit voorziet ook in een rekening *dubieuze debiteuren* (rekening 417). De DS heeft deze rekening tot op heden nog niet gebruikt. Het is nochtans aangewezen vorderingen waarvoor een waardevermindering op til is, eerst over te boeken naar een afzonderlijke rekening dubieuze debiteuren. Zo kan de instelling daarvoor een aangepaste debiteurenopvolging ontwikkelen.

21.2.4. Periodetoerekening

De DS heeft een aantal aankoopfacturen niet tijdig in de boekhouding opgenomen. Het boekhoudbesluit schrijft de economische boeking van kosten in de periode waarop ze betrekking hebben voor, alsook budgettaire aanrekening volgens factuurdatum. De DS moet de procedure voor de goedkeuring van inkomende facturen zo organiseren dat hij alle facturen tijdig in de geïntegreerde boekhouding kan boeken en ze toerekenen aan de juiste boekhoudperiode.

De instelling heeft de creditintresten van de CFO-rekeningen maar geboekt bij ontvangst. Dit is budgettair correct, maar economisch moeten de ontvangsten worden geboekt in de periode waarop ze betrekking hebben. De DS heeft echter de ontvangen CFO-interesten van het jaar 1997 op 27 oktober 1998 tegelijk economisch en budgettair geboekt. Hij zal de CFO-intresten voor het jaar 1998 in 1999 boeken. De reden daarvoor is dat de instelling zeer laat op de hoogte wordt gebracht van de verworven CFO-interesten. Volgens de algemeen geldende boekhoudprincipes zou de dienst een geraamd bedrag van CFO-intresten langs de overlopende rekeningen in het resultaat van het boekjaar waarop ze betrekking hebben, moeten opnemen.

21.2.5. Onvolledigheid uitvoeringsrekening van de begroting

De uitvoeringsrekening van de begroting moet volgens artikel 55 van het boekhoudbesluit het overgedragen saldo van vorige jaren en het over te dragen saldo van het huidig boekjaar vermelden. De uitvoeringsrekening van de begroting 1998 van de DS doet dit niet en geeft aldus een onvolledig beeld.

De dienst liet na de storting van 57.243.638 BEF ontvangen BTW-achterstallen aan de pensioenverzekering van de OMOB budgettair aan te rekenen. De begroting en de uitvoeringsrekening moeten immers volgens artikel 46 van het boekhoudbesluit alle ontvangsten en uitgaven van de VOI omvatten.

22. Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZ)

22.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZ) op 3 augustus 1999 gecontroleerd verklaard.

22.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	3.061	0	-3.061
08 Interne verrichtingen	3.061	0	-3.061
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	795.795	758.513	-37.282
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	795.795	758.513	-37.282
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	226.500	254.803	28.303
26 Rente van overheidsvorderingen	4.000	510	-3.490
28 Overige resultaten van vermogen	222.500	254.293	31.793
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	505.082	157.999	-347.083
36 Indirecte belastingen en heffingen	504.682	156.774	-347.908
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	400	1.220	820
39 Inkomensoverdrachten van het buitenland	0	5	5
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	0	16.152	16.152
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	0	16.152	16.152
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	1.165.511	306.987	-858.524
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	1.165.511	306.987	-858.524
7 Desinvesteringen	5.000	251	-4.749
76 Verkoop van grond en gebouwen in het binnenland	5.000	0	-5.000
77 Verkoop van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	0	251	251
9 Overheidsschuld	900.000	333.974	-566.026
96 Opnemings van gevestigde overheidsschuld	900.000	333.974	-566.026
TOTAAL ONTVANGSTEN	3.600.949	1.828.679	-1.772.270

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	28.967	13.304	-15.663
03 Interne verrichtingen	28.967	13.304	-15.663
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	1.434.482	963.157	-471.325
11 Lonen en sociale lasten	305.900	289.535	-16.365
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	967.582	609.976	-357.606
14 Herstel en niet-waardevermeerderend onderhoud van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken	161.000	63.646	-97.354
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	152.000	58.380	-93.620
21 Rente overheidsschuld	31.000	11.340	-19.660
24 Huur van gronden en lopende betalingen voor het gebruik van onlichamelijke zaken	121.000	47.040	-73.960
7 Investerings	1.749.000	574.790	-1.174.210
71 Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland	5.000	0	-5.000
72 Nieuwbouw van gebouwen	42.000	7.247	-34.753
73 Aanleg van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken	1.637.000	530.010	-1.106.990
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	65.000	37.533	-27.467
8 Kredietverleningen en deelnemingen	30.000	0	-30.000
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	30.000	0	-30.000
9 Overheidsschuld	206.500	219.048	12.548
91 Aflossingen van gevestigde overheidsschuld	206.500	219.048	12.548
TOTAAL UITGAVEN	3.600.949	1.828.679	-1.772.270

22.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Materiële vaste activa	3.925.449	3.503.027	Kapitaal	14.500	14.500
Financiële vaste activa	131.436	131.436	Reserves	2.187.273	2.113.880
Voorraden	1.639	1.639	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	1.450.041	1.189.350
Vorderingen op max. 1 jaar	256.830	216.972	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	1.542	1.546
Geldbeleggingen	3.104	74.845	Schulden op > 1 jaar	239.664	89.664
Liquide middelen	205.154	155.472	Schulden op < 1 jaar	541.430	692.667
Overlopende rekeningen	20.321	24.290	Overlopende rekeningen	109.483	6.074
Totaal	4.543.933	4.107.681	Totaal	4.543.933	4.107.681

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	1.007.137	936.816	Operationele opbrengsten	1.132.669	1.074.336
Financiële kosten	11.698	29.623	Financiële opbrengsten	3.798	8.340
Uitzonderlijke kosten	51.739	7.525	Uitzonderlijke opbrengsten	5.610	6.693
Belastingen	-1.889	4.317			
Winst van het jaar	73.392	111.088			
Totaal	1.142.077	1.089.369	Totaal	1.142.077	1.089.369

22.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.728.182

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Mobiliteit en Openbare Werken op 3 augustus 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld.

22.2.1. Controleverslagen van de bedrijfsrevisoren

De commissaris-revisor heeft in zijn financieel jaarverslag van 4 maart 1999 voor de jaarrekeningen 1998 een verklaring zonder voorbehoud afgeleverd. De door de toezichthoudende overheid aangestelde bedrijfsrevisor heeft tot op heden nog steeds geen verslag voorgelegd.

De bedrijfsrevisor heeft de budgettaire rapportering aan de Vlaamse overheid, in het kader van het boekhoudbesluit evenwel niet gecertificeerd. Het Rekenhof heeft dan ook gewezen op de resolutie, van het Vlaams Parlement d.d. 5 mei 1999²⁴⁹). Inzake de revisorale controle werd daarin de volgende aanbeveling geformuleerd : *De Vlaamse regering moet de verantwoordelijkheden van de bedrijfsrevisoren bij de VOI's aflijnen in een duidelijke omschrijving van de opdracht (controlewerkzaamheden, frequentie en kwaliteit van de rapportering, enzoverder). De bedrijfsrevisoren moeten duidelijke richtlijnen krijgen aangaande de te controleren rekeningen en rapporteringen ter uitvoering van het boekhoudbesluit*

²⁴⁹ Stuk 1336 (1998-1999), Nr. 1 en 2 van 2 en 26 maart 1999.

22.2.2. *Gemeenschappelijke rekening*

De problematiek van de regeling van de gemeenschappelijke rekening is in gunstige zin geëvolueerd. De reeds jarenlang openstaande facturen en een deel van de hierdoor gegenereerde verwijlintresten werden aan de aannemers betaald, hetzij door het Vlaams Gewest, hetzij door de MBZ. Toch wacht nog een belangrijk bedrag verwijlintresten voor de laattijdige betaling van de facturen voor de verrekeningen 2 tot 4 van de bouw van de kaaimuur in de Zeebrugse achterhaven op betaling (in 1997 geraamd op 18,5 miljoen BEF). Het Rekenhof heeft dan ook aangedrongen op een snelle vereffening van deze verwijlintresten.

Artikel 3, b, van de financieringsovereenkomst van 9 januari 1992 voor de bouwwerken van de kaaimuur, verplichtte de MBZ één jaar na de *saldobetaling aan de aannemer* (dit was 13 juli 1993), de eerste vaste jaarlijkse annuïteit van 15.348.170 BEF aan het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap te betalen. De MBZ heeft echter nog steeds geen annuïteit betaald.

De MBZ stelde de administratie Waterwegen en Zeewezen op 27 mei 1999 voor met 65.770.816 BEF de bovengenoemde overeenkomst af te sluiten. Het Rekenhof heeft de volgende bezwaren geformuleerd:

- In de financieringsovereenkomst heeft de MBZ zich ondubbelzinnig akkoord verklaard met de terugbetaling van tien vaste jaarlijkse annuïteiten van 15.348.170 BEF. Geen enkele contractsbepaling maakt het mogelijk de annuïteiten te verrekenen met facturen opgesomd in bijlage 3. Het Rekenhof heeft daarover al in het controleverslag over de rekeningen 1995 opmerkingen gemaakt.
- Verrekening 5 in de aanneming voor de derde landingsinrichting voor roll on/roll off, is niet in de lijst van verrekeningen in bijlage 3, b, van de financieringsovereenkomst opgenomen en kan dus in geen geval bij de gemeenschappelijke regeling worden betrokken.
- De MBZ houdt bij haar berekening geen rekening met de verwijlintresten die zij aan het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap al is verschuldigd wegens laattijdige betaling van de annuïteiten (2e paragraaf van artikel 3, b, van de financieringsovereenkomst).
- Als basisbedrag voor de berekening van de te betalen som, heeft de MBZ de 93.709.654 BEF kapitaalschuld genomen, die in het begin van 1992 uitstond. Dit bedrag vergt redelijkerwijze een actualisatie aan de hand van de sindsdien geldende rentevoeten.
- In de overeenkomst met het Vlaams Gewest van 1 maart 1999 voor de financiering van het Wielingendok en het Albert II-dok, heeft de MBZ zich nogmaals expliciet verbonden *onmiddellijk te starten met de uitvoering van artikel 3.b) van de overeenkomst met betrekking tot de verlenging van de diepwaterkade (2e fase) afgesloten op 9 januari 1992*.

Het Rekenhof bleef dan ook aandringen op een spoedige en integrale uitvoering van dit artikel (inclusief de verwijlintresten wegens laattijdige betaling). Het herhaalde zijn vraag na te gaan welke (rechts)middelen mogelijk zijn om de MBZ er alsnog toe aan te zetten haar financiële verplichtingen jegens het ministerie zo vlug mogelijk en correct na te komen.

22.2.3. *Kapitaalsubsidies: onderzoek van de werking van de voorschotten-regeling*

De vertragingen bij de betaling van de subsidies door het Vlaams Gewest en de daaruit voortvloeiende nadelige financiële gevolgen voor de MBZ, die het Rekenhof al in zijn controleverslagen over de rekeningen 1995, 1996 en 1997 signaleerde, houden aan. De toestand is het voorbije jaar wel aanzienlijk verbeterd. Voor de lopende investeringsprojecten, gefinancierd met kapitaalsubsidies, betaalde het Gewest in de periode van 15 mei 1998 tot 15 mei 1999 ongeveer 15 % van de inkomende facturen laattijdig (in de periode van 15 mei 1997 tot 15 mei 1998 was er nog voor 34 % van de facturen een laattijdige betaling). Het totaal van door de MBZ te dragen intrestlasten ten gevolge van de structurele problemen bij de uitvoering van de subsidieprocedure en de daaruit voortvloeiende laattijdige betalingen, is al opgelopen tot ongeveer 11,3 miljoen BEF.

22.2.4. *Reserves*

Eind 1998 bedroegen de reserves van de MBZ in totaal 2.187.272.828 BEF, verdeeld als volgt (in BEF):

<i>Wettelijke reserve:</i>	4.404.033
<i>Beschikbare reserves:</i>	2.182.868.795
• Belastingvrije reserves	9.064.094
• Vernieuwingsfonds MR	905.991.395
• Vernieuwingsfonds GR	53.255.747
• Investeringsfonds	600.000.000
• Gemeenschappelijk Delgingsfonds	49.379.766
• Diverse reserves	565.177.793

22.2.5. *Leningsmachtigingen*

Om een vlotte en efficiënte werking te bevorderen, bood artikel 16 van het decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998 de MBZ de mogelijkheid leningsmachtigingen te bekomen tot 300 miljoen BEF voor leningen met een duur van 10 dagen tot één jaar, en tot 700 miljoen BEF voor leningen met een looptijd van meer dan een jaar. Paragraaf 3 van dit begrotingsartikel stelde de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Openbare Werken in staat delegatie te verlenen voor het aangaan en vernieuwen van deze leningen tot een in een besluit van de Vlaamse regering nader te bepalen bedrag.

De MBZ ging in 1998 150 miljoen BEF schulden op meer dan een jaar aan. Het totaal van de op 31 december 1998 uitstaande financiële schulden op ten hoogste een jaar bedroeg 180,9 miljoen BEF (eind 1997 was dat 15,9 miljoen BEF). Voor de in 1998 aangegane leningen vroeg de instelling verschillende machtigingen aan bij de bevoegde ministers. Niettegenstaande deze machtigingen - zelfs tot op heden - uitbleven, ging de MBZ de voor haar thesaurie noodzakelijke leningen toch aan. Het Rekenhof merkte derhalve op dat de MBZ de decretale machtiging niet heeft nageleefd.

22.2.6. Participaties in andere ondernemingen

Uit de evolutie van de financiële vaste activa blijkt dat de deelnemingen in de NV's Portinvest-Zeebrugge, Gothenbrugge en FCA in 1998 geen wijzigingen ondergingen, zodat de toestand van de participaties op balansdatum 31 december 1998 er als volgt uitzag:

Benaming	Maatschappelijke rechten gehouden door		
	de onderneming		dochterondernemingen
	Aantal	%	%
NV Portinvest-Zeebrugge	8000	40	20 (via NV FCA)
NV Gothenbrugge	130	26	
NV FCA	2035	55	

22.2.7. Naleving van het boekhoudbesluit

1.559.127

Ter gelegenheid van het onderzoek van de semesteriële staten heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting op 2 februari 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld die ook ten aanzien van de jaarrekening 1998 gelden:

- De MBZ moet het bedrag op rekening 409000, *geboekte waardeverminderingen* overeenkomstig artikel 39, §1, van het boekhoudbesluit, boeken onder post 166, *voorzieningen*, in plaats van als minpost onder de vorderingen. In de jaarrekening 1998 nam de MBZ het bedrag van de waardeverminderingen, nl. 1.706.885 BEF, nog steeds op als minpost van rubriek 40, *klanten*, in plaats van onder de post 166.
- Het rekeningenstelsel van het BVR heeft voor de software een aparte rekening 214 voorzien. De MBZ zou haar software-investeringen (bijv. licenties) onder deze rekening moeten plaatsen.
- In functie van de ESER-rapportering is het aangewezen dat de instelling voor een aantal verrichtingen de ESER-codes gebruikt die de nieuwsbrieven voorschrijven:

- borgtochten in contanten (rekening 288)	12.11 moet zijn 81.12
- borgtochten ontvangen (rekening 488)	16.11 moet zijn 86.1
- vakbondspremie	11.31 moet zijn 11.12
- ontvangen financiële kortingen	16.11 moet zijn 26.1

23. Intercommunale Maatschappij van de Linker Scheldeoever (IMALSO)

23.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft zijn controle op de officieuze rekeningen 1998 van de Intercommunale Maatschappij van de Linker Scheldeoever (IMALSO) op 11 augustus 1999 beëindigd.

De IMALSO heeft het boekhoudbesluit, gelet op haar ontbinding eind 1998, niet meer toegepast. De intercommunale heeft dan ook een uitvoeringsrekening van de begroting volgens de klassieke indeling en een balans en resultatenrekening overeenkomstig de boekhoudwet van 17 juli 1975 opgemaakt.

23.1.1. uitvoeringsrekening van de begroting 1998

ONTVANGSTEN	begroting	ontvangsten	verschil
41. opbrengsten uitoefening van de statutaire opdracht	45.834	13.745	-32.089
43. opbrengsten verkoop patrimoniale goederen	150	71	-79
45. tussenkomst Vlaams Gewest / provincies	192.400	194.523	2.123
49. ontvangsten voor orde	2.210	218	1.992
TOTAAL ONTVANGSTEN	240.594	208.557	-32.037

UITGAVEN	begroting	uitgaven	verschil
51. betalingen aan personen aan de instelling verbonden	206.466	202.205	-4.261
52. betalingen aan derden voor niet duurzame diensten of goederen	56.645	39.239	-17.406
53. betalingen aan derden voortvloeiend uit de uitoefening van de statutaire opdracht	11.510	2.295	-9.215
55. betalingen aan derden voor aankoop van patrimoniale goederen	1.588	965	-623
59. uitgaven voor orde	2.210	259	-1.951
TOTAAL UITGAVEN	278.419	244.963	-33.456

23.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Materiële vaste activa	160.076	165.615	Kapitaal	350.000	350.000
Financiële vaste activa	19	22	Reserves	156.176	156.176
Voorraden	87.480	87.480	Overgedragen nettoresultaat	-87.852	-102.651
Vorderingen op max. 1 jaar	95.535	97.501	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	450	40.139
Liquide middelen	95.932	118.741	Schulden op < 1 jaar	21.091	28.768
Overlopende rekeningen	4.856	5.985	Overlopende rekeningen	4.033	2.912
Totaal	443.898	475.344	Totaal	443.898	475.344

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Bedrijfskosten	189.362	234.975	Bedrijfsopbrengsten	204.982	206.929
Financiële kosten	4.950	11.366	Financiële opbrengsten	5.946	3.523
Uitzonderlijke kosten	1.083	0	Uitzonderlijke opbrengsten	158	916
Belastingen	892	529	Verlies van het jaar		35.502
Winst van het jaar	14.799				
Totaal	211.086	246.870	Totaal	211.086	246.870

23.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.355.945

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Openbare Werken op 11 augustus 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

23.2.1. Ontbinding van de vennootschap

De IMALSO werd opgericht als coöperatieve vennootschap bij overeenkomst van 9 maart 1929 voor zeventig jaar. De bestaanstermijn liep dus af op 9 maart 1999. Artikel 5 van de statuten⁽²⁵⁰⁾ heeft het maatschappelijk kapitaal vastgelegd op 10 miljoen BEF⁽²⁵¹⁾ en als volgt geplaatst:

Stad Antwerpen	1.600.000 BEF	160 aandelen
Stad Sint-Niklaas	40.000 BEF	4 aandelen
Gemeente Zwijndrecht	80.000 BEF	8 aandelen
Gemeente Beveren	80.000 BEF	8 aandelen
Provincie Antwerpen	1.600.000 BEF	160 aandelen
Provincie Oost-Vlaanderen	1.600.000 BEF	160 aandelen
Belgische Staat	5.000.000 BEF	500 aandelen

Artikel 33 van de statuten bepaalde dat de Staat bij ontbinding van de vennootschap van rechtswege actief en passief zou overnemen. Als het actief op dat ogenblik het passief zou overtreffen, exclusief de waarde van de tunnel, zou de Staat de vennoten, tot het bedrag van dit overschot, hun inbreng in de vennootschap en aandeel in de lasten terugbetalen. De verdeling zou pondspondsgewijze geschieden. Mocht het passief echter het actief overtreffen, dan zou de Staat de helft van de verliezen dragen, de provincie Oost-Vlaanderen een tiende, de provincie Antwerpen twee tienden en de Stad Antwerpen ook twee tienden.

Op 29 september 1998 besliste de Vlaamse regering de activiteiten van de IMALSO, na beëindiging van de vennootschap door het verloop van de duur, over te nemen. Het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap nam het statutair en contractueel personeel van de IMALSO over en schakelde het in het departement Leefmilieu en Infrastructuur in. Het decreet van 19 december 1998 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1999, droeg de uitvoering van de opdrachten van de IMALSO, evenals haar rechten, verplichtingen en goederen op 1 januari 1999 aan het Vlaams Gewest over. Het financieel en budgettair beheer van de betrokken inkomsten en uitgaven werden ondergebracht in de nieuw opgerichte dienst met afzonderlijk beheer Linker Scheldeoever (LSO).

De IMALSO heeft de jaarrekening 1998 volgens het continuïteitsprincipe opgesteld. De aandeelhouders stemden op 21 december 1998 namelijk in met de zienswijze van de raad van bestuur dat de activiteiten van de vennootschap werden voortgezet. Op 31 mei 1999 keurde de algemene vergadering van aandeelhouders het verslag en de rekeningen 1998, evenals het verslag en de rekeningen

²⁵⁰ De statuten werden krachtens de wet van 8 mei 1929 goedgekeurd.

²⁵¹ In 1986 werd het maatschappelijk kapitaal verhoogd tot 350 miljoen BEF door een incorporatie van reserves in het kapitaal en door herwaardering van de gronden. In ruil voor deze boekhoudkundige kapitaalverhoging kregen de bestaande vennoten bijkomende aandelen.

1999 goed. De vennoten stemden ook in met de vereffening van de vennootschap. Ter uitvoering van het bovengenoemde artikel 33 van de statuten heeft het Vlaams Gewest op 8 april 1999 de initiële inbreng van de andere vennoten terugbetaald (samen 5 miljoen BEF). De vergadering notificeerde de andere vennoten dat de beslissingen over de afsluiting van de vereffening al hun rechten voorbehield die zij krachtens artikel 33 van de statuten bezitten tegen het Vlaams Gewest. De goedkeuring van de jaarrekeningen of instemming met de vereffening betekende niet dat zij akkoord gingen met de terugbetaling door het Vlaams Gewest.

Gelet op de mogelijke budgettaire gevolgen voor het Vlaams Gewest van de verschillende standpunten inzake de toepassing van artikel 33 van de statuten, heeft het Rekenhof de minister gevraagd of de vroegere aandeelhouders van de IMALSO al vorderingen hebben ingediend bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

23.2.2. Controleverslagen van de bedrijfsrevisor

De bedrijfsrevisor heeft de jaarrekening 1998 op 26 maart 1999 in overeenstemming bevonden met de boekhouding en de daarop betrekking hebbende bescheiden. Hij stelde daarbij geen uitspraak te kunnen doen over de juistheid van de gevolgde waarderingsgrondslagen wegens de onenigheid over de verdeling van het netto actief op vereffeningsdatum. Rekening houdend met deze aanzienlijke onzekerheden, kon hij evenmin een oordeel geven omtrent het feit of de jaarrekening 1998 een getrouw beeld gaf van het vermogen, de financiële toestand en de resultaten van de vennootschap.

Gelet op deze onthoudende verklaring, meent het Rekenhof dat de nieuwe DAB Linker Scheldeoever de gegevens uit de jaarrekening 1998 niet zonder meer mag overnemen in zijn boekhouding. Een bijkomend onderzoek naar de correcte waardering van de activa en passiva is aangewezen.

Over de jaarrekening afgesloten op 9 maart 1999 besloot de bedrijfsrevisor dat zij een getrouw beeld gaf van het vermogen, de financiële toestand en de resultaten van de vennootschap en dat de toelichting een passende verantwoording gaf. Hij hield er daarbij rekening mee dat de gevolgen van een eventuele betwisting over de omvang van de rechten van de vennoten, volledig buiten de CV IMALSO vallen en geen invloed hebben op de rekeningen van de vennootschap.

23.2.3. Financiële analyse van de rekeningen

23.2.3.1. Rekeningen 1998

Zoals in 1996 (7 miljoen BEF) en 1997 (13,9 miljoen BEF) bleef de omzet ook in 1998 laag (11,4 miljoen BEF). De IMALSO verkocht twee percelen voor 6,4 miljoen BEF. Het betrof bovendien gronden die buiten de verkoopbare sectoren lagen (natuur- en groengebied en gebied voor dagrecreatie). Wegens de saneringswerkzaamheden en het ontbreken van de bodemattesten, kon de CV geen gronden verkopen in de woonsector Galgenweel.

De bedrijfskosten daalden verder van 234,9 miljoen BEF in 1997 tot 189,4 miljoen BEF in 1998. Deze daling is echter voor het grootste deel te danken aan de

terugname van de voorzieningen voor pensioenlasten, grote onderhouds- en herstellingswerken en uitrusting van gronden (-40,1 miljoen BEF), met het oog op de vereffening van de IMALSO en de integratie in het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De uitgaven voor saneringen, grondonderzoeken, enz., bleven beperkt.

De IMALSO kon het boekjaar zodoende afsluiten met een winst van 14,8 miljoen BEF (in 1996 en 1997 leed de CV verliezen van respectievelijk 62,8 miljoen BEF en 35,5 miljoen BEF).

Het balanstotaal daalde in 1998 van 475,3 miljoen BEF naar 443,9 miljoen BEF. In 1996 bedroeg het nog 514,4 miljoen BEF. Op de passiefzijde daalden de voorzieningen met 39,7 miljoen BEF en de schulden met 6,6 miljoen BEF. Het eigen vermogen nam dan weer toe, gelet op de winst van het boekjaar. De winst is echter een louter boekhoudkundige winst (terugname van voorzieningen), die niet resulteerde in bijkomende financiële middelen. Op de actiefzijde daalden de liquiditeiten dan ook verder tot 95,9 miljoen BEF (-22,8 miljoen BEF).

Rubriek VII.B, *overige vorderingen*, bevat nog van het Vlaams Gewest te ontvangen dotaties voor 1997 en 1998 (25,4 miljoen BEF), evenals nog door de provincie Antwerpen door te storten opbrengsten van onroerende voorheffing voor 1997 en 1998 (65,6 miljoen BEF). Het is evenwel niet zeker dat deze bedragen nog zullen worden ingevorderd (zie punt 23.2.4.).

Het tekort op de uitvoeringsrekening van de begroting 1998 bedroeg 36,4 miljoen BEF, wat minder is dan wat oorspronkelijk in de begroting werd geraamd (37,8 miljoen BEF). De opbrengsten uit grondverkoop en uit intresten lagen respectievelijk 23,6 miljoen BEF en 5,1 miljoen BEF lager dan geraamd. Ook de personeelsuitgaven (4 miljoen BEF), uitgaven voor onderhoud en herstellingen van infrastructuur (10,8 miljoen BEF), BTW-uitgaven (5,2 miljoen BEF) en uitgaven in verband met het bodemsaneringsdecreet (8,9 miljoen BEF) lagen lager dan begroot.

23.2.3.2. Rekeningen op 9 maart 1999

Aangezien het Vlaams Gewest alle activa en passiva, evenals alle rechten, verplichtingen en personeelsleden op 1 januari 1999 overnam, bevat de boekhouding 1999 geen verrichtingen meer. De balans op 9 maart 1999 sluit met een nulsaldo. De resultatenrekening vertoont een uitzonderlijk verlies van 418.323.925 BEF.

23.2.4 Overname van de goederen, rechten en verplichtingen door het Vlaams Gewest

In het belang van een correcte waardering van de door het Vlaams Gewest over te nemen activa en passiva, heeft het Rekenhof de aandacht gevestigd op de onderstaande onzekerheden:

23.2.4.1. Openstaande vorderingen

In 1993 en 1994 heeft de IMALSO een aantal percelen vervuilde grond weer ingekocht. De vennootschap heeft de bevoegde minister gevraagd de terugkoop

van openbaar nut te verklaren om de betaalde 1.389.377 BEF registratierechten te kunnen recupereren. Dit bedrag werd als een vordering geboekt. Ondanks herhaalde vragen van de vennootschap en opmerkingen van het Rekenhof nam de minister nog geen expliciete beslissing, zodat de invorderbaarheid onzeker is.

Het Vlaams Gewest heeft haar aandeel in de onroerende voorheffing en registratierechten voor de jaren 1997 en 1998, telkens 12.700.000 BEF, nog niet aan de IMALSO doorgestort. Het ministerieel dotatiebesluit van 4 december 1996 heeft de uitbetaling van het aandeel van het Vlaams Gewest voor het jaar 1997 afhankelijk gemaakt van de doorstorting van het aandeel van de provincies. Het dotatiebesluit van 15 december 1997 voor het jaar 1998 bevatte deze voorwaarde niet meer. De provincie Oost-Vlaanderen heeft haar bijdragen voor 1997 (1.305.429 BEF) en 1998 (1.396.720 BEF) gestort, maar de provincie Antwerpen nog niet (32.206.989 BEF en 33.426.583 BEF). De bestendige deputatie van de provincie Antwerpen besliste op 15 oktober 1997 haar aandeel 1997 niet betaalbaar te stellen. De provincie reageerde daarmee op het voorstel van het Vlaams Gewest het aandeel van de provincie in het provinciefonds met eenzelfde bedrag te verminderen. Artikel 26 van het programmadecreet 1999 bekrachtigde dit. Daar het decreet enkel geldt voor het jaar 1999 en volgende, maakt het de verplichting van de provincie Antwerpen inzake de vergoedingen voor 1997 en 1998 niet ongedaan.

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat zo vlug mogelijk een beslissing moet worden genomen over de inbaarheid van de vorderingen op het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap door de DAB Linker Scheldeoever. Wat de vorderingen ten overstaan van de Provincie Antwerpen aangaat, heeft het gesteld dat onverwijld de nodige rechtsmiddelen dienen te worden ingezet om ze alsnog te innen. Zo niet, is het onaanvaardbaar ze nog verder als vorderingen (vastgestelde rechten) in de boekhouding van de DAB Linker Scheldeoever op te nemen.

23.2.4.2. Inventaris van de gronden

Het Rekenhof heeft in het verleden meermaals opgemerkt dat de IMALSO geen fysieke inventaris van het patrimonium bezat. Daardoor had de vennootschap evenmin zekerheid over de juistheid van de inventarisdocumenten en het patrimonium. In 1997 begon ze de opmeting van de gronden. Die opmeting is nog steeds niet volledig afgewerkt, ondanks het feit dat de voormalige Vlaamse Minister van Financiën en Begroting het Rekenhof een volledige inventarisatie tegen eind 1998 in het vooruitzicht had gesteld.

Een juiste en volledige fysieke inventarisatie met bijhorende waardebepaling moet toelaten het overgedragen patrimonium correct in de inventaris van het Vlaams Gewest op te nemen. Het Rekenhof heeft erop aangedrongen dat de opmaak van de patrimoniale ordonnantie die de gronden in het patrimonium van de DAB opneemt, geschiedt aan de hand van een dergelijke inventaris.

Om tot een correcte waardebepaling te kunnen overgaan, moeten de bestaande twijfels over de toekomstige bestemming van de gronden worden opgelost. Daarvoor zou voor elk perceel de juiste bodemgesteldheid moeten zijn gekend en zouden de kosten van de eventueel noodzakelijke saneringswerken zo nauwkeurig mogelijk moeten worden geraamd.

23.3. *Andere controleresultaten*

1.742.166

23.3.1. *Evaluatie van de uitvoering van de opdrachten van de IMALSO*

Ter gelegenheid van de rekeningencontrole heeft het Rekenhof ook onderzocht in welke mate de IMALSO haar statutaire opdrachten in 1998 heeft uitgevoerd en hoe de overdracht van de taken van de IMALSO aan de administratie van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap is georganiseerd.

23.3.1.1. *Exploitatie van de Waasland- en Sint-Annatunnel*

Voor 1999 blijft de wijze waarop de exploitatie van de twee tunnels is geregeld, ongewijzigd. De arbeidsintensieve uitbating en hoge onderhoudskosten wegens een verouderde uitrusting, blijven bestaan. De begroting 1999 van de DAB Linker Scheldeoever bevat geen kredieten voor de eerste noodzakelijke moderniseringsinvesteringen (geraamd op 215 miljoen BEF) die een efficiëntere en goedkopere exploitatie moeten mogelijk maken. Het Rekenhof heeft dan ook zijn opmerking herhaald dat een plan (met timing) nodig is dat aangeeft op welke wijze de exploitatie en het onderhoud van beide tunnels kunnen worden geoptimaliseerd. Daarbij moeten ook de middelen (financiële, materiële én personele) worden aangegeven die ervoor moeten worden ingezet. De kredieten moeten worden ingeschreven in de begroting van de nieuwe DAB.

23.3.1.2. *Productief maken en verkopen van de gronden*

Door het ontbreken van de nodige gewestplanwijzigingen en bodemattesten bleven de grondverkoop in 1998 uiterst beperkt. Deze hindernissen zijn momenteel van de baan. Eind oktober 1998 stelde de Vlaamse regering het plan tot gedeeltelijke wijziging van het gewestplan Antwerpen definitief vast. Daarin kreeg het gebied Borgerweert de bestemming *gebied voor stedelijke ontwikkeling*. De onderhandelingen met geïnteresseerde kopers konden starten. Midden april 1999 werden ook de, voor overdracht noodzakelijke, bodemattesten ontvangen van OVAM voor de gesaneerde en omliggende percelen van de woonsector Galgenweel. Niettemin vonden in 1999 nog geen grondverkoop plaats.

Het beheer van de terreinen van de vroegere IMALSO werd geïntegreerd in de afdeling Zeeschelde, zonder dat evenwel voldoende begeleidende maatregelen werden getroffen om een actief en efficiënt grondbeheer in de toekomst te waarborgen. Van de beherende afdeling mag worden verwacht dat zij:

- beschikt over een volledige en betrouwbare fysische inventaris van de gronden (een volledige fysische inventaris bestaat nog steeds niet);
- een juist beeld heeft van de waarde van de gronden (observeren en raadplegen van de markt) en van de eraan verbonden kosten (inrichtingskosten, saneringskosten, ...); zo bestaat nog steeds onzekerheid over de bodemgesteldheid en eventuele saneringskosten van een groot deel van de overgedragen terreinen;
- instaat voor de voorbereiding, het sluiten en het opvolgen van de verschillende huur- en verkoopcontracten, eventueel in samenwerking met de ge-

specialiseerde diensten van de Vlaamse Gemeenschap (afdeling Financieel Management).

De raad van bestuur van de IMALSO heeft op 7 december 1998 nog een kaderovereenkomst met een projectontwikkelaar goedgekeurd voor een project in de sector Borgerweert (geraamde waarde van de gronden: 760 miljoen BEF). De gemachtigde van Financiën heeft evenwel zijn veto gesteld tegen deze beslissing. Hij werd daarin gevolgd door de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting, en de kaderovereenkomst zou uiteindelijk niet zijn gesloten. Het Rekenhof heeft de minister gevraagd hoe dit dossier verder evolueerde en of de bevoegde dienst van de afdeling Zeeschelde voor deze al jaren aanslepende, complexe en budgettair belangrijke zaak, een volledig dossier zou samenstellen, dat alle overeenkomsten en briefwisseling bevat nodig om zowel de beleids- als de controle-instanties in staat te stellen zich een correct beeld te vormen van de juridische, economische en budgettaire draagwijdte en eventuele knelpunten van het dossier.

24. Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)

24.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) op 3 augustus 1999 gecontroleerd verklaard op basis van de officiële rekeningen. Op 13 augustus 1999 werden de definitieve, ongewijzigde rekeningen aan het Rekenhof overgelegd.

24.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	84.960	84.960
08 Interne verrichtingen	0	84.960	84.960
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	555.256	559.922	4.666
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	555.256	559.922	4.666
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	807	1.446	639
26 Rente van overheidsvorderingen	807	1.446	639
3 Inkomstenoverdrachten van andere sectoren	0	3.503	3.503
38 Overige inkomstenoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	0	3.503	3.503
4 Inkomstenoverdrachten van de sector overheid	761.537	747.777	-13.460
46 Inkomstenoverdrachten van de centrale overheid	756.600	745.993	-10.607
47 Inkomstenoverdrachten van de sociale verzekeringsinstellingen	4.637	1.692	-2.945
48 Inkomstenoverdrachten van de regionale en lokale overheden	0	92	92
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	104.116	57.618	-46.498
59 Kapitaaloverdrachten van het buitenland	104.116	57.618	-46.498
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	312.122	287.535	-24.587
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	312.122	287.535	-24.587
TOTAAL ONTVANGSTEN	1.733.538	1.742.761	9.223

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	1.120.236	1.120.236
03 Interne verrichtingen	0	1.120.236	1.120.236
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	1.316.726	1.325.485	8.759
11 Lonen en sociale lasten	907.300	908.088	788
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	409.426	417.397	7.971
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	574	3	-571
21 Rente overheidsschuld	0	3	3
23 Toegerekende debetrente	574	0	-574
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	0	612	612
45 Inkomensoverdrachten aan andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	0	612	612
7 Investerings	416.238	413.711	-2.527
72 Nieuwbouw van gebouwen	32.586	47.176	14.590
73 Aanleg van grondwerken en water- en wegenbouwkundige werken	9.072	10.339	1.267
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	374.580	356.196	-18.384
8 Kredietverleningen en deelnemingen	0	2.950	2.950
81 Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen	0	2.950	2.950
TOTAAL UITGAVEN	1.733.538	1.742.761	9.223

24.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	12.702	1	Kapitaal	900.000	900.000
Materiële vaste activa	1.262.733	1.037.676	Reserves	3.834	13.834
Financiële vaste activa	24.646	4.873	Overgedragen nettoresultaat	-36.978	43.250
Voorraden	158.550	46.724	Dotaties, subsidies, toelagen e.d.	379.630	138.927
Vorderingen op max. 1 jaar	396.778	307.248	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	46.496	33.910
Liquide middelen	67	135.985	Schulden op > 1 jaar	196	326
Overlopende rekeningen	110	1.825	Schulden op < 1 jaar	562.318	397.608
			Overlopende rekeningen	90	6.477
Totaal	1.855.586	1.534.332	Totaal	1.855.586	1.534.332

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	2.099.115	1.809.236	Operationele opbrengsten	2.002.678	1.832.210
Financiële kosten	4.240	2.171	Financiële opbrengsten	10.413	9.266
Uitzonderlijke kosten	369	0	Uitzonderlijke opbrengsten	865	1.616
Belastingen	460	1.362	Verlies van het jaar	90.228	0
Winst van het jaar	0	30.323			
Totaal	2.104.184	1.843.092	Totaal	2.104.184	1.843.092

24.2. Resultaten van de rekeningencontrole

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Economie op 3 augustus 1999 zijn opmerkingen over de rekeningen medegedeeld.

Als overgedragen begrotingsoverschot van vorige boekjaren (1997 en vorige jaren) schreef de VITO een ontvangst in van 57,084 miljoen BEF op post 08.2.1. Aangezien de instelling in 1998 begrotingsgewijs 1.742.761 miljoen BEF uitgaven verrichtte en slechts 1.657.801 miljoen BEF ontvangsten inde, kwam zij, rekening houdend met de overdracht, uit op een gecumuleerd begrotingstekort 1998 van 27.876 miljoen BEF. Luidens het artikel 55 van het boekhoudbesluit moet zij dit tekort als ontvangst boeken op code 08.2.2.

De samenstelling van deze bedragen riep twijfels op.

Reserves behoren tot de bewegingen in de bedrijfseconomische boekhouding die in de begrotingsrapportering geen effect hebben. De begrotingsoverdracht uit vorige jaren in de VITO-begrotingsrapportering omvat evenwel 13,834 miljoen BEF van dergelijke reserves. Aangezien voorheen gerealiseerde opbrengsten de bedrijfseconomische reserves vormen, betreffen deze reserves logischerwijze sommen die al in vorige jaren in ontvangst werden genomen. Aldus worden ze geacht automatisch begrepen te zijn in het cumulatieve begrotingsoverschot van vorige jaren (43,250 miljoen BEF). De verrekening van bedrijfseconomische reserves ter verbetering van het negatieve begrotingsresultaat, komt neer op een dubbeltelling. De verwerking van typisch bedrijfseconomische grootheden in de begrotingsrekening is daarenboven niet in overeenstemming met de opzet van het boekhoudbesluit.

Na correctie zou het overgedragen overschot uit vorige jaren (code 08.2.1) beperkt blijven tot 43,250 miljoen BEF (i.p.v. 57,084 miljoen BEF) en zou het naar 1999 over te dragen begrotingstekort 41,710 miljoen BEF (i.p.v. 27,876 miljoen BEF) bedragen (code 08.2.2). De totaliteit van de verrekeningen met andere dienstjaren ondergaat daardoor geen wijzigingen (84,960 miljoen BEF).

24.3. Bijzonder onderzoek: de programmatie van onderzoeksopdrachten

De VITO haalt onder meer inkomsten uit onderzoeksopdrachten op verzoek van de Vlaamse regering of pararegionale instellingen. De Vlaamse regering dient deze opdrachten volgens de beheersovereenkomst van de VITO vóór het komende werkingsjaar in een programma te bundelen. Deze programmatie liep voor 1996 en 1997 echter aanzienlijke vertragingen op, waardoor ook de ondertekening van de overeenkomsten uitbleef. De VITO voerde inmiddels wel al de opdrachten uit, zonder deze rechtsgrond. De poging van de Vlaamse Minister van Wetenschap en Technologie om het VITO-jaarprogramma 1998 tijdig af te werken, mislukte.

24.3.1. Inleiding

De beheersovereenkomst met de VITO rekent tot de inkomsten van deze instelling: *de vergoedingen en inkomsten die verband houden met eenmalige contractuele onderzoeksopdrachten op verzoek van de administratie van de Vlaamse Gemeenschap of pararegionale instellingen die van de Vlaamse regering afhangen* (artikel 3, §3). Zij stelt dat de VITO deze onderzoeksopdrachten dient uit te voeren in de mate dat de planning van haar werkzaamheden dit toelaat. De Vlaamse regering dient de opdrachten ten slotte, onder de coördinatie van de Vlaamse minister die toezicht houdt op de instelling, met name de Vlaamse Minister van Wetenschap en Technologie, vóór elk werkingsjaar in een programma te bundelen.

24.3.2. Vaststellingen

De Vlaamse regering keurde het programma 1996 pas goed op 19 december 1996. De individuele overeenkomsten werden - klaarblijkelijk als gevolg van de laattijdige goedkeuring - maar op 23 december 1996 ondertekend, dit is ruimschoots na de aanvang van de diverse projecten.

De programmatie 1997 kreeg op 9 december 1997 de goedkeuring van de Vlaamse regering, opnieuw met ongeveer een jaar vertraging.

Ten slotte bereikten een aantal vastleggingsdossiers voor overeenkomsten die de Vlaamse Gemeenschap voor 1998 met de VITO sloot voor de bovengenoemde eenmalige contractuele onderzoeksopdrachten het Rekenhof pas in december 1998. Weer bleek de programmatie pas op het einde van het betrokken werkingsjaar te zijn goedgekeurd, met name op 27 oktober 1998, in plaats van vóór het werkingsjaar.

24.3.3 Opmerkingen van het Rekenhof en reacties van de Vlaamse Minister van Economie

1.526.197

Op 26 januari 1998⁽²⁵²⁾ wees het Rekenhof de Vlaamse Minister van Economie erop dat de programmaties 1996 en 1997 door de Vlaamse regering een jaar te laat kwamen en aldus werden gereduceerd tot een formalistische regularisatie van een bestaande toestand. Dit had tot gevolg dat ook de individuele overeenkomsten laattijdig werden ondertekend. De VITO voerde de opdrachten dus uit zonder formele, rechtsgeldige overeenkomst of bevel, wat indruist tegen elke goede rechtsorde. De bedragen ter uitvoering van de overeenkomsten werden pas in de maand december geordonnanceerd, terwijl de door de VITO ingediende schuldvorderingen in de meeste gevallen al lang bij de administratie berustten. Dergelijke late ordonnanceringsbemoedelingen bemoeilijken niet alleen een grondige controle door het Rekenhof, zij dragen ook het risico in zich op het vervallen van kredieten die in het voorgaande begrotingsjaar werden vastgelegd ten laste van niet-gesplitste basisallocaties, bij eventuele visumweigering, ⁽²⁵³⁾.

Op 11 maart 1998 erkende de minister dat de programmaties in 1996 en 1997 te laat kwamen. Hij betoogde dat het niet altijd zo evident is telkenmale een jaarprogramma op te stellen dat dient te zijn gebaseerd op opdrachten die in de loop van datzelfde jaar- en niet enkel in het begin - op de begroting zullen worden vastgelegd, ongeacht of een project één of meer jaren bestrijkt. Een afgelijnd project dient immers te worden gekoppeld aan één vastlegging. Het is voor de administratie ook onmogelijk alle opdrachten in het begin van een begrotingsjaar te doen starten, zodat zij een jaarprogramma pas kan initiëren nadat alle elementen op dat vlak zijn ingevuld. De minister stelde verder dat de administratie Economie er onder zijn impuls toch al in was geslaagd de opdrachten van 1997 nog tijdens het eerste semester van dat jaar te bundelen en aan de Vlaamse Minister van Wetenschap en Technologie voor te leggen. Voor 1998 zou deze minister trachten het ontwerpprogramma in het voorjaar aan de Vlaamse regering voor te leggen.

1.664.172

Op 12 januari 1999 schreef het Rekenhof beide ministers dat het, in weerwil van de gedane beloften en inspanningen om de programmatie te versnellen, vaststelde dat ook het ontwerpprogramma 1998 inzake met de VITO overeen te komen éénmalige onderzoeksopdrachten laattijdig werd goedgekeurd, toen de meeste overeenkomsten al in uitvoering waren⁽²⁵⁴⁾. De programmatie is dus niet het

---

²⁵² Doordat de overeenkomsten kaderend in de programmatie 1996 hoofdzakelijk waren vastgelegd ten laste van niet-gesplitste kredieten, kreeg het Rekenhof er slechts kennis van in de ordonnanceringsfase.

²⁵³ Dit risico is niet denkbeeldig. Zo diende het Rekenhof in 1997 een ordonnantie voor werkingskosten met betrekking tot een promotieproject met 71.682 BEF te verminderen wegens laattijdige facturatie.

²⁵⁴ In de bijgaande nota aan de Vlaamse regering bekloeg de Vlaamse Minister van Wetenschap en Technologie zich erover dat de praktische toepassing van de beheersovereenkomst (de tijdige programmatie) stroef verliep bij gebrek aan medewerking van verschillende administraties. Slechts de administratie Economie legde haar deelprogramma vroeger voor (in de maand maart).

instrument van planning beoogd door de beheersovereenkomst. Op het ogenblik van de controle van de vastleggingen 1998 (december 1998) had de VITO de betrokken overeenkomsten overigens nog niet ondertekend²⁵⁵, hoewel hun uitvoeringstermijnen - op twee overeenkomsten na - al liepen. Het Rekenhof drong andermaal aan op vervroeging in de tijd van de programmatie.

Op 29 januari 1999 antwoordde de Vlaamse Minister van Economie dat zijn administratie de ontwerpen voor 1999 die haar betroffen al aan het finaliseren was. Hij zou er bij alle betrokken administraties en pararegionalen op aandringen stappen te ondernemen opdat het totale ontwerpprogramma nog voor het eerste kwartaaleinde van het lopende begrotingsjaar aan de Vlaamse regering zou kunnen worden voorgelegd.

Uit de controle van de vastleggingsdossiers 1999 bleek dat de Vlaamse regering de programmatie goedkeurde op 8 juni 1999, terwijl de individuele overeenkomsten al liepen vanaf 1 januari of 1 april 1999. Medio 1999 had enkel de minister de overgelegde overeenkomsten ondertekend, de VITO nog niet. De problematiek bleef aldus onveranderd. De programmatie vervroegde alleen enigszins ten opzichte van vorige jaren.

---

²⁵⁵ De handtekening van de VITO-gemachtigde ontbrak daar de overeenkomsten pas op 6 november 1998, na de goedkeuring van de integrale programmatie, definitief aan de minister konden worden voorgelegd.

25. Vlaams Instituut voor de Bevordering van het Wetenschappelijk Technologisch Onderzoek in de Industrie (IWT)

25.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Vlaams Instituut voor de Bevordering van het Wetenschappelijk Technologisch Onderzoek in de Industrie (IWT), officieel voorgelegd op 28 juni 1999, op 13 juli 1999 gecontroleerd verklaard.

25.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	90.500	91.345	845
08 Interne verrichtingen	90.500	91.345	845
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	0	391	391
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	0	391	391
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	14.600	14.636	36
26 Rente van overheidsvorderingen	14.600	14.636	36
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	150.608	123.702	-26.906
38 Overige inkomensoverdrachten van bedrijven, financiële instellingen, privaatrechtelijke instellingen zonder winst-oogmerk t.b.v. gezinnen en gezinnen	150.000	117.427	-32.573
39 Inkomensoverdrachten van het buitenland	608	6.275	5.667
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	2.558.900	2.538.737	-20.163
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	2.558.900	2.538.737	-20.163
TOTAAL ONTVANGSTEN	2.814.608	2.768.856	-45.752
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	1.120.236	1.120.236
03 Interne verrichtingen	0	1.120.236	1.120.236
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	282.364	277.559	-4.805
11 Lonen en sociale lasten	174.392	176.382	1.990
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	107.972	101.177	-6.795
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	2.251.364	1.202.584	-1.048.780
32 Inkomensoverdrachten, geen exploitatiesubsidies zijnde, aan bedrijven en financiële instellingen	1.734.918	755.236	-979.682
34 Inkomensoverdrachten aan gezinnen	516.446	447.348	-69.098
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	235.794	149.057	-86.737
41 Inkomensoverdrachten aan de centrale overheid	221.000	134.239	-86.761
43 Inkomensoverdrachten aan de regionale en lokale overheden	7.500	7.500	0
45 Inkomensoverdrachten aan andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	7.294	7.318	24
7 Investerings	20.086	19.420	-666
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	20.086	19.420	-666
TOTAAL UITGAVEN	2.789.608	2.768.856	-20.752

25.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12. 1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	4.838	3.832	Overgedragen nettoresultaat	1.161.396	117.537
Materiële vaste activa	28.186	22.878	Schulden op < 1 jaar	264.389	1524.473
Financiële vaste activa	70	9	Overlopende rekeningen	1.171	
Vorderingen op max. 1 jaar	274.288	1.614.851			
Liquide middelen	1.105.531	91			
Overlopende rekeningen	14.043	349			
Totaal	1.426.956	1.642.010	Totaal	1.426.956	1.642.010

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	1.630.272	2.415.821	Operationele opbrengsten	2.662.830	2.384.303
Financiële kosten	143	89	Financiële opbrengsten	14.636	8.761
Uitzonderlijke kosten	3.764	0	Uitzonderlijke opbrengsten	572	177
Winst van het jaar	1.043.859		Verlies van het jaar		22.669
Totaal	2.678.038	2.415.910	Totaal	2.678.038	2.415.910

25.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.702.721

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Economie op 16 juli 1999 de volgende opmerkingen medegedeeld:

- In strijd met artikel 6, §3, van de wet van 16 maart 1954 heeft het IWT zijn rekeningen 1998 niet vóór 31 mei 1999 aan het Rekenhof overgelegd.
- Het boekhoudbesluit onderscheidt voor doorgeefsubsidies het bedrijfseconomische aanrekeningsmoment, met name wanneer de realisatie van de voorwaarden zeer waarschijnlijk is en de subsidie is opgeëist (artikel 44,

tweede lid)⁽²⁵⁶⁾ en het aanrekeningsmoment in de begrotingsrapportering, met name op het moment dat het besluit getekend is - dit wil zeggen: wanneer de raad van bestuur een positieve beslissing neemt - en dit in het boekjaar waarop de uitgave betrekking heeft (artikel 53, §4). Het IWT boekt subsidies die het verleent in zijn autonome functie zowel bedrijfseconomisch als budgettair op het moment dat de voorwaarden zijn vervuld om (een schijf van) een toelage toe te kennen en die werd opgeëist, d.w.z. zoals dit bedrijfseconomisch hoort.

De instelling verwees ter verdediging van deze handelwijze naar artikel 47 van het boekhoudbesluit, dat stelt dat de uitvoering van de begroting voortvloeit uit de bedrijfseconomische boekhouding. Zij leidde daaruit af dat altijd eerst bedrijfseconomisch moet worden geboekt en pas daarna in ESER.

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat de mogelijke samenlezing van artikel 44, tweede lid, en artikel 53, § 4, enerzijds, en artikel 47 anderzijds, dient te worden onderzocht. Een eventuele vervroeging van het boekingsmoment in ESER zou gevolgen hebben voor het over te dragen begrotingssaldo.

- Eenzelfde problematiek doet zich mutatis mutandis ook voor bij de uitgaven in het kader van het HOBU-fonds (uitvoerende functie).
- In tegenstelling tot de voorgaande jaren, is de begrotingsvorming correct verlopen. Ongewoon is evenwel dat de begroting na herschikking niet op een budgettair evenwicht uitkwam, maar een overschot vertoonde van 25 miljoen BEF. Het zou de bedoeling zijn geweest dit overschot te reserveren voor bijkomende huurlasten in 1999. Deze techniek is onduidelijk. Volgens artikel 55 van het besluit dient het saldo van het jaar x (hier 1998) in de uitvoeringsrekening expliciet naar voor te worden gebracht en overgedragen naar het volgende boekjaar, als uitgave in geval van overschot en als ontvangst in geval van tekort. In het jaar x+1 (hier 1999) figureert het overgedragen saldo dan respectievelijk als een ontvangst of een uitgave. Voor deze bewerkingen voorziet het ESER in specifieke codes.

De definitieve saldo-overdracht doet zich voor op het ogenblik van de rekeningafsluiting van het jaar x, dus normaliter vóór de begrotingscontrole van het jaar x+1. Het begrotingsresultaat van het jaar x zal dus steeds zijn neerslag vinden in de begrotingscontrole voor het jaar x+1. Het is echter niet duidelijk waarom het IWT het saldo van het jaar x al (gedeeltelijk) voorafbeeldt in de begrotingsherschikking van hetzelfde jaar. Dit kan immers een vertekend beeld van het uiteindelijke begrotingsresultaat opleveren.

---

²⁵⁶ De verleende subsidies zijn namelijk voorwaardelijk, aangezien een bepaald programma steeds moet worden afgewerkt.

25.3. *Bijzonder onderzoek: projecten in strijd met de statutaire doelstellingen*

1.666.695

Het Rekenhof heeft de uitvoering door het IWT van zijn statutaire opdracht eind 1998 steekproefsgewijs gecontroleerd. De toetsing van enkele recente steunstelsels leidde tot opmerkingen over de inpasbaarheid van de programma's KMO-innovatie Vlaanderen (KIV) en het HOBU-fonds in de IWT-missie. De Vlaamse overheid liep met deze steunstelsels vooruit op het innovatiedecreet, dat destijds nog niet was goedgekeurd en thans nog op uitvoering wacht.

25.3.1. *Inleiding*

25.3.1.1. *Doelstellingen en opdrachten van het IWT*

Het IWT is als pararegionale van categorie B opgericht met als doel het wetenschappelijk-technologisch onderzoek in de industrie en de landbouw te bevorderen⁽²⁵⁷⁾. Het kreeg daartoe een wetenschappelijk-technologische en een dienstverlenende opdracht⁽²⁵⁸⁾. De wetenschappelijk-technologische opdracht valt uiteen in drie functies:

- Een **autonome functie**, waarin de raad van bestuur van het IWT zelf beslist over (steun aan) projecten van wetenschappelijk-technologisch onderzoek op voorstel van ondernemingen⁽²⁵⁹⁾.
- Een **adviserende functie**, waarin het IWT eigenlijk optreedt als dossierbehandelaar voor de Vlaamse regering, o.m. inzake wetenschappelijk-technologische onderzoeksprojecten die kaderen in internationale programma's. De uitgaven geschieden ten laste van het Fonds tot Bevordering van het Industrieel Onderzoek in Vlaanderen (FIOV), een pararegionale van categorie A onder de beheersbevoegdheid van de minister die bevoegd is voor het wetenschapsbeleid.
- Een **uitvoerende functie**, waarin het IWT het wetenschappelijk, administratief en financieel beheer van programma's en projecten waarneemt in opdracht van de Vlaamse regering.

In het uitvoeringsbesluit bij het IWT-decreet⁽²⁶⁰⁾ heeft de Vlaamse regering het begrip industrieel wetenschappelijk-technologisch onderzoek gedefinieerd als

---

²⁵⁷ Artikel 3, § 1, van het decreet van 23 januari 1991.

²⁵⁸ De artikelen 4-7 van het decreet van 23 januari 1991.

²⁵⁹ Deze functie slaat op individuele initiatieven, niet kaderend in regionale of internationale onderzoeksprogramma's

²⁶⁰ Besluit van de Vlaamse regering d.d. 23 oktober 1991 tot regeling van het industrieel wetenschappelijk-technologisch onderzoek in Vlaanderen. Dit besluit is zowel op het IWT als op het FIOV toepasselijk en wordt dan ook wel eens FIOV-besluit genoemd.

basisonderzoek (exploratorische studies met hoog risico en op lange termijn of onderzoek met het oog op het verwerven van een dieper wetenschappelijk inzicht van industriële processen) of onderzoek naar prototypes, nieuwe producten of productieprocédés.

25.3.1.2. Statutaire controle door het Rekenhof

Eind 1998 heeft het Rekenhof het IWT aan een statutaire controle ter plaatse onderworpen. Aan de hand van de verslagen van de raad van bestuur heeft het een aantal steunstelsels en typedossiers - in het bijzonder recent ontwikkelde - nader bekeken. Dit heeft geleid tot de opmerkingen over twee steunstelsels die in de onderstaande paragrafen zijn uiteengezet.

25.3.2. KMO-innovatie Vlaanderen (KIV)

25.3.2.1. Steunverlening

Vanuit de vaststelling dat KMO's doorgaans weinig innoverend zijn, vooral door een gebrek aan voldoende geschoold menselijk potentieel, wilde de Vlaamse regering het vermogen van deze ondernemingen om technologie te integreren, vergroten. Onder innovatie verstaat zij daarbij *het vermogen om technologie te absorberen*. Innovatieprojecten hebben volgens haar dus niet noodzakelijk te maken met kenniscreatie; ook kennisimplementatie kan aan bod komen. Niet het technologisch risico is centraal criterium voor de aanvaarding van een project, wel het vernieuwend karakter van het product, het proces of de dienst ten opzichte van de bestaande praktijk in de onderneming⁽²⁶¹⁾.

In concreto creëerde het Vlaams Gewest een bijzonder programma van loonsubsidies voor hooggeschoolde onderzoekers die in KMO's innovatieplannen uitvoeren onder begeleiding van een onderzoekscentrum of -instelling. De overheid komt tegemoet in de loonlasten van de onderzoekers, die in een eerste periode feitelijk werknemer zijn van het begeleidend centrum. Binnen dit kenniscentrum treedt bovendien iemand als begeleider van het innovatieproject op: de overheid komt ook tegemoet in diens loon en in de werkingskosten. De Minister-President liet voor de maatregel in 1997 ten laste van het FIOV 200 miljoen BEF vastleggen. Het IWT behandelt de KIV-dossiers namelijk in zijn adviseerende functie.

Het programma richt zich specifiek tot KMO's die geen onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten uitvoeren of uitbesteden. Omdat het succes ervan uitbleef, versoepelde de Vlaamse regering op 20 oktober 1998 de regeling: zij verruimde

---

²⁶¹ Weliswaar dient een technologische component aanwezig te zijn: vernieuwingen zonder deze component tellen niet mee. Vernieuwingen die kant en klaar op de markt beschikbaar zijn, zoals informatisering, komen evenmin voor KIV-steun in aanmerking.

o.m. de doelgroep en zwakte enkele voorwaarden af⁽²⁶²⁾. KMO's die een uitbreiding van hun hooggeschoold potentieel beogen, of hightech starters, werden evenwel uitdrukkelijk uitgesloten. Bij die gelegenheid verklaarde de Vlaamse regering dat *het vernieuwend karakter van het beoogde product, proces of dienst ten opzichte van de bestaande praktijk in de onderneming en het potentieel aan uitgebreide of nieuwe activiteiten voor het bedrijf ten gevolge van de vernieuwing* centraal staat.

25.3.2.2. Opmerkingen van het Rekenhof

1.666.695

Aangezien de basisdoelstelling erin bestaat ondernemingen te steunen die technologie wensen te absorberen en het technologisch risico geen centraal criterium vormt voor de aanvaarding van een project, deelde het Rekenhof de Minister-President van de Vlaamse Regering, tevens Vlaams Minister van Wetenschap en Technologie, op 30 maart 1999 mede dat het KIV-steunprogramma niet past in de huidige taakstelling van het FIOV of het IWT. De doelgroep van ondernemingen die niet onderzoeks- en ontwikkelingsgeoriënteerd zijn, alsook de te subsidiëren activiteiten (kennisimplementatie en vernieuwing) vallen niet onder de betrokken regelgeving.

Een aantal door de raad van bestuur van het IWT positief geadviseerde aanvragen bevestigt dit. Al leunen sommige dossiers aan bij toegepast onderzoek, de meeste slaan slechts op de verwerving door ondernemingen van bestaande technologieën. In één geval strekte de toelage ertoe een onderneming die nagelaten had innovatieve activiteiten te ontwikkelen en op het vlak van productieorganisatie en productontwikkeling achterop was geraakt, bij te brengen.

Het KIV-programma is geconcipieerd volgens de opvattingen van het innovatiedecreet, meer bepaald de idee van subsidiëring van de *aanwending en ondersteuning* van wetenschappelijk-technologische kennis. Het ontwerpdecreet erkende zelf dat dit een uitbreiding van het subsidiërveld betekende. Een dergelijke subsidiëring was dan ook voorbarig. Het beleid liep met andere woorden vooruit op de regelgeving. Het plaatste het Vlaams Parlement voor voldongen feiten. Ook nu kunnen de nieuwe keuzes nog niet in de praktijk worden gebracht; het innovatiedecreet wacht immers nog op uitvoering bij regeringsbesluit.

Het KIV-programma kent bovendien subsidies toe die niet ressorteren onder een door de Europese Commissie goedgekeurde steunregeling, in casu het FIOV-besluit. Dit is in strijd met artikel 88 van het EU-verdrag (nieuwe coördinatie) en leidt tot de onrechtmatigheid van de betrokken uitgaven.

---

²⁶² De doelgroep verruimde o.m. tot KMO's die geen permanente capaciteit inzake de ontwikkeling en uitvoering van innovatieplannen bezitten. Voortaan mocht een bedrijf, wilde het in aanmerking komen, niet meer dan 2 universitair met een diploma in de exacte wetenschappen of ingenieur in dienst hebben en mocht het geen eigen onderzoek en ontwikkeling hebben uitgevoerd. Ook het soort onderzoekscentra dat aanvragen mocht indienen en projecten begeleiden werd uitgebreid (tot bv. universiteiten).

25.3.3. HOBU-fonds

25.3.3.1. Steunverlening

Sinds 1997 voorziet de Vlaamse begroting telkenjare in 170 miljoen BEF voor de realisatie van een programma met het tweeledige doel een impuls te geven aan de opwaardering en valorisatie van het technologisch onderzoek aan de hogescholen in Vlaanderen en de technologische basis van KMO's langs de hogescholen te verstevigen. Ook hier beoogt de steun bedrijven die niet technologiegedreven zijn. Een nota aan de raad van bestuur van het IWT omschrijft de actie als zijnde gericht op *technologie-implementatie en -verspreiding*. Zij is opgebouwd rond drie facetten: het op de hoogte blijven en absorberen van beschikbare technologie (de hogeschool als technologieverkenner), het verbreden en uitdiepen van de kennis door technologisch onderzoek en het bruikbaar maken van deze kennis voor geïnteresseerde bedrijven (de hogeschool als technologievertaler) en het naar KMO's doen doorstromen van de opgebouwde kennis (de hogeschool als technologieverspreider).

25.3.3.2. Opmerkingen van het Rekenhof

1.666.695

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat de bovengenoemde doelstellingen, net als bij het KIV-programma, niet meteen in verband kunnen worden gebracht met de vigerende taken van het IWT. De actie betreft immers geen onderzoek en ontwikkeling in strikte zin.

De gebruikte terminologie verwijst andermaal naar de doelstellingen van het innovatiedecreet. De memorie van toelichting bij het ontwerpdecreet vermeldde het HOBU-fonds trouwens bij de *verspreidings*-acties. Ook hier betekent de steunverlening dus een voorbarige toepassing van een decreet dat nog niet operationeel was, en dit - in afwachting van een uitvoeringsbesluit - voorlopig blijft.

26. Vlaamse Radio- en Televisieomroep (VRT)

26.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van de Vlaamse Radio- en Televisieomroep (VRT) op 7 september 1999 gecontroleerd verklaard.

26.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
0 Ontvangsten die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	383.518	0	-383.518
08 Interne verrichtingen	383.518	0	-383.518
1 Lopende ontvangsten voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	2.689.831	3.145.283	455.452
16 Verkoop van niet-duurzame goederen en van diensten	2.689.831	3.145.283	455.452
2 Inkomsten van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	80.000	136.682	56.682
26 Rente van overheidsvorderingen	17.000	54.461	37.461
28 Overige resultaten van vermogen	63.000	82.221	19.221
3 Inkomensoverdrachten van andere sectoren	0	720.342	720.342
36 Indirecte belastingen en heffingen	0	720.342	720.342
4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	7.694.000	6.696.049	-997.951
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	7.694.000	6.694.000	-1.000.000
48 Inkomensoverdrachten van de regionale en lokale overheden	0	90	90
49 Inkomstentransferten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	0	1.959	1.959
5 Kapitaaloverdrachten van andere sectoren	0	-17	-17
59 Kapitaaloverdrachten van het buitenland	0	-17	-17
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	0	1.000.000	1.000.000
66 Kapitaaloverdrachten van de centrale overheid	0	1.000.000	1.000.000
TOTAAL ONTVANGSTEN	10.847.349	11.698.339	850.990
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	0	813.989	813.989
03 Interne verrichtingen	0	813.989	813.989
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	9.993.984	9.517.479	-476.505
11 Lonen en sociale lasten	5.450.169	5.210.775	-239.394
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	4.543.815	4.306.704	-237.111
2 Uitgaven van rente, pacht en andere resultaten van vermogen en van ondernemingsactiviteit	12.500	12.289	-211
21 Rente overheidsschuld	12.500	12.289	-211
3 Inkomensoverdrachten aan andere sectoren	22.000	20.957	-1.043
33 Inkomensoverdrachten aan privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. gezinnen	22.000	20.957	-1.043
4 Inkomensoverdrachten aan de sector overheid	0	440.951	440.951
45 Inkomensoverdrachten aan andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen, Gewesten)	0	440.951	440.951

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Vershil</i>
7 Investerings	797.365	792.775	-4.590
72 Nieuwbouw van gebouwen	0	9.503	9.503
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	797.365	783.272	-14.093
9 Overheidsschuld	21.500	99.959	78.459
91 Aflossingen van gevestigde overheidsschuld	21.500	99.959	78.459
TOTAAL UITGAVEN	10.847.349	11.698.399	851.050

26.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS					
Activa	1998	1997	Passiva	1998	1997
Immateriële vaste activa	85.122	41.567	Kapitaal	5.463.189	500.000
Materiële vaste activa	3.853.600	3.818.016	Reserves	20.072	20.072
Financiële vaste activa	30.680	30.680	Overgedragen nettoresultaat	-3.412.539	3.963.189
Vorderingen op meer dan 1 jaar	3.095	5.396	Voorzieningen en uitgestelde belastingen	16.143.827	466.609
Voorraden	1.619.890	875.524	Schulden op > 1 jaar	94.797	187.255
Vorderingen op max. 1 jaar	15.583.308	1.507.569	Schulden op < 1 jaar	3.113.306	2.420.824
Liquide middelen	1.551.725	977.387	Overlopende rekeningen	2.922.355	50.634
Overlopende rekeningen	162.586	352.444			
Totaal	22.890.006	7.608.583	Totaal	22.890.006	7.608.583

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING					
Kosten	1998	1997	Opbrengsten	1998	1997
Operationele kosten	25.002.306	10.304.845	Operationele opbrengsten	23.274.540	9.397.056
Financiële kosten	33.679	58.362	Financiële opbrengsten	146.398	5.799.962
Uitzonderlijke kosten	1.912.698	932.075	Uitzonderlijke opbrengsten	115.206	61.453
Winst van het jaar	0	3.963.189	Verlies van het jaar	3.412.539	0
Totaal	26.948.683	15.258.471	Totaal	26.948.683	15.258.471

26.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.730.526

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Media op 7 september 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

De jaarrekening 1998 rapporteert over het eerste werkingsjaar van de VRT als naamloze vennootschap van publiek recht. Diverse regelgevingen leggen de VRT uiteenlopende financiële rapporteringen op. Het omzettingsdecreet van 29 april 1997 bepaalt dat de VRT vanaf boekjaar 1998 een boekhouding moet voeren volgens de wetgeving op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen. Het decreet van 8 juli 1996 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1996 en het boekhoudbesluit van 21 mei 1997 verplichten de VRT tot het opstellen van een rapportering aan de Vlaamse Gemeenschap volgens de bepalingen van dit besluit. Artikel 8 van de beheersovereenkomst bepaalt dat de jaarlijkse verhoging van de dotatie wordt toegekend op basis van het begrotingsresultaat, zoals gedefinieerd in de beheersovereenkomst.

De VRT legt derhalve vier verschillende rapporteringen voor: een statutaire jaarrekening, een jaarrekening overeenkomstig het boekhoudbesluit, een ESER uitvoeringsrekening van de begroting en een budgettaire rapportering in functie van de beheersovereenkomst. De verschillende rapporteringen leiden tot sterk uiteenlopende resultaten, variërend van een verlies van 3.412,5 miljoen BEF tot een overschot van 814 miljoen BEF.

De VRT heeft de financiële performantiemaatstaven van de beheersovereenkomst gehaald. De openbare omroep bereikte al in 1998 een positief begrotingsresultaat na pensioenen, een doelstelling die de instelling pas bij het einde van de beheersovereenkomst diende te bereiken.

26.2.1. Samenstelling van het eigen vermogen

In 1998 wijzigde de samenstelling van het eigen vermogen van de VRT aanzienlijk:

- Op 22 december 1997 werd de BRTN bij notariële akte omgezet in de naamloze vennootschap van publiek recht VRT, met een kapitaal van 500 miljoen BEF. De openingsbalans op 1 januari 1998 van de VRT vertoonde een overboeking van dit bedrag van de reserves naar het kapitaal.
- Op 24 december 1998 besliste de buitengewone algemene vergadering van de VRT op aangeven van de commissaris-revisor de 4.072,7 miljoen BEF kapitaalsubsidies opgenomen in de jaarrekening 1997, te herkwalficeren als overgedragen resultaat op 1 januari 1998. Het totaal van het eigen vermogen wijzigde daardoor niet.
- De buitengewone algemene vergadering van 24 december 1998 besliste ook een dubbele kapitaalverhoging, ter versteviging van de financieringsstructuur van de VRT. Het kapitaal verhoogde door een storting in speciën vanwege de Vlaamse Gemeenschap van 1.000 miljoen BEF en door incorporatie van het overgedragen resultaat van 3.963,2 miljoen BEF in het kapitaal. Geen van deze verhogingen creëerde nieuwe aandelen. De financiële enveloppe van de VRT wijzigde daardoor niet, aangezien de werkingsdotatie verminderde van 7.694 miljoen BEF tot 6.694 miljoen BEF.

- De statutaire jaarrekening 1998 sloot af met een verlies van het boekjaar van 1.593,2 miljoen BEF. De jaarvergadering van de aandeelhouders besliste het verlies over te dragen naar het volgende boekjaar.

26.2.2. Herstructureringskosten

Artikel 6, §1, van de beheersovereenkomst verplicht de VRT inspanningen te leveren om de personeelskosten te beheersen. In de jaarrekening 1997 had de VRT de kosten van deze herstructureringsoperatie niet voorzien. De commissaris-revisor drong aan op provisionering en afschrijving van de volledige geraamde verplichtingen ingevolge de uitstapregeling van verlof voorafgaand aan pensioen en vervroegde pensionering, dit naarmate de VRT zijn verplichtingen effectief moet nakomen. De totale herstructureringskostprijs zou 1.873,3 miljoen BEF bedragen, te verhogen met de pensioenbonificatie van 199,4 miljoen BEF. De VRT heeft deze pensioenbonificatie, die ze begin 1999 aan het pensioenfonds betaalde, in de jaarrekening 1998 als schuld opgenomen.

De instelling heeft de herstructureringskosten in de statutaire jaarrekening geactiveerd en in de balans opgenomen. In de bedrijfseconomische rapportering heeft zij ze overeenkomstig het boekhoudbesluit integraal ten laste van het resultaat geboekt.

26.2.3. Activering van eigen producties

De VRT heeft de kosten voor eigen producties (en co-producties) in het verleden altijd onmiddellijk in kosten genomen. De instelling nam ook de kosten voor programma's die zij op het einde van het boekjaar al had geproduceerd, maar nog niet uitgezonden, nooit in voorraad. Zij was immers van oordeel dat de afzetmarkt voor deze producties dermate beperkt is, dat zij voorzichtigheidshalve niet geactiveerd konden worden. Op aandringen van de commissaris-revisor - die zich daarvoor steunt op adviezen van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen en internationale normen (FASB), gebaseerd op het *matchingprincipe* (overeenstemming van kosten en opbrengsten), alsook op de praktijk bij buitenlandse zenders - heeft de VRT deze waarderingsregel gewijzigd en de producties vanaf 1998 geactiveerd. De instelling heeft de producties gewaardeerd tegen de directe vervaardigingsprijs, die zowel de interne als de externe directe kosten omvat. Na uitzending neemt zij de kosten volledig en in een keer in resultaat. De keuze voor activering van de voorraad eigen producties had een eenmalig positief effect op het resultaat van 595,5 miljoen BEF.

26.2.4. Uitstellen van de dotatie

Eveneens op aangeven van de commissaris-revisor, heeft de VRT het gedeelte van de dotatie dat overeenstemt met de film- en sportrechten en de eigen producties in voorraad, niet in opbrengst genomen, maar op een overlopende rekening van het passief geboekt. De VRT verwijst ook daarvoor naar het *matchingprincipe*. Aangezien de opbrengsten van de VRT vooral bestaan uit financiering door de Vlaamse Gemeenschap, gaat de activering van de bedoelde rechten en kosten gepaard met het uitstellen van een evenredig bedrag van de werkingsdotatie. Deze wijziging van de waarderingsregels bezwaarde het resultaat van het boekjaar met 1.429,3 miljoen BEF. Dit effect was eenmalig.

26.2.5. Voorafname op de werkingsdotatie 1999

De VRT nam in de jaarrekening 1998 opnieuw een vordering op de Vlaamse Gemeenschap op, met als voorwerp een voorafname op de dotatie 1999, overeenstemmend met de weddenlast van december 1998. Het Rekenhof heeft die vordering altijd betwist. Het recht op de dotatie van het jaar $x+1$ ontstaat niet tijdens het jaar x waarop de personeelskosten betrekking hebben, maar pas in het jaar $x+1$. De vordering was dus voorbarig.

De Commissie voor Boekhoudkundige Normen adviseerde op 28 september 1995 dat de BRTN door de arbeidsprestaties geleverd in december op balansdatum een schuld had tegenover haar personeel, die zij moest uitdrukken als schuld in de balans en als kosten in de resultatenrekening. De te ontvangen opbrengsten die tijdens het boekjaar of tijdens een vorig boekjaar zijn ontstaan en waarvoor nog geen rechtstitel bestaat, kan de VRT activeren op de balans, als het bedrag daarvan vaststaat of met nauwkeurigheid kan worden geschat. Dit advies is niet strijdig met het standpunt van het Rekenhof. De dotatie van het jaar $x+1$ kan niet als een opbrengst van het jaar x worden beschouwd.

De boeking van de vordering op de Vlaamse Gemeenschap verhoogde het eigen vermogen van de VRT. Zo ontstond een positieve balans, die echter niet strookte met de werkelijke toestand.

Naar aanleiding van een gelijklopende opmerking van het Rekenhof bij de jaarrekening 1997 trad de minister het standpunt van het Rekenhof bij: de VRT heeft in verband met de wedden van december op balansdatum geen vordering op de Vlaamse Gemeenschap.

26.2.6. Voorzieningen

De VRT heeft op advies van het Rekenhof en op aandringen van de commissaris-revisor een groot deel van de voorzieningen voor risico's en kosten overgeboekt naar de handelsschulden en de schulden met betrekking tot de belastingen, bezoldigingen en sociale lasten.

De openbare omroep heeft een voorziening van 25 miljoen BEF aangelegd voor de kosten die hij in geval van herkwalificatie van sommige dienstverleningscontracten zou kunnen oplopen. De commissaris-revisor raamt het potentiële risico voor de VRT hoger.

26.2.7. Koor en Orkest

Zoals ook uit de beheersovereenkomst blijkt, heeft de Vlaamse Gemeenschap beslist dat het koor en het orkest niet langer behoren tot de kernactiviteit van de VRT, maar een zelfstandige entiteit moeten vormen. De VZW Vlaams Omroeporkest en Kamerkoor werd opgericht op 2 maart 1998. De betrokken statutaire personeelsleden werden echter niet mee overgeheveld en bleven ten laste van de VRT, die daarvoor een extra dotatie ontvangt. Die dotatie volstond in 1998 niet om de kosten die ten laste bleven van de openbare omroep, te dragen. Op 31 december 1998 vorderde de VRT 60,3 miljoen BEF van de Vlaamse Gemeenschap, terwijl het saldo van de dotatie 34 miljoen BEF bedroeg. Wegens de principiële beslissing van de Vlaamse Gemeenschap en de bepalingen van de beheersovereenkomst, zijn de kosten voor koor en orkest ten laste van de Vlaamse Gemeenschap.

26.2.8. Pensioenverplichtingen en pensioenfonds

De VRT-jaarrekening bevat een voorziening voor pensioenen van statutaire werknemers van 14.062,7 miljoen BEF, maar deze voorziening ontbreekt in de statutaire jaarrekening. De VRT heeft een pensioenfonds opgericht voor de rust- en overlevingspensioenen van het statutair personeel. De eerste jaarrekening van het Pensioenfonds VRT is afgesloten op 31 december 1998.

De VRT heeft de berekening van de pensioenprovisie in de jaarrekening gebaseerd op voorlopige cijfers. Op basis van de definitieve actuariële gegevens van Conac en op basis van de jaarrekening van het Pensioenfonds VRT, bleek die provisie 303,3 miljoen BEF te laag. Deze gegevens waren echter nog niet beschikbaar op het moment dat de VRT zijn boekhouding moest afsluiten.

Op het actief van de balans heeft de VRT een vordering op de Vlaamse Gemeenschap opgenomen voor het bedrag van de pensioenvoorziening. Dit neutraliseerde het impact op het eigen vermogen en op het resultaat. De VRT steunde zich daarvoor op artikel 3 van het decreet van 29 april 1997 betreffende de omzetting van de BRTN in een naamloze vennootschap van publiek recht. Dit artikel bepaalde dat de Vlaamse Gemeenschap de pensioenverplichtingen diende aan te zuiveren die de BRTN aanging ten aanzien van zijn vastbenoemd personeel. De modaliteiten daarvan zouden worden bepaald in de beheersovereenkomst.

26.3. Bijzonder onderzoek: het restylingcontract

1.623.885

Het Rekenhof heeft de gunning en uitvoering onderzocht van het contract dat de VRT in 1997 sloot met een Britse onderneming voor de restyling van zijn twee televisienetten. De resultaten van dit onderzoek zijn opgenomen op p. 519 e.v. van dit boek.

27. Vlaams Commissariaat voor de Media (VCM)

27.1. Rekeningen 1998

Het Rekenhof heeft de rekeningen 1998 van het Vlaams Commissariaat voor de Media (VCM) op 10 augustus 1999 gecontroleerd verklaard. Aangezien het Commissariaat zijn werkzaamheden pas heeft aangevangen op 15 juli 1998 betreft het een verkort boekjaar.

27.1.1. ESER-uitvoeringsrekening 1998

(in duizenden BEF)

	<i>Begroting</i>	<i>Uitvoering</i>	<i>Verschil</i>
6 Kapitaaloverdrachten van de sector overheid	0	715	715
69 Kapitaaloverdrachten van andere entiteiten (Staat, Gemeenschappen en Gewesten)	0	715	715
TOTAAL ONTVANGSTEN	0	715	715

27.1.2. Balans en resultatenrekening op 31.12.1998

(in duizenden BEF)

BALANS			
Activa	1998	Passiva	1998
Materiële vaste activa	320	Overgedragen nettoresultaat	3.605
Liquide middelen	3.285		
Totaal	3.605	Totaal	3.605

(in duizenden BEF)

RESULTATENREKENING			
Kosten	1998	Opbrengsten	1998
Operationele kosten	395	Operationele opbrengsten	4.000
Winst van het jaar	3.605		
Totaal	4.000	Totaal	4.000

27.2. Resultaten van de rekeningencontrole

1.730.527

Het Rekenhof heeft aan de Vlaamse Ministers van Financiën en Begroting en van Media op 10 augustus 1999 zijn onderzoeksverslag overgelegd. De onderstaande paragrafen vatten dit verslag samen.

27.2.1. Investerings

Het Vlaams Commissariaat voor de Media heeft in de loop van het eerste werksjaarsjaars computermaterieel gekocht. Het activeerde dit als materiële vaste activa, maar liet na deze activa af te schrijven. Het Rekenhof heeft dan ook aangedrongen op afschrijving vanaf het boekjaar 1999 volgens de afschrijvingsregels van het boekhoudbesluit.

27.2.2. Toerekening van kosten

Het commissariaat heeft in de resultatenrekening wel een voorschot op de bedrijfsvoorheffing voor het vierde kwartaal opgenomen, maar liet na de eigenlijke vergoeding van de commissarissen voor de periode oktober tot en met december te provisioneren. De instelling zou de kosten vanaf het boekjaar 1999 zorgvuldig moeten toerekenen aan de periode waarop zij betrekking hebben.

27.2.3. ESER-uitvoeringsrekening van de begroting

In de ESER-uitvoeringsrekening rapporteerde de instelling de uitgaven van het begrotingsjaar 1998 ten onrechte langs de ontvangstenzijde, terwijl zij er de ontvangsten zelf niet in opnam. De uitvoeringsrekening stemt derhalve niet overeen met de reële ontvangsten en uitgaven van de instelling. De onderstaande tabel bevat een aangepaste versie van de uitvoeringsrekening.

(in duizenden BEF)

4 Inkomensoverdrachten van de sector overheid	4.000
46 Inkomensoverdrachten van de centrale overheid	4.000
TOTAAL ONTVANGSTEN	4.000
0 Uitgaven die niet of niet onmiddellijk over de hoofdgroepen 1 t/m 9 worden verdeeld	3.285
03 Interne verrichtingen	3.285
1 Lopende uitgaven voor goederen en diensten (consumptieve bestedingen)	395
11 Lonen en sociale lasten	358
12 Aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten	37
7 Investerings	320
74 Verwerving van overige investeringsgoederen, waaronder onlichamelijke zaken	320
TOTAAL UITGAVEN	4.000

DEEL III

BIJZONDERE ONDERZOEKEN

DE MILLENNIUMPROBLEMATIEK IN HET MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Hoewel het management van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zich van de millenniumproblematiek bewust is en een aantal risicobeheersingsmaatregelen heeft genomen, resten nog een aantal kernproblemen. Zo ontbraken procedures en richtlijnen ingevolge de laattijdige start van het overkoepelende project en vertrouwt het ministerie voor bepaalde toepassingen op leveranciersverklaringen. Het Rekenhof heeft enkele aanbevelingen gedaan om ook deze risico's te beperken, waaronder het toevertrouwen van een degelijke a posteriori controle aan het projectteam.

1. Inleiding

In maart-april 1999 onderzocht het Rekenhof de houding van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap tegenover de problematiek van het jaar 2000. Deze problematiek bestaat er specifiek voor dit ministerie in dat de gegevensverwerking in functie van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap continu moet verlopen en dat ook de werking van de Vlaamse administratie in het algemeen belang continuïteit vereist. Het Rekenhof wilde met dit onderzoek in de eerste plaats nagaan of het (top)management zich bewust was van het millenniumprobleem. Vervolgens wilde het de projectmatige aanpak ervan evalueren. Het evalueerde de projectmatige aanpak, en stelde niet zelf een probleeminventaris of risicoanalyse op. Het testte evenmin de juistheid en volledigheid van de inventaris en van de risicoanalyse van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en controleerde niet de effectiviteit en efficiëntie van de gekozen oplossingen. Bijgevolg betekent dit onderzoek geen certificatie dat de systemen van het ministerie tijdig *millenniumproof* zijn of zullen zijn.

Het Rekenhof deelde de voorzitter van het College van Secretarissen-Generaal op 19 mei 1999 zijn onderzoeksresultaten mee. Na evaluatie van het op 18 juni 1999 ontvangen antwoord, rapporteerde het de resterende conclusies en aanbevelingen op 1 september 1999 aan de Vlaamse Minister van Ambtenarenzaken.

2. Bevindingen

Het topmanagement van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap bleek zich wel degelijk bewust te zijn van de millenniumproblematiek. Sinds het eerste schrijven van het Rekenhof ondernam het een aantal bijkomende acties om die problematiek te beheersen. Toch behoeven een aantal knelpunten nog een oplossing:

- Een gedetailleerde planning met kritisch tijdspad op het niveau van de geïnventariseerde objecten, ontbreekt voorlopig nog.
- De late start van het overkoepelende jaar 2000-project hypothekeerde de tijd die rest om concrete procedures te ontwikkelen en te verspreiden onder de domein- en systeemverantwoordelijken van de verschillende departementen

die de aanpassingen opvolgen of beheren. Daardoor ontstonden tussen de departementen grote onderlinge verschillen in de probleembenadering. Dit kan leiden tot een gebrek aan coherentie bij het hanteren van essentiële projectbegrippen als *impactanalyse* (identificatie van vitale en niet-vitale systemen) en *jaar 2000-gevoeligheid* van de objecten. Dit beïnvloedt de juistheid en volledigheid van de analyse en de systeeminventaris. Alleen een goede a-posteriori kwaliteitscontrole kan dit risico opvangen.

- Het ministerie test bij voorrang kritische, zelf ontwikkelde of uitbestede, toepassingen (maatsoftware) die op mainframes en serversystemen draaien⁽²⁶³⁾. Aldus test het onrechtstreeks een deel van de systeemsoftware en hardware. Voor de andere kritische systemen, onder meer aangekochte applicaties, vertrouwt het ministerie op de verklaringen van de leveranciers. Eigen ontwikkelde PC-toepassingen vallen ten slotte volledig onder de verantwoordelijkheid van de eindgebruikers⁽²⁶⁴⁾ die ze hebben ontwikkeld. In dit kader heeft het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap bewust een risico genomen. Als vitale systemen zouden falen, bestaat de kans dat de Vlaamse Gemeenschap niet meer kan voldoen aan haar verplichtingen.

3. Aanbevelingen

In zijn brief aan de Vlaamse Minister van Ambtenarenzaken heeft het Rekenhof de volgende aanbevelingen gedaan:

- De gedetailleerde planning met tijdspad op het niveau van de geïnventariseerde objecten dient te worden afgewerkt. Deze planning is essentieel voor de opvolging van de activiteiten.
- De laattijdige start van het koepelproject en het eruit voortvloeiend gebrek aan algemene procedures en richtlijnen, noodzaakt een degelijke a posteriori kwaliteitscontrole die garandeert dat de initiële analyses juist en volledig verliepen en de inventaris dus betrouwbaar is. Bij gebrek aan een externe audit, kan het ministerie deze taak aan het projectteam toevertrouwen.
- Het ministerie dient alle vitale applicatiesoftware (inclusief niet-maatsoftware), systeemsoftware en hardware te onderwerpen aan *jaar 2000-compliancetesten*. In het kader van risicobeheersing kan of mag het niet volledig vertrouwen op garanties van leveranciers.

---

²⁶³ Het betreft hier wel zware en essentiële toepassingen, die instaan voor een aanzienlijk deel van de administratieve kernprocessen.

²⁶⁴ Het ministerie organiseerde wel opleidingen voor de supergebruikers van microsofttoepassingen en voor applicatiebeheerders. Het verstrekke de eindgebruikers ook informatie over de jaar 2000-problematiek langs het intranet.

FINANCIËLE TRANSACTIES BIJ DE VLAAMSE OVERHEIDSDIENSTEN EN -INSTELLINGEN (VERVOLGARTIKEL)

Dit artikel geeft een overzicht van de evolutie sinds het vorige Boek van het Rekenhof in enkele dossiers betreffende financiële transacties aangegaan door Vlaamse overheidsdiensten en instellingen: het Rekenhof reageerde op antwoorden van de Vlaamse Minister van Financiën en van de NV Tunnel Liefkenshoek aangaande de lease-in-lease-outtransactie met de Liefkenshoektunnel, en onderzocht de afrekening van de transactie met het Graaf de Ferrarisgebouw. Het wenste voorts op de hoogte te worden gehouden van de lease-in-lease-outtransactie met het Hendrik Consciencegebouw. De Vlaamse Vervoermaatschappij - De Lijn, heeft in 1998 geen bijzondere financiële transacties meer afgesloten.

1. Lease-in-lease-outtransactie met de Liefkenshoektunnel

1.1. Uiteenzetting in het vorige Boek

1.554.203

In zijn vorige Boek⁽²⁶⁵⁾ deelde het Rekenhof de resultaten mede van zijn onderzoek van de lease-in-lease-outtransactie (LILO) waarmee de NV Tunnel Liefkenshoek (NV TLH) de concessierechten voor de periode 1997-2029 aan Amerikaanse investeerders overdroeg. Het deelde deze resultaten op 9 september 1998 mede aan de Vlaamse Ministers van Financiën en van Openbare Werken, alsook aan het management van de NV TLH. Het Rekenhof had in het algemeen geconcludeerd dat deze transactie werd afgehandeld in overeenstemming met de toelichting die de Vlaamse regering het Vlaams Parlement had gegeven, maar dat de Vlaamse regering naliet de decreetgever te informeren over een aantal kosten die niet in de netto-opbrengst waren verrekend, maar uiteindelijk het nettoresultaat drukten. Het gros van deze bijkomende kosten (ruim 151 miljoen BEF) vloeiende voort uit contracten die de NV TLH buiten mededinging sloot met adviseurs. De arranger was bovendien zonder grondige verantwoording afgeweken van de initiële contractuele engagementen, wat de waarde van de voorafgaande marktconsultatie hypothekeerde. De Amerikaanse financiële instelling verhaalde ten slotte de premie voor de gewestwaarborg (28,3 miljoen BEF) contractueel op de NV TLH, en dus indirect op het Gewest zelf, dat alle aandelen in de NV TLH bezit.

---

²⁶⁵ Boek van het Rekenhof 1999, stuk 11 (1998-1999) - Nr.1, p. 256 e.v.

De Vlaamse Minister van Financiën antwoordde op 16 oktober 1998 dat zij de NV TLH om een reactie had gevraagd op de opmerkingen van het Rekenhof, aangezien het de NV was die de LILO-transactie sloot. De minister voegde bij haar antwoord een nota van de NV d.d. 8 oktober 1998. In deze nota bekleemtoonde de vennootschap dat zij de LILO-transactie zelf had gesloten, niet het Vlaams Gewest. Zij wees erop dat zij een privaatrechtelijk statuut heeft en dus niet is onderworpen aan de wetgeving en reglementering inzake de overheidsopdrachten. Verder heeft zij bedenkingen gemaakt bij de voorstelling door het Rekenhof van de *Net Present Value* (NPV) en de kosten van de LILO-transactie. Ze stelde onder meer dat de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen (GIMV) en de financieel adviseur een belangrijk gedeelte van de succesvergoeding nog niet definitief hadden verworven en dat het Rekenhof daar bij de berekening van het uiteindelijke nettoresultaat onvoldoende rekening mee had gehouden. De NV TLH aanvaardde dan ook niet de suggestie van het Rekenhof dat het behalen van de NPV overeengekomen in de mandaatovereenkomst (9,17 %) tot een meeropbrengst van 230 miljoen BEF zou hebben geleid. Zij meende dat het Rekenhof hier een economisch-financieel verkeerde interpretatie gaf aan het *framework* van de transactie en de hypothesen ervan en waarschuwde ervoor dat het *forfaitariseren* van opdrachten van eventuele tussenpersonen geen waarborg is voor hogere of lagere kosten. Tussenpersonen in dergelijke transacties zouden immers de gewoonte hebben hiervan af te wijken.

1.2. Repliek van het Rekenhof

Het Rekenhof antwoordde de beide ministers en de NV TLH op 1 december 1998 dat de NV de opmerkingen inderdaad, zij het gedeeltelijk, beantwoordde. Een aantal opmerkingen en vragen bleven onbeantwoord, daar de NV TLH enkel reageerde op de aangelegenheden die haar rechtstreeks aanbelangden. Het Rekenhof onderstreepte in zijn repliek dat het de NV TLH als een de facto VOI beschouwt, waarvoor de Vlaamse regering tegenover het Vlaams Parlement de eindverantwoordelijkheid draagt⁽²⁶⁶⁾. Voor de LILO-operatie was de NV weliswaar in rechte de contractant, maar het Vlaams Gewest was de feitelijke opdrachtgever, zeker van de door de financiële adviseur en de GIMV te verstrekken diensten. Het Rekenhof ging voorts dieper in op enkele argumenten en bedenkingen vanwege de NV.

1.2.1. Onderworpenheid aan de reglementering op de overheidsopdrachten

Op het argument van de NV TLH, dat zij wegens haar privaatrechtelijk statuut niet onderworpen was aan de wetgeving op de overheidsopdrachten, repliceerde het Rekenhof dat het zuiver privaatrechtelijk statuut van de NV sinds de overname van de aandelen door het Vlaams Gewest is gewijzigd: de NV is sindsdien een aanbestedende overheid⁽²⁶⁷⁾. Het argument dat de nieuwe wetgeving inzake

²⁶⁶ Het Gewest is sinds de dadingsoperatie van 16 mei 1995 immers volledig eigenaar van de NV en de Vlaamse regering stelt de bestuurders aan.

²⁶⁷ In de zin van artikel 4, §2, 8°, van de wet van 24 december 1993 inzake de overheidsopdrachten.

overheidsopdrachten nog niet van kracht was toen de NV de verbintenissen aanging, is volgens het Rekenhof irrelevant, daar de Europese richtlijnen die aan de wet ten grondslag lagen, al van toepassing waren. Het erkende wel dat de NV in de geest van de wet had gehandeld door voor de aanduiding van de investeerder/arranger een marktraadpleging te organiseren. Het verwees in dit verband evenwel naar zijn opmerkingen over de LILO-transactie voor het graaf de Ferrarisgebouw²⁶⁸).

1.2.2. Overeenstemming met voorlichting aan Vlaams Parlement en netto-opbrengst

De NV ging niet akkoord met het Rekenhof dat de uiteindelijke netto-opbrengst, namelijk 6,32%, wegens meerkosten lager lag dan wat tegenover het Vlaams Parlement was vooropgesteld (minimum 7%). Het Rekenhof repliceerde zich voor de berekening van de netto-opbrengst van de transactie en de analyse van de ermee verbonden kosten te hebben gebaseerd op het geheel van alle aangegane verbintenissen die bleken uit de verantwoordingsstukken in de boekhouding van de NV TLH. Daarbij hield het niet enkel rekening met de NPV die de contractanten vaststelden, maar ook met de daarin niet verrekenende bijkomende opbrengsten en kosten. Het handhaafde dan ook zijn berekening die tot een netto-eindresultaat van 6,32% heeft geleid. De toelichtingen en nuanceringen die de NV aanvoerde, waren niet van die aard dat ze de juistheid ervan in twijfel trokken.

De stelling van het Rekenhof dat het halen van de in de mandaatovereenkomst overeengekomen NPV van 9,17% tot een meeropbrengst van 230 miljoen BEF zou hebben geleid en dat voor de terugval tot 7,39% geen cijfermatige verantwoording werd gegeven, was voor de NV volstrekt onaanvaardbaar en zou voorbijgaan aan de externe financieel-economische factoren. Het Rekenhof bleef echter bij zijn standpunt en herhaalde zijn aanbeveling in het mandaat aan de arrangers of tussenpersonen de voorwaarden en eventuele voordelen op forfaitaire wijze vast te leggen, dit om de minimale netto-opbrengst te waarborgen.

1.3. Verder evolutie

De Vlaamse Minister van Financiën stelde op 22 maart 1999 onder meer dat ze de onbeantwoord gebleven opmerkingen van het Rekenhof inzake de aanrekening van de opbrengsten van de transactie door het Vlaams Gewest en inzake de premie voor de gewestwaarborg kon bijtreden. In verband met de aanstelling en vergoeding van de adviseur en de GIMV, herhaalde de minister dat de NV TLH de contractant was, niet het Vlaams Gewest.

Inmiddels had het Rekenhof ook van de NV TLH een brief d.d. 17 maart 1999 ontvangen, waarin de NV andermaal de stelling aanvocht dat zij een de facto

---

²⁶⁸ Brieven van 26 mei 1998 en 9 september aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting.

openbare instelling is, waarvoor de Vlaamse regering tegenover het Vlaams Parlement de eindverantwoordelijkheid draagt.

Het Rekenhof repliceerde op 11 mei 1999 geen genoegen te kunnen nemen met deze vaststelling en drong andermaal aan op een duidelijk standpunt van enig aandeelhouder Vlaams Gewest.

Op 27 september 1999 besliste de federale Commissie van de Overheidsopdrachten dat de NV TLH wel degelijk *ratione personae* onderworpen is aan de wetgeving op de overheidsopdrachten.

2. Lease-in-lease-outtransactie met kantoorgebouwen van de Vlaamse Gemeenschap

2.1. Graaf de Ferrarisgebouw

2.1.1. Uiteenzetting in het Boek van het Rekenhof 1998

In zijn vorige boek aan het Vlaams Parlement⁽²⁶⁹⁾ heeft het Rekenhof melding gemaakt van de LILO-transactie d.d. 31 juli 1998 met het graaf de Ferrarisgebouw. Het ging in op de begrotingsaspecten, de decretale machtiging en de toepasselijheid van de wetgeving op de overheidsopdrachten en kondigde een verder onderzoek van de transacties met de kantoorgebouwen van de Vlaamse Gemeenschap aan.

2.1.2. Afrekening van de transactie

De Vlaamse Minister van Financiën heeft op 5 juli 1999 de definitieve afrekening van de LILO-transactie voor het graaf de Ferrarisgebouw aan het Rekenhof overgelegd.

1.552.540

Het Rekenhof heeft de minister op 7 september 1999 de resultaten van het onderzoek van deze afrekening meegedeeld. Het stelde dat het in het algemeen onmogelijk was gebleken de afrekening te controleren en te evalueren, daar het ondanks herhaald aandringen bij de administratie, geen detailgegevens bekwam (bijv. bewijsstukken over in rekening gebrachte kosten, rekeninguittreksels, gebruikte wisselkoersen), noch interne controleverslagen of certificeringen waaruit een grondige controle van de afrekening door de administratie zelf kon blijken.

---

²⁶⁹ Boek van het Rekenhof 1999, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1 van 30 oktober 1998 - p. 270.

Het Rekenhof wees de minister erop dat de afhandelingswijze van deze transactie niet strookte met de aanbevelingen die het Vlaams Parlement in zijn resolutie d.d. 31 maart 1999 over een besluitvormingsscenario voor bijzondere financiële transacties aangegaan door Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen aan de Vlaamse regering heeft geformuleerd⁽²⁷⁰⁾:

- Noch de afdeling Gebouwen, noch de afdeling Financieel Management beschikken over een volledig dossier over de transactie. De afdelingen verwezen vragen om informatie door naar de externe financiële adviseur.
- De administratie belastte geen ambtenaar of dienst met de organisatie van een administratieve, financiële en juridische voortgangsbewaking van de transactie. Bij de bespreking van het scenario in de commissie voor Financien en Begroting stelde de Vlaamse Minister van Financiën nochtans dat daarvoor in de administratie een ambtenaar was aangeduid. Het Rekenhof wenste dan ook te vernemen welke ambtenaar de minister bedoelde.
- Er zijn geen aanwijzingen dat de administratie enige controle heeft uitgevoerd op de afrekening van de LILO-constructie met het de Ferrarisgebouw. De interne audit inzake kas- en schuldbeheer van de Vlaamse Gemeenschap⁽²⁷¹⁾ werd daar niet voor ingeschakeld. Het Rekenhof kon niet aanvaarden dat de administratie aldus deze controle op zijn diensten wilde afwentelen.
- De Vlaamse Minister van Financiën rapporteerde niet aan het Vlaams Parlement over het verloop en de resultaten van de financiële transacties in het kader van het rapport over het gevoerde beleid inzake kas- en schuldbeheer. Bij de bespreking in de Commissie voor Financiën en Begroting had de minister nochtans uitdrukkelijk met deze suggestie ingestemd.
- De constructie was niet transparant en de prijzencontrole was ontoereikend. De transactiekosten zijn onvoldoende verantwoord. De facturen en ereloonnota's voor de commissielonen van de tussenpersonen werden niet alle voorgelegd.
- De aanrekening van de ontvangsten op de middelenbegroting hield daarenboven een compensatie in: met de vastgestelde NPV (10.066.375,19 USD) werden naderhand allerlei opbrengsten, terugstortingen en bijkomende kosten verrekend⁽²⁷²⁾.

---

²⁷⁰ Zie ook het artikel *Samenwerking met het Vlaams Parlement*, op p. 25 van dit boek.

²⁷¹ Opgericht bij artikel 12 van het decreet van 16 december 1997 houdende bepaling inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap. De resolutie heeft aanbevolen deze dienst te belasten met het toezicht op de interne controle bij bijzondere financiële transacties.

²⁷² Dit ging verder dan de toegestane samentrekking conform het advies van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen.

Het Rekenhof heeft bijgevolg aangedrongen op maatregelen ter uitvoering van de aanbevelingen van het Vlaams Parlement.

In verband met de succesfee (603.982,5 USD) en de vergoeding voor bijkomende kosten (35.686 USD) die aan de externe financieel adviseur werden uitbetaald, heeft het Rekenhof herinnerd aan de kritiek die het heeft geformuleerd over de aanstelling en de vergoeding van de adviseur voor de begeleiding van de LILO-transactie met de Liefkenshoektunnel²⁷³).

2.2. Hendrik Consciencegebouw

De Vlaamse regering heeft in haar vergadering van 1 december 1998 de bevoegde Vlaamse minister gemachtigd een arranger aan te duiden voor de organisatie, namens de Vlaamse Gemeenschap, van een LILO-transactie met het Hendrik Consciencegebouw. Het Rekenhof heeft de minister er in zijn brief over de afrekening van de transactie met het Graaf de Ferrarisgebouw meteen ook gevraagd ingelicht te worden over het verloop van deze transactie en van alle engagementen die in dit verband werden aangegaan.

3. Besluitvormingsscenario voor bijzondere financiële transacties die worden aangegaan door Vlaamse overheidsdiensten en -instellingen

Op vraag van de Voorzitter van het Vlaams Parlement heeft het Rekenhof een ontwerp van besluitvormingsscenario uitgetekend waaraan de Vlaamse regering zich dient te houden als zij in de toekomst nog bijzondere financiële transacties wenst te sluiten. Dit scenario geeft aan in welke fase van het besluitvormingsproces de Vlaamse regering het Vlaams Parlement en het Rekenhof moet informeren en wat die informatie minimum moet inhouden. Dit scenario is opgenomen in een parlementaire resolutie van 31 maart 1999. Deze resolutie is uitvoerig besproken op p. 25 van dit boek.

---

²⁷³ 10^e Boek van het Rekenhof, stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1 van 30 oktober 1998 - p. 263-266.

ONDERZOEK VAN HET BASISONDERWIJS

Het Rekenhof heeft de financiering en subsidiëring van het gewoon basisonderwijs in het schooljaar 1997-1998 onderzocht. Dit was het eerste schooljaar waarop het nieuwe decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 van toepassing was. Een deel van het onderzoek richtte zich op de bepalingen van het decreet en de mate waarin en wijze waarop zij tot op heden uitvoering kregen, een ander deel onderzocht de concrete toepassing in het schooljaar 1997-1998. Bij dit onderzoek bracht het Rekenhof tevens het basisonderwijslandschap in kaart (aantallen scholen, leerlingen, ambten en lestijden). Op grond daarvan berekende het de loonkosten van het bestuurs- en onderwijzend personeel. Het concludeerde dat de doelstellingen van de decreetgever, namelijk een overzichtelijk en toegankelijk geheel van wetgeving, in de praktijk nog worden belemmerd door een aantal onduidelijkheden in het decreet zelf en de complexiteit van en tegenstrijdigheden in sommige uitvoeringsbesluiten. De nogal korte verjaringstermijn bemoeilijkt bovendien terugvordering van ten onrechte uitbetaalde wedden.

1. Inleiding

Het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 is, behoudens een aantal bepalingen, op 1 september 1997 in werking getreden. Het schrijft een trapsgewijze en cyclische financiering en subsidiëring voor. Om in aanmerking te komen voor financiering of subsidiëring moet een school voldoen aan allerlei decretale voorwaarden en normen: erkenningsvoorwaarden, programmatienormen voor nieuwe scholen, voorwaarden voor de oprichting van een bijkomend onderwijsniveau, rationalisatienormen voor het behoud van een school of vestiging en voorwaarden voor fusies en herstructureringen. Het decreet bepaalt ook de vaststelling van de personeelsformatie op grond van een lestijdenpakket en de voorwaarden voor salarisfinanciering of -subsidiëring van het personeel. De latere stappen in de vaststelling van de financiering of subsidiëring zijn afhankelijk van de eerdere.

Naar aanleiding van de inwerkingtreding van het decreet heeft het Rekenhof de financiering en subsidiëring van het gewoon basisonderwijs in het schooljaar 1997-1998 - het eerste schooljaar waarop het nieuwe decreet van toepassing was - onderzocht. Het richtte zijn aandacht in het bijzonder op het bestuurs- en onderwijzend personeel (BP en OP). In eerste instantie toetste het de consistentie, duidelijkheid, toepasbaarheid en rechtsgeldigheid van de nieuwe regelgeving. Vervolgens controleerde het de regelmatigheid van de toepassing ervan. Ten slotte bracht het de loonkost van het BP en OP van het gewoon basisonderwijs in kaart.

Het Rekenhof heeft zijn bevindingen aan de minister gefaseerd meegedeeld op 27 oktober 1998, 1 december 1998, 14 juli 1999, 15 juli 1999 en 20 juli 1999. De minister heeft op 30 september 1999 met een drietal brieven geantwoord op diverse deelaspecten. Het Rekenhof onderzoekt momenteel deze antwoorden.

2. Onderzoek van de regelgeving

2.1. Decreet basisonderwijs

2.1.1. Onduidelijke decretale bepalingen

De memorie van toelichting bij het ontwerp van basisonderwijsdecreet vermeldt de bedoeling de oude regelgeving, die *ondoorzichtig, incoherent, op bepaalde punten tegenstrijdig en onverstaanbaar* was, te zuiveren en te herschrijven. Op 5 december 1996 heeft het Rekenhof het Vlaams Parlement enkele opmerkingen over het ontwerp van decreet medegedeeld⁽²⁷⁴⁾. Bij het onderzoek van de toepassing van het decreet, dat in anderhalf jaar tijd al vijfmaal werd gewijzigd, kwamen enkele nieuwe onduidelijkheden aan het licht, zoals:

- een norm ontbreekt voor de verplichting van de Gemeenschap tegemoet te komen in de kosten van het vervoer naar een school die beantwoordt aan de vrije keuze van de ouders⁽²⁷⁵⁾;
- het is onduidelijk wat in de bepaling over de teldag voor de rationalisatie bedoeld wordt met scholen die door een beslissing van de regering moeten afbouwen⁽²⁷⁶⁾;
- het decreet voorziet in de overdracht of herverdeling van lestijden tussen scholen, maar bepaalt niet welke lestijden daarvoor in aanmerking komen⁽²⁷⁷⁾.

2.1.2. Geen programmatienormen voor de oprichting van vestigingsplaatsen

Het Rekenhof heeft gevraagd te overwegen ook voor het gewoon basisonderwijs - zoals voor het buitengewoon onderwijs - te voorzien in een programmatieregeling voor de oprichting van vestigingsplaatsen. De mogelijkheid ongebreideld vestigingsplaatsen op te richten wordt pas vanaf het vijfde bestaansjaar afgeremd door het opleggen van rationalisatienormen. Gedurende die periode biedt de regelgeving geen waarborgen voor een efficiënte inzet van de financiële middelen. Dat een vestigingsplaats bovendien na vier jaar kan wegvallen, kan het vertrouwen van ouders, personeel en leerlingen onnodig beschamen.

---

²⁷⁴ Stuk 451 (1996-1997) – Nr. 6.

²⁷⁵ Artikel 25 van het decreet. De vraag rijst bijgevolg of deze tegemoetkoming nog een alternatief kan zijn voor de opname van een vrije keuzeschool in de financierings- of subsidiëringsregeling.

²⁷⁶ Artikel 123, § 1, van het decreet.

²⁷⁷ Artikel 142 van het decreet.

2.1.3. Korte verjaringstermijn

In zijn brief van 5 december 1996 over het ontwerp van decreet heeft het Rekenhof zijn bekommernis geuit over de verjaringsregels (artikel 175). De korte verjaringstermijn is namelijk moeilijk verzoenbaar met de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. De minister heeft op 18 november 1998 geantwoord dat de korte verjaringstermijn een grotere en snellere rechtszekerheid beoogt te bieden aan schoolbesturen en personeelsleden. Sinds de invoering van de werkstations, zou de juistheid van de betalingen overigens in grote mate zijn toegenomen en de veralgemening van elektronische personeelsdossiers zou deze trend versterken.

Het onderzoek naar de financiering en subsidiëring van het bestuurs- en onderwijzend personeel toonde echter aan dat een groot aantal personeelsdossiers nog steeds tot foute uitbetalingen aanleiding geeft. Bovendien is de controle van de financierbaarheid en subsidieerbaarheid nog onvoldoende (zie verder) en geschiedt de eventuele definitieve vaststelling ervan op een tijdstip dat de verjaringstermijn verstreken is.

Het Rekenhof vroeg overigens niet de verjaringstermijn ten aanzien van de betrokken personeelsleden te wijzigen, maar in de mogelijkheid te voorzien onrecht uitbetaalde salarissen en salarisgedeelten van de schoolbesturen terug te vorderen binnen een voldoende lange termijn.

2.2. Uitvoeringsbesluiten

2.2.1. Uitblijven van uitvoeringsbesluiten

Het decreet droeg de Vlaamse regering op voor 72 verschillende aangelegenheden uitvoeringsbesluiten te treffen. Volgens een tiental andere bepalingen kan de Vlaamse regering in individuele of specifieke situaties beslissingen treffen. Voor acht verschillende materies maakte het decreet de schoolbesturen bevoegd. In vier gevallen voorziet het decreet in een eventueel optreden van het Vlaams Parlement.

Op 1 september 1998 - één jaar na de inwerkingtreding van het decreet - had de Vlaamse regering in 17 besluiten uitvoering gegeven aan 47 aangelegenheden. Meer dan een derde van de bovengenoemde 72 aangelegenheden wachtte op die datum dus nog op uitvoering, waaronder enkele essentiële als: het geïntegreerd onderwijs, de criteria voor de goedkeuring van de leerplannen en de procedure voor de opheffing van de erkenning. Het Rekenhof heeft dan ook aangedrongen op een spoedige en volledige uitvoering van het decreet.

De besluiten die de programmatie- en rationalisatienormen vaststellen en die betrekking hebben op de personeelsformatie werden onderzocht. Problemen kwamen vaak pas aan het licht door een toetsing aan de praktijk.

2.2.2. Besluit over de programmatie- en rationalisatienormen

Het decreet staat een school of een vestigingsplaats toe een bijkomend onderwijsniveau te organiseren als zij op de laatste schooldag van september van het lopend schooljaar de rationalisatienormen bereikt (artikel 110, §1). Hoewel deze

decretale bepaling geen uitvoering behoeft, heeft het besluit van de Vlaamse regering van 17 juni 1997 betreffende de programmatie- en rationalisatienormen in het gewoon basisonderwijs afzonderlijke oprichtingsnormen voor de oprichting van een niveau vastgesteld. Daarbij heeft de Vlaamse regering - in strijd met het decreet - voor de oprichting van een niveau in een vestigingsplaats normen vastgesteld die afwijken van de rationalisatienormen.

Terwijl het decreet de regering opdraagt rationalisatienormen vast te leggen voor scholen, vestigingsplaatsen, geïsoleerde scholen en geïsoleerde vestigingsplaatsen (artikel 120, §1), behoudt het onderhavige besluit de normen voor geïsoleerde scholen en vestigingsplaatsen voor aan scholen en vestigingsplaatsen die al bij de inwerkingtreding van het decreet deze status hadden.

2.2.3. *Besluiten over de personeelsformatie en de tijdelijke projecten*

Het Rekenhof heeft uit het gedetailleerde onderzoek van deze besluiten drie grote conclusies getrokken:

- In strijd met het gelijkheidsbeginsel treffen enkele bepalingen - zonder decretale rechtsgrond⁽²⁷⁸⁾ - afzonderlijke regelingen voor specifieke scholen of specifieke situaties⁽²⁷⁹⁾. Ook de aanduiding van gemeenten in de regeling van de aanvullende lestijden voor de opvang van anderstalige nieuwkomers - evenmin in het decreet voorzien⁽²⁸⁰⁾ - bedreigt het gelijkheidsbeginsel⁽²⁸¹⁾. Dat doet ook de regeling van de extra lestijden voor tijdelijke projecten. De specificiteit van de projecten belet immers niet dat de regering de deelnemingsvoorwaarden algemeen moet formuleren en uitsluitend rekening mag houden met de voorafbepaalde decretale criteria. Het tijdelijk project onderwijsvoorrang bepaalt onterecht afzonderlijke normen voor Brussel-Hoofdstad en het kent voordelen toe aan gemeenten die een overeenkomst inzake toelatingsbeleid hebben afgesloten⁽²⁸²⁾.
- Tal van bepalingen zijn ingevolge de complexiteit van de uitvoeringsbesluiten onduidelijk. Het Rekenhof somde een twaalfstal dergelijke onduide-

²⁷⁸ De Vlaamse regering mag immers geen onderscheid maken waarvan het decreet geen gewag maakt.

²⁷⁹ Zoals de afzonderlijke normering van de onderwijsopdracht van de directie van scholen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, de verwijzing naar verschillende lestijdenschalen voor het kleuteronderwijs naargelang de teldag en het verschillend aanwendingspercentage voor het lager onderwijs naargelang de teldag (de artikelen 4, 5, 6 en 12 van het personeelsformatiebesluit).

²⁸⁰ Hoewel vanuit het standpunt van efficiëntie en effectiviteit wellicht verdedigbaar.

²⁸¹ Artikel 21, § 2, 1°, en artikel 23, § 2, van het personeelsformatiebesluit van 17 juni 1997.

²⁸² Besluit van de Vlaamse regering van 14 juli 1998 betreffende het tijdelijk project onderwijsvoorrang in het gewoon basisonderwijs.

lijke bepalingen op⁽²⁸³⁾. Een aantal heeft de oude reglementering inhoudelijk overgenomen, zodat de complexiteit ervan nog steeds doorklinkt. Verder hypothekeert de ver doorgedreven specificatie van het basispakket lestijden door de toekenning van aanvullende, extra en bijkomende lestijden een heldere en eenvoudige reglementering, vooral als die gepaard gaat met parallelle regels en afwijkingen. Een grotere complexiteit vereist nauwkeuriger gedefinieerde begrippen en klare formuleringen. De uitvoeringsbesluiten schieten hierin tekort.

- Een aantal decretale bepalingen kregen geen of onvoldoende uitvoering. Met betrekking tot de vaststelling van de financierbare en subsidieerbare lestijden heeft het Rekenhof dit gespecificeerd. Zo werd nog niet bepaald hoe een regelmatige leerling in het geïntegreerd onderwijs in aanmerking komt voor de vaststelling van de personeelsformatie van de gastschool of dienstverlenende school. Evenmin werden de voorwaarden, het aantal of berekeningswijze van aanvullende lestijden voor deze leerlingen bepaald⁽²⁸⁴⁾. Voor de tijdelijke projecten zorgverbreding en onderwijsvoorrang is dan weer de tijdsduur niet bepaald.

3. Toepassing van de reglementering

Het Rekenhof heeft bij zijn controle op de toepassing van de reglementering achtereenvolgens de aandacht gericht op: de oprichting van vrije keuzescholen, de programmaties, de rationalisaties, de vaststelling van de lestijden, de aanwending van de lestijden en de bezoldiging van het personeel.

3.1. *Opmerkingen over de oprichting van vrije keuzescholen en de programmaties en rationalisaties*

Voor de oprichting van een school van het Gemeenschapsonderwijs als vrije keuzeschool heeft het Rekenhof aangedrongen op voorlegging van de verzoeken van de ouders⁽²⁸⁵⁾.

Het Rekenhof heeft ook geconstateerd dat de oprichting van een bijkomend onderwijsniveau in een vestigingsplaats van een school die dat niveau al in een

---

²⁸³ Onder meer: de omrekening van de lestijden naar financierbare of subsidieerbare betrekkingen, de bijkomende lestijden voor een vrijwillig gefuseerde school of de lestijden voor de cursussen godsdienst, niet-confessionele zedenleer of cultuurbeschouwing.

²⁸⁴ In de periode van 1 september 1994 tot 31 augustus 1997 regelden de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon en geïntegreerd onderwijs en het decreet basisonderwijs naast elkaar de organisatie van het geïntegreerd onderwijs. Geen van beide kreeg uitvoering.

²⁸⁵ De Gemeenschap is immers maar verplicht een vrije keuzeschool in de financierings- of subsidiëringsregeling op te nemen als de ouders van zestien leerlingen daar uitdrukkelijk om verzoeken.

andere vestigingsplaats organiseert, ten onrechte als een herstructurering wordt beschouwd²⁸⁶).

Het Rekenhof veroordeelde de opheffing en onmiddellijk eropvolgende nieuwe programmatie van een gemeentelijke basisschool zonder specifieke reden, als een oneigenlijk gebruik van de reglementering. Op 21 juni 1999 gaf de minister dit toe. Daar de huidige regelgeving het niet uitdrukkelijk verbood, ging het volgens hem echter niet om een toepassingsfout. Het Rekenhof bleef bij zijn standpunt. Ook een programmatie die telkens herbegint om van de gunstige normen voor een eerste bestaansjaar te kunnen blijven genieten of een programmatie onmiddellijk nadat gebleken is dat de rationalisatienormen niet bereikt worden (om te ontsnappen aan de stopzetting van de financiering of subsidiëring), zijn onaanvaardbaar.

Ten slotte heeft het Rekenhof een nadere toelichting gevraagd over de controle op de door de schoolbesturen opgegeven afstanden die moeten toelaten te beoordelen of een school of vestigingsplaats als geïsoleerd dient te worden beschouwd. Het heeft een dergelijke toelichting ook gevraagd m.b.t. tot de vaststelling van de lestijden, aangezien de afstanden aanleiding kunnen geven tot een afzonderlijke telling.

3.2. Aanwending van de financierbare en subsidieerbare lestijden

3.2.1 Omrekening van lestijden naar betrekkingen

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat de scholen door de gehanteerde omrekeningswijze van aantal lestijden naar aantal financierbare of subsidieerbare betrekkingen, te veel lestijden organiseren.

Op grond van het leerlingenaantal krijgt een school een aantal lestijden gefinancierd of gesubsidieerd (de reglementering voorziet daarvoor in lestijdenschalen). Het decreet voorziet voor dit aantal lestijden volgens de schalen in een omrekeningswijze. Die houdt in dat (na enkele bewerkingen) per 24 lestijden een voltijdse betrekking financierbaar of subsidieerbaar is. De school mag echter een leerkracht belasten met 28 lestijden. Er worden in dat geval dus 24 lestijden aangewend of aangerekend terwijl er 28 worden georganiseerd.

Daarbuiten heeft de school eventueel nog recht op aanvullende, bijkomende of extra lestijden. Voor deze lestijden voorziet het decreet niet in een omrekening naar de financierbare of subsidieerbare betrekkingen. Dit houdt in dat er geen deling door 24 plaatsvindt en dat elke georganiseerde lestijd moet worden aangerekend op het toegekende aantal, ook als het gaat om een lestijd boven de 24e gepresteerd door een voltijds personeelslid. Uit de schooldossiers blijkt niet dat het onderscheid tussen de lestijden volgens de schalen en de andere lestijden consequent gemaakt wordt. Steeds worden - zonder rekening te houden met de

---

²⁸⁶ Een herstructurering heeft gevolgen voor de bepaling van de teldag voor de rationalisatienormen en voor de vaststelling van het lestijdenpakket.

werkelijke grootte van de opdracht van de personeelsleden - 24 lestijden aangerekend voor een voltijdse betrekking, of de betrekking nu afkomstig is van lestijden volgens de schalen of van andere lestijden.

Door de miskenning van de aard van de lestijden worden ook bij deeltijdse betrekkingen en bij samengestelde opdrachten te veel lestijden georganiseerd. Ook voor deze betrekkingen geldt volgens de reglementering dat uitsluitend lestijden volgens de schalen kunnen leiden tot een groter aantal georganiseerde lestijden dan het aantal aangerekende. Het Rekenhof heeft geconstateerd dat vooral de aanvullende lestijden godsdienst, cultuurbeschouwing en niet-confessionele zedenleer - indien deze lestijden worden gepresteerd door de onderwijzer en niet door een leermeester - worden vermengd met de lestijden volgens de schalen, zodat onterecht de omrekeningsregel (per 24 lestijden een voltijds ambt) erop wordt toegepast. Verder laat de reglementering niet toe met de lestijden volgens de schalen die de rest vormen na de deling door 24 een groter aantal te organiseren. Overigens is het niet duidelijk of de rest wel kan worden aangewend.

3.2.2. Toewijzing van de betrekkingen

De scholen moeten elke uitbetaalde bezoldiging kunnen rechtvaardigen met het aantal betrekkingen berekend op grond van de lestijden. Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de controle die het uitbetalende departement hierop organiseert, niet sluitend is. Het heeft de minister dan ook gevraagd hoe het departement deze noodzakelijke controle uitvoert en of ze dit voor alle scholen eenvormig doet.

3.3. De vaststelling van de wedden en weddentoelage

Het Rekenhof heeft een beperkte steekproef verricht ter controle van de vaststelling en uitbetaling van de wedden en weddentoelagen. Het beperkte zijn controle tot de aspecten weddenschaal en geldelijke anciënniteit. De steekproef wees uit dat de fractie van personeelsdossiers waarin een geldelijke fout voorkomt in de vaststelling of uitbetaling van de wedden en weddentoelagen zich situeert tussen 1% en 9,7% van alle personeelsdossiers.

4. Output van de toepassing van de regelgeving

4.1. Aantal lestijden

De administratie Basisonderwijs heeft een bestand voorgelegd met een indeling van de gefinancierde en gesubsidieerde lestijden volgens hun aard. Volgens dit bestand telde het basisonderwijs in 1997-1998 2.387 scholen, waarvan 1.967 basisscholen, 167 autonome kleuterscholen en 253 autonome lagere scholen ⁽²⁸⁷⁾.

---

²⁸⁷ Deze schoolaantallen stemmen niet overeen met de aantallen opgenomen in *Vlaams Onderwijs in Cijfers 1997-1998*.

De onderstaande tabel overziet de lestijden voor het schooljaar 1997-1998 van alle scholen waarover het bestand informatie biedt⁽²⁸⁸⁾.

<i>Soort lestijden</i>	<i>Aantal scholen</i>	<i>Aantal lestijden</i>	<i>Lestijden per school</i>
Lestijden volgens de schalen			
lestijden volgens de schalen	2.373	809.730	341,23
lestijden volgens de schalen wegens herberekening op de verschillende instapdata in kleuteronderwijs (bonus aan lestijden)	357	5.111	14,32
gewaarborgde lestijden volgens de schalen als gevolg van overeenkomsten inzake toelatingsbeleid	42	879	20,93
Aanvullende lestijden			
godsdienst en niet-confessionele zedenleer	2.182	51.771,50	23,73
opvang van anderstalige nieuwkomers	32	648	20,25
Bijkomende lestijden			
vrijwillige fusie	36	765	21,25
Extra lestijden (tijdelijke projecten)			
extra lestijden voor scholen in de rand- en taalgrensgemeenten	18	528	29,33
extra lestijden zorgverbreding	928	14.660	15,80
extra lestijden onderwijsvoorrang	269	10.513	39,08
extra lestijden voor de opvang van kinderen van zigeuners of woonwagenbewoners	3	144	48,00

Het Rekenhof heeft de cijfers nog verder opgesplitst voor een aantal soorten lestijden en de minister gevraagd deze cijfergegevens te bevestigen of te corrigeren en eventueel de erin voorkomende incongruenties te verklaren.

²⁸⁸ Zo vermeldt het bestand voor slechts 2.364 van de 2.387 opgenomen scholen het aantal lestijden volgens de schalen. Nochtans bevatte het elektronisch schooldossier van 9 andere scholen ook de lestijden voor het schooljaar 1997-1998. Die scholen zijn eveneens opgenomen in de aantallen van de tabel. Het bestand bevatte daarenboven slechts voor 2.182 scholen gegevens over de aanvullende lestijden godsdienst, niet-confessionele zedenleer en cultuurbeschouwing, terwijl er volgens ditzelfde bestand 2.220 scholen met lager onderwijs waren.

4.2. Aantal lestijden in verhouding tot het aantal leerlingen en het aantal budgettaire ambten

Het Rekenhof heeft een onderzoek verricht naar de loonkosten van het bestuurs- en onderwijzend personeel. De vaststelling van de personeelsformatie op basis van normen inzake lestijden deed de vraag rijzen naar de precieze verhouding tussen de loonkosten en de lestijden. Het onderzoek steunde op de gegevens van meer dan 95 % van de scholen. Deze gegevens werden samengevat, om een idee van de representativiteit van de betrokken scholen te geven, waardoor meteen het onderwijslandschap in kaart werd gebracht wat het aantal scholen en hun profiel betreft, het aantal kleuters en leerlingen, het aantal lestijden en het aantal budgettaire ambten. De belangrijkste bevindingen worden hier beperkt weergegeven. Het gaat om 2.281 scholen, met in het schooljaar 1997-1998 625.393 leerlingen (in het voorgaande schooljaar 625.783), 855.307 lestijden, 38.680 voltijdse budgettaire ambten bestuurs- en onderwijzend personeel waarvan de totale loonkosten 50,502 miljard BEF bedragen.

De onderstaande tabel geeft de gemiddelden per school weer⁽²⁸⁹⁾.

	leerlingen		lestijden		budgettaire ambten	
GO	249,91	100	362,12	100	16,86	100
VGO	284,28	114	379,88	105	17,09	101
OGO	262,18	105	369,80	102	16,66	99
Vlaanderen	274,17		374,97		16,96	

²⁸⁹ De verhouding van het aantal lestijden en het aantal budgettaire ambten tot het aantal leerlingen (alsook de loonkosten) kunnen vanuit twee verschillende standpunten worden berekend: vanuit het aantal leerlingen van het schooljaar 1996-1997, dat de financierbare en subsidieerbare lestijden grotendeels genereerde, of vanuit de leerlingen van het schooljaar 1997-1998, voor wie de lestijden worden aangewend. Beide standpunten werden onderzocht en het bleek dat ze tot nauwelijks verschillende resultaten leiden. Hier worden de resultaten van het tweede standpunt weergegeven.

De verhoudingen kunnen verder worden gespecificeerd als volgt⁽²⁹⁰⁾.

		<i>kleuteronderwijs</i>	<i>lager onderwijs</i>	<i>basisonderwijs</i>
GO	lestijden per leerling	1,33	1,62	1,51
	leerlingen per ambt	18,33	13,22	14,61
VGO	lestijden per leerling	1,28	1,50	1,39
	leerlingen per ambt	19,16	15,02	16,41
OGO	lestijden per leerling	1,29	1,56	1,45
	leerlingen per ambt	18,71	14,22	15,55
Vlaanderen	lestijden per leerling	1,29	1,53	1,42
	leerlingen per ambt	18,94	14,55	15,95

Aangezien de scholen met 24 lestijden 24 tot 28 lestijden kunnen organiseren en een kleuter of leerling 28 (of 29) lestijden onderwijs per week volgt, is de klasgrootte gemiddeld tussen 18,6 en 21,7 kleuters en tussen 15,7 en 18,3 leerlingen.

De onderstaande tabel geeft het gemiddeld aantal lestijden godsdienst, niet-confessionele zedenleer of cultuurbeschouwing per leerling per school.

GO	VGO	OGO	Vlaanderen
0,199	0,111	0,171	0,139

Er is een negatieve correlatie tussen het totaal aantal lestijden per leerling en de schoolgrootte: hoe groter de school, hoe kleiner de omkadering per kleuter of leerling met lestijden. Deze omgekeerde afhankelijkheid van de schoolgrootte is het sterkst in het gemeenschapsonderwijs en het zwakst in het officieel gesubsidieerd onderwijs. In het gemeenschapsonderwijs varieert de schoolgrootte relatief het sterkst. Er is weliswaar een relatie tussen het aantal kleuters of leerlingen per ambt en de schoolgrootte (hoe groter de school, hoe groter het aantal kleuters of leerlingen per budgettaire ambt), maar die relatie is veel zwakker dan die tussen het aantal lestijden per leerling en de schoolgrootte. Deze afhankelijkheid van de schoolgrootte is weer het sterkst in het gemeenschapsonderwijs. Zij is het zwakst in het vrij gesubsidieerd onderwijs.

Uiteraard is het aantal budgettaire ambten afhankelijk van het aantal lestijden. Het aantal lestijden per ambt bedroeg 22,13. Hoe kleiner dit cijfer, hoe groter het verschil tussen het aantal budgettaire ambten en het aantal organieke ambten.

²⁹⁰ De gemiddelden in de volgende tabellen werden berekend op het aantal betrokken scholen. Ze geven dus het gemiddelde van de per school berekende aantallen en, in het volgende punt, van de per school berekende bedragen.

	<i>kleuteronderwijs</i>	<i>lager onderwijs</i>	<i>basisonderwijs</i>
GO	23,80	20,88	21,57
VGO	23,76	21,72	22,25
OGO	23,44	21,68	22,14
Vlaanderen	23,70	21,58	22,13

4.3. Loonkosten

De onderstaande tabel geeft de gemiddelde loonkost van een ambt per school in de verschillende netten weer.

	<i>kleuteronderwijs</i>	<i>lager onderwijs</i>	<i>basisonderwijs</i>
GO	1.340.953	1.403.743	1.384.309
VGO	1.259.100	1.317.886	1.299.297
OGO	1.226.766	1.321.571	1.295.502
Vlaanderen	1.264.856	1.331.989	1.310.714

De hogere loonkosten in het gemeenschapsonderwijs zijn te wijten aan de leeftijdsstructuur van het personeel (grotere anciënniteit) en het groter aandeel tijdelijke ambten (die duurder zijn). Er bestaat een zwakke relatie tussen de loonkosten per ambt en de schoolgrootte: hoe groter de school, hoe lager de loonkosten per ambt. Deze relatie is het sterkst (maar nog steeds zwak) in het officieel gesubsidieerd onderwijs.

De gemiddelde loonkosten per school kunnen, zoals in de onderstaande tabel, berekend worden per lestijd en per leerling.

		<i>kleuteronderwijs</i>	<i>lager onderwijs</i>	<i>basisonderwijs</i>
GO	per lestijd	57.773	68.963	65.254
	per leerling	76.431	112.634	98.986
VGO	per lestijd	54.296	61.630	59.176
	per leerling	69.430	92.934	82.356
OGO	per lestijd	53.342	61.510	59.117
	per leerling	68.767	95.633	85.640
Vlaanderen	per lestijd	54.629	62.733	60.041
	per leerling	70.364	96.604	85.525

Tussen de loonkosten per lestijd en de schoolgrootte is voor alle netten samen een zwakke relatie merkbaar: hoe groter de school, hoe lager de loonkost per lestijd. Daarbuiten is er een relatie tussen de loonkost per lestijd en het aantal lestijden per ambt (hoe kleiner het aantal lestijden per ambt, hoe groter de loonkosten per lestijd – dit is het sterkst in het gemeenschapsonderwijs).

De gemiddelde loonkosten per kleuter of leerling liggen lager naargelang de school groter is. Deze relatie is evenwel minder uitgesproken in het gemeenschapsonderwijs. De loonkosten per kleuter of leerling zijn afhankelijk van de loonkosten per ambt. Deze relatie is echter zwak in het gemeenschapsonderwijs. In het gemeenschapsonderwijs zijn de loonkosten per kleuter of leerling het sterkst afhankelijk van het aantal lestijden per leerling (dus omgekeerd evenredig met het aantal leerlingen of kleuters per organiek ambt). Tussen de loonkosten per kleuter of leerling en het aantal lestijden per budgettaire ambt is de relatie zwak voor de drie netten samen, maar sterk in het gemeenschapsonderwijs en matig in het officieel gesubsidieerd onderwijs. Het gaat hier om een negatieve relatie: hoe meer budgettaire ambten per organiek ambt, hoe hoger de loonkosten per leerling. Uiteraard is er een sterke relatie tussen de loonkosten per kleuter of leerling en de loonkosten per lestijd. Deze correlatie is echter voor het vrij gesubsidieerd onderwijs iets kleiner.

5. Besluit

De wil van de decreetgever te komen tot een overzichtelijk en toegankelijk geheel van wetgeving met heldere en leesbare teksten, die blijkt uit de memorie van toelichting bij het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wordt onder meer belemmerd door een aantal onduidelijkheden in de decretale bepalingen zelf en het uitblijven van uitvoeringsbesluiten bij dit decreet. Een aantal al uitgevaardigde besluiten bevat daarenboven tegenstrijdigheden met het decreet of - vooral wegens de grote complexiteit - onduidelijke bepalingen. Niet alleen bracht dit fouten mee, bijv. bij de omrekening van lestijden naar betrekkingen, het creëerde ook mogelijkheden voor oneigenlijk gebruik van de reglementering, bijv. herprogrammatie onmiddellijk na stopzetting. De korte verjaringstermijn bemoeilijkt daarbij de terugvordering van ten onrechte uitbetaalde wedden.

DRINKWATERVOORZIENING IN VLAANDEREN: STERKTE-ZWAKTE ANALYSE

Met de Vlaamse beleidsdoelstellingen als normenkader heeft het Rekenhof de Vlaamse drinkwatervoorziening geanalyseerd. Het heeft vastgesteld dat de drinkwatervoorziening een nogal versnipperd bevoegdheidsdomein is, met een gestaag toenemende spanning tussen vraag en aanbod, waarbij Vlaanderen gedeeltelijk afhankelijk is van Wallonië. De versnippering uit zich onder meer in een bedrijfseconomische en organisatorische verscheidenheid, die de inzameling van uniforme gegevens, en dus ook een adequate beleidsreactie, bemoeilijkt. Ten slotte blijven de kosten van de drinkwatermaatschappijen en de watertarieven sterk stijgen. Hoewel het effect van recente Vlaamse remediëringsinitiatieven nog onduidelijk is, heeft het Rekenhof toch al aangetoond dat hun omkadering vaak bijsturing vereist. Sommige initiatieven kampen met een gebrek aan mensen en middelen of een tekort aan basisinformatie, of blijven oningevuld (bv. de beheerscontracten met de Vlaamse drinkwatermaatschappijen). Het Rekenhof heeft daarom onder meer aanbevolen: de acties van de milieujaarprogramma's meer operationeel te formuleren, uniforme basisgegevens in te zamelen door de financiële rapportering van de kosten van de diverse drinkwatermaatschappijen eenduidig te maken of per doelgroep aanbod- en vraaggegevens in te zamelen (leidingwaterdatabank), en de stijgende tendens van de kosten en financieringsbehoeften in de prijs van het drinkwater in te calculeren, de verbruikers over die stijgende prijs te informeren en ze tot zuinig waterverbruik te sensibiliseren.

1. Onderzoek

1.548.729

Het Rekenhof heeft de actuele situatie van de Vlaamse drinkwatervoorziening getoetst aan de doelstellingen geformuleerd door de Vlaamse centrale overheid in diverse documenten⁽²⁹¹⁾. Met de overlegging op 29 juni 1999 van de resultaten van dit onderzoek aan de Vlaamse Minister van Leefmilieu, wilde het zo volledig en genuanceerd mogelijk informeren over de toestand van de drinkwa-

---

²⁹¹ Voor dit onderzoek werd gebruik gemaakt van de SWOT-analyse (strengths, weaknesses, opportunities and threats), daarbij rekening houdend met de eigenheid en karakteristieken van de drinkwatersector. Het gaat om een sterkte-zwakteanalyse, uitgaande van geformuleerde Vlaamse beleidsdoelstellingen, die de beleidsverantwoordelijken inzicht wil bieden in de operationele en financiële situatie opdat zij toekomstige maatregelen beter zouden kunnen afstemmen op de strategische doelstellingen. Strengths en weaknesses zijn interne factoren die de realisatie van de ondernemingsstrategie bevorderen, respectievelijk in gevaar brengen. Opportunities en threats zijn externe factoren, respectievelijk de significante kansen op succes die de omgeving biedt en de bedreigingen die de omgeving voor de realisatie van de doelstellingen inhoudt.

tervoorziening in Vlaanderen en aanbevelingen doen ter versterking van het drinkwaterbeleid.

Als onderdeel van het *integraal waterbeleid* waar Vlaanderen naar streeft, heeft de drinkwatervoorziening tal van raakvlakken met andere sectoren van waterbeheer (onder meer het grondwater en het oppervlaktewater). Het onderzoek werd echter beperkt tot het aspect van de drinkwatervoorziening. De andere sectoren van waterbeheer kwamen maar ter sprake in de mate dat zij invloed hebben op de drinkwatervoorziening.

Het onderzoek werd afgesloten in het najaar van 1998. In 1999 kende de sector nog enkele belangrijke ontwikkelingen, zoals het ontstaan van het samenwerkingsverband *Aqualink*. Deze ontwikkelingen zijn evenwel niet van die aard dat zij de vaststellingen en aanbevelingen uit het onderzoek ontkrachten.

2. Beleidsdoelstellingen

In diverse documenten heeft de Vlaamse overheid de volgende (strategische) beleidsdoelstellingen inzake drinkwatervoorziening geformuleerd:

- verbruikers in de huishoudens, landbouw, industrie en andere sectoren in voldoende mate water van behoorlijke kwaliteit leveren⁽²⁹²⁾;
- ook gezinnen met lage inkomens van water voorzien⁽²⁹³⁾;
- misbruik van het aanbodmonopolie voorkomen door prijzencontrole (in België een federale bevoegdheid);
- de capaciteit van de waterkringloop beschermen met het oog op hernieuwing en handhaving van grond- en oppervlaktewaterreserves⁽²⁹⁴⁾;
- de afhankelijkheid van andere landen en regio's verminderen, in het bijzonder van Wallonië⁽²⁹⁵⁾;

---

²⁹² De memorie van toelichting bij het voorontwerp van waterdecreet stelt: *Het drinkwater dient te allen tijde aan alle opgelegde kwaliteitsnormen te voldoen* (p.36, bij artikel 5.1.2.).

²⁹³ Deze sociale bekommernis blijkt uit de gratis levering van 15 m³ water.

²⁹⁴ Het Minaplan 2, door de Vlaamse regering op 11 maart 1997 principieel goedgekeurd, bevat acties tegen de verdroging en verontreiniging van het oppervlaktewater. Deze doelstelling kadert in het integraal waterbeheer, dat de samenhang tussen de kwaliteit en kwantiteit van het oppervlaktewater, het grondwater en de watervoorziening beklemtoont. Dit integraal waterbeheer vormt het hoofdthema van het voorontwerp van waterdecreet.

²⁹⁵ Beleidsbrief *Het leefmilieu in Vlaanderen, een duurzame ontwikkeling voor de generatie van morgen*, oktober 1995, p. 32.

- de efficiëntie van de drinkwatersector verzekeren door, onder meer, een rationalisering van de kostenstructuur van de drinkwatermaatschappijen en een doorgedreven samenwerking van de verschillende actoren uit de watervoorzieningssector.

De toetsing door het Rekenhof van de actuele toestand in Vlaanderen aan deze doelstellingen heeft geleid tot de vaststellingen en aanbevelingen, die in de onderstaande paragrafen zijn weergegeven⁽²⁹⁶⁾.

3. Zeggenschap over het drinkwater (sterkte)

3.1. Vaststellingen

De levensnoodzakelijkheid van het drinkwater heeft er historisch toe geleid dat deze sector tot op heden wettelijk verankerd is gebleven in de gemeentelijke autonomie, ook na de federalisering van het beleidsdomein⁽²⁹⁷⁾. Dit heeft geleid tot een versnippering van het Vlaamse drinkwaterlandschap. Dat het tarief van het leidingwater een federale materie is⁽²⁹⁸⁾, heeft deze versnippering nog versterkt.

Sinds het begin van de jaren negentig streeft de Vlaamse overheid naar een integraal waterbeleid⁽²⁹⁹⁾, dat zij wil baseren op samenwerking, integratie van beschikbare middelen, schaalvergroting en overleg met alle Vlaamse drinkwateractoren. Zo heeft de Vlaamse regering zich ingespannen om langs een overlegmodel te komen tot een coherent Vlaams drinkwaterbeleid. Elke uitbouw van een dergelijk centraal beleid was immers afhankelijk van de samenspraak met de Vlaamse drinkwatermaatschappijen, waarin de gemeenten als vennoten zetelen. Dit resulteerde in de oprichting van diverse specifieke adviesorganen (zoals het

---

²⁹⁶ Deze vaststellingen zijn per SWOT-element (sterkte, zwakte, kans of bedreiging) gegroepeerd (zie voetnoot 291). Vanaf punt 3 draagt elke titel tussen haken de aanduiding van het betrokken SWOT-element mee.

²⁹⁷ Dat deze gemeenten zich verenigen in intercommunales, zich aansluiten bij de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening of hun drinkwatervoorziening aan een intercommunale of een privé-onderneming uitbesteden, verandert in wezen niets aan deze vaststelling.

²⁹⁸ Het federale Ministerie van Economische Zaken legt de kostprijs vast. Aanvragen tot tariefverhoging dienen aan de prijzencommissie van het federale Ministerie van Economische Zaken te worden voorgelegd.

²⁹⁹ Overeenkomstig het voorstel van de Europese Commissie voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.

studiesyndicaat water) en in het voorontwerp van decreet betreffende het integraal waterbeheer, oppervlaktewaterkwaliteit, oppervlaktewaterkwantiteit, grondwater en watervoorziening (verder afgekort tot: voorontwerp waterdecreet). Dit voorontwerp wil het overlegmodel gestalte geven in het Vlaams Integraal Wateroverlegcomité, de bekkencomités en de aangekondigde beheersovereenkomsten met de drinkwatermaatschappijen. Het voorontwerp waterdecreet bepaalt dat ook het Vlaams Gewest de watervoorziening kan uitbouwen. Aldus zou de Vlaamse overheid een domein kunnen betreden dat tot op heden behoort tot de exclusief gemeentelijke bevoegdheid.

Hoewel de Vlaamse centrale overheid niet over alle zeggenschap beschikt in deze materie, heeft ze maximaal gebruik gemaakt van de beschikbare beleidsruimte.

3.2. Aanbevelingen

In de huidige institutionele context, gekenmerkt door een bevoegdheidsspreiding inzake drinkwater, kan de Vlaamse centrale overheid haar doelstellingen maar realiseren door de creatie van overlegstructuren waarin zij met de andere drinkwateractoren zetelt, en door de mogelijkheid die het voorontwerp waterdecreet haar biedt de drinkwatersector mede uit te bouwen.

4. Spanning tussen vraag en aanbod (zwakte)

4.1. Vaststellingen

Enerzijds toont een studie over de vier grootste drinkwatermaatschappijen in Vlaanderen in de periode 1987-1997 een opwaartse evolutie in het waterverbruik aan³⁰⁰). Op grond van de evolutie van de belangrijkste factoren die volgens de wetenschappelijke literatuur het waterverbruik beïnvloeden, acht het Rekenhof een verdere stijging van de vraag naar drinkwater zonder corrigerende maatregelen waarschijnlijk. Dit standpunt heeft evenwel relativering bij gebrek aan een goede kennis over het verbruik per doelgroep (industrie, landbouw en huishoudens)³⁰¹). Dergelijke gegevens zijn of nooit opgevraagd (bv. over de doelgroep landbouw) of niet onderling vergelijkbaar (drinkwatermaatschappijen hanteren bijvoorbeeld verschillende verbruiksnormen bij de bepaling van het onderscheid tussen industrieel en huishoudelijk verbruik). De Europese omgeving wil echter uiterlijk op 31 december 2007 over deze gegevens beschikken,

---

³⁰⁰ Enkel in 1997 bleek het waterverbruik wel weer iets te zijn gedaald.

³⁰¹ Dit gebrek aan gedifferentieerde gegevens over het drinkwaterverbruik werd al vastgesteld in 1993, met name in een rapport over rationeel watergebruik.

teneinde in een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid te voorzien⁽³⁰²⁾.

Anderzijds bestempelt de internationale literatuur België als het enige waterschaarse land in West-Europa. België doet namelijk veel aan grondwaterwinning, wat op termijn tot verdroging kan leiden. Bovendien voert Vlaanderen ongeveer één vierde van het Vlaamse drinkwater in uit Wallonië en - in mindere mate - uit Nederland (zie verder punt 5). Ook bij deze vaststelling is enige voorzichtigheid geboden: kennis over het grondwater is nog maar fragmentarisch en louter in functie van specifieke problemen voorhanden.

De aldus toenemende spanning tussen vraag en aanbod zal in de toekomst wellicht leiden tot een doorverrekening van de verhoogde zeldzaamheidswaarde van drinkwater in de prijs.

De Vlaamse regering heeft, ten dele geïnspireerd door het voorstel van Europese richtlijn, al verscheidene acties ondernomen of aangekondigd, waaronder de invoering van milieuheffingen, het voorontwerp van waterdecreet en de diverse acties opgenomen in het milieubeleidsplan 1997-2002 en de milieujaarprogramma's 1998 en 1999⁽³⁰³⁾.

4.2. Aanbevelingen

Hoewel het Rekenhof heeft geconcludeerd dat de Vlaamse regering inspanningen levert voor de inzameling van basisgegevens over vraag en aanbod en het de vernieuwende aanpak van het milieujaarprogramma als positief ervaart (meer klemtoon op integratie, maatwerk, actiegerichtheid en meetbaarheid), kan de beleidsvoorbereiding van de drinkwatervoorzieningsacties geoptimaliseerd worden door:

- Prioriteit te verlenen aan de uniforme en duidelijke kwantitatieve en kwalitatieve informatiegaring over vraag en aanbod (acties 75 en 76), op grond waarvan een strategisch plan kan worden opgesteld en effectieve beleidsmaatregelen kunnen worden genomen en uitgevoerd. In concreto dient de Vlaamse overheid dus vóór alles werk te maken van een leidingwaterdatabank, die moet uitgroeien tot een volwaardig informatiesysteem dat op termijn alle data bevat, nodig voor de opvolging van de beleidsindicatoren inzake rationeel watergebruik.

---

³⁰² Artikel 7 van het voorstel voor een richtlijn tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.

³⁰³ Bv.: actie 61 (een strategisch plan voor de watervoorziening opmaken), actie 63 (een informatie- en sensibiliseringscampagne voeren om rationeel watergebruik te stimuleren), actie 65 (tariefstructuren en tarieven voor drinkwater aanpassen), actie 68 (een sluitende aanpak voor de opsporing van illegale grondwaterwinningen voorbereiden en uitwerken), actie 75 (een informatiesysteem over rationeel watergebruik ontwikkelen) en actie 76 (kennis van de hydrologische systemen vergroten en geschikte beleidsindicatoren afleiden).

- De acties voldoende concreet te omschrijven en tijdig uit te voeren. Eensdeels laten de termen *volwaardig informatiesysteem* en *op termijn* in het actiepunt *leidingwaterdatabank* interpretatieverschillen toe⁽³⁰⁴⁾. Nog andere beleidsacties waren minder concreet geformuleerd (bv. actie 65), wat een evaluatie van hun effectiviteit bemoeilijkt. Anderdeels heeft de Inspectie van Financiën erop gewezen dat het proberen inhalen van initiële verträgen een invloed kan hebben op de kwaliteit van de beleidsuitvoering.

Het Rekenhof heeft voorts uit de literatuur beleidsmaatregelen gedistilleerd, die in de nabije toekomst de drinkwatervoorziening in Vlaanderen zouden kunnen preservareren (enkele van deze beleidsmaatregelen zijn inmiddels door de Vlaamse regering al in acties omgezet):

Vraagzijde

- Optimale aanwending van water opleggen en voorzieningen treffen voor het bedrijfsleven (bv. grondwaterwinning voor laagkwalitatieve doeleinden ontmoedigen).
- Alternatieve waterbronnen beschikbaar maken (bv. industrieel water in plaats van hoogkwalitatief drinkwater).
- Een geïntegreerd, efficiënt en coherent vergunningsbeleid voor grondwaterwinning uitbouwen (in plaats van de huidige heffingen)⁽³⁰⁵⁾.
- Bevordering van kennisoverdracht door de overheid inzake de optimale aanwending van water⁽³⁰⁶⁾.
- Integraal waterbeleid bereiken langs doelgroepenoverleg⁽³⁰⁷⁾.
- De toename van de drinkwatervraag vooral opvangen met oppervlaktewater en het grondwater als buffercapaciteit beschouwen⁽³⁰⁸⁾.

---

³⁰⁴ Zo heeft het voortgangsrapport er al op gewezen dat de leidingwaterdatabank (actie 75) pas eind 1999 volledig zal zijn, in plaats van eind 1998, zoals werd vooropgesteld, dit wegens een late beslissing over het personeelsplan.

³⁰⁵ De Vlaamse overheid wil een dergelijk vergunningsbeleid blijkens het milieu-beleidsplan 1997-2001 (Minaplan 2) bereiken. Actie 68 streeft naar een sluitende aanpak om illegale grondwaterwinningen op te sporen (o.m. door grondwaterheffingen en een erkenningsprocedure voor boorders) en actie 67 wil een geïntegreerde vergunningsprocedure voor waterwinning, kunstmatige infiltratie, watercaptatie en lozing.

³⁰⁶ De Vlaamse overheid erkent ook de noodzaak van deze maatregel. Actie 63 van het Minaplan 2 wil een informatie- en sensibiliseringscampagne om rationeel watergebruik te stimuleren.

³⁰⁷ Het voorontwerp van waterdecreet bevat in dit licht het overlegmodel inzake integraal waterbeleid.

³⁰⁸ Ook dit staat in het voorontwerp van waterdecreet.

Aanbodzijde

- Spaarbekkens verder uitbouwen als middel tot aanbodverhoging van oppervlaktewater en instrument van onafhankelijkheid ten opzichte van andere regio's en staten.
- Bij de inplanting van nieuwe industriegebieden informatie over het aspect water ter beschikking stellen (bv. in bouwvergunningen).
- Verdroging tegengaan door effectgerichte en brongerichte maatregelen³⁰⁹.
- Kunstmatige infiltratietechnieken aanmoedigen.

Het Rekenhof heeft de minister er tevens op gewezen dat de overheid voldoende mensen en middelen voor de acties moet vrijmaken. Uit de beschikbare beleidsdocumenten is immers gebleken dat het beleid nog maar gedeeltelijk is uitgevoerd. Toch zijn nu al een aantal knelpunten opgedoken die de realisatie van de doelstellingen in het gedrang kunnen brengen. Daar de acties van recente datum zijn, kon het Rekenhof zich nog niet uitspreken over het succes van de uitvoering ervan. Het heeft de minister dan ook aanbevolen de uitvoering van de acties nauwlettend op te volgen, te evalueren en bij te sturen.

Het suggereerde ten slotte ook de buitenlandse ervaring met het terugdringen van de drinkwatervraag te onderzoeken. Onder meer Zweden was daarin succesvol: de industriële vraag naar drinkwater zakte na het opleggen van een recyclageverplichting. Israël staat dan bv. weer ver in het gebruik van spaarzame landbouwirrigatietechnieken. Ook verder onderzoek naar zeewaterontzilting kan bij een sterke stijging van het drinkwatertarief weer interessant worden.

5. Afhankelijkheid van andere regio's en staten (zwakte)

5.1. Vaststellingen

Vlaanderen en zijn drinkwatermaatschappijen worden inzake drinkwatervoorziening (winning en aankopen) alsmaar afhankelijker van Wallonië en - in mindere mate - van Nederland. Het koopt ongeveer een kwart van zijn totale drinkwaterverbruik aan of produceert het buiten Vlaanderen. Vlaanderen kan bijgevolg op dit moment niet autonoom de kostprijs van het drinkwater bepalen. Vooral het Waals Gewest kan voor een deel de Vlaamse leidingwaterprijs beïn-

---

³⁰⁹ Het Minaplan 2 bevat acties hieromtrent.

vloeden⁽³¹⁰⁾. Het voerde in 1996 nog een waterheffing in op de winning van water door de Vlaamse drinkwatermaatschappijen.

De Vlaamse overheid is zich bewust van deze afhankelijkheid. Het voorontwerp van waterdecreet staat dan ook investeringen in grote waterbouwkundige werken zoals spaarbekkens en grote verbindingsleidingen voor. Een dergelijke beleidsoptie heeft een enorme financiële impact, waarvoor op dit moment noch beleidskredieten, noch investeringsprogramma's zijn voorzien. Bovendien ontberen het milieubeleidsplan en de milieujaarprogramma's acties die het kader moeten scheppen voor de realisatie van deze projecten.

5.2. Aanbevelingen

In functie van de beleidsdoelstelling onafhankelijkheid, dient de Vlaamse overheid zijn drinkwaterbehoefte in kaart te brengen. Zij dient deze behoefte vervolgens in overleg met de diverse actoren te vertalen in beslissingen over het beheer en de financiering van de grote waterbouwkundige werken waarin het voorontwerp van waterdecreet voorziet. Als de Vlaamse overheid in deze werken wil participeren, dan moet zij daartoe kredieten uittrekken.

Een financiële inbreng van het Vlaams Gewest in dergelijke infrastructuurprojecten kan bovendien als directe staatssteun worden beschouwd. De Europese Commissie streeft echter een vermindering ervan na⁽³¹¹⁾ en steunmaatregelen zijn onderworpen aan de aanmeldingsplicht⁽³¹²⁾.

Ten slotte kunnen samenwerkingsverbanden zoals *Aqualink* de ongelijke spreiding van het beschikbare water in Vlaanderen effenen, zodat de invoernoodzaak daalt.

6. Organisatiediversiteit en monopolievorming (zwakte)

De Vlaamse steden en gemeenten bezitten tot op heden een wettelijk en natuurlijk monopolie dat geografisch is beperkt tot hun grondgebied. Dat deze gemeenten zich verenigen in intercommunales, aansluiten bij de grote gewestelijke Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening of hun drinkwatervoorziening aan een - al dan niet gemengde - intercommunale of een privé-onderneming uitbesteden, verandert in wezen niets aan de vaststelling dat de drinkwatervoorziening een overheidsmonopolie is. Ook het voorontwerp van waterdecreet, dat

---

³¹⁰ C. Vanderveeren en P. Van Rompuy, De Waalse waterbelasting: Een bedreiging voor de Economische en Monetaire Unie?, Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht, jaargang 87, nr.9 (3 september 1987), p. 475- 476

³¹¹ Artikel 12 van het voorstel van Europese richtlijn tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid staat slechts in bepaalde gevallen uitzonderingen toe op het principe van de volledige kosten terugwinning.

³¹² De artikelen 92, 93 en 94 van het EG-Verdrag.

het Vlaams Gewest tot medeactor wil maken, handhaaft het wettelijk overheidsmonopolie. Geen enkele studie in Vlaanderen weegt de efficiëntie van dit monopolie tegen een eventuele privé-organisatie af.

Het Rekenhof heeft gewezen op de tweespalt tussen een Europese privatiseringstendens³¹³) en het streven naar Vlaamse verankering van de drinkwatervoorziening, onlangs herbevestigd door het Studiesyndicaat Water. Aangezien dit een beleidskwestie is, kon het Rekenhof bezwaarlijk aanbevelingen formuleren.

7. Technologieontwikkeling (kans)

7.1. Vaststellingen

Technologische innovaties als nieuwe irrigatietechnieken in de landbouw, industriële waterrecyclage of waterbesparende sanitaire technieken voor huishoudens, kunnen de spanning tussen drinkwatervraag en -aanbod verminderen.

Het milieujaarprogramma 1999 bevat in dit verband de acties 63 (rationeel watergebruik stimuleren met een informatie- en sensibiliseringscampagne) en 64 (overleg met de federale overheid over de ontwikkeling en certificering van waterzuinige apparatuur). Het programmadecreet 1999 heeft daarenboven voorzien in de mogelijkheid de aanleg van regenwaterputten te subsidiëren. Daarbuiten hebben enkele Vlaamse drinkwatermaatschappijen zelf initiatieven genomen om de verbruikers te sensibiliseren tot zuinig waterverbruik. Sommige gemeenten subsidiëren of verplichten regenwaterputten en in het kader van het *actieplan rationeel energieverbruik* worden premies voor de aankoop van energiezuinige huishoudtoestellen verleend. Kansarme gezinnen krijgen zo onder meer de kans gratis spaardouchekoppen te bekomen. Ten slotte heeft de Vlaamse Minister van Leefmilieu een campagne aangekondigd om de bouw van regenputten aan te moedigen.

7.2. Aanbevelingen

In de eerste plaats dient een volledige en consistente databank over het waterverbruik met gegevens over de doelgroepen en toepassingen te ontstaan. In Vlaanderen zijn immers te weinig gegevens voorhanden voor een degelijke evaluatie van de eventuele impact van technologievernieuwingen op drinkwatervraag- en aanbod.

---

³¹³ Op basis van Europese initiatieven meent de voorzitter van Belgaqua dat de privatiseringsdiscussie over de drinkwatervoorziening in de toekomst in alle landen zal worden gevoerd. In dat verband wordt erop gewezen dat twee Franse bedrijven nu reeds interesse betonen voor de operationele zijde van de drinkwaterexploitatie in Vlaanderen.

Het Rekenhof oordeelt voorts positief over de acties 63 en 64 van het milieujaarprogramma 1999, die kaderen in de visie die de beheersing van het waterverbruik langs technologische innovatie in overeenstemming wil brengen met het inspelen op het gedrag van de doelgroepen. Actie 63 is evenwel financieel bescheiden en weinig concreet omschreven, wat de beleidsuitvoering en -evaluatie kan bemoeilijken. Actie 64 heeft dan weer vertraging in de beleidsuitvoering opgelopen door een late beslissing over het personeelsplan. Bijsturing van deze acties is dus aangewezen.

De Vlaamse overheid zou verder kunnen streven naar een cascadegebruik van het water door de bedrijven. Middels een dubbel circuit zouden regenwater, ongezuiverd oppervlaktewater en - vooral - gerecycleerd water in industriële processen grondwater en leidingwater kunnen vervangen.

De acties voor technologische innovaties in huishoudelijk waterverbruik acht het Rekenhof weinig coherent en consistent. De vraag rijst of de effectiviteit van deze acties niet zou verhogen bij een betere coördinatie ervan vanuit een consistente milieubeleidsvisie. Dit vereist echter initiatieven van de Vlaamse overheid en de inzet van middelen en mensen.

8. Interne versnippering (bedreiging)

8.1. Vaststellingen

Doordat de gemeenten, tot op heden de voornaamste actoren in het beleidsveld van de drinkwatersector, zich meestal verenigden in intercommunales, aansloten bij de VMW of hun watervoorziening uitbesteedden, kent Vlaanderen een hoog aantal waterleidingbedrijven in verhouding tot zijn oppervlakte en bevolking. Liefst 22 bedrijven, waaronder een pararegionale, acht intercommunales en dertien gemeentebedrijven, met verschillende organisatievormen, juridische structuren, financieringswijzen, financiële rapporteringswijzen, tariefstructuren en externe controles zijn momenteel actief.

Deze versnippering bemoeilijkt de totstandkoming van schaalvoordelen en impliceert hoge gemiddelde kosten. Daar de vier grootste drinkwatermaatschappijen in Vlaanderen instaan voor ongeveer 85% van de totale productie en distributie van drinkwater³¹⁴), behoeft deze vaststelling weliswaar relativering.

De versnippering reduceert ook de slagkracht van de sector bij het aangaan van toekomstige grote uitdagingen: de stijgende spanning tussen vraag en aanbod, noodzakelijke investeringen, de sensibilisering van de verbruikers over toenemende waterschaarste, enz.

---

³¹⁴ De VMW, de Antwerpse Waterwerken (AWW), de Provinciale en Intercommunale Drinkwatermaatschappij der Provincie Antwerpen (PIDPA) en de Tussengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Watervoorziening (TMVW).

De bedrijfseconomische en organisatorische verscheidenheid van de drinkwaterbedrijven maakt hun efficiëntie moeilijk meetbaar, te meer daar het ontbreekt aan uniformiteit in de meting en vergelijking van de vereiste financiële en operationele gegevens (zie verder). De verscheidenheid kan ook de totstandkoming van de beheersovereenkomsten bemoeilijken, die het Vlaams Gewest overeenkomstig het voorontwerp van waterdecreet nastreeft met het oog op een meer doorzichtige kostenstructuur.

De gemeentelijke autonomie verhindert tot op heden elke centraal afdwingbare regulering. Het voorontwerp van waterdecreet wil daar echter een decretale basis voor creëren. Tot zolang beperkt de gewestimpact zich tot het promoten van overlegstructuren als het Vlaams Integraal Wateroverlegcomité.

8.2. Aanbevelingen

Hoewel het nog te vroeg is voor een evaluatie van de effectiviteit van het Vlaams Integraal Wateroverlegcomité en het Studiesyndicaat Water, heeft het Rekenhof al een aantal bedenkingen gemaakt:

- de doelstelling van het studiesyndicaat kwalitatief goed drinkwater tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten te leveren langs *efficiënt werkende* drinkwatermaatschappijen is op dit ogenblik niet meetbaar bij gebrek aan efficiëntiemaatstaven
- ook voor het meten van het rationeel watergebruik ontbreken basisgegevens (zie punt 4);
- de concrete aanbeveling vanwege het Studiesyndicaat Water om tot een globale waterfactuur voor waterverbruik en afvalwaterheffing te komen is nog niet uitgevoerd, wat andermaal aantoonst dat het Vlaams waterbeleid in voldoende mate rekening dient te houden met alle actoren, meer bepaald alle Vlaamse gemeenten en gemeenten-vennoten van de Vlaamse drinkwatermaatschappijen³¹⁵).

---

³¹⁵ Het voorontwerp van waterdecreet wil de globale factuur wel in de beheerscontracten.

Om op korte termijn transparantie in de kostprijsgegevens van de Vlaamse drinkwatermaatschappijen te brengen, dient de Vlaamse regering acties te ondernemen (bv. een uniforme terminologie voor alle drinkwatermaatschappijen uitwerken). De vraag rijst wat daarover in de toekomstige beheersovereenkomsten moet komen³¹⁶). Ook de SERV heeft gewezen op de weinig concrete invulling van de bepalingen van het beheerscontract. De Minaraad van zijn kant wil het beheer van de watervoorziening in Vlaanderen laten coördineren of controleren door één instantie, die toezicht dient uit te oefenen op de naleving van de beheersovereenkomsten.

Het Rekenhof heeft voorts gewezen op de ambigue situatie van het Vlaams Coördinatiecomité Watervoorziening, waarvan de oprichting is voorzien in het voorontwerp van waterdecreet. Dit comité zou voornamelijk bestaan uit de drinkwatermaatschappijen. Het Rekenhof heeft de vraag gesteld naar de relatie tussen dit comité en het Vlaams Integraal Wateroverlegcomité, dat ook een *sub-comité watervoorziening* heeft. De SERV en de Minaraad hebben zich overigens afgevraagd of een aantal taken die het voorontwerp van waterdecreet aan het Vlaams Coördinatiecomité toevertrouwt, niet beter door de administratie kunnen worden uitgevoerd (bv. de opvolging van de beheersovereenkomsten en de coördinatie van de maatregelen voor rationeel drinkwaterverbruik). Dit zou de functiescheiding in het Vlaamse drinkwaterlandschap versterken.

Ten slotte stelt de versnippering van de Vlaamse drinkwatersector financiële problemen: hoe moeten de middelen voor de grote infrastructuurwerken worden gefinancierd, nu het Gewest de budgettaire transfers in de geest van de Europese regelgeving afbouwt en de winst in de sector daalt³¹⁷) ?

9. Kostenelementen en bijhorende financieringsproblematiek (bedreiging)

9.1. Vaststellingen

9.1.1. Kostenelementen

Een beperkte financiële analyse van de vier grootste drinkwatermaatschappijen in Vlaanderen heeft uitgewezen dat de winst sinds 1992 stelselmatig is gedaald, met uitzondering van 1997, het jaar van de uitgesproken tariefverhogingen in Vlaanderen. De bedrijfskosten lagen in 1996 dan weer 25 % hoger dan in 1992. Bovendien zal de vervanging van de loden pijpleidingen overeenkomstig de

---

³¹⁶ Het principe van de transparante kostenstructuur maakt deel uit van het voorontwerp van waterdecreet, daarin geïnspireerd door het streven van de Europese Commissie naar een betaalbaar basisniveau voor watergebruik door huishoudens en haar wens vanuit het principe van een volledige kosten terugwinning te komen tot een transparante economische omgeving (artikel 12, punt 3, van het voorstel voor een richtlijn tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid).

³¹⁷ Blijkens de jaarverslagen van de vier grootste drinkwatermaatschappijen.

herziening van de Europese drinkwaterrichtlijn in Vlaanderen tussen 8,2 en 16 miljard BEF kosten. Indachtig het Europese principe van de volledige kostent rugwinning langs heffingen of de waterprijs, zal de Vlaamse drinkwaterfactuur vanaf 1999 ook de afvalwaterheffing bevatten, zoals voorgesteld door het Stodiesyndicaat Water. Dit studiesyndicaat stelde ook coherentie en samenwerking voor tussen de waterproductie en de rioolwaterzuivering.

De aldus stijgende drinkwaterfactuur zal naargelang de kostenelementen worden doorgerekend aan de verbruiker of afgewenteld op de overheid. Kostenbeheersing en de eliminatie van kosteninefficiënties zijn dan ook primordiaal. Geen enkele beleidsactie is echter rechtstreeks op deze problematiek gericht.

Uit de jaarverslagen van de vier grootste drinkwatermaatschappijen kan niet worden uitgemaakt of, en in welke mate, de kostenverschillen tussen deze waterbedrijven door een ongelijke efficiëntie kunnen worden verklaard⁽³¹⁸⁾. Het Rekenhof heeft dan ook geconcludeerd dat het in de huidige stand van zaken onmogelijk is een verantwoorde kostenvergelijking tussen de drinkwatermaatschappijen uit te voeren en aan maatstafconcurrentie te doen⁽³¹⁹⁾. Niet efficiënt opererende drinkwaterbedrijven kunnen vooralsnog niet worden gepenaliseerd, noch aangespoord om efficiënter te opereren. Het Vlaams Gewest heeft hier geen enkele beleidsactie rechtstreeks op afgestemd. Wel beoogt het voorontwerp van waterdecreet een meer doorzichtige kostenstructuur (als onderdeel van de beheersovereenkomsten met de drinkwatermaatschappijen), maar bij gebrek aan financiële en operationele gegevens is een concrete invulling van deze beheerscontractbepalingen niet mogelijk.

Uniforme financiële informatiegaring wordt nog verder bemoeilijkt doordat de drinkwatermaatschappijen verschillende waarderingsregels hanteren, resulterend in een verschillende resultaatsbepaling:

- verschillende berekeningsbasissen voor *voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken*;
- boeking in de *materiële vaste activa* van de aanschaf van installaties, machines en uitrusting geschiedt nu eens vanaf 10.000 BEF, dan weer vanaf 1 miljoen BEF;
- drie van de vier grote maatschappijen boeken *herwaarderings* op materiële vaste activa, de VMW doet dit niet⁽³²⁰⁾;

---

³¹⁸ Deze onmogelijkheid vloeit voort uit de omstandigheid dat de kostenverschillen niet gerelateerd zijn aan verklarende factoren. Aldus kan niet worden nagegaan of de verschillen te wijten zijn aan exogene variabelen (geen oorzaak van efficiëntieverschillen) of endogene variabelen (wel aan efficiëntie gerelateerd).

³¹⁹ Concurrentie gebaseerd op een vergelijking van de prestaties van drinkwaterbedrijven. Deze concurrentie kent bijvoorbeeld toepassing in Engeland en Wales.

³²⁰ Dit beïnvloedt het resultaat in die zin dat op de meerwaarden wordt afgeschreven. Intercommunales herwaarden de materiële vaste activa met een beperkte

- de afschrijvingspercentages verschillen van drinkwatermaatschappij tot drinkwatermaatschappij.
- de financiële opbrengsten uit kapitaalsubsidies en intrestsubsidies andere dan die van het Gewest, verschillen van de ene maatschappij tot de andere⁽³²¹⁾.

9.1.2. Financieringsproblematiek

De Vlaamse overheid heeft de financiering van de drinkwatersector stelselmatig afgebouwd, overeenkomstig de Europese regelgeving⁽³²²⁾. Zij heeft haar subsidiëring voor investeringen in 1995 volledig gestaakt en de gewestparticipatie in de VMW sinds 1996 niet meer verhoogd. Voorts zijn recent geen nieuwe investeringen in grote waterbouwkundige werken meer geschied en bevat de begroting daar ook nog nauwelijks kredieten voor. Alternatieve financieringsbronnen bleven onaangeboord (bv. langs de Vlaamse Milieuholding, die decretaal gemachtigd is in de drinkwatersector te participeren).

Als het Gewest dit budgettair afbouwbeleid handhaaft, zullen de drinkwatermaatschappijen noodzakelijke investeringen in hun eigen verzorgingsgebied (bv. de vervanging van loden leidingen) of ruimer (bv. grote waterbouwkundige werken) gedeeltelijk moeten uitstellen of zelf financieren. Bij gebrek aan alternatieve financieringsmiddelen, zullen zij deze bijkomende kosten wellicht doorrekenen aan de gebruiker. Dit kan de Vlaamse beleids optie van een aanvaardbare waterprijs in het gedrang brengen.

Bovendien ontbreekt sinds het wegvallen van de subsidies op centraal bestuursniveau gestructureerde, precieze en gecentraliseerde informatie over de toekomstige investeringsbehoeften van de drinkwatermaatschappijen, terwijl Europa deze gegevens wil opvragen⁽³²³⁾.

---

gebruiksduur jaarlijks systematisch ten belope van de indexering van hun geheweerde boekwaarde bij het begin van het boekjaar.

³²¹ Deze kapitaalsubsidies kunnen de resultaten sterk beïnvloeden, wat kan leiden tot een voordeel ten opzichte van andere maatschappijen door de mogelijkheid lagere watertarieven aan te rekenen.

³²² De principes die het EG-Verdrag in zijn artikel 88 vermeldt: steunmaatregelen worden onder bepaalde voorwaarden onverenigbaar geacht met de gemeenschappelijke markt.

³²³ Artikel 7 van het voorstel voor een Richtlijn tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid vraagt de mededeling, uiterlijk op 31 december 2007, van schattingen in verband met deze investeringsbehoeften.

9. 2. Aanbevelingen

9.2.1. Kostenelementen

Een Nederlandse waterstudie⁽³²⁴⁾ pleitte ervoor efficiëntieverschillen op termijn af te bouwen door meer marktwerking. De studie beklemtoonde het belang van een goede informatieverschaffing daarbij (door betrouwbare informatie, gecontroleerd door een onafhankelijk orgaan, openbaar te verspreiden ontstaat een transparante markt) en het belang van overheidprikkelers tot efficiënter gedrag door bestraffing van inefficiënties (bv. bedrijven slechts een maximale kostenstijging toestaan op basis van de verwachte kostenstijging van de meest efficiënte bedrijven in de sector). De Vlaamse overheid overweegt deze vorm van *maatstafconcurrentie* niet rechtstreeks, maar kiest voor het afsluiten van beheerscontracten per individuele drinkwatermaatschappij. Het welslagen van dit systeem hangt echter af van de concrete invulling van de overeenkomsten: financiële en operationele criteria, een duidelijke resultaatsverbintenis en een strafmaat voor niet-uitvoering.

De stijgende kosten nopen tot onderzoek naar inefficiënties⁽³²⁵⁾. Dit vergt niet alleen een decretaal geregeld rapporteringssysteem dat uniforme en eenduidige informatie verzamelt, evalueert en controleert, maar ook de inzet van mensen en middelen door de centrale overheid. In deze mensen en middelen voorziet het Gewest op dit moment niet. Wel streeft het voorontwerp van waterdecreet onder meer naar een grotere doorzichtigheid van de kostenstructuur en een meer eenvormige tariefstructuur.

Ten slotte is een goede kostenbeheersing noodzakelijk wegens de mogelijke doorberekening van kosten aan de gebruiker. De Vlaamse regering dient de kostenelementen dan ook grondig te bestuderen voor zij met de drinkwatermaatschappijen beheerscontracten sluit. Hier geldt wat het Vlaams Parlement voor de Vlaamse openbare instellingen heeft gesteld: meerjarige beheersovereenkomsten en/of strategische plannen zouden moeten worden opgesteld, die meetbare normen opleggen (bv. een kosten-batenanalyse) en die bij niet-naleving ervan tot sancties leiden⁽³²⁶⁾.

---

³²⁴ E. Dijkgraaf, R. de Jong, E.G. Van Mortel, A. Nentjes, M. Varkevisser, en D. Wiersma, (Ofceb, Erasmus Universiteit Rotterdam), Mogelijkheden tot marktwerking in de Nederlandse watersector, Ministerie van Economische Zaken, mei 1997.

³²⁵ Het voorontwerp van waterdecreet beoogt *de kostenstructuur transparanter te maken*, wat beperkter is dan het *beheersen en evalueren van kosteninefficiënties*. De eerstgenoemde formulering beantwoordt wel aan de omschrijving waarin het voorstel voor een Europese waterrichtlijn wil voorzien.

³²⁶ Stuk 644 (1996-1997) van 23 april 1997- Nr. 1, Aanbevelingen, p. 2.

9.2.2. *Financieringsproblematiek*

Het financieringsprobleem inzake de uitvoering van vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen moet worden opgelost. Anders zouden de drinkwatermaatschappijen wegens dalende winsten geneigd kunnen zijn investeringen uit te stellen of op de verbruikers te verhalen. Een voldoende concreet ingevuld beheerscontract kan een oplossing inhouden.

Tevens dient dringend gestructureerde, precieze en gecentraliseerde informatie over toekomstige investeringsbehoeften van de drinkwatermaatschappijen beschikbaar te komen. Pas dan wordt een beleid mogelijk dat erop gericht is de financieringsbehoeften op te lossen in overeenstemming met de voorgestelde Europese richtlijn.

10. Oplopende drinkwaterfactuur (bedreiging)

10.1. *Vaststellingen*

De watertarieven van de vier grootste drinkwatermaatschappijen stegen in de periode van 1988 tot 1997 met minimaal 42% en maximaal 157%, terwijl de algemene index van de consumptieprijzen in diezelfde periode met slechts 26 % steeg. De grootste stijging deed zich voor in 1997, toen deze tarieven (inclusief de vaste vergoeding) voor een jaarlijks verbruik van 120m³ ten opzichte van het vorige jaar met minimaal 28% en maximaal 93% stegen. Sinds 1997 krijgen gezinnen 15 m³ drinkwater gratis³²⁷. De praktische invoering van deze gratis levering heeft de drinkwatermaatschappijen inspanningen gekost en de watertarieven zijn meer gestegen dan initieel geraamd in de bijlage bij het Verslag namens de Commissie voor Leefmilieu en Natuurbehoud bij het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1997. Volgens een studie van het National Utility Service in 1997 heeft België uiteindelijk een van de hoogste watertarieven.

Er bestaan niet alleen tariefverschillen tussen de drinkwatermaatschappijen, maar ook binnen eenzelfde maatschappij, naargelang het gebied dat zij bedient (de gemeenten). Wel tekent zich een tendens af naar uniformisering van de tarieven en de tariefstructuur.

---

³²⁷ Dit is een uitvloeisel van de Conferentie van de Verenigde Naties over milieu en ontwikkeling te Rio de Janeiro, die vooropstelde dat alle personen uiterlijk in het jaar 2000 dagelijks ten minste 40 liter water ter beschikking moeten hebben. Dit recht is ook ingeschreven in het voorstel voor de Europese waterrichtlijn. De SERV en de Vlaamse Milieumaatschappij concludeerden evenwel dat de Vlaamse gezinnen voor afvalwater en drinkwater samen meer zouden moeten betalen en dat de regeling op arme gezinnen negatieve effecten zou hebben. De SERV vond overigens dat de beoordeling van deze maatregelen niet enkel op sociaal vlak diende te gebeuren, maar ook vanuit het oogpunt van bv. rationeel watergebruik. De Vlaamse Minister van Leefmilieu heeft echter de statistische geldigheid van de SERV-uitgangspunten betwist.

Prijsverschillen zijn enkel gerechtvaardigd wegens kostenverschillen die niet met verschillen in efficiëntie te maken hebben, zoals de kwaliteit van het ruw-water, het percentage oppervlakte- en grondwater, transport- en distributiekosten en schaafeffecten. In de huidige situatie is het niet mogelijk na te gaan of verantwoorde kostenverschillen dan wel kosteninefficiënties de hoogte van en de verschillen in watertarieven veroorzaken.

De huidige watertarieven zullen in de toekomst waarschijnlijk nog stijgen door:

- de dalende rendabiliteit van de drinkwatermaatschappijen (zie punt 9.1.1);
- de bijkomende Europese verplichtingen die volgens het principe van de volledige kostenterugwinning op de gebruiker zullen worden verhaald (bv. de vervanging van de loden leidingen);
- de toenemende zeldzaamheidswaarde van water wegens de spanning tussen vraag en aanbod;
- de afhankelijkheid van, vooral, Wallonië.

Bovendien beperkt de institutionele context van bevoegdheidsspreiding het actieveld van de Vlaamse centrale overheid inzake watertarieven. Enerzijds bepalen de lokale entiteiten (gemeenten en intercommunales) of de VMW de prijs, anderzijds is het prijsbeleid een federale materie. Prijsverhogingen vereisen de goedkeuring van de prijzencommissie van het federale Ministerie van Economische Zaken⁽³²⁸⁾. De goedkeuringsprocedure is wegens de monopolistische aard van het product drinkwater vanuit economisch standpunt maatschappelijk aanvaardbaar, aangezien zij een prijs- en inflatieremmend effect heeft. De verhogingen van de watertarieven in 1997 toont evenwel de nood tot evaluatie van dit federale prijzensysteem,

- De federale overheid heeft, net als de Vlaamse, onvoldoende inzicht in de kostenstructuur van de drinkwatermaatschappijen. Zij kan bijgevolg onmogelijk nagaan of voorgelegde kostenverantwoordingen kosteninefficiënties bevatten.
- Het gestandaardiseerd formulier van de prijzencommissie en het officieel schema van de jaarrekening dat door de vier grootste drinkwatermaatschappijen wordt gebruikt, stemmen niet overeen. Dit vergt gegevensherschikkingen⁽³²⁹⁾. De federale overheid toetst de aanvragen tot prijsverhoging overigens niet bij de maatschappijen zelf. Evenmin kan zij op grond van het formulier het beheersmatig en bedrijfseconomisch nut van verhogingen inschatten.

---

³²⁸ Overeenkomstig de wet van 22 januari 1945 betreffende de economische reglementering en de prijzen en het ministerieel uitvoeringsbesluit van 20 april 1993.

³²⁹ Onder meer door het verschil in de terminologie van het standaardformulier en de boekhoudwet van 17 juli 1975.

- De prijzencommissie vraagt niet de voorlegging van analytische boekhoudingen, nochtans nuttige instrumenten voor de bepaling van kostenstructuur en kostprijs.
- Expliciete normen en criteria voor het toestaan van prijsverhogingen bestaan niet. Wel bestaat een wederzijds leergedrag tussen de overheid en de drinkwatermaatschappijen die prijsherzieningen aanvragen.

10.2. Aanbevelingen

Een eenvormige rapportering over kostprijsstructuren en -factoren is noodzakelijk om op objectieve wijze tariefverschillen te kunnen evalueren. Daartoe dienen de centrale overheid en de drinkwatermaatschappijen eerst gestructureerde rapporteringslijnen uit te bouwen.

Op voorwaarde dat een uniforme rapportering over kosten en opbrengsten bestaat, kan actie 65 (tariefstructuren en tarieven voor drinkwater aanpassen) van het milieujaarprogramma 1999 bijgestuurd worden in de richting van een uniformering van tariefverschillen en -structuren en instandhouding van alleen objectief verantwoorde verschillen.

Aangezien de Vlaamse overheid niet rechtstreeks prijsregulerend kan optreden, wil ze in het waterdecreet kiezen voor contractmanagement middels beheersovereenkomsten. Deze beheersovereenkomsten kunnen inderdaad de kosten- en tarieftransparantie verhogen, op voorwaarde dat zij ook gericht zijn op de verbetering van de kwaliteit, effectiviteit en de efficiëntie van de organisaties.

Prijsverhogingen moeten niet alleen toenemende kosten opvangen, maar ook gedragsregulerend werken. In dit opzicht zou de overheid haar inspanningen voor sensibilisering van de verbruiker kunnen intensifiëren: enerzijds dient zij prijsverhogingen uit te leggen, anderzijds dient zij aan te dringen op een rationeler drinkwaterverbruik³³⁰). Op dit vlak is ook de concrete invulling van de maatregelen voor rationeel watergebruik in de beheersovereenkomsten met de drinkwatermaatschappijen van belang³³¹). Zij kunnen bv. milieuvriendelijk watergebruik, zoals de aanschaf van waterbesparende apparatuur, belonen en de verdeling van de lasten van een dergelijke beloning regelen. De sensibiliseringscampagne, waarbij een veelheid van actoren is betrokken (centrale en lokale besturen, drinkwatermaatschappijen, organisaties, enz.), kan volgens het Rekenhof het best door de centrale Vlaamse overheid worden gestimuleerd, gecoördineerd en opgevolgd.

---

³³⁰ Deze stappen staan gedeeltelijk en (financieel) beperkt in actie 63 (een informatie- en sensibiliseringscampagne voeren om rationeel watergebruik te stimuleren) van het Vlaams milieubeleidsplan 1997-2001 en in het milieujaarprogramma 1999. De methode noch aanpak van deze campagne is evenwel omschreven.

³³¹ Het voorontwerp van waterdecreet stelt dat de beheersovereenkomsten bepalingen over de maatregelen ter bevordering van rationeel watergebruik moeten bevatten.

Het is op dit moment niet duidelijk hoe de Vlaamse overheid het principe van de volledige kostenterugwinning zal uitvoeren. Actie 54 (een meerjarenfinancieringsplan voor de uitvoering van het waterzuiveringsbeleid opmaken) van het milieujaarprogramma 1999 kan op dit vlak concreter geformuleerd worden. Zij stelt namelijk dat *dit financieringsplan (...) er (moet) komen na een breed maatschappelijk debat over de afvalwaterheffing met aandacht voor de verdeling van de lasten, de toekomstige evolutie en de bijdrage in de financiering van het openbare waterzuiveringsbeleid*. De tekst vermeldt dus niet welke vorm de terugwinning zal aannemen (heffingen of doorverrekening in de watertarieven).

ADMINISTRATIES WATERWEGEN EN ZEEWEZEN EN WEGEN EN VERKEER: BETALING VAN WERKEN, INCLUSIEF DIE LANGS HET VLAAMS INFRASTRUCTUURFONDS (VERVOLGARTIKEL)

Het Rekenhof heeft meermaals structurele problemen bij de administratieve en financiële afhandeling van aannemingen van werken door de administraties Waterwegen en Zeewezen en Wegen en Verkeer en door het Vlaams Infrastructuurfonds opgemerkt, die leidden tot een betalingsachterstand en aanzienlijke verwijlintresten. Uiteindelijk heeft het Vlaams Parlement een aantal aanbevelingen van het Rekenhof dienaangaande in een resolutie bekrachtigd. Het Rekenhof heeft uit een recent vervolgonderzoek geconcludeerd dat de administraties de aanbevelingen, ruim een jaar nadat het Vlaams Parlement ze heeft geformuleerd, nog steeds niet op gestructureerde wijze in de praktijk hebben gebracht. Zo hebben zij noch hun kredietramingssysteem bijgestuurd (om krediettekorten te voorkomen), noch de gunningen gelijkmatiger gespreid over het gehele jaar. Het Rekenhof heeft nog eens specifiek de nood aan inventarisering van de hangende geschillendossiers en onverwijld betaling van onbetwistbaar verschuldigde sommen beklemtoond.

1. Voorgeschiedenis

Het Rekenhof heeft in het verleden structurele problemen vastgesteld bij de administratieve en financiële afhandeling van aannemingen van werken door de administraties Waterwegen en Zeewezen (AWZ) en Wegen en Verkeer (AWV) en door de dienst met afzonderlijk beheer Vlaams Infrastructuurfonds (VIF). Het heeft daarover de voorbije jaren al meermaals in zijn boeken gerapporteerd³³². Het Vlaams Parlement heeft, mede aan de hand van de door het Rekenhof verstrekte informatie, medio 1996 aanbevelingen geformuleerd voor de interne controle op de uitgaven van het VIF, de gelijkmatige spreiding over het jaar van de gunningen van overheidsopdrachten, het vermijden van verrekeningen en

---

³³² 148^e Boek van het Rekenhof, Stuk 14 (1991-1992) - Nr. 1, p. 138; 149^e Boek van het Rekenhof, Stuk 11 (1992-1993) - Nr. 1, 20 oktober 1992, p. 147; 150^e Boek van het Rekenhof, Stuk 11 (1993-1994) - Nr. 1, 19 oktober 1993, p. 204; Boek van het Rekenhof 1995, Stuk 11 (1995-1996) - Nr. 1, 10 november 1995, p. 157, Boek van het Rekenhof 1997, Stuk 11 (1997-1998) - Nr. 1, 5 november 1997, p. 28 en Boek van het Rekenhof 1998, Stuk 11 (1998-1999) - Nr. 1, 30 oktober 1997, p. 274.

verwijlintresten wegens laattijdige betalingen en de bijsturing van het systeem voor de raming en het beheer van begrotingskredieten³³³).

1.501.493

In 1997 heeft het Rekenhof, middels een analyse van hun betalingscyclus, nagegaan in welke mate de AWZ, de AWV en het VIF met deze aanbevelingen rekening hebben gehouden. Het heeft zijn controlebevindingen, opmerkingen en aanbevelingen op 17 maart 1998 aan de Vlaamse Minister van Openbare Werken voorgelegd. De minister heeft op 11 augustus 1998 geantwoord met de belofte dat op nagenoeg alle aanbevelingen van het Rekenhof zou worden ingegaan. Een aantal werkgroepen zouden daartoe procedures en instructies opstellen.

Het Rekenhof heeft het Vlaams Parlement daarop in zijn tiende boek aangekondigd dat het over de effectieve verbeteringen en richtlijnen in zijn volgende boek zou rapporteren.

Om het Vlaams Parlement een actuele stand van zaken te kunnen schetsen, heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Openbare Werken op 22 juli 1999 verzocht concreet aan te geven welke maatregelen werden genomen om de aanbevelingen uit te voeren en tot welke richtlijnen die hebben geleid. De minister heeft tot op heden dit verzoek niet ingewilligd.

2. Vervolgonderzoek

Ruim een jaar nadat het Vlaams Parlement de aanbevelingen formuleerde, heeft het Rekenhof ook een vervolgonderzoek gewijd aan de evolutie van de vastlegingskalender, de betalingsachterstand, de verwijlintrestensituatie en de inventarisatie van de schuldverplichtingen. Het heeft de Vlaamse Minister van Openbare Werken op 22 juli 1999 de resultaten daarvan medegedeeld.

2.1. Spreiding van gunningen en vastleggingen

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de concentratie van de vastleggingen in december voor het VIF een probleem blijft. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de eindejaarsvastleggingen 1997 en 1998 (bedragen in miljoen BEF).

---

³³³ Op 10 juli 1996 heeft het Vlaams Parlement, naar aanleiding van de bespreking van het 7e Boek van het Rekenhof, zijn aanbevelingen in een resolutie opgenomen (Stuk 376 (1995-1996) - nr. 1 van 26 juni 1996).

begroting	vastleggingen 1997			vastleggingen 1998		
	totaal	december	%	Totaal	december	%
AUB 63.10	4.760,65	525,14	11	4.445,70	639,97	14,4
AUB 64.10	1.608,80	73,19	4,5	1.456,64	222,44	15,3
AUB 64.20	5.358,13	634,90	11,8	5.494,57	476,08	8,7
AUB 64.30	349,37	50,39	14,4	353,43	55,24	15,6
VIF 63	9.090,37	4.277,89	47,1	10.114,92	4.282,59	42,3
VIF 64	8.820,01	3.885,01	44	9.930,35	5.774,56	58,2

(AUB = algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap)

Op 11 augustus 1998 meldde de Vlaamse Minister van Openbare Werken het Rekenhof dat de laattijdige goedkeuring van het fysisch programma en de zware procedures voor bepaalde infrastructuurwerken (convenanten, onteigeningen, milieuvergunningen, bouwvergunningen en MER) een gelijkmatige spreiding van de gunningen en vastleggingen bemoeilijken.

In 1998 keurde de Vlaamse Minister van Openbare Werken het fysisch programma sneller goed dan in de voorgaande jaren³³⁴, met name op 24 februari. Dit heeft blijkbaar geen positieve invloed gehad op de spreiding van de vastleggingen. In 1999 keurde de minister op 6 april een beperkt programma goed. Het volledige programma 1999 wachtte in juli nog steeds op goedkeuring. Het Rekenhof is dan ook bij zijn vroegere aanbeveling gebleven: om de administraties de tijd te geven de aanbestedingen goed voor te bereiden, dient de minister de fysische jaarprogramma's al goed te keuren op het einde van het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat.

Tegen de andere verdragende elementen kwamen er evenmin maatregelen. De werkzaamheden van de werkgroepen die in het departement Leefmilieu en Infrastructuur procedures voor de betalingscyclus en voor de problematiek van de verrekeningen zouden opstellen, leverden nog geen concrete resultaten op.

Het Rekenhof heeft geconcludeerd dat de administraties in onvoldoende mate gevolg hebben gegeven aan de aanbeveling van het Vlaams Parlement een gelijkmatige spreiding van de gunningen over het gehele jaar na te streven en eindejaarsconcentraties te vermijden.

³³⁴ De minister keurde de fysische programma's 1996 en 1997 van de AWV gedeeltelijk goed op respectievelijk 4 april 1996 en 4 april 1997. De volledige goedkeuring volgde eind mei 1996 en juli 1997. Voor de AWZ heeft de minister de fysische programma's 1996 en 1997 goedgekeurd op respectievelijk 8 maart 1996 en 18 april 1997.

2.2. Betalingsachterstand en verwijlintresten

2.2.1. Betalingsachterstand door het tekort aan ordonnanceringskredieten

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de betalingsachterstand, betaalde verwijlintresten en laattijdige betalingen (bedragen in miljoen BEF).

<i>(Bedragen in miljoen BEF)</i>					
	1994	1995	1996	1997	1998
Betalingsachterstand op 31.12 wegens tekort aan ordonnanceringskrediet	*2.183,2	(63/64) 313,4 (VIF) 939,6	(63/64) 219,9 (VIF) 0,0	(63/64) 6,6 (VIF) 0,0	(63/64) 5,0 (VIF) 0,0
Verwijlintresten	*297,2	*316,3	*313,9	*118,4	(63/64) 17,4 (VIF) 68,9
Laattijdige betalingen tijdens het begrotingsjaar	niet beschikbaar	(63/64) 72% (VIF) 42%	(63/64) 48% (VIF) 37%	(63/64) 35% (VIF) 35%	(63/64) 26% (VIF) 38%

* PR 63/64 + VIF

In 1998 was er geen globaal tekort aan ordonnanceringskredieten meer. De uitvoeringsrekening van de VIF-begroting 1998 toonde zelfs een overschot aan ordonnanceringskredieten van 5,8 miljard BEF. Van de kredieten voor de AWV (OA 63) bleef ongeveer 2,8 miljard BEF ongebruikt, van die voor AWZ (OA 64) ruim 1 miljard BEF. Het belang van de laattijdige betalingen in de loop van het begrotingsjaar is voor de algemene uitgavenbegroting in 1998 blijven afnemen, in tegenstelling tot de evolutie bij het VIF. Bij deze DAB nam de betalingsvertraging in 1998 weer licht toe, niettegenstaande hij soepeler en minder tijdrovende procedures kan hanteren voor betalingen en kredietherschikkingen dan de administraties. Ondanks de globale overschotten aan ordonnanceringskredieten, konden de administraties sommige schuldvorderingen niet tijdig betalen omdat op de betrokken basisallocaties onvoldoende kredieten beschikbaar waren.

1.633.853

De ramingswijze van de ordonnanceringskredieten bij het opstellen van de begroting is niet fundamenteel verbeterd. Veelvuldige kredietherschikkingen zijn dan ook nodig om de gebrekkige verdeling van de ordonnanceringskredieten te verhelpen. Zo gaven de organisatieafdelingen 63 en 64 in 1998 aanleiding tot negen herverdelingsbesluiten. Het Rekenhof deed de Minister-President van de Vlaamse Regering op 20 april 1999 mede dat het deze besluiten vaak laattijdig ontvangt, wat resulteert in vertragingen bij het viseren van de ordonnanties en het ontstaan van verwijlintresten ten laste van de Vlaamse Gemeenschap. Het Rekenhof meldde de Vlaamse Minister van Openbare Werken op 14 mei 1998 dat de administraties nog steeds niet in staat bleken hun kredietbehoeften nauw-

keurig in te schatten, noch maatregelen te treffen om voorspelbare krediettekorten te voorkomen (bv. kredietherschikkingen)⁽³³⁵⁾.

Omzendbrief BUD.2(10)-21/102992/0/OM van 13 november 1992, waarin de directeur-generaal van de administratie Waterwegen en Zeewezen vraagt voor elke, ten laste van de VIF-begroting vastgelegde, verbintenis maandelijks een betalingsplan voor te leggen, zou een strikte toepassing moeten kennen. Een dergelijke regeling zou ook ten goede komen aan de verbintenissen die ten laste van de centrale begroting zijn aangegaan.

Het financiële belang van de vervallen schuldvorderingen die op het einde van 1998 wegens een gebrek aan ordonnanceringskredieten onbetaald zijn gebleven, was vrij beperkt (ongeveer 5 miljoen BEF). Het Vlaams Parlement heeft de Vlaamse regering opgedragen na het verstrijken van elk begrotingsjaar aan het Rekenhof te rapporteren over deze vervallen schuldvorderingen die de volgende begrotingen zullen bezwaren⁽³³⁶⁾. Het ware dan ook wenselijk dat elke administratie bij toekomstige uitvoeringsrekeningen van de begroting een verklaring en toelichting over de betalingsachterstand zou voegen.

Het Rekenhof heeft geconcludeerd dat de administraties ook de parlementaire aanbeveling de bestaande systemen voor de raming en het beheer van de begrotingskredieten bij te sturen om te late betalingen wegens een gebrek aan kredieten en daaruit voortvloeiende verwijlintresten te vermijden, in onvoldoende mate heeft gevolgd.

2.2.2. *Verwijlintresten*

Uit de tabel onder punt 2.2.1. blijkt dat de omvang van de verwijlintresten veroorzaakt door laattijdige betaling, in 1998 verder afnam⁽³³⁷⁾. Deze gunstige evolutie behoeft evenwel nuancering:

- Verwijlintresten ingevolge dadingen, vonnissen en arresten zijn niet begrepen in de opgegeven bedragen (het Rekenhof heeft becijferd dat alleen het VIF in 1998 hiervoor al een totaal bedrag van 87 miljoen BEF intresten heeft betaald)⁽³³⁸⁾.

---

³³⁵ Het Rekenhof heeft dit opgemerkt in dossier 1.514.579 over de ruiming van wrakken in de Noordzee en in de maritieme toegangswegen tot de Vlaamse zeehavens (zie p. 461 e.v. van dit boek).

³³⁶ Stuk 376 (1995-1996) – Nr. 1 van 26 juni 1996.

³³⁷ De vermelde bedragen zijn opgegeven door de boekhouding van het Departement Leefmilieu en Infrastructuur. Ze komen nagenoeg overeen met die opgenomen in het *Verslag over de uitvoering van de begroting 1998, cijfers, bevestigingen en aanbevelingen* van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, opgemaakt door het departement Algemene Zaken en Financiën in april 1999.

³³⁸ In hoofdzaak op basisallocatie 34.40 - *allerhande schadevergoedingen*.

1.501.493

- Voor 1995, 1996 en 1997 bleven ongeveer 80 miljoen BEF verwijlintresten onbetaald: hoofdsommen die laattijdig werden betaald en waarvoor de buitenafdelingen nog zelf de verwijlintresten moesten berekenen en vereffenen. Niettegenstaande deze intresten de aannemer van rechtswege en zonder ingebrekestelling toekomen, stellen de administraties hun betaling verder uit. Om ook op dergelijke intresten een beter zicht te krijgen, vroeg het Rekenhof de Vlaamse Minister van Openbare Werken op 17 maart 1998 de bestaande overzichten van betaalde intresten aan te vullen met gegevens over verschuldigde intresten.

1.355.949

- Het Vlaams Gewest drukt de verwijlintresten ook door het niet ten laste nemen van verwijlintresten veroorzaakt door de laattijdige uitbetaling van kapitaalsubsidies. Zo merkte het Rekenhof op 4 augustus 1998 naar aanleiding van de controle van de rekeningen 1997 van de Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZ) op dat de vertraging in de betaling van de kapitaalsubsidies nadelige financiële gevolgen had voor de instelling. Ook de havenbesturen werden geconfronteerd met omvangrijke verwijlintresten die waren ontstaan door te tijdrovende goedkeuringsprocedures voor verrekeningen bij gesubsidieerde werken⁽³³⁹⁾.

Volgens het Rekenhof kan een betere afhandeling van geschillendossiers heel wat intresten voorkomen. De reflex de totaliteit van de vorderingen, inclusief de onbetwiste sommen, in te houden, zou dan moeten worden vermeden⁽³⁴⁰⁾. Het heeft dit al gesteld in zijn tiende boek⁽³⁴¹⁾.

Op 3 augustus 1998 kondigde de Vlaams Minister van Openbare Werken aan dat de administratie zou onderzoeken in welke mate het Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD) een rol zou kunnen spelen in een vlottere vereffening van bedragen die verschuldigd zijn in het kader van rechtsgedingen. Het Rekenhof heeft geïnformeerd naar het resultaat van dit onderzoek.

Ten slotte heeft het Rekenhof gevraagd om toelichtingen van de administraties bij de uitvoeringsrekening van de begroting over de betaalde verwijlintresten en

---

³³⁹ Brief van 7 november 1997 aan de Vlaamse Minister van Openbare Werken betreffende de vraag van het gemeentelijk havenbedrijf Antwerpen tot subsidiëring van verwijlintresten, dossier 1.494.281.

³⁴⁰ Zo werd recent nog het Vlaams Gewest in een geschil ten gevolge van de schorsing van de uitvoering van de aanneming voor de elektromechanische uitrusting van de hefbrug op de rijksweg N16 te Tisselt, op 21 oktober 1998 veroordeeld tot integrale uitvoering van een dading van 11 april 1989. Hoewel de ongunstige gerechtelijke uitspraak voorspelbaar was, veroorzaakte de aanslepende procedure uiteindelijk meer dan 1 miljoen BEF intresten. Ook uit vroegere dossiers blijkt de reflex bij betwistingen alle betalingen stop te zetten. Telkens heeft het Rekenhof aangedrongen op een snelle vereffening van de onbetwistbaar verschuldigde sommen.

³⁴¹ Stuk 11(1998-1999)-Nr. 1 van 30 oktober 1998, p. 118 en 149.

hun oorzaken. Ook dit was immers een aanbeveling die het Vlaams Parlement in zijn resolutie inschreef.

2.3. *Inventaris van schuldverplichtingen*

Het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zou bij de opstelling van begrotingen en financiële planningen het beste rekening houden met de vele miljarden BEF betwiste vorderingen en (al dan niet gerechtelijke) schadeclaims die telkenjare opduiken. Het inventariseert echter tot op heden deze mogelijke schuldverplichtingen niet systematisch, en heeft bijgevolg onvoldoende inzicht in hun financiële belang.

Een eenmalig initiatief van het departement Leefmilieu en Infrastructuur tot inventarisering, daterend van 1995⁽³⁴²⁾, heeft vooralsnog geen volledig en betrouwbaar resultaat opgeleverd. Het Rekenhof heeft herhaaldelijk vruchteloos aangedrongen op actualisatie en vervollediging van deze inventaris.

De Vlaamse Minister van Openbare Werken heeft het Rekenhof op 14 december 1998 medegedeeld dat de administratie het niet aangewezen acht bedragen te vermelden voor de juridische schulden (schadeclaims) zolang de rechtbank of de geschillencommissie in de dossiers geen uitspraak heeft gedaan. Het Rekenhof treedt deze stelling niet bij: ook instellingen en bedrijven die een economische boekhouding voeren, moeten jaarlijks de rechten en verplichtingen die niet in de balans voorkomen en die het vermogen, de financiële positie of het resultaat kunnen beïnvloeden, in de toelichting bij de rekeningen vermelden. Zij moeten ook belangrijke rechten en verplichtingen die niet kunnen worden gecijferd, op passende wijze in de toelichting vermelden⁽³⁴³⁾. Gelet op de intentie ook de Vlaamse Gemeenschap aan een economische boekhouding te onderwerpen, verdient het aanbeveling nu al aan te vangen met de daarvoor noodzakelijke inventarisatie van de schulden.

In de normale, contractueel verschuldigde, openstaande schuld (vorderingsstaten en facturen) geeft de koppeling van het financieel systeem met het Delta-systeem een goed inzicht. Voor de nieuwe vorderingsstaten die langs het Delta-systeem worden verwerkt, vindt dan ook een accurate dossieropvolging plaats. Voor oude dossiers die niet meer voorkomen in het dagelijkse betalingscircuit en voor enkele specifieke categorieën van contracten, bestaat echter minder zekerheid over de volledigheid en de betrouwbaarheid van de beschikbare gegevens.

---

³⁴² Dienstorder LI 95/20 van 21 april 1995, uitgaande van de secretaris-generaal en gericht aan alle directeurs-generaal en afdelingshoofden van het departement.

³⁴³ De artikelen 13 en 14 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 met betrekking tot de jaarrekening van de ondernemingen.

3. Conclusie

Het Rekenhof heeft geconcludeerd dat de aanbevelingen van het Vlaams Parlement en die welke het heeft vermeld in zijn 10e boek³⁴⁴) onverminderd blijven gelden. Er is nood aan maatregelen om ze bij de bevoegde ambtenaren van het departement bekend te maken en ze op gestructureerde wijze in de praktijk te brengen. De administraties zouden daarenboven de hangende geschillendossiers moeten inventariseren en de onbetwistbaar verschuldigde sommen onverwijld moeten vereffenen om verwijlintresten te vermijden. Ook zijn instructies nodig om het Vlaams Fonds voor de Lastendelging in te schakelen voor een vlotter vereffening van bedragen verschuldigd in het kader van geschillendossiers.

De toelichting bij de uitvoeringsrekening van de begroting zou per administratie of organisatieafdeling de volgende gegevens moeten vermelden:

- gedurende het voorbije jaar betaalde intresten en op het einde van het begrotingsjaar verschuldigde intresten en hun oorzaken;
- op het einde van het begrotingsjaar vervallen schuldvorderingen die de volgende begrotingen zullen bezwaren;
- globaal bedrag van de openstaande geschillendossiers en (geraamd) totaalbedrag dat als onbetwistbaar verschuldigd kan worden beschouwd;
- belangrijke rechten en verplichtingen die, hoewel ze nog niet becijferbaar zijn, toch een belangrijke impact op de toekomstige begrotingen kunnen hebben.

---

³⁴⁴ Stuk 11 (1998-1999) – Nr. 1 van 30 oktober 1998, p. 274 – 293.

ONROERENDE LEASING VAN EEN GEBOUW IN ANDERLECHT

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting erop gewezen dat de overeenkomst van onroerende leasing voor een gebouw in Anderlecht bij ontstentenis van een budgettaire machtiging, een ongeoorloofde debudgettering met zich bracht. Het Rekenhof is voorts van oordeel dat de financiële gevolgen van een dergelijke leasing meer bezwarend zijn voor toekomstige begrotingen dan bij een rechtstreekse aankoop, gefinancierd met een lening. De minister trad dit standpunt uiteindelijk bij. Ten slotte bekritiseerde het Rekenhof het gebrekkige besluitvormingsproces dat het contract voorafging en tot meer-kosten heeft geleid.

1. Inleiding

Op 24 juli 1995 huurde de Vlaamse Gemeenschap ten behoeve van het Instituut voor Natuurbehoud een gebouw te Anderlecht³⁴⁵). De huurovereenkomst hield de mogelijkheid in de huur binnen de twee jaar na contractondertekening om te zetten in een huurkoop met een afbetalingsperiode van negen jaar. De administratie koos alleen om budgettaire redenen voor een dergelijke constructie.

Op 2 december 1996 heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting de huurkoopoptie gelicht. Onderhandelingen met de eigenaar-verhuurder en een financieringsmaatschappij hebben vervolgens geleid tot twee onlosmakelijk verbonden overeenkomsten: een financieringscontract van onroerende leasing en een huurovereenkomst, beide van 2 oktober 1997. Om de jaarlijks te betalen annuïteiten binnen de perken te kunnen houden van de kredieten voorzien op de begroting van 1997, werd gekozen voor een afbetalingsperiode van achttien jaar in plaats van de oorspronkelijk voorziene negen jaar. De investeringswaarde van het gebouw bedroeg 204,8 miljoen BEF (inclusief BTW). Bij het sluiten van de leasingovereenkomst werd geen abstractie gemaakt van de reeds betaalde huur-gelden ten bedrage van ruim 25 miljoen BEF.

Begin 1998 heeft de administratie de eerste twee annuïteiten aan het visum van het Rekenhof voorgelegd. Ze had deze uitgaven ten laste gelegd van het niet-gesplitste krediet op basisallocatie 12.06 van het centrale bestaansmiddelenprogramma 99.10. De administratie stelde de annuïteiten gelijk met klassieke huur-

---

³⁴⁵ De huurprijs bedroeg bijna 14 miljoen BEF per jaar.

gelden⁽³⁴⁶⁾, die begrotingstechnisch een jaarlijkse kredietvastlegging kennen, volgens hun opeisbaarheid in dat jaar.

2. Opmerkingen

1.566.689

Op 12 mei 1998 heeft het Rekenhof zijn opmerkingen over de begrotingstechnische aspecten aan de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting en aan het Vlaams Parlement ⁽³⁴⁷⁾. gerapporteerd. De minister heeft op 21 september 1998 geantwoord. Het Rekenhof heeft de minister zijn bevindingen over het onderzoek van het volledige leasingdossier medegedeeld op 19 januari 1999, samen met een repliek op het antwoord van de minister. Op 25 juni 1999 antwoordde de minister een tweede maal.

2.1. Debudgettering

Al eind 1995 heeft het Rekenhof opgemerkt dat de aanrekeningsmethode van alternatieve financieringsvormen als onroerende leasing of huurkoop, met name de beperking tot de tijdens één jaar opeisbare annuïteiten, een basisprincipe van de rijkscomptabiliteit schendt⁽³⁴⁸⁾. Dergelijke contracten met een belangrijke financiële draagwijdte dienen immers in hun totaliteit te worden aangerekend op de gepaste vastleggingskredieten. In zijn achtste boek heeft het Rekenhof gesteld dat promotieovereenkomsten en onroerende leasingcontracten een bepaling in het begrotingsdecreet vergen die ze machtigt, met aanduiding van een uitgavenplafond. Alleen zo kan de administratie het totaalbedrag van de betrokken verbintenis in rekening brengen⁽³⁴⁹⁾ en het Vlaams Parlement informeren over het bestaan van een onroerende leasingovereenkomst, de financiële gevolgen ervan en het feit dat een dergelijke alternatieve financieringsformule een - door- gaans omvangrijke - schuld vestigt⁽³⁵⁰⁾.

---

³⁴⁶ In de zin van artikel 6, 2°, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit.

³⁴⁷ Verslag van het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998, Stuk 21 (1997-1998) – Nr. 1 van 12 mei 1998, p. 17-18.

³⁴⁸ Verslag over het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1996, Stuk 17 (1995-1996) – Nr. 1, van 8 november 1995, p. 35-36.

³⁴⁹ Stuk 11 (1996-1997) – Nr. 1, van 12 november 1996, p. 182-184.

³⁵⁰ Het Rekenhof heeft dit standpunt ingenomen naar aanleiding van een vraag om advies van 11 december 1995 vanwege de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting over het onderscheid tussen promotie-, leasing- en huurovereenkomsten.

Behalve de minister werd ook het Vlaams Parlement geïnformeerd over het gebrek aan decretale machtiging en gepaste kredieten voor de onroerende leasing⁽³⁵¹⁾.

De minister is in haar antwoord van 21 september 1998 niet ingegaan op het debudgetteringsaspect.

2.2. *Besluitvormingsproces*

Het besluitvormingsproces dat aan de leasing voorafging, heeft onvoldoende aandacht besteed aan de vraag of de gevolgde handelwijze wel financieel de meest interessante was. Financiële leasing blijkt voor toekomstige begrotingen meer bezwarend te zijn dan een rechtstreekse aankoop met leningfinanciering. Een advocatenkantoor adviseerde al op 25 januari 1995 dat leasing in casu niet zo interessant was als een rechtstreekse aankoop, eventueel met uitgestelde betaling. Het kantoor had ook kritiek op het feit dat het leasingcontract geen rekening hield met de al betaalde huurgelden (25,1 miljoen BEF).

Bovendien nam het leasingcontract de leasingvoorwaarden uit de huurovereenkomst van 24 juli 1995 (artikel 22) niet volledig over, wat heeft geleid tot een meeruitgave:

- de vaststelling van de referentierentevoet op de wijze die de huurovereenkomst had bepaald, zou de Vlaamse Gemeenschap, in vergelijking met de uiteindelijk toegepaste berekeningswijze, een rentevoordeel van 60 basispunten hebben opgeleverd;
- in de leasingvoorwaarden zijn een forfaitaire cumulatieve indexatie van de huurprijzen (2% per jaar) en een aankoopoptie (10% van de investeringswaarde) ingevoerd.

De administratie hield evenmin rekening met het advies van de administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management (ABAFIM) de OLO's als referentievoet te hanteren in plaats van de ongunstige *prime rate*. Het is overigens onduidelijk hoe de administratie de berekening van de annuïteiten kon controleren, daar noch het leasingcontract, noch de bijlagen ervan, de toegepaste formules vermelden.

Een marktprospectie voerde de administratie voor het contract van onroerende leasing niet uit. Zij heeft niet eens de spontaan ingediende offerte van een financieringsmaatschappij vergeleken met de voorwaarden van de instelling waarmee zij uiteindelijk de overeenkomst aanging. De Europese regelgeving gebiedt

---

³⁵¹ Zie voetnoot 347.

nochtans voor een dergelijke financiële transactie de organisatie van een Europese mededinging⁽³⁵²⁾

Ten slotte heeft het Rekenhof opgemerkt dat de overeenkomst van onroerende leasing wegens het grote financiële belang (in totaal 320 miljoen BEF, inclusief intresten) en de vigerende delegatieregeling⁽³⁵³⁾, de voorafgaande goedkeuring van de Vlaamse regering vereiste, in plaats van de huidige ondertekening door een directeur-generaal bij het departement Algemene Zaken en Financiën⁽³⁵⁴⁾.

Het Rekenhof liet zijn opmerkingen volgen door de aanbeveling de interne audit van het schuldbeheer te belasten met een controle op financiële leasings⁽³⁵⁵⁾. Financiële leasing dient immers te worden beschouwd als een alternatief voor leningfinanciering. Zij is aldus nauw verbonden met het kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap.

De minister is in haar antwoord niet ingegaan op de opmerkingen van het Rekenhof aangaande de gebreken in het besluitvormingsproces. Zij gaf wel andermaal toe dat een rechtstreekse aankoop meestal voordeliger is en beloofde nogmaals bij toekomstige beslissingen over financiële leasing rekening te zullen houden met het standpunt van het Rekenhof. Zij lichtte ten slotte toe dat de bekritiseerde delegatie was verleend omdat de jaarlijkse huurkoopuitgave voortvloeiende uit het contract slechts ongeveer 15 miljoen BEF bedroeg.

3. Besluit

Hoewel de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting akkoord ging met het standpunt van het Rekenhof dat financiering van een rechtstreekse aankoop van een gebouw met een lening financieel gunstiger is dan financiële leasing, sluit zij het gebruik van leasing in de nabije toekomst - ingeval dit voor de Vlaamse Gemeenschap voordeliger zou zijn - niet uit. Zij stelde bovendien geen concrete maatregelen in het vooruitzicht om voor toekomstige onroerende leasingcontracten een correcte begrotingsaanrekening, een rationeler besluitvormingsproces en een betere interne controle te waarborgen.

---

³⁵² Artikel 1, a, iii) van de Europese richtlijn nr. 92/50/EEG van de Raad van 18 juni 1992 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor dienstverlening.

³⁵³ Artikel 3, §1, 3°, van het delegatiebesluit van de Vlaamse regering van 20 oktober 1992.

³⁵⁴ De directeur-generaal heeft wel het leasingcontract ondertekend met schriftelijke toestemming van de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting.

³⁵⁵ De interne audit opgericht bij artikel 12 van het decreet van 16 december 1997 inzake het kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap.

INFRASTRUCTUURWERKEN TER VERBETERING VAN DE TOEGANKELIJKHEID VAN DE ANTWERPSE HAVEN

In 1998 en 1999 heeft het Rekenhof de infrastructuurwerken doorgelicht die zijn of nog worden uitgevoerd ter verbetering van de toegankelijkheid van de haven van Antwerpen. In een gezamenlijke audit met de Nederlandse Algemene Rekenkamer, heeft het enerzijds de verdieping van de Nederlandse Westerschelde aan een audit onderworpen. Over deze audit zal het Vlaams Parlement binnenkort een afzonderlijk verslag ontvangen. Anderzijds heeft het zelf onderzoek verricht naar de contracten inzake de ruiming van wrakken in de Noordzee en in de Beneden-Zeeschelde en naar de contracten inzake de baggerwerken in de Beneden-Zeeschelde en Westerschelde. Het heeft onder meer de gebrekkige afstemming van de werken op mekaar bekritiseerd, alsook het gebrek aan verantwoording van de onderhandse gunningsprocedure, de laattijdige kredietvastleggingen die verwijlinteressen deden ontstaan, het ontoereikende toezicht op de aannemingen en het feit dat het bestuur niet steeds alle mogelijkheden tot prijzencontrole heeft aangewend. In het specifieke geval van de problematische berging van het wrak van de Paranagua, heeft het Rekenhof zelfs in eerste instantie zijn visum geweigerd voor een dading zonder rechtsgrond. Deze kwesties leidden tot een uitgebreide briefwisseling met de Vlaamse Minister van Openbare Werken.

1. Inleiding

Om de toegankelijkheid van de haven van Antwerpen te verbeteren hebben Nederland en het Vlaams Gewest op 17 januari 1995 een verdrag voor de verruiming van de vaarweg in de Westerschelde ondertekend. De verdieping werd in 1995 vooral nodig geacht om te kunnen inspelen op de explosieve groei van de containervaart. Dankzij de verdieping zou de getijgebonden containervaart op Antwerpen getijonafhankelijker kunnen verlopen. De verdieping zou ook andere vormen van goederenvervoer, zoals die per massagoedschip, ten goede komen. Het verdrag regelt alleen de werkzaamheden op Nederlands grondgebied. Zij omvatten bagger-, wrakkenbergings-, oeververdedigings- en natuurherstelwerken. Een grotere toegankelijkheid van de Antwerpse haven vereist ook op Belgisch grondgebied, meer bepaald in de Beneden-Zeeschelde en voor de Belgische kust, bagger- en wrakkenruimingswerken. De werkzaamheden voor de Belgische kust moeten ook de toegankelijkheid tot de Vlaamse kusthavens, inzonderheid Oostende en Zeebrugge, ten goede komen.

Het Rekenhof heeft de verdieping van de Westerschelde in een gezamenlijke audit met de Nederlandse Algemene Rekenkamer aan een nader onderzoek onderworpen. Daarbuiten heeft het onderzoek verricht naar de ruiming van wrakken in de Noordzee en in de maritieme toegangswegen naar de Vlaamse zeehavens. Tevens werd het tot 31 maart 1999 lopende contract voor onderhouds- en verdiepingsbaggerwerken in de Beneden Zeeschelde en in de Westerschelde doorgelicht. Dit artikel geeft een overzicht van de briefwisseling die het Rekenhof al over de laatstgenoemde onderzoeken met de Vlaamse Minister van Openbare Werken heeft gevoerd (zie verder de punten 2 en 3). De algemene conclusies en aanbevelingen zullen worden opgenomen in het afzonderlijke verslag dat het Rekenhof in december 1999 aan het Vlaams Parlement zal overleggen.

1. Ruiming van wrakken in de Noordzee en in de Beneden-Zeeschelde

1.1. *Contractuele basis*

De ruiming van wrakken en wrakresten in de maritieme toegangswegen tot de Belgische havens geschieden sinds meer dan een decennium in het kader van de onderhandse overeenkomst die de Belgische Staat op 7 maart 1984 heeft afgesloten met de Tijdelijke Vereniging Bergingswerken (TVB).

Deelcontract nr. 3 bij deze onderhandse overeenkomst en bijakte nr. 1 bij dit deelcontract, hebben de berging van het casco van de wrakken *Maria*, *Australia* en *Paranagua* in de Beneden-Zeeschelde onderhands gegund aan de TVB voor een forfaitair bedrag van 200 miljoen BEF (inclusief BTW en herzieningen). Eens dit bedrag zou zijn overschreden, zouden geen vergoedingen meer verschuldigd zijn aan de aannemer. De onverwachte aanwezigheid van (deels chemische) ladingresten in het ruim van de *Paranagua* deed de bergingskosten echter sterk stijgen. De berging van de drie wrakken en de ladingsresten kostte uiteindelijk meer dan 450 miljoen BEF. De aannemer heeft een beroep gedaan op artikel 16, § 2, van de algemene aannemingsvoorwaarden⁽³⁵⁶⁾ om het deel van de bergingskosten dat het forfaitair overeengekomen bedrag oversteeg, te recupereren.

Om de miljardeninvesteringen die met de verdieping van de Westerschelde gepaard gaan optimaal te valoriseren⁽³⁵⁷⁾, vergen - behalve de bovengenoemde wrakken - voor de Belgische kust nog een achttal andere wrakken ruiming⁽³⁵⁸⁾. De opruimingskosten daarvoor zullen naar schatting 357 miljoen BEF bedragen.

1.2. *Opmerkingen en vaststellingen*

1.514.579

Op 9 februari 1998 heeft het Rekenhof bij de Vlaamse Minister van Openbare Werken aangedrongen op spoed bij de gunning van de nog uit te voeren Noordzeebergingen, dit in het licht van de verdiepingswerkzaamheden in de Westerschelde. De noodzaak tot de wrakkenruiming was immers al jaren gekend en de Vlaamse regering heeft al op 6 december 1995 opdracht gegeven tot onmiddellijke oproep van kandidaten.

---

³⁵⁶ Dit artikel geeft de aannemer het recht een herziening van de overeenkomst te vragen wegens omstandigheden die hij redelijkerwijze bij de contractsluiting niet kon voorzien, die hij niet kon ontwijken en waarvan hij de gevolgen niet kon verhelpen.

³⁵⁷ Bij de voltooiing van de verdiepingswerken in 2001 mag immers geen enkel obstakel, zoals oude scheepswrakken, het doel van de investeringen (zie verder punt 3) meer in de weg staan. Het aandeel van Vlaanderen in deze investeringen bedraagt volgens ramingen 6,3 miljard BEF.

³⁵⁸ Volgens de nota aan de Vlaamse regering van 3 maart 1998 met kenmerk VR/98/0303/DOC/0132.

Aangaande de ruiming van de wrakken *Australia*, *Maria* en *Paranagua* stelde het Rekenhof dat het bestuur het onderhands karakter van de gunning aan de TVB onvoldoende heeft verantwoord³⁵⁹) en dat het de noodzakelijke bijkomende kredieten laattijdig heeft vastgelegd³⁶⁰), met vertraging in de uitbetaling van goedgekeurde vorderingsstaten en verwijlintresten tot gevolg.

Wat de problematische berging van de *Paranagua* betreft, heeft het Rekenhof zich de vraag gesteld of de TVB niet in eerste instantie zelf aan de basis lag van de onwetendheid van het bestuur over de toestand en omvang van het te bergen wrak. De vereniging had het wrak van de *Paranagua* in 1987 immers - in opdracht van het bestuur - middels sonderingen, baggerwerk en duikonderzoek aan een onderzoek onderworpen.

In aansluiting op zijn brief van 9 februari 1998, waarop het tot dan toe geen antwoord had ontvangen, heeft het Rekenhof op 14 mei 1998 zijn eerdere opmerkingen geactualiseerd. Zo was inmiddels duidelijk geworden dat de datum waarop de bergingswerken van de Noordzeewrakken uiterlijk dienden aan te vangen om geen hinder te bezorgen aan de verdiepingswerken, met name 1 juli 1998, vermoedelijk met enkele maanden zou worden overschreden. Niettemin drong het Rekenhof erop aan voldoende tijd te besteden aan de organisatie van de mededinging, opdat een normale concurrentie en een grondige evaluatie van de aanbiedingen mogelijk zouden blijven.

Het gebrek aan ordonnanceringskredieten voor de berging van de *Australia*, *Maria* en *Paranagua*, wegens een onnauwkeurige inschatting van de kredietbehoeften en het laattijdig treffen van maatregelen, had intussen de tijdige betaling van ruim 18 miljoen BEF vorderingen verhinderd, resulterend in 1,4 miljoen BEF verwijlintresten.

Ten aanzien van de berging van het casco van de *Paranagua* maakte het Rekenhof bekend zijn visum te zullen weigeren voor elk bedrag dat het bestuur boven de forfaitaire som van 165,3 miljoen BEF ter betaling zou voorleggen. Het wees erop dat de aannemer zelf had voorgesteld de *Paranagua* te bergen tegen een globale forfaitaire prijs en dat het nemen van grote financiële risico's gebruikelijk is in de bergingssector. Bij een minnelijke regeling dient de aannemer volgens het Rekenhof een franchise van 2,5% toe te kennen op de meerwerken (192,6 miljoen BEF) die hij voor het bergen van de lading, buiten elke concurrentie om, in de wacht kon slepen. Het bestuur moet elk ontwerp van dading met de aannemer overigens vooraf overleggen aan de geschillencommissie van het departement Leefmilieu en Infrastructuur (GECOLIN).

Het Rekenhof hekelde ten slotte het gebrekkige toezicht op de prijsvorming van de aanneming:

---

³⁵⁹ Ten aanzien van de gevallen die artikel 17 van de wet van 14 juli 1976 betreffende de overheidsopdrachten opsomt.

³⁶⁰ Ofschoon de bergingswerken werden uitgevoerd in de periode van april 1996 tot september 1997, legde het bestuur de machtiging voor bijkomende kredieten slechts in december 1997 aan de Vlaamse regering voor.

- Het bestuur heeft de contractuele mogelijkheden tot controle en kostenbeheersing onvoldoende gebruikt: het liet bv. na voor de prijzencontrole boekhoudkundige stukken te verifiëren en controles ter plaatse in de bedrijfszetel van de aannemer uit te voeren⁽³⁶¹⁾. Het Vlaams Parlement heeft in zijn resolutie van 10 juli 1996⁽³⁶²⁾ de administratie nochtans aanbevolen bij gunningen van overheidsopdrachten waarbij het prijsregulerend effect van de mededinging niet heeft gespeeld, alle reglementair voorziene mogelijkheden tot prijzencontrole optimaal aan te wenden, met inbegrip van de controle op de boekhouding van de aannemer.
- Er was maar één toezichter beschikbaar, die slechts een gedeelte van prestaties kon volgen en zich voor het bijhouden van het dagboek der werken deels diende te baseren op inlichtingen verstrekt door de aannemer. Een prijsvorming tegen gecontroleerde uitgaven vereist nochtans dat het bestuur zelf dagelijks alle prestaties gedetailleerd registreert.
- De afdeling Algemene Technische Ondersteuning (ATO), die onder meer tot taak heeft de provinciale afdelingen voor de prijsbeoordelingen te ondersteunen, werd - ten onrechte - niet betrokken bij de controle van de door de aannemer opgegeven prijzen.

1.3. *Antwoord van de minister*

Met een ongedateerde brief, ontvangen op 4 augustus 1998, en brieven van 4 november 1998 en 2 februari 1999 beantwoordde de Vlaamse Minister van Openbare Werken de opmerkingen van het Rekenhof.

Hij bevestigde dat de administratie het bergingscontract voor de resterende Noordzeewrakken tegen 1 december 1998 zou gunnen en voldoende tijd zou uittrekken om tijdens de onderhandelingsprocedure een optimale overeenkomst te bekomen.

Na de berging van de wrakken *Maria* en *Australia* en gelet op de aard en de omstandigheden van de ruimingswerken, was het volgens de minister aangewezen de berging van de Paranagua onderhands toe te vertrouwen aan dezelfde aannemer.

Aangaande de controle en het toezicht op de werken antwoordde de minister dat het bestuur niet beschikt over bevoegd personeel dat bekwaam is de boekhouding van een private onderneming te beoordelen en controles ter plaatse te organiseren. Tevens kampt het bestuur met een gebrek aan werftoezichers. Daaruit mag het Rekenhof volgens de minister evenwel niet concluderen dat de werfopvolging van de berging niet optimaal zou zijn verlopen.

---

³⁶¹ Mogelijkheid geboden door artikel 15, § 1, punt 3, van deelcontract nr. 3.

³⁶² Stuk 376 (1995-1996) - nr. 1 en 2.

Het onderzoek door TVB van het wrak van de *Paranagua* in 1987 betrof volgens de minister een summiere opdracht; het betrof één werkdag en een kostprijs van 235.000 BEF. Het wees vooral uit dat de vermoedelijke ligging correct was. Over de toestand van het wrak leverde het geen gegevens op. De administratie had ook niet de opdracht gegeven het wrak verder te onderzoeken (wat met grote vrijbaggeringskosten gepaard zou gaan).

Het bestuur zou het ontwerp van dading ten slotte voorleggen aan GECOLIN.

1.4. Replik van het Rekenhof

Het Rekenhof repliceerde op 9 maart 1999 dat het had geconstateerd dat het contract voor de berging van hinderlijke Noordzeewrakken op 9 maart 1999 nog altijd niet was gegund en dat de administratie er blijkbaar niet in slaagt de verschillende werkzaamheden voor de verdieping van de Westerschelde op mekaar af te stemmen. Het Rekenhof verzocht de minister de oorzaken voor dit falen op te sporen en maatregelen te treffen om dergelijke coördinatieproblemen in de toekomst te vermijden.

Over het ruimen van de wrakken *Maria*, *Australia* en *Paranagua* merkte het Rekenhof bijkomend het volgende op:

- De belangrijke wijziging die de oorspronkelijke contractuele voorwaarden n.a.v. de problematische berging van de *Paranagua* ondergingen - met name de wijziging van de bergingsopdracht tegen een forfaitaire prijs in een opdracht tegen prijslijst - had ten minste het voorwerp moeten zijn van een door de minister ondertekende verrekening of ramingsstaat.
- Het gebrek aan gekwalificeerd personeel vergoelijkt de afwezigheid van prijzencontroles bij een financieel zo belangrijke opdracht niet. De minister dient dan ook maatregelen te nemen voor de organisatie van een degelijke prijzencontrole bij de toekomstige berging van scheepswrakken.
- Een tijdige kredietvastlegging en betere raming van de ordonnanceringskredieten hadden de verwijlinteressen kunnen vermijden. Na de beëindiging van de ruimingswerken op 10 september 1997 was de volledige kostprijs gekend. Het was toen zeker nog mogelijk voldoende ordonnanceringskredieten in de begroting 1998 in te schrijven.
- Het bestuur heeft het onbetwistbare gedeelte van de contractuele inhoudingen (77 miljoen BEF) pas één jaar na de definitieve oplevering van de aanneming vereffend. Dit zal weer aanleiding geven tot verwijlinteressen (ongeveer 3,7 miljoen BEF).

Het Rekenhof heeft tot slot andermaal beklemtoond dat het bestuur de aannemer voor de berging van het casco van de *Paranagua* niet meer mocht betalen dan de forfaitaire som. Op 23 maart 1999 heeft het dan ook zijn visum geweigerd voor

de ordonnantie ter betaling van de dading die het Vlaams Gewest met de aannemer sloot⁽³⁶³⁾.

1.5. Replik van de minister

Op 4 juni 1999 deed de Vlaamse Minister van Openbare Werken mede dat de werkzaamheden inzake de verdieping van de Westerschelde en haar maritieme toegang ondanks herhaalde bijsturingen van het tijdschema, toch op elkaar afgestemd blijven. De berging van de Noordzeewrakken zijn gepland in de periode 1999-2001. De aanwezigheid van de wrakken hindert de uitvoering van de verdiepingsbaggerwerken volgens de minister niet. De bergingswerken in de eigenlijke vaargeul betreffen maar resten van wrakken, die een beperkte ingreep vergen. De verdiepingsbaggerwerken in de Scheurpas zouden zijn aangevangen en zich uitstrekken over de periode van 1999 tot medio 2001. De aanbesteding en de uitvoering van de baggerwerken in de Wielingenpas zou zijn gepland in 1999.

Over het ruimen van de wrakken *Maria*, *Australia* en *Paranagua* stelde de minister dat:

- de opmaak van een bijakte weinig verschil zou hebben gemaakt, aangezien een juiste raming van de meerkosten zo goed als onmogelijk was;
- het begrotingsvoorstel 1998 voor de ordonnanceringskredieten van basisallocatie 73.05 (programma 64.20) een krediet van 420 miljoen BEF had voorgesteld, maar uiteindelijk slechts 101,9 miljoen BEF verkreeg;
- het bestuur het ingehouden bedrag van 77 miljoen BEF niet mocht terugbetalen zolang de sanering van het overslagterrein te Doeldok, waar de wrakresten van de *Paranagua* terechtkwamen, officieel in de bestaande aanname was begrepen;
- het voorstel tot verdeling van het bufferkrediet tijdig werd ingediend bij het departement Algemene Zaken en Financiën, en derhalve buiten de schuld van het bestuur aan het Rekenhof laattijdig werd voorgelegd.

---

³⁶³ Bijakte 2 bij deelcontract 3 bij de onderhandse overeenkomst van 7 maart 1984. De dading bedroeg 10.204.101 BEF. De Vlaamse regering keurde de bijakte maar op 15 december 1998 goed en de minister ondertekende op 18 december 1998. Daarbij werd geen rekening gehouden met de kritiek die het Rekenhof op 14 mei 1998 had geformuleerd. Het heeft bij zijn visumweigering onder meer verwezen naar de conclusies van de aangestelde juridische expert en van de afdeling Overheidsopdrachten-Juridische Zaken van het departement, die stelden dat de aannemer voor de meerkosten geen beroep kon doen op artikel 16 van het ministerieel besluit van 10 augustus 1977 (AAV). Bijakte nr. 2 miste dan ook elke rechtsgrond.

De minister onderstreepte verder dat zowel de afdeling Overheidsopdrachten-Juridische Zaken, als de Inspectie van Financiën en de Vlaamse regering zich konden vinden in de dading die in ontwerpvorm aan GECOLIN was voorgelegd.

Voor toekomstige wrakkenbergingscontracten beloofde de minister ze mede te laten doorlichten door de afdeling ATO en maatregelen te zullen treffen om de activiteiten van de aannemers op te volgen en tegensprekelijk vast te leggen in het dagboek der werken.

1.6. Visumverlening en verdere briefwisseling

Op 15 juni 1999 heeft het Rekenhof uiteindelijk - ondanks de afwezigheid van een geldige rechtsgrond voor de toekenning van een meerprijs voor het ruimen van het casco van de Paranagua - toch zijn visum verleend aan de voorgestelde uitgave van 10.204.101 BEF. Het hield er bij deze beslissing rekening mee dat de dading kan worden beschouwd als een bijakte waarmee het Vlaams Gewest zich - ondanks zijn eerder geformuleerde kritiek - toch ten aanzien van de aannemer al onherroepelijk heeft verbonden.

Op 20 juli 1999 heeft het Rekenhof in antwoord op de ministeriële brief van 4 juni 1999 de discussie in dit dossier afgesloten en de minister verwezen naar het eindverslag over de audit van de verdieping van de Westerschelde, dat het vermoedelijk in december 1999 aan het Vlaamse Parlement zal overleggen (zie verder).

2. Onderhouds- en verdiepingsbaggerwerken in de Westerschelde en de Beneden-Zeeschelde

2.1 Inleiding

In 1998 heeft het Rekenhof de onderhouds- en verdiepingsbaggerwerken in de Westerschelde en in de Beneden-Zeeschelde onderzocht. Deze werken zijn uitgevoerd door de Tijdelijke Vereniging Zeeschelde op grond van een onderhandse overeenkomst van 17 maart 1975. Een twintigtal bijakten verlengden de looptijd van deze overeenkomst uiteindelijk tot 31 maart 1999. Op 1 april 1999 is een nieuw baggercontract (met uitvoeringstermijn tot 31 maart 2006) in werking getreden. Dit contract, met een geraamde totale aannemingssom van 18,6 miljard BEF, werd na een (Europese) beperkte offerteaanvraag gegund aan de aannemersgroep die ook al in de vorige decennia de baggerwerken in de Westerschelde uitvoerde. Het Rekenhof heeft ook opmerkingen geformuleerd over dit nieuwe baggercontract en over het nog te gunnen contract voor onderhouds- en verdiepingsbaggerwerken in de Wielingen.

2.2. Opmerkingen

Op 7 juli 1998 heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Openbare Werken over het baggercontract van 17 maart 1975 en het nieuw te gunnen baggercontract een aantal opmerkingen medegedeeld.

2.2.1. Onderzoek door de Europese Commissie van de onderhandse contractverlenging

Om het verloop van het onderzoek dat de Europese Commissie op dat ogenblik voerde naar de regelmatigheid van de onderhandse verlenging van het baggercontract van 17 maart 1975 middels een bijakte bij dit contract, niet te beïnvloeden, heeft het Rekenhof zich voorlopig onthouden van commentaar.

2.2.2. Gunning van het nieuwe baggercontract voor de Westerschelde en de Beneden-Zeeschelde

Het Rekenhof heeft erop aangedrongen bij de gunning van het nieuwe baggercontract, dat een totale (geraamde) financiële last van 18,6 miljard BEF met zich brengt, voldoende tijd uit te trekken voor de organisatie van de mededinging, opdat een normale concurrentie en een grondige evaluatie van de aanbiedingen mogelijk worden. Het maande het bestuur daarbij aan de afdeling ATO van het departement Leefmilieu en Infrastructuur, die de provinciale afdelingen bij de prijzenbeoordeling ondersteunt, bij de doorlichting van de offertes te betrekken. Door geen enuntiatieve aankondiging van deze overheidsopdracht te publiceren, had het bestuur immers al een onregelmatigheid begaan³⁶⁴).

2.2.3. Nog te gunnen contract voor baggerwerken in de Wielingen

Het Rekenhof heeft de minister erop gewezen dat de verantwoordelijke afdeling zo vlug mogelijk stappen moet ondernemen om de onderhouds- en verdiepingsbaggerwerken in de Wielingen tijdig en regelmatig te gunnen. In het verslag van de 40e bijeenkomst van de Vlaams-Nederlandse Technische Scheldecommissie van 27 september 1995 heeft Vlaanderen immers beloofd onmiddellijk werk te zullen maken van de opmaak van een bestek. Ook bij deze gunning is het aangewezen de afdeling ATO voor de doorlichting van de offertes in te schakelen.

2.3. Antwoord van de minister

Op 21 januari 1999 heeft de Vlaamse Minister van Openbare Werken geantwoord. Met betrekking tot het onderzoek door de Europese Commissie van de regelmatigheid van de onderhandse verlenging van het baggercontract van 17 maart 1975, beloofde hij dat de administratie Waterwegen en Zeewezen het Rekenhof van de verdere verloop van de procedure bij de commissie op de hoogte zal houden. Hij beloofde tevens dat de afdeling ATO zou worden betrokken bij de beoordeling van de geboden prijzen van het nieuwe baggercontract. Wat de verdieping van de Wielingen betreft, deelde de minister ten slotte mede dat deze verdieping begin 1999 zou worden gerealiseerd. Ook bij de doorlichting van deze overheidsopdracht beloofde hij de tussenkomst van ATO.

---

³⁶⁴ Meer bepaald in strijd met artikel 3 van het koninklijk besluit van 8 januari 1996 betreffende de overheidsopdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten en de concessies voor openbare werken.

2.4. *Repliek van het Rekenhof*

Op 22 maart 1999 deelde het Rekenhof de minister mede dat het de problematiek verder zal onderzoeken in het kader van de Vlaams-Nederlandse audit van de verdieping van de Westerschelde (zie verder).

Het constateerde dat nagenoeg alle verdiepingsbaggerwerken voorzien in het verdrag tussen het Vlaams Gewest en het Koninkrijk der Nederlanden inzake de verruiming van de vaarweg in de Westerschelde⁽³⁶⁵⁾, zullen zijn uitgevoerd in het kader van de onderhandse overeenkomst van 1975. Sinds de start van de verdiepingswerkzaamheden op 1 juli 1997 heeft de aannemer aldus zijn jaarlijkse omzet aan baggerwerken kunnen verdubbelen (van 1,7 naar 3,4 miljard BEF).

Het deelde de minister op 27 januari 1999 ook mee dat de audit van de uitvoering van het baggercontract van 17 maart 1975 heeft aangetoond dat het bestuur in dit dossier niet alle mogelijkheden heeft aangewend om tot een voldoende gestaafde en voor het Vlaams Gewest voordeligste prijsvorming te komen⁽³⁶⁶⁾.

Hoewel de nacalculatie voor het pachtjaar 1989-1990 voor de aannemer 13% voordeliger uitviel, heeft zij niet geleid tot een prijsaanpassing in het voordeel van het Vlaams Gewest⁽³⁶⁷⁾. Een prijsaanpassing aan werkelijke kostprijs van de baggerwerkzaamheden zoals die bleek uit boekhoudkundige controles, was nochtans aangewezen, aangezien de eenheidsprijzen nooit het voorwerp waren van een prijsregulerende mededinging.

De nacalculaties gaven evenmin aanleiding tot aanpassing van de parameterwaarden van de oude contractuele prijsherzieningsformule aan de geëvolueerde kostprijssamenstelling.

---

³⁶⁵ Met uitzondering van de baggerwerken in de Wielingen en aan de drempel van Vlissingen.

³⁶⁶ Niettegenstaande de aannemer in bijakte nr. 20, door de Vlaamse regering op 17 december 1996 goedgekeurd, belangrijke kortingen toestond op de tot dan geldende eenheidsprijzen.

³⁶⁷ In strijd met artikel 7 van de administratieve bepalingen van de onderhandse overeenkomst, zoals aangepast door bijakte nr. 12.

Voorts liet het bestuur na de prijsaanpassingen die de aannemer in het kader van bijakte 20 toestond, op hun redelijkheid te evalueren en te toetsen aan de boekhouding van de aannemer. Gelet op de belangrijkheid van de verwachte supplementaire baggerwerkzaamheden voor de verdieping van de Westerschelde, was een grondige prijzencontrole hier aangewezen.

Het baggercontract van 1975 kende langs tal van bijakten uitbreiding met andere projecten, zoals het opspuiten van de Melselepolder en het Sint-Annastrand, het cellenproject en de ontwikkeling van het baggerinformatiesysteem (BIS). Deze projecten brachten afzonderlijke kredietvastleggingen ten laste van het Vlaams Infrastructuurfonds mee. Het Rekenhof merkt op dat noch bij het opstellen van de vorderingsstaten, noch bij de aanrekening van de ordonnanceringen op de vastleggingskredieten, een onderscheid werd gemaakt tussen de kostprijs van de verdiepings- en onderhoudsbaggerwerken en die van de bijkomende werken. Dit bemoeilijkte de kostprijsbewaking van de verschillende deelprojecten.

2.5. Antwoord van de minister

De Vlaamse Minister van Openbare Werken heeft op 30 maart 1999 geantwoord de noodzaak een prijsaanpassing door te voeren, niet evident te vinden. Hij achtte voorts de kortingen die op technische gronden waren bedongen middels bijakte 20, een zeer aanvaardbaar resultaat. In dit verband verwees hij naar de resultaten van de beperkte offerteaanvraag van 8 december 1998 voor het nieuwe baggercontract. De raming van dit nieuwe contract bedroeg 2,644 miljard BEF per jaar. Zij vloeide voort uit de prijslijst, herzieningsformule en kortingen van de onderhandse overeenkomst van 17 maart 1975. De laagste inschrijving bedroeg 2,572 miljard BEF per jaar. Het geringe verschil tussen dit bedrag en de raming liet de minister concluderen dat de prijzen die in het verleden werden gehanteerd, correct waren en geen aanleiding gaven tot aanpassingen.

Over de versmelting van het baggercontract met andere projecten stelde de minister dat uitsplitsing van de verschillende werken heel moeilijk uitvoerbaar was en zou hebben geleid tot uiterst gecompliceerde staten van uitgevoerde werken.

2.6. Reactie van het Rekenhof

Het Rekenhof heeft op dit antwoord niet meer gerepliceerd, omdat een aantal opmerkingen niet meer relevant zijn voor het nieuwe - sinds 1 april 1999 in uitvoering zijnde - baggercontract en geen aanleiding meer kunnen geven tot recuperaties ten voordele van het Vlaams Gewest. De nog relevante opmerkingen zullen verder aan bod komen in het eindverslag over de Vlaams-Nederlandse audit van de verdieping van de Westerschelde eind 1999 (zie verder).

3. Audit door het Rekenhof en de Algemene Rekenkamer van de verdieping van de Westerschelde

Op 17 januari 1995 ondertekenden het Koninkrijk der Nederlanden en het Vlaams Gewest het verdrag inzake de verdieping van de vaarweg in de Westerschelde³⁶⁸, vooral om de containervaart op de haven van Antwerpen minder getijdegebonden te doen verlopen (zie de inleiding op p. 461).

In het voorjaar van 1999 hebben het Rekenhof en de Algemene Rekenkamer een gezamenlijke audit van de verdiepingswerken uitgevoerd. De audit had een driedelig doel:

- mogelijke knelpunten in de uitvoering van het project opsporen en aanbevelingen voor bijsturing formuleren;
- inzicht verschaffen in de besluitvorming en uitvoering van dit (belangrijk) infrastructureel project en aanbevelingen formuleren voor toekomstige infrastructurele projecten;
- kennis en informatie uitwisselen over (onder meer) de bevoegdheden van beide auditerende controleorganismen en de aangewende onderzoeksmethoden.

Het Vlaams-Nederlandse auditteam heeft in concreto een antwoord gezocht op de volgende onderzoeksvragen:

- Biedt de onderbouwing van het verdiepingsverdrag voldoende waarborgen voor een doelmatig gebruik van overheidsmiddelen ?
- Verloopt de uitvoering van de deelprojecten (wrakkenberging, oeververdediging, natuurherstel, baggerwerken) conform de oorspronkelijke planning en raming van de kosten ?
- Biedt de wijze waarop de organisatie van het project vorm kreeg voldoende waarborgen voor een tijdige realisatie van de beoogde resultaten ?
- Hebben het Vlaams Gewest en Nederland voldoende maatregelen getroffen om te waarborgen dat de uitgaven rechtmatig worden besteed, de ramingen niet worden overschreden en de aanbestedingen overeenkomstig de geldende richtlijnen verlopen ?
- Kregen de parlementen die het verdrag hebben geratificeerd, tijdige, volledige en juiste informatie over de implicaties van het verdrag ?

---

³⁶⁸ Dit verdrag werd met het decreet van 22 december 1995 door het Vlaams Parlement geratificeerd.

De auditteams ronden het onderzoek op 31 mei 1999 af en bezorgden de bevoegde ambtenaren-generaal van het departement Leefmilieu en Infrastructuur van de Vlaamse Gemeenschap en Rijkswaterstaat-Directie Zeeland op 7 juni 1999 een conceptnota van bevindingen. Zij verwerkten de reactie van de gecontroleerden in het definitieve auditrapport, dat zij in oktober 1999 naar de bevoegde Vlaamse en Nederlandse ministers stuurden. Na ontvangst en verwerking van de ministeriële reacties, zullen het Rekenhof en de Algemene Rekenkamer een eindverslag over de joint-audit overleggen aan het Vlaamse Parlement en de Nederlandse Tweede Kamer. De toezending van dit eindverslag zal wellicht in december 1999 plaatsvinden.

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ: ECONOMISCHE VERGOEDINGEN IN HET KADER VAN HET MESTACTIEPLAN

Het Rekenhof onderzocht de vergoedingen die de Vlaamse overheid in 1997 en 1998 in het kader van het mestactieplan uitbetaalde voor het oogstjaar 1996. Volgens cijfers meegedeeld aan de Europese Commissie zou het om 427.511.868 BEF gaan. Deze vergoedingen compenseren de landbouwers voor de inkomstenverliezen ingevolge de strengere bemestingsnormen in gebieden voor de winning van drinkwater en natuurgebieden. Het Rekenhof stelde vast dat onvoldoende werd gecontroleerd of landbouwers in deze gebieden daadwerkelijk minder bemestten. Evenmin was er voldoende controle op het soort teelten dat zij voor deze gebieden opgaven, nochtans medebepalend voor de hoogte van de vergoedingen. Op niet-naleving van de reglementering volgde bovendien geen sanctie en te veel uitbetaalde vergoedingen leidden niet tot terugvordering. Ten slotte stelde de Vlaamse regering bepaalde bedrijven – met name de gezinsveeteeltbedrijven uit Kluizen en de Maaskant - vrij van een deel van de afzetting, waardoor zij zich op het exclusieve terrein van de decreetgever begaf. Een decreetwijziging creëerde inmiddels meer controlemogelijkheden.

1. Decreet- en regelgeving

Het decreet van 20 december 1995 tot wijziging van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen (verder afgekort tot: mestdecreet) heeft een stelsel van gedifferentieerde bemestingsnormen ingevoerd. Voortaan golden niet meer voor geheel Vlaanderen dezelfde bemestingsnormen, maar bestonden voor een aantal gebieden - hoofdzakelijk natuurgebieden en gebieden met drinkwaterwinning - strengere normen (gebiedsgerichte verscherping). Ter compensatie voor de verminderde opbrengst van de gronden waarop minder mocht worden bemest, kregen de landbouwers zogenaamde economische vergoedingen. Het was de bedoeling van het mestdecreet de landbouwers *volledig* te compenseren.

Omdat het echter niet mogelijk was de inkomstenverliezen individueel vast te stellen, legde het besluit van de Vlaamse regering van 20 december 1995 de vergoedingen forfaitair vast. Behalve inkomstenverliezen in enge zin, voorzag het mestdecreet ook in vergoedingen voor bijkomende kosten van bijv. mestopslag of kunstmest³⁶⁹).

---

³⁶⁹ Noodzakelijk om tot een optimale verhouding in de samenstelling van de bemesting te komen.

Ten slotte vaardigde de Vlaamse regering op 19 maart 1996 een besluit uit houdende regeling van de bijkomende afnameplicht en bemiddeling voor bijkomende mestoverschotten. Dit besluit is alleen van toepassing op de gezinsveeteelt-bedrijven uit Kluizen en de Maaskant. De bedrijven aldaar dienden de Mestbank voortaan voor de ophaling van hun mestoverschot slechts een bedrag te betalen dat maximaal gelijk is aan de vergoeding die zij krijgen voor de bijkomende kosten voor mestafzet en mestopslag.

2. Vaststellingen van het Rekenhof

Het Rekenhof heeft een onderzoek ingesteld naar de vergoedingen die werden uitbetaald voor het oogstjaar 1996. Deze betalingen vonden plaats in 1997 en 1998. De vergoedingen voor de oogstjaren 1997 en 1998 werden tot op heden nog niet uitbetaald wegens een onderzoek door de Europese Commissie van een mogelijke overtreding van de bepalingen over overheidssteun.

Het Rekenhof stelde vast dat de overheid nauwelijks controleerde of de landbouwers zich daadwerkelijk hielden aan de verstrengde normen van het mestdecreet voor de percelen waarvoor zij een vergoeding ontvingen. Er was evenmin voldoende controle op het soort teelt dat de landbouwers voor hun gronden opgaven. Dit heeft nochtans invloed op de toegelaten hoeveelheid mest die mag worden opgebracht en op het bedrag van de vergoeding. De controle op dubbele inzaaiing (gras na maïs), die eveneens recht geeft op een bijkomende vergoeding, is in Vlaanderen nog niet overal uitgebouwd.

Daarbuiten constateerde het Rekenhof dat de Vlaamse Landmaatschappij de landbouwers die een te hoge vergoeding kregen, bijvoorbeeld wegens een onjuiste aangifte, daarvan op de hoogte bracht, maar het te veel betaalde niet terugvorderde.

Ten slotte stelde het Rekenhof vast dat de toezichthoudende overheid geen zicht had op het gebruik van kunstmest.

3. Opmerkingen

1.579.460

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Leefmilieu er op 30 maart 1999 op gewezen dat de toezichthoudende overheid verplicht is te controleren of de begunstigde van een subsidie zich houdt aan de voorwaarden die aan de subsidie verbonden zijn⁽³⁷⁰⁾. Tot op heden is deze controle in de sector mestvergoedingen, niet of onvoldoende uitgebouwd.

De overheid heeft wel enig zicht op het mestgebruik op bedrijfsniveau⁽³⁷¹⁾, maar niet op perceelsniveau. Zelfs als de overheid kan aantonen dat een bedrijf meer

---

³⁷⁰ Zoals onder meer artikel 56, 2de lid van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit aangeeft.

³⁷¹ Behoudens op het kunstmestgebruik.

mest heeft opgebracht dan het mocht, kan de betrokken landbouwer nog altijd beweren dat deze mest niet op die percelen is terechtgekomen waarvoor hij een vergoeding ontving. De overheid heeft tot op heden niet de middelen om het tegendeel aan te tonen. Het Rekenhof stelde de minister daarom voor een vermoeden iuris tantum in de reglementering in te bouwen dat het teveel aan mest dat een landbouwer op zijn gronden aanbracht, geacht wordt over alle percelen van zijn bedrijf te zijn uitgestrooid, dus ook op de gronden die aan de gebiedsgerichte verscherping zijn onderworpen en waarvoor hij een vergoeding kreeg.

Hierop kwam nooit een reactie van de minister, maar in het nieuwe mestdecreet is een bepaling opgenomen dat slechts vergoedingen worden toegekend aan landbouwers die het decreet hebben nageleefd. In de toekomst zal bijgevolg een landbouwer die ook buiten de subsidieerbare percelen te veel mest opbrengt, geen vergoeding meer krijgen.

Betreffende het kunstmestgebruik, heeft het Rekenhof aanbevolen initiatieven te nemen om een efficiënter controle mogelijk te maken en de reglementering te verfijnen.

Met het oog op meer duidelijkheid, heeft het bovendien gevraagd het principe van onmiddellijke terugbetalingsverplichting bij niet naleving van de subsidievoorwaarden⁽³⁷²⁾, uitdrukkelijk in de reglementering op te nemen.

Voorts gaat het besluit van de Vlaamse regering van 19 maart 1996, dat de gezinsveeteeltbedrijven uit Kluizen en de Maaskant, in feite vrijstelt van de afzetheffing⁽³⁷³⁾, in tegen het wettigheidsbeginsel dat slechts de wetgever (in casu de decreetgever) beslist over de invoering van nieuwe belastingen of over de wijziging van bestaande belastingen. De bepalingen van het mestdecreet over de terugbetaling van inkomstenverliezen creëren geen decretale grondslag voor dit besluit, aangezien zij geen onderscheid maken tussen gezinsveeteeltbedrijven en andere. De gebieden van Kluizen en de Maaskant genieten dus geen bijzondere decretale bescherming. Bovendien rijst voor het oogstjaar 1997 het bijzonder probleem dat de bedrijven die dit besluit beoogt, hun mest op overheidskosten konden laten ophalen, terwijl de andere bedrijven voor hetzelfde jaar geen vergoedingen ontvingen ingevolge het Europese onderzoek.

---

³⁷² Artikel 57, 1°, van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit bepaalt namelijk dat een toelagetrekker die de voorwaarden niet naleeft waaronder de toelagen werden verleend, gehouden is tot de onmiddellijke terugbetaling ervan.

³⁷³ Voorgeschreven bij artikel 21, §4, van het mestdecreet.

4. Antwoord van de minister

Op 23 juni 1999 beaamde de Vlaamse Minister van Leefmilieu dat de controle op de uitbetaling van de economische vergoedingen tekorten vertoont. Hij meldde dat het Vlaams Parlement op 27 april 1999 een nieuw decreet had goedgekeurd, dat tegemoetkomt aan de opmerkingen van het Rekenhof terzake.

Volgens de minister is vooral de perceelsgewijze controle belangrijk. Tot op heden is alleen controle op bedrijfsniveau mogelijk. Dankzij een registratie in een geografisch informatiesysteem van alle landbouwpercelen in Vlaanderen door de Mestbank, zou sinds 1 januari 1999 de controle van het soort teelt per perceel mogelijk zijn geworden. Een controle van de bemestingsregels zou worden uitgevoerd middels een nieuwe benadering: meting van de nitraatresidugrenswaarde. Een nieuw voorstel zou daarenboven bij de Europese Commissie zijn ingediend ertoe strekkende het oude systeem van vergoedingen te vervangen door of aan te vullen met beheersovereenkomsten.

Het nieuwe decreet onderwerpt de producenten en verdelers van kunstmest aan een registratieplicht aangaande kunstmestleveringen. Ook op dit vlak zou controle in de toekomst dus gemakkelijker worden.

Volgens de minister zouden de terugvorderingen niet zijn geschied in het licht van verrekening van de teveel betaalde bedragen met de vergoedingen voor de oogstjaren 1997 en 1998.

De minister onderstreepte de duidelijke beleidskeuze in het mestdecreet bepaalde bedrijven te bevoordelen. Deze keuze werd op 20 december 1995 verantwoord en de Raad van State ging akkoord. Het nieuwe decreet maakt deze voordelen daarenboven uitdovend (het heeft het begrip *gezinsveeteeltbedrijf* immers opgeheven).

5. Replik van het Rekenhof

Het Rekenhof heeft op 14 september 1999 andermaal op terugvordering van de te veel uitbetaalde vergoedingen aangedrongen. Gelet op de procedure bij de Europese Unie is het immers onzeker of de vergoedingen voor 1997 en 1998 effectief zullen worden betaald. Het is dus mogelijk dat nooit een verrekening kan plaatshebben. Zelfs als deze mogelijkheid van een verrekening zich toch voordoet, zal dit nog een hele tijd op zich laten wachten. Intussen moet de overheid maatregelen nemen om verjaring te vermijden.

Hoewel er een beleidskeuze bestond om bepaalde bedrijven – met name de gezinsveeteeltbedrijven – zekere voordelen toe te kennen, maakt de decreetgever voor de vergoedingen wegens inkomstenverliezen, alsmede voor de bovenvermelde afzetting decertaal, geen onderscheid tussen gezinsveeteeltbedrijven en andere landbouwbedrijven. Bovendien wordt in het decreet niet vermeld dat sommige van de voordelen voor de gezinsveeteeltbedrijven alleen voor de bedrijven uit Kluizen en de Maaskant zouden gelden, met uitsluiting van de gezinsveeteeltbedrijven in andere geografische streken van Vlaanderen. Tevens wees het Rekenhof erop dat het daaraan ten grondslag liggende besluit wellicht niet langs de Raad van State was gepasseerd, gelet op de verwijzing in de besluitaanhef naar de dringende noodzakelijkheid.

6. Conclusie

Eensdeels is de decreetgever met nieuwe decretale bepalingen gedeeltelijk tegemoetgekomen aan de kritiek van het Rekenhof op het gebrek aan controle op de toepassing van het systeem van economische vergoedingen ingevolge gebiedgerichte verscherping van de bemestingsnormen. Anderdeels toonde de Vlaamse Minister van Leefmilieu zich in zijn antwoord bereid deze controlemogelijkheden daadwerkelijk te gebruiken. Er blijven evenwel nog problemen over zoals het gebrek aan een decretale basis voor de heffingsvrijstelling bij besluit van de Vlaamse regering ten gunste van bepaalde landbouwbedrijven en de niet terugvordering van teveel betaalde vergoedingen.

Het Rekenhof meent dat de nieuwe bepalingen van het mestdecreet inderdaad een aantal mogelijkheden inhouden om in de toekomst de uitbetalingen van vergoedingen beter te controleren. Met name de perceelsgewijze controle en de controle op de kunstmest wordt in het nieuwe decreet aanzienlijk beter georganiseerd en vereenvoudigd. De minister maakt ook zijn intentie duidelijk zich aan de Europese regelgeving te willen onderwerpen. Hoewel de minister er in zijn antwoord niet uitdrukkelijk over spreekt, wordt voortaan het niet-naleven van het mestdecreet bestraft met het verbeuren van de vergoedingen. De minister verstrekt echter geen afdoend antwoord in verband met de terugvordering van de teveel betaalde vergoedingen en in verband met de bijkomende afnameplicht van de Mestbank in Kluizen en de Maaskant. Gelet op de procedure bij de Europese Unie is het lang niet zeker dat de vergoedingen over 1997 en 1998 effectief zullen worden betaald. Het is dus mogelijk dat er nooit een verrekening kan plaats hebben. Zelfs als deze mogelijkheid van een verrekening zich toch voordoet zal dit nog een hele tijd duren. Intussen moeten alle maatregelen worden genomen om een eventuele verjaring te vermijden. Zoals hoger werd aangetoond is er geen decretale basis voor de bijkomende afnameplicht ten voordele van de gezinsveeteeltbedrijven uit Kluizen en de Maaskant.

VLAAMS LANDBOUWINVESTERINGSFONDS: STEUN-BESLISSINGEN 1998

Naar aanleiding van de controle van de vastleggingen van beslissingen tot steun aan landbouw- en tuinbouwinvesteringen die het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds in 1998 nam, heeft het Rekenhof enkele organisatorische en structurele opmerkingen gemaakt: de reglementering werkt misbruiken in de hand (kredietinstellingen worden er bv. toe aangezet de rentevoet kunstmatig hoog te houden), het VLIF controleert de gegevens die de kredietinstellingen verstrekken in onvoldoende mate en sanctioneert het laattijdig of niet nakomen van de meldingsplicht door de banken (o.a. voor rentedalingen en kredietopzeggingen) niet, en de grote tijdsspanne tussen kredietopzegging en waarborguitbetaling geeft aanleiding tot verwijlrenten. Het antwoord van de Vlaamse Minister van Landbouw hield een aantal beloftes in, waarvan het Rekenhof de realisatie zal volgen.

1. Inleiding

Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) heeft volgens zijn oprichtings-decreet tot taak land- en tuinbouwers en hun verenigingen en coöperaties geldelijk te ondersteunen in alle verrichtingen die de productiviteit en rentabiliteit van de land- en tuinbouwbedrijven bevorderen, inclusief investeringsverrichtingen⁽³⁷⁴⁾. De Vlaamse regering heeft wat betreft de investerings- en installatiesteun in een aantal steunvormen voorzien⁽³⁷⁵⁾. Volgens de toelichting bij de begroting 1998⁽³⁷⁶⁾ beoogt de Vlaamse overheid met het VLIF een structuurverbetering van de landbouwbedrijven, afgestemd op het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

Het VLIF verleent alleen steun voor verrichtingen die de land- en tuinbouwers financieren met leningen bij erkende kredietinstellingen. De kredietinstellingen dienen de aanvragen voor steunverlening naar het hoofdbestuur van het VLIF te sturen. Dit geeft aanleiding tot de opmaak van een bedrijfsbegroting en een technisch verslag door een ambtenaar van de betrokken buitendienst en, uiteindelijk, een voorstel van tegemoetkoming. Als de minister een dergelijk voorstel

---

³⁷⁴ Artikel 12 van het decreet van 22 december 1993 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1994. Een besluit van de Vlaamse regering van 16 juli 1996 regelt de werking en het beheer van het fonds.

³⁷⁵ Besluit van 4 juli 1996 betreffende steun aan de investeringen en aan de installatie in de landbouw. Investerings- en installatiesteun kunnen de vorm aannemen van communautaire of regionale steun (rentetoelagen tussen 3 en 5 %) of het verlenen van de waarborg. Bovendien zijn kapitaalpremies mogelijk.

³⁷⁶ Stuk 13(1997-1998)- Nr.1.

aanvaardt, wordt de verbintenis vastgelegd en de beslissing betekend aan de kredietinstelling, die jaarlijks de rentetoelagen opvraagt. De boekhouding ziet de staten na en betaalt de steun uit. De buitendiensten controleren of de land- en tuinbouwers de investeringen effectief uitvoeren.

De onderstaande tabel schetst de vastleggingsmachtiging 1998 van het VLIF en de aanwending ervan (bedragen in miljoen BEF).

	begroting		vastgelegd	
<i>rentetoelagen</i>				
• verbetering	1.288,4	52,5%	792,1	57,0%
• eerste installatie	515,0	21,0%	232,8	16,8%
• regionale steun	531,7	21,6%	312,3	22,5%
<i>kapitaalpremies</i>				
• eerste installatie	84,7	3,4%	42,1	3,0%
• varkenssector	0,3	0,0%	0,3	0,0%
<i>waarborgen</i>	36,3	1,5%	9,9	0,7%
totaal	2.456,4	100,0%	1.389,4	100%

1.674.986

Uit zijn steekproefsgewijze controle van in 1998 vastgelegde steunbeslissingen concludeerde het Rekenhof in het algemeen dat deze beslissingen rechtmatig waren: steeds was voldaan aan de steunvoorwaarden (landbouwer in hoofdberoep, beroepsbekwaamheid, inkomen per volle arbeidskracht, minimaal investeringsbedrag, localisatie,...). Wel stelde het een grote achterstand in de dossierbehandeling vast³⁷⁷, uitmondend in een aanzienlijke onderaanwending van de vastleggingsmachtiging. Daar het VLIF zich op 1 juli 1998 heeft gereorganiseerd om de behandelingstermijn in te korten, heeft het Rekenhof daarover nog geen opmerkingen gemaakt. Wel deelde het de Vlaamse Minister van Landbouw op 13 april 1999 opmerkingen mede over, onder meer, de misbruiken in de handwerkende reglementering en de ontoereikende controle op de kredietinstellingen. De minister antwoordde op 22 juni 1999.

³⁷⁷ Slechts 17,5% van de tussen 1 juni 1998 en 30 november 1998 genotificeerde dossiers zijn binnen de voorgeschreven termijn afgehandeld.

2. Opmerkingen

2.1. *Misbruiken in de hand werkende reglementering*

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de VLIF-regelgeving, en meer bepaald het feit dat de VLIF-steun stijgt naarmate de rentevoet verhoogt, terwijl de kosten voor de land- of tuinbouwer gelijkblijven⁽³⁷⁸⁾, twee nadelige gevolgen heeft:

- de kredietinstellingen houden de rentevoet voor gesubsidieerde kredieten kunstmatig hoog, daar dit hun klant toch niet affecteert;
- de land- of tuinbouwer heeft er geen belang bij de meest voordelige financiering te zoeken, daar de meerkost van een hogere rente volledig ten laste van het VLIF valt.

Het Rekenhof heeft dan ook voorgesteld een periodiek bepaalde maximale rentevoet, gekoppeld aan een objectieve parameter (bv. de OLO's), in te voeren of een steunpercentage te bepalen dat onafhankelijk is van de rentevoet. De landbouwer zou er dan immers belang bij hebben een goedkope lening te zoeken.

De minister meldde het voornemen de door de kredietnemer te dragen minimale rente te verlagen tot 1%. Voor leningen met een rente van meer dan 6% zou de landbouwer er dan wel belang bij hebben de goedkoopste lening te zoeken. Hij beloofde voorts het voorstel tot bepaling van een maximale rentevoet te zullen onderzoeken.

2.2. *Controle op de gegevens van de kredietinstellingen*

Het VLIF controleert de gegevens die de kredietinstellingen in het aanvraagformulier verstrekken niet. Het vraagt evenmin de kredietakten zelf op. Aldus ontbreekt elk bewijs van afsluitingsdatum van het krediet, rentevoet, looptijd, enz. Het Rekenhof heeft bijgevolg aangedrongen op stelselmatige opvraging en verificatie van dit document.

De minister antwoordde dat het VLIF zich niet alleen op de aanvragen baseert, maar ook op het eigen onderzoek door de buitendienstambtenaren die de kredietmodaliteiten ter plaatse verifiëren. Het opvragen van 3.000 kredietakten per jaar achtte hij niet haalbaar. Documenten worden volgens hem wel opgevraagd als dit nodig is, bv. naar aanleiding van een beroep op de VLIF-waarborg.

---

³⁷⁸ Het besluit van 4 juli 1996 bepaalt bv. dat de rentetoelage voor communautaire steun maximum 5 % bedraagt en de rente die ten laste van de begunstigde blijft niet minder dan 3 % mag bedragen. Een lening tegen 8 % die een VLIF-tegemoetkoming van 5 % meebrengt en eigen inbreng van 3 %, kost de land- of tuinbouwer bijgevolg evenveel als een lening tegen 5 % met een VLIF-tegemoetkoming van 2 % en een eigen inbreng 3 %.

Het Rekenhof is van mening dat het VLIF de gegevens verstrekt door de kredietinstellingen minstens steekproefsgewijze moet controleren⁽³⁷⁹⁾.

2.3. Meldingsplicht van de kredietinstellingen

Verschillende bepalingen in de circulaires en in de overeenkomst met het VLIF leggen de kredietinstellingen een meldingsplicht op. Zo moeten zij het VLIF wijzigingen van de kredietvoorwaarden melden⁽³⁸⁰⁾. Het Rekenhof heeft echter vastgesteld dat zij dalingen van de rentevoet niet systematisch melden. Bij een aantal waarborgdossiers brachten zij het VLIF daarenboven laattijdig op de hoogte van de kredietopzegging. Het VLIF zou er dan ook over moeten waken dat de kredietinstellingen hun meldingsplicht rigoureuus vervullen. Bij niet-naleving ervan moet het maatregelen tegen de kredietinstelling nemen. Vertragingen in de uitbetaling van een waarborg ingevolge nalatigheid van de kredietinstelling, mag ten slotte niet in aanmerking komen voor de berekening van intresten (zie punt 2.4).

Het laattijdig naleven van de meldingsplicht betekent volgens de minister niet noodzakelijk een benadeling van het VLIF. Immers, zij leidt tot een regularisatie achteraf van de rentetoelage of een inhouding op de uit te betalen waarborg. Door de regionalisering hebben kredietinstellingen een aantal meldingen, waaronder kredietopzeggingen, verkeerd geadresseerd, maar afspraken over briefwisseling zouden dit euvel inmiddels verholpen hebben. Ten slotte zouden intresten ingevolge nalatigheid ten laste van de kredietinstellingen worden gelegd.

Het Rekenhof blijft aandringen op daadwerkelijke sancties tegen kredietinstellingen die hun informatieplicht tegenover het VLIF niet nakomen. Als een bank verzuimt rentedalingen mede te delen, is de kans immers klein dat het VLIF die zelf vaststelt.

---

³⁷⁹ Uit het onderzoek is immers geen daadwerkelijke controle gebleken. De opvraging van de akten lijkt het Rekenhof overigens niet onhaalbaar, daar voor de aanvragen ook andere documenten worden opgevraagd (bv. diploma's, bouwvergunningen,...).

³⁸⁰ De artikelen 10,11 en 13 van de overeenkomst met het VLIF en circulaire 15c.

2.4. Voorlopige afrekeningen

Doorgaans verloopt veel tijd tussen de kredietopzegging en de uitbetaling van de waarborg door het VLIF. Dit veroorzaakt bijkomende intresten. Het Rekenhof heeft de minister gesuggereerd deze lasten in te dijken door de systematische toepassing van het systeem van voorlopige afrekeningen⁽³⁸¹⁾.

Uit het antwoord van de minister bleek dat het VLIF op grond van voorlopige afrekeningen uitbetaalt als de bank daarom vraagt.

Het Rekenhof wijst erop dat niet de kredietinstelling, maar de minister zelf het initiatief tot voorlopige afrekeningen dient te nemen.

2.5. Vroegere opmerkingen

Het Rekenhof herhaalde zijn vroegere kritiek over het verenigen van de hoedanigheden van dossierbehandelaar en inspecteur in één functie⁽³⁸²⁾, die een efficiënte interne controle belemmert. Het heeft ten slotte aangedrongen op actualisering van de interne richtlijn, een bundeling van de eigen circulaire over de wijze van beslissen in dossiers, die het VLIF in 1996 heeft opgemaakt op aandringen van het Rekenhof⁽³⁸³⁾.

De minister antwoordde dat ondanks het beperkte personeelsaantal toch een interne organisatie zou zijn opgezet die bepaalde ambtenaren specifieke controle taken heeft opgedragen. Ten slotte beloofde hij dat het VLIF de coördinatie van de regelgeving permanent zou actualiseren.

3. Besluit

Het kernprobleem, namelijk de ontoereikende controle op de kredietinstellingen, is nog niet opgelost. De oorzaak ervan ligt ten dele in de VLIF-reglementering zelf, die misbruiken mogelijk maakt en een zware administratieve dossieropvolging vergt. De Vlaamse Minister van Landbouw heeft een aantal ingrepen beloofd die de situatie gedeeltelijk kunnen remediëren. Het Rekenhof zal de vervulling van deze beloften opvolgen.

---

³⁸¹ Conform artikel 15 van de overeenkomst tussen het VLIF en de kredietinstellingen, dat de minister toestaat zodra het beroep op de VLIF-waarborg geheel of gedeeltelijk vaststaat, tot onmiddellijke uitvoering te beslissen tot beloop van het bedrag dat hij vaststelt.

³⁸² Op 8 november 1995 naar aanleiding van de rekeningencontrole 1994 al opgemerkt in dossier 1.167.177. Deze opmerking bleef zonder antwoord, ondanks het doorsturen van een ontwerp van antwoord door het VLIF naar AZF.

³⁸³ Onbeantwoord gebleven brief van 16 oktober 1996.

FEERR-KO: TOEKENNING VAN EXPANSIESTEUN

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Economie begin 1999 zijn opmerkingen medegedeeld over de toekenning van expansiesteun door het FEERR-KO gedurende het eerste semester van 1998. Zij betroffen eensdeels beslissingen die de minister nam in strijd met de regelgeving. Anderdeels hekelde het Rekenhof door de regelgeving toegestane afwijkingen, waarbij de minister evenwel naliet te motiveren of waarbij hij blijkbaar niet handelde op grond van objectieve criteria, wat een schending inhoudt van het gelijkheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel. Andere opmerkingen betroffen de vage omschrijving van cruciale begrippen in de regelgeving (bv. investeringen bestemd voor de uitoefening van de beroepsactiviteit) en de ruime interpretatie die eraan wordt gegeven, het systematisch afwijken van bepalingen in de richtlijnen zonder openbaarmaking van deze uitzonderingsregelingen en het verkeerd toepassen door de administratie van de richtlijnen. De minister heeft tweemaal geantwoord op deze opmerkingen.

1. Inleiding

De onderstaande tabel overziet de kredietsituatie 1998 van het Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie - Kleine Ondernemingen (FEERR-KO), dat in de eerste plaats economische expansiesteun verleent aan kleine ondernemingen.

(in miljoen BEF)

	vastleggingskredieten	ordonnanceringskredieten
initiële begroting 1998	3.728,7	4.380,3
• waarvan voor expansiesteun	*2.924,4	3.367,3
aangepaste begroting 1998	4.107	5.128,7
• waarvan voor expansiesteun		4.115,7

* (exclusief een impliciete machtiging van 80 miljoen BEF)

Tot op heden beheerst de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering de expansiesteun aan kleine ondernemingen. De VL6-richtlijnen golden voor de investeringsdossiers ingediend tussen 1 april 1996 en 31 oktober 1998.

Van de 35.536,2 miljoen BEF voor expansiesteun ingediende investeringen in het eerste semester van 1998, aanvaarde het FEERR-KO meer dan 87% (31.008,2 miljoen BEF). Volgens de tewerkstellingsramingen van de ondernemingen zouden deze investeringen een tewerkstellingsaangroei van 5.393 eenheden meebrengen (van 12.288 tot 17.681, d.w.z. een aangroei met 44 %). Het fonds kende nog datzelfde semester ruim 3 miljard BEF expansiesteun toe. De onderstaande tabel illustreert het aandeel van de verschillende steunvormen

(instrumenten) in de totale FEERR-KO-uitgaven voor expansiesteun tijdens het eerste semester van 1998:

instrument	steunhoogte	aandeel in totale expansiesteun
basissteun	3%	21,59%
steun voor starters	5%	4,26%
steun voor eerste vestiging in industriezone	5% extra*	11,00%
steun voor innovatieve investeringen	5% extra*	1,04%
steun voor clusterdeelname	5% extra*	0,0%
steun voor ecologische investeringen	15% op de meerkosten	2,37%
steun voor herlokalisatie om milieuredenen	3% extra op steun voor eerste vestiging	0,34%
steun voor tewerkstellingsgroei	max. 8%	57,61%
inbreidingssteun	3%	0,18%

* De richtlijnen delen deze instrumenten in bij de *extra subsidie voor strategisch belang*.

Op 8 juli 1998 zette het Vlaams Parlement de Vlaamse regering in een resolutie aan tot herziening van deze richtlijnen. Het vroeg de afschaffing van basissteun, een selectiever en meer op kleine ondernemingen gerichte ecologiesteun, meer steun aan starters, een strenge toepassing en een verduidelijking van de doelstellingen en criteria voor steunverlening van strategisch belang en de efficiëntere aanwending van tewerkstellingssteun door die te richten op kleine ondernemingen.

In afwachting van hun vervanging, heeft het Rekenhof de concrete toepassing van de VL6-richtlijnen onderzocht. Het heeft meer bepaald de correcte toepassing van deze regelgeving door het FEERR-KO in het eerste semester van 1998 steekproefsgewijs onderzocht³⁸⁴.

Uiteindelijk zijn de nieuwe richtlijnen voor expansiesteun aan kleine ondernemingen (VL7) op 6 juli 1999 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Deze richtlijnen zijn, ondanks de late publicatie, sinds 1 november 1998 van toepassing.

2. Opmerkingen

1.618.341

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Minister van Economie op 12 januari 1999 zijn opmerkingen medegedeeld over de toekenning van expansiesteun door het FEERR-KO gedurende het eerste semester van 1998. Het antwoord van de mi-

³⁸⁴ 85 dossiers werden in het onderzoek betrokken.

nister van 11 februari 1999 heeft op 31 maart 1999 geleid tot een repliek van het Rekenhof. De minister heeft deze repliek beantwoord op 12 mei 1999.

2.1. *Betoelaging erfpachtvergoeding*

Het FEERR-KO kende een onderneming die in haar investeringsprogramma een erfpachtvergoeding van 162 miljoen BEF had opgenomen in eerste instantie investeringssteun toe. Het Rekenhof wees erop dat erfpacht volgens de VL6-richtlijnen geen subsidieerbare investering is en dat derhalve 24,3 miljoen BEF steun ten onrechte was toegekend. De minister antwoordde dat de oorspronkelijke toekenningsbeslissing was herzien met uitsluiting van de erfpachtvergoeding als subsidieerbare investering.

2.2. *Classificatie als kleine onderneming*

Het FEERR-KO heeft in de onderzoeksperiode expansiesteun voor kleine ondernemingen toegekend aan een tweetal middelgrote ondernemingen. In een geval bleek dit uit het RSZ-attest, dat een tewerkstelling van 61 werknemers optekende; in het andere geval uit de jaaromzet en het balanstotaal. Daardoor verkregen de ondernemingen enerzijds een te hoge steun. De MGB2-richtlijnen, die de steun aan middelgrote ondernemingen regelen, beperken het subsidiepercentage voor middelgrote ondernemingen immers tot 7,5 % (terwijl kleine ondernemingen tot 8% steun kunnen cumuleren). Anderzijds dient investeringssteun aan middelgrote ondernemingen op het Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie - Middelgrote en Grote Ondernemingen (FEERR-MGO) te worden aangerekend.

Voor één onderneming heeft de minister geantwoord dat de administratie een aantal steunaanvragers wegens de verschillende berekeningswijzen die de MGB2- en VL6-richtlijnen inzake tewerkstelling hanteren, noch als kleine, noch als middelgrote onderneming kon catalogeren. Deze anomalie zou in de nieuwe richtlijnen worden rechtgezet, wat inderdaad is geschied.

Op de vraag van het Rekenhof hoeveel ondernemingen in deze schemerzone vielen en als kleine ondernemingen werden behandeld, antwoordde de minister dat zijn administratie daar geen zicht op had, maar dat het om een minimum-aantal ging.

Voor een andere onderneming deed de minister een beroep op zijn afwijkingsrecht⁽³⁸⁵⁾. Het Rekenhof repliceerde dat de criteria waaraan een onderneming moet voldoen om als kleine onderneming te worden beschouwd, in het decreet van 15 december 1993 zijn vastgelegd. De minister heeft daaromtrent dus geen appreciatierecht. De minister antwoordde dat hij hiervan akte heeft genomen.

---

³⁸⁵ Punt 7.3 van de richtlijnen VL6 bepaalt dat de minister uitzonderlijk en mits motivatie afwijkingen kan toestaan op bepaalde modaliteiten, zoals referentieperiode, begin- en einddatum programma's, betalingsritme, wijzigingen programma's, ... zonder de geest van deze richtlijnen evenwel te ondermijnen.

2.3. Onrechtmatige toekenning van steun voor eerste vestiging

Een onderneming die al extra steun voor een eerste vestiging in een industriezone bekwam, kreeg van het FEERR-KO ten onrechte nogmaals 7,5 miljoen BEF expansiesteun voor eerste vestiging in een volgend investeringsdossier.

De minister antwoordde dat beide investeringsdossiers een geheel vormden en aanleiding gaven tot een belangrijke tewerkstellingsaangroei. Het eind 1994 ingediende dossier viel echter nog onder de beperkingen van VL5 (bovengrens van 200 miljoen BEF). Uit de dossieranalyse zou zijn gebleken dat de onderneming had kunnen wachten met indiening tot richtlijnen VL6 in 1996 van toepassing werden. Dan had het gehele pakket zonder probleem op strategisch belang (eerste vestiging op een industriezone) kunnen terugvallen. De minister achtte het dan ook logisch economische doelstellingen te laten primeren op een letterlijke toepassing van de richtlijnen.

Het Rekenhof handhaafde echter zijn standpunt: aangezien de eerste vestiging in 1994 plaatsvond, mocht in 1997 niet opnieuw steun voor een eerste vestiging verleend worden. Het FEERR-KO mag geen verschillende richtlijnen toepassen afhankelijk van welke regeling voor de onderneming het voordeligst is. De toepassing van de richtlijnen kan overigens niet ondergeschikt worden gemaakt aan economische doelstellingen.

De minister nam akte van dit standpunt, maar handhaafde de steunbeslissing omwille van de rechtszekerheid.

2.4. Voortijdige uitbetaling

De VL6-richtlijnen (punt 6.2.1) staan maar toe de eerste schijf van een rentetoeelage uit te betalen nadat de begunstigde 50% van de investering heeft gerealiseerd en ten vroegste zes maand na de toekenningsbeslissing. Het FEERR-KO heeft echter de eerste schijf van een rentetoeelage van 2.200.000 BEF nauwelijks één maand na de toekenningsbeslissing betaald, vermoedelijk om de liquiditeitsproblemen van de onderneming te verlichten. Aangezien uit het dossier niet bleek dat de geplande investeringen voor 50% waren uitgevoerd, heeft het Rekenhof op terugvordering aangedrongen.

De minister riep zijn recht in op dit punt af te wijken van de richtlijnen³⁸⁶. Uit zijn antwoord bleek dat het investeringsprogramma intussen nagenoeg volledig werd uitgevoerd, zodat van terugvordering kon worden afgezien. De onderneming is op 11 februari 1999 failliet verklaard.

---

³⁸⁶ Zie vorige voetnoot.

2.5. Afwijkingen

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de minister in bepaalde dossiers zijn recht af te wijken van richtlijnen gebruikt, terwijl hij dat in gelijkaardige dossiers niet doet. Met het oog op het gelijkheidsbeginsel heeft het de minister gevraagd naar de ter zake gehanteerde beoordelingscriteria. Het heeft tevens aangedrongen op de naleving van de motiveringsvereiste³⁸⁷. Het ging met name om afwijkingen van de volgende bepalingen:

- de oudste factuur of betaling mag niet ouder zijn dan twaalf maand op het moment van de aanvraag (punt 2.2.1. van de VL6-richtlijnen);
- de principiële subsidie voor extra tewerkstelling kan achteraf niet meer worden verhoogd (punt 5.4.1. van de VL6-richtlijnen).

De minister ging in zijn antwoord uitvoerig in op de individuele beslissingen: in een geval sanctioneerde de administratie bv. een *verkeerde voorstelling* door de aanvrager met een rigoureuus standpunt inzake factuurouderdom. In een ander dossier stond zij wel een afwijking toe en subsidieerde onroerende investeringen door een patrimoniumvennootschap die onder de vorige richtlijnen niet subsidiëerbaar waren. Het Rekenhof repliceerde dat zoiets strijdig is met de geest van punt 3.1, opmerking 7, van de VL6-richtlijnen. De minister ontkende dit.

Wat de tewerkstellingsbepalingen betreft, handelt de minister pragmatisch: omdat veel aanvragers de voorziene tewerkstelling onvoldoende vermelden of verkeerd inschatten, waardoor zij de tewerkstellingssteun gedeeltelijk dreigen te mislopen, aanvaardt hij aanvragen voor principiële tewerkstellingssteun tot twee jaar na registratie van de aanvraag om investeringssteun.

Het Rekenhof suggereerde het laatstgenoemde afwijkingssysteem in de richtlijnen te integreren met het oog op de rechtszekerheid, of de betrokken bepaling op te heffen. Het wees de minister nogmaals op zijn plicht afwijkingen voldoende te motiveren.

2.6. Nood aan verduidelijking

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de overheid het begrip *subsidieerbare investeringen bestemd voor de uitoefening van de beroepsactiviteit* (punt 3.1 van de VL 6-richtlijnen) op uiteenlopende wijze invult voor kleine ondernemingen en middelgrote en grote ondernemingen. Investerings zoals omheiningen en beplantingen worden in dit kader bv. bij kleine ondernemingen aanvaard, maar bij middelgrote en grote ondernemingen niet (wegens onvoldoende productiegerichtheid). Het Rekenhof heeft om verduidelijking van dit begrip gevraagd.

De VL 6-richtlijnen sluiten bovendien *materieel voor inwendige organisatie* van subsidiëring uit (punt 3.2.2). Zij geven bij deze bepaling een - blijkens de for-

---

³⁸⁷ Ingeschreven onder punt 7.3 van de VL 6-richtlijnen, zie voetnoot 385.

mulering - louter illustratieve opsomming. Het Rekenhof heeft echter vastgesteld dat de minister enkel het expliciet opgesomde materieel uitsluit, en niet ander materieel dat duidelijk bedoeld is voor de interne organisatie.

De minister heeft geantwoord dat het niet mogelijk is een limitatieve lijst van subsidieerbare investeringen op te stellen. Hij gaf toe dat de MGB-richtlijnen en de VL-richtlijnen op dit vlak beter op mekaar zouden kunnen zijn afgestemd. Foutieve toekenningen kunnen volgens de minister evenwel bij een inspectieonderzoek worden gecorrigeerd.

Het Rekenhof heeft nogmaals het belang van objectieve beoordelingscriteria beklemtoond bij de vaststelling van wat onder een investering bestemd voor de uitoefening van de beroepsactiviteit hoort. Het wees erop dat de toekenningsbeslissing de goedkeuring van het investeringsprogramma inhoudt. Als nadien wordt beslist de betrokken investeringen te verwerpen, kan de Raad van State dan ook deze beslissing vernietigen.

De minister beloofde in de toekomst zoveel mogelijk objectieve beoordelingscriteria te hanteren bij het begrip *aanvaardbare beroepsinvestering* en de richtlijnen voor kleine en middelgrote ondernemingen beter op mekaar af te stemmen. Ondanks deze belofte, heeft het Rekenhof vastgesteld dat de nieuwe richtlijnen VL7 het begrip *aanvaardbare beroepsinvestering* op dezelfde wijze als de vorige richtlijnen hebben omschreven.

2.7. *Verkeerde toepassing van de richtlijnen*

De VL6-richtlijnen delen de begunstigden in twee groepen in: groep A omvat de productieondernemingen, logiesverstrekkende bedrijven, bouwondernemingen, ondernemingen die wetenschappelijk onderzoek verrichten, transportdiensten en andere ondernemingen die niet tot groep B behoren. Tot groep B behoren handelsondernemingen, kampeerterreinen en vakantiedorpen. Groep A heeft recht op de basissubsidie, groep B niet. De administratie volgt bij investeringsaanvragen door ondernemingen die zowel tot groep A als groep B behoren vaak⁽³⁸⁸⁾ niet de voorgeschreven procedure⁽³⁸⁹⁾: zij moet dan met name de bestemming van de investering nagaan en, in geval van een gemengde bestemming, de subsidie berekenen in verhouding tot de groep waarvoor ze bestemd is. In plaats daarvan gaat de administratie na met welke activiteit de onderneming de meeste *toegevoegde waarde* realiseert, terwijl de richtlijnen omzet en tewerkstelling als criteria opgeven. Als de meeste toegevoegde waarde bv. voortkomt uit activiteiten van groep A, deelt de administratie - zonder de bestemming van de investering na te gaan of een proportionele berekening van de subsidie uit te voeren - de steun volledig in onder groep A. Bijgevolg kent zij te veel basissteun toe.

De minister heeft tegengeworpen dat de richtlijnen omzet en tewerkstelling als mogelijke parameters opgeven, maar het gebruik van andere - zoals toegevoegde waarde - niet uitsluiten. Bovendien zou toegevoegde waarde weerspiegelen welk

---

³⁸⁸ Onder meer voor garages.

³⁸⁹ Punt 5.1.3. van de richtlijnen.

deel van de omzet een onderneming met inzet van eigen personeel verwezenlijkt. Het zou dus een goede parameter zijn om aan te geven dat een onderneming productiegericht is en tot groep A behoort.

Het Rekenhof herhaalde ook dat de administratie bij gemengde investeringen de voorgeschreven procedure dient te volgen. Zo de minister de parameter *toegevoegde waarde* wenst te hanteren, kan hij die in de richtlijnen inschrijven. De minister beloofde in de nieuwe richtlijnen aandacht te zullen geven aan de gemengde investeringen. Ondanks deze belofte is het criterium *toegevoegde waarde* niet in richtlijnen VL7 ingeschreven.

3. Besluit

Het rechtmatigheidsonderzoek van het Rekenhof over de toepassing van de richtlijnen voor expansiesteun aan kleine ondernemingen in 1998 heeft uitgewezen dat de regelgeving niet steeds een correcte toepassing vindt. Daarbuiten heeft het Rekenhof in zijn opmerkingen vooral een klemtoon gelegd op het feit dat de minister het gebruik van zijn afwijkingsrecht noch motiveert, noch baseert op objectieve criteria. Daardoor komt de gelijke behandeling en de rechtszekerheid van de steunaanvragers in het gedrang. Het Rekenhof is er zich van bewust dat een zekere appreciatiebevoegdheid van de minister in deze materie onvermijdelijk is. Zo de minister gebruik maakt van zijn afwijkingsrecht, dient hij dit echter te doen op objectieve gronden en afdoende te motiveren. Bovendien moet hij de afwijkingsvoorwaarden respecteren: hij mag maar afwijken van bepaalde modaliteiten in uitzonderlijke gevallen, mits motivering en zonder de geest van de richtlijnen te ondermijnen.

Hoewel de minister meent dat de economische realiteit zich niet steeds kan terugvinden in al te strak gereguleerde subsidies, beaamt hij toch dat de objectiviteit dient te worden gegarandeerd. In dit verband heeft hij voor de toekomst een aantal beloftes gedaan, die zich blijkens een lezing van de recent gepubliceerde nieuwe richtlijnen, niet in de nieuwe richtlijnen hebben vertaald.

KIND EN GEZIN: ERKENNING EN SUBSIDIËRING VAN CENTRA VOOR KINDERZORG EN GEZINSONDERSTEUNING

Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de nieuwe reglementering in 1995, heeft het Rekenhof in 1996 de sector van de bijzondere kinderopvang, meer bepaald de subsidiëring van de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning, aan een onderzoek onderworpen. Het heeft onder meer opgemerkt dat Kind en Gezin de nieuwe bepalingen, die ertoe strekken de doelgroep te verenigen tot kinderen jonger dan zes jaar, zo uitlegt dat de centra er een minimaal gevolg dienen aan te geven. Het hekelde voorts de stilzwijgende erkenning in 1995 en 1996 van de bestaande initiatieven voor kinderdag- en -nachtverblijven en kinderopvangcentra als centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning en de beslissing van Kind en Gezin de - weliswaar onuitvoerbare - erkenningsprocedure te wijzigen, wat buiten de bevoegdheden van de instelling valt. Andere opmerkingen betroffen onder meer: de erkenning van nochtans niet brandveilige voorzieningen; de verdeling van de opvangcapaciteit over de bestaande initiatieven, ongeacht de reële opvangnoden; de bevoordeling van grote opvangcentra door de subsidieregeling; enz. De Vlaamse Minister van Gezin was het in zijn antwoorden op diverse punten met het Rekenhof eens. Ook het wijzigingsbesluit van 18 december 1998 kwam aan enkele opmerkingen tegemoet.

1. Inleiding

Op 1 januari 1995 is het besluit van de Vlaamse regering van 6 april 1995 houdende de erkenning en de subsidiëring van de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (verder afgekort tot: kindzorgcentrabesluit) met terugwerkende kracht in werking getreden.

Deze centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning verzorgen opvangdiensten voor kinderen buiten de gewone kinderdagopvang of voor- en naschoolse opvang³⁹⁰). Zij combineren de dienstverlening van de vroegere kinderdag- en -nachtverblijven en de kinderopvangcentra. Zij zijn voorzieningen die in principe gedurende een kortstondige periode tijdens de dag of nacht voor kinderen zorgen en die eventueel voorzien in verdergaande ondersteuning van de ouders in hun opvoedingstaak. Bij gelijkblijvend zorgeffect hebben semi-residentiële opvang of ambulante begeleiding de voorkeur boven residentiële opname.

De budgettaire impact van de subsidies aan de 22 centra bedroeg in 1997 ruim 900 miljoen BEF, ongeveer een zevende van het totale budget van Kind en Gezin.

---

³⁹⁰ Kinderen van nul tot zes jaar kunnen er terecht voor tijdelijke crisisopvang.

Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de nieuwe reglementering, heeft het Rekenhof in 1996 de interne controle in de bijzondere opvangsector aan een opvolgingsonderzoek onderworpen. Het heeft zijn bevindingen op 25 november 1997 aan de Vlaamse Minister van Gezin medegedeeld. Het antwoord van de minister van 22 juli 1998 lokte op 1 december 1998 een repliek van het Rekenhof uit, die op 11 januari 1999 aanleiding gaf tot een tweede brief van de minister. Inmiddels had de raad van bestuur van Kind en Gezin - na evaluatie van het eindrapport van de opvolgingscommissie - op 6 oktober 1998 nog een voorstel tot wijziging van de reglementering goedgekeurd. Dit voorstel leidde op 18 december 1998 tot het besluit van de Vlaamse regering tot wijziging van het besluit van 6 april 1995.

De onderstaande paragrafen vatten de belangrijkste punten uit de bovengenoemde briefwisseling samen.

2. Erkenning

2.1. Doelgroepbeperking

Het Rekenhof heeft er in eerste instantie op gewezen dat de omschrijving van de doelgroep voldoende accuraat moet zijn om een optimale zorgverlening te garanderen, maar ook overlapping met belendende sectoren te vermijden. De leeftijdsgrens en samenwerkingsverbanden zijn daarbij belangrijke vertrekpunten.

De doelgroep van het kindercentrabesluit bestaat in kinderen jonger dan zes jaar (artikel 4). Het besluit voorziet enerzijds in enkele uitzonderingen die de doelgroep uitbreiden, met name tot: oudere broers en zussen van opgenomen kinderen die nog basisonderwijs genieten (artikel 4, tweede lid) en oudere kinderen die basis lager onderwijs genieten en in uitzonderlijke omstandigheden verkeren (tot maximum 5% van de capaciteit op jaarbasis) (artikel 4, derde lid)³⁹¹.

Het besluit bevat anderzijds een overgangsbepaling die stelt dat centra met een erkenning voor zes tot veertienjarigen (ex-kinderopvangcentra) deze capaciteit tot 31 december 2000 kunnen behouden op voorwaarde dat zij tot die datum geen kinderen van boven de 12 jaar opnemen en jaarlijks minstens een zesde van deze capaciteit ombouwen tot opvang van kinderen van minder dan zes jaar (artikel 57).

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat Kind en Gezin ten onrechte aan deze beperkingen een cumulatieve lezing geeft om de maximumcapaciteit van pluszesjarigen zo groot mogelijk te houden. Het stelde in een mededeling aan de centra op 8 november 1995 dat *de capaciteit bezet door kinderen ouder dan 6 jaar, andere dan broers of zussen van opgenomen jongere kinderen, in 1996*

---

³⁹¹ Het initiële artikel 4, derde lid, werd gewijzigd met het besluit van de Vlaamse regering van 18 december 1998. Voortaan bedraagt de overcapaciteit voor +6 jarigen ingevolge *uitzonderlijke omstandigheden* maximum 10% op jaarbasis.

slechts 5% mag bedragen van de totale capaciteit voor -6 jarigen, vermeerderd met 83% van de op 1 januari 1995 erkende capaciteit voor +6 jarigen.

Het Rekenhof heeft verder opgemerkt dat het besluit de centra verplicht samenwerkingsverbanden te sluiten met vijf gezondheids- of welzijnsvoorzieningen, maar nalaat deze verbanden inhoudelijk te specificeren. Dit is nochtans nodig om eventuele *schemerzones* met belendende sectoren, zoals de bijzondere jeugdzorg, beter af te bakenen.

Ten slotte heeft het beklemtoond dat de bijzondere kinderopvang niet vrij of residuair kan worden ingevuld, maar moet kaderen binnen de doelstelling van het besluit aan crisisopvang te doen. Er dient m.a.w. een verschil te worden gemaakt tussen echte noodopvang en een nood aan opvang die ontstaat omdat elders niet aan die nood kan worden voldaan.

De minister antwoordde het voor de hand liggend te vinden een *rest*-infrastructuur in stand te houden voor de opvang van de oudere kinderen in bijzondere omstandigheden. Hij acht het dan ook logisch deze rest niet te betrekken in de verplichte jaarlijkse afbouw. Wel onderschreef hij de opmerkingen over de schemerzones en het noodzakelijk kaderen van de opvang in de doelstellingen van het besluit.

2.2. Stilzwijgende erkenning

Door de stilzwijgende erkenning in 1995 en 1996 van de bestaande initiatieven voor kinderdag- en -nachtverblijven en kinderopvangcentra als centra voor kinderopvang en gezinsondersteuning³⁹²), ging volgens het Rekenhof de essentie van de erkenningsfunctie verloren, nl. rechtszekerheid en rechtsgelijkheid bieden aan alle aanvragers.

De minister antwoordde dat Kind en Gezin ervoor heeft gekozen de bestaande centra een kans te bieden hun werking aan te passen, liever dan een stopzetting met gevolgen voor de kinderopvang en de werkgelegenheid van tientallen personeelsleden. Hij onderstreepte dat de eerste erkenningsronde wel een volledige uitvoering kende en openstond voor alle organisatoren.

2.3. Aanpassing van de procedures

Op 17 juli 1996 besliste de raad van bestuur van Kind en Gezin de erkenningsprocedures vastgelegd in het kinderopvangcentrabesluit aan te passen. Het Rekenhof heeft de minister erop gewezen dat dit orgaan aldus zijn bevoegdheden heeft overschreden. Zelfs als de raad de beslissing zou hebben genomen met toe-

---

³⁹² Deze praktijk vloeide voort uit de mogelijkheid waarin artikel 56 van het kinderopvangcentrabesluit voorzag voor de organiserende besturen om de erkenningsaanvraag uit te stellen tot 31 mei 1996.

stemming van de toezichhoudende minister³⁹³), was nog altijd een formele bekrachtiging door de Vlaamse regering vereist.

De minister antwoordde dat de raad van bestuur deze beslissing enkel nam om de erkenningsronde niet in gevaar te brengen, wegens de onmogelijkheid de regelgeving toe te passen.

Het Rekenhof repliceerde dat de bevoegdheid van Kind en Gezin zich krachtens zijn oprichtingsdecreet beperkt tot de uitvoering van de reglementering. De weliswaar pragmatische aanpassing van de erkenningsprocedures was als dusdanig onrechtmatig. Zij mocht slechts uitvoering krijgen na een bekrachtiging door de Vlaamse regering. Kind en Gezin zou voor noodzakelijke bijstellingen aan een reglementering die om juridische of praktische redenen onuitvoerbaar blijkt, een voorstel tot aanpassing van die reglementering moeten nastreven.

De minister verwees ten slotte naar het wijzigende besluit van 18 december 1998, dat er - zoals overeengekomen - pas kwam na een evaluatieperiode van twee jaar en beëindiging van de werkzaamheden door de evaluatiecommissie.

2.4. Hoorrecht en onmiddellijke definitieve erkenningen

Bij een negatief advies over een erkenningsaanvraag vanwege de inspectie, had de aanvrager volgens het besluit het recht gehoord te worden. Hoewel dit een tijdige kennisgeving aan de aanvrager vergde, bepaalde het besluit daarvoor geen termijnen. Overigens was dit hoorrecht niet van toepassing bij wijzigingen of intrekkingen van erkenningen. Nadat de minister het ontbreken van reglementaire teksten over het hoorrecht had toegegeven, loste het besluit van de Vlaamse regering van 18 december 1998 de kwestie op door invoering van een hoofdstuk *Beroepsprocedure* in het kinderczorgcentrabesluit.

Het oorspronkelijke artikel 31 van het kinderczorgcentrabesluit creëerde de mogelijkheid een centrum principieel te erkennen vóór het voldeed aan alle erkenningsvoorwaarden. Dit was tegenstrijdig met de bepaling die de erkenning afhankelijk stelt van de naleving van de erkenningsvoorwaarden (artikel 2, § 1). De besluitwijziging beperkte de principiële goedkeuring in tijd (een jaar) en draagkracht (op basis van de principiële goedkeuring mag het centrum geen kinderen begeleiden).

2.5. Brandveiligheid

Om voor erkenning in aanmerking te komen, moeten de voorzieningen voldoen aan de normen inzake brandveiligheid. De raad van bestuur heeft op 27 november 1996 echter een aantal voorzieningen erkend die duidelijk niet voldeden aan dit voorschrift.

---

³⁹³ De raad vroeg de minister op 19 juli 1996 om diens principiële goedkeuring.

3. Capaciteit

Kind en Gezin heeft de totale capaciteit voor alle centra samen, met name 1.250 eenheden, verdeeld over de bestaande initiatieven en hun bestaande capaciteit. Deze verdeling dekt niet noodzakelijk de reële, actuele opvangnoden. Het Rekenhof heeft de instelling dan ook gesuggereerd bij een nieuwe (of hernieuwde) erkenningsaanvraag de spreiding over de verschillende kansarmoederegio's bepalend te laten zijn. Die regio's zijn in kaart gebracht op grond van de neutrale indicatoren uitgewerkt door het Sociaal Impulsfonds en Kind en Gezin zelf. Tevens zou moeten worden nagegaan of de beperking van de programmatie een correcte toepassing van het besluit en de inkleuring van blinde vlekken op de kansarmoedekaart niet in de weg staat.

Vanaf 1 januari 2000 dient minstens 75% van de capaciteit van *elk* centrum gericht te zijn op grootstedelijke of stedelijke centra. Kind en Gezin zou de geleide omschakeling van de meer landelijke centra naar stedelijke centra dan ook tijdig moeten voorbereiden.

De minister antwoordde dat Kind en Gezin het er eens mee is dat spreiding over de verschillende kansarmoederegio's determinerend is bij nieuwe erkenningsaanvragen. De gerichtheid op stedelijke gebieden zou bovendien al een aandachtspunt zijn.

4. Subsidiëring

4.1. Schaalvoordelen

De erkende centra ontvangen een jaarlijkse forfaitaire subsidie op basis van de erkende capaciteit voor personeelskosten, infrastructuur, werking en verblijfkosten. Het systeem is degressief: hoe meer eenheden, hoe lager de subsidie per eenheid³⁹⁴.

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat het degressief subsidiebedrag slechts in beperkte mate de schaalvoordelen van grotere instellingen verrekent. Zo biedt de post personeelskosten mogelijkheden, aangezien uitsluitend een minimumpersoneelsequipe per centrum, en niet per capaciteit, is vastgelegd.

De minister vroeg het Rekenhof op welke wijze het de schaalvoordelen vaststelt. Het voorbeeld van de minimumequipe is volgens hem onjuist, daar geen enkel centrum kan volstaan met een minimumequipe en elke bijkomende leefgroep bijkomend personeel vereist.

Het Rekenhof repliceerde het schaalvoordeel voor de grotere centra te hebben geëvalueerd middels een vergelijking van de (gemiddelde) reële personeelsinzet

---

³⁹⁴ 21.900.000 BEF voor de eerste 30 eenheden (het minimum), 3.370.000 BEF voor elk van de eerste zes extra schijven (per vijf eenheden) en 3.190.000 BEF voor elke volgende extra schijf.

met de aangroei van de subsidie ingevolge toenemende capaciteit. Het aandeel van de personeelskosten in de subsidie is immers doorslaggevend. Bovendien kunnen verblijfs- en administratiekosten bezwaarlijk een andere tendens veroorzaken, aangezien ze een zelfde degressief karakter hebben.

De minister antwoordde dat Kind en Gezin bij toepassing van deze berekeningswijze tot een ander resultaat komt, waaruit enkel een gering schaalvoordeel voor de reële personeelsinzet bleek, echter niet van die aard om aanleiding te geven tot een herziening van het subsidiëringssysteem.

4.2. Extra subsidies

Artikel 41 van het kinderzorgcentrabesluit kende de minister de bevoegdheid toe de centra 64 miljoen BEF extra subsidies te verlenen voor extra personeelsleden, *rekening houdend met de behoeften en in verhouding tot de erkende capaciteit*. De praktische uitvoering die de minister aan dit artikel heeft gegeven resulteerde evenwel niet in een verhoogde tewerkstelling. Hij kende de extra subsidies aan sommige centra toe voor het behoud van de tewerkstelling ⁽³⁹⁵⁾ en de consolidatie van het subsidieniveau 1994. Voor zover de Vlaamse regering met artikel 41 een zuivere extra tewerkstelling beoogde ⁽³⁹⁶⁾, betekende de afwijking door de minister van de toekenningsmodaliteiten een bevoegdheidsovertreding. Bovendien konden dergelijke extra subsidies zonder tegenprestatie, discrepanties tussen de centra genereren.

De minister heeft geantwoord dat het overleg met de sociale partners tot de aangevochten toepassing van artikel 41 heeft geleid.

Het Rekenhof repliceerde dat een eventuele schrapping van het artikel een herbevestiging van de dotatieverhoging aan Kind en Gezin zou vergen, alsook de goedkeuring door de Vlaamse regering van de aanvullende, extra-reglementaire, subsidies die de centra lastens deze middelen verkregen voor een behoud van hun vroeger subsidieniveau.

De besluitwijziging schrapte uiteindelijk de tewerkstellingsmaatregel; het gewijzigde artikel 41 laat voortaan toe de 64 miljoen BEF in te zetten voor het behoud van het vroeger subsidieniveau. Dit impliceert dat Kind en Gezin een structurele verhoging van haar dotatie bekwam, waar slechts een in de tijd beperkte extra-subsidiëring als uitgave tegenover staat.

4.3. Subsidiebesteding

Het besluit bevat bestedingspercentages voor respectievelijk personeelskosten, werkingskosten en infrastructuurkosten. Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de

---

³⁹⁵ Een verplichting voortvloeiend uit de CAO van 27 juni 1995, die personeelsafvloeiing vóór eind 1996 verbood.

³⁹⁶ De werkgelegenheidsconferentie wilde 76 extra jobs in de bijzondere opvang creëren.

personeelskosten van een aantal centra het toegestane bestedingspercentage van de gecumuleerde subsidies en ouderbijdragen (70-85%) overstegen. Het suggereerde dan ook een jaarlijkse opvolging van de subsidiebesteding en sanctionering van eventuele overtredingen. De boekhoudinspecteurs dienen daar bij hun controle aandacht aan te besteden.

De minister antwoordde dat de bestedingspercentages wel degelijk worden opgevolgd, maar dat bestraffing bij gebrek aan expliciete teksten minder vanzelfsprekend is.

4.4. Anticumulatiebepaling

Kind en Gezin diende subsidies die andere overheden voor dezelfde doeleinden verlenen, in mindering te brengen (artikel 35). De anticumulatiebepaling kon ertoe leiden dat de subsidies aan een aantal centra substantieel in vraag zouden worden gesteld als een lagere overheid participeert in de organisatie. De bepalingen over verplichte reservevorming (artikel 48: als de som van subsidies en ouderbijdragen de reële uitgaven overstijgen, moeten de centra met de saldi reserves opbouwen) leken het Rekenhof dan ook contradictorisch.

De minister gaf toe dat de toepassing van artikel 35 in het kader van de enveloppesubsidiëring onduidelijk was en dat alle centra de mogelijkheid zouden moeten krijgen reserves op te bouwen.

Het wijzigingsbesluit van 18 december 1998 heeft uiteindelijk artikel 35 uit het oorspronkelijke besluit geschrapt.

5. Vaststelling, vereffening en controle op de aanwending van de subsidies

De invoering van een enveloppefinanciering heeft het zwaartepunt in de boekhoudcontrole verschoven van een voorafgaande controle van de verantwoordingsstukken (kostenfinanciering) naar een controle a posteriori en ter plaatse in de centra. Een strikte interpretatie van artikel 42 van het kinderzorgcentrabesluit, dat de centra verplichtte tot voorlegging van bewijsstukken voor het verkrijgen van de kwartaalvoorschotten, was in dit licht maar van relatief belang³⁹⁷. Het Rekenhof heeft er dan ook op gewezen dat een systematische boekhoudcontrole ter plaatse met een gedegen rapportering door de inspecteur, de centra zou toelaten jaarlijks voor de aanvraag van het subsidiesaldo slechts een beperkt verantwoordingsdossier voor te leggen.

Kind en Gezin heeft als enige sanctiemogelijkheid tegen centra die op dit vlak in gebreke blijven, de intrekking van de erkenning. Het lijkt weinig waarschijnlijk dat de instelling deze zware maatregel zal toepassen voor relatief kleine overtredingen.

---

³⁹⁷ Kind en Gezin kon de kwartaalvoorschotten volgens het besluit immers vereffenen op grond van kostenramingen.

De minister ging akkoord met het Rekenhof. Het wijzigingsbesluit vereenvoudigde ten slotte de uitbetalingsprocedure.

6. Boekhouding

Een voorontwerp van ministerieel besluit wil vanaf 1 januari 1999 een verplicht boekhoudstelsel invoeren. De centra kunnen tot dan hun huidige werkmethode behouden, met onder meer een beperkt activiteitenverslag. Het Rekenhof heeft erop gewezen dat zij in elk geval de gegevens moeten verschaffen die een duidelijke toestandanalyse toelaten, met name een balans en een resultatenrekening.

Het heeft er tevens voor gewaarschuwd dat de verplichte opname van subsidieoverschotten in de reserve er niet toe mag leiden dat de centra hun reservevorming gebruiken om af te wijken van de minimale of maximale bestedingspercentages⁽³⁹⁸⁾.

De minister stelde dat Kind en Gezin jaarlijks balansen en resultaten bij de centra opvraagt. Hij bevestigde dat de verplichting de reserve te besteden volgens de verhouding vastgelegd voor de subsidiebesteding, de aanwending van de reserve beperkt.

7. Extra-reglementaire subsidiëring

Kind en Gezin blijft een aantal randinitiatieven van de bijzondere opvang, die door het nieuwe besluit geen subsidies meer kunnen genereren, verder ondersteunen met (contractuele) projectsubsidies⁽³⁹⁹⁾. De toezichthoudende overheid stemde hier stilzwijgend mee in. Het Rekenhof waarschuwde er echter voor dat moet worden vermeden dat projecten die elders op basis van reglementaire criteria worden geweerd, langs deze weg toch steun bekomen. De toekenning en besteding van de facultatieve subsidies vereisen bovendien controlemogelijkheden⁽⁴⁰⁰⁾. Het oprichtingsdecreet staat Kind en Gezin hoe dan ook niet toe projectsubsidies te verlenen in beleidsdomeinen die al door de Vlaamse regering zijn geregeld.

Kind en Gezin ondersteunt met een driejarige projectsubsidie een vormingsproject ter begeleiding van de introductie van het nieuwe besluit⁽⁴⁰¹⁾. De instelling heeft de centra uitdrukkelijk verzocht eraan deel te nemen. Opleidingskosten

---

³⁹⁸ Artikel 39 van het kinderczorgcentrabesluit bevat de bestedingspercentages van de subsidie voor personeelskosten, werkingskosten en infrastructuur.

³⁹⁹ Op grond van artikel 5, § 2, van het oprichtingsdecreet van Kind en Gezin.

⁴⁰⁰ Voor de gehandicaptensector tekende de Vlaamse regering bv. een algemeen kader voor de toekenning van bijzondere subsidies (besluit van de Vlaamse regering van 26 april 1995).

⁴⁰¹ Dit project, VOCA genoemd, is een initiatief van het Verbond van Voorzieningen voor Jeugd- en Gehandicaptenzorg en de Vormingscel Caritas. De totale kosten voor een coördinator, vorming en begeleiding en automatisering zijn geraamd op 16,8 miljoen BEF.

voor personeel en de aankoop van hardware maken deel uit van de functionele werking van de centra en vallen in principe binnen de enveloppefinanciering. Het gesubsidieerde vormingsproject moet bijgevolg worden beschouwd als een voordeel in natura. De subsidiebepalingen van het kindzorgcentrabesluit verbieden echter dergelijke voordelen.

De minister antwoordde dat Kind en Gezin voor de bovengenoemde projectsubsidies een algemeen kader aan het uitwerken is. Wat het vormingsproject betreft, stelde hij dat de financieringsenveloppe bedoeld is voor de subsidiëring van de functionele werking, maar geen rekening houdt met de specifieke omschakelingskosten. Zodoende is de vormingsondersteuning niet in strijd met de subsidiebepalingen.

Het Rekenhof herhaalde dat de opleiding van personeel, evenals de aankoop of hernieuwing van hardware, inherent zijn aan de functionele werking van voorzieningen, ook als zij het gevolg zijn van een gewijzigde invulling van hun opdracht.

De minister verwees uiteindelijk naar de paragraaf ingevoegd door het wijzigingsbesluit, geciteerd in het onderstaande punt 8.

8. Selectieve omschakelingstoelagen

Bijkomend merkte het Rekenhof op dat de beslissing van de raad van bestuur van Kind en Gezin d.d. 6 oktober 1998 tot voordracht van een aantal wijzigingen aan de besproken reglementering, de mogelijkheid wil creëren de centra bijzondere infrastructuursubsidies, *selectieve omschakelingstoelagen* genoemd, toe te kennen. Met die toelagen dienen de centra hun infrastructuur aan te passen aan de gewijzigde opdracht (uitbreiding met semi-residentiële en ambulante begeleiding, stedelijke werking,...). Het Rekenhof waarschuwde ervoor dat elk initiatief tot infrastructuurbetoelaging in persoonsgebonden materie tot het toepassingsgebied van het VIPA-decreet behoort.

Het wijzigingsbesluit van 18 december 1998 heeft in het oorspronkelijke kindzorgcentrabesluit een paragraaf ingevoegd die Kind en Gezin toestaat maatregelen te nemen *voor belangrijke infrastructuurwerken en informatisering die de opdracht en de werking van de centra ondersteunen*.

BLOSO: INKOMSTEN VAN DE SPORTCENTRA

Het Rekenhof heeft in 1998 de inkomsten 1997 van de BLOSO-sportcentra onderzocht. Eensdeels stelde het vast dat de instelling de domaniale concessieovereenkomsten op rechtmatige wijze heeft gegund. In de gevallen waar de regels van behoorlijk bestuur niet werden nageleefd, beloofde de instelling telkens te remediëren. Anderdeels bleek de wijze waarop de centra en het hoofdbestuur de inkomstengegevens boekhoudkundig verwerkten, problematisch. Onder meer bij gebrek aan een uniform uitgebouwd softwarestelsel voor alle centra en een koppeling van dit stelsel aan dat van het hoofdbestuur, verlopen de registratie van de informatie door de dossierbeheerders en de informatiestroom tussen dossierbeheerders en rekenplichtigen, en tussen de centra en het hoofdbestuur, moeizaam. Ook in dit geval beloofde het BLOSO beterschap. De Vlaamse Minister van Sport heeft tot op heden niet gereageerd op het onderzoeksverslag van het Rekenhof.

1. Inleiding

1.650.265

Het Rekenhof heeft in 1998 de inkomsten 1997 van de BLOSO-sportcentra onderzocht. Dit onderzoek bevatte twee luiken, met name een rechtmatigheidsonderzoek van de domaniale concessies en een audit naar de wijze waarop de centra en het hoofdbestuur de inkomstengegevens boekhoudkundig verwerkten. Het Rekenhof betrok in zijn onderzoek de vijf provinciale sportcentra en het hoofdbestuur. Het deelde de resultaten op 17 augustus 1999 mede aan de Vlaamse Minister van Sport⁽⁴⁰²⁾.

2. Rechtmatigheid van de domaniale concessies

Het rechtmatigheidsonderzoek wilde een antwoord geven op de vragen of het BLOSO de exploitatieovereenkomsten voor cafetaria en de andere langlopende overeenkomsten heeft gesloten op grond van eenvormige criteria, of het bij de bepaling van de contractuele voorwaarden en de prijsbepaling rekening heeft gehouden met de regels van behoorlijk bestuur en of de concessionarissen de overeenkomsten hebben nageleefd.

---

⁴⁰² In dit verslag heeft het Rekenhof de reacties van de commissaris-generaal van het BLOSO d.d. 15 juni 1999 geïntegreerd.

2.1. Gunning van concessie-overeenkomsten voor cafetaria

Hoewel de wetgeving op de overheidsopdrachten niet van toepassing is op domaniale concessies waarbij een bestuur tijdelijk en mits betaling van een retributie aan een privé-persoon de toelating geeft om exclusief en voor een welbepaald doel het openbaar domein te bezetten⁴⁰³, neemt het BLOSO voor de gunning van exploitatie-overeenkomsten met centracaferaria de regels van de concurrentie in acht (het volgt met name de procedure van de beperkte offerte-aanvraag). Op grond van een modelbestek en een modelinschrijving selecteert het de voordeligste offertes.

2.2. Inning van de concessievergoedingen

Enkel de controle in het BSC Gent bracht laattijdige betalingen aan het licht, doch het centrum volgde de situatie op en zette ze volledig recht.

Bij de controle op de volledigheid van de geïnde concessievergoedingen van het BSC Hofstade, merkte het Rekenhof een - nog niet ondertekende - onderhandse overeenkomst op, waarmee het BLOSO de concessievergoeding verminderde in ruil voor de uitvoering van werken door de concessionaris (plaatsing van een terrasoverdekking). Een dergelijke overeenkomst voor werken vergt echter volgens de reglementering op de overheidsopdrachten een beroep op de mededinging. Het BLOSO heeft medegedeeld dat het de mededinging zou respecteren en de concessionaris zou aanmanen de nog verschuldigde concessievergoeding onmiddellijk te betalen.

2.3. Ongelijke bejegening van contractanten

Het Rekenhof merkte op dat het BSC Hofstade middels langlopende overeenkomsten een VZW liet betalen voor een botenstalplaats, terwijl het een andere een gratis gebruiksrecht verleende. Volgens de centrumbeheerder was het de bedoeling aldus een vroeger onevenwicht te compenseren. Het Rekenhof merkte op dat noch het onevenwicht tussen beide overeenkomsten, noch de toekenning van dit gratis gebruiksrecht een daad van goed beheer is, ongeacht de historische motieven.

Het BLOSO beloofde bij afloop van de langlopende contracten rekening te zullen houden met de opmerkingen van het Rekenhof.

2.4. Voor de overheid nadelige overeenkomst

Het BLOSO kende een VZW op 24 januari 1995 een prioritair gebruiksrecht van ruitersj-infrastructuur in het BSC Genk toe in ruil voor een permanente

---

⁴⁰³ D'HOOGHE D., De gunning van overheidscontracten en overheidsopdrachten, Administratieve Rechtsbibliotheek, algemene reeks nr. 9, p. 214.

terbeschikkingstelling (tegen vergoeding) van rijklare paarden. De vereniging mocht voorts, tegen een vergoeding, voor eigen rekening de cafeteria en het woonhuis uitbaten. Zij diende het BLOSO jaarlijks een evaluatie te bezorgen van de clubwerking.

De controle wees uit dat het BLOSO nooit een dergelijke evaluatie opvroeg. Op verzoek van het Rekenhof vroeg de centrumbeheerder voor 1997 de documenten op, waaronder de jaarrekening. Daaruit bleek dat de terbeschikkingstelling van de ruitery-infrastructuur de VZW in staat had gesteld een gecumuleerd resultaat te realiseren van 6.453.296 BEF. Bovendien vloeiده ruim een derde van de manège-opbrengsten voort uit de terbeschikkingstelling van paarden aan het BLOSO. Het Rekenhof merkte op dat deze werkwijze neerkwam op een betoelaging in natura van de VZW. Het suggereerde dan ook gebruik te maken van de opzegclausule om contractaanpassing te bekomen, waarbij hetzij de VZW een vergoeding zou moeten betalen voor het prioritair gebruiksrecht, hetzij het BLOSO een lagere vergoeding zou moeten betalen voor het gebruik van de paarden. Daarbuiten suggereerde het voor de cafeteria-uitbating de gewone gunningsprocedure te volgen (zie punt 2.1).

Het BLOSO deelde mede dat de prijs voor het gebruik van de paarden realistisch is. Volgens het Rekenhof zal de oplossing dus moeten liggen in een aanpassing van de gebruiksvergoeding voor de ter beschikking gestelde infrastructuur. Voorts beloofde het BLOSO de cafeteria bij het aflopen van de overeenkomst te zullen onderwerpen aan een afzonderlijke gunning.

3. Audit van de inkomsten

Gelet op het belang van de ontvangsten die de BLOSO-centra op kasbasis boeken, onderzocht het Rekenhof de verwerking van deze inkomsten in de centra en in de boekhouding van het hoofdbestuur. Het ging in het bijzonder na of de verwerking beantwoordde aan de auditdoelstellingen inzake volledigheid, registratie, autorisatie en interne controle, en onderzocht de organisatie van de financiële controles van het hoofdbestuur op de centra en de verwerking door de centrale BLOSO-boekhouding van de centragegevens. Aan deze audit liet het Rekenhof een analyse voorafgaan van het geïnformatiseerde verwerkingssysteem dat de centra hanteren.

3.1. Geïnformatiseerd verwerkingssysteem

De informatisering van de administratieve verwerking van de diverse activiteiten van de BLOSO-centra nam een aanvang in 1991. Het was de bedoeling voor de centra gezamenlijke gegevensbanken te ontwikkelen. In 1992 gunde het BLOSO in dit verband een aantal informatiseringsopdrachten onderhands aan een zelfde softwareontwikkelaar⁴⁰⁴). Het resultaat was een softwarepakket

---

⁴⁰⁴ Onder verwijzing naar artikel 17, § 2, eerste lid, van de wet van 14 juli 1976 op de overheidsopdrachten, dat onderhands gunnen toestaat van opdrachten met

(maatsoftware), met diverse modules. Het Rekenhof heeft kritiek geleverd op de opsplitsing van de automatiseringsopdracht teneinde onderhands te kunnen gunnen.

Het Rekenhof heeft in eerste instantie opgemerkt dat het maatsoftware onvolledig is: het biedt enkel voor sportkampen en sportlessen de mogelijkheid alle gegevens van inschrijving tot betaling geïnformatiseerd te verwerken. Gegevens over andere organisaties (sportklassen, schoolsportkampen, blijf-fit verblijven, enz.) verschijnen pas in het maatsoftware naar aanleiding van een geldelijke transactie⁴⁰⁵). Andere gegevens over die activiteiten bekomt het BLOSO bijgevolg op niet geïnformatiseerde wijze, wat uniformiteit van de gegevensuitwisseling tussen de verschillende centra en de informatiedoorstroming naar het hoofdbestuur bemoeilijkt. Aldus ontstaan tussen de centra onderling verschillen in de opvolging van de inkomstenverwerving.

3.2. *Audit in de BLOSO-centra*

Het systeem van gebruiks- en verblijfsovereenkomstenregisters laat maar toe de onvolledigheid beschreven onder punt 3.1 op te vangen, in de mate dat er werkelijk op toegezien wordt dat de inschrijving van alle contracten en facturen volledig en snel geschiedt en dat betalingsdata en herinneringen nauwkeurig worden bijgehouden. Het onderzoek toonde op dit vlak tekortkomingen aan.

Het BLOSO antwoordde het initiatief te hebben genomen het maatsoftware tot alle inkomsten uit te breiden.

Verder merkte het Rekenhof de nood aan een gestructureerde informatiedoorstroming op. In de meeste centra brengen de dossierbeheerders de rekenplichtige noch van het afsluiten van contracten, noch van de facturen, op de hoogte. Bij ontstentenis van een geïnformatiseerde verwerking van de contracten, is het nochtans aangewezen dat de rekenplichtige, als financieel verantwoordelijke van het centrum, alle boekhoudkundige documenten centraliseert en instaat voor de uitwerking van een uniform boekhoudsysteem, dat los staat van de onderscheiden dossierbeheerders. Op deze manier zou de rekenplichtige bovendien een duidelijk zicht krijgen op de achterstallige betalingen – een essentieel onderdeel van zijn taak. In de meeste centra beschikken thans enkel de dossierbeheerders over systematische informatie daarover.

---

een beperkte uitgave (artikel 48 van het koninklijk besluit van 22 april 1997 stelt dit bedrag vast op 1.250.000 BEF).

⁴⁰⁵ Bij zijn controle van de jaarrekening 1995 van het BLOSO had het Rekenhof al opgemerkt dat de beperking van de gegevens van de centra tot de betalingsverrichtingen in de boekhouding van het hoofdbestuur een vertekend beeld van de balans van het BLOSO gaf.

Het BLOSO heeft geantwoord dat de uitbreiding van het maatsoftwerk tot alle inkomsten zou leiden tot een duidelijke organisatie van de communicatie tussen dossierbeheerders en rekenplichtige.

Met het oog op een correcte en doorzichtige facturatie, wees het Rekenhof erop dat ook daar nood is aan een gestructureerde informatiedoorstroming (gebruikte infrastructuur, overnachtingen, maaltijden, deelnemersaantallen,...), dat de tarieflijsten die de raad van bestuur heeft goedgekeurd, in de praktijk erg onvolledig blijken te zijn⁽⁴⁰⁶⁾ en dat precieze definities voor de inhoud van de opbrengstenrekeningen ontbreken⁽⁴⁰⁷⁾.

Het BLOSO kondigde aan dat het de tarieflijst zal aanvullen met de specifieke tarieven van toepassing in bepaalde centra en gaf toe dat de inhoud van de opbrengstenrekeningen een betere definitieering behoeft.

4. Audit in het hoofdbestuur

Het hoofdbestuur beperkt de controle in de centra tot een vergelijking van de manuele registratie van financiële verrichtingen in de afrekeningsstaten die de centra maandelijks voorleggen, met die van het maatsoftwerk. Controle op de volledigheid van de financiële verrichtingen, de bevoegdheid van de centrumverantwoordelijke en de eenvormigheid van de aanrekeningen en het registratieproces in de onderscheiden centra, ontbreekt.

Voorts doken bij de controle van de wijze waarop het hoofdbestuur de gegevens van de centra manueel in zijn boekhouding (Ross-systeem) inbracht⁽⁴⁰⁸⁾, verschillen op met het maatsoftwerk, zowel in benamingen van opbrengstenrekeningen als in concrete cijfergegevens.

Het BLOSO is zich bewust van de beperkingen van zijn controles in de centra en zou vanaf september 1999 een uitgebreid controleprogramma invoeren. Het zou voorts in 1999 de anomalieën in zijn boekhouding rechtzetten. Tegen eind 2000 plant het de integratie van de maatsoftware in het Ross-systeem.

---

⁴⁰⁶ Tal van zogenaamde officiële centratarieven konden niet terugvallen op een document van de raad van bestuur of het afdelingshoofd (bv. klimmen voor scholen, verbeterde maaltijd, gaanderij, kunstlicht atletiekpiste, abonnement powerzaal,...). Voor activiteiten zonder specifiek tarief bepaalde de centrumbeheerder er soms zelf een, zonder instemming van het afdelingshoofd (bv. verhuring paviljoen - 5.000 BEF per dag).

⁴⁰⁷ Een centrum boekte bv. onder *inkomsten weekendverblijven* alle verblijven (niet noodzakelijk in het weekend) door individuele gebruikers, terwijl het dergelijke verblijven ook boekte onder *inkomsten stages derden* en *inkomsten stages buitenland*.

⁴⁰⁸ Bij gebrek aan een rechtstreekse verbinding tussen beide systemen.

5. Conclusie

Terwijl het Rekenhof in het verleden nog opmerkte dat het BLOSO de jachthaven-ligplaatsen niet steeds als een goede huisvader beheerde⁴⁰⁹, heeft het uit zijn rechtmatigheidsonderzoek geconcludeerd dat de instelling dit wel doet voor haar domaniale concessies, waar zij de regels van de concurrentie in acht neemt. Voor de paar gevallen waarbij het opmerkingen formuleerde, beloofde het BLOSO die bij de eerste contractuele mogelijkheid te remediëren.

De audit heeft aangetoond dat zich wel problemen situeren in de interne informatieverwerking en -doorstroming (zowel tussen dossierbeheerders en rekenplichtigen als tussen de centra en het hoofdbestuur), dit onder meer wegens de onvolledigheid van de informatisatie van de administratieve verwerking. Ook daar heeft het BLOSO beterschap beloofd: het zou het bestaande softwarepakket van de centra uitbreiden en voorzien in een koppeling met het boekhoudsysteem in het hoofdbestuur.

---

⁴⁰⁹ Boek van het Rekenhof 1995, stuk 11 (1995-1996) - Nr.1, p.63.

DIENST VOOR DE SCHEEPVAART: PERSONEELSAAN- GELEGENHEDEN

Medio 1998 onderzocht het Rekenhof de personeelsuitgaven 1997 van de Dienst voor de Scheepvaart. Behalve over een aantal tekortkomingen in de concrete personeelsdossiers, voerde het met de Vlaamse Minister van Vervoer briefwisseling over de verplichte compensatie van de meerkosten van het personeelsstatuut. De instelling kon immers niet aantonen deze compensatie te hebben gerealiseerd. De bescheiden besparingen die zij dankzij verhoogde scheepsrechten toch realiseerde, werden bovendien geneutraliseerd door de kostprijs van het grote aantal overuren dat onderbezette afdelingen presteerden. Het Rekenhof waarschuwde ervoor dat een te krappe invulling van de personeelsformatie kan leiden tot de verwaarlozing van onderhoudswerken, en, op termijn, hogere kosten. Voorts vestigde het Rekenhof de aandacht van de minister op de ontoereikende interne controle op de personeelscyclus en de toekenning van vergoedingen en toelagen zonder rechtsgrond of op onrechtmatige wijze. De minister was het overwegend eens met de opmerkingen.

1. Personeelsstatuut en -formatie

De Dienst voor de Scheepvaart (DS) is sinds 1 januari 1989 als gewestinstelling van categorie B belast met de exploitatie en het onderhoud van het Albertkanaal en de Kempense kanalen⁽⁴¹⁰⁾. De instelling financiert haar werking met eigen ontvangsten (ongeveer 570 miljoen BEF per jaar, vooral scheepvaartrechten en cijzen) en een dotatie van het Vlaams Gewest⁽⁴¹¹⁾. Buitengewoon onderhoud en investeringsuitgaven⁽⁴¹²⁾ neemt de algemene uitgavenbegroting van het Vlaams Gewest rechtstreeks ten laste. Een raad van bestuur beheert de instelling.

De Vlaamse decreetgever heeft de Vlaamse regering de bevoegdheid toegekend het personeelsstatuut en de personeelsformatie van de Vlaamse openbare instel-

---

⁴¹⁰ Wet van 8 augustus 1988 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten. De huidige DS is ontstaan uit de federale *Dienst voor de Scheepvaart - Office de la Navigation*, opgericht bij wet van 13 augustus 1928, die op 17 mei 1976 werd opgesplitst in twee autonome openbare instellingen met respectieve zetels in Hasselt en Luik.

⁴¹¹ De dotatie bestond voor 1997 uit 297.900.000 BEF. Daarbij kwam een bijkomende dotatie van 20.100.000 BEF.

⁴¹² 166,6 miljoen BEF investeringen werden opgedragen door de DS zelf; 299,8 miljoen droeg de Vlaamse Gemeenschap op.

lingen vast te stellen⁽⁴¹³⁾. De Vlaamse regering heeft dit voor de DS gedaan op 1 juni 1995. De instelling bekwam een statuut dat in grote mate een kopie was van het Vlaams personeelsstatuut⁽⁴¹⁴⁾. Op 23 juli 1997 bepaalde de Vlaamse regering de personeelsformatie op 507 eenheden, verdeeld over vier afdelingen. Het merendeel van de personeelsleden bevindt zich in de niveaus E en D, onder meer het personeel van de waterwegen en de regies; slechts 4% bevindt zich in niveau A. Het personeelsbestand schommelt tussen 450 en 460 eenheden (dit betekent een bezettingsgraad van 88,7 %). Daarbuiten zijn een 25-tal contractuele personeelsleden in dienst.

De uitbreiding van de verlofregeling van 24 naar 35 dagen bracht voor de instelling een verlies van ongeveer 20 fulltime equivalenten. De DS, die continu-diensten moet onderhouden, vangt dit verlies wat het personeel der waterwegen betreft op door het personeel veel overuren te laten presteren en door inschakeling van personeel uit de regieploeg, dat dan weer onbeschikbaar wordt voor onderhoudswerken. Vooral de afdeling exploitatie, die voor de sluisbediening instaat, en de afdeling logistiek, die herstellingswerken uitvoert, brengen veel overuren in kaart.

In de periode 1993-1997 stegen de personeelslasten tot ongeveer 519,6 miljoen BEF per jaar, dit is ongeveer 60% van het jaarlijks uitgaventotaal van de instelling (856,1 miljoen BEF)⁽⁴¹⁵⁾.

2. Onderzoek van de personeelsuitgaven 1997

1.583.754

Medio 1998 heeft het Rekenhof de personeelsuitgaven 1997 van de DS onderzocht. Behalve voor de reglementaire akten in een steekproef van personeelsdossiers, had het onder meer aandacht voor de compensatie van de meerkosten van het personeelsstatuut, de bestaande interne controle binnen de personeelscyclus en de toekenning van vergoedingen en toelagen. Het deelde zijn vaststellingen op 9 september 1998 mede aan de Vlaamse Minister van Vervoer. In zijn antwoord van 8 januari 1999 was de minister het overwegend eens met de opmerkingen van het Rekenhof. Op een aantal punten bleef echter onenigheid bestaan, wat op 17 mei 1999 heeft geleid tot een nieuwe brief van het Rekenhof.

---

⁴¹³ Decreet van 7 juli 1998 tot wijziging en opheffing van sommige bepalingen van decreten en wetten betreffende sommige Vlaamse openbare instellingen en tot opheffing van wettelijke bepalingen inzake prioritaire aanwerving bij Vlaamse openbare instellingen. Voorheen was de DS onderworpen aan de regeling voor het rijkspersoneel (koninklijk besluit van 8 januari 1973 tot vaststelling van het statuut van sommige instellingen van openbaar nut).

⁴¹⁴ Dit is niet vanzelfsprekend, daar de opdrachten van de instelling niet in de lijn liggen van die van een klassieke administratie. Een grote groep personeelsleden werkt bv. voor de bediening van de sluizen in continu-diensten.

⁴¹⁵ Zo ook de 107 miljoen BEF pensioenlasten als personeelsuitgaven worden beschouwd, loopt dit percentage op tot 73.

3. Opmerkingen

3.1. *Compensatie van de meerkosten van het personeelsstatuut*

Zoals voor alle instellingen die een op het Vlaams personeelsstatuut geïnspireerd personeelsstatuut invoerden, diende ook de DS de meerkosten verbonden aan de invoering van de nieuwe salarisschalen te compenseren door, in eerste instantie, een vermindering van het personeelsbestand. Uit het begrotingsakkoord van de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting terzake blijkt dat de DS de meerkosten van zijn nieuwe personeelsstatuut zou compenseren deels met afvloeiingen, deels met indijking van afwezigheden wegens ziekte en deels met meerontvangsten uit scheepvaartrechten⁽⁴¹⁶⁾.

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat uit geen enkel stuk blijkt dat de dienst de eerste twee besparingen heeft gerealiseerd: er is geen netto-uitstroom van personeel (tegenover 32 pensioneringen staan sinds 1995 ook 32 aanwervingen) en de instelling beschikt niet over cijfermateriaal dat wijst op besparingen ingevolge een indijking van afwezigheden wegens ziekte⁽⁴¹⁷⁾.

Het Vlaams Gewest kon bijgevolg zijn budgettaire tegemoetkoming niet substantieel verlagen. De gedeeltelijke compensatie die er alsnog kwam, is uitsluitend toe te schrijven aan een verhoging van de scheepvaartrechten. Die zijn echter conjunctuurgebonden en aldus niet volledig beheersbaar.

Bovendien neutraliseerde de kostprijs van het grote aantal overuren dat de onderbezette afdelingen exploitatie en logistiek presteerden (een equivalent van ruim 15 voltijdse eenheden) de feitelijke besparing op de personeelsformatie. Deze handelwijze druist overigens in tegen de doelstelling van het kwalitatief sectoraal akkoord 1995-1996, waarbij de Vlaamse regering zich uitsprak voor de terugdringing van overuren als arbeidsherverdelende maatregel⁽⁴¹⁸⁾.

---

⁴¹⁶ De DS achtte een volledige compensatie onhaalbaar omdat hij al met een minimumbezetting werkte. De afgevaardigde van Financiën en Begroting onderschreef deze conclusies. De Vlaamse Minister van Financiën en Begroting stemde uiteindelijk in met een gedeeltelijke compensatie, aan te vullen met een aanvullende dotatie. Later bleek dat die dotatie er niet zou komen en diende de DS op termijn toch zelf de vereiste middelen vrij te maken. In de begrotingsvoorstellen 1998 wees de DS nogmaals op zijn personeelskrapte en vroeg hij een supplementair aanwervingskrediet. Tijdens de technische bilaterale begrotingsbesprekingen werd dit voorstel echter afgewezen.

⁴¹⁷ De raad van bestuur vertrouwde de controle op de ziektafwezigheden eind 1995 toe aan een privé-organisme, maar het effect hiervan uit zich niet onmiddellijk in de cijfers. Overigens heeft de DS geen specifiek beleid ten aanzien van afwezigheden ontwikkeld, wellicht in de verwachting dat het privé-organisme dit zou doen. De dienst maakt geen gebruik van de statistieken die de firma jaarlijks voorlegt en volgt het compensatie-effect niet financieel op.

⁴¹⁸ Op verzoek van Ambtenarenzaken dienden de VOI's in dit verband het aantal overuren en de reden ervoor in kaart te brengen.

Het Rekenhof waarschuwde er ten slotte voor dat een te krappe invulling van de personeelsformatie zou kunnen leiden tot de verwaarlozing van preventieve onderhoudswerken, met, op termijn, een kostenverhogend effect.

De minister heeft geantwoord dat de DS toch een - weliswaar bescheiden - netto-uitstroom heeft verwezenlijkt, dat het aantal ziektedagen merkelijk lager lag dan in 1994 en dat het toegenomen aantal vakantiedagen een verlies aan arbeidskrachten betekende voor een instelling die inderdaad met een personeelstekort kampt.

In zijn repliek heeft het Rekenhof erop gewezen dat de minister geen oplossingen heeft voorgesteld voor het personeelstekort.

3.2. Interne controle op personeelsuitgaven

Een adequaat intern controlesysteem is opgebouwd rond een aantal pijlers: competent en betrouwbaar personeel met duidelijke taken en verantwoordelijkheden, een goede scheiding van de verschillende functies, het bestaan van een sluitend systeem van goedkeuringen en volmachten met aanduiding en begrenzing van de bevoegdheden, een geheel van controleprocedures en -documenten, fysieke beveiliging van activa en bestanden en een onafhankelijke controle op de verrichtingen (interne auditdienst).

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat in de DS een aantal van die pijlers ontbreekt of gebreken vertoont. Zo houdt het ontbreken van juridisch geschoold personeel in de instelling een risico in voor de correcte toepassing van de regelgeving; zijn de verschillende weddenregistratie en -uitbetalingsfuncties in onvoldoende mate gescheiden⁽⁴¹⁹⁾ en ontbreekt voor contractuele personeelsleden een formele aanwervingsprocedure⁽⁴²⁰⁾. Het Rekenhof heeft de minister in dit licht tal van concrete aanbevelingen gedaan⁽⁴²¹⁾.

De minister beloofde een gevolg te zullen geven aan deze opmerkingen en aanbevelingen.

3.3. Toelagen en vergoedingen

Al in 1982 vestigde het Rekenhof er de aandacht op dat de DS zonder rechtsgrond verscheidene vergoedingen en toelagen toekende aan bepaalde personeelscategorieën. Het nieuwe personeelsstatuut heeft op dit vlak nog steeds geen

---

⁴¹⁹ Aangezien de DS geen beroep doet op een sociaal secretariaat, is een goed uitgebouwde functiescheiding onontbeerlijk.

⁴²⁰ Nu eens geschiedt de werving langs de VDAB, dan weer op voorspraak van een lid van de raad van bestuur of leidinggevende van de instelling.

⁴²¹ Bv. de toegang tot de vaste personeelsgegevens beperken en beveiligen, wijzigingen van personeelsgegevens doen ondertekenen door de betrokkenen, een interne auditfunctie oprichten, ...

sluitende regeling bewerkstelligd. In de praktijk bestaan een dertigtal verschillende vergoedingen en toelagen van wisselend budgettair belang⁽⁴²²⁾. De bedragen van sommige vergoedingen en toelagen zijn van zeer geringe omvang. Het budgettair belang van de onderscheiden toelagen bedroeg voor 1997 nagenoeg 70 miljoen BEF op een totaal aan personeelsuitgaven voor dat jaar van ongeveer 500 miljoen BEF. Ondanks het gebruik van informatica, brengt het attesteren en boekhoudkundig verwerken van de geleverde prestaties of gemaakte kosten, hoge administratieve kosten met zich.

De minister antwoordde dat de dienst al verscheidene malen tevergeefs dossiers heeft ingediend om de vergoedingen en toelagen bij besluit te officialiseren en dat hij nu zou proberen ze te doen opnemen in het instellingsspecifiek besluit⁽⁴²³⁾.

Het Rekenhof formuleerde vervolgens opmerkingen over het onrechtmatige karakter van de toekenning van een aantal specifieke toelagen of vergoedingen, onder meer de toekenning van de forfaitaire jaarlijkse toelage die het besluit van de Vlaamse regering van 27 januari 1988 de voorzitter van de raad van bestuur verleent⁽⁴²⁴⁾ aan *alle* leden van de raad van bestuur en aan de administrateur-generaal; toekenning van presentiegelden volgens hetzelfde besluit aan de leden van de zogenaamde promotiecommissie, die evenwel geen onderdeel is van de raad van bestuur; verkeerdelijk berekende verantwoordelijkheidspremies aan burgerlijke ingenieurs; kastoelagen aan de personeelsleden belast met de inning van de scheepvaartrechten en de kassier van de directie, terwijl zij geen financiële rekening beheren; forfaitaire toelagen aan sluisbedienaars in de zomerperiode, kaderend in de pleziervaart; enz.

De minister heeft op bijna alle opmerkingen positief gereageerd.

3.4. Opmerkingen uit de dossiercontrole

Een gestratificeerde steekproef⁽⁴²⁵⁾ heeft verscheidene fouten aangetoond bij de berekening van de schaalanciënniteit, de vaststelling van de geldelijke anciënniteit, de aanwerving van contractuele personeelsleden en onrechtmatige loopbaanbevorderingen. De minister was het doorgaans eens met deze opmerkingen en zou er gevolg aan geven.

---

⁴²² Overuren kosten jaarlijks ruim 6,5 miljoen BEF, de toelage voor rijwielenonderhoud nog geen 15.000 BEF.

⁴²³ Dat naast het stambesluit geldend voor alle instellingen, per instelling bijkomende, instellingsspecifieke regels moet bundelen.

⁴²⁴ Dat de DS is gerangschikt in de categorie III van instellingen ressorterend onder dit besluit, houdende sommige maatregelen tot harmonisatie van de toelagen en presentiegelden aan (...) voorzitters en leden van (...) raden van bestuur van instellingen en ondernemingen die onder de Vlaamse regering ressorteren.

⁴²⁵ Voor alle vroeger bestaande graden werd minstens één dossier geselecteerd. In totaal zijn 110 dossiers van statutaire personeelsleden en 9 dossiers van contractuele personeelsleden gecontroleerd.

3. Terugvordering

Het Rekenhof heeft, rekening houdend met de wettelijke verjaringstermijnen, aangedrongen op terugvordering van alle onregelmatig toegekende salarissen, vergoedingen en toelagen. Een decretale bepaling, ertoe strekkende deze voordelen alsnog te behouden⁽⁴²⁶⁾, werd na de verslaggeving door het Rekenhof⁽⁴²⁷⁾ echter niet behouden⁽⁴²⁸⁾.

---

⁴²⁶ Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1999, stuk 19 (1998-1999) - Nr. 1 van 21 april 1999, p. 20.

⁴²⁷ Verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1999, stuk 21 (1998-1999) - Nr.1, van 26 april 1999, p.11.

⁴²⁸ Stuk 19 (1998-1999) - Nr. 3, van 30 april 1999, p.42.

NV MAATSCHAPPIJ VAN DE BRUGSE ZEEVAARTIN- RICHTINGEN: PERSONEELSAANGELEGENHEDEN

Eind 1998 heeft het Rekenhof de personeelsuitgaven 1997 van de NV MBZ onderzocht. Aangaande de besparingen ter compensatie van het nieuwe personeelsstatuut, heeft het opgemerkt dat de berekening ervan actualisatie behoeft. De MBZ moet overigens nog aantonen dat zij deze besparingen inderdaad heeft verwezenlijkt. Ruim vier jaar na de inwerkingtreding van het nieuwe personeelsstatuut beschikt de instelling bovendien nog altijd niet over een goedgekeurde, aangepaste personeelsformatie. Aanwervings- en bevorderingsbeslissingen van na 1 januari 1995 missen bijgevolg rechtsgrond. Voorts heeft het Rekenhof gewezen op onduidelijkheden in het statuut van havenkapiteins, het ontbreken van een rechtsgrond voor diverse weddentoelagen en vergoedingen en het aan contractuele personeelsleden toebedelen van kerntaken. Ten slotte heeft de MBZ tot op heden geen gebruik gemaakt van de instrumenten loopbaanversnelling, loopbaanvertraging of managementtoelagen, die een dynamisch personeelsbeleid in de hand kunnen werken. De minister heeft tot op heden niet geantwoord op de opmerkingen.

1. MBZ

De Maatschappij van de Brugse Zeevaartinrichtingen (MBZ), opgericht op 26 november 1895, is een publiekrechtelijke vereniging in de juridische vorm van een NV⁽⁴²⁹⁾. Zij is ondergebracht in categorie B van de instellingen vermeld in de wet van 16 maart 1954 en haar raad van bestuur beschikt dus, onder het toezicht van de overheid, over een ruime autonomie. Op 1 januari 1989 is de instelling een gewestinstelling geworden⁽⁴³⁰⁾.

De ontvangsten van de MBZ bestaan vooral uit havenrechten en verhuurinkomsten van loodsen, kranen, gronden, enz. In 1997 bedroegen de bedrijfsopbrengsten ruim 1 miljard BEF. De MBZ gaf in 1997 ongeveer 936 miljoen BEF uit, voornamelijk aan diensten en diverse goederen (450 miljoen BEF) en aan de 177 personeelsleden (292 miljoen BEF). De instelling maakte ruim 111 miljoen BEF winst. Zij ontvangt geen exploitatiesubsidies, maar wel kapitaalsubsidies voor haar investeringen (276.774.222 BEF).

---

⁴²⁹ Artikel 5 van de overeenkomst van 1 juni 1894 tussen de Belgische Staat, de stad Brugge en twee ingenieurs betreffende de bouw van het havencomplex Brugge-Zeebrugge, de oprichting van een naamloze vennootschap MBZ en de concessie van de exploitatie van het complex.

⁴³⁰ Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, artikel 6, § 1, I, 3°, en X.

Van 1993 tot 1997 stegen de personeelsuitgaven met meer dan 20%, namelijk van 179 miljoen BEF tot 217 miljoen BEF. Deze stijging is te wijten aan de invulling van de personeelsformatie en de invoering, op 1 januari 1995, van een vernieuwd personeelsstatuut met eraan gekoppelde baremaherziening, geïnspireerd op het Vlaams personeelsstatuut. De instelling diende de meerkosten ingevolge deze baremaherziening in vijf jaar te compenseren, in principe door de niet-vervanging van op rust gestelde personeelsleden. De MBZ wees er echter op dat de aard van haar opdrachten (continu- of semi-continudiensten) deze mogelijkheid beperkte en kreeg van de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting in het begrotingsakkoord de toestemming een gedeelte van de meerkosten te compenseren door hogere inkomsten.

2. Controle door het Rekenhof

1.583.757

Eind 1998 heeft het Rekenhof de personeelsaangelegenheden 1997 van de MBZ onderzocht. Behalve voor de reglementaire akten in een steekproef van personeelsdossiers, had het onder meer bijzondere aandacht voor de interne controle binnen de personeelscyclus, de functie- of prestatiegebonden toelagen, het beleid ten aanzien van contractuele personeelsleden en het personeelsbeleid (invulling van de formatie, delegatie van bevoegdheden, evaluatieprocedure en vaststelling van doelstellingen voor de functiehouders). Het deelde zijn vaststellingen op 13 april 1999 mede aan de Vlaamse Minister van Vervoer. Daar het antwoord van de minister uitbleef, stuurde het Rekenhof op 24 september 1999 een herinneringsbrief.

3. Compensatie van de meerkost van het personeelsstatuut

De MBZ berekende het gedeelte van de meerkosten dat zij uiteindelijk diende te compenseren op de personeelskosten op ruim 40,7 miljoen BEF. Het Rekenhof heeft opgemerkt dat de berekeningen die tot dit bedrag leidden, achterhaald waren. Zij steunden onder meer op de toekenning van een managementtoelage. Een dergelijke toekenning vond tot op heden echter niet plaats. Voorts overschatte de berekening de kosten verbonden aan de functionele loopbaan.

Verder stemmen de cijfers over aanwerving en afvloeiing in het verslag van de personeelsbezetting niet overeen met die vermeld in de sociale balans of in het overzicht dat de MBZ op vraag van het Rekenhof voorlegde.

Het Rekenhof heeft dan ook geconcludeerd dat een actualisatie van de compensatieberekening en van de gerealiseerde besparingen vereist is. Tevens dient de MBZ aan te tonen dat zij de extra inkomsten waarvan sprake in het begrotingsakkoord, heeft gerealiseerd. Ten slotte is het aangewezen dat de MBZ haar jaarlijkse overzichten van de personeelsbezetting⁴³¹) en de ermee verbonden aanwervingsplannen terugkoppelt naar de te realiseren besparingen. Tot op heden heeft zij dit niet gedaan.

---

⁴³¹ Ter uitvoering van de artikelen V 1 en V 2 van het personeelsstatuut.

4. Statuut van de havenkapitein

Het Rekenhof heeft gewezen op de onduidelijkheid in verband met de administratieve en geldelijke gevolgen van tuchtstraffen die aan havenkapiteins kunnen worden toegekend. Elke zeehaven van het Rijk heeft een havenkapiteindienst. Het statuut van havenkapitein is bij wet geregeld⁽⁴³²⁾. Bij de regionalisering van het havenbeleid rees er twijfel over of de bevoegdheid havenkapiteins te benoemen zomaar op de Vlaamse regering kon overgaan. Immers, havenkapiteins treden op als officier van de gerechtelijke politie en hulpofficier van de procureur des Konings, wat federale bevoegdheden zijn. De Raad van State oordeelde echter dat de bijzondere wetgever het gehele havenbeleid heeft overgedragen, inclusief de bevoegdheid tot organisatie van de havenkapiteindiensten en de benoeming van de kapiteins. In die zin benoemde de Vlaamse regering op 22 juli 1998 een nieuwe havenkapitein bij de MBZ.

De Vlaamse regering is bevoegd het personeelsstatuut van de MBZ, en dus ook van de havenkapiteindienst, vast te stellen, zij het binnen de perken van de nog geldende wet. In het nieuwe personeelsstatuut van de MBZ verwijst de Vlaamse regering dan ook naar deze wet wat betreft de aanwerving van de havenkapiteins. Deze wet regelt enerzijds de aanwervingsvoorwaarden, maar anderzijds ook de tuchtstraffen. Hierbij rijst een conflict met het koninklijk besluit van 26 september 1994 tot bepaling van de algemene principes, dat stelt dat het statuut ook de gevolgen van tuchtstraffen moet bepalen. En die zijn in de wet voor havenkapiteins niet bepaald. Het personeelsstatuut bevat hierover enkel bepalingen in algemene zin, die niet zomaar mutatis mutandis op havenkapiteins toepasselijk zijn.

5. Interne controle op personeelsuitgaven

Hoewel de interne controle op de personeelsuitgaven, mede dankzij de tussenkomst van een VZW, en de toepasselijke informaticatoepassing voldoen, heeft het Rekenhof de personeelsdienst gesuggereerd nieuwe of gewijzigde salarisfiches, alsook de maandelijkse lijst van ingebrachte transacties, voor te leggen aan het hoofd van de afdeling Administratieve Diensten en regelmatig de prestaties vermeld op de tijdsbestedings- en werkbons te vergelijken met de gegevens op de aanvragen van betaling van prestatie- en functiegebonden toelagen.

6. Personeelsbehoeften: formatie, bezetting en planning

Ruim vier jaar na de inwerkingtreding van het nieuwe personeelsstatuut beschikt de instelling nog altijd niet over een door de Vlaamse regering goedgekeurde personeelsformatie die is aangepast aan de nieuwe graden en niveaus. Aanwervings- en bevorderingsbeslissingen van na 1 januari 1995 missen bijgevolg rechtsgrond. De personeelsformatie is overigens een fundamenteel instrument voor het voeren van een personeelsbeleid. Het Rekenhof heeft dan ook aangedrongen op de onverwijlde opstelling van een personeelsformatie.

---

⁴³² Wet van 5 mei 1936.

Het Rekenhof heeft er tegelijk voor gewaarschuwd dat de personeelsformatie 1993⁴³³), die eind 1997 slechts voor 60% ingevuld was (151 op 248 betrekkingen), geen geschikt uitgangspunt is: de nieuwe formatie dient immers het aantal betrekkingen weer te geven dat de instelling nodig heeft voor de uitvoering van de permanente taken die voortvloeien uit haar opdrachten. De uitbreiding van de formatie 1993 met 28 extra betrekkingen kwam uitsluitend aan de financiële verzuchtingen van het personeel tegemoet. Ter uitvoering van deze formatie kregen ruim 60 personeelsleden hetzij een hogere weddenschaal, hetzij een bevordering in graad, wat resulteerde in een niet te verwaarlozen verhoging van de personeelsuitgaven. De bijkomende wervingsbetrekkingen ter aanpassing en versterking van de uitvoerende staf kregen daarentegen geen invulling.

Evenmin voldoet het voorstel van nieuwe personeelsformatie dat de raad van bestuur op 12 september 1995 goedkeurde. Dit voorstel beantwoordt immers niet aan de quota voor bevordering die het personeelsstatuut oplegt. Afwijkingen vergen dan ook een grondige motivering.

Om de Vlaamse regering in staat te stellen een aangepaste personeelsformatie uit te werken, moet de MBZ haar precieze gegevens verschaffen over de personeelsbehoeften. Die behoeften moet zij afleiden uit haar doelstellingen en, bijgevolg, uit het globale activiteitenprogramma. Zo is er in het bijzonder nood aan concrete, kwantitatieve gegevens over werkhoeveelheid en over de gemiddelde prestatie per personeelslid, rekening houdend met de taakorganisatie (bv. specialisatie of polyvalentie) en de effectief beschikbare arbeidstijd (bv. met incalculatie van verloven en ziekteafwezigheid). Wil de regering - zoals in de formatie van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - ook de graad van afdelingshoofd opnemen, dan dient de MBZ de afdelingenstructuur te verantwoorden.

De totstandkoming van een personeelsformatie is een aangelegenheid die meer openbare instellingen betreft. Het komt dan ook de Vlaamse Minister van Ambtenarenzaken toe de instellingen daarover richtlijnen en een methodologie te verstrekken. Daarbij dient evenzeer aandacht uit te gaan naar de kwalitatieve personeelsvereisten. Enkel aan dergelijke richtlijnen zijn de voorstellen van de raad van bestuur toetsbaar.

7. Toelagen en vergoedingen

In de periode 1993-1997 bedroegen de toegekende vergoedingen en toelagen op jaarbasis 22 miljoen BEF. Tien miljoen BEF daarvan betrof overuren. Prestatiegebonden toelagen en vergoedingen verhouden zich tot de salarissen als 1 op 10.

Het Rekenhof heeft eensdeels een aantal meer algemene opmerkingen over de MBZ-vergoedingen en -toelagen gemaakt:

---

⁴³³ Besluit van de Vlaamse regering van 7 oktober 1993.

- Alleen de Vlaamse regering kan toelagen en vergoedingen toekennen en de toekenningsvoorwaarden vaststellen⁽⁴³⁴⁾. In die zin ontbreekt tot op heden de rechtsgrond voor de toekenning door de MBZ van een jaarlijkse productiviteitspremie van 15.000 BEF, de terugbetaling van telefoonkosten, de toekenning van een toelage voor de bediening van een elektrisch bewogen kunstwerk en de verhoging van de hoogtepremie tot 25% van het uurloon en van de verantwoordelijkheidspremie voor de bediening van havenkranen tot 50 BEF per uur.
- De MBZ dient onverwijld een inventaris te maken van de hinderlijke, ongezonde en gevaarlijke werken die in aanmerking komen voor de toekenning van een toelage. Een dergelijke lijst kan dan in de plaats komen van de bestaande partiële regelingen, die overigens toetsing aan de gewijzigde economische en technische omgeving van de instelling behoeven.
- Voor statutaire personeelsleden zijn enkel de voordelen waarvan de toekenningsmodaliteiten tot 1 augustus 1990 werden vastgesteld in wettelijke, reglementaire of statutaire bepalingen, vrijgesteld van sociale zekerheidsbijdragen.

Voorts deelde het Rekenhof de minister onder meer de volgende vaststellingen aangaande de onderscheiden vergoedingen en toelagen mede:

- De MBZ koppelt haar tegemoetkoming in de verplaatsingskosten van personeelsleden, die overigens alleen steunt op een interne dienstnota, aan de hoogte van het salaris van de betrokkene, wat onlogisch is. Zij vergoedt de tegemoetkoming immers als overuren⁽⁴³⁵⁾.
- De MBZ kent soms een weddentoeslag van 50% toe voor niet vooraf aan zijn personeel medegedeelde vereiste extra prestaties, terwijl het personeelslid wel vooraf op de hoogte was gebracht of terwijl de extra prestatie minder dan één uur in beslag nam. De instelling houdt zich verder niet aan de bepaling dat de toeslag niet gecumuleerd mag worden met de toelage voor zaterdagprestaties. Ten slotte is het niet duidelijk of deze toeslag daadwerkelijk door de Vlaamse regering is goedgekeurd.
- De hoogtepremieregeling (25% van het uurloon) - waarvoor de rechtsgrond overigens ontbreekt - weerspiegelt de regeling bij de provincies en de ge-

---

⁴³⁴ De Vlaamse regering heeft een harmonisatie van vergoedingen en toelagen aangekondigd. Zij dient er daarbij rekening mee te houden dat een toelage niet zomaar een weddencomplement mag zijn, maar een compensatie moet vormen voor extra of buitengewone prestaties. Zij moet ook rekening houden met de administratieve kosten inherent aan het aantonen van de geleverde prestaties en gemaakte kosten en de verwerking door de personeelsdienst.

⁴³⁵ Het aldus uitgekeerde bedrag vormt ongeveer de helft van de jaarlijks uitbetaalde *overuren*.

meenten⁽⁴³⁶⁾. Die houden echter, in tegenstelling tot de MBZ, geen rekening met de haard- of standplaatstoelage bij de berekening van het uurloon.

- De MBZ berekent noch de verantwoordelijkheidspremie van de personeelsleden die havenkranen bedienen, noch de toelage voor de behandeling van munitie en springstoffen, noch de huisvestingstoelage voor rechthebbenden die er geen feitelijk genot van hebben, overeenkomstig de onderliggende koninklijke besluiten⁽⁴³⁷⁾.
- De afhouding van bedrijfsvoorheffing op de productiviteitspremie voor burgerlijk ingenieurs geschiedde in 1997 niet regelmatig ⁽⁴³⁸⁾.

8. Vaststelling van de geldelijke anciënniteit

In de individuele dossiers stelde het Rekenhof verder een aantal fouten vast bij de vaststelling van de geldelijke anciënniteit. Zo neemt de MBZ ten onrechte al sinds 1 januari 1988 *deeltijdse* prestaties als stagedoende jongere in aanmerking voor de vaststelling van het salaris en beperkt zij ten onrechte de valorisatie van de voorgaande nuttige ervaring opgedaan in de privé-sector tot de periode die krachtens het personeelsstatuut als minimale aanwervingsvoorwaarde wordt opgelegd.

9. Contractueel personeel

Op 31 augustus 1998 had de MBZ 23 contractuele personeelsleden in dienst in drie situaties: ter invulling van uitzonderlijke en tijdelijke personeelsbehoeften, voor de uitvoering van bijkomende of specifieke opdrachten (in casu schoonmaakpersoneel) en ter vervanging van afwezige statutaire personeelsleden.

9.1. Personeelsleden tewerkgesteld in de handelsdienst

De MBZ heeft in haar handelsdienst een aantal personeelsleden en een algemeen directeur contractueel tewerkgesteld⁽⁴³⁹⁾ *om aan uitzonderlijke en tijdelijke personeelsbehoeften te voldoen*. Aangezien de handelsdienst een kerntaak van de instelling uitvoert, behoeft deze contractuele tewerkstelling verantwoording ten aanzien van de organieke regeling voor de indienstneming van contractueel personeel⁽⁴⁴⁰⁾. Bovendien heeft de raad van bestuur niet altijd voldaan aan de

---

⁴³⁶ Koninklijk besluit van 17 november 1976.

⁴³⁷ Koninklijke besluiten van 22 januari 1979 (havenkraanarbeiders), 26 mei 1978 (munitietoelagen) en 30 november 1950 (huisvestingspremie).

⁴³⁸ Met name in strijd met punt 16 van het koninklijk besluit van 10 januari 1997.

⁴³⁹ Het Rekenhof heeft hierover al op 18 maart 1997 opmerkingen geformuleerd, tot op heden zonder reactie.

⁴⁴⁰ De MBZ heeft deze personeelsleden uit de privé-sector aangetrokken, maar kon ze als statutairen geen overeenkomstig salaris aanbieden.

verplichting de duur van de contractuele tewerkstelling vast te leggen, wat de tewerkstelling een permanent karakter verleent. De geldelijke voordelen die de MBZ de betrokken personeelsleden toekent, overtreffen ten slotte in ruime mate die welke zij op grond van het personeelsstatuut kan toekennen.

9.2. Vervanging van afwezige statutaire personeelsleden

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat het contingent vervangers het aantal afwezige personeelsleden, uitgedrukt in voltijdse equivalenten, overtreft. Daardoor is de band tussen afwezige en vervanger verloren gegaan. Een belangrijk *overtal* situeert zich in de graad en de loopbaan van medewerker. Het Rekenhof concludeert dat de MBZ deze personeelsleden met organieke taken heeft belast die eigenlijk door statutair personeel moeten worden uitgeoefend. Het heeft dan ook gevraagd met deze taken rekening te houden bij de opmaak van een nieuwe personeelsformatie. Bijkomend heeft het Rekenhof vastgesteld dat de instelling de contractuele vervangers niet steeds in dienst heeft genomen in de graad van de afwezige (of een lagere graad).

9.3. Tewerkstelling van stagedoende jongeren

De MBZ voldoet niet aan de verplichting tot indienstneming van contractuelen in het kader van de stage en de inschakeling van jongeren in het arbeidsproces⁽⁴⁴¹⁾.

10. Functionele loopbaan en evaluatie

De MBZ heeft nagelaten enkele personeelsleden die voldoende schaalanciënniteit hadden opgebouwd, te bevorderen in salarisschaal. Dit houdt verband met het feit dat door de afvlakking van de hiërarchische structuur (het aantal graden werd beperkt) zowel de *ploegbazen* in niveau D als hun onmiddellijke ondergeschikten met toepassing van de functionele loopbaan een zelfde verloningsniveau kunnen bereiken, met een eventuele verminderde bereidheid tot het opnemen van verantwoordelijkheid voor het goed functioneren van de ploegdiensten als gevolg. Het Rekenhof heeft opgemerkt dat dit probleem een reglementaire oplossing behoeft.

Tot op heden geschiedde in de MBZ noch loopbaanversnelling, noch loopbaanvertraging. Evenmin kende de instelling managementtoelagen toe. Differentiatie in de evaluatie vormt nochtans het sluitstuk van een personeelsbeleid dat de realisatie van de overeengekomen doelstellingen wil toetsen, alsook de

---

⁴⁴¹ Koninklijk besluit nr. 230 van 21 december 1983.

bijdrage van het personeelslid tot de operationele doelstellingen. Het Rekenhof heeft de instelling dan ook aangespoord deze instrumenten daadwerkelijk te gebruiken. Ten slotte heeft de raad van bestuur van de MBZ tot op heden nog geen beroep gedaan op een externe evaluatie-instantie voor de beoordeling van de leidend ambtenaar en de adjunct-leidend ambtenaar⁴⁴²).

---

⁴⁴² In strijd met artikel VIII 18 van het personeelsstatuut.

VLAAMSE RADIO EN TELEVISIE: CONTRACT VOOR RESTYLING

In 1998 heeft het Rekenhof de gunning en uitvoering onderzocht van een contract dat de Vlaamse Radio en Televisie (VRT) in 1997 sloot met een Britse onderneming voor de restyling van zijn twee televisienetten. Het heeft daarbij opgemerkt dat de VRT het contract ten onrechte heeft gegund zonder toepassing van de reglementering op de overheidsopdrachten en met miskenning van principes van behoorlijk bestuur (de instelling liet bv. na de gunningsbeslissing te motiveren). Voorts bekritiseerde het Rekenhof onder meer het starten van de contractuitvoering vóór de sluiting van de overeenkomst en de ontoereikende uitgavencontrole. Hoewel het contract geen raamovereenkomst was, gunde de VRT op grond ervan - eveneens zonder een beroep te doen op de mededinging - acht supplementaire opdrachten, die de kostprijs van het eerste contract ruim overschreden. De tegenargumentatie van de Vlaamse Minister van Media kon het standpunt van het Rekenhof niet wijzigen.

1. Inleiding

Op 12 maart 1997 ondertekende de gedelegeerd bestuurder van de BRTN een contract met een Britse firma voor advies over identiteitsbepaling en strategie van de beide televisienetten en het ontwerpen en uitvoeren van een eigen stijl voor TV 1. Het contract had betrekking op vier projecten, met name:

- het werkterrein onderzoeken, de *brand*-strategie⁴⁴³) ontwerpen (doelpubliek, doelstellingen, karakter van de VRT en de televisiezenders, enz.) en een creatieve briefing opstellen;
- een bewustmakingscampagne ontwerpen;
- de trainingsbehoeften van de medewerkers inzake netstyling onderzoeken en training geven;
- de identiteit van het TV 1-net ontwerpen (aanbevelingen doen over vormgeving op en buiten het scherm, een creatieve expressie van deze vormgeving voorstellen).

Het contract zou maximum 143,000 £ (ongeveer 7,1 miljoen BEF) kosten. Het voorzag wel in de mogelijkheid onder dezelfde voorwaarden bijkomende op-

---

⁴⁴³ Brand is Engels voor merk. Het gaat om de merken VRT, TV1, CANVAS en KETNET.

drachten aan te besteden. Daartoe zou de BRTN een door de onderneming voorgesteld budget per supplementair project moeten goedkeuren.

Op grond van deze clausule gunde de VRT acht bijkomende projecten, voor een totaal bedrag van 1.050.559 £. Deze projecten omvatten de productie van de brandidentiteit van TV 1, ontwerp en productie van de nieuwe stijl voor het tweede net (CANVAS en KETNET) en restyling van het Journaal, TerZake en StudioKet. De opdracht eindigde op 1 december 1997, toen het vernieuwde tweede net van start ging.

De gefactureerde kosten bedroegen uiteindelijk 1.130.582 £. Dit is minder dan het totaal van de voorgestelde prijs (1.193.559 £), daar niet alle bedragen tot hun maximum werden aangerekend (bv. reis- en verblijfkosten). Na omzetting in BEF, vergde de uitvoering van het contract 68,24 miljoen BEF netto-uitgaven. De netstyling was één van de elementen die, behalve de programmering, productie, marketing en communicatie, moest bijdragen tot een herprofilering van de twee televisienetten, waartoe de decreetgever opdracht had gegeven na een marktonderzoek van de beeldvorming bij het publiek over de omroep. De naderhand gesloten beheersovereenkomst met de VRT heeft de introductie van een consistente en professionele netstyling ter ondersteuning van de programmapolitiek, als verbintenis opgenomen.

2. Opmerkingen

1.623.885

Op 17 december 1998 heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Media zijn opmerkingen over het restylingcontract medegedeeld. Het antwoord van de minister d.d. 20 januari 1999 ontlokte het Rekenhof op 22 maart 1999 een repliek⁴⁴⁴).

2.1. Ontbreken van stukken en motivering

Het voorgelegde dossier bevat geen enkel stuk over de aanbestedingsprocedure of toewijzingsbeslissing. De reglementering op de overheidsopdrachten schrijft nochtans een schriftelijke, controleerbare procedure voor. Bovendien betekent het ontbreken van een schriftelijke weergave van de beweegredenen die ten grondslag aan de gunningsbeslissing lagen, een schending van de motiveringsplicht die geldt voor alle administratieve rechtshandelingen. Ten slotte belemmert het ontbreken van documenten ook de controle van het Rekenhof.

De minister beantwoordde deze opmerking niet. De VRT stelde echter dat het niet volgen van de formele aanbestedingsregeling geenszins betekent dat zij de opdracht op onregelmatige wijze toeweest: de marketingverantwoordelijke van de VRT heeft met andere deskundigen de markt geprospecteerd, kandidaten vergeleken en samen met de netmanager op grond daarvan de contractant voorgesteld, dit steeds in overleg met en onder de verantwoordelijkheid van de al-

---

⁴⁴⁴ De gedelegeerd bestuurder van de VRT had al geantwoord op 11 januari 1999.

gemeen directeur Televisie, die op zijn beurt aan de gedelegeerd bestuurder rapporteerde. De administratieve beslissing is niet formeel geakteerd doordat de instelling zich volop in een overgangsfase bevond en onder de druk van de omstandigheden snel de televisienetten wilde restylen.

Het Rekenhof repliceerde dat de informatie die het vroeger al ontving over de aanbestedingsprocedure en het marktonderzoek feitelijke noch juridische overwegingen bevatte die leidden tot de keuze van de contractant. Zij bleef beperkt tot de mededeling dat de televisiedirectie op basis van het onderzoek en op advies van de afdelingen Strategie en Marketing en het netmanagement van de televisie, geopteerd had voor de contractant. De overgangssituatie was voorts geen geldige redenen om af te wijken van de wettelijke verplichting een schriftelijke, controleerbare procedure te volgen. De VRT kon de vereiste snelheid enkel inroepen om bepaalde termijnen in de procedure in te korten⁽⁴⁴⁵⁾. Zelfs als zij ervan uitging dat de opdracht niet onder de wetgeving op de overheidsopdrachten viel, en zij aldus over een ruime discretionaire bevoegdheid beschikte, diende zij - overeenkomstig de materiële motiveringsplicht - haar beslissingen te steunen op waarheidsgetrouwe en relevante motieven, die uit de beslissing en het administratief dossier dienden te blijken.

2.2. Niet-toepassing van de reglementering op de overheidsopdrachten

De VRT heeft de restylingopdracht ten onrechte buiten de wetgeving op de overheidsopdrachten om gegund⁽⁴⁴⁶⁾. Een opdracht voor advies, ontwerp en productie van een aangepaste, samenhangende stijl om het imago van elk net te verbeteren en af te stemmen op het gewenste doelpubliek, behoort immers tot de categorie *diensten voor publieke betrekkingen*, omschreven in de circulaire van de Eerste Minister van 2 december 1997. Deze diensten zijn onderdeel van de categorie *diensten voor bedrijfsadvisering en aanverwante diensten* in bijlage 1A van Europese richtlijn 92/50/EEG van 18 juni 1992⁽⁴⁴⁷⁾. De VRT diende dan ook de aanbestedingsregels die deze richtlijn voor dergelijk diensten voorschrijft, toe te passen. De richtlijn onttrekt weliswaar de aankoop, ontwikkeling en productie van programmamateriaal uitzonderlijk aan de wetgeving op de overheidsopdrachten. De VRT kon deze uitzondering echter niet inroepen, daar het grootste gedeelte van de opdracht betrekking had op de creatie en productie van stijlelementen voor de omkaderende programmapresentatie. De vormgeving van concrete programma's was slechts van ondergeschikt belang.

De minister antwoordde dat de restylingopdracht wel onder de categorie aankoop, ontwikkeling, productie en coproductie van programmamateriaal door televisieomroeporganisaties viel, en niet onder die van bedrijfsadvisering en aanverwante diensten: diensten voor publieke betrekkingen. Het voorwerp van

---

⁴⁴⁵ Krachtens artikel 20 van richtlijn 92/50/EEG.

⁴⁴⁶ Op dat ogenblik was de wet van 14 juli 1976 betreffende de overheidsopdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten, en haar uitvoeringsbesluiten nog van toepassing.

⁴⁴⁷ Betreffende de coördinatie van procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor dienstverlening.

de overeenkomst was immers niet de verbetering van de public relations van de VRT, maar de restyling van de televisienetten, dus ontwikkeling en productie van programmamateriaal. De introductie van een eenvormige audiovisuele stijl voor de televisienetten heeft zowel te maken met de ontwikkeling als met de productie van programmamateriaal. Zij kan niet losgekoppeld worden van de audiovisuele programma's. Ook de audiovisuele omkadering van de individuele programma's, met onder meer de geanimeerde audiovisuele *idents*, maakt immers onlosmakelijk deel uit van de programmatie op het scherm.

Het Rekenhof repliceerde dat uit verschillende briefings door en voorstellen van de contractant blijkt dat de netstyling niet de verbetering van de public relations van de VRT in het algemeen beoogde, maar advies en operationele bijstand omvatte voor een van de middelen voor imago-opbouw en -ondersteuning van de televisienetten. In die zin is de opdracht een *dienst voor publieke betrekkingen*. Uit de definiëring van televisieprogramma's in de circulaire van de Eerste Minister kan worden afgeleid dat programma's afgeronde onderdelen van een uitzendschema vormen, uitgezonden onder een afzonderlijke titel, met uitsluiting van de omkaderende presentatie en promotie. Audiovisuele stijl is inderdaad onlosmakelijk verbonden met zo'n televisieprogramma, maar de restyling van concrete programma's als het Nieuws en Terzake vormden slechts een beperkt onderdeel van de opdracht dat pas maanden na de start van het project werd aanbesteed. Het grootste deel van de opdracht bestond uit de ontwikkeling en productie van imagomateriaal voor het gehele net (logo's, reclamespotjes, netkleuren, menu's, handleidingen, enz.). Sommige *idents* hadden inderdaad betrekking op de restyling van een specifiek programma, andere dienden om de verschillende aspecten van de identiteit van het gehele net uit te drukken. Het Rekenhof bleef aldus van mening dat het netstylingcontract was onderworpen aan de reglementering van de overheidsopdrachten.

2.3. Bijkomende gunningen zonder een beroep op de mededinging

Tijdens de uitvoering van de opdracht wees de VRT verschillende bijkomende projecten, waarvan de prijs ruimschoots de oorspronkelijk geraamde kostprijs overschreed, zonder mededinging toe aan de restyler. Aangezien de contractanten de prijs-, betaal- en uitvoeringsvoorwaarden van elk project afzonderlijk moesten onderhandelen, kan het oorspronkelijke contract niet worden beschouwd als een raamovereenkomst die de toewijzing van supplementaire opdrachten aan een zelfde aannemer rechtvaardigt.

De VRT had de bijkomende projecten hetzij moeten betrekken in de oorspronkelijke marktraadpleging, hetzij tot voorwerp maken van een afzonderlijke aanbesteding. Zo kon zij de contractant kiezen op grond van vergelijkbare gegevens voor de totale opdracht. De toewijzingsbeslissing voldeed niet aan de eisen van zorgvuldigheid en zuinigheid, aangezien de VRT voor het grootste gedeelte van de opdracht naliét informatie te verzamelen aan de hand waarvan zij de verschillende aanbiedingen daadwerkelijk objectief kon afwegen.

De minister bevestigde dat het contract geen raamovereenkomst was in de zin van de overheidsopdrachtenwetgeving, maar dat het toch van meet af aan had

voorzien in de mogelijkheid bijkomende opdrachten te bestellen tegen dezelfde algemene voorwaarden, met dien verstande dat de partijen nog over de prijs van de bijbestellingen moesten overeenkomen. Zij konden het budget voor de nog overeen te komen, bijkomende restylingsactiviteiten immers moeilijk vooraf vastleggen. Deze werkwijze was volgens de minister in het voordeel van beide partijen. De VRT had bovendien het recht de overeenkomst te beëindigen⁽⁴⁴⁸⁾. De minister verantwoordde de toewijzing van de bijkomende projecten bedrijfs-economisch met argumenten als de competentie van de contractant, de financiële voorwaarden, de al verworven knowhow van de televisieomgeving, de resultaten van de eerste projecten en de noodzakelijke onderlinge integreerbaarheid van de verscheidene projecten.

Het Rekenhof repliceerde dat de economische argumentatie de VRT niet ontsloeg van de verplichting een beroep te doen op de mededinging. De Europese richtlijn beperkt de mogelijkheid aanvullende diensten langs een onderhandelingsprocedure aan dezelfde firma te gunnen, tot diensten waarvan het gezamenlijk bedrag niet hoger ligt dan 50% van de hoofdopdracht⁽⁴⁴⁹⁾. Het is overigens onaanvaardbaar dat het voor het grootste gedeelte van de opdracht onmogelijk was de uitvoeringsmodaliteiten te voorzien. De VRT heeft deze onmogelijkheid trouwens niet gemotiveerd. Een zorgvuldig handelende overheid dient zich voldoende te informeren en te beraden over het voorwerp en de doelstellingen van haar aanbestedingen, opdat zij een omschrijving kan geven van het grootste gedeelte van de opdracht. Een redelijke keuze van contractant is niet mogelijk als aanbiedingen worden vergeleken die slechts op een fractie van de opdracht betrekking hebben. Bovendien kon de instelling zelfs zonder volledige omschrijving van de verschillende projecten informatie inwinnen over algemene betaalvoorwaarden, uitvoeringstermijnen en vaste posten als uurlonen, verrekening van gebruikte materialen, winstmarges op uitbestede opdrachten, enz.

2.4. Laattijdig afsluiten van een schriftelijke overeenkomst

In strijd met de reglementering op de overheidsopdrachten ontbreekt een schriftelijke aanvaarding van het voorstel van de restyler vóór de aanvang van de opdracht⁽⁴⁵⁰⁾. De begunstigde firma formuleerde een eerste schriftelijk voorstel voor de uitvoering en de kostprijs voor de vier projecten op 18 november 1996. Het project was toen al gestart, want de eerste facturen dateren van 11 november 1996. De gedelegeerd bestuurder van de VRT tekende de overeenkomst met de contractant pas op 12 maart 1997. Dat het schriftelijke contract pas vier maand na de start van de uitvoering werd gesloten, wekt het vermoeden dat het niet ging om voorafgaande afspraken, maar om de vastlegging van de bestaande praktijken. Een effectieve mededinging en een gemotiveerde keuze is uiteraard

---

⁴⁴⁸ Waarbij het begonnen project dat werd verbroken, wel volledig diende te worden betaald.

⁴⁴⁹ Artikel 11, §2, e, van richtlijn 92/50/EEG.

⁴⁵⁰ Het koninklijk besluit van 22 april 1977 betreffende de overheidsopdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten verplicht de overheid de gunning van overheidsopdrachten vooraf en schriftelijk aan de opdrachtnemer mede te delen.

maar mogelijk als alle essentiële voorwaarden en opdrachtbepalingen vooraf vastliggen.

De minister beantwoordde deze opmerking niet. De VRT stelde evenwel dat de reden voor het laattijdig sluiten van het contract ligt in haar betrachting door verder onderhandelen voor enkele bepalingen een gunstiger regeling te bekomen.

Het Rekenhof repliceerde dat de VRT van de verplichting tot voorafgaande, schriftelijke gunning niet kon afwijken, zelfs niet met de bedoeling op een later tijdstip betere voorwaarden af te dwingen. Bovendien wordt niet gemotiveerd waarom de opdracht toch aan de betrokken firma werd gegund, ondanks het gebrek aan overeenstemming omtrent de contractvoorwaarden, zodat geenszins is aangetoond dat alle essentiële voorwaarden van de opdracht vooraf waren gekend en werden vergeleken met andere aanbiedingen. Dit doet vragen rijzen over de gelijke behandeling van de kandidaten en de effectieve mededinging. De gelijke behandeling van de kandidaten en een gemotiveerde en zorgvuldige keuze vereisen immers dat de overheid enkel rekening houdt met de voorwaarden die gekend zijn op het ogenblik van de gunning en dat zij deze voorwaarden handhaaft tijdens de uitvoering. Enkel schriftelijke vastlegging kan dit garanderen.

2.5. Uitoefening van bevoegdheden en delegatie

De gedelegeerd bestuurder van de VRT is bevoegd voor de toewijzing van opdrachten⁴⁵¹). Daar het Rekenhof geen beslissing van deze bestuurder over de gunningsprocedure en de toewijzing van de opdracht heeft ontvangen en de ondertekening van de schriftelijke overeenkomst pas vier maand na de effectieve gunning plaatsvond, kon het niet met zekerheid vaststellen of de gedelegeerd bestuurder zijn decretale bevoegdheid ten volle heeft uitgeoefend. Wel tonen de voorgelegde documenten aan dat de marketingmanager vóór de totstandkoming van de schriftelijke overeenkomst verschillende beslissingen heeft genomen die een aanvaarding inhielden van het voorstel van de contractant, alsook de gunning van een bijkomende opdracht. Er is niet aangetoond dat het hier slechts ging om uitvoerende handelingen nadat de bevoegde overheid de opdracht had gegund. De marketingmanager kon deze bevoegdheden bijgevolg maar uitoefenen met een voorafgaande schriftelijke delegatie van de gedelegeerd bestuurder. Die verleende deze delegatie echter maar bij de contractsluiting.

De minister reageerde niet op deze opmerking, maar de VRT heeft wel uitgelegd hoe de beslissingen in de praktijk zijn genomen, meer bepaald dat werd gerapporteerd aan de gedelegeerd bestuurder (zie punt 2.1). Behalve deze verduidelijking achteraf was er geen schriftelijke delegatie. Het Rekenhof heeft daarop gesteld dat het aangewezen is van administratieve beslissingen steeds een

---

⁴⁵¹ Decreet van 22 december 1995 tot wijziging van sommige bepalingen van Titel I en Titel II van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995.

schriftelijk stuk op te stellen waaruit onbetwistbaar de - al dan niet reglementair gedelegeerde - bevoegdheid van de betrokken administratieve overheden blijkt.

2.6. Controle van de aangerekende uitgaven

In strijd met de overeenkomst en de budgetvoorstellen, werden de facturen betaald op grond van gecontroleerde uitgaven, niet gestaafd met bewijsstukken. Het Rekenhof concludeerde dan ook dat deze controle niet voldeed.

De minister antwoordde dat een groot gedeelte van de facturen vergezeld ging van bewijsstukken en dat de nodige instructies werden gegeven om de ontbrekende verantwoordingsstukken op te vragen.

Bijkomend onderzoek heeft uitgewezen dat een groot deel van de facturen voor reis-en verblijfkosten inderdaad vergezeld ging van bewijsstukken. Ongeveer de helft van deze facturen leidde daarentegen zonder de vereiste verantwoordingsstukken tot vereffening.

3. Besluit

De VRT heeft bij de aanbesteding en gunning van de opdrachten tot restyling van haar televisienetten inbreuk gepleegd tegen zowel de reglementering op de overheidsopdrachten als tegen de algemene principes van behoorlijk bestuur (zorgvuldig, zuinigheid, motivering van administratieve beslissingen). Het gebrek aan schriftelijke documenten heeft bovendien de controle van het Rekenhof bemoeilijkt.

NV AQUAFIN: FINANCIERING VAN EEN WATERBEHEERSPROJECT IN HONGARIJE (VERVOLGARTIKEL)

Het Vlaams Gewest heeft eind 1995 in het kader van het samenwerkingsprogramma voor Centraal- en Oost-Europa een overeenkomst gesloten met de NV Aquafin voor een rioolwaterbeheersproject in Hongarije. Aquafin opereerde zodoende buiten zijn statuten, die, onder druk van de Europese Commissie, expliciet commerciële of industriële activiteiten hebben uitgesloten. Buiten deze statutaire opmerking, heeft het Rekenhof de Vlaamse Ministers van Buitenlands Beleid en van Leefmilieu erop gewezen dat Aquafin het Gewest met opbrengsten uit de valorisatie van haar knowhow, die ze integraal op kosten van het Gewest heeft opgebouwd, een redelijke return moet betalen. De Vlaamse Milieuholding heeft inmiddels specifiek voor de uitvoering van commerciële waterzuiveringsprojecten een nieuwe NV, met name Aquaplus, opgericht, die een gelijkaardig aandeelhouderschap als Aquafin heeft. Contractueel vergoedt deze NV het Gewest voor het gebruiksrecht van de Aquafin-knowhow. Deze vergoeding is echter ondermaats. Bovendien is het gebruiksrecht exclusief, wat kan leiden tot concurrentievervalsing. Ten slotte werd bij de kostprijsbepaling meermaals afgeweken van de geldende subsidiecriteria.

1. Inleiding

In het kader van het Vlaams samenwerkingsprogramma voor Centraal- en Oost-Europa⁽⁴⁵²⁾, heeft het Vlaams Gewest op 1 september 1995 een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de NV Aquafin voor het project *Conceptueel kader voor het rioolwaterbeheer in Hongarije*. Een eerste projectfase zou in totaal 26,7 miljoen BEF kosten, waarvan 20 miljoen BEF ten laste van het Vlaams Gewest. Een tweede fase zou 24,9 miljoen BEF kosten, waarvan het Gewest nog eens 18,5 miljoen BEF zou subsidiëren. De NV Aquafin verbond zich ertoe in samenwerking met de Hongaarse partner (Ministry for Environment and Regional Policy in Budapest) in Hongarije een rioolwaterzuiveringsconcept zoals dat van Vlaanderen op te zetten.

Om een veroordeling vanwege de Europese Commissie te voorkomen⁽⁴⁵³⁾, erkende het Vlaams Gewest de NV Aquafin als publieke instelling en lichtte het de industriële en commerciële doelstellingen uit de NV-statuten.

---

⁴⁵² Besluit van de Vlaamse regering van 10 mei 1995.

⁴⁵³ Het oorspronkelijke contract tussen de NV Aquafin en het Vlaams Gewest vertoonde namelijk de kenmerken van een overheidsopdracht voor werken, evenwel zonder dat een voorafgaand beroep op de mededinging werd gedaan. De Europese Commissie zag de NV Aquafin daarbij als bevoorrecht aannemer.

2. Opmerkingen

1.262.572

Het Rekenhof heeft de Vlaamse Ministers van Buitenlands Beleid en van Leefmilieu⁽⁴⁵⁴⁾ over dit project de volgende opmerkingen medegedeeld:

- Het Hongarijeproject zou wellicht *commerciële* gevolgen hebben, wat in strijd zou zijn met de statuten van de NV⁽⁴⁵⁵⁾. Het Rekenhof steunde dit vermoeden op de intentie van de NV Aquafin betrokken te worden bij de effectieve bouw van de waterzuiveringsinfrastructuur in Hongarije, onder meer verwoord in de subsidieaanvraag voor de tweede projectfase.
- Enerzijds diende Aquafin de Europese Commissie toestemming te vragen voor de valorisatie van de knowhow die ze op kosten van het Vlaams Gewest heeft opgebouwd⁽⁴⁵⁶⁾. Alleen de Europese Commissie kan immers oordelen over de eventueel concurrentievervalsende aard van de activiteiten. Anderzijds diende het Vlaams Gewest van de NV de terugvloeiing van opbrengsten uit de tegeldemaking van deze knowhow te eisen.
- De beide projectfasen overschreden samen de maximale gewesttegemotkoming (30 miljoen BEF)⁽⁴⁵⁷⁾.
- Uit geen enkel document bleek dat de NV Aquafin alle stappen had ondernomen om cofinanciering door een internationale organisatie te bekomen⁽⁴⁵⁸⁾.
- De NV Aquafin diende de tegemoetkoming van het Vlaams Gewest in haar personeelskosten terdege te rechtvaardigen aan de hand van de werkelijke kosten in plaats van met KVIV-tarieven⁽⁴⁵⁹⁾. Bovendien bevatte de eerste factuur loonkosten van de gedelegeerd bestuurder, terwijl het kostenplan kosten voor supervisie had uitgesloten. Voor de tweede projectfase bracht

---

⁴⁵⁴ Tot de Vlaamse Minister van Leefmilieu richtte het Rekenhof enkel de opmerkingen over de valorisatie van de knowhow en de eraan verbonden commercialisatie.

⁴⁵⁵ Op 30 september 1996 stond een buitengewone algemene aandeelhoudersvergadering de NV Aquafin toe taken van algemeen belang *die noch van commerciële, noch van industriële aard zijn* in verband met waterzuivering of watervoorziening *in België of in het buitenland* uit te voeren.

⁴⁵⁶ Zie ook het Boek van het Rekenhof 1994 (Stuk 11 (1994-1995) - 1, p. 72).

⁴⁵⁷ Artikel 4, §1, van het besluit van de Vlaamse regering van 10 mei 1995 tot vaststelling van het reglement inzake de toekenning van financiële tussenkomsten voor initiatieven met betrekking tot Centraal- en Oost-Europa.

⁴⁵⁸ Artikel 2, §3, van de samenwerkingsovereenkomst schrijft dit nochtans voor.

⁴⁵⁹ De tarieven van de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging omvatten behalve weddenkosten, immers ook algemene administratieve kosten. Het Vlaams Gewest draagt echter langs het Minafonds alle administratiekosten van de NV.

de NV ten slotte een onvoorziene weddentoeslag van 35 % in rekening voor tewerkstelling op een buitenlands project.

Deze opmerkingen hebben aanleiding gegeven tot een uitgebreide briefwisseling met beide Vlaamse ministers. Deze briefwisseling is al gedeeltelijk weergegeven in het Boek van het Rekenhof 1997⁽⁴⁶⁰⁾. De onderstaande paragrafen vatten de vroegere briefwisseling en die van na het boek 1997 per opmerkingenthema samen. De briefwisseling van na het boek 1997 kenmerkt zich door het veelvuldig herhalen van vorige argumentaties. De onderstaande paragrafen beperken zich bijgevolg tot die argumenten die voortgang aan de discussie hebben gegeven.

2.1. Commerciële activiteiten in strijd met statuten

2.1.1. Commerciële gevolgen in tweede projectfase

Op de oorspronkelijk opmerking van het Rekenhof dat het Hongarijeproject wellicht *commerciële* gevolgen zou hebben, wat in strijd zou zijn met de statuten van de NV, antwoordde de Vlaamse Minister van Buitenlands Beleid dat dit niet het geval zou zijn: de bouw van de infrastructuur zou immers geen deel uitmaken van de samenwerkingsprojecten. Een eventuele betrokkenheid van Aquafin bij de bouw zou bovendien hooguit een advies- of kwaliteitscontrolefunctie inhouden.

De Vlaamse Minister van Leefmilieu van zijn kant vond dat het Hongarijeproject als opdracht van algemeen belang ten behoeve van derden, kaderde in de aangepaste statutaire bepalingen van de NV Aquafin. De toetreding van een overheidsonderneming met *exclusieve* rechten tot de concurrentiële markt zou in casu weinig problemen stellen wegens *het occasioneel en verkennend karakter van deze projecten, en gelet op de marginale inzet van middelen*.

Het Rekenhof wees beide ministers erop dat ook de advies- en kwaliteitscontrole taken van commerciële aard kunnen zijn.

2.1.2. Nevenactiviteiten zonder commercialiseringsdoeleinden

Op 12 december 1997 stelde de Vlaamse Minister van Leefmilieu echter dat Aquafin wel degelijk commerciële nevenactiviteiten mag ontwikkelen, mits die bijdragen tot de verwezenlijking van het maatschappelijk doel en de NV daarbij de mededingingsregels naleeft⁽⁴⁶¹⁾. De minister maakte het onderscheid tussen gepermitteerde nevenactiviteiten van commerciële aard en niet gepermitteerde nevenactiviteiten die worden ontwikkeld *met het oogpunt te commercialiseren*.

---

⁴⁶⁰ Stuk 11 (1997-1998) - Nr. 1, van 5 november 1997, p. 83-87.

⁴⁶¹ De minister steunt daarbij op de mogelijkheid die artikel 37.1 van de overeenkomst van november 1993 Aquafin biedt activiteiten voor derden uit te voeren.

De minister betoogde verder dat de monopoliepositie van de NV bij de uitbreiding van de Aquafinactiviteiten naar deze concurrentiële nevenmarkt, geen rol zou spelen. De doorzichtige boekhouding en de controle daarop zouden immers verhinderen dat vergoedingstransfers van de hoofdpdracht naar de nevenactiviteiten de mededinging in het gedrang zouden brengen. De kostprijs van de commerciële nevenprojecten zou bovendien aan de marktvoorwaarden beantwoorden, daar het gebruik van door de overheid gefinancierde kennisopbouw erin zou zijn uitgedrukt. De beheersovereenkomst huldigt ten slotte het principe van de strikte scheiding tussen hoofdtaak en bijkomende opdrachten. Adviesopdrachten voor derden zou Aquafin aldus - hoewel van commerciële aard - binnen de statutaire bepalingen kunnen uitvoeren omdat zij kaderen in een doelstelling van algemeen belang en bijdragen tot de instandhouding en optimalisering van het kennispotentieel. De Europese aanmeldingsplicht zou volgens de minister niet toepasselijk zijn, wegens het geringe bedrag dat met de nevenactiviteiten is gemoeid (minder dan 40 miljoen ecu).

2.1.3. Oprichting van de NV Aquaplus

De minister meldde ten slotte het plan van de Vlaamse Milieuholding, hoofdaandeelhouder van de NV Aquafin, een afzonderlijke onderneming, met name Aquaplus, op te richten voor de ontwikkeling van commerciële afvalwaterbehandelingsprojecten. Deze onderneming zou een afzonderlijk management hebben, maar dezelfde aandeelhoudersstructuur als Aquafin. Aquaplus zou met Aquafin een technische samenwerkingsovereenkomst sluiten om een beroep te kunnen doen op kennis en technische ondersteuning. Deze formule zou het risico op vermenging tussen de functies van aanbestedende dienst (Aquafin) en van dienstverlener-aannemer (Aquaplus) uitsluiten. Aquaplus zou noch overheidssteun, noch exclusieve rechten krijgen. De kennisverstrekking door Aquafin zou concurrenten aldus niet benadelen. De samenwerkingsovereenkomst zou enerzijds de nodige garanties ter vrijwaring van de mededinging moeten bieden en Aquafin zou niet stelselmatig opdrachten voor diensten en werken aan Aquaplus mogen toevertrouwen. De minister beweerde tot slot dat de Vlaamse Milieuholding dit plan met de Europese Commissie had besproken.

De NV Aquaplus is op 20 februari 1998 effectief opgericht, volgens artikel 3 van de statuten met het doel in binnen- en buitenland alle technische, financiële, fiscale, juridische, commerciële en industriële activiteiten uit te voeren met betrekking tot adviesverlening, ontwerpen, bouwen en exploitatie van nieuwe en/of bestaande waterzuiverings- en watervoorzieningsinfrastructuur. Op 10 maart 1998 sloten Aquafin en Aquaplus een overeenkomst voor kennisoverdracht.

Het Rekenhof herhaalde op 24 november 1998 dat de NV Aquafin volgens haar statuten noch taken van commerciële aard, noch commerciële nevenactiviteiten mag uitvoeren. Als wordt aangenomen dat elke activiteit die de NV Aquafin uitvoert met toepassing van artikel 37.1 van de overeenkomst met het Vlaams Gewest, een commercieel karakter heeft, mag de NV deze nevenactiviteiten niet ontwikkelen. De statuten dragen Aquafin immers enkel taken van algemeen belang op, met expliciete uitsluiting van activiteiten van commerciële of industriële aard. Op 20 april 1999 wees het Rekenhof erop dat artikel 3, §2, van de statuten van Aquafin aanpassing vergen als de NV nevenactiviteiten overeenkomstig artikel 37.1 van de overeenkomst met het Vlaams Gewest wenst te ontwikkelen. De samenlezing van de statuten van Aquafin en Aquaplus leiden overigens tot de conclusie dat de activiteiten van Aquaplus een uitbreiding op een nevenmarkt inhouden van de activiteiten van Aquafin.

2.2. *Valorisatie van de knowhow*

2.2.1. *Principe van de redelijke return*

De Vlaamse Minister van Leefmilieu ging akkoord met de opmerking van het Rekenhof dat de billijkheid vereist dat het Vlaams Gewest bij de valorisatie van met zijn middelen verworven kennispotentieel een *redelijke return* zou bekomen. Volgens het Rekenhof diende Aquafin de Europese Commissie bovendien onverwijld toestemming te vragen voor de valorisatie van haar kennispotentieel.

Op 12 december 1997 onderstreepte de Vlaamse Minister van Leefmilieu de beleidseconomische en sociale opportuniteit van een valorisatie door Aquafin van het verworven kennispotentieel. De opbrengst van deze valorisatie zou in mindering kunnen komen van de kostenvergoeding die het Gewest de NV verstrekt. De Europese Commissie zou volgens de minister haar kritiek hebben ingetrokken na de beperking van de opdrachten van Aquafin tot de niet-concurrentiële sfeer, zodat een nieuwe toestemming volgens hem niet meer nodig was.

2.2.2. *Lage contractuele return*

Hoewel de minister dus een billijke vergoeding aan het Vlaams Gewest uit de valorisatie van de opgebouwde knowhow had vooropgesteld, bepaalde artikel 6 van de overeenkomst voor kennisoverdracht van Aquafin aan Aquaplus d.d. 10 maart 1998 dat Aquafin aan Aquaplus behalve de integrale kostprijs van de geleverde diensten, een royaltyvergoeding mocht aanrekenen van 2% op de kostprijs van het ter beschikking gestelde personeel. Een zo geringe return is, zo stelde het Rekenhof op 24 november 1998, weinig voordelig voor het Vlaams Gewest. Het merkte tevens op dat het Vlaams Gewest niet werd betrokken bij de regeling van deze externe valorisatie⁽⁴⁶²⁾. Ten slotte ontdekte het een tegenspraak tussen de bepaling in de overeenkomst voor kennisoverdracht dat Aquaplus' licentie voor het gebruik van de knowhow van Aquafin niet exclusief is⁽⁴⁶³⁾, en de missieverklaring van Aquafin, die stelt dat de valorisatie van de knowhow maar kan plaatsvinden binnen aangepaste, op initiatief van de VMH op te richten, structuren (dus wel exclusiviteit)⁽⁴⁶⁴⁾.

---

⁴⁶² Tijdens de hernegotiatie van de overeenkomst tussen de NV Aquafin en het Vlaams Gewest op 20 september 1993 was nochtans gesteld dat de externe valorisatie met een officieel schrijven van de raad van bestuur van de VMH aan het Vlaams Gewest zou worden geregeld.

⁴⁶³ Dit vormt volgens de minister een garantie tegen misbruik van de monopoliepositie van Aquafin om een marktvoordeel te halen.

⁴⁶⁴ Aquafin heeft overigens geen voordeel bij kennisoverdracht aan derden, met uitzondering van Aquaplus, dat eenzelfde aandeelhouderschap heeft. Dit bevestigt de conclusie dat de activiteiten van Aquaplus een uitbreiding op een nevenmarkt inhouden van de activiteiten van Aquafin.

Op 10 februari 1999 trachtte de Vlaamse Minister van Leefmilieu de geringe return te verantwoorden met de lage unieke waarde van Aquafins waterzuiveringstechnologie, waardoor de marktprijs ervan laag ligt. Het voordeel voor het Gewest zou zich dan ook vooral situeren in het aantal Aquafin-uren in Aquaplusprojecten. Aquafin mag die uren namelijk aanrekenen als directe kosten, waarop een overheadfactor wordt toegerekend. De tarieven zouden na verloop van tijd geëvalueerd worden. Ten slotte zou het niet valoriseren van de kennis voor het Gewest volgens de minister nog nadeliger zijn dan deze lage return.

Op 20 april 1999 antwoordde het Rekenhof dat de kennistechnologie van de NV Aquafin maar een geringe intrinsieke waarde had, waardoor ook de opportuniteitswaarde van de valorisatie van deze knowhow beperkt was. Gelet op deze geringe waarde, konden dan ook vraagtekens worden geplaatst bij de opportuniteit van de valorisatie. Overigens betwijfelde het Rekenhof of veel kosten voor de nevenopdrachten daadwerkelijk in mindering kunnen worden gebracht van de kostenvergoeding die het Vlaams Gewest de NV Aquafin in het kader van de hoofdovereenkomst betaalt. Deze nevenactiviteiten moeten immers accessoir blijven en op korte termijn ontbreken zelfs de sociale en economische redenen voor de uitvoering ervan, aangezien er thans bij Aquafin geen periodes van onderbenutting van de capaciteit zijn. Ten slotte heeft het Rekenhof erop gewezen dat de overeenkomst van kennisoverdracht niet heeft voorzien in een eventuele evaluatie en herziening van de aan te rekenen uurtarieven en de fee.

2.3. Overschrijding van de subsidiegrens

Op de opmerking dat beide projectfasen samen de maximale gewesttegemoteking van 30 miljoen BEF overschreden, antwoordde de Vlaamse Minister van Buitenlands Beleid dat het niet om projectfasen ging, maar om twee verschillende projecten met onderscheiden eindresultaten. Overigens zou het project nog zijn ingediend onder het vroegere stelsel, met een subsidiegrens van 50 miljoen BEF.

Het Rekenhof weerlegde de bewering dat het project tot 50 miljoen BEF steun kon verkrijgen: het besluit van de Vlaamse regering van 10 mei 1995, dat de subsidiegrens voor initiatieven met betrekking tot Centraal- en Oost-Europa op 30 miljoen BEF bepaalde, had namelijk uitwerking vanaf 10 mei 1995 en bevatte geen overgangsmaatregelen. De definitieve subsidieaanvraag van de NV Aquafin voor de eerste fase van het project dateert van 30 juni 1995, dus na de inwerkingtreding van het bovenvermelde besluit. Het argumenteerde voorts dat tal van feiten erop wezen dat het wel degelijk om één project ging, met twee fasen en een globaal eindresultaat.

Op 20 april 1998 betoogde de Vlaamse Minister van Buitenlands Beleid nogmaals dat het om twee projecten ging: daar de bestreken oppervlakte van de twee fasen verschilde, kon van één globaal eindresultaat immers geen sprake zijn. De minister bevestigde wel dat het hoofdzakelijk om dezelfde contractpartners ging. Voorts betoogde hij dat de projectindienaar niet het slachtoffer mocht worden van een reglementswijziging die zich voordeed tussen de indiening van de projectaanvraag en de steuntoekenning. Het tijdsverloop tussen die momenten is immers enkel afhankelijk van de snelheid van de administratieve procedure.

Het Rekenhof herhaalde op 24 november 1998 zijn standpunt dat de samenwerkingsovereenkomst van 1 september 1995 wel degelijk onder het toepassingsgebied viel van het besluit van de Vlaamse regering van 10 mei 1995, dat de sub-

sidiegrens voor initiatieven met betrekking tot Centraal- en Oost-Europa op 30 miljoen BEF bepaalde.

2.4. *Streven naar cofinanciering*

In antwoord op de kritiek van het Rekenhof dat uit geen enkel document bleek dat de NV Aquafin stappen had ondernomen om cofinanciering door een internationale organisatie te bekomen, somde de Vlaamse Minister van Buitenlands Beleid enkele stappen op die Aquafin ter verkrijging van internationale cofinanciering zou hebben gezet. Zij zouden wegens de vertraagde goedkeuring van het Vlaams project geen resultaten gekend hebben. De minister beloofde het Rekenhof op 20 april 1998 nogmaals het op de hoogte te zullen houden van de resultaten van Aquafins speurtocht naar cofinanciering.

2.5. *Kostenverantwoording*

Op de kritiek inzake de gebrekkige kostenverantwoording van het project (rechtvaardiging van de gewesttegemoetkoming in haar personeelskosten met KVIV-tarieven in plaats van werkelijke kosten, facturatie van supervisiekosten en onvoorziene weddentoeslag), antwoordde de Vlaamse Minister van Buitenlands Beleid dat de bijzonder gevolmachtigde van de Vlaamse regering bij Aquafin erop zou toezien dat geen dubbele subsidiëring van administratiekosten zou plaatsvinden⁴⁶⁵) en dat het gebruik van de KVIV-tarieven contractueel was vastgelegd. De loonkosten van de gedelegeerd bestuurder betroffen volgens de minister geen supervisie en de weddentoeslag zou een algemeen marktgegeven zijn voor personen die langere periodes in het buitenland tewerkgesteld zijn.

Op 24 november 1998 heeft het Rekenhof de Vlaamse Minister van Buitenlands Beleid geantwoord dat het zijn standpunt handhaafde dat, bij gebreke van een afdoende verantwoording van het tegendeel, de gedelegeerd bestuurder van de NV Aquafin enkel met supervisie is belast en zijn loonkosten bijgevolg niet in rekening mochten worden gebracht. Het Rekenhof bracht deze kosten dan ook in mindering van de eindafrekeningsstaat voor de eerste fase van het project. Het wees de minister er met betrekking tot de tweede projectfase op dat hij nog steeds niet had aangetoond dat de weddentoeslagen voor de tewerkstelling op een buitenlands project een algemeen marktgegeven zijn.

Op 10 februari 1999 antwoordde de Vlaamse Minister van Leefmilieu dat de loonkosten van de gedelegeerd bestuurder inderdaad in mindering moeten worden gebracht.

---

⁴⁶⁵ Alle prestaties ingevolge het samenwerkingsprogramma zouden in mindering worden gebracht van de facturen van de vaste kosten die de NV bij het Minifonds indient.

3. Besluit

Gaandeweg spitste de briefwisseling over de deelname van de NV Aquafin aan buitenlandse waterzuiveringsprojecten zoals dat in Hongarije, zich - los van de overkoepelende Europese problematiek - toe op het probleem van de bestemming van opbrengsten die resulteren uit de valorisatie van met gewestgelden opgebouwde knowhow. In dit verband lijkt het in de huidige situatie onredelijk dat het Vlaams Gewest de kosten van deze technologieontwikkeling volledig draagt, maar slechts een zeer beperkte return verkrijgt. De oprichting van de NV Aquaplus doet geen afbreuk aan deze kernproblematiek; het Rekenhof beschouwt deze NV immers als een exclusieve uitbreiding op een nevenmarkt van de activiteiten van de NV Aquafin.

NV AQUAFIN: GEWESTVERGOEDING VOOR RENDEMENT EIGEN VERMOGEN (VERVOLGARTIKEL)

Nadat het Rekenhof in 1997 had vastgesteld dat de contractuele vergoeding die het Gewest de NV Aquafin jaarlijks betaalt om haar aandeelhouders een dividend uit te keren, bijzonder hoog was (20%), deed het een aantal besparingsvoorstellen. In de sindsdien met de minister gevoerde briefwisseling beperkte het Rekenhof zijn voorstellen tot de eerste twee en stelde het de besparingsberekening bij tot 3,2 miljard BEF voor de resterende looptijd van het beheerscontract met Aquafin. De uiteenzetting in het Boek van het Rekenhof 1997 heeft inmiddels geleid tot een resolutie waarin het Vlaams Parlement de Vlaamse regering verzoekt bij de hernegotiatie van de beheersovereenkomst de voorstellen van het Rekenhof ter harte te nemen.

1. Inleiding

Voor de versnelde bouw van de rioolwaterzuiveringsinfrastructuur werkte het Vlaams Gewest een *alternatieve financieringsvorm* uit: het droeg de bouw en exploitatie van de infrastructuur over aan de NV Aquafin, voor 51% eigendom van de NV VMH. Met het eigen vermogen en leningen prefinanciert de NV de kosten en investeringen in de waterzuivering. Buiten haar kapitaalinbreng langs de VMH, dekt het Vlaams Gewest alle kosten van Aquafin. Omdat Aquafin geen bedrijfswinst maakt waarmee zij een dividend aan de aandeelhouders kan uitkeren, stort het Minafonds de NV Aquafin bovendien jaarlijks een *vergoeding voor het rendement van het eigen vermogen*⁽⁴⁶⁶⁾. Aquafin wendt ze ook aan voor de betaling van vennootschapsbelasting, de opbouw van de wettelijke reserve en de uitkering van een nettodividend aan de aandeelhouders (ongeveer 12%).

2. Uiteenzetting in het Boek 1997

1.362.923

Het Rekenhof heeft in 1997 de redelijkheid onderzocht van de jaarlijkse contractuele rendementsvergoedingen (ruim 20%). Zij kosten het Gewest over de gehele contractuele looptijd (tot en met het jaar 2020), na aftrek van de dividenden die Aquafin aan de VMH (volledig in handen van het Gewest) betaalt, netto ongeveer 22 miljard BEF, inclusief BTW⁽⁴⁶⁷⁾. Het Rekenhof heeft de Vlaamse

---

⁴⁶⁶ De vergoedingen zijn vastgelegd in een overeenkomst van 11 januari 1991, gewijzigd op 10 november 1993.

⁴⁶⁷ Zie voor de berekeningswijze het Boek van het Rekenhof 1997, stuk 11 (1997-1998) - Nr. 1, van 5 november 1997, p.70 e.v.

Minister van Leefmilieu in 1997 een aantal voorstellen gedaan tot beperking van die kostprijs:

- onderzoeken of de NV Aquafin wel vennootschapsbelasting diende te betalen en, zo niet, de al betaalde belasting betwisten;
- nog enkel rendementsvergoedingen uitbetalen aan de privé-aandeelhouders, en in beperkte mate aan de VMH;
- de toename van het eigen vermogen beperken tot de vorming van de wettelijke reserve;
- de VMH bijkomend aandelen van de NV Aquafin doen overnemen van de institutionele beleggers.

Deze maatregelen zouden wel de aanpassing van de overeenkomst met Aquafin van 10 november 1993 vergen, alsook van de beheersovereenkomst tussen het Vlaams Gewest en de VMH.

3. Verdere briefwisseling over de besparingsvoorstellen

Op 21 augustus 1997 heeft het Rekenhof de minister na diens antwoord van 2 juni 1997 andermaal zijn overtuiging medegedeeld dat het Vlaams Gewest middels de geformuleerde aanbevelingen op de rendementsvergoeding een belangrijke besparing kan realiseren.

De Vlaamse Minister van Leefmilieu heeft op 8 december 1997 argumenten aangebracht tegen de uitvoering van die aanbevelingen:

- De voor diversificatie van de aandelen vereiste contractwijzigingen zijn moeilijk haalbaar, daar zij een bijzondere meerderheid van 85% vereisen of op blokkering kunnen stuiten.
- De NV Aquafin kan minderheidsaandeelhouders niet tot aandelenverkoop dwingen, noch hun prijsbepalingsvrijheid beperken.

Ervan uitgaand dat te hoge rendementsvergoedingen⁴⁶⁸) een schending inhouden van de zuinigheidsplicht die inherent is aan elke uitvoering van een taak van algemeen belang, heeft het Rekenhof zijn aanbevelingen op 3 maart 1998 geconcentreerd rond twee concreet haalbare acties: de beperking van de dividenduitkering aan de VMH middels de creatie van twee soorten aandelen en een formele kapitaalvermindering (vrijstelling van stortingsplicht van het nog niet opgevraagde kapitaalgedeelte). Het heeft de minister dan ook elementen aange-reikt die bij de hernegotiatie de minderheidsaandeelhouders tot inschikkelijkheid kunnen bewegen:

---

⁴⁶⁸ Daar de overheid alle opbrengsten waarborgt en het Vlaams Gewest bijzonder kredietwaardig is, dragen de aandeelhouders immers geen enkel risico.

- De diversificatie van de aandelen raakt niet aan het belang van de aandeelhouders andere dan de VMH, en het Gewest kan de inkomstenderving door de VMH compenseren door een kapitaalverhoging met de vrijgekomen gelden wegens de verminderde dividendenstroom of door vermindering van het dividend dat de VMH jaarlijks volgens haar beheersovereenkomst aan het Gewest moet betalen.
- Als toch al een consensus tussen de partijen over niet-volstorting van het maatschappelijk kapitaal bestaat, kan omzetting daarvan in een formele kapitaalvermindering geen probleem vormen. Een bepaling in de beheersovereenkomst volstaat daartoe niet.

Op 25 mei 1998 trad de minister het principe van de zuinigheidsplicht bij. Hij ging tevens dieper in op de aard van de opdracht van de NV's VMH en Aquafin (taken van publiek nut) en van de beheersovereenkomst (volgens de minister meer een *concessieovereenkomst van openbare dienst*). In het tweede deel van zijn antwoord argumenteerde de minister tegen de voorstellen van het Rekenhof:

- De niet-uitkering van dividenden aan de VMH zou, behalve een bijzondere meerderheid van de aandeelhouders, ook een beslissing van de bestuurders van de VMH vergen tot reductie van de vermogensrechten verbonden aan haar aandelen. Daardoor zou de waarde van de aandelen dalen, met nevenconsequenties voor derden (kredietverstrekkers, andere vennootschappen waarin de VMH participeert,...). Bovendien zou een situatie ontstaan waarbij de VMH langs haar meerderheidsstem beslist over de aanrekening van verliesfactoren op het rendement van de privé-aandeelhouders. Ten slotte zou het winstbelang van de VMH verminderen en als sturingsmechanisme ten aanzien van het kostengedrag en de prestaties van het management van Aquafin wegvallen, met hogere kosten als gevolg.
- Een formele kapitaalvermindering wijzigt volgens de minister de waarborgstructuur van de affectatieovereenkomst van 23 november 1994 die de zeer voordelige prefinanciering mogelijk maakt dankzij een evenwicht van verscheidene borgstellingen. Een verminderde zekerheid zal zich dan ook vertalen in hogere tarifiëring vanwege de banken.

Het Rekenhof is op 30 juli 1998 bij zijn standpunt gebleven dat de voorgestelde maatregelen technisch en juridisch realiseerbaar zijn: de creatie van twee soorten aandelen zou voor de rest van de looptijd van de overeenkomst minstens een besparing inhouden van 3,7 miljard BEF; de goedkeuring van een formele kapitaalvermindering zou meer van de aandeelhouders afhangen, dan van de kredietverstrekkers, die immers al over belangrijke zekerheden beschikken. Het akkoord van de aandeelhouders kan de Vlaamse overheid bekomen door het voorstel te verdedigen met de aangereikte argumenten.

Op 21 oktober 1998 heeft de minister onder meer het bovengenoemde bedrag van 3,7 miljard BEF betwist op grond van een aantal recente gegevens, zoals die over de verlaagde rentevoet. Voorts stelde hij dat de zekerheden verschaft door

de affectatieovereenkomst enkel betrekking hebben op lange-termijnkrediet-verstrekking.

Het Rekenhof repliceerde op 8 december 1998 dat de besparing zelfs met verrekening van de lagere rentevoet nog steeds 3,2 miljard BEF bedroeg. Het Rekenhof beëindigde met deze repliek de discussie en wees de minister op de resolutie van 28 oktober 1998⁽⁴⁶⁹⁾, waarin het Vlaams Parlement n.a.v. zijn onderzoek van het Boek van het Rekenhof 1997 de Vlaamse regering heeft aanbevolen bij de nakende heronderhandelingen van de beheersovereenkomst met de NV Aquafin stappen te ondernemen om:

- een formele kapitaalvermindering door te voeren die het maatschappelijk kapitaal beperkt tot het tot op heden volgestort bedrag;
- de dividenduitkering aan de VMH te minimaliseren door de creatie van twee soorten aandelen met verschillend dividendrecht en de daardoor gederfde VMH-kasinkomsten te compenseren;
- bij de onderhandelingen rekening te houden met: de zuinigheidsplicht van algemeen belang, het feit dat de huidige milieuheffingen niet volstaan om de stijgende Aquafinfactuur te betalen, de te hoge brutorendementsvergoeding, de disproportie tussen de hoge risicopremie en het lage risico, en de vaststelling dat de vergoeding voor het rendement op het eigen vermogen een dure alternatieve financieringsvorm is.

4. Verder briefwisseling over het verschuldigd zijn van vennootschapsbelasting

In zijn brief van 8 december 1997 stelde de Vlaamse Minister van Leefmilieu dat de hoofdcontroleur van de administratie der directe belastingen op 21 februari 1992 schriftelijk had vastgesteld dat de NV Aquafin onderhevig was aan de vennootschapsbelasting. Zo de NV toch een vrijstelling zou bekomen, zou zij overigens onderworpen worden aan de rechtspersonenbelasting, met effect op de inkomsten van de aandeelhouders, die dan vennootschapsbelasting op hun dividend zouden moeten betalen. De aandeelhouders zouden dit volgens de minister alleen maar aanvaarden als het Gewest in compensatie zou voorzien.

Op 5 mei 1998 heeft het Rekenhof de minister ertoe verzocht initiatieven te nemen om, in samenspraak met de federale Minister van Financiën, de twijfel over de onderworpenheid van de NV Aquafin aan de vennootschapsbelasting uit te klaren.

Op 7 september 1998 schreef de minister dat - gelet op de bevestiging door het Ministerie van Financiën van de onderworpenheid - enkel nog een gerechtelijke uitspraak het mogelijks niet onderworpen zijn van de NV Aquafin aan de ven-

---

⁴⁶⁹ Stuk 1098 (1997-1998) - nrs. 1 en 2 en handelingen Vlaams Parlement - plenaire vergadering - nr. 10 en 11 - van 28 oktober 1998.

nootschapsbelasting kan vaststellen. Het Rekenhof heeft vervolgens beslist over deze aangelegenheid geen briefwisseling meer te voeren.

5. Conclusie

De briefwisseling tussen het Rekenhof en de Vlaamse Minister van Leefmilieu heeft in feite gaandeweg het karakter gekregen van een constructief overleg. Het Rekenhof heeft zijn besparingsberekening bijgesteld tot 3,2 miljard BEF voor de resterende looptijd van de beheersovereenkomst tussen Vlaams Gewest en Aquafin door minimalisatie van de dividenduitkering aan de VMH middels de creatie van twee soorten aandelen en door een formele kapitaalvermindering bij de NV Aquafin. Het zag zich in deze conclusie gesteund door de resolutie met diezelfde strekking, aangenomen door het Vlaams Parlement op 28 oktober 1998.

Aangenomen in Nederlandse kamer van het Rekenhof van 11 oktober 1999:

de Eerste Voorzitter:	J. VAN de VELDE
de Raadsheren:	F. VANSTAPEL
	J. BECKERS
	A. DUROI-VANHELMONT (mevr.)
	R. LESAGE
de Hoofdgriffier:	F. VAN DEN HEEDE

TREFWOORDENREGISTER

- aanmeldingsplicht 437
aanpassingswerken Bosuilstadion
Antwerpen 101
aanvullende personenbelasting ... 29
ABAFIM... 203; 327; 360; 373; 459
actieplan rationeel
energieverbruik 438
administratie Economie 392
administratie Gezondheidszorg,
buitengewoon reken-
plichtige 120
administratie Waterwegen en
Zeewezen 377; 449; 468
administratie Wegen en
Verkeer 449
administratie Wetenschap en
Innovatie 155
administratieve arresten van het
Rekenhof..... 39
advocatenkantoor 459
afdeling Algemene Technische
Ondersteuning..... 464
afdeling Overheidsopdrachten .. 467
afdeling Overheidsopdrachten .. 162
Albertkanaal..... 505
algemeen wetenschapsbeleid 155
algemeen wetenschapsbeleid,
VIS/COF..... 155
alternatieve financiering.... 534; 537
Anderlecht..... 457
Aquafin, bijzonder
gevolmachtigde..... 532
Aquafin, NV 172; 243; 526; 534
Aquafin, NV - rendement op
eigen vermogen..... 15
Aqualink 431; 437
Aquaplus, NV 526
ARGO 41; 268
Autonome Vlaamse Fiscale
Inning..... 199
baggerwerken 461
basisonderwijs..... 418
basisonderwijs - personeels-
formatie..... 421
basisonderwijs, projecten
zorgverbreding..... 422
bedrijfseconomisch rekening-
stelsel 203; 204
beheersovereenkomsten .....
.....433; 440; 535
bejaardenzorg, personeelskosten
..... 117
Beneden-Zeeschelde 461
berging 465
bestuurs- en onderwijzend
personeel..... 418
betoelaging in natura 501
bevoegdheidsoverschrijding
.....492; 524
bijzondere kinderopvang .. 490; 492
Biotechnologie Fonds
Vlaanderen 156
BLOSO 209; 308
BLOSO-sportcentra 313; 499
bosinventarisatie 135
BRTN 403
BSC Genk..... 500
BSC Gent..... 500
BSC Hofstade 500
BTW-administratie 369
bufferkrediet 466
buitengewoon onderwijs,
vervoerkosten 109
CDVU..... 319
centra voor kinderzorg en
gezinsondersteuning 490; 492
Centraal- en Oost-Europa 526
CFO.....205;
246; 316; 317; 327; 362; 373
College van Secretarissen-
Generaal 410
commerciële nevenactiviteiten . 528
Commissie voor Binnenlandse
Aangelegenheden, Stadsver-
nieuwing en Huisvesting 29
Commissie voor Boekhoudkundige
Normen en internationale
normen..... 404
Commissie voor Financiën en
Begroting..... 13
Commissie voor Leefmilieu en
Natuurbehoud..... 445
Commissie voor Ruimtelijke
Ordering, Openbare Werken
en Vervoer 364
compensatie personeelsstatuut.....
.....505; 511
concessieovereenkomst 536
concurrentievervalsing..... 526
consortiumkrediet, FNSV 80
consortiumkrediet, serviceflats ... 80
contractuele personeelsleden 511
cultureel ambassadeursschap 125
cultureel centrum 125
cultuurprijzen..... 124
dading 461
De Brakke Grond..... 188
de Ferrarisgebouw 25
debudgettering 457

delegatie.....	524	financiële leasing.....	182
delegatieregeling.....	460	Financiële leasing.....	460
Delta-systeem.....	455	FIOV.....	157; 228; 397; 398
departement Algemene Zaken		FIOV, vastleggingen.....	230
en Financiën.....	460	FIVA.....	261
departement Leefmilieu en		Fonds Film in Vlaanderen ..	90; 237
Infrastructuur.....	451; 472	Fonds van de Landinrichting	83
departement Leefmilieu en		Fonds Vlaanderen-Azië	220
Infrastructuur,		fonds voor de aanwending van	
warenrekeningen.....	131	recyclagegelden	166
departement LIN, afdeling		Fonds voor de Financiering van	
Algemene Technische		het Urgentieplan voor de	
Ondersteuning.....	153	Sociale Huisvesting	192
Departementaal Integratie-		Fonds voor de Ruimtelijke	
project.....	119	Ordening.....	139
Dienst voor de Scheepvaart		Fonds voor het Grondwater-	
.....	20; 370; 505	beheer	137
DIGO	283	Fonds voor Waterhuishouding..	138
domaniale		functionele loopbaan.....	517
concessieovereenkomsten.....	499	fysisch programma	451
drinkwatermaat-		geconsolideerde schuld,	
schappijen.....	432; 433	aflossing	80
drinkwatertarief.....	436	gedeelde en samengevoegde	
drinkwatervoorziening	430	belastingen.....	77
economische expansiesteun	483	gehandicaptenzorg in landen in	
EGKS.....	352	ontwikkeling	118
eindejaarsvastleggingen	450	geïntegreerde economische	
erfpachtovereenkomst.....	306	boekhouding en budgettaire	
ESER	203	rapportering	18
Europese Commissie.....		geldelijke anciënniteit.....	516
.....	157; 181; 206; 253; 337,	Gemeenschappelijk	
399; 433; 437; 468; 473; 526		Landbouwbeleid	478
Europese drinkwaterrichtlijn.....	442	Gemeenschapsinstelling voor	
Europese Interreg programma...	139	Bijzondere Jeugdbijstand	
Europese regelgeving.....	459	De Kempen.....	198
Europese richtlijn.....	445; 521	Gemeenschapsinstelling voor	
Europese Unie.....	476	Bijzondere Jeugdbijstand	
expansiesteun voor eerste		De Zande	197
vestiging.....	486	gemeentebedrijven.....	439
expansiesteun,		gemeentelijke autonomie.....	432
beroepsinvesteringen	487	gemeenten.....	29
expansiesteun,		geschillencommissie	463
erfpachtvergoeding	485	geschillendossiers	454
expansiesteun, gemengde		gesco's	205; 271
investeringen.....	489	gesubsidieerde contractuelen	82
expansiesteun, materieel voor		gewestbelastingen.....	78
inwendige organisatie	487	Gewestelijke Investerings-	
expansiesteun, tewerkstellings-		maatschappij voor	
steun.....	487	Vlaanderen	156; 413
Export Vlaanderen	96; 321	Gewestelijke Ontwikkelings-	
exportgerichte initiatieven	128	maatschappij voor Vlaams	
FBJ.....	234	Brabant	233
federale overheid.....	446	gewestwegen, inschakeling	
FEERR-KO.....	255; 483	laaggeschoolden	145
FEERR-MGO	251; 253; 485	gezinsveeteeltbedrijven.....	473
financieel systeem, module		gezondheidszorg, bijscholing ...	122
begroting.....	31		

gezondheidszorg, lokale		
samenwerkingsinitiatieven ..	122	
Gimohold Noorderlaan	149; 361	
GIP-project	105	
Gothenbrugge	379	
graaf de Ferrarisgebouw	415	
Grindfonds	248	
grond- en pandenbeleid.....	139; 143	
grondwaterwinning	434; 435	
haven van Antwerpen	461	
haven van Brussel	369	
havenkapiteins	511	
havens	462	
Hendrik Conscience-		
gebouw	25; 417	
herverdelingsbesluiten	452	
HOBu, terugvorderingen.....	113	
HOBu-fonds.....	396; 400	
HOBu-instellingen	157	
HOBu-recuperatiefonds	81; 166	
Hogere Zeevaartschool	174	
hogescholen	81	
Hogeschool Sint - Lukas		
Brussel	110	
Hongarije	526	
hoogtepremie	515	
huurkoop	457	
IAP	182	
ICC-gebouw Meir Antwerpen ..	161	
IMALSO	380	
inbreidingsgerichte projecten		
voor kansarme buurten	144	
indirecte schuld, VMM.....	80	
industriële water.....	435	
industriële waterrecyclage	438	
infiltratietechnieken	436	
informatisering	501	
innovatiedecreet.....	38; 157; 399	
Inspectie van Financiën		
.....	25; 435; 467	
Instituut voor Natuurbehoud.....	457	
integraal waterbeleid.....	431; 432	
integrale gezinszorg	118	
intercommunales.....	437	
interne audit	460	
interne auditcel van het federale		
Ministerie van Financiën	29	
interne auditdienst van de		
Vlaamse Gemeenschap.....	34	
interne controle	460; 505; 513	
Intrest Rate Swap.....	350	
Investeren in Vlaanderen	193	
IVAH	287	
IWT	157; 394; 397	
IWT, visum onder voorbehoud... 35		
kabinet van de		
Minister-President	96	
kansarmoedekaart.....	494	
kapitaalsubsidies.....	454	
kapitaalvermindering	536	
Karel de Grote Hogeschool		
Antwerpen	110	
Kasteel - Domein van		
Gaasbeek	189	
Katholieke Hogeschool		
Brugge - Oostende.....	110	
Kempense kanalen	505	
Kind en Gezin	290; 490;	
492; 493; 494; 495; 496; 497		
kinderdag- en -nachtverblijven		
.....	490; 492	
kinderopvang, ouderbijdragen ..	293	
kinderopvangcentra	490; 492	
klooster Grauwzusters		
Antwerpen	161	
KMO-innovatie Vlaanderen		
.....	397; 398	
Koninklijk Museum voor Schone		
Kunsten te Antwerpen	190	
Koninklijke Academie voor		
Wetenschappen, Letteren en		
Schone Kunsten van België..	156	
kredietherschikkingen.....	452	
kredietherverdelingen	86; 88	
kunstmestgebruik.....	475	
landbouw, bedrijfsbegeleiding..	130	
landbouw, gewestwaarborg	478	
landbouw, milieuvriendelijke		
productiemethoden	130	
landbouwirrigatietechnieken		
.....	436; 438	
Landcommanderij Alden		
Biesen	195	
lease-in-lease-outtransacties	412	
leidingwaterdatabank.....	434	
lestijden.....	419	
Liefkenshoektunnel	161; 412	
LILO met kantoorgebouwen	78	
Limburgfonds	258	
Limburgse		
Reconversie maatschappij	260	
Linker Scheldeoever, DAB.....	382	
loodsgebouw Tavernierkaai		
Antwerpen	161	
Luchthaven Antwerpen.....	176	
Luchthaven Oostende	148; 179	
maatschappelijk opbouwwerk ..	119	
Maatschappij van de Brugse		
Zeevaartinrichtingen.....	454; 511	
maatstafconcurrentie.....	442	
managementtoelagen	517	
Martelaarsplein	105	
MBZ	209; 374	
mededinging	463; 522	

mestactieplan	172; 473	overheidsopdrachten voor	
middelenbegroting van de		diensten.....	519
Vlaamse Gemeenschap.....	76	Participatiemaatschappij	
Mijnen, NV	260	Vlaanderen	82; 127
milieubeleidsplan	172; 434; 437	Pensioenfonds <i>De Lijn</i> VZW....	359
milieuheffingen	434; 537	permanente vorming en	
milieujaarprogramma		innovatie	100
.....434; 437; 438		personeelsaangelegenheden.....	
Milieurapport MIRA	243	.....505; 511	
millenniumproblematiek	410	personeelsbeleid	511
Minafonds..170; 216; 242; 337; 534		personeelsformatie	505; 511
Minaraad	441	prijzencommissie	446
Minimumindeling van het		prijzencontrole	464
Algemeen Rekeningen-		prime rate	459
stelsel	203	productiviteitspremie	515
Minister van Financiën	537	programmationenormen.....	419
Ministerie van de Vlaamse		project procesimplementatie	
Gemeenschap.....	410	en personeelsplanning	160
Ministerie van Economische		project Punt aan de Lijn.....	361
Zaken	446	Provinciale Hogeschool	
mobiliteitsconvenanten	362	Limburg.....	110
monopoliepositie.....	529	provincie Antwerpen	382
motiveringsplicht	483; 520	provincie Oost-Vlaanderen.....	382
National Utility Service	445	provincies, begrotingsadvies.....	10
Nationale Bank van België		provincies, controlebevoegdheid	
.....203; 206; 271		Rekenhof	9
Nederland.....	434; 436	Raad van State	
Nederlandse Algemene		.....36; 106; 476; 488; 513	
Rekenkamer	461	redelijke return.....	530
Nederlandse waterstudie	444	regenwaterputten	438
NMBS	362	regio's en landen in	
NMH	352	ontwikkeling	101
NMKN	149	reis-en verblijfkosten	525
NV FCA.....	379	Rekenhof - budgettaire	
NV Nieuwe Scheldewerven.....	152	adviesrol	21
NV Portinvest-Zeebrugge.....	379	rendementsvergoeding.....	534
NV Tunnel Liefkenshoek.....	412	reservevorming	496
NV Zeekanaal	151; 209; 365	restyling televisienetten	519
OLO-rentevoet	459; 480	Rijkswaterstaat-Directie	
onbetaalde schuldvorderingen	93	Zeeland	472
onbevaarbare waterlopen	137	rioolwaterbeheersproject	526
onderhandse gunning	461	rioolwaterzuivering.....	534
onderwijs sociale promotie	112	RSZ.....	311
Onderwijs, rekenplichtigen	39	ruilverkavelingen	83
onroerende leasing	457	ruimtelijk structuurplan	
oorlogsslachtoffers.....	117	Vlaanderen	140
Openbaar Bibliotheekwerk	196	sabbatical centre-initiatief.....	156
openbare bibliotheek Tielt	124	schadeclaims	455
openbare psychiatrische		Schoonmaak	194
ziekenhuizen	225	Schuld, aflossing.....	165
operagebouwen	306	schuldbeheer	460
OPZ Geel	300	Selectiecentrum voor	
OPZ Rekem	302	Overheidspersoneel	160
orde- en thesaurierekeningen	32	SERV	441
organieke fondsen	166	serviceflats	15; 116
OVAM	215	Sigmaplan	152
overheidsmonopolie	437	Sint-Annatunnel.....	386

Sociaal Impulsfonds....	83; 129; 494
sociale huisvestings- maatschappijen	353
sociale zekerheidsbijdragen	515
spaarbekkens.....	436; 437
sportmedische keuring	122
stad Antwerpen	306
Stad Antwerpen	382
stadsvernieuwing	142
stagedoende jongeren.....	517
Studiesyndicaat Water	433; 438
subcomité watervoorziening	441
Subcommissie voor Financiën en Begroting	13; 364
subsidiebesteding.....	496
subsidies aan huurders- organisaties	142
subsidies in de Vlaamse Gemeenschap.....	22
technologievernieuwingen	438
tekortrekeningen	40
thuisverzorging	121
thuiszorg	116
Tijdelijke Vereniging Bergingswerken	462
Tijdelijke Vereniging Zeeschelde	467
T-Interim.....	327
Toerisme Vlaanderen.....	209; 314
UFSIA.....	243
uitstaande vastleggingen	90
UZ Gent	274
UZ Gent, indicatoren- verzameling	121
Vlaamse Autonome Hogeschool Gent	110
VAH.....	271
valorisatie van knowhow	527
VDAB.....	205; 271; 324
vennootschapsbelasting	534
verantwoordelijkheidspremie....	515
verbindingsleidingen.....	437
VERF	264
vergoedingen en toelagen..	505; 511
verjaringstermijn.....	418
verkoop van onroerende goederen	79
verplaatsingskosten	515
verwijlintresten	93; 307; 377; 449; 461; 478
verzekering tegen inkomens- verlies.....	140
VESOC, interculturele bemiddelaars	123
VFSIPH	209; 295
VFSIPH, interne controle	298
VHM.....	347
VIPA.....	222
VIPA-decreet.....	498
Visserijfonds.....	135
visum onder voorbehoud, IWT...	35
visumweigering	392; 461
VITO	37; 388; 391; 392
VITO, onderzoeksoopdrachten...	391
VITO-beheersovereenkomst....	391
VITO-jaarprogramma	391
VIZO.....	329
Vlaams Commissariaat voor de Media.....	407
Vlaams Coördinatiecomité Watervoorziening	441
Vlaams Fonds voor de Lastendelging	226; 454
Vlaams Impulsprogramma Natuurontwikkeling.....	134
Vlaams Infrastructuurfonds	153; 184; 449; 470
Vlaams Innovatie-Advies- centrum.....	155
Vlaams Integraal Wateroverlegcomité	433; 441
Vlaams Landbouwinvesterings- fonds.....	245; 478
Vlaams Parlement, resolutie	16; 18; 93; 173; 376; 416; 449; 464; 537
Vlaams personeelsstatuut	339; 506; 512
Vlaams Sportfonds	311
Vlaamse Administratieve Centra	106
Vlaamse hogescholen	110
Vlaamse hogescholen, internet ...	35
Vlaamse Huisvestingsmaat- schappij.....	140; 232
Vlaamse Landmaatschappij	20; 83; 474
Vlaamse Milieuholding	526
Vlaamse Radio en Televisie	519
Vlaamse vereniging van beroepsjournalisten.....	158
Vlaams-Nederlandse Technische Scheldec commissie	468
Vlabinvest.....	231; 233
VLIF, steunbeslissingen	478
VLM	177; 332
VLM, landinrichtingswerken....	136
VLM, personeelsuitgaven.....	339
VLM, ruilverkavelings- programma.....	136
Vlopera	304
VLOR	279
VMH, NV	443; 534
VMM	240

VMM, bovengemeentelijke waterzuiveringsinstallaties.....	134	VVM, kostprijsvergelijking busvervoer	19
VMM, indirecte schuld.....	80	VVM, mobiliteitsconvenanten..	146
VMM, levering LIMS.....	134	VVM, verpachtingssysteem.....	364
VMM, meetnetten.....	134	VZW Monumentenwacht Vlaanderen	142
VMW	341; 437	VZW Sociale dienst van het gemeenschapsonderwijs	271
VOI's, verzekeringspool.....	84	VZW Vlaams Omroeporkest en Kamerkoor.....	405
VOI's, aanrekeningsregels	206	VZW Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheids- zorg.....	121
VOI's, beginbalansen	209	Waaslandtunnel	386
VOI's, doorgeefsubsidies	210	Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout.....	152
VOI's, fonds van het vastliggend.....	210	waterdecreet, voorontwerp	433
VOI's, implementatie boekhoudbesluit.....	200	watersnood.....	29
VOI's, overdrachten om niet	210	wedden en weddentoelagen	424
VOI's, reconciliatie	213	werkgroep Algemene Rekening .	31
VOI's, resultaatverwerking	211	werkgroep Datacontrole	31
VOI's, semestriële staten.....	200	werkgroep Doorstorting van de aanvullende personen- belasting	29
VOI's, waarderingsregels	208	werkgroep Rekenplichtigen.....	31
voorafbeelding	94	Westerschelde.....	151; 461
voorafgaand visum van het Rekenhof.....	35	wetenschappelijk-technologisch onderzoek	397
vormingsproject	497	Wielingen	467
vrij keuzeschool.....	419	woningrenovatie en -bouw	141
VRT	209; 401	wrakkenberging	462
VRT, aanvullende dotatie	89	zeekanaal Brussel-Schelde	368
VRT-Pensioenfonds.....	406	zeekanaal Gent-Terneuzen	151
VVM.....	356	zeewaterontziltling.....	436
VVM, afrekening project <i>Punt aan de Lijn</i>	149	zuinigheidsplicht.....	536
VVM, beheersovereenkomst.....	16; 363		
VVM, imagooversterking	148		
VVM, investeringen.....	147		

BIJLAGE

ALGEMENE

REKENING

1998

ALGEMENE ONTVANGSTEN 1998

(in miljoen BEF)

OMSCHRIJVING			INNING		
			Initieel	Aangepast	
TITEL I - II					
LOPENDE EN KAPITAALONTVANGSTEN					
DEPARTEMENT 1 - COORDINATIE					
Organisatieafdeling 10 - Departement Coördinatie (algemeen)					
<i>Programma 10 - Diverse interdepartementale ontvangsten</i>					
01	12.01	Terugbetaling van geldvoorschotten andere dan op bestaansmiddelen	3,0	3,0	17,7
01	16.01	Verkoop van publicaties, drukwerken, enz.	6,8	6,8	5,2
01	06.01	Diverse andere ontvangsten	1,7	1,7	9,6
Organisatieafdeling 12 - Administratie Buitenlands Beleid					
<i>Programma 10 - Algemene externe betrekkingen</i>					
01	88.01	Terugbetaling renteloos voorschot	1,4	1,4	0,0
DEPARTEMENT 2 - ALGEMENE ZAKEN EN FINANCIËN					
Organisatieafdeling 20 - Departement AZF (algemeen)					
<i>Programma 10 - Diverse intradepartementale ontvangsten</i>					
01	12.01	Terugstorting van geldvoorschotten andere dan op bestaansmiddelen	2,0	2,0	8,2
01	16.01	Verkoop van publicaties, drukwerken, enz. (pro memorie)	-	-	2,1
01	06.01	Diverse andere ontvangsten	5,0	5,0	8,4
Organisatieafdeling 24 - Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management					
<i>Programma 10 - Algemene Financiële Logistiek</i>					
01	26.01	Allerhande terugvorderingen (pro memorie)	-	-	0,1
01	76.01	Opbrengst van de verkoop van onroerende goederen (art. 93 decreet van 22.12.93) (50 %)	-	-	151,2
01	86.02	Desaffectatie van toegewezen ontvangsten naar aanleiding van liquidatie van deelnemingen (pro memorie)	-	-	0,0
01	89.01	Terugstorting van renteloze voorschotten (pro memorie)	-	-	19,9
01	98.01	Storting uit reservefonds VHM	-	-	0,0
<i>Programma 30 - Waarborgen</i>					
01	38.02	Bijdragen in verband met de verleende waarborg (art. 13, decreet 15.12.1993)	80,0	80,0	21,5

OMSCHRIJVING			INNING		
			Initieel	Aangepast	
<i>Programma 40 - Rechtstreekse Schuld</i>					
01	26.03	Renten in het kader van een autonoom kas- en schuldbeheer	320,0	476,6	343,9
<i>Programma 80 - Indirecte schuld</i>					
01	21.09	Door de VHM verschuldigd aandeel in rentelasten van leningen aangegaan door de VHM	361,4	385,0	386,9
01	26.01	Terugbetaling van renten van de indirecte schuld	5,0	5,0	28,4
DEPARTEMENT 3 - ONDERWIJS					
Organisatieafdeling 30 - Departement Onderwijs (algemeen)					
<i>Programma 10 - Diverse intradepartementale ontvangsten</i>					
02	12.01	Terugstorting van geldvoorschotten andere dan op bestaansmiddelen	45,0	45,0	104,7
02	16.01	Verkoop van publicaties, drukwerken, enz. (pro memorie)	-	-	7,9
02	06.01	Diverse andere opbrengsten	0,1	0,1	26,1
Organisatieafdeling 33 - Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek					
<i>Programma 20 - Universitair Onderwijs</i>					
02	46.01	Gebruiksvergoeding te betalen door U.Z. Gent	423,7	423,7	0,0
Organisatieafdeling 34 - Administratie Permanente Vorming					
<i>Programma 10 - Deeltijds Kunstonderwijs</i>					
02	06.01	Diverse ontvangsten	326,3	327,9	328,6
Organisatieafdeling 35 - Administratie Ondersteuning					
<i>Programma 10 - Studietoelagen en -financiering</i>					
02	34.01	Terugbetaling van toelagen	1,8	1,8	2,0
<i>Programma 40 - Algemeen onderwijs en vorming</i>					
02	16.01	Verkoop publicaties	3,5	3,5	0,3
02	16.04	Entreegelden, inschrijvingsgelden en schoolgelden - diverse opbrengsten der instellingen en diensten	55,0	55,0	65,0
DEPARTEMENT 4 - WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN CULTUUR					
Organisatieafdeling 40 - Departement WVC (algemeen)					
<i>Programma 10 - Diverse intradepartementale ontvangsten</i>					
02	12.01	Terugstorting van geldvoorschotten andere dan op bestaansmiddelen	10,0	10,0	25,3
02	16.01	Verkoop van publicaties, drukwerken, enz.	5,0	5,0	0,1
02	06.01	Diverse andere ontvangsten	4,0	4,0	1,2

OMSCHRIJVING			INNING		
			Initieel	Aangepast	
02	34.01	Terugbetaling van toelagen	5,0	5,0	26,4
DEPARTEMENT 5 - ECONOMISCHE ZAKEN, WERKGELEGENHEID, BINNENLANDSE AANGE- LEGENHEDEN EN LANDBOUW					
Organisatieafdeling 50 - Departement EWBL (algemeen)					
Programma 10 - Diverse intradepartementale ontvang- sten					
01	12.01	Terugstorting van geldvoorschotten andere dan op bestaans- middelen	5,0	5,0	1,8
01	16.01	Verkoop van publicaties, drukwerken	1,0	1,0	0,3
01	06.01	Diverse andere ontvangsten	5,0	5,0	17,6
01	01.90	Opbrengst n.a.v. desaffectatie middelen (pro memorie)	-	-	0,0
Organisatieafdeling 51 - Administratie Economie					
Programma 10 - Algemeen Economisch beleid					
03	12.90	Opbrengst n.a.v. desaffectatie middelen (pro memorie)	-	-	0,0
03	89.03	Dividenden openbare investeringsmaatschappijen	680,0	850,0	737,9
03	89.04	Terugstorting van renteloze voorschotten toegestaan in het kader van het economisch overheidsinitiatief	10,7	10,7	6,3
03	01.02	Storting door de PMV van middelen	140,0	140,0	140,0
Programma 40 - Buitenlandse Handel en Exportbevor- dering					
03	30.01	Terugvordering van leningen verleend ter bevordering van de export	4,0	4,0	8,1
03	81.01	Terugvordering van leningen verleend ter bevordering van de export	8,0	8,0	10,4
DEPARTEMENT 6 - LEEFMILIEU EN INFRA- STRUCTUUR					
Organisatieafdeling 60 - Administratie Algemene Admini- stratieve Diensten					
Programma 10 - Diverse intradepartementale ontvang- sten					
03	12.01	Terugstorting van geldvoorschotten, andere dan op bestaans- middelen	25,0	25,0	64,3
03	16.01	Verkoop van publicaties, drukwerken, enz.	5,0	5,0	3,7
03	06.01	Diverse andere ontvangsten	20,0	20,0	59,5
03	06.50	Ontvangsten uit roerend vermogen	10,0	10,0	5,5
Organisatieafdeling 61 - Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer					
Programma 10 - Leefmilieu					
03	89.01	Dividend Vlaamse Milieu Holding	-	200,0	200,0

OMSCHRIJVING			INNING		
			Initieel	Aangepast	
Organisatieafdeling 63 - Administratie Wegen en Verkeer					
Programma 30 - Regionale luchthavens en vliegvelden					
03	87.01	Terugvorderbare voorschotten n.a.v. schadevergoedingen aan derden betaald (pro memorie)	-	-	0,0
Organisatieafdeling 64 - Administratie Waterwegen en Zeewezen					
Programma 10 - Waterwegen en Binnenvaart					
03	06.50	Terugbetaling van door het Gewest gedane uitgaven voor het herstel van door derden aan waterwegen veroorzaakte schade	15,0	15,0	10,4
Programma 20 - Havens, Loodswezen en Zeescheepvaart					
03	06.50	Terugbetaling van door het Gewest gedane uitgaven voor het herstel van schade aan havens veroorzaakt door derden	3,5	3,5	2,7
Programma 50 - Zeewezen					
03	16.08	Loods- en sleepgelden	2.271,0	2.271,0	2.204,9
03	16.09	L.O.A. (Loodsen op afstand)	5,0	5,0	0,0
03	16.10	VTS (Vessel Traffic Service)	103,0	103,0	124,3
03	59.02	Participatie door Nederland in de kostprijs voor de studie en de bouw van de voorzieningen inzake de inrichting van een uitgebreide walradarketen langs de Westerschelde en haar mondingen	40,0	40,0	38,4
DEPARTEMENT 7 - WETENSCHAP, INNOVATIE EN MEDIA					
Organisatieafdeling 70 - Departement WIM (Algemeen)					
Programma 10					
01	12.01	Terugbetaling van geldvoorschotten andere dan op bestaansmiddelen	1,0	1,0	1,3
01	16.01	Verkoop van publicaties, drukwerken, enz.	1,0	1,0	0,0
01	06.01	Diverse andere ontvangsten (pro memorie)	-	-	0,1
DEPARTEMENT 8 - INTERDEPARTEMENTALE ONTVANGSTEN					
Organisatieafdeling 82 - Gemeenschapsaangelegenheden					
Programma 20 - Algemene ontvangsten van de federale overheid afkomstig, voor gemeenschapsaangelegenheden					
02	49.19	Financiering van het universitair onderwijs voor buitenlandse studenten (art. 62 van de bijzondere wet van 16 januari 1989)	371,8	369,0	367,8
02	49.21	Gedeelde belastingen	304.219,2	302.755,1	303.636,3
02	49.26	Ontvangsten voortvloeiend uit toepassing van art. 73, § 2, van de bijzondere wet van 16 januari 1989	32,3	32,3	32,3
02	49.29	Kijk- en Luistergeld	16.872,8	17.232,8	17.700,3

OMSCHRIJVING			INNING		
			Initieel	Aangepast	
Organisatieafdeling 83 - Gewestaangelegenheden					
Programma 30 - Algemene ontvangsten van de federale overheid afkomstig, voor gewestaangelegenheden					
03	49.01	Gewestelijke belastingen	18.164,7	18.781,7	20.279,2
03	49.18	Ontvangsten voortvloeiend uit art. 35 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 (tewerkstellingsprogramma's)	6.800,0	6.800,0	6.782,4
03	49.20	Solidariteitsmechanisme (pro memorie)	-	-	0,0
03	49.22	Samengevoegde belastingen	204.938,8	206.059,8	207.120,0
03	69.01	Successierechten en recht van overgang bij overlijden	14.800,0	14.800,0	17.636,9
DEPARTEMENT 9 - COLLEGE VAN SECRETARISSEN-GENERAAL					
Organisatieafdeling 99 - College van Secretarissen-generaal					
Programma 10 - Interdepartementale bestaansmiddelen					
01	11.01	Terugbetaling:	106,0	106,0	116,4
		a) van salarissen, enz..., ten onrechte uitbetaald;			
		b) van salarissen uitbetaald door de Vlaamse Gemeenschap, aan bij parastatalen, ministeriële kabinetten, enz. gedetacheerde of voor andere opdrachten ter beschikking gestelde ambtenaren en beambten			
01	11.03	Terugbetaling van GEKO-premies	71,0	71,0	57,2
01	11.04	Terugbetaling salarissen DAB Luchthaven Antwerpen en Oostende	196,3	196,3	146,5
01	12.01	Storting aan de Schatkist van niet-aangewende sommen door de rekenplichtigen die hun operaties doen door middel van voorschotten - Terugstorting van geldvoorschotten op bestaansmiddelen	55,0	55,0	50,0
01	12.02	Terugstorting door de VOI's van de verzekeringspremies die aan de Vlaamse Gemeenschap in het kader van de pooling voor hen betaalt	30,0	30,0	1,9
01	16.01	Verkoop van publicaties, drukwerken, enz..., aangekocht op bestaansmiddelen	4,5	4,5	7,3
01	77.01	Opbrengst van de verkoop van roerende vermogensgoederen aangekocht op bestaansmiddelen	3,0	3,0	6,1
01	06.01	Diverse andere ontvangsten m.b.t. bestaansmiddelen	24,0	24,0	15,1
TOTAAL ONTVANGSTEN TITEL I-II			571.708,3	572.891,2	579.183,5 ⁽⁴⁷⁰⁾

470

Het totaal bedrag van 579.183,5 miljoen BEF is het afgerond bedrag van de inningen tot op de frank, zijnde 579.183.455.814 BEF.

OMSCHRIJVING			INNING		
			Initieel	Aangepast	
TITEL III					
OPBRENGST VAN LENINGEN					
Organisatieafdeling 24 - Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management					
Programma 90 - Leningen					
01	96.01	Opbrengsten van leningen (in Belgische frank)	30.000	60.000,0	1.000,0
TOTAAL ONTVANGSTEN TITEL III			30.000	60.000,0	1.000,0

TOEGEWEZEN ONTVANGSTEN 1998

(in miljoen BEF)

ARTIKEL	TOEGEWEZEN ONTVANGSTEN	BEGROTING		INNING
		Initieel	Aangepast	
10.10 - 06.02	Ontvangsten departementaal fonds vervreemding en beheer van onroerende goederen (pro memorie)	-	-	0,0
20.10 - 06.02	Ontvangsten departementaal fonds vervreemding en beheer van onroerende goederen (pro memorie)	-	-	0,1
24.10 - 26.02	Inkomsten n.a.v. financieel-technische transacties m.b.t. overheidsgebouwen	-	600,0	331,3
24.10 - 76.03	Opbrengst uit beheer en vervreemding Cargovilproject (pro memorie)	-	-	2,2
24.10 - 86.01	Liquidatie van deelnemingen	-	-	0,0
24.30 - 06.17	Ontvangsten in het kader van de waarborgstelling m.b.t. de huisvesting	13,0	15,0	14,4
24.50 - 16.09	Ontvangsten intendancediensten	70,0	70,0	57,5
30.10 - 06.02	Ontvangsten departementaal fonds vervreemding en beheer van onroerende goederen	3,0	3,0	4,8
33.10 - 41.90	Terugvorderingen enveloppe HOBUE	10,0	10,0	68,5
35.30 - 16.05	Ontvangsten voortvloeiend uit het vervoer van leerlingen	31,8	31,8	29,3
35.40 - 06.10	Ontvangsten in het kader van de bijscholing	0,5	2,1	2,1
35.50 - 11.02	Terugbetaling van salarissen en salaristoelagen	782,8	735,8	1.518,7
39.20 - 12.90	Ontvangsten Tijdschrift "Klasse"	9,0	9,0	8,4
40.10 - 06.02	Ontvangsten departementaal fonds vervreemding en beheer van onroerende goederen	4,0	4,0	2,1
41.10 - 12.90	Inkomsten fonds Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies	0,5	0,5	1,4
42.20 - 16.02	Inkomsten in het kader van onderzoek en analyse inzake gezondheid, voor derden	-	4,0	0,0
45.50 - 06.12	Diverse opbrengsten (Fonds voor de Kunsten)	5,0	5,0	2,5
50.10 - 06.02	Ontvangsten departementaal fonds vervreemding en beheer van onroerende goederen	5,0	5,5	5,6
51.10 - 26.03	Inkomsten t.g.v. opdrachten van de PMV uitgevoerd in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest	50,0	50,0	0,0
51.80 - 86.04	Terugbetaling van activa	0,5	0,5	0,0
53.20 - 36.90	Heffingen leegstand en verkrotting (decreet 22.12.1995)	255,0	220,0	34,3
54.10 - 39.90	EOGFL-tegemoetkomingen	21,0	21,0	9,6
60.10 - 06.02	Ontvangsten departementaal fonds vervreemding onroerende goederen (pro memorie)	-	-	0,2
61.30 - 28.03	Visserijverloven	37,0	37,0	35,3
61.40 - 36.09	Ontvangsten voortvloeiend uit de toepassing van de wetten en decreten op de ruilverkaveling en de landinrichting	30,0	30,0	69,4
61.40 - 39.06	EOGFL- en EFRO-inkomsten in het kader van de EU-verordening 2078/92 en ruilverkaveling en de landinrichting	0,5	5,0	0,0
61.50 - 38.08	Inkomsten in het kader van de waterhuishouding, de polders en de wateringen	3,0	3,0	2,2

ARTIKEL	TOEGEWEZEN ONTVANGSTEN	BEGROTING		INNING
		Initieel	Aangepast	
61.50 - 39.07	EOGFL- en EFRO-inkomsten in het kader van de waterhuishouding	3,0	3,0	8,7
61.50 - 06.19	Inkomsten in het kader van de grondwaterreiniging (scha-defonds)	0,2	0,2	0,0
62.10 - 12.90	Inkomsten vernieuwingsfonds	2,0	2,0	0,7
62.10 - 16.11	Inkomsten in het kader van de planschade	60,0	60,0	70,3
62.20 - 16.12	Diverse opbrengsten in de sector Monumenten en Landschappen	7,0	7,0	7,0
62.40 - 53.01	Terugbetaling van premies uit de huisvestingssector	65,0	65,0	74,5
64.40 - 16.06	Verkoop van studies door het Waterbouwkundig Laboratorium te Borgerhout	6,0	6,0	9,1
70.10 - 06.02	Ontvangsten departementaal fonds vervreemding en beheer van onroerende goederen (pro memorie)	-	-	0,0
71.10 - 06.90	Allerhande inkomsten m.b.t. het wetenschapsbeleid	7,1	7,1	3,4
99.10 - 76.04	Opbrengst uit vervreemding en beheer van administratieve gebouwen en hun aanhorigheden	25,0	25,0	38,3
Totaal		1.506,9	2.037,5	(⁴⁷¹)2.411,8

⁴⁷¹ Het totaal bedrag van 2.411,8 miljoen BEF is het afgerond bedrag van de som van de inningen tot op de frank, zijnde 2.411.849.442 BEF.

LIJST 1: KREDIETVORMING 1998

Legende bij de onderstaande tabel:

- **ngk-vl**: niet-gesplitste vastleggingskredieten;
- **ngk-or**: niet-gesplitste ordonnanceringskredieten;
- **gvk**: gesplitste vastleggingskredieten;
- **gok**: gesplitste ordonnanceringskredieten;
- **bvj**: bijkredieten vorige jaren.
- **begroting**: bedrag van de initiële begrotingskredieten;
- **aanpassing**: aanpassingen als gevolg van de aanpassingen van de begroting;
- **overdracht**: overdracht van kredieten van het vorig jaar, in afwijking van de bepalingen van de artikelen 34 en 35 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit. Voor de niet-gesplitste vastleggingskredieten (ngk-vl) werden deze bedragen niet gecontroleerd, maar berekend op basis van het uiteindelijk krediet min het initieel krediet, de aanpassing en de herverdelingen. De aanpassingen en herverdelingen werden voor deze ngk-vl per definitie gelijkgesteld aan deze van de niet-gesplitste ordonnanceringskredieten (ngk-or).
- **herverdeling**: kredietherverdelingen, zowel deze met decretale grondslag als de herverdelingen gebaseerd op artikel 15 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit;
- **totaal**: uiteindelijk krediet.

(in miljoen BEF)

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
00 Vlaams Parlement	10 Dotatie aan het Vlaams Parlement	ngk-vl	1.923,0	-8,2	4,1	0,0	1.918,9
		ngk-or	1.923,0	-8,2	4,1	0,0	1.918,9
	<i>Totaal OAFD 00</i>	ngk-vl	1.923,0	-8,2	4,1	0,0	1.918,9
		ngk-or	1.923,0	-8,2	4,1	0,0	1.918,9
01 Vlaamse Regering	10 Algemene werkingskosten	ngk-vl	18,5	11,9	0,0	0,0	30,4
		ngk-or	18,5	11,9		0,0	30,4
		gvk	19,0	0,0		0,0	19,0
		gok	59,0	27,5		0,0	86,5
	<i>Totaal OAFD 01</i>	ngk-vl	18,5	11,9	0,0	0,0	30,4
		ngk-or	18,5	11,9		0,0	30,4
		gvk	19,0	0,0		0,0	19,0
		gok	59,0	27,5		0,0	86,5

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
02 Minister-President en Vlaams minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke kansenbeleid	10 Algemene werkingskosten kabinet Minister-President	ngk-vl	145,9	0,0	0,0	2,7	148,6
		ngk-or	145,9	0,0		2,7	148,6
		bvj		2,2		0,0	2,2
	20 Algemene werkingskosten kabinet Vlaams minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke kansenbeleid	ngk-vl	33,2	0,2	0,0	2,4	35,8
		ngk-or	33,2	0,2		2,4	35,8
	Totaal OAFD 02	ngk-vl	179,1	0,2	0,0	5,1	184,4
		ngk-or	179,1	0,2		5,1	184,4
		bvj		2,2		0,0	2,2
03 Minister Vice-President	10 Algemene werkingskosten	ngk-vl	132,4	0,0	0,0	3,2	135,6
		ngk-or	132,4	0,0		3,2	135,6
	Totaal OAFD 03	ngk-vl	132,4	0,0	0,0	3,2	135,6
		ngk-or	132,4	0,0		3,2	135,6
04 Vlaams Minister van Leefmilieu en Tewerkstelling	10 Algemene werkingskosten	ngk-vl	88,2	11,9	0,0	0,0	100,1
		ngk-or	88,2	11,9		0,0	100,1
		gok	1,0	0,0		0,0	1,0
	Totaal OAFD 04	ngk-vl	88,2	11,9	0,0	0,0	100,1
		ngk-or	88,2	11,9		0,0	100,1
		gok	1,0	0,0		0,0	1,0
05 Vlaams Minister van Cultuur, Gezin en Welzijn	10 Algemene werkingskosten	ngk-vl	115,6	0,0	0,0	1,2	116,8
		ngk-or	115,6	0,0		1,2	116,8
	Totaal OAFD 05	ngk-vl	115,6	0,0	0,0	1,2	116,8
		ngk-or	115,6	0,0		1,2	116,8
06 Vlaams Minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening	10 Algemene werkingskosten	ngk-vl	83,2	0,0	0,0	1,0	84,2
		ngk-or	83,2	0,0		1,0	84,2
	Totaal OAFD 06	ngk-vl	83,2	0,0	0,0	1,0	84,2
		ngk-or	83,2	0,0		1,0	84,2
07 Vlaams Minister van Economie, KMO, Landbouw en Media	10 Algemene werkingskosten	ngk-vl	86,2	-0,1	0,0	0,0	86,1
		ngk-or	86,2	-0,1		0,0	86,1
	Totaal OAFD 07	ngk-vl	86,2	-0,1	0,0	0,0	86,1
		ngk-or	86,2	-0,1		0,0	86,1
08 Vlaams Minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting	10 Algemene werkingskosten	ngk-vl	79,6	-0,1	0,0	0,0	79,5
		ngk-or	79,6	-0,1		0,0	79,5
	Totaal OAFD 08	ngk-vl	79,6	-0,1	0,0	0,0	79,5
		ngk-or	79,6	-0,1		0,0	79,5
09 Vlaams Minister van Financiën en Begroting en Gezondheidsbeleid	10 Algemene werkingskosten	ngk-vl	87,4	0,7	0,0	0,0	88,1
		ngk-or	87,4	0,7		0,0	88,1
	Totaal OAFD 09	ngk-vl	87,4	0,7	0,0	0,0	88,1
		ngk-or	87,4	0,7		0,0	88,1
11 Administratie Kanselarij en Voorlichting	10 Brusselse aangelegenheden	ngk-vl	661,6	18,9	0,0	0,0	680,5
		ngk-or	661,6	18,9		0,0	680,5
		gvk	29,2	5,4		0,0	34,6
		gok	42,0	5,4		0,0	47,4

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
	20 Kanselarij en voorlichting	ngk-vl	414,8	-7,4	0,0	0,0	407,4
		ngk-or	414,8	-7,4		0,0	407,4
		bvj		0,2		0,0	0,2
	30 Uitgaven m.b.t. de staats- hervorming	ngk-vl	10,0	-0,6	0,0	0,0	9,4
		ngk-or	10,0	-0,6		0,0	9,4
		bvj		0,6		0,0	0,6
	40 Gelijke kansenbeleid	ngk-vl	76,1	-1,5	0,0	0,0	74,6
		ngk-or	76,1	-1,5		0,0	74,6
	50 Permanente vorming en innovatie	ngk-vl	76,0	-6,2	730,8	0,0	800,6
		ngk-or	78,6	-6,2	730,8	0,0	803,2
		bvj		6,0		0,0	6,0
	<i>Totaal OAFD 11</i>	ngk-vl	1.238,5	3,2	730,8	0,0	1.972,5
		ngk-or	1.241,1	3,2	730,8	0,0	1.975,1
		gvk	29,2	5,4		0,0	34,6
		gok	42,0	5,4		0,0	47,4
		bvj		6,8		0,0	6,8
12 Administratie Buitenlands Beleid	10 Algemene externe betrek- kingen	ngk-vl	619,4	93,4	0,0	0,0	712,8
		ngk-or	619,4	93,4		0,0	712,8
		gvk	386,3	24,4	150,0	0,0	560,7
		gok	363,2	-1,2	50,0	0,0	412,0
		bvj		4,6		0,0	4,6
	<i>Totaal OAFD 12</i>	ngk-vl	619,4	93,4	0,0	0,0	712,8
		ngk-or	619,4	93,4		0,0	712,8
		gvk	386,3	24,4	150,0	0,0	560,7
		gok	363,2	-1,2	50,0	0,0	412,0
		bvj		4,6		0,0	4,6
21 Administratie Planning en Statistiek	10 Planning en Statistiek	ngk-vl	13,3	0,0	0,0	0,0	13,3
		ngk-or	13,3	0,0		0,0	13,3
	<i>Totaal OAFD 21</i>	ngk-vl	13,3	0,0	0,0	0,0	13,3
		ngk-or	13,3	0,0		0,0	13,3
24 Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management	10 Algemene financiële logis- tiek	ngk-vl	707,8	-3,2	25,4	0,0	730,0
		ngk-or	733,2	-3,2	25,4	0,0	755,4
		bvj		8,0		0,0	8,0
	20 Pensioenvoorzieningen	ngk-vl	1.336,9	0,0	0,0	0,0	1.336,9
		ngk-or	1.336,9	0,0		0,0	1.336,9
	30 Waarborg	gvk	200,0	-4,0	60,0	0,0	256,0
		gok	200,0	-4,0	60,0	0,0	256,0
	40 Rechtstreekse schuld	ngk-vl	14.287,2	-15,8	24,6	-985,1	13.310,9
		ngk-or	14.305,7	-15,8	24,6	-985,1	13.329,4
		bvj		9,0		0,0	9,0
	60 Provisionele kredieten	ngk-vl	6.233,0	-5.071,3	3.687,2	-185,5	4.663,4
		ngk-or	6.233,0	-5.071,3	3.687,2	-185,5	4.663,4

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal	
	70 Achterstallen	ngk-vl	905,9	-0,1	0,0	32,7	938,5	
		ngk-or	905,9	-0,1		32,7	938,5	
		gvk	0,0	0,0	201,2	0,0	201,2	
		gok	259,0	0,0	105,9	0,0	364,9	
	80 Indirecte schuld	ngk-vl	12.040,2	2.973,3	0,0	985,1	15.998,6	
		ngk-or	12.040,2	2.973,3		985,1	15.998,6	
	<i>Totaal OAFD 24</i>		ngk-vl	35.511,0	-2.117,1	3.737,2	-152,8	36.978,3
			ngk-or	35.554,9	-2.117,1	3.737,2	-152,8	37.022,2
			gvk	200,0	-4,0	261,2	0,0	457,2
			gok	459,0	-4,0	165,9	0,0	620,9
			bvj		17,0		0,0	17,0
	26 Administratie Overheidsopdrachten, Gebouwen en Gesubsidieerde Infrastructuur	10 Gebouwen	ngk-vl	1.048,9	-21,4	1.082,7	0,0	2.110,2
ngk-or			1.049,6	-21,4	1.082,7	0,0	2.110,9	
gvk			351,5	14,4		0,0	365,9	
gok			369,8	16,2		0,0	386,0	
bvj				2,8		0,0	2,8	
<i>Totaal OAFD 26</i>		ngk-vl	1.048,9	-21,4	1.082,7	0,0	2.110,2	
		ngk-or	1.049,6	-21,4	1.082,7	0,0	2.110,9	
		gvk	351,5	14,4		0,0	365,9	
		gok	369,8	16,2		0,0	386,0	
		bvj		2,8		0,0	2,8	
31 Administratie Basisonderwijs		10 Gewoon basisonderwijs	ngk-vl	60.729,4	152,5	0,0	771,9	61.653,8
			ngk-or	60.729,4	152,5		771,9	61.653,8
	bvj			78,8		0,0	78,8	
	20 Buitengewoon basisonderwijs	ngk-vl	7.752,7	182,0	0,0	108,6	8.043,3	
		ngk-or	7.752,7	182,0		108,6	8.043,3	
		bvj		13,8		0,0	13,8	
	<i>Totaal OAFD 31</i>		ngk-vl	68.482,1	334,5	0,0	880,5	69.697,1
			ngk-or	68.482,1	334,5		880,5	69.697,1
			bvj		92,6		0,0	92,6
32 Administratie Secundair Onderwijs	10 Gewoon secundair onderwijs	ngk-vl	100.389,3	-109,9	0,0	962,5	101.241,9	
		ngk-or	100.389,3	-109,9		962,5	101.241,9	
		gok	0,3	0,0		0,0	0,3	
		bvj		234,6		0,0	234,6	
	20 Buitengewoon secundair onderwijs	ngk-vl	7.274,8	31,5	0,0	113,8	7.420,1	
		ngk-or	7.274,8	31,5		113,8	7.420,1	
		bvj		20,0		0,0	20,0	
	<i>Totaal OAFD 32</i>		ngk-vl	107.664,1	-78,4	0,0	1.076,3	108.662,0
			ngk-or	107.664,1	-78,4		1.076,3	108.662,0
		gok	0,3	0,0		0,0	0,3	
		bvj		254,6		0,0	254,6	

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
33 Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek	10 Hogescholenonderwijs	ngk-vl	19.386,0	-100,8	0,0	0,3	19.285,5
		ngk-or	19.386,0	-100,8		0,3	19.285,5
		bvj		15,3		0,0	15,3
	20 Universitair onderwijs	ngk-vl	22.165,1	-110,0	0,0	0,0	22.055,1
		ngk-or	22.165,1	-110,0		0,0	22.055,1
		bvj		1,5		0,0	1,5
	30 Coördinatie Hoger Onderwijsbeleid	ngk-vl	97,5	-10,0	7,5	0,0	95,0
		ngk-or	97,5	-10,0	7,5	0,0	95,0
	<i>Totaal OAFD 33</i>	ngk-vl	41.648,6	-220,8	7,5	0,3	41.435,6
		ngk-or	41.648,6	-220,8	7,5	0,3	41.435,6
		bvj		16,8		0,0	16,8
34 Administratie Permanente Vorming	10 Deeltijds kunstonderwijs	ngk-vl	4.429,7	33,6	0,0	85,6	4.548,9
		ngk-or	4.429,7	33,6		85,6	4.548,9
		bvj		6,4		0,0	6,4
	20 Onderwijs sociale promotie	ngk-vl	3.987,8	45,4	0,0	169,4	4.202,6
		ngk-or	3.987,8	45,4		169,4	4.202,6
		bvj		16,5		0,0	16,5
	30 Afstandsonderwijs	ngk-vl	52,9	-0,1	0,0	0,0	52,8
		ngk-or	52,9	-0,1		0,0	52,8
	40 Basiseducatie	ngk-vl	597,4	-1,1	0,0	0,0	596,3
		ngk-or	597,4	-1,1		0,0	596,3
	<i>Totaal OAFD 34</i>	ngk-vl	9.067,8	77,8	0,0	255,0	9.400,6
		ngk-or	9.067,8	77,8		255,0	9.400,6
		bvj		22,9		0,0	22,9
35 Administratie Ondersteuning	10 Studietoelagen en financiering	ngk-vl	2.373,3	-0,1	0,0	0,0	2.373,2
		ngk-or	2.373,3	-0,1		0,0	2.373,2
	20 PMS-centra	ngk-vl	3.221,7	-21,8	0,0	13,0	3.212,9
		ngk-or	3.221,7	-21,8		13,0	3.212,9
		bvj		4,3		0,0	4,3
	30 Leerlingenvervoer	ngk-vl	1.684,5	-7,2	0,0	0,0	1.677,3
		ngk-or	1.684,5	-7,2		0,0	1.677,3
	40 Algemeen onderwijs en vorming	ngk-vl	6.912,3	-426,0	43,8	11,6	6.541,7
		ngk-or	6.956,1	-426,0	43,8	11,6	6.585,5
		bvj		1,2		0,0	1,2
	<i>Totaal OAFD 35</i>	ngk-vl	14.191,8	-455,1	43,8	24,6	13.805,1
		ngk-or	14.235,6	-455,1	43,8	24,6	13.848,9
		bvj		5,5		0,0	5,5

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
39 Diensten van de Secretaris-Generaal	10 Provisionele kredieten	ngk-vl	2.543,3	-243,0	0,0	-2.236,7	65,6
		ngk-or	2.543,3	-243,0		-2.236,7	65,6
	20 Coördinatie beleid- en gegevensbeheer	ngk-vl	1.463,9	6,3	31,4	0,0	1.501,6
		ngk-or	1.463,9	6,3	31,4	0,0	1.501,6
		gvk	118,5	-11,0		0,0	107,5
		gok	141,5	-2,0		0,0	139,5
	<i>Totaal OAFD 39</i>	ngk-vl	4.009,2	-236,7	31,4	-2.236,7	1.567,2
		ngk-or	4.009,2	-236,7	31,4	-2.236,7	1.567,2
		gvk	118,5	-11,0		0,0	107,5
		gok	141,5	-2,0		0,0	139,5
40 Departement WVC (Algemeen)	20 Infrastructuur inzake persoonsgebonden aangelegenheden	ngk-vl	7.957,8	38,3	0,0	0,0	7.996,1
		ngk-or	7.957,8	38,3	0,0	0,0	7.996,1
		gvk	354,2	-354,2		0,0	0,0
		gok	20,0	-20,0		0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 40</i>	ngk-vl	7.957,8	38,3	0,0	0,0	7.996,1
		ngk-or	7.957,8	38,3	0,0	0,0	7.996,1
		gvk	354,2	-354,2		0,0	0,0
		gok	20,0	-20,0		0,0	0,0
41 Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn	10 Algemeen welzijnsbeleid	ngk-vl	40,0	391,5	0,0	-375,0	56,5
		ngk-or	40,0	391,5		-375,0	56,5
		gvk	30,1	0,0		0,0	30,1
		gok	33,8	0,0		0,0	33,8
	20 Bijzondere jeugdbijstand	ngk-vl	5.786,4	-1,1	0,0	115,5	5.900,8
		ngk-or	5.786,4	-1,1	0,0	115,5	5.900,8
	30 Bejaardenzorg	ngk-vl	79,7	-3,2	0,0	0,0	76,5
		ngk-or	79,7	-3,2		0,0	76,5
		gvk	0,0	354,2		0,0	354,2
		gok	0,0	20,0		0,0	20,0
	40 Gezinsaanlegenheden	ngk-vl	13.442,1	30,8	58,7	91,0	13.622,6
		ngk-or	13.500,8	30,8	58,7	91,0	13.681,3
		gvk	0,1	0,0		0,0	0,1
		gok	0,1	0,0		3,6	3,7
		bvj		28,6		0,0	28,6
	50 Gehandicaptenzorg	ngk-vl	27.762,3	130,2	205,1	284,0	28.381,6
		ngk-or	27.967,4	130,2	205,1	284,0	28.586,7
		gok	0,0	0,0		25,0	25,0
	60 Maatschappelijk opbouw-werk	ngk-vl	168,9	0,0	0,0	0,0	168,9
		ngk-or	168,9	0,0		0,0	168,9
	70 Maatschappelijk welzijn	ngk-vl	2.062,6	-10,8	0,0	0,0	2.051,8
		ngk-or	2.062,6	-10,8		0,0	2.051,8
		gvk	20,2	-0,1		0,0	20,1
		gok	17,8	0,0		0,0	17,8

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal	
	80 Integratie kansarmen	gvk	1,6	0,0	0,0	0,0	1,6	
		gok	255,6	200,0		0,0	455,6	
	Totaal OAFD 41	ngk-vl	49.342,0	537,4	263,8	115,5	50.258,7	
		ngk-or	49.605,8	537,4	263,8	115,5	50.522,5	
		gvk	52,0	354,1	0,0	0,0	406,1	
		gok	307,3	220,0		28,6	555,9	
		bvj		28,6		0,0	28,6	
	42 Administratie Gezondheidszorg	10 Volksgezondheid	ngk-vl	1.357,1	-153,8	0,0	19,5	1.222,8
			ngk-or	1.357,1	-153,8		19,5	1.222,8
gvk			26,8	152,0		0,0	178,8	
gok			26,8	104,1		0,0	130,9	
bvj				9,1		0,0	9,1	
20 Medisch-sociaal beleid		ngk-vl	1.307,3	-1,8	0,0	20,8	1.326,3	
		ngk-or	1.307,3	-1,8		20,8	1.326,3	
		gvk	488,4	0,0		0,0	488,4	
		gok	488,4	0,0		0,0	488,4	
		Totaal OAFD 42	ngk-vl	2.664,4	-155,6	0,0	40,3	2.549,1
ngk-or			2.664,4	-155,6		40,3	2.549,1	
gvk			515,2	152,0		0,0	667,2	
gok			515,2	104,1		0,0	619,3	
bvj				9,1		0,0	9,1	
45 Administratie Cultuur		10 Jeugdwerk	ngk-vl	1.502,0	-4,3	0,0	0,0	1.497,7
	ngk-or		1.502,0	-4,3		0,0	1.497,7	
	20 Volksontwikkeling en bibliotheken	ngk-vl	3.982,7	9,3	0,0	0,0	3.992,0	
		ngk-or	3.982,7	9,3		0,0	3.992,0	
		gok	30,8	0,0		-11,9	18,9	
		bvj		2,4		0,0	2,4	
	30 Beeldende kunst en musea	ngk-vl	319,5	-1,5	26,0	0,0	344,1	
		ngk-or	336,2	-1,5	26,0	0,0	360,7	
		gok	40,6	0,0		15,9	56,5	
	40 Muziek, letteren en podiumkunsten	ngk-vl	2.958,5	0,6	22,1	0,0	2.981,2	
		ngk-or	2.980,6	0,6	22,1	0,0	3.003,3	
		bvj		0,6		0,0	0,6	
	50 Algemeen cultuurbeleid	ngk-vl	917,1	-10,4	0,0	0,0	906,7	
		ngk-or	917,1	-10,4		0,0	906,7	
		gvk	304,5	-1,5		0,0	303,0	
		gok	290,8	0,0		-4,0	286,8	
		bvj		1,4		0,0	1,4	
	Totaal OAFD 45	ngk-vl	9.679,9	-6,3	48,1	0,0	9.721,7	
		ngk-or	9.718,6	-6,3	48,1	0,0	9.760,4	
		gvk	304,5	-1,5		0,0	303,0	
		gok	362,2	0,0		0,0	362,2	
		bvj		4,4		0,0	4,4	

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
49 Diensten van de Secretaris-Generaal	10 Dotatie BLOSO	ngk-vl	1.263,0	0,6	23,7	0,0	1.287,3
		ngk-or	1.286,7	0,6	23,8	0,0	1.311,1
	20 Toerisme	ngk-vl	1.062,8	-52,8	55,1	0,0	1.065,1
		ngk-or	1.117,9	-52,8	55,1	0,0	1.120,2
		gvk	127,7	-0,7		0,0	127,0
		gok	113,4	0,0		0,0	113,4
		bvj		0,5		0,0	0,5
	40 Sport en recreatie	gvk	15,0	0,0		0,0	15,0
		gok	5,0	0,0		0,0	5,0
	90 Algemene uitgaven WVC	gok	100,0	150,0		-28,6	221,4
	<i>Totaal OAFD 49</i>	ngk-vl	2.325,8	-52,2	78,8	0,0	2.352,4
		ngk-or	2.404,6	-52,2	78,8	0,0	2.431,2
		gvk	142,7	-0,7		0,0	142,0
		gok	218,4	150,0		-28,6	339,8
		bvj		0,5		0,0	0,5
51 Administratie Economie	10 Algemeen economisch beleid	ngk-vl	1.272,9	-10,5	3,2	0,0	1.265,6
		ngk-or	1.276,1	-10,5	3,2	0,0	1.268,8
		gvk	36,7	-0,2		0,0	36,5
		gok	321,1	-42,4		0,0	278,7
	20 Economisch ondersteuningsbeleid	ngk-vl	4.948,5	1.337,0	1.400,0	0,0	7.685,5
		ngk-or	4.948,5	1.337,0	1.400,0	0,0	7.685,5
	40 Buitenlandse handel en exportbevordering	ngk-vl	885,0	-34,1	0,0	0,0	850,9
		ngk-or	885,0	-34,1	0,0	0,0	850,9
		gvk	229,4	-0,5		0,0	228,9
		gok	209,8	0,0		0,0	209,8
	50 Natuurlijke rijkdommen en energie	ngk-vl	41,6	0,0	0,0	0,0	41,6
		ngk-or	41,6	0,0		0,0	41,6
		gvk	109,2	0,0		0,0	109,2
		gok	115,8	0,0		0,0	115,8
	90 Extern economisch beleid	ngk-vl	373,6	-141,5	0,0	0,0	232,1
		ngk-or	373,6	-141,5		0,0	232,1
		gvk	252,6	0,0		0,0	252,6
		gok	274,3	0,0		0,0	274,3
	<i>Totaal OAFD 51</i>	ngk-vl	7.521,6	1.150,9	1.403,2	0,0	10.075,7
		ngk-or	7.524,8	1.150,9	1.403,2	0,0	10.078,9
		gvk	627,9	-0,7		0,0	627,2
		gok	921,0	-42,4		0,0	878,6
52 Administratie Werkgelegenheid	10 Beroepsopleiding	ngk-vl	3.300,9	-64,9	0,0	0,0	3.236,0
		ngk-or	3.300,9	-64,9	0,0	0,0	3.236,0
	20 Middenstandsvorming	ngk-vl	1.875,5	-15,1	0,0	0,0	1.860,4
		ngk-or	1.875,5	-15,1	0,0	0,0	1.860,4

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
	40 Werkgelegenheid	ngk-vl	23.493,0	598,5	929,6	-13,5	25.007,6
		ngk-or	23.688,8	598,5	929,6	-13,5	25.203,4
	<i>Totaal OAFD 52</i>	ngk-vl	28.669,4	518,5	929,6	-13,5	30.104,0
		ngk-or	28.865,2	528,5	929,6	-13,5	30.299,8
53 Administratie Binnenlandse Aangelegenheden	10 Lokale en regionale besturen	ngk-vl	52.272,6	-17,9	0,0	0,0	52.254,7
		ngk-or	52.272,6	-17,9		0,0	52.254,7
		gvk	209,4	-2,5		0,0	206,9
		gok	201,8	-1,2		0,0	200,6
	20 Sociaal Impulsfonds	gvk	6.428,8	0,0	581,1	0,0	7.009,9
		gok	5.342,0	-200,0	3.029,4	0,0	8.171,4
	<i>Totaal OAFD 53</i>	ngk-vl	52.272,6	-17,9	0,0	0,0	52.254,7
		ngk-or	52.272,6	-17,9		0,0	52.254,7
		gvk	6.638,2	-2,5	581,1	0,0	7.216,8
		gok	5.543,8	-201,2	3.029,4	0,0	8.372,0
54 Landbouw	10 Land- en tuinbouw	ngk-vl	1.832,7	-65,4	0,0	0,0	1.767,3
		ngk-or	1.832,7	-65,4	0,0	0,0	1.767,3
	<i>Totaal OAFD 54</i>	ngk-vl	1.832,7	-65,4	0,0	0,0	1.767,3
		ngk-or	1.832,7	-65,4	0,0	0,0	1.767,3
61 Administratie Leefmilieu, Natuur, Land- en Waterbeheer	10 Leefmilieu	ngk-vl	6.852,3	-92,4	0,0	0,0	6.759,9
		ngk-or	6.852,3	-92,4		0,0	6.759,9
		gvk	369,6	-1,8		0,0	367,8
		gok	506,7	0,0		0,0	506,7
		bvj		12,9		0,0	12,9
	20 Natuur	ngk-vl	77,3	3,8	0,0	0,0	81,1
		ngk-or	77,3	3,8		0,0	81,1
		gvk	5,8	0,0		0,0	5,8
		gok	92,6	0,0		0,0	92,6
	30 Bos- en groen	ngk-vl	62,6	7,4	0,0	0,0	70,0
		ngk-or	62,6	7,4		0,0	70,0
		gvk	109,1	-8,0		0,0	101,1
		gok	100,7	-7,7		0,0	93,0
	40 Landbeheer	ngk-vl	855,2	-19,4	0,0	0,0	835,8
		ngk-or	855,2	-19,4	0,0	0,0	835,8
		gvk	487,7	-2,7		0,0	485,0
		gok	486,6	0,0		0,0	486,6
	50 Waterbeheer	ngk-vl	428,5	-2,4	0,0	0,0	426,1
		ngk-or	428,5	-2,4		0,0	426,1
		gvk	563,0	-3,2		0,0	559,8
		gok	552,3	0,0		0,0	552,3
		bvj		7,0		0,0	7,0

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
	<i>Totaal OAFD 61</i>	ngk-vl	8.275,9	-103,0	0,0	0,0	8.172,9
		ngk-or	8.275,9	-103,0	0,0	0,0	8.172,9
		gvk	1.535,2	-15,7		0,0	1.519,5
		gok	1.738,9	-7,7		0,0	1.731,2
		bvj		19,9		0,0	19,9
62 Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen	10 Ruimtelijke ordening, stedenbouw en Grondbeleid	ngk-vl	51,8	0,0	0,0	0,0	51,8
		ngk-or	51,8	0,0		0,0	51,8
		gvk	335,0	-0,6		0,0	334,4
		gok	634,3	11,0		0,0	645,3
	20 Monumenten en landschappen	ngk-vl	109,3	7,1	0,0	0,0	116,4
		ngk-or	109,3	7,1		0,0	116,4
		gvk	1.537,3	-12,1		0,0	1.525,2
		gok	1.187,3	-3,2		0,0	1.184,1
	40 Huisvesting	ngk-vl	4.589,4	-582,8	347,7	0,0	4.354,4
		ngk-or	4.820,5	-582,8	347,7	0,0	4.585,4
		gvk	6.897,4	-199,5		0,0	6.697,9
		gok	6.599,7	-100,0		0,0	6.499,7
	60 Sociaal grond- en woningbeleid	ngk-vl	155,0	0,0	75,0	0,0	230,0
		ngk-or	200,0	0,0	75,0	0,0	275,0
		gok	25,5	-11,0		0,0	14,5
		bvj		16,6		0,0	16,6
	<i>Totaal OAFD 62</i>	ngk-vl	4.905,5	-575,7	422,7	0,0	4.752,6
		ngk-or	5.181,6	-575,7	422,7	0,0	5.028,6
		gvk	8.769,7	-212,2		0,0	8.557,5
		gok	8.446,8	-103,2		0,0	8.343,6
		bvj		16,6		0,0	16,6
63 Administratie Wegen en Verkeer	10 Wegen	ngk-vl	246,6	2,1	0,0	0,0	248,7
		ngk-or	246,6	2,1	0,0	0,0	248,7
		gvk	4.520,5	-18,9		0,0	4.501,6
		gok	4.466,4	0,0		-100,0	4.366,4
		bvj		0,9		0,0	0,9
	20 Gemeenschappelijk vervoer	ngk-vl	9.934,0	-170,0	0,0	0,0	9.764,0
		ngk-or	9.934,0	-170,0	0,0	0,0	9.764,0
		gvk	2.441,1	-10,6		0,0	2.430,5
		gok	3.065,3	0,0		-120,0	2.945,3
	30 Regionale luchthavens en vliegvelden	ngk-vl	85,3	-0,6	0,0	0,0	84,7
		ngk-or	85,3	-0,6		0,0	84,7
		gvk	211,0	98,6		0,0	309,6
		gok	251,5	100,0		0,0	351,5
	40 Algemene infrastructuur en verkeersbeleid	ngk-vl	64,8	-0,5	0,0	0,0	64,3
		ngk-or	64,8	-0,5		0,0	64,3

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
	<i>Totaal OAFD 63</i>	ngk-vl	10.330,7	-169,0	0,0	0,0	10.161,7
		ngk-or	10.330,7	-169,0	0,0	0,0	10.161,7
		gvk	7.172,6	69,1		0,0	7.241,7
		gok	7.783,2	100,0		-220,0	7.663,2
		bvj		0,9		0,0	0,9
64 Administratie Waterwegen en Zeewezen	10 Waterwegen en binnenvaart	ngk-vl	556,4	-11,4	10,7	0,0	555,7
		ngk-or	567,1	-11,4	10,7	0,0	566,4
		gvk	771,9	131,3		0,0	903,2
		gok	818,8	136,1		0,0	954,9
		bvj					
	20 Havens	ngk-vl	55,6	-3,9	0,0	0,0	51,7
		ngk-or	55,6	-3,9		0,0	51,7
		gvk	5.573,5	-126,9	1.071,0	0,0	6.517,6
		gok	4.603,7	-100,0	335,9	1.070,0	5.909,6
		bvj		1,0		0,0	1,0
	30 Zee- en rivierwaterkering en -beheersing	ngk-vl	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0
		ngk-or	3,0	0,0		0,0	3,0
		gvk	353,3	-1,5		0,0	351,8
		gok	419,7	0,0		0,0	419,7
		bvj					
	40 Algemeen infrastructuur- en scheepvaartbeleid	ngk-vl	61,0	-0,6	0,0	0,0	60,4
		ngk-or	61,0	-0,6		0,0	60,4
		gvk					
		gok					
		bvj					
	50 Zeewezen	ngk-vl	919,5	45,1	0,0	0,0	964,6
		ngk-or	919,5	45,1		0,0	964,6
		gvk	200,5	-1,2		0,0	199,3
		gok	220,0	0,0		0,0	220,0
		bvj		2,4		0,0	2,4
	<i>Totaal OAFD 64</i>	ngk-vl	1.595,5	29,2	10,7	0,0	1.635,4
		ngk-or	1.606,2	29,2	10,7	0,0	1.646,1
		gvk	6.899,2	1,7	1.071,0	0,0	7.971,9
		gok	6.062,2	36,1	335,9	1.070,0	7.504,2
		bvj		4,7		0,0	4,7
66 Administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten	10 Ondersteunende opdrachten en studies	ngk-vl	38,9	-0,1	0,0	0,0	38,8
		ngk-or	38,9	-0,1		0,0	38,8
		gok	2,0	0,0		0,0	2,0
	<i>Totaal OAFD 66</i>	ngk-vl	38,9	-0,1	0,0	0,0	38,8
		ngk-or	38,9	-0,1		0,0	38,8
		gok	2,0	0,0		0,0	2,0
69 Diensten van de Secretaris-Generaal	90 Algemene uitgaven	ngk-vl	18.227,6	1.045,1	0,0	0,0	19.272,7
		ngk-or	18.227,6	1.045,1		0,0	19.272,7
		gok	738,8	111,2		-850,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 69</i>	ngk-vl	18.227,6	1.045,1	0,0	0,0	19.272,7
		ngk-or	18.227,6	1.045,1		0,0	19.272,7
		gok	738,8	111,2		-850,0	0,0

organisatieafdeling		programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal			
71	Administratie Wetenschap en Innovatie	10	Algemeen wetenschapsbeleid	ngk-vl	167,3	49,4	0,0	0,0	216,7		
				ngk-or	167,3	49,4		0,0	216,7		
				gvk	1.005,7	48,2	17,8	0,0	1.071,7		
				gok	1.014,9	-140,5	42,0	0,0	916,4		
		20	Wetenschapsbeleid academisch onderzoek	ngk-vl	5.741,2	-138,8	0,0	0,0	5.602,4		
				ngk-or	5.741,2	-138,8		0,0	5.602,4		
		30	Wetenschapsbeleid economische finaliteit	ngk-vl	5.525,6	-270,1	1.219,6	0,0	6.475,1		
				ngk-or	6.745,2	-270,1	1.219,6	0,0	7.694,7		
				gvk	1.020,0	-0,6	55,8	0,0	1.075,2		
				gok	650,0	15,0	129,2	0,0	794,2		
		Totaal OAFD 71			ngk-vl	11.434,1	-359,5	1.219,6	0,0	12.294,2	
					ngk-or	12.653,7	-359,5	1.219,6	0,0	13.513,8	
					gvk	2.025,7	47,6	73,6	0,0	2.146,9	
					gok	1.664,9	-125,5	171,2	0,0	1.710,6	
72	Administratie Media	10	Media en film	ngk-vl	249,7	19,9	0,0	0,0	269,6		
				ngk-or	249,7	19,9	0,0	0,0	269,6		
		20	Dotatie aan de VRT	ngk-vl	8.010,0	0,0	0,0	0,0	8.010,0		
				ngk-or	8.010,0	0,0	0,0	0,0	8.010,0		
		Totaal OAFD 72			ngk-vl	8.259,7	19,9	0,0	0,0	8.279,6	
					ngk-or	8.259,7	19,9	0,0	0,0	8.279,6	
		99	College van Secretarissen-Generaal	10	Interdepartementale bestaansmiddelen	ngk-vl	21.325,8	-29,4	1.375,5	0,0	22.672,0
						ngk-or	22.125,0	-29,4	1.375,5	0,0	23.471,1
bvj						10,4		0,0	10,4		
Totaal OAFD 99				ngk-vl	21.325,8	-29,4	1.375,5	0,0	22.672,0		
				ngk-or	22.125,0	-29,4	1.375,5	0,0	23.471,1		
				bvj		10,4		0,0	10,4		
Algemeen totaal				ngk-vl	532.947,8	-799,1	11.389,6	0,0	543.538,3		
				ngk-or	535.924,7	-799,1	11.389,6	0,0	546.515,2		
				gvk	36.141,6	66,2	2.136,9	0,0	38.344,7		
				gok	35.760,5	263,3	3.752,4	0,0	39.776,2		
				bvj		520,9		0,0	520,9		

TITEL III - Aflossing schuld*(in miljoen BEF)*

organisatieafdeling	programma		begroting	aanpassing	overdracht	herverdeling	totaal
24 Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management	90 Aflossing schuld	ngk-vl	30.000,0	30.000,0	0,0	0,0	60.000,0
		ngk-or	30.000,0	30.000,0	0,0	0,0	60.000,0
		bvj	0,0	1.153,1	0,0	0,0	1.153,1
	<i>Totaal OAFD 24</i>		ngk-vl	30.000,0	30.000,0	0,0	60.000,0
			ngk-or	30.000,0	30.000,0	0,0	60.000,0
			bvj	0,0	1.153,1	0,0	1.153,1

LIJST 2: AANWENDING KREDIETEN 1998 LOPEND JAAR

Legende bij de onderstaande tabel:

- **ngk:** niet-gesplitste kredieten;
- **gk:** gesplitste kredieten;
- **vrk:** variabele kredieten (begrotingsfondsen);
- **bvj:** bijkredieten vorige jaren.

(in miljoen BEF)

organisatieafdeling	programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
00 Vlaams Parlement	10 Dotatie aan het Vlaams Parlement	ngk	1.918,9	1.918,2	100,0	1.918,9	1.918,2	100,0
	<i>Totaal OAFD 00</i>	ngk	1.918,9	1.918,2	100,0	1.918,9	1.918,2	100,0
01 Vlaamse Regering	10 Algemene werkingskosten	ngk	30,4	30,4	100,0	30,4	24,8	81,7
		gk	19,0	18,8	99,2	86,5	86,3	99,8
	<i>Totaal OAFD 01</i>	ngk	30,4	30,4	100,0	30,4	24,8	81,7
		gk	19,0	18,8	99,2	86,5	86,3	99,8
02 Minister-President en Vlaams Minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke kansenbeleid	10 Algemene werkingskosten kabinet Minister-President	ngk	148,6	148,6	100,0	148,6	126,7	85,3
		gk	0,0	0,0		1,0	1,0	96,4
		bvj	2,2	0,5	23,7	2,2	0,5	23,7
	20 Algemene werkingskosten kabinet Vlaams Minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke kansenbeleid	ngk	35,8	35,8	100,0	35,8	30,2	84,4
	<i>Totaal OAFD 02</i>	ngk	184,4	184,4	100,0	184,4	156,9	85,1
		gk	0,0	0,0		1,0	1,0	96,4
		bvj	2,2	0,5	23,7	2,2	0,5	23,7
03 Minister Vice-President	10 Algemene werkingskosten	ngk	135,6	135,6	100,0	135,6	120,1	88,6
	<i>Totaal OAFD 03</i>	ngk	135,6	135,6	100,0	135,6	120,1	88,6
04 Vlaams Minister van Leefmilieu en Tewerkstelling	10 Algemene werkingskosten	ngk	100,1	100,1	100,0	100,1	84,3	84,2
	<i>Totaal OAFD 04</i>	ngk	100,1	100,1	100,0	100,1	84,3	84,2
05 Vlaams Minister van Cultuur, Gezin en Welzijn	10 Algemene werkingskosten	ngk	116,8	116,8	100,0	116,8	112,4	96,3
	<i>Totaal OAFD 05</i>	ngk	116,8	116,8	100,0	116,8	112,4	96,3
06 Vlaams Minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening	10 Algemene werkingskosten	ngk	84,2	84,2	100,0	84,2	73,6	87,4
	<i>Totaal OAFD 06</i>	ngk	84,2	84,2	100,0	84,2	73,6	87,4
07 Vlaams Minister van Economie, KMO, Landbouw en Media	10 Algemene werkingskosten	ngk	86,1	86,1	100,0	86,1	73,0	84,7
	<i>Totaal OAFD 07</i>	ngk	86,1	86,1	100,0	86,1	73,0	84,7

08	Vlaams Minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting	10	Algemene werkingskosten	ngk	79,5	79,5	100,0	79,5	70,0	88,1
			<i>Totaal OAFD 08</i>	ngk	79,5	79,5	100,0	79,5	70,0	88,1
09	Vlaams Minister van Financiën en Begroting en Gezondheidsbeleid	10	Algemene werkingskosten	ngk	88,1	88,1	100,0	88,1	79,0	89,6
			<i>Totaal OAFD 09</i>	ngk	88,1	88,1	100,0	88,1	79,0	89,6
Totaal Hogere entiteiten				ngk	2.824,1	2.823,4	100,0	2.824,1	2.712,4	96,0
				gk	19,0	18,8	99,2	87,5	87,3	99,8
				bvj	2,2	0,5	23,7	2,2	0,5	23,7
<i>Totaal alle kredieten Hogere entiteiten</i>					2.845,3	2.842,8	99,9	2.913,8	2.800,2	96,1

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
11 Administratie Kansela- rij en Voorlichting	10 Brusselse aangelegen- heden	ngk	680,5	675,5	99,3	680,5	582,2	85,5	
		gk	34,6	33,6	97,1	47,4	38,0	80,3	
	20 Kanselarij en voorlich- ting	ngk	407,4	402,8	98,9	407,4	157,3	38,6	
		bvj	0,2	0,2	96,8	0,2	0,2	96,8	
	30 Uitgaven m.b.t. de staatshervorming	ngk	9,4	8,0	85,0	9,4	1,1	11,4	
		bvj	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	
	40 Gelijke kansenbeleid	ngk	74,6	68,9	92,3	74,6	25,2	33,8	
		50 Permanente vorming en innovatie	ngk	800,6	325,1	40,6	803,2	6,5	0,8
	bvj		6,0	6,0	99,2	6,0	6,0	99,2	
	<i>Totaal OAFD 11</i>		ngk	1.972,5	1.480,2	75,0	1.975,1	772,2	39,1
			gk	34,6	33,6	97,1	47,4	38,0	80,3
			bvj	6,8	6,1	90,4	6,8	6,1	90,4
	12 Administratie Buiten- lands Beleid	10 Algemene externe betrekkingen	ngk	712,8	632,0	88,7	712,8	304,9	42,8
gk			560,7	395,7	70,6	412,0	125,0	30,3	
bvj			4,6	1,9	42,4	4,6	0,0	0,0	
<i>Totaal OAFD 12</i>		ngk	712,8	632,0	88,7	712,8	304,9	42,8	
		gk	560,7	395,7	70,6	412,0	125,0	30,3	
		bvj	4,6	1,9	42,4	4,6	0,0	0,0	
Totaal Departement Coördinatie		ngk	2.685,3	2.112,2	78,7	2.687,9	1.077,1	40,1	
		gk	595,3	429,3	72,1	459,4	163,0	35,5	
		bvj	11,4	8,1	71,0	11,4	6,1	53,9	
<i>Totaal alle kredieten Departement Coördinatie</i>			3.292,0	2.549,6	77,4	3.158,7	1.246,3	39,5	

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
20 Departement AZF (Algemeen)	10 Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	2,4	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 20</i>	vrk	2,4	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0
21 Administratie Planning en Statistiek	10 Planning en Statistiek	ngk	13,3	8,9	66,9	13,3	1,8	13,6
	<i>Totaal OAFD 21</i>	ngk	13,3	8,9	66,9	13,3	1,8	13,6
24 Administratie Budgette- ring, Accounting en Financieel Management	10 Algemene financiële logistiek	ngk	730,0	638,8	87,5	755,4	481,2	63,7
		vrk	3.383,2	2.591,3	76,6	4.517,2	108,6	2,4
		bvj	8,0	8,0	100,0	8,0	8,0	100,0
	20 Pensioenvoorzieningen	ngk	1.336,9	1.336,9	100,0	1.336,9	1.336,9	100,0
	30 Waarborg	gk	256,0	27,3	10,7	256,0	27,3	10,7
		vrk	60,9	5,1	8,4	60,9	5,1	8,4
	40 Rechtstreekse schuld	ngk	13.310,9	13.210,1	99,2	13.329,4	13.210,0	99,1
		bvj	9,0	8,9	99,3	9,0	8,9	99,3
	50 Intendancediensten	vrk	319,7	50,9	15,9	319,7	50,9	15,9
	60 Provisionele kredieten	ngk	4.663,4	0,0	0,0	4.663,4	0,0	0,0
	70 Achterstallen	ngk	938,5	919,3	98,0	938,5	909,7	96,9
		gk	201,2	201,2	100,0	364,9	341,6	93,6
	80 Indirecte schuld	ngk	15.998,6	15.997,6	100,0	15.998,6	15.997,6	100,0
	<i>Totaal OAFD 24</i>	ngk	36.978,3	32.102,6	86,8	37.022,2	31.935,5	86,3
		gk	457,2	228,5	50,0	620,9	368,8	59,4
		vrk	3.763,9	2.647,3	70,3	4.897,9	164,7	3,4
		bvj	17,0	16,9	99,6	17,0	16,9	99,6
26 Administratie Over- heidsopdrachten, Gebouwen en Gesubsidi- eerde Infrastructuur	10 Gebouwen	ngk	2.110,2	527,7	25,0	2.110,9	447,5	21,2
		gk	365,9	332,9	91,0	386,0	307,4	79,6
		bvj	2,8	2,8	99,6	2,8	2,8	99,6
	<i>Totaal OAFD 26</i>	ngk	2.110,2	527,7	25,0	2.110,9	447,5	21,2
		gk	365,9	332,9	91,0	386,0	307,4	79,6
		bvj	2,8	2,8	99,6	2,8	2,8	99,6
Totaal Departement Algemene Zaken en Financiën		ngk	39.101,7	32.639,2	83,5	39.146,4	32.384,8	82,7
		gk	823,1	561,4	68,2	1.006,9	676,3	67,2
		vrk	3.766,3	2.647,3	70,3	4.900,3	164,7	3,4
		bvj	19,8	19,7	99,6	19,8	19,7	99,6
	<i>Totaal alle kredieten Departement Algemene Zaken en Financiën</i>		43.710,9	35.867,6	82,1	45.073,4	33.245,4	73,8

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
30 Departement OND (Algemeen)	10 Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	20,7	20,6	99,8	20,7	20,6	99,8
	Totaal OAFD 30	vrk	20,7	20,6	99,8	20,7	20,6	99,8
31 Administratie Basison- derwijs	10 Gewoon basisonder- wijs	ngk	61.653,8	61.643,0	100,0	61.653,8	61.616,3	99,9
		bvj	78,8	75,5	95,9	78,8	54,1	68,6
	20 Buitengewoon basis- onderwijs	ngk	8.043,3	8.035,7	99,9	8.043,3	8.001,7	99,5
		bvj	13,8	10,1	73,4	13,8	7,0	50,6
	Totaal OAFD 31	ngk	69.697,1	69.678,7	100,0	69.697,1	69.618,0	99,9
		bvj	92,6	85,7	92,5	92,6	61,1	66,0
32 Administratie Secundair Onderwijs	10 Gewoon secundair onderwijs	ngk	101.241,9	101.210,7	100,0	101.241,9	100.938,5	99,7
		gk	0,0	0,0		0,3	0,2	65,0
		bvj	234,6	223,6	95,3	234,6	120,0	51,1
	20 Buitengewoon secun- dair onderwijs	ngk	7.420,1	7.419,7	100,0	7.420,1	7.418,3	100,0
		bvj	20,0	18,4	91,8	20,0	11,1	55,4
	Totaal OAFD 32	ngk	108.662,0	108.630,4	100,0	108.662,0	108.356,8	99,7
		gk	0,0	0,0		0,3	0,2	65,0
		bvj	254,6	242,0	95,0	254,6	131,0	51,5
	33 Administratie Hoger Onderwijs en Weten- schappelijk Onderzoek	10 Hogescholenonderwijs	ngk	19.285,5	19.246,2	99,8	19.285,5	19.230,1
vrk			68,5	49,6	72,4	68,5	49,6	72,4
bvj			15,3	9,6	62,7	15,3	9,5	62,4
20 Universitair onderwijs		ngk	22.055,1	23.188,8	105,1	22.055,1	23.079,9	104,6
		bvj	1,5	1,5	97,9	1,5	0,8	51,6
30 Coördinatie Hoger Onderwijsbeleid		ngk	95,0	92,4	97,2	95,0	35,6	37,4
Totaal OAFD 33		ngk	41.435,6	42.527,4	102,6	41.435,6	42.345,6	102,2
		vrk	68,5	49,6	72,4	68,5	49,6	72,4
		bvj	16,8	11,1	65,8	16,8	10,3	61,4
34 Administratie Perma- nente Vorming	10 Deeltijds kunstonder- wijs	ngk	4.548,9	4.547,9	100,0	4.548,9	4.547,9	100,0
		bvj	6,4	6,4	100,0	6,4	5,9	92,1
	20 Onderwijs sociale promotie	ngk	4.202,6	4.189,5	99,7	4.202,6	4.124,4	98,1
		bvj	16,5	16,5	99,9	16,5	16,5	99,9
	30 Afstandsonderwijs	ngk	52,8	52,7	99,8	52,8	44,1	83,5
	40 Basiseducatie	ngk	596,3	596,3	100,0	596,3	529,0	88,7
	Totaal OAFD 34	ngk	9.400,6	9.386,4	99,8	9.400,6	9.245,3	98,3
		bvj	22,9	22,9	99,9	22,9	22,4	97,7
35 Administratie Onder- steuning	10 Studietoelagen en financiering	ngk	2.373,2	2.372,1	100,0	2.373,2	2.136,8	90,0
	20 PMS-centra	ngk	3.212,9	3.210,7	99,9	3.212,9	3.205,5	99,8
		bvj	4,3	3,2	75,2	4,3	1,9	43,6
	30 Leerlingenvervoer	ngk	1.677,3	1.677,3	100,0	1.677,3	1.677,3	100,0
		vrk	118,8	70,2	59,1	118,8	70,2	59,1

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
	40 Algemeen onderwijs en vorming	ngk	6.541,7	6.523,3	99,7	6.585,5	6.365,3	96,7	
		vrk	20,2	13,3	65,8	22,2	8,6	38,8	
		bvj	1,2	1,0	84,9	1,2	1,0	84,9	
	50 Aanwending van teruggevorderde wed- den en weddetoelagen	vrk	1.754,2	1.607,5	91,6	1.754,2	1.607,5	91,6	
		Totaal OAFD 35	ngk	13.805,1	13.783,4	99,8	13.848,9	13.384,9	96,6
		vrk	1.893,2	1.691,0	89,3	1.895,2	1.686,3	89,0	
		bvj	5,5	4,3	77,3	5,5	2,9	52,6	
	39 Diensten van de Secre- taris-Generaal	10 Provisionele kredieten	ngk	65,6	0,0	0,0	65,6	0,0	0,0
		20 Coördinatie beleid- en gegevensbeheer	ngk	1.501,6	1.485,3	98,9	1.501,6	1.232,5	82,1
gk			107,5	105,1	97,7	139,5	60,9	43,6	
vrk			24,6	6,2	25,3	24,6	6,2	25,3	
Totaal OAFD 39		ngk	1.567,2	1.485,3	94,8	1.567,2	1.232,5	78,6	
		gk	107,5	105,1	97,7	139,5	60,9	43,6	
		vrk	24,6	6,2	25,3	24,6	6,2	25,3	
Totaal Departement Onderwijs				ngk	244.567,6	245.491,6	100,4	244.611,4	244.183,0
			gk	107,5	105,1	97,7	139,8	61,1	43,7
			vrk	2.007,0	1.767,4	88,1	2.009,0	1.762,7	87,7
			bvj	392,4	365,8	93,2	392,4	227,7	58,0
	Totaal alle kredieten Departement Onderwijs			247.074,5	247.729,9	100,3	247.152,5	246.234,6	99,6

Organisatieafdeling		Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %			
40	Departement WVC (Algemeen)	10	Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	2,4	1,6	69,2	2,4	1,6	69,2		
		20	Infrastructuur inzake persoonsgebonden aangelegenheden	ngk	7.996,1	7.996,1	100,0	7.996,1	7.996,1	100,0		
		Totaal OAFD 40		ngk	7.996,1	7.996,1	100,0	7.996,1	7.996,1	100,0		
				vrk	2,4	1,6	69,2	2,4	1,6	69,2		
41	Administratie Gezin en Maatschappelijk Wel- zijn	10	Algemeen welzijnsbe- leid	ngk	56,5	56,4	99,8	56,5	39,7	70,3		
				gk	30,1	29,5	97,9	33,8	28,5	84,3		
				vrk	3,7	2,0	54,4	3,7	2,0	54,4		
		20	Bijzondere jeugdbij- stand	ngk	5.900,8	6.241,2	105,8	5.900,8	6.241,2	105,8		
		30	Bejaardenzorg	ngk	76,5	76,1	99,4	76,5	55,0	71,9		
				gk	354,2	32,1	9,1	20,0	0,0	0,0		
		40	Gezinsaanlegenheden	ngk	13.622,6	13.560,2	99,5	13.681,3	11.992,6	87,7		
				gk	0,1	0,0	41,1	3,7	3,6	96,9		
				bvj	28,6	28,5	99,7	28,6	28,5	99,7		
		50	Gehandicaptenzorg	ngk	28.381,6	28.381,6	100,0	28.586,7	28.501,6	99,7		
				gk	0,0	0,0		25,0	20,8	83,3		
		60	Maatschappelijk opbouwwerk	ngk	168,9	168,9	100,0	168,9	150,1	88,9		
		70	Maatschappelijk welzijn	ngk	2.051,8	2.028,0	98,8	2.051,8	1.705,8	83,1		
				gk	20,1	20,1	99,8	17,8	15,7	88,1		
		80	Integratie kansarmen	gk	1,6	1,6	100,0	455,6	423,5	93,0		
				Totaal OAFD 41		ngk	50.258,7	50.512,3	100,5	50.522,5	48.686,0	96,4
						gk	406,1	83,3	20,5	555,9	492,1	88,5
						vrk	3,7	2,0	54,4	3,7	2,0	54,4
						bvj	28,6	28,5	99,7	28,6	28,5	99,7
42	Administratie Gezond- heidszorg	10	Volksgezondheid	ngk	1.222,8	1.222,2	100,0	1.222,8	1.032,5	84,4		
				gk	178,8	177,0	99,0	130,9	5,2	4,0		
				bvj	9,1	8,3	91,7	9,1	7,9	86,8		
		20	Medisch-sociaal beleid	ngk	1.326,3	1.306,9	98,5	1.326,3	1.122,0	84,6		
				gk	488,4	433,2	88,7	488,4	247,6	50,7		
				Totaal OAFD 42		ngk	2.549,1	2.529,2	99,2	2.549,1	2.154,5	84,5
						gk	667,2	610,2	91,5	619,3	252,8	40,8
						bvj	9,1	8,3	91,7	9,1	7,9	86,8
		45	Administratie Cultuur	10	Jeugdwerk	ngk	1.497,7	1.497,3	100,0	1.497,7	1.225,2	81,8
20	Volksontwikkeling en bibliotheken			ngk	3.992,0	3.990,6	100,0	3.992,0	3.289,9	82,4		
				gk	0,0	0,0		18,9	8,8	46,8		
				bvj	2,4	2,4	100,0	2,4	2,4	100,0		
30	Beeldende kunst en musea			ngk	344,1	339,2	98,6	360,7	196,9	54,6		
				gk	0,0	0,0		56,5	48,2	85,4		
				vrk	1,5	0,0	0,0	1,5	0,0	0,0		

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
	40 Muziek, letteren en podiumkunsten	ngk	2.981,2	2.976,4	99,8	3.003,3	2.762,0	92,0
		bvj	0,6	0,6	96,9	0,6	0,5	88,4
	50 Algemeen cultuurbeleid	ngk	906,7	894,0	98,6	906,7	624,8	68,9
		gk	303,0	295,2	97,4	286,8	214,5	74,8
		vrk	13,7	10,5	76,5	15,6	4,3	27,7
		bvj	1,4	1,3	93,6	1,4	1,3	93,6
	<i>Totaal OAFD 45</i>	ngk	9.721,7	9.697,6	99,8	9.760,4	8.098,8	83,0
		gk	303,0	295,2	97,4	362,2	271,6	75,0
		vrk	15,2	10,5	69,1	17,0	4,3	25,3
		bvj	4,4	4,3	97,5	4,4	4,2	96,4
49 Diensten van de Secretaris-Generaal	10 Dotatie BLOSO	ngk	1.287,3	1.287,3	100,0	1.311,1	1.284,6	98,0
	20 Toerisme	ngk	1.065,1	1.065,1	100,0	1.120,2	1.012,3	90,4
		gk	127,0	127,0	100,0	113,4	4,0	3,6
		bvj	0,5	0,5	100,0	0,5	0,5	100,0
	40 Sport en recreatie	gk	15,0	15,0	100,0	5,0	3,3	65,0
	90 Algemene uitgaven WVC	gk	0,0	0,0		221,4	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 49</i>	ngk	2.352,4	2.352,4	100,0	2.431,2	2.296,8	94,5
		gk	142,0	142,0	100,0	339,8	7,3	2,1
		bvj	0,5	0,5	100,0	0,5	0,5	100,0
Totaal Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur		ngk	72.878,0	73.087,6	100,3	73.259,3	69.232,3	94,5
		gk	1.518,3	1.130,7	74,5	1.877,2	1.023,7	54,5
		vrk	21,3	14,2	66,5	23,1	8,0	34,4
		bvj	42,6	41,7	97,8	42,6	41,2	96,6
	<i>Totaal alle kredieten Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur</i>		74.460,1	74.274,1	99,8	75.202,2	70.305,1	93,5

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
50 Departement EWBL (Algemeen)	10 Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	33,8	0,6	1,9	34,0	0,4	1,3
	<i>Totaal OAFD 50</i>	vrk	33,8	0,6	1,9	34,0	0,4	1,3
51 Administratie Economie	10 Algemeen economisch beleid	ngk	1.265,6	1.249,8	98,7	1.268,8	1.247,7	98,3
		gk	36,5	36,0	98,6	278,7	181,8	65,2
		vrk	19,7	0,0	0,0	51,8	0,0	0,0
	20 Economisch onder- steuningsbeleid	ngk	7.685,5	7.685,5	100,0	7.685,5	7.685,5	100,0
	40 Buitenlandse handel en exportbevordering	ngk	850,9	840,0	98,7	850,9	838,0	98,5
		gk	228,9	197,6	86,3	209,8	139,7	66,6
	50 Natuurlijke rijkdom- men en energie	ngk	41,6	35,1	84,3	41,6	9,8	23,5
		gk	109,2	100,2	91,8	115,8	85,2	73,6
	90 Extern economisch beleid	ngk	232,1	231,3	99,7	232,1	190,8	82,2
		gk	252,6	229,7	90,9	274,3	267,9	97,7
	<i>Totaal OAFD 51</i>	ngk	10.075,7	10.041,6	99,7	10.078,9	9.971,8	98,9
		gk	627,2	563,5	89,8	878,6	674,6	76,8
		vrk	19,7	0,0	0,0	51,8	0,0	0,0
52 Administratie Werkge- legenheid	10 Beroepsopleiding	ngk	3.236,0	3.234,6	100,0	3.236,0	3.231,3	99,9
	20 Middenstandsvorming	ngk	1.860,4	1.860,2	100,0	1.860,4	1.860,2	100,0
	40 Werkgelegenheid	ngk	25.007,6	23.824,6	95,3	25.203,4	23.644,6	93,8
	<i>Totaal OAFD 52</i>	ngk	30.104,0	28.919,4	96,1	30.299,8	28.736,1	94,8
53 Administratie Binnen- landse Aangelegenheden	10 Lokale en regionale besturen	ngk	52.254,7	51.139,3	97,9	52.254,7	49.809,3	95,3
		gk	206,9	179,0	86,5	200,6	175,1	87,3
	20 Sociaal Impulsfonds	gk	7.009,9	6.804,9	97,1	8.171,4	6.529,7	79,9
		vrk	34,3	3,6	10,5	34,3	1,3	3,8
	<i>Totaal OAFD 53</i>	ngk	52.254,7	51.139,3	97,9	52.254,7	49.809,3	95,3
		gk	7.216,8	6.983,9	96,8	8.372,0	6.704,8	80,1
		vrk	34,3	3,6	10,5	34,3	1,3	3,8
54 Landbouw	10 Land- en tuinbouw	ngk	1.767,3	1.659,1	93,9	1.767,3	1.513,7	85,6
		vrk	31,2	21,6	69,1	69,0	23,2	33,6
	<i>Totaal OAFD 54</i>	ngk	1.767,3	1.659,1	93,9	1.767,3	1.513,7	85,6
		vrk	31,2	21,6	69,1	69,0	23,2	33,6
Totaal Departement Eco- nomie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegen- heden en Landbouw		ngk	94.201,7	91.759,5	97,4	94.400,8	90.030,8	95,4
		gk	7.844,0	7.547,4	96,2	9.250,6	7.379,5	79,8
		vrk	119,1	25,8	21,7	189,2	24,9	13,2
<i>Totaal alle kredieten Departement EWBL</i>			102.164,8	99.332,7	97,2	103.840,5	97.435,2	93,8

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
60 Administratie Algeme- ne Administratieve Diensten	10 Algemene departe- mentale uitrustings- kosten	vrk	-1,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 60</i>	vrk	-1,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
61 Administratie Leefmili- eu, Natuur, Land- en Waterbeheer	10 Leefmilieu	ngk	6.759,9	6.747,6	99,8	6.759,9	6.675,5	98,8
		gk	367,8	218,2	59,3	506,7	272,1	53,7
		bvj	12,9	12,7	98,5	12,9	12,7	98,5
	20 Natuur	ngk	81,1	79,3	97,8	81,1	75,7	93,4
		gk	5,8	5,3	92,1	92,6	39,8	43,0
	30 Bos en groen	ngk	70,0	67,9	97,0	70,0	63,9	91,3
		gk	101,1	90,2	89,3	93,0	73,4	78,9
		vrk	74,2	38,3	51,6	74,2	38,3	51,6
	40 Landbeheer	ngk	835,8	834,7	99,9	835,8	803,4	96,1
		gk	485,0	475,2	98,0	486,6	436,8	89,8
		vrk	148,5	41,2	27,7	178,8	30,8	17,2
	50 Waterbeheer	ngk	426,1	426,0	100,0	426,1	109,3	25,7
		gk	559,8	552,6	98,7	552,3	383,9	69,5
		vrk	124,6	22,6	18,2	127,1	2,0	1,6
		bvj	7,0	7,0	99,8	7,0	7,0	99,8
	<i>Totaal OAFD 61</i>	ngk	8.172,9	8.155,5	99,8	8.172,9	7.727,9	94,6
		gk	1.519,5	1.341,6	88,3	1.731,2	1.206,0	69,7
		vrk	347,3	102,1	29,4	380,1	71,1	18,7
		bvj	19,9	19,7	98,9	19,9	19,7	98,9
62 Administratie Ruimte- lijke Ordening, Huis- vesting, Monumenten en Landschappen	10 Ruimtelijke ordening, stedenbouw en Grond- beleid	ngk	51,8	38,9	75,1	51,8	8,1	15,7
		gk	334,4	286,1	85,6	645,3	407,3	63,1
		vrk	390,9	33,9	8,7	390,9	33,8	8,7
	20 Monumenten en land- schappen	ngk	116,4	116,3	99,9	116,4	89,0	76,5
		gk	1.525,2	1.523,8	99,9	1.184,1	1.045,8	88,3
		vrk	23,4	5,0	21,4	24,7	5,4	21,9
	40 Huisvesting	ngk	4.354,4	4.205,4	96,6	4.585,4	4.110,1	89,6
		gk	6.697,9	4.797,2	71,6	6.499,7	6.119,9	94,2
		vrk	482,3	85,0	17,6	579,0	96,5	16,7
	60 Sociaal grond- en woningbeleid	ngk	230,0	230,0	100,0	275,0	200,0	72,7
		gk	0,0	0,0		14,5	4,7	32,5
		bvj	16,6	16,5	99,5	16,6	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 62</i>	ngk	4.752,6	4.590,6	96,6	5.028,6	4.407,2	87,6
		gk	8.557,5	6.607,1	77,2	8.343,6	7.577,7	90,8
		vrk	896,7	123,9	13,8	994,5	135,7	13,6
		bvj	16,6	16,5	99,5	16,6	0,0	0,0
63 Administratie Wegen en Verkeer	10 Wegen	ngk	248,7	248,7	100,0	248,7	182,9	73,5
		gk	4.501,6	4.196,1	93,2	4.366,4	3.837,2	87,9
		bvj	0,9	0,9	100,0	0,9	0,0	0,0
	20 Gemeenschappelijk vervoer	ngk	9.764,0	9.763,8	100,0	9.764,0	9.763,8	100,0
		gk	2.430,5	2.416,9	99,4	2.945,3	1.036,0	35,2

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %	
	30 Regionale luchthavens en vliegvelden	ngk	84,7	84,7	100,0	84,7	77,0	90,9	
		gk	309,6	307,9	99,5	351,5	97,7	27,8	
	40 Algemene infrastruc- tuur en verkeersbeleid	ngk	64,3	49,9	77,6	64,3	25,2	39,2	
		Totaal OAFD 63	ngk	10.161,7	10.147,1	99,9	10.161,7	10.048,9	98,9
		gk	7.241,7	6.921,0	95,6	7.663,2	4.971,0	64,9	
		bvj	0,9	0,9	100,0	0,9	0,0	0,0	
	64 Administratie Water- wegen en Zeewezen	10 Waterwegen en bin- nenvaart	ngk	555,7	555,5	100,0	566,4	489,3	86,4
			gk	903,2	901,2	99,8	954,9	926,3	97,0
		20 Havens	ngk	51,7	46,9	90,8	51,7	19,1	37,0
gk			6.517,6	5.446,6	83,6	5.909,6	5.572,2	94,3	
bvj			1,0	1,0	100,0	1,0	1,0	100,0	
30 Zee- en rivierwaterke- ring en -beheersing		ngk	3,0	2,9	96,7	3,0	2,9	96,7	
		gk	351,8	350,5	99,6	419,7	308,2	73,4	
40 Algemeen infrastruc- tuur- en scheepvaart- beleid		ngk	60,4	60,3	99,8	60,4	27,9	46,1	
		vrk	20,7	7,6	36,6	20,7	7,6	36,6	
		bvj	1,3	1,3	100,0	1,3	1,1	82,6	
50 Zeewezen		ngk	964,6	962,8	99,8	964,6	530,7	55,0	
		gk	199,3	199,2	99,9	220,0	209,5	95,2	
		bvj	2,4	2,4	100,0	2,4	0,9	36,7	
Totaal OAFD 64		ngk	1.635,4	1.628,4	99,6	1.646,1	1.069,9	65,0	
		gk	7.971,9	6.897,5	86,5	7.504,2	7.016,2	93,5	
		vrk	20,7	7,6	36,6	20,7	7,6	36,6	
		bvj	4,7	4,7	100,0	4,7	3,0	62,9	
66 Administratie Onder- steunende Studies en Opdrachten	10 Ondersteunende op- drachten en studies	ngk	38,8	38,8	100,0	38,8	28,8	74,1	
		gk	0,0	0,0		2,0	2,0	100,0	
	Totaal OAFD 66	ngk	38,8	38,8	100,0	38,8	28,8	74,1	
		gk	0,0	0,0		2,0	2,0	100,0	
69 Diensten van de Secre- taris-Generaal	90 Algemene uitgaven	ngk	19.272,7	19.272,4	100,0	19.272,7	8.616,2	44,7	
	Totaal OAFD 69	ngk	19.272,7	19.272,4	100,0	19.272,7	8.616,2	44,7	
Totaal Departement Leef- milieu en Infrastructuur		ngk	44.034,1	43.832,8	99,5	44.320,8	31.898,9	72,0	
		gk	25.290,6	21.767,1	86,1	25.244,2	20.773,0	82,3	
		vrk	1.263,8	233,6	18,5	1.395,2	214,4	15,4	
		bvj	42,1	41,8	99,3	42,1	22,6	53,8	
	Totaal alle kredieten Departement Leefmilieu en Infrastructuur		70.630,5	65.875,3	93,3	71.002,4	52.908,9	74,5	

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon-nanceerd	aanwending in %	
71 Administratie Weten-schap en Innovatie	10 Algemeen weten-schapsbeleid	ngk	216,7	198,0	91,4	216,7	21,6	10,0	
		gk	1.071,7	1.052,3	98,2	916,4	668,3	72,9	
		vrk	8,3	4,8	57,9	10,6	3,3	30,9	
	20 Wetenschapsbeleid academisch onderzoek	ngk	5.602,4	5.602,4	100,0	5.602,4	4.853,6	86,6	
		30 Wetenschapsbeleid economische finaliteit	ngk	6.475,1	6.475,1	100,0	7.694,7	7.288,7	94,7
	gk		1.075,2	1.069,4	99,5	794,2	404,4	50,9	
	Totaal OAFD 71		ngk	12.294,2	12.275,5	99,8	13.513,8	12.163,9	90,0
			gk	2.146,9	2.121,7	98,8	1.710,6	1.072,7	62,7
			vrk	8,3	4,8	57,9	10,6	3,3	30,9
	72 Administratie Media	10 Media en film	ngk	269,6	264,6	98,2	269,6	213,8	79,3
20 Dotatie aan de VRT		ngk	8.010,0	8.010,0	100,0	8.010,0	8.010,0	100,0	
Totaal OAFD 72		ngk	8.279,6	8.274,6	99,9	8.279,6	8.223,8	99,3	
Totaal Departement Wetenschap, Innovatie en Media		ngk	20.573,8	20.550,1	99,9	21.793,4	20.387,7	93,5	
		gk	2.146,9	2.121,7	98,8	1.710,6	1.072,7	62,7	
		vrk	8,3	4,8	57,9	10,6	3,3	30,9	
		Totaal alle kredieten Departement Wetenschap, Innovatie en Media			22.729,0	22.676,6	99,8	23.514,6	21.463,7

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
99 College van Secretarissen-Generaal	10 Interdepartementale bestaansmiddelen	ngk	22.672,0	30.658,6	135,2	23.471,1	29.314,7	124,9
		vrk	268,5	6,0	2,2	274,6	10,2	3,7
		bvj	10,4	8,7	83,8	10,4	5,0	48,3
	<i>Totaal OAFD 99</i>	ngk	22.672,0	30.658,6	135,2	23.471,1	29.314,7	124,9
		vrk	268,5	6,0	2,2	274,6	10,2	3,7
		bvj	10,4	8,7	83,8	10,4	5,0	48,3
	Totaal Interdepartementaal	ngk	22.672,0	30.658,6	135,2	23.471,1	29.314,7	124,9
		vrk	268,5	6,0	2,2	274,6	10,2	3,7
		bvj	10,4	8,7	83,8	10,4	5,0	48,3
	<i>Totaal alle kredieten Interdepartementaal</i>		22.950,9	30.673,3	133,6	23.756,1	29.330,0	123,5
Algemeen Totaal		ngk	543.538,3	542.955,0	99,9	546.515,2	521.221,7	95,4
		gk	38.344,7	33.681,5	87,8	39.776,2	31.236,6	78,5
		vrk	7.454,2	4.699,1	63,0	8.801,9	2.188,2	24,9
		bvj	520,9	486,4	93,4	520,9	322,9	62,0
	<i>Algemeen totaal alle kredieten</i>		589.858,1	581.822,0	98,6	595.614,2	554.969,4	93,2

TITEL III - Aflossing schuld*(in miljoen BEF)*

Organisatieafdeling	Programma		vl-krediet	vastgelegd	aanwending in %	or-krediet	geordon- nanceerd	aanwending in %
24 Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management	90 Aflossing schuld	ngk	60.000,0	23.741,2	39,6	60.000,0	23.741,2	39,6
		bvj	1.153,1	1.153,1	100,0	1.153,1	1.153,1	100,0
	<i>Totaal OAFD 24</i>	ngk	60.000,0	23.741,2	39,6	60.000,0	23.741,2	39,6
		bvj	1.153,1	1.153,1	100,0	1.153,1	1.153,1	100,0

LIJST 3: AANWENDING OVERGEDRAGEN KREDIETEN 1997

Legende bij de onderstaande tabel:

- **ngk**: overdracht van niet-gesplitste kredieten;
- **bvj**: overdracht van bijkredieten vorige jaren.

(in miljoen BEF)

organisatieafdeling	programma		overgedragen krediet	geordonnanceerd	aanwending (in %)
01 Vlaamse Regering	10 Algemene werkingskosten	ngk	3,8	1,7	44,0
		bvj	1,7	0,3	19,7
	<i>Totaal OAFD 01</i>	ngk	3,8	1,7	44,0
		bvj	1,7	0,3	19,7
02 Minister-President	10 Algemene werkingskosten	ngk	17,1	4,2	24,3
	<i>Totaal OAFD 02</i>	ngk	17,1	4,2	24,3
03 Minister Vice-President en Vlaams Minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke Kansenbeleid	10 Algemene werkingskosten	ngk	16,2	7,6	47,3
	<i>Totaal OAFD 03</i>	ngk	16,2	7,6	47,3
04 Vlaams Minister Van Leefmilieu en Tewerkstelling	10 Algemene werkingskosten	ngk	13,6	12,0	88,7
	<i>Totaal OAFD 04</i>	ngk	13,6	12,0	88,7
05 Vlaams Minister Van Cultuur, Gezin en Welzijn	10 Algemene werkingskosten	ngk	5,1	3,2	63,1
		bvj	0,0	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 05</i>	ngk	5,1	3,2	63,1
		bvj	0,0	0,0	0,0
06 Vlaams Minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening	10 Algemene werkingskosten	ngk	11,9	4,0	33,5
	<i>Totaal OAFD 06</i>	ngk	11,9	4,0	33,5
07 Vlaams Minister van Economie, KMO, Landbouw en Media	10 Algemene werkingskosten	ngk	7,6	6,0	77,9
		bvj	0,1	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 07</i>	ngk	7,6	6,0	77,9
		bvj	0,1	0,0	0,0
08 Vlaams Minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting	10 Algemene werkingskosten	ngk	13,0	1,8	13,6
		bvj	0,0	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 08</i>	ngk	13,0	1,8	13,6
		bvj	0,0	0,0	0,0
09 Vlaams Minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid	10 Algemene werkingskosten	ngk	8,7	6,4	73,6
	<i>Totaal OAFD 09</i>	ngk	8,7	6,4	73,6
Totaal Hogere entiteiten		ngk	97,0	46,9	48,3
		bvj	1,8	0,3	18,8
		<i>Totaal alle kredieten hogere entiteiten</i>	98,8	47,2	47,8
11 Administratie Kanselarij en Voorlichting	10 Brusselse aangelegenheden	ngk	344,3	331,4	96,2
	20 Kanselarij en voorlichting	ngk	205,0	184,7	90,1

organisatieafdeling	programma		overgedragen krediet	geordonnanceerd	aanwending (in %)
	30 Uitgaven m.b.t. de staatshervorming	ngk	9,3	5,1	54,2
	40 Gelijke-kansenbeleid	ngk	35,9	32,0	89,2
	<i>Totaal OAFD 11</i>	ngk	594,6	553,2	93,0
12 Administratie Buitenlands Beleid	10 Algemene externe betrekkingen	ngk	575,5	391,6	68,1
		bvj	10,0	10,0	100,0
	<i>Totaal OAFD 12</i>	ngk	575,5	391,6	68,1
		bvj	10,0	10,0	100,0
	Totaal Departement Coördinatie	ngk	1.170,1	944,8	80,7
		bvj	10,0	10,0	100,0
	<i>Totaal alle kredieten Departement Coördinatie</i>		1.180,1	954,8	80,9
24 Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management	10 Algemene financiële logistiek	ngk	366,6	89,0	24,3
	40 Rechtstreekse schuld	ngk	24,4	0,0	0,0
		bvj	0,0	0,0	0,0
	60 Provisionele kredieten	ngk	39,5	0,0	0,0
	70 Achterstallen	ngk	17,3	0,5	2,7
		bvj	0,1	0,0	0,0
	80 Indirecte schuld	ngk	0,8	0,0	0,0
		bvj	0,1	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 24</i>	ngk	448,6	89,4	19,9
		bvj	0,2	0,0	0,0
26 Administratie Overheidsopdrachten, Gebouwen en Gesubsidieerde Infrastructuur	10 Gebouwen	ngk	33,5	21,3	63,7
	<i>Totaal OAFD 26</i>	ngk	33,5	21,3	63,7
Totaal Departement Algemene Zaken en Financiën		ngk	482,1	110,8	23,0
		bvj	0,2	0,0	0,0
	<i>Totaal alle kredieten Departement Algemene Zaken en Financiën</i>		482,2	110,8	23,0
31 Administratie Basisonderwijs	10 Gewoon basisonderwijs	ngk	95,7	73,1	76,4
		bvj	3,9	2,9	72,7
	20 Buitengewoon basisonderwijs	ngk	27,4	9,0	32,6
		bvj	14,0	3,2	22,8
	<i>Totaal OAFD 31</i>	ngk	123,2	82,1	66,6
		bvj	17,9	6,0	33,7
32 Administratie Secundair Onderwijs	10 Gewoon secundair onderwijs	ngk	380,8	345,0	90,6
		bvj	53,1	43,5	82,0
	20 Buitengewoon secundair onderwijs	ngk	15,3	13,9	91,1
	<i>Totaal OAFD 32</i>	ngk	396,1	358,9	90,6
		bvj	53,1	43,5	82,0

organisatieafdeling		programma		overgedragen krediet	geordonneerd	aanwending (in %)		
33	Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek	10	Hoger onderwijs buiten de universiteit	ngk	645,7	640,5	99,2	
				bvj	5,2	0,0	0,5	
		20	Universitair onderwijs	ngk	490,6	84,7	17,3	
				30	Coördinatie hoger onderwijs-beleid	ngk	60,0	58,5
		Totaal OAFD 33		ngk	1.196,3	783,7	65,5	
				bvj	5,2	0,0	0,5	
34	Administratie Permanente Vorming	10	Deeltijds kunstonderwijs	ngk	9,7	5,5	56,9	
				bvj	4,3	2,1	49,4	
		20	Onderwijs sociale promotie	ngk	68,7	56,6	82,3	
				bvj	0,0	0,0	0,0	
		30	Afstandsonderwijs	ngk	3,6	2,4	67,2	
				40	Basiseducatie	ngk	52,6	52,5
		Totaal OAFD 34		ngk	134,6	117,0	86,9	
				bvj	4,3	2,1	49,4	
35	Administratie Ondersteuning	10	Studietoelagen en financiering	ngk	125,2	124,2	99,2	
				20	PMS-centra	ngk	8,2	3,3
				bvj	0,5	0,0	0,6	
		30	Leerlingenvervoer	ngk	0,2	0,0	0,0	
				40	Algemeen onderwijs en vorming	ngk	89,0	69,9
				bvj	10,0	4,4	44,0	
		Totaal OAFD 35		ngk	222,5	197,4	88,7	
				bvj	10,6	4,4	41,8	
39	Diensten van de Secretaris-Generaal	10	Provisionele kredieten	ngk	46,4	0,0	0,0	
				20	Coördinatie, beleid- en gegevensbeheer	ngk	202,5	167,9
				bvj	0,0	0,0	0,0	
		Totaal OAFD 39		ngk	248,9	167,9	67,5	
				bvj	0,0	0,0	0,0	
Totaal Departement Onderwijs				ngk	2.321,6	1.707,1	73,5	
				bvj	91,1	56,1	61,6	
				Totaal alle kredieten Departement Onderwijs		2.412,7	1.763,2	73,1
41	Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn	10	Algemeen welzijnsbeleid	ngk	6,5	5,7	89,0	
				30	Bejaardenzorg	ngk	54,1	46,7
		40	Gezinsaanlegenheden	ngk	1.289,7	1.152,6	89,4	
				bvj	0,0	0,0	0,0	
		60	Maatschappelijk opbouwwerk	ngk	22,4	16,4	73,2	
				70	Maatschappelijk welzijn	ngk	381,9	345,8
		Totaal OAFD 41		ngk	1.754,6	1.567,3	89,3	
				bvj	0,0	0,0	0,0	
42	Administratie Gezondheidszorg	10	Volksgezondheid	ngk	387,0	321,0	82,9	
				bvj	0,2	0,0	0,0	
		20	Medisch-sociaal beleid	ngk	256,8	203,3	79,2	
				Totaal OAFD 42		ngk	643,9	524,3

organisatieafdeling	programma		overgedragen krediet	geordonnanceerd	aanwending (in %)
		bvj	0,2	0,0	0,0
45 Administratie Cultuur	10 Jeugdwerk	ngk	223,6	215,4	96,3
		bvj	2,3	1,9	85,2
	20 Volksontwikkeling en bibliotheken	ngk	771,6	749,7	97,2
	30 Beeldende kunst en musea	ngk	167,2	133,2	79,6
	40 Muziek, letteren en podiumkunsten	ngk	182,3	174,2	95,5
		bvj	0,1	0,0	0,0
	50 Algemeen cultuurbeleid	ngk	139,1	35,2	25,3
		bvj	0,1	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 45</i>	ngk	1.484,0	1.307,6	88,1
		bvj	2,4	1,9	79,8
49 Diensten van de Secretaris-Generaal	20 Dotatie Toerisme Vlaanderen en KMDA	ngk	0,5	0,5	100,0
	<i>Totaal OAFD 49</i>	ngk	0,5	0,5	100,0
Totaal Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur		ngk	3.883,0	3.399,7	87,6
		bvj	2,6	1,9	74,1
	<i>Totaal alle kredieten Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur</i>		3.885,6	3.401,7	87,5
50 Departementale EWBL (Algemeen)	10 Algemene departementale uitrustingskosten	ngk	0,3	0,0	4,2
	<i>Totaal OAFD 50</i>	ngk	0,3	0,0	4,2
51 Administratie Economie	10 Algemeen economisch beleid	ngk	20,7	1,2	5,7
		bvj	0,9	0,0	0,0
	40 Buitenlandse handel en exportbevordering	ngk	13,7	8,0	58,9
		bvj	0,1	0,0	0,0
	50 Natuurlijke rijkdommen en energie	ngk	16,0	5,8	36,2
	90 Extern economisch beleid	ngk	83,2	83,2	100,0
	<i>Totaal OAFD 51</i>	ngk	133,5	98,2	73,5
		bvj	1,0	0,0	0,0
52 Administratie Werkgelegenheid	10 Beroepsopleiding	ngk	3,9	1,7	43,3
	20 Middenstandsvorming	ngk	0,5	0,2	35,6
	40 Werkgelegenheid	ngk	169,0	281,0	166,3
	<i>Totaal OAFD 52</i>	ngk	173,4	282,8	163,1
53 Administratie Binnenlandse Aangelegenheden	10 Lokale en regionale besturen	ngk	2.798,6	1.970,9	70,4
		bvj	0,1	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 53</i>	ngk	2.798,6	1.970,9	70,4
		bvj	0,1	0,0	0,0
54 Administratie Landbouw	10 Land- en tuinbouw	ngk	316,8	327,3	103,3
	<i>Totaal OAFD 54</i>	ngk	316,8	327,3	103,3
Totaal Departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw		ngk	3.422,6	2.679,2	78,3
		bvj	1,1	0,0	0,0
	<i>Totaal alle kredieten Departement EWBL</i>		3.423,6	2.679,2	78,3

organisatieafdeling		programma		overgedragen krediet	geordonneerd	aanwending (in %)	
61	Administratie Milieu, Natuur, Land- en Waterbeheer	10	Leefmilieu	ngk	100,4	29,6	29,5
				bvj	0,1	0,0	0,0
		20	Natuur	ngk	10,4	6,4	61,4
		30	Bos- en Groen	ngk	9,8	7,0	71,0
		40	Landbeheer	ngk	7,9	6,0	76,0
		50	Waterbeheer	ngk	357,0	276,2	77,4
				bvj	0,0	0,0	0,0
		Totaal OAFD 61		ngk	485,5	325,2	67,0
		bvj	0,1	0,0	0,0		
62	Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen	10	Ruimtelijke ordening en stedenbouw	ngk	5,3	3,7	69,8
		20	Monumenten en landschappen	ngk	24,5	22,1	90,1
		40	Huisvesting	ngk	582,7	506,9	87,0
		Totaal OAFD 62		ngk	612,5	532,6	87,0
63	Administratie Wegen en Verkeer	10	Wegen	ngk	114,2	88,7	77,7
				bvj	0,1	0,0	0,0
		20	Gemeenschappelijk vervoer	ngk	612,9	511,8	83,5
		30	Regionale luchthavens en vliegvelden	ngk	24,3	12,9	53,1
		40	Algemene infrastructuur en verkeersbeleid	ngk	42,8	35,5	83,1
		Totaal OAFD 63		ngk	794,2	649,0	81,7
				bvj	0,1	0,0	0,0
64	Administratie Waterwegen en Zeewezen	10	Waterwegen en binnenvaart	ngk	111,4	103,5	92,9
		20	Havens	ngk	34,2	28,9	84,6
				bvj	0,1	0,0	0,0
		30	Zee- en rivierwaterkering en -beheersing	ngk	1,4	0,3	22,1
		40	Algemeen infrastructuur- en scheepvaartbeleid	ngk	35,4	32,3	91,2
		50	Zeewezen	ngk	522,8	373,1	71,4
				bvj	0,0	0,0	0,0
		Totaal OAFD 64		ngk	705,2	538,1	76,3
		bvj	0,1	0,0	0,0		
66	Administratie Ondersteunende Studies en Opdrachten	10	Ondersteunende opdrachten en studies	ngk	12,7	12,5	98,0
				bvj	0,1	0,0	0,0
		Totaal OAFD 66		ngk	12,7	12,5	98,0
				bvj	0,1	0,0	0,0
69	Diensten van de Secretaris-Generaal	90	Algemene uitgaven	ngk	1.739,1	1.738,5	100,0
		Totaal OAFD 69		ngk	1.739,1	1.738,5	100,0
Totaal Departement Leefmilieu en Infrastructuur				ngk	4.349,3	3.795,9	87,3
				bvj	0,5	0,0	0,0
				Totaal alle kredieten Departement Leefmilieu en Infrastructuur			4.349,7
71	Administratie Wetenschap en Innovatie	10	Algemeen wetenschapsbeleid	ngk	120,9	104,4	86,3

organisatieafdeling	programma		overgedragen krediet	geordonnanceerd	aanwending (in %)
	20 Wetenschapsbeleid academisch personeel	ngk	1.298,8	1.296,2	99,8
	30 Wetenschapsbeleid economische finaliteit	ngk	103,1	103,1	100,0
	<i>Totaal OAFD 71</i>	ngk	1.522,8	1.503,7	98,7
72 Administratie Media	10 Media en film	ngk	24,8	9,8	39,7
	<i>Totaal OAFD 72</i>	ngk	24,8	9,8	39,7
Totaal Departement Wetenschap, Innovatie en Media		ngk	1.547,5	1.513,5	97,8
	<i>Totaal alle kredieten Departement Wetenschap, Innovatie en Media</i>		1547,5	1.513,5	97,8
99 College van Secretarissen-Generaal	10 Interdepartementale bestaansmiddelen	ngk	1.117,5	534,6	47,8
		bvj	0,3	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 99</i>	ngk	1.117,5	534,6	47,8
		bvj	0,3	0,0	0,0
Totaal Interdepartementale Bestaansmiddelen		ngk	1.117,5	534,6	47,8
		bvj	0,3	0,0	0,0
	<i>Totaal alle kredieten Interdepartementale Bestaansmiddelen</i>		1.117,7	534,6	47,8
<i>Algemeen totaal</i>		ngk	18.390,5	14.732,5	80,1
		bvj	107,5	68,4	63,7
	<i>Algemeen totaal alle kredieten</i>		18.498,0	14.800,9	80,0

TITEL III - Aflossing schuld

(in miljoen BEF)

organisatieafdeling	programma		overgedragen krediet	geordonnanceerd	aanwending (in %)
24 Administratie Budgettering, Accounting en Financieel Management	90 Aflossing schuld	ngk	846,9	846,9	100,0
		bvj	0,0	0,0	0,0
	<i>Totaal OAFD 24</i>	ngk	846,9	846,9	100,0
		bvj	0,0	0,0	0,0